

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

FLAVII IO

SEPHI HEBRAEI ANTIQVITA
TVM IVDAICARVM LIBRI XX.

nouissime iam ad uetustissima exemplaria
diligenter recogniti, interprete Ruffino.

EIVSDEM { De bello Iudaico libri VII.
Contra Apionem libri II.
De Machabæis liber unus,
ab Erasmo recognitus.

BERO SI Babylonij antiqui
tatum libelli quinq;
Accesserunt { Manethonis supplementum
in Berosum,
Metasthenis Persæ fragmen-
tum de iudicio temporum
& annalium Persarum.

Colonia, ex ædibus Eucharj Ceruicorni,
ANNO M. D. XXXIII.
mense Septembrij

1.

Ypis nostris Iosephum ante aliquot annos scripsimus candide lector: hanc nostram diligentiam & ipsum autorem fauentibus benignisq; animis exceptū fuisse experti, nō inepte nos facturos cogitauimus, si maiori industria & labore idem opus excuderemus: apprime enim arridet, quod prouerbio dicūt Græci, δ'ις κοὶ τῆς τὸ καλόν. Proinde multis & uarijs exemplaribus plurimarq; bibliothecarq; cum uetustis & manuscriptis, tum recens uulgatis diligenter collatis, Iosephi libros ad utilitatem & uoluptatem amatoribus historiæ prudētiæq; cōmunicamus. Si prior opera studiumq; bonis uiris placere potuit, præsentem diligentiam tanquam meliorem & re-
 Etiolem multo impensius ac uotis ardentioribus accipi, qui possumus dubitare? Berosum ab extrema usq; anti-
 quitate, ac quod aiunt Abooriginum seculo autorem, paucis tamen, quod rariis sit excusus, familiarem, adiunxi-
 mus: cuius monumenta quanquam sunt pauca, res tamen multas mox ab orbe condito gestas, necnon in religio-
 nibus poetarumq; carminibus celebratas iuxta historiæ modum & rationem referūt docentq;. Porro opus ne-
 q; maiori scriptura aut spatijs amplioribus extendere, neq; minutoribus literis in arctum cogere: (hoc enim li-
 brum deformat, uisum lædit: illud emptori maiorem sumptum facit, neq; quicquā uel uenustatis uel utilitatis ha-
 bet:) sed auream sequi mediocritatem, gratius commodiusq; uidebatur. Quāquam tantus error tantaq; nostro
 rum temporū cæcitas est, ut deprauato per impostorum fucatos titulos & ingeniosas fraudes iudicio, discrimen
 boni & mali pauci habeant: quod non solum in arte nostra typographica, sed etiam plerisq; doctrinis & mo-
 ribus (deus ueritatē in melius) uerū esse nō sine multis ijsdemq; magnis reip. uulneribus didicimus, & quotidie
 experimur: attamen scientes uino uendibili suspensa hedera opus non esse, & uerum uicturum, quando sermo
 mendax & iniustus in seipso ægotans, ut prudenter dixit Euripides, pharmacisq; egens perit, iudicium no-
 stri nostrorumq; laborum candido lectori committimus, ea spe & fiducia qui rectum probatum iri putemus.
 Si prudenter inquit Hesiodus, δ'ἴκνηδ' ὑπὲρ ὕψους ἰχθὺς, ἐς τέλει θ' ἐλθόντα, & ueritas quam iusti nomine cō-
 tineri scimus, utcumq; labore & in obscuro lateat, non tamen succumbet. Hic præter rem & negociū esse cen-
 semus, de autoris dignitate & excellentia quicquā dicere, quando maior in ipso uirtus est inuidia: necnon emi-
 nentior, q̃ ut pauci præstituros se simile sperare ausint, & oēs recte se imitari posse cupiant. Porro nisi scire
 admonitiones morosius ferri, ad diligentiē historiæ antiquæq; lectionē adhortarer, neq; id propter delectatio-
 nē & suauissimā priscarū rerū contemplationē, uerum propter extremā nostrorū temporū necessitatē, quæ tam
 uaria, tristia & laboriosa sunt, ut diuersis opinionum, dissensionū, & contentionū procellis fluctibusq; iacte-
 mur. Nonne ergo utile censes consilia multorū uirorū sapientissimorū, adeoq; plurimorū seculorū casus & euen-
 tus legendis historijs considerare, & diligenter cogitando meditandorū uiam quærere, qua tandē si non peni-
 tus, aliquo modo tamen nostri seculi tenebris nos poterimus expedire, necnon aliquid claritatis ex priscis illis
 luminibus mutuari, quo nostri æui calamitates diminuerentur alleuarenturq;? Certe unius ætatis prudentia ra-
 tioq; ad uarietate mirabiliū casuum, eorundemq; durissimorū expediendā componendamq; non sufficit. Quā-
 obrem rectum & utile est historias cōsulere, & quod comicus dixit, inspicere tanquā in speculū uitas omnīū,
 atq; ex alijs sumere exemplū sibi, quæ capiēdi consilij ratio est tutissima. non pueriliter neq; stulte in Platonis
 Timæo, Aegyptius sacerdos suæ gentis diligentia prudentiamq; laudibus uehit & iactat, qd' ex præteritæ
 rerū historijs scriptis, & in templis seruatis de præsentibus casibus sine periculo rectius queant iudicare. Si igitur
 prudentia sapiētiæq; ex ueterū monumētis elicienda est, quod oēs rerū diligentes ac iusti iudices & sciunt &
 suadent, Iosephus hercle est dignissimus lectū: necnō Berosus gratiæ utilitatisq; multū tanq; religionū fabula-
 rūq; multarū interpretēs legentibus suppeditabit. Vide de ipso quid scribat Plinius, (neq; quorundā iudicium,
 uel potius incerta opinio, quorū ē Ludouicus Viues, uir alioqui doctiss. nos mouet) cuius uerba hæc sunt: Astro-
 logia Berosus, cui ob diuinas prædictiones Atheniēses publice in gymnasio statuā inaurata lingua statuere,
 nos nihil immutare propter certas causas in autore uoluimus, sed in Iosepho cudēdo uoluntati tuæ uotōq; can-
 dide lector, quantū possibile fuit minime defuisse nos uidebis, quod etiā per occasionē exēplariū & secundæ
 editionis, neq; abs re parcētia dicitur δ'εὶ τῶν ἀμύμων facilius præstare posuimus. Sic ergo reconditæ
 prudētiæ eminentisq; sapiētiæ thesaurū, atq; uariorū consiliorū exēpla, nec minus eloquentiæ inuēta neruosq; dili-
 gētiæ tuæ offerimus, tu uero ad tuā & aliorū cōmoditatē salutēq; feliciter frui ac rectius uiue. Vale.

Bis ar ter que
pulchrum est.

Mediocritas
rea.

secundū mō

VITA IOSEPHI

PER D. HIERONYMVM.

imperatrice roe

IOSEPHVS Matathie filius, ex Hierosolymis sacerdos, a Vespasiano captus, cum Tito filio eius relictus est. Hic Romam ueniens, septem libros Iudaica captiuitatis imperatoribus patri filioq; obtulit, q & bibliothecae publicae traditi sunt. Et ob ingenij gloriam statuam quoq; meruit Romae. Scripsit autem alios uiginti Antiquitatum libros, ab exordio mundi, usq; ad decimuquartum annum Domitiani Caesaris, & duos ἐχθρότοις aduersum Apionem grammaticum Alexandrinum, qui sub Caligula legatus missus ex parte gentilium, contra Philonem etiam librum uituperationem gentis Iudaicae continenter scripserat. Alius quoq; liber eius, qui inscribitur περὶ αὐτοκράτορος λογισμοῦ, ualde elegans habet, in quo & Machabaeorum sunt digesta martyria. Hic in decimo octauo Antiquitatum libro manifestissime confitetur, propter magnitudinem signorum Christum a pharisaeis interfectum, & Iohannē Baptistam uere prophetam fuisse, & propter interfectionem Iacobi apostoli dirutam Hierosolymam. Scripsit autem de domino in hunc modum: Eodem tempore fuit IESVS uir sapiens, si tamen uirum eum oportet dicere. Erat enim mirabilium patratum operum, & doctor eorum qui libenter uera suscipiunt: plurimos quoq; tam de Iudaeis quam de gentibus sui habuit sectatores, & credebatur esse Christus. Cumq; inuidia nostrorum principum cruci eum Pilatus addidisset, nihilo minus q eum dilexerant, perseuerauerunt. Apparuit enim eis tertia die uiuens, multa & haec & alia mirabilia carminibus prophetarum de eo uaticinantibus, & usq; hodie Christiano gens, ab hoc sortita uocabulum, non defecit.

AVTORES QVORVM POTISSIMVM TESTI-

monio partim comprobato, partim confutato, Iosephus historiae suae fidem facit.

Acusilaus Argiuis
Agatharchides Gnidius
Alexander Polyhistor
Andreas
Apion grammaticus
Apollonius Molo
Apollodorus
Ariphanes
Aristeus
Aristoteles
Berosus Babylonius
Cadmus Milesius
Castor chronographus
Charemon
Chcerilus poeta
Conon hist.
Demetrius Phalerus
Dius hist.
Ephorus
Eliius
Euhemerus
Eupolemus
Hecataeus Abderita
Hellanicus
Hermippus
Hermogenes
Herodotus

Hesiodus
Hieronymus Aegyptius
Homerus
Isidorus
T. Liuis
Lyfimachus
Manethon
Menander Ephesus
Mnaseas Damascenus
Mochus
Nicolaus Damascenus
Pherecydes Syrius
Philon senior
Philostratus
Polybius Megalopolita
Polycrates
Posidonius
Pythagoras
Strabo
Thales
Theodorus
Theophilus
Theopompus
Theophrastus
Thucydides
Timaeus
Zopyrion

INDEX EORVM QV AE

toto hoc opere continentur.

A Arō frater Moſis, quomodo ſacerdotium ſuſceperit 28.b
Aaton uirga frondente ſacerdotio dignus poſcitur 35.a
Aaron mortuo ſucceſſit Eleazarus filius 35.b
Abaſſarus ſacrorū uſorū cuſtos. 111.b
Abdageſ dux 198.b
Abdemonis filius ſolutor queſtionum regis Hieruſalem 84.b
Abdemago Azarias ſocius Danielis 108.b
Abdias paſtor & Achab Heliam querunt 90.b
Abdimus Tyrius 84.b
Abdocus frater Iude 115.b
Abdō Hilonis Iſraelitarū princeps 51.a
Abel occiſus à fratre 2.b
Abela locus ad Iordanem 207.a
Abelmachea ciuitas 76.a
Abennerigus rex 210.a
Aber martyr 330.a
Abia filius Samuelis 55.a
Abia mater Ezechie 102.a
Abias fili. Roboā patri ſuccedit 88.b
Abie uictoria contra Hieroboā 89.a
Abie mortuo ſuccedit Aſa ibidem
Abias rex Arabia 211.a
Abiathar filius Abimelech 62.b
Abiathar tradidit Saul tyrannidis 62.b
Abiathar pontifex 73.a. 76.a
Abiathar amicus Adonia 78.a
Abiathar ſacerdotio priuatus in exilium mittitur 80.a
Abiezer ſacerdos 53.b
Abigail uxor Nabal poſtea Dauid nupta 65.b
Abigea ſoror Dauid 74.a
Abihel annus Saul 58.a
Abila ciuitas que & Abela 38.b
Abiſmatadocus qui & Amilmathacus, filius Nabuchodon 109.b
Abimelech rex, rivalis Abrahe 8.a
Abimelech foedus cum Abrahā & amicitia ibidem
Abimelech amicus primum Iſaac, dein hoſtis 9.b
Abimelech filius Gedeōis fratricida 50.a
Abimelech occiſus 50.b
Abiſmen filius Roboam moritur 89.a
Abinadas gener Salomonis 81.a
Abirom & Dathan de tribu Rubē ui abſorpti 32.b
Abiſag adoleſcentula Dauid ſenio frigidum calefecit 78.a
Abiſai filius Sernia 64.a

Abiſai uictoria de Idumaeis 70.b
Abiſai conuiſantem Semei interficere uolēs, prohibetur à Dauid 75.a.b
Abiſai regem Dauid à morte protexit 76.b
Abiſai nongentos uno die ſolus occidit 77.a
Abiad filius Aaron, igne concrematus 27.b
Abnec filius Ner, cōtra Ioab bella parat 67.a.b
Abnec deficit ab Iſboſeth ad Dauid ibidem
Abnec à Ioab occiſus, à Dauid lugetur 67.b
Abor oppidum 139.a. 142.b
Abrahe genealogia, uirtus, ſapientia, profeſſio, eruditio, &c. 6. uſq; 9
Abraham obedientia & fiducia erga deum 8.a.b
Abran ciuitas 9.a
Abfalō filius Dauid, ſororis inceſtum ulciſci niſus 72.a.b
Abfalon fugit & renocatur à patre 72.b
Abfalonis pulchritudo ibidem
Abfalon ſegetem Ioab incendit, & contra patrem conſpirat ibidem
Abfalō cōcubinas patris uiolat 74.a
Abfalon ex arbore pendens confoditur 74.b
Abfalonis tumulus ibidem
Abfalon ſocer & patruſ Ariſtobuli, Agrippe filius, à Romanis captus 145.b
Abfalon auxiliator Manabemi tyranni occiditur 251.b
Abfanes princeps Iſraelitarum 51.a
Abuma ciuitas 105.b
Acanthonaulon loci nomen 281.b
Acencheres regina 312.b
Accarō ciuitas Paleſtina capta à Chanaanais 48.a
Achab fil. Amarin ſuccedit patri 90.a
Achab increpatuſ ab Helia 90.b
Achab poenitentiam agit 91.b
Achab Syros ſuperauit 92.b
Achab Adadam inimicū inſipienter recipit ibidem
Achab à pseudopropheta perſuaſuſcōtra Syros bella iterum mouet 93.a
Achab ſagitta in pulmōe cōfigitur 93.b
Achab ſuccedit Ochozias filius 93.b
Achab filij ſeptuaginta occiduntur 97.b
Acham iuſſu 99.b
Achamus princeps Samaria 44.a
Achar ſurti reus occiditur 330.b
Achas Machabeus martyr 101.a
Achaz filius Ioathan, rex Hieroſoly- morum 101.a

Achaz à Phatela uictus 102.b
Achaz mortuo ſuccedit Ezechias 102.a
Achelamas uxor Amafia, mater Ozie 100.b
Achias ſacerdos ex genere Eli 57.b
Achia propheta ad Hieroboam 88.b
Achil pater Iſaphat 70.a
Achimaas fili. Sadoch, miniſter Dauid, patri ſuccedit in pontificatu 73.a
Achimelech Dauid fugientem recipit 62.a
Achimelech occiſus à Doech 62.b
Achimon gigas 76.b
Achanomij conſilium ad Eſdrā de abdicandis alienigenis uxoribus 115.b
Achinadab gener Salomes & militiae princeps 81.a
Achinoe uxor Dauid 64.b
Achis rex Geth 62.a
Achis parat bellū cōtra Hebraeos 64.b
Achiſamach pater Oholiab 24.b
Achitob ſacerdos 58.a
Achitophel conſiliarius Dauid deficit ad Abſalon 73.a
Achitophel ſe ſuſpendit 74.a
Acmeſ miniſtre Iulie epiſtole 180.b
Achiabus Herodem ſeipſum interfecit 181.b
Achiabus contra Iudaam 240.b
Acramonſ 286.a
Acrabata ciuitas 258.a
Acrathēus eunuſ 117.b
Aſtipos ciuitas 45.b
Acuſilaus Argiuius 310.b
Ada uxor Eſau, filia Elomis 9.b. 12.b
Adad Idumeus in Salomonem 86.b
Adadus filius Iſmaelis 8.a
Adadus rex Damafci 69.b
Adadus filius Adadi regis Syrie, bella mouet contra Achab 92.a
Adadus uictus recōciliatur Achab ibi. 93.b
Adadus uincit Achab 93.b
Adadus qui & Adher Helifeo inſidiatus, contra Ioram bella parat 95.b
Adam, id eſt rubens 2.a
Adam prauaticationis mulctatus 2.b
Adam uixit annos 930 3.b
Adan ſagitta cōfixit Achab regē 93.b
Adar menſis Hebraeorum 40.b. 114.b
Adera filius regis Thou 70.a
Adaſa uicus 218.a
Adaſis uicus 131.b
Addan filius Aſabel rex Syrorū, quem Biblia Benadab uocant 199.b
Addaſus preſectus 116.a
Adher moriturū prædixit Helif. 96.b
Adida uicus 142.b
Adoniaſ ambit regnū preparato conuicio 78.a

Adonias ueniam precatus	78.b	Agrippa coniunium C. Caligulae pre-	Alexandri mors	ibid.
Adonias sibi Abisag uxore cupiens oc-		parat	195.a	Alexander, Epiphanes, Balas.
ciditur	80.a	Agrippa calliditas ad senatum Roma-	Alexander Ptolemaida capit	135.a
Adonizebecho regi Bezechinorum ma-		norum	206.a, 207.b	Alexandri amicitia cum Ionatha Ab-
nus & pedes precisi	47.b	Agrippa nauigatio in Iudeam	207.b	baron
Adrazarus rex Sophene, debellatus à		Agrippa auream catenam in templo su	Alexander ducit Cleopatram filia Pto-	ibidem
Dauid	69.b	spendit	207.b	lemai Philometoris uxorem
Adrazarus rex Syrorum cum Ammo		Agrippa Iudeos ab iniuria Doritaru	Alexander Ionathan Abbaron purpu-	134.a
nitis uictus	70.b	asserit, & sacerdotes instituit	207.b	rainduit
Adulterium prohibitum	31.	Agrippa clementia in Simonem calu-	Alexandri insidiatoris caput mittitur	ibidem
Aduram prefectus tributorum Dauid		mmiatoru, & illic eius laudes	208.b	ad socerum
76.a		Agrippa inimicitia cum Marso	208.b	Alexandri Zebenne regnum, & amici-
Aduram lapidatur	87.a	Agrippa egrotatio & mors	209.a	tia cum Hyrcano Iobanne
Aegyptiorum incontinentia	6.b	Agrippa proles	ibidem	Alexand. occisus ab Antio. Grypo ibi-
Aegypti descriptio	250.a	Agrippa Agrippa maioris filius	Alexander Iamneus fratri Aristobu-	lo succedit.
Aegypti reginae munificentia in Salo-	192.a, 209.a			140.b, 219.a, b
monem	85.a, b	Agrip. Rome à Cl. Ces. nutritus	209.a	Alexander contra quos militauit
Aegypto fames preannunciata	15.a	Agrippa Iudeorum causas contra Sa-	Alexand. bellum cum Antiocho & Ars-	219.b
Aegyptijs fames inualefcit	18.a	maritis Rome tutatus	211.b	ta
Aegyptij quintam frugum partem sol-		Agrippa tetrarcha factus	ibidem	Alexander cuiusmodi inuidia labora-
uunt regibus	ibidem	Agri. quid Nero boni prestiterit	213.a	rit apud Iudeos
Aegyptij in mari rubro cum Pharao-		Agrippa contentio contra Iudeos su-	Alexander uictus à Demetrio Eucero	141.b, 142.a
ne suffocati	22.a	per parietis cuiusda erectioe	214.a	142.a, 219.b
Aegyptioru odij in Hebr. origo	18.b	Agrippa Caesarem Philippi, Neroni-	Alexandri crudelitas	ibidem
Aegyptiorum uaria gesta	19.b	am nominat	214.b	Alexander ostingentis Iudeorum cru-
Aegyptiorum plaga	21.a	Agrippa Leuitis & hymnidicis conce-	cisigi iussis Crucida dicitur	142.a
Aegyptiorum reges usq; ad soceru Sa-		dit usum linea uestis contra legem,	Alexandri morientis consiliu ad Ale-	143.a, 210.a
lamonis Pharaones disti	85.a	& templum restaurat	ibid.	xandram uxorem
Aegyptus sub Ptolemaeo Sotere	121.a	Agri. Hierosolymis exulat	195.b, 250.b	Alexander Aristobuli, qui Iamnei fili-
Aegypti limites	279.b	Agrippa milites Iudeoru seditione co-	lius, Iudeam inuadit	146.a, 220.a
Aegyptius quidam propheta populi se		pressuri, cedere sunt coacti	251.a	Alexand. bello contra Hyrcanu tertiu &
duktor Iudaici	213.a	Agrippa studium de bello Iudeoru re-	Antipatru superatus	146.a, 221.b
Aemilius Regulus autor conspiratiois		uocando frustratum	253.b	Alexander Gabinio se tradit cu castel-
aduersus Caligulam	200.a	Agrippa filius Felicitis	212.b	lis
Aelii olim Elisei	5.a	Agrippa si. Demetrii Alexand.	213.a	Alexander Romanos cotumelia affici-
Aesopos seruus Alexandrae tertiae	157.b	Agrippias ciuitas, olim Anthedon	141.b	ens, superatur à Gabinio
Aethiopes laudantur	249.b	Agrippina filia Germanici, mater Ne-	Alexandri mors	147.a, 222.b
Aethiopes olim Chusaei	5.a	romis	213.a	Alex. ex Mariamne fili. Hero. maioris
Agag rex Amalechitaru capitur	58.b	Agrippium Herodis edes	230.b	Romam mittitur crudelidus
Agag regis interitus	59.a	Aichan pater Godoliae	107.b	Alex. in patria reuersus, Glaphiraf. re-
Agar ancilla Abra. peperit Ismael	7.a	Ailach ciuitas	101.b	gis Cappadocu duxit uxore
Agar contempsit Saram heram	ibid.	Ain urbs expugnatur	44.b	Alexander accusatus à patre respodet
Agar ablegata cum puero	8.a	Alanorum eruptio in Mediam & Ar-	& patri reconciliatur	172.a
Agatharchides historiographus	315.b	meniam	306.a	Alexander coprehenditur
Aggeus propheta	114.b	Albinus praefes Iudae	214.a	Alexander patri defertur & reconci-
Agiras Adiabenus	290.b	Albino in Iudea praesidete, maloru om-	liatur	ibidem
Agib uxor Dauid	67.a	nium fuit impunitas	246.b	Alexand. laqueo perimitur
Agla uxor Dauid	67.a	Alchimus, qui & Ioachi sacerdos	131.a	Alexander balabarchus
Agrip. maior f. Aristobu. f. Hero.	192.a	Alchimi mors	131.b	Alexander Theodori, Iudeorum lega-
Agrippa Rome suarum rerum prodi-		Alcion medicus	204.a	tus
gus Hierosolymam redit eris alieni		Alexander Macedo, Magnus cognomi	Alexand. procurator Aegypti	247.b
conflator	192.a, b	natus Lydiam, Ioniam, & Syriam pre	Alexandri multi de progenie Herodis	
Agrippa ob es alienu Tiberio inuisus		dauit	119.b	192.a
iterum tamen amicus factus	193.a	Alexander Damascus, Sidonem, Tyru	Alexander Diophanes Herodis nota-	234.a
Agrippa accusatus coijcitur in uincu-		& Gazam expugnauit	120.a	rius
la	194.a	Alexander Hierosolymis honorifice ex-	Alexander Dorothei, legatus Iudeo-	147.b
Agrippa è uinculis solutus fit tetrarcha		ceptus quid egerit pro Iudeis	ibid.	rum
195.a		Alexandri somnium	120.b	Alexand. Iasomis, legatus Iudeoru ibi-
Agrippa accusat Herodem quartum		Alexander deo sacrificat	ibidem	Alexandra que & Salome uxor Aristo-
195.b		Alexandri benignitas in Iudeos	ibid.	bui maioris
				140.b

Alexandra uxor Alexandri lampi re	Aminadab legita	54.b	Andronicus Messalanus pro Iudeis
rum Iudae potita	143.a	59.a	134.a
Alexandra mors	143.b.220.b	66.a	Andromachus aulicus Herodis
Alexandra fil. Hyrcani tertij. uxor Ale-	Aminadab fili. Saul bello interijt	113.b	Angari
xandri quinti Herodi indignata pro	Aminadab architectus templi	105.a	Angeli mulieribus cocuntes
pter sacerdoti in alienigenas col-	Anital mater Ioachaz	18.b	Anianus
latur	Anmiramis pater Mosi deum pro gen	19.a	Anilei & Asinei cōspiratio cōtra Par-
Alexandra & Cleopatra conspiratio	te Israelitarum exorat	7.b	thos & Babylonios
in Herodem	Anmiramis filius Caath	67.a	Anilei uictoria & mors
Alexandra patrē fugere suadet ab He	Anmon filius Lot	72.a	Anna mater Samuelis
rode	Anmon fili. David, qui & Anmō	31.b	Annus iubileus
Alexandra ob temerit atē occisa	Anmō sororem Thamar stuprat	31.b	Annus magnus 4.b Annr septimus
Alexandria laudatur	Anmonius contra Ptolem. Philometo-	149.a	Annus Sabbaticus
Alexandria reges Ptolemei dicti	rem insidiatus occiditur in habitu	(51.a)	Antedon expugnata
85.a	foemineo	50.b	Antigonus obsidet Massadam
Alexandrini & Antiocheni apud Ve-	Anmonite Iſraelitas opprimunt	56.b	Anni ab Adam usq; ad reparationem
spasianum repulſam paſi	Anmonit. uicti à Saul	81.b	templi
Alexandrinorum disceptatio cum lu-	Anmonit. contumeliosi in legatos Da-	70.b	Annius Rufus praeses Iudae
deis	uid poenas luunt	92.b	Anteiſ senatorius uir occisus
Alexandrium Iudae oppidum	Anmonit. à Ioſaphat primū uicti	108.a	Antibas Iudaeus à Fado occisus
Alexas maritus Salomes	Anmonit. cum Moabitibus aduersus Io-	129.b	Antigonus post Alexander Asiam ap-
Alexas captiuos Iudeos soluit	saphat pugnaturi seipſos interimūt	35.b	prehendit
Alicarnasseorum decretū pro Iudeis	94.a	100.b	Antigonus nauali prelio uictus à Pto-
Alisfragnutosis rex	Anmo. tributarij facti Ozia ſec.	101.b	lemeo Sotere
Alcaria templi Salomonis	Anmonit. tributarij Ioathan	108.a	Antigonus fil. Hycani Iohannis captus
Amabec delator. Alexandra	Anmoni. ſubigūt à Babylonijs	129.b	& occisus à fratre per insidias
Amacos uxor Lazatis	Anmonit. uicti à Iuda Machab.	140.a.b.218.b	Antigoni Aristobuli filij accusatio co-
Amadathus pater Aman	Anmonitis regio	104.a	ram Cesare contra Antipatrum &
Amalech filius naturalis Eliphas	Amon fil. Manasse à ſuis occisus	5.b	Hyrcanum tertium
Amalechitis Idumae dicta	Amorreus filius Chanaan	89.a	Antigonus è Iudaea pellitur
Amalechitarū bellum cū Hebr.	Amorreorum terra Hebraei potiūt	6.b	Antigoni amicitia cum Lyſania
Amalechite uicti à Saul	35.b	290.b	Antigoni expeditio contra Herodē ad
Amalechite caſi à David	Amorreorum mons	325.b	iuuantibus Parthis
Aman insidiatus genti Iudeorum, pati	Amraphelus dux Assyriorum	ibidem	Antigonus Iosephi fratris Herodis ca-
bulum Mardocheo parauit	Amygdalon stagnum	157.a	put abſcidit
Amā accusatus ab Heſter patibulo ſu-	Anacharſis philoſophi mors	157.b	Antigonus uinctus ducitur ad M. An-
ſpeditur	Assyrij contra Hieroſolymam	158.a	tonium
Amanthias Galaadites	Ananelus ſacerdos ab Hero. primo cō	210.a	Antig. Antiochie occisus
Amaramans ſeditioſus Iudaeus	ſtitutus	211.b	Antiochia Syriae metropolis
Amarin rex Iſraelitarum	Ananelus ſacerdotio priuatur	211.b	Antiochia olim Mygdonia
Amasa princeps militie David occisus	Ananelo ſacerdoti reſtituitur	(108.b)	Antiochus Epiphanes dictus
à Ioab	Ananias ſocius Danielis alijs Sidrach	211.b	Antiochus Theos fil. Alexan. Epipha-
Amasias ſacerdos	Ananias filius Onie	211.b	nis Seleuci Nicanoris nepos
Amasias filius Ioe primi. rex Hieroſo-	Ananias doctor legis Moſeos	251.b	Antiochi nuptie cum Cleopatra
lymorum conſtituitur	Ananias Nibideus pontifex	251.b	Antiochi amicitia cum Iudeis
Amasias patrem ulciſcitur. gloria cla-	Ananias pontifex cum fratre Ezechia	Boethi	Antiochus Epiphanes fratris ſui ſuc-
tus idololatra factus	occisus	127.a	ceſſor
Amasias à Ioa ſecūdo uictus occiditur,	Ananias Sadduceus	ibidem	Antiochus Hieroſolymam deuſtat
ſuccedente filio Ozia	Ananus pōtifex poſt Iozarum	127.b	Antiochi odiū in Iudeorū leges
Amasias princeps militie regis Pha-	188.b	212.b	Antiochi effrenata tyrannis in Macha-
ccie	Ananus ſacerdotio priuatur	254.a	beos martyres
Amasias quaſtor Iofie	Ananus pontifex	270.b	Antiochus infeliciter Elimaide obſeſſa
Amath filius Chanaan	Ananus Anani fil. pontifex	274.a	moritur. fil. Antiocho Eupatori re-
Amathai populi	Ananus filius Ionathe	48.b	gnum relinquens
Amatbi prouincia	Anani pontificis oratio	106.a	Antiochi & Macedonum audacia, Ti-
Amathi ciuitas	Anani mors	325.b	to Hieroſolymam obſidente
Amatheti ciuitas	Anath pater Sangar	121.b	Antiochus Comagenēſis rex, moritur
Amathus Iudae ciuitas	Anathoth patria Hieremie	209.a.229.a	
Amathus expugnatur	Anaxagore philoſophi mors		
Amman	Andreas primas cuſtodie Ptolemei		
Amprophis rex	Philadelphi		

Antiochus regno pulsus	306.a	Antipater ueneficij accusatur à patre	Arabanes sacra tunica	25.b
Antiochus Theos dictus, Alexan. Epi	178.a	Antipater ueneficij accusatur à patre	Arabes anno 15. circumciduntur	8.a
phanis filius Demetrii Nicanorem	135.b.136.a	Antipatri excusatio	Arabia ab Ismachitis culta	18.b
uincit	135.b.136.a	Antipater in uincula cōiectus culpam	Arabum pugna cum Iudeis	159.a.b
Antio. Eupator contra Iudam	130.b	reiecit in Antiphilum	Arabes Iudeorū legatos occidunt ibi.	ibidem
Antiochus obsessis in templo fidē ui-	130.b	Antip. mors et sepultura	Arabes uicti à Iudeis	ibidem
lat	130.b	Antipater fil. Salomes secunde	Aradia insula	5.b
Antiochus occiditur	131.a	Antipater Gadia occisus ab Herode	Arachus pater Adrazari	69.b
Antiochi amicitia cum Ionatha	136.a	162.b	Aradus ciuitas	141.b
Antiochus à Tryphone tutore suo oc-	138.a	Antipater Samarites	Aram frater Abrahæ	6.a
cisus	138.a	eneficij reum agit	Arameni nunc Syri	5.b
Antiochi filiorum disidium	142.a.b	Antipas filius Herodis qui et Antipa	Arandum quomodo	39.b
Antiochus Soter aliàs Pius, Demetrii	138.a	ter	Arbela uicus	226.b
Nicanoris frater Cleopatram fra-	138.a	Antipas tetrarcha factus Galil.	Arbores fructifere nō incidēde	42.a
triam ducit uxorem	138.a	Antip. contra Archelau fratrem pro	Arca dei 20.a	Arabia felix 9.a
Antiochus Tryphonem uicit	ibidem	regno certat	Arca ciuitati Hiericho circumlata mu-	43.b
Antiochi perfidia et ingratitudo i Si-	ibidem 218.a	Antipatro regio trans Iordanem ce-	ri conciderunt	43.b
monem Matathiam	ibidem 218.a	dit	Arca dei à Palestinis capta	53.b
Antiochus contra Hyrcanū Iohānem	138.b	Antipater Iasonis legatus Iudeorum	Arca Betfamis deuenit	54.a
diu pugnans tandem cum eo amici-	138.b	Antipatri opp. 230.b	Arca missa Cariathiarim in domum	54.b
tiam componit	138.b	Antiphilus ueneficij et cōiurationis	Aminadab reducta	54.b
Antio. in bello Parthico occisus ibid.	138.b	reus contra Herodem	Arca relata Hierosolymam	69.a
Antiochus Cyzicenus, Antiochi Sote-	139.a	Antiphili epistola ad Antip. secundam	Arcam profanis manibus arreptam	53.b
ris filius, uincitur ab Aristobulo	139.a	ab Herode deprehensa	tes exstinguiebantur	53.b
Hyrcani Iohannis filio	139.a	Antonium Centurio	Arca templo Salom. importatur	83.a
Antiochus Gryphus Philometor, fra-	ibidem	Antonia uxor Drusi maioris	Arca tabulas Mosi conditas habuit	ibidem
ter Demetrii Gryphi contra Antio-	ibidem	Antonie dignitas	Arce Noe reliquie in Carris	210.a
chi Cyzicenum	141.b	Antonia filia Clau. ex Petronia	Arcades antiquitate non esse insignes	(310.b)
Antiochi mors	141.b	Antonia turris, arx et castellum olim	Arce ciuitas 5.b. 81.a	45.b
Antiochus filius Antio. Cyziceni cum	141.b	Baris	Arche ciuitas	187.a
Antiocho Pio prostrigauit Seleucū	141.b	Antonia incenditur	Arche ciuitas	187.a
filium Antiochi Gryphi et occidit	141.b	Antonie fundamenta diruta	Arche rex Cappæ. 167.a. 168.b. 187.a	233.a
ibidem	141.b	Anuath uicus qui et Borceos	Archelaus Herodis iram in filium et	173.b
Antiochus Anti. Gryphi filius Antio-	142.b	Anxioramus fil. Iorā sacerdos	fratrem mitigat	176.a
chum Cyzicenum prostrauit ibid.	142.b	Aoth assertor Israelitarum ab Eglon	Archelai excusatio corā Hero.	168.a.b
Antiochus contra Iudeam nisus occi-	142.b	Apama concubina Darij 83.a	Archelaus filius Herodis	168.a.b
ditur	142.b	Apamea ciuitas	Archelaus iniuste accusatur à fratre	184.a
Antipater qui prius Iamnei, Antipas	144.a	Apheca ciuitas	Archelao legatur regnum à patre	181.b. 239.a
Hyrcano amicus	144.a	Apheci turris	Archelai uerba ad populum sibi gra-	182.a
Antipater et Hyrcan. tertius ad Arc-	144.a. 220.b	Aphrica unde dicta	tulantem	183.a. 239.b
tam regem Arabum confugiunt	144.a. 220.b	Aphthasis uicus	Arch. ad Cesarē nauigat	184.a. 240.a.b
Antipatri uictoria de Aegyptijs	147.b. 222.b	Apollinis templum Rome impēs Au-	Archelai et Antipatri concertatio a-	185.b. 241.a
Antipater tyrannidis accusatus ibi.	147.b. 222.b	gusti fundatum	puđ Augustum pro regno Iudeæ	186.a. 241.a
Antipater preses Iudeæ factus ibi.	148.a	Apollonius dux Sama. uincitur	Archelaus non rex sed ethnarcha fa-	187.a. 242.a
Antipater muros Hierosolymitanos	148.a	Apollo. Antiochi iudex occisus	Archelaus Roma agens à Iudeis accu-	251.a
restruit	148.a	Apollonius Titus à Ionatha Abbarō	satur	4.a
Antipater Iudeis inuisus	148.a	uincitur	Archelaus regno dignus pronuncia-	184.a
Antipater ueneno interiit per Mala-	151.a.b	Apollonius Alexandri legatus Iudeo	tur	184.a. 240.a.b
chum	151.a.b	rum	Archelao absente Iudea uarijs tumult-	185.b. 241.a
Antipater, filius Hero. primi	151.b	Apio legatus Alexandrinorum Iude	tibus affligitur	186.a. 241.a
Antipatri malitia	171.b	os accusat	Archelaus Glaphiram fratrem ducit	187.a. 242.a
Antipater omnibus inuisus, in patrem	171.b	Apionis aliquot calumnie et figmen-	uxorem	187.a. 242.a
maleuolus, odij dissimulatur, uxore	175.a.b. 232.a. 254.a.b	ta de Iudeis	Archel. exiliū et somniū	187.a. 242.a
ducit Aristobuli fratris filiam	175.a.b. 232.a. 254.a.b	Aque Gennisaron	Archel. exiliū et somniū	187.a. 242.a
Antipatri et Pherore conspiratio in	176.a.b. 235.b	Aquila Caligulā gladio cōfodit	Archel. exiliū et somniū	187.a. 242.a
Herodem	176.a.b. 235.b	Aquila preses Alexandria	Archel. exiliū et somniū	187.a. 242.a
Antip. cōiuratio prodita	176.b. 235.b	Aque calide apud Amaunta	Archel. exiliū et somniū	187.a. 242.a
	176.b. 235.b	Aquileia ciuitas	Archel. exiliū et somniū	187.a. 242.a
	176.b. 235.b	Arabarchis quid significet	Archel. exiliū et somniū	187.a. 242.a

Arca Chedon loci nomen	69.a	Aristobulus iterum decusatus, occiditur laqueo	174.b.175.a	Asineus ueneno interijt	199.a
Arca locus ubi immolatus Isaac, pestē deprecatus David, templum edificauit Salomon	77.b	Aristobulus Herodis Chalceden. regis filius preses Armenia fit	215.a	Asiongaber locus	85.a
Aretas rex inferioris Syriae Alexandrum Iamneum uicit	142.b.220.a	Aristo minister Herodis regis Chalceden. dis	209.a	Asobiton, aliās Asochin, ciuitas Galilae	141.a.219.a
Aretas rex Arabum	141.b	Aristoteles meminit Iudeorum	314.b	Asom filius Dan	17.b
Aretas auxiliatus Varo contra Iudeam	185.b	Arius rex Lacedaemoniorum	126.b	Asophi filius Marcoth	80.a
Aretas inuicem filia uisus in Herode genero	191.a	Armenia unde instituta .	6.a	Asor campus	136.a
Areca ciuitas Arabiae, à Græcis Petra	37.b	Arnon fluius		Asor condita à Salomone	84.b
Areth Machabeus martyr	331.a	Arrius centurio		Asofra genus tube Hebrae	32.a
Arietis machine descriptio	261.a.b	Arsaces rex Parthorum		35.b Asphaltitis pal' 6.b.35 b.100.a.277.a	
Ariochis minister regis Babylo.	109.a	Arsanum castrum	211.a	Asphar lacus	132.b
Arion dispensator Iosephi filij Tobie	128.a	Arfinoc regina uxor Ptolomæi Philadel.	122.a	Asprene senatoris uestis malo omine cruentata	202.b
Aristeus Ptolemæi Philadel. amicus Iudeos absolui supplicat	121.b	Arfinoc soror Cleopatras	158.b	Asprenas occiditur	203.a
Aristeus descripsit conuiuiū Ptolemæi septuaginta senioribus Iudeorū ex bibitum	123.a.b	Artabanus Medorum rex uincitur		Asseneth filia Putipharis uxor Iosephi	
Aristobulus fi. Hyrcani Iohan. matrē & fratrē Antigoni in carcerē conijcit, quē postea occidit	140.a.218.b	Artabani amicitia cū Tiber. Caf.	191.a	Asserones mensura Moisaica	82.b
Aristobulus φιλῶλας dictus	140.b	Artabanus Parthicus	210.a	Asis rex	312.a
Aristobuli mors	ibidem 219.a	Artabazes filius Tigranis captus		Assuerus, uide Artaxerxes	116.b
Aristobulus fil. Alexātri Iamnei	220.a	Artaxias rex Armenia	159.a	Assurim filius Dadan	9.a
• Aristobulus Alexādra matri indignatus, quod potestate phariseis cōcesserit Iudeā inuadit	143.a.b.220.a.b	Artaxerxes rex, aliās Assuerus magni ficum conuiuium celebravit	116.b	Assyria unde dicta	ibidem
Aristobulus regnum assequutus cecito Hyrcano fratre	144.a.220.b	Artaxerxes Vasthim uxore repudiat		Assyrii populi	5.b
Aristo. obsidetur in tēplo	144.b.221.b	ibidem		Assyriorum bellum cum Sodomitis	6.b
Aristobulus donis sibi conciliat Scaurum contra Hyrcanum & Aretam regem	144.b.220.b	Arthemion Iudeos lassos inuadit in bello contra Arabes	159.b	Assyriorum strages Hierosolymam obfidetium	109.b
Aristobulus Pōpcio Magno uitem auream dono mittit	ibidem	Arus Ptolemæi, uicus quidam	185.b	Assyriorum defectio à Medis	ibidem
Aristobulus fugatur in Alexandrium oppidum	145.a.220.b	Afa filius Abie profligat Zarcam regem	89.b	Astabus & Astaburas fluij	20.a
Aristobulus perfidus Romam uinctus ducitur	145.b.146.a.221.b	Afa mortuo succedit Iosaphat	90.a	Astaroth deus Palestinorum	66.a
Aristobulus à Roma fugiens cū Romanis pugnans uincitur	146.b.222.a	Asabel filius Saruie perimatur	74.a	Astrologia & geometria studiū quātō tempore olim perdisi poterat	4.b
Aristobulus à Caf. dimissus à Pompeianis ueneno necatur	147.a.222.b	Asabel rex Damasci unctus ab Helia		Athenienses Hyrcano tertio statuā deducandam decernunt	148.a
Aristobulus filius Alexandræ	157.a	Asabel Adher regis seruus, & in regno Syrorum successor	96.a.b	Athenienses laudantur	249.a
Aristobulus sacerdotiū ab Herode adeptus matris importunitate	157.b	Asabel uicit Israelitas	99.a	Athenion dux	229.a
Aristobul. dolo Herodis submergitur	158.a	Asabel mortuo successit Ioachazas		Athenion legatus	125.b
Aristobulus filius Herodis primi Romanam mittitur erudiendus	164.b	Asabel mortuo regnum peruenit ad filium eius Addan	99.b	Athrongens uir ignobilis Iudeam inuadit	185.a
231. per totum		Asam filius Iesse 59.a		Atratinus 225.b	
Aristobulo in patriā reducto uxor datur	167.a	Asamoneus proauus Matathie 128.a		Auaris locus 312.a	
Aristob. cū fratre accusatus per patrē patri reconciliatur	168.b.169.a	Asamoneorum pontificum in principatu terminus	156.b	Augusti & Agrippe literæ pro Iudeis	
		Asaph uij. b		170.a	
		Asaphon locus	141.a	Augusti calliditas	187.a
		Asar pater Ioab, maritus Saruie 66.b		Augusti imperatoris obitus	188.b
		Asaracoldas rex Assyriorum	103.b	Aulon oppidum	142.b
		Asarcha Pentecoste græce	30.b	Auranitis regio Herodi datur	164.b
		Ascalon ciuitas Palestinorum	45.b	Aurea aquila è templo direpta	180.b
		Ascalon capta à Chananeis	48.a	Aurei lecti usus solis Parthis concessus	
		Ascalonitarum pestis	54.a		
		Aschanes eunuchus	108.b	Autocratoris	188.b
		Aserte quam terram sint sortiti 45.b		Auzoniblipa ciuitas	90.b
		Asia 249.a		Azar. prophetia ad exercitū Afa 89.b	
		Asmei & Anilei fratrum duorum cōspiratio cōtra Parthos Bab.	197.b.198.a	Azarias Oziam sacra temerantē prohibuit	100.b
				Azarias fili. Achimac, sacerdos	107.b
				Azarias puer socius Danielis	108.b
				Azarie infelix pugna Iudeorum præfessi	130.a
				Azarus pontifex	181.a
				Azeca locus	59.b
				Aziacus rex Emesorum	212.b
				Azotus ciuitas capitur	130.b

Azotum pestis	34.a	Balthasar qui & Nabon rex Babyloni	Berythij Varo auxiliatur	185.b		
Azymorum festiuitas 30.b.302.a.305.a	34.a	nus	110.a	Beroza ciuitas	142.b	
B		Balthasar captus	110.b	Beronice ciuitas, olim Elana	85.a	
Baeba ciuitas 70.a (90.b.98.a		Balthasar prodigium	110.a	Beronice filia Salomes priu. uxor Ari		
Baal deus Achab & Tyriorum		Banaia filius Remmon occidit Ithobeth		stobuli quarti	167.a	
Baal templum Samarie concrematur,	68.a			Beronices nomine plures fuisse de pro		
ciusq; sacerdotes interimuntur 98.a		Banach princeps militiae Salomon.	81.a	genie Herodis	192.a.193.a.194.a	
Baal templum in Hiero. euersum 99.a		Banaias unus fortissimorum David Pale		Berosus Chaldaeus de arca Noe	4.a	
Baaras radix qua demones effugantur		filios uicib; & leonē interfecit 77.a		Berosus meminit Abrahe	6.a	
Baasa filius Mebēli 89.b (305.a		Banaias refragatus ambitioni Adoniae		Berosus de rege Sennacherib	103.b	
Baasa interfecit Nadab eiusq; regno	78.a.b			Berosus de rege Nabuchodonos.	109.b	
potitur 89.b		Banaias suffragatus Salomoni, in regē		Ecrothi ciuitas	44.b	
Baasa à Creone occisus 90.a		ungendo		ibidem	Bersabee puteus	8.a
Babe liberi luunt poenas 163.a		Banaias Adoniae & Ioab occidit	80.a	Bersabee ciuitas	91.b.55.a	
Babel interpretatur confusio 4.b		Barachias Israelita	101.b	Bersabee ciuitas		
Babylon ciuitas 22.a		Barachus dux Israelitarum	49.a	uid	74.a	
Babylon à Cyro & Dario capta 110.b		Barbarus Norbanus	203.a	Bersabee filios David moriturus com-		
Babylon Seleuco Nican. subditur 121.a		Barbarorum insidie contra Herodem		mendat Salomoni	79.b	
Babylon. turris descriptio & extru-	155.a			Beryllus Neronis pædagogus	214.a	
ctio 4.b		Barematim ab Isaac capitur	10.a	Beseleel filius Uri	26.a.29.a	
Babyloniurum studium in capiendâ ur		Bardanes filius Artabani rex Partho		Besemoth uicus	276.a	
be Hierusalem 106.b		rum à suis occisus	210.b	Besor torrens	65.b	
Babyloniurum regum successio 109.b		Baris mons	4.a	Betharantha ciuitas Italia dicta	188.a	
Babylonij Hierosolymitas captiuos ab		Baris castellum nunc Antonia	220.a	Bethara	283.a	
ducunt & perimunt 107.a		Baruch scriba & discipulus Hieremie		Bethel ager, & quid significet	10.b	
Baca uicus 257.b	105.b.107.b			Bethel ciuitas	57.a.87.a	
Bacchides hostis Iude Machab. uastat		Barzabarnes satrapa Parthus	152.a	Bethela urbs capta	47.a	
Iudeam. & deinceps 217.b	156.b			Bethlehem ciuitas tribus Iude	ibidem	
Bacchides uicinus cū Ionatha Abbaron		Basan princeps militiae Salomonis	81.a	Bethlehem à Roboam structa	88.a	
foras inijt 133.a		Basemath filia Ismaelis uxor Esau		Bethepton toparchia	276.b	
Bacchides occiditur 217.b	10.a.12.b			Bethonis ciuitas	142.a	
Bachuran locus 73.b		Basina filia Salomonis uxor Achina-		Bethoron uicus & ciuitas	131.b.132.a	
Bacchus pater Banaie 81.a	dab	81.a		Bethsabee uxor Vrie	71.a	
Beon rex 312.a		Bassus Macherunta & Herodiam ca-		Bethsabee prodiit tēmeritatem Adoniae		
Bagatheus emuchus 117.a	pit	304.b	78.a			
Bagoas phariseus 176.b		Bataltidis regio	38.a	Bethsabee petitio à Salomone	80.a	
Baie oppidum Campanie 195.b		Batanea	258.a	Bethsaida ciuitas Italia dicta	188.b	
Balaam propheta filius Israel benedixit		Bathania regio	164.b	Bethzā ciuitas nūc Scythopolis	66.a	
ac rursus contra illos consilium de		Bathuel filius Nachor	6.a	Betisof locus	283.b	
dit Balach 36.a.b		Bathyllus uenenum Roma afferens ap-		Betsamis uicus	54.a	
Balaam asina loquitur ibidem		prehenditur	236.b	Betsamis à Grecis Scythopolis	130.a	
Balach rex Medianitarum Balaā pro-		Batbyra uicus	176.a	Bethsamite populi	54.b	
phetam consulit contra Israelitas		Batibius senator Roman.	202.b	Betsephō ciuitas in bibl. Balasor	72.a	
ibidem		Batus mensurae genus	81.b	Betsura ciuitas à Roboā structa	88.a	
Baladas rex Babyloniurum 104.a		Bebriacum oppidum	278.b	Betsura à Iuda Machab. capta	129.b	
Balam ciuitas 56.b		Betsephon locus	22.a	Betsura à Simone Matathia expugna-		
Bala famula Rachelis collocatur la-		Begabrinicus	276.b	tur	136.a	
cob 11.a		Beleseminus scriba Cambysis	112.a	Betsurita Antiocho Empatori se tra-		
Balas Rubenita 33.b		Beleus fluius	244.a	dunt	130.b.218.a	
Balath urbs à Salomone condita 85.a		Bellorum leges	41.b	Bethora locus	100.a	
Balathana locus 176.a		Belselida ciuitas	135.b	Bethulla	132	
Ballas rex Sodomitarum 6.b		Beniamin ad Ioseph mittitur	16.a	Bethora uicus Iudea	128.b	
Baleas rex Sodomitarum ibid.		Beniamin quasi furti reus capitur	16.b	Bettoron ciuitas	253.b	
Ballistarum nis 261.b		Beniamin tribus quam ob causam dele		Betzacharia locus	218.a	
Balsami radicem regina Aethiopie pri-		ta	47.a	Bezecchin regio	46.b	
ma Iudee intulit 85.b		Beniamitarum bellum contra Israeli-		Bezecchini populi	ibidem	
Balsamum nasci in Hiericho 159.a		tas	47.b	Bezedel uicus	257.b	
221.a		Beniamite uxores rapiunt	48.a	Bezetha	254.a	
Balthasar Daniel in Babylone uocatus		Berezel Galaadites	75.b	Bibaste castrum	134.a	
108.b		Berythus ciuitas	174	Bibimasin dux	120.a	

Birzito uilla	131. a.	te Iudeorum tutanda	eodem.	Cassander rex Macedoniae post Al. 121. a.
Bithora urbs à Salomoe cõdita	85. a.	Caius filius Agrippae	183. a.	Cassius Longinus praeses Syriae post Vellium
Blasphemie lex & pona	39. a.	C. Caligula filius Drusi. 193. a.	(193. a.	166. a. 209. b.
Robus terra aranda, nec diuerso genere seminanda	39. b.	C. Caligula committitur tutela Agrip.		Cassius Chereas Claudio inimicus morte multatur. uide Chereas
Bochor uicus	74. a.	C. Caligula quartus Rom. imp. 194. b.		Cassius praeses Syriae post Crassum
Bochorus pater Sabee	76. a.	C. Caligula Herodem cum Herodiade exilio damnat	195. b. 244. a.	147. a. 222. a.
Boethus pater Simois Catharæ	207. b.	C. Caligula Agrippa tetrarchia Philippi donat	ibidem	Cassius Iudea uarijs malis affectis 151. a.
Booz cognatus Elimelech ducit Ruth uxorem	32. b. 53. a.	C. Caligula Petronium contra Iudeos legat	196. a.	Castomachi à Iuda Mach. uastat 129. b.
Booz columna	82. a.	C. Caligula literæ ad Petronium de stantis erigendis 197. a.	(197. b. 200. a.	Castor Iudeus
Borceos uicus	258. a.	C. Caligula crudelitas & arrogantia		287. a.
Bosfor ciuitas Arabia	38. a.	C. Caligula insidijs Cassij Chereæ interemptus	200. b.	Castra regio
Bosphorani	249. b.	C. Caligula mollities	194. a. 200. b.	Catalogus pontificum à tempore Salomonis usq; ad captiuitatem Babyloniam
Bos cornupeta	41. a.	C. Caligula uxor occiditur cū filio	205. a.	107. b.
Boum triturantium ora non obliganda	40. a.	C. Caligula uita & eruditio	ibi	Catullus Libya praeses punitus 309. b.
Brachus legatus	206.	C. Caligula uita & eruditio	ibi	Caula locus
Britanni laudantur	249. a.	C. Caligula uita & eruditio	ibi	108. a.
Britannicus occisus	213. a.	C. Caligula uita & eruditio	ibi	136. a. b.
Brixellum	278. b.	C. Caligula uita & eruditio	ibi	283. b.
Brundisium urbs	153. b.	C. Caligula uita & eruditio	ibi	Ceila prouincia
Bubo oninosus Agrippa	194. a.	C. Caligula uita & eruditio	ibi	130. a. 278. a. b.
208. b.		C. Caligula uita & eruditio	ibi	Ceilani & Ceilite prouinciales eodẽ
Bubastis flumen	312. a.	C. Caligula uita & eruditio	ibi	Celeb filius David
Burrus princeps militie Claudij	213. a.	C. Caligula uita & eruditio	ibi	67. a.
Buzi sacerdos	53. b.	C. Caligula uita & eruditio	ibi	Celenderis ciuitas Cilicie
Buxus pater Simois soceri Hero.	164. a.	C. Caligula uita & eruditio	ibi	178. a.
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	Celer millenarius discriptus
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	212. b.
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	Cenez Iraelitis ab Assyrijs asseruit
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	48. b.
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	Cendebeus dux Antiochi Soteris
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	à Simone Matathie uictus 138. 218. a.
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	Cenedeus
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	253. b.
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	Ceparius Quirini senator
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	147. b.
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	Cephalon frater Antipatri primi
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	144. b. 220. b.
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	Cerastes pater Pausanie
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	119. b.
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	Cerealis Samarie expugnator
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	263. a.
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	Ceremonie sacerdotum & pontificum
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	tabernaculi
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	30. a.
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	Cesernius Gallus Galilea inuadit
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	253. b.
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	Cesennius Petus
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	305. b.
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	Cestius Gallus
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	257. b. 252. b.
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	Cestius Iudeam explorat per Neapolitanum
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	248. b.
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	Cestius Iudeam populatur
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	253. a.
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	Cestij exercitus casus
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	254. a.
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	Cestius Hierosolymam obsidet
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	253. b.
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	Cethus filius Canaan
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	5. b.
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	Cethin filius Iani
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	5. a.
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	Cethima insula, nunc Cyprus
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	eodem
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	Cetura uxor Abraham
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	9. a.
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	Chabulan terra
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	84. b.
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	Chacac Hebraeorum Sapiens
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	81. a.
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	Chadam
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	70. b.
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	Chereas insidie in C. Caligulam
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	200. b.
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	Chereas impetit Caligula gladio
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	202. b.
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	Chereas Claudio inimic. occidit
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	206. b.
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	Chalcis ciuitas
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	145. a. 147. a.
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	Chaldei olim Arphaxadei
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	5. b.
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	Chaldei insurgunt cõtra Abraham
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	6. a.
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	Cham filij & ex eis gentes
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	5. a. b.
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	Chananeus filius Cham
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	5. b.
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	Chananeæ regio
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	5. b. 7. b.
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	Chananeæ fame pressa
		C. Caligula uita & eruditio	ibi	6. b.

Chananei inimici Isaac	10. a	Cleopatra uxor Ptoleme. Epip.	125. a	Crassus praefes Syriae post Gabinū pe-	
Chananeorum exercitus in Gabaoni-		Cleopatra filia Ptolemei Epiphani.	nu-	cunias templi Hierusalem deprada-	
tas	44. b	bit	ibidem	tus	146. b. 222. a
Chananeos occidendos	42. a	Cleopatra Ptolemei Philometoris filia		Crassus apud Parthos occisus	147. a
Chananeorum terre natura	45. a	spondetur Alexan. Epiphani	134. a	Cratere templi Salomonis	82. b
Chananei à Iosue deuicti	eodem	Cleopatra Alexandro crepta nuptum		Cremona ciuitas	280. a
Chananei ab Israelitis deuicti	47. b	datur Demetrio Nicanori	135. a	Creon occidit Baasan	90. a
Chananei rursus occupāt Hebr.	48. a	Cleopatra uidua Antioch. Soterem le-		Cretei Iouis templum	127. b
Charanacha Ammonitarū metropolis		uirum ad nuptias & ad imperiū in		Calmen loci nomen	94. a
Chariathiarim ciuitas	54. b	(70. b) uitat	138. a	Cumanus praefes Iudae post Tiberium	
Charra ciuitas	6. a	Cleopatra insidiata Ptolemaeo Lathy-		Alexandrum	211. b. 245. a. b
Chebron fons	108. a	ro filio	141. b	Cumanus à Iudeis accusatus, in exiliū	
Chebrō ciuitas uastata	130. a. 278. a. b	Cleopatra Selene regina Syriae	143. b	mittitur	212. b. 245. b
Cheferite populus	44. b	Cleopatra Alexandrā tertiā cum filio		Cusardus rex Assyriorum	48. a
Cheion filius Elimelech	52. b	sugere inuitat ad egyptū	157. a. b	Cuspius Fadus Syriae praefes	209. b
Cherubim figuratiōes arce Mosi	25. a	Cleopatrae ac Antonij amor.	288. b	Cuspius Fadus in Iudaeam missus	ibid.
Cherubim templi Salomonis	82. a	Cleopatra M. Antonij animum inci-		Custobarus ab Herode affine suo occi-	
Chetomene uestis sacra	27. b	tat in Herodem	ibidem	sus	163. a
Cheton lineum sacrum	eodem	Cleopatrae malitia	158. b. 288. b	Custobarus	214. b
Chiatemerite populus	44. b	Cleopatra cū Antonio uicta ab Augu-		Custobarus Iudeorum legatus	251. a
Chira aurarius Salomonis	82. a	sto	161. b	Cutha fluius	102. b
Chodolochomorrus Assyriorum dux		Cleopatra Hierosolymitis, uxor Hero		Cuthi & Cutheorū trāsmigratio	102. b
Cherilus poeta	314. b	(6. b) dis maioris	176. a	Cuthaei qui & Samaritae	102. b. 199. a
Chozabi Madianius	37. a	Cleopatra uxor Gesij Flori	215. b	Cuthaeorū insidia cōtra Iudeos	114. a
Chronica ab initio mundi usq; ad ca-		clitus laeue suae manus abscisor	256. b	Cynarus rex Cypri	202. b
ptiuitatem Babylonicam	107. a	Cluditus Rom. uir consularis	202. b	Cypris uxor Antipatri, Herodis maio-	
Chusus & Chusei	5. a	Coele Syria	314. b	ris filia	192. a. 212. a
Chusi amicus Dauid	73. a	Carnopolis locus	254. a	Cyprus insula, olim Cethima	5. a
Cilicia olim Thersus	5. a	Colchi	249. b	Cyprus ciuitas	230. b
Cinnamus princeps Parthorum	110. b	Colobium quid	72. a	Cyprus capitur	252. b
Cinnira musica instrumenta	82. b	Columnae templi Salomonis	82. a	Cyprianus maritus Cypris filiae Phas-	
Cinibares ponderis genus	27. b	Cos insula	141. b	Cyrene ciuitas	147. a (li) 192. b
Circumcisionis origo	7. b. 88. b	Concisio locus	69. a	Cyrenaei laudantur	249. b
Circumcisio Iudeorum & Arabū	8. a	Consilium sapientum Palaestinorū pro		Cyrenius praefes Syriae populum Iudae	
Cis pater Saul, filius Abihel	55. b	arca dei	54. a	orum censet	187. b
Ciuis dux Germanorum	303. a	Conuallis benedictionis	94. a	Cyrus Persarum rex cōtra regem Ba-	
Ciuitas prima	3. a	Conuallis gigantum	69. a	byionium	110. a
Ciuitas fugitiuorum	38. a	Cophinum fluius	5. b	Cyrus Iudeorum captiuitatem rela-	
Clasicus dux Germanorum	303. a	Coponius cum Cyrenio missus ad cen-		xat	111. b
Claudius C. Caligulae patruus	202. a	sendum populum Iudeorum	242. a	Cyro ignorante Hierosolyma & tem-	
Claudius quomodo imperium suscepe-		Copron ciuitas	279. b	plum restaurari prohibentur	112. a
rit	204. a	Corban quid significet	35. a	Cyrus filius Xerxis, aliās Artaxerxis	
Claudius à militibus imperator electus		Corduba Iberiae ciuitas	200. b	uel Assueri	116. b
204. b. 205. a		Core filius Esau	12. b	Cyzicus ciuitas	159. a
Claudij beneficentia in Agrippam ma-		Core contra Mosē seditio	33. b		
iorem & edicta pro Iudeis	207. a	Core cum 250 uiris exustus	34. b	D	
Claudius stolam cōseruare Iudeis con-		Coree ciuitas	145. a. 220. b	Dace Parthos innadunt	211. b
cedit, & Herodi Chalcidis regi pon-		Cornelius Leo, tabellio Claudij	209. b	Dagon deus Palest.	53. b. 288. b
tifices & sacerdotes instituendi au-		Cornelius Faustus Sylla si. muros Hie-		Dagonis templum in Azoto	134. b
toritatem donat	209. b	rosolymorū primus conscēdit Pom-		Dagon castellum Hiericuntis	138. a
Claudij obitus	213. a. 246. a	pcio ciuitatē obsidente	145. b. 221. a	Dalila Samsonis meretrix	52. a
Claudij tempore fames facta	33. a	Cornelius Sabinus	203. a	Dalmatae populus	249. b
Clearchus philosophus Iudae gentis		Cornelij Sabini mors	207. a	Damascus unde instituta	5. b
meminit	314. b	Corona pontificis in tabernaculo	28. a	Damascus subditur Dauid,	70. a
Clemens complex coniurationis in C.		Corona aurea templi Salomonis	82. b	Damascus ab Assyrijs capta	101. b
Caligulam	201. a	Correon locus	54. b	Damascus capta ab Alex. Mag.	120. a
Cleodemus propheta	9. a	Corus quid	164. a	Damascenorum ingens clades	70. a
Cleopatra filia Ptolemei Philometoris		Cotys rex minoris Armeniae	208. b	Dan fons Iordanis	7. a
iungitur matrimonio Alexandro		Coza Idumaeorum deus	162. b	Dan filius Iacob	11. a
Epiphani	134. a	Cozabi scortum Samariae	37. b	Danite quam terram sint sortiti	45. b
				Danite in montana fugati	48. a

Dan ciuitas conditur	48.4.	Dauid filij	67.4	Demetrii cum Ionatha Abaron amici	
Dan uastatur ab Asa	90.4.	Dauid dolet ob mortem Abner	67.b.	tia	135.a.
Danielis historia	108.b.	& deinceps Dauid occisores Abner execratus ibi.		Demetrius in prelio contra Alexandrum Epiphanem occiditur	135.b
usq; ad initium lib. 11. Antiquitatum.		Dauid mortem Isboset ultus ibidem		Demetrius Nicanor Grypus Demetrii	
Daphne suburbii Antiochie	155.b	Dauid omnem principatum Israel con-		68.b	135. a
Darda sapiens Hebreorum	81.a.	secutus		ibi.	Demetrio uxor Alexandri Epiphanis
Darius Medorum rex contra Babylo-		Dauid uxores & filij		nubit	135.a
niam	110.4	Dauid primus Hierosolymam nuncu-		ibi.	Demetrius Ionathe Abaron sacerdo-
Darius Persarum regni affecutus, do-		pauit		69.b	tium confirmat
nat Hebr. libertate & munerib. ad		Dauid Palestinos uicit Hierosol.		70.a	135.b
restauratione urbis & templi	112.a.b	Dauid foedus cum Thou rege		70.a	Demetrius in Ionathan ingratus à Try-
113. a		Dauid iterum bella infert Palest.		70.b	phone Apameno superatur & ca-
Darij quæstiones cubicularijs propositæ		Dauid iniuriâ ultus in Ammonit.		70.b	pitur ibidem & deinceps
112. b		Dauid amore Bethsabec captus		71.a	Demetrius rex contra Hyrcanum lo-
Darij promissio ad Zorobabel, & mu-		Dauid adulterij arguitur à Nathâ		71.	hamem
nificentia in Iudeos	113. a.	Dauid reconciliatur deo		71.b	139. a
Darij epistole ad præfectos Syriae &		Dauid reuocat Absalom		72.b	Demetrius ab Alexandro Zebenna su-
Phœnicie & ad Samaritas	114.a	Dauid à fil. Absalô regno pellitur		73.	peratus ad Cleopatram uxorem fu-
Darius ab Alexandro uictus, ad Per-		Dauid exercitu cõtra filium instructio		74.a	giens, non recipitur, tandẽ interijt
sas fugiens remeauit	120.a.	uictoria potitur		74.a	occisus ab Antiocho Cyziceno ibi.
Dario mortuo Xerxes fi. successit	114.	Dauid filij sui Absolon mortem luget			Demet. Eucerus rex cõstituitur
Darius filius Artabani regis, obses da-		75.a			142. a
tur Tiberio Cesari	119.a.	Dauid regnum recipit		ibidem	Demetrius Eucerus Alexandrum la-
Dari. præfectus equitû Agrippæ	251.a	Dauid inimicos in gratiam recipit ibi.			mmum uincit
Datâ & Abirom uini absorpti	34. b	Dauid rursum contra Palestinos bella			142.a.b
Dathema castellum	129.b.	gerit		76.b	Demetrii contra Philippum fratrem
Dauid filius Iesse pastor ouium in re-		Dauid fortes		ibidem	bella
gem eligitur & ungitur	59.a.	Dauid ab Achimath impetitus per A-			ibidem
Dauid assumitur in citharcedum & ar-		bisai defenditur		ibidem	Demetrius Põpeij libertus Gadarenis
migerum à Saul	59.b.	Dauid uariometrorum genere canti-			146. a
Dauid pugna cum Goliath.	60.a	ca & hymnos componit		ibidem	Demetrius Andromachi filius
Dauid Goliath funda prostermit	ibidẽ	Dauid mandati dei oblitus in censu-			171.b
Dauid cõcitur iuidia apud Saul	60.a	do populo		77. a	Demetrius Alexandrinus
Dauid fuga ad Samuelem	61 a.	Dauid impensas ad opus templi parat			215.a
Dauid & Ionathan insurandum faci-		77.b			Demetrius Phalerus bibliotheca Pto-
unt	61.b.	Dauid Salomoni filio mandat edificati			mei Philadel. præfectus
Dauid fugit hinc inde ad uarios	62.a	onem templi			121.a
Dauid furiosum se simulans, liberatur		Dauid sacerdotes & Leuitas ordinat			Demetrii epistola ad Ptolemaum pro
de terra Geth	62.b.	78.b			transcribendis libris Iudaicis
Dauid Palestinos inuadit	62.b.	Dauid morituri uerba ad Salo.			122. a
Dauid proditur à Zipheis	63.a.	Dauid post annos septuaginta mori-			Demoteles tabellio Darij regis
Dauid pietas erga Saul dominum licet		tur & ingentes thesauros reliquit			127.a
hostem	63.a.	79.b			Desius mensis
Dauid contra Nabal arma mouet	63.b	Dauidis sepulchri diuitia			150.a
Dauid Abigail ducit uxorem	64. a.	Deborah israelitarum prophetissa			Dei opificia
Dauid castra dormientis Saul ingressus		Decem præcepta legis			2. a. b
lanceam surripit	64. a	Decime leuitis danda			Dei sententia super hominem
Dauid Serritarum & Ammonitarum		Decimarum lex			2. b.
prouincias deuastat	64.b.	Decreta aliquot Romanorum pro Hyr			Dei ira super Israelitas
Dauid factionis suspectus prelio absti-		cano & Iudeis			32.b
nere iubetur	65.b.	Dedicatio templi à filiis transmigratio			Deuteronomij historia
Dauid consulto deo, insequitur Amale-		nis celebrata			34. b
chitas	65.b.	Deliorum decretum pro Iudeis			Dei præceptum ad Saul ut Amalechi-
Dauid mortem Saul dolet	66.b.	Delon ciuitas			tas penitus deleat
Dauid filij	67.a	Delta locus			58.a
Dauid scripsit epitaphium Saul & Io-		Demetrius Seleuci filius rex factus, An-			Deus irascitur Saul ob inobedientiam
nathæ	ibidem	tiochum Eupatorem & Lysiam in-			58.b
Dauid fit rex tribus Iuda	ibidem	terficiat			Dens obedientia, non sacrificijs dele-
Dauid Michol uxorem suam recupe-		ibidem Demetrii insidie aduersus Iudam			statur
rat		131. a			58. b
					Deus loquitur ad Nathan de structura
					templi
					69. b
					Deus carpit Salomonem per prophe-
					tam
					86. b
					Dei indignatio contra Achab
					91. b
					Diagoras Melius
					325. b
					Dicæarchia ciuitas
					200. a
					Digestio structurae templi Salom.
					82. a
					Diglath
					2. a
					Diluuium
					3. b
					Diluij qui scriptores meminerunt
					4. a
					Dine stuprum à fratribus uindicatum
					6. a
					Dinasus pontifex
					215. a
					Dineas qui & Arctas, Oboda succes-
					for
					173. a

Dineas Sileam ueneficij traducit apud Cesarem	Edom cognomentum Esau ibi. Egbathana locus	12. b. 11. a. 14. a.	Elasib sacerdos post patrem suum Io- achim	10. b. 11. a. 4.
Dineus pater Eleazari latronis	213. a. Egeffarius rex Babylonis	110. a.	Elasibo mortuo Iudas fr. successit	119. b.
Diocles de rege Babylonio	109. b. Egion Moabitarum rex Israelitas scri-		Elica princeps militie tribus Iuda	101. b.
Diogenes quidam a Phariseis occisus	uitute affligens ab Aoth interimi- tur	48. b.	Elicias maior	196. b.
143. a. 220. a.			Elidenfes	230. b.
Diodorus legatus Iudeorum	139. a. Eleon mons	283. b. 291. a.	Elimelech migratio in Moabitide	52. b.
Diodorus Apamenus qui & Tryphon	Elam filius Sem uide in ditione Tryphon.	9. b. ibidem	Elioneus Canthara pontifex	208. b.
Dion ciuitas	142. b. Eleazarus pontifex	1. a.	Elisas, Elisei	5. a.
Dionysius Tripolitanus	145. a. Eleazarus Moysi filius	19. a.	Elom socer Esau	9. b.
Diophantus pseudograph.	173. b. 234. a. Eleazarus filius Aarō, patri successor		Elon filius Zabulon	17. b.
Dius hist. de rege Hira	84. b. 313. a. in sacerdotio	35. b.	Elon princeps Israelitarum	51. a.
Drimi nomen loci	152. b. Eleazarus moritur	47. b.	Elon ciuitas nascitur	90.
Distrus mensis Macedonum	114. b. Eleazar filius Dodi nir fortis	76. b.	Emachoes locus circa Iordanem	185. a.
Diuortij lex	40. b. Eleazarus frater Simonis Iusti sacer-		Emmans ciuitas	129. a.
Dius ciuitas Macedonum	120. b. dotium adeptus	122. a.	Enabris locus	265. b.
Dochis princeps militie Salom.	81. a. Eleazari & Ptolemæi Philadelphi al-		Endelechismus	113. b.
Dodoris filius Herculis	9. a. terne epistole	122. a.	Enfron ciuitas a Iuda Machabeo ca-	
Dodus pater Eleazar	76. b. Eleazaro mortuo Manasses patruus		pta	130. a.
Doech Syrus famulus Saul	62. a. successit	125. a.	Engadda	63. a. 258. a.
Doech proditor beneficiorum	Achi- Eleazarus Apphus uel Mauro filius		Epapbroditus Iosephum ad historias	
melech in Dauid, sacerdotes iussu	Matathie	128. a.	scribendas inuitauit	1. a.
Saul interficit	62. b. Eleaz. ab elephante opprimitur	130. b.	Ephan cognatus Dauid	76. b.
Domitianus	280. a. Eleazarus seditiosus phariseus	139. b.	Ephefina ciuitas	149. b.
Domitiani expeditio in Germanos & Gallos	218. a. Eleazarus Crassum redimit pro spolia		Ephefiorum decretum pro Iudeis	150. b.
Domiti. Acnobarb. pater Nero.	213. a. tione templi	146. b.	Ephod uestimenti genus	28. a.
Domitius Nero	ibi. Eleazarus pontifex post Iozarum Bo		Ephraim filius Ioseph	15. a.
Domitius Sabinus	263. b. 287. b. ethi	187. a.	Ephraim trib. leuitarum prefectus	31. b.
Dora ciuitas & castellum Idumæe	138. a. Eleazarus filius Anne pontificis in sa		Ephrata locus	12. a.
Doritarum facinus in Iudeos	207. b. cerdotium successit post Ismaclum		Ephron agrum suum uendidi t Abra-	9. a.
Dorensis regio	81. a. labi	188. b.	ba	
Doris ciuitas	45. b. Eleazarus cuiusdam Iudeorum facti-		Epicrates Iudeis Scythopolim prodi-	
Doris uxor Herodis	151. b. onis autor mulciatur a Fado	209. b.	dit	159. b.
Dorotheus minister Ptolemæi	123. b. Elea. Dinel prin. latronum.	212. a. 246. a.	Epiphania	5. b.
Dortus Iudeus	212. b. Eleazarus latro a Felice captus	213. a.	Erebintonicus uicus	291. a.
Dosithei perfidia in Hyrcanum	terti- Eleazarus quidam cōspirationis Iude		Eroge locus	100. b.
um	160. b. orum contra Romanos autor	250. b.	Esau cum Iacob habitacula partitus,	
Dositheus ab Herode occisus	162. b. Eleazarus filius Iairi	251. b.	Esau cum Iacob habitacula partitus,	
Dotan urbs	95. b. Eleazarus Simonis	254. b. 272. a.	Esau cur & quando uocatus sit edom	
Draconis leges	310. b. Eleazarus Ananie scriba capitur		12. b.	
Droma concubina Gedeonis	50. a. 214. b.		Esau filij	ibidem
Drusilla Agrippæ maioris filia, uxor	Eleazarus Samæi	291. b.	Eschon puteus	9. b.
Antiochi Comagen. regis	209. a. Eleazarus sicariorum princeps	306. b.	Esdræ historia	111. b.
Drusilla Felici nupta	212. b. Eleazari cuiusdam magnanimitas &		Esdras scriba acceptis a Xerxe literis	
Drusus maior Tiberij frater Antonie	laudata constantia pro conseruatio		Hierosolymam proficiscitur	115. a.
mari tus	192. a. ne legis ad Antiochum Epiph.	328. b.	Esdras consulto Achanomio abdicat a	
Drusus Tiberij filius	ibi. Elephantine oppidum	279. b.	lienigenas sacerdotum & leuitarum	
Drusum turris	164. b. 230. a. Eleuza ciuitas nunc Sebaste	169. b.	uxores	111. b.
Due tantum tribus a captiuitate Hie-	Eleutherus fluuius	159. a. 228. b.	Esdras moritur	115. b.
rosolymam redierunt	115. a. Eleutheri equites	225. a.	Eserimoth locus	32. a.
E	Eli filius Ithamar sacerdos & Israelita		Essenorum heresis de animabus & cor	
Balmons	45. a. rum preses, lapsus de sella defun-	243. b.	poribus	136. b. 165. a. 188. a. 242. a.
Ebisar ciuitas	64. a. ctus est	52. b. 53. b.	Esin quid significet	28. a.
Ebutius Decadarchus	268. a. Eli filiorum uata & mores	53. a.	Eteron mons	45. b.
Ecateus historiographus meminit A-	Eli filij bello cadunt	53. b.	Ethicus	206. b.
braam	6. a. Eli pater Semæie	77. a.	Ethan habitaculum Samson	51. b.
Echibene uxor Ezechie, mater Manaf	Eli filius Samaris Babylonij	176. a.	Etheus princeps militie Dauid	74. a.
se	104. a. Eliab filius Iesse	59. a.	Eua quid significet	3. a.

E ua quomodo inducitur rursus ex- pulsa sit paradiso	3.b	Filius à matre coctus	196.b	Gaulalim oppidum	38.a
E uaretus delator filiorum Hero.	173.a	Flaccus rector Syrie	192.b	Gaulanitis	81.a. 252.a. 258.a
E uchei populi ab Hira uicti	84.b	Flavius Silua expugnat Massada	306.b	Gaulanitis regio	142.b
E ui rex Madianitarum	37.b	Flumina paradisi	2.a	Gaza capta ab Alexandro	120.a
E ula & Euilai	5.b	Fluuus aque sanguineus	21.b	Eadem capta à Iudeis	141.b
E uodius libertus Tiberij Caesaris	194.b	Foedus putei	8.a	Gazarim oppidum	76.b
E upator Ptolemeus	124.a	Fonticius Agrippa occiditur	303.b	Gebonitis oppidum	252.a
E uphrates fluuius paradisi	2.a	Fornicarie mulieris merces	39.a	Gecheleth cognomen Rahuelis	20.b
E upolemius filius Iohannis Gaddis	131.b	Fortunatus libertus Agripp. maior	195.b	Gedeo liberauit Israel de Amale.	49.a
E uripus id est piscina	127.a	Fratrii defuncti semē excitandū	40.b	Gedconis uisio	49.a
E urycles delator filiorum Hero.	173.a	Fronto Iudeorum iudex	297.b. 301.a	Gedcon 70. liberorum pater, & unius	
E utychus fur & delator Agr.	193.a. b	Fullonis monumentum	283.b	naturalis	50.a
E uxinus potus in quo Ionas à ceto est		Fulvia à profugo Iudeo seducta	190.a	Gedconis hostes, sui interfectores facti	
e uomit	100.b	Furios centurio	145.b	ibidem	
Ex ercitus instruendi ratio	31.b	Furtilex	41.a	Gelboe mons	64.b
Ex odi historia	18.b			Gellius Marci Antonij libidinis mini-	
E zechias filius Achaz rex Hierosoly-		G aul princeps Sichimitarū	50.a	ster	157.a
morum	102.a	Gabaa oppidum	47.a	Gemellus ex aula Hero. exclusus	171.b
E zechias sacrificia diu intermissa re-		Gabaa etymologia	159.a	Genasfer lacus	188.b
uocat	ibidem	Gabaa uastatur ab Israelitis	47.b	Genath porta	283.b
E zechie oppressio ab Assyrijs	103.a	Gaba oppidum Galilee	163.a	Gerara locus Palestine	8.a
E zechias solatur ab Esaiâ proph.	103.b	Gabala oppidum	142.b	Gera pater Semci	73.b
E zechie languor eiusq; uita prolonga-		Gabao	253.b	Gera pater Aoth	48.b
gatio	ibidem	Gabaonite	44.b	Gerasa	258.a. 255.a
E zechie succedit fil. Manasses	104.a	Gabaonit. callide foederati cū Iesu	44.b	Gerareth ciuitas	89.b
E zechias princeps latronum ab Hero		Gabaonite liberantur	ibidem	Geraditidis regio	ibidem
de occisus	148.a. 223.a	Gabaonitarum punitio	76.b	Germani milites mortem Caligulae ultre	
E zechiel propheta adhuc puer cū alijs		Gabatha loci nomen	55.b	203.a	
in Babyl. captiuus abducitur.	105.b	Gabathon opp. Palestinorum	89.b	Germani ab ira reuocati	204.a
E zechiel in Chaldaea prophetans non		Gaber militie princeps	81.a	Germani laudati	249.b
auditor	106.a	Gabiar princeps militie Salomon.	81.a	German. pater Caligu. occiditur	203.a
E zechielis prophetia de Sedech.	107.a	Gabinij gesta	145.a. 146.a. b. 221.a	Germanici laus	194.b. 249.b
E zi mater Iosie regis	104.b	Gad filius Iacob	11.a	Germanicus pater Agrippine	213.a
E zrica tutor regni Israel	101.b	Gad propheta David	77.a	Germanicus ueneno interijt à Pisonē	
		Gadara opp. expugnatum	142.b	Germani milites Caligul. 203.a. (189.b	
		Gadara restauratur	146.a	Germani augurium de Agrippa maior	
F Abatus à Syleo occisus	177.a	Gadara expugnatur à Vespasi.	259.b	re	194.a
F abius cetero Hierosolymorum		Gadara editio	275.b	Gessaban filius Ioe rex Israel	99.b
muros ascendit Pompeio urbe ob-		Gaddi oppidum	94.a	Gersus filius Moysi	21.a
sidente	154.b	Galaad mons	11.b	Gesius Florus praefes Iudae post Al-	
F abius Damasci rector	151.b	Galaaditis regio	11.b. 81.a	binum	214.b. 246.b
F ames sub Herode in Iudaea	163.b. 230	Gabata oppidum	144.b	Gesij genus & malitia	215.b
F ames tempore David	76.b	Galata olim Gomerita	5.a.	Gessur regio	67.a
F annius M. fil. Cos.	139.a	Galba imperator	277.b.	Getha fluuius	2.a
F auftus Cornelius	221.a	Galbe mors	278.a.	Geth urbs & regio Palestinorū	45.b
F elix Malachi frater à Phaselo fratre		Galboa loci nomen	61.a.	62.a. 100.b	
Hero. superatus dimittitur	151.b	Galgala loci nomen	44.b. 55.b.	Getho urbs Palestinorum	54.a
	224.a	Galilea sub ditione Herodis	154.a.	Getuli olim Euilai	5.b
F elix praefes Iud. post Cama.	212.b	Galilee descriptio & fertilitas	257.b	Gezerenna ciuitas	69.a
F elice praefide Iudaea latronibus & se-		Galilee inuaditur à Vespasi.	259.b.	93.a	
ductoribus populi referta	213.b	Galilei deficiunt ab Herode	155.b.	Gigantum genus	46.b
	246.a	Gallus centurio	268.b.	Gigantum conuallis	69.a
F elix à Iudeis accusatur, succedente		Galli	249.a. b.	Gimon propheta mittitur ad Baasan	
Portio Festo	214.a	Galmō regio, quae Gilo in biblijs	74.a.	89.b	
F errens mons	276.b	Gamala oppidum	142.b. 254.b.	Ginais uicus	112.a
F estum luminarium	119.b	Gamala situs, obfidio, & excidium à Ti-		Ginea	258.a
F icula uicus	125.a	to factum	267. & inde	Giscala oppidum	255.a
F iliorū Israel educio de Aegypto.	19.a	Gamalitica	258.a.	Giscala à Tito capitur	269.a
F ilij pro parentibus non puniendi, &		Gargazus	121.a	Gison, id est cancellus	82.b
contra	41.b				

Glaphira filia Archelai regis Cappadociae, uxor Alexandri filij Herodis	Hebron ciuitas	9. b Henoch uixit 365. annos	31. b
167. a. 231. b	Hebron Sara sepulchrum habet	9. a Heraclea ciuitas	280. b
Glaphire arrogantia	232. a Hecateus Abderita	9. a Hercules auxiliatus filijs Abrahae, duxit uxorem filiam Iaphram	9. a
Glaphire nuptie cum Archelao affine, & mortis super marito, eiusq; somnii & interitus	232. a Hecatonmachi qui dicantur	141. a Heremius Capito creditor Agrippae	192. b
287. a. b. 242. b	Hedrons princeps milit.	93. a	192. b
Gnidus loci nomen	142. a Helan rex filius Basae à Zamaria occi	Herodes 15. annorum praeficitur Galilee	148. a
Gobolitis, Idumaea	12. b Helchana uir leuita	53. a Herodes maior accusatus sisti iubetur	148. b
Goboth loci nomen	24. a Helchias gazophylax	107. b. 114. a apud Hyrcanum	148. b
Godolias praeses constituitur Hierosolymis	107. b Helena Adiabenorum regina	283. b Herodes Antigoni Aristobuli filium	151. b
Godol. interimitur per Ismaelem	108. a Helias unus opificum tabernaculi	29. a Iudea expellit	151. b
Goliath Palaestini proceritas	59. b Helias Thesbites pro. increpat Achab	Herodes Iud. tetrarcha 152. b. 224. a. b	153. a
Goliath prosternitur à David	60. a Helias filium iudae Sareptane resuscit	Herod. in ius uocatus bellum Hyrcano mortu	153. a
Gophna	151. a Helias pseudopropheta Baal occidit in Syria	Herodes Syria praeficitur 151. a. 223. b	153. a
Gophnitica toparchia	218. a Helias pascitur à cornu	90. b Herodis fuga in Idumeam	153. a
Gorgias superatur à Iuda Machabaeo	128. b Helias filium iudae Sareptane resuscit	Herod. in ius uocatus bellum Hyrcano mortu	153. a
Gorion occisus	274. b Helias inungit reges, futuros ultores	Herodes accusatur apud M. Antonium	153. a
Gorion Iosephi filius	270. b Helias mittitur ad Achab propter Na Herodis bellum cum Parthis	152. b. 224. b	153. a
Gorion Nicodemi filius	251. b Helias inuasores suos ulciscitur	94. b pronuntiatur	153. b. 226. a
Gotarzes rex Parthorum	211. a Helie occurrit Achab	94. b Hero. Roma rediens Antigoni & Hierosoly. obsidet	154. a. 155. b. 226. a
Gotholia filia Achab, uxor Ioram, regina Hierosolymorum	93. a. 96. b Helie & Henoch mortem nemo uidit	Herodes Galilee potitus, latrones decet	154. b. 226. b
Gotholia studet externare genus David	94. b Helie precibus pluvia suspensa redijt	Hero. pugna cum Arabibus 159. a. 229. a	160. b
Gotholia perimitur	98. b Helie habitus	Herodes Hyrcanum interficit	160. b
Gracchus Sabino auxiliatur contra deos	184. b Helie precibus pluvia suspensa redijt	Hero. pugna cum Arabibus 159. a. 229. a	160. b
Graci laudati	249. b Heliachim tutor regni Ezech.	103. a Herodes mandat uxorem occidi	161. a
Gracorum impudens arrogantia	5. a Heliachim pontifex custos thesaurorum	Herodes honorifice à Cesare excipitur	161. a. b
Gracorum omnia esse noua Iosephus asserit	310. a Helim	23. b Herodis auaritia	156. b
Gracorum antiquissimi Chaldeis preceptoribus usi	310. b Heliseus propheta efficitur	91. b Herodes propter occisam uxorem mortu	162. a. b
Graci cur ut plurimum inter se dissentiant	310. b Heliseus propheta	95. a Herodis seuitia in amicos & liberos	162. b
Granicum flumen	119. b Heliseus hostes obsecratos ad Ioram tra-	Herodis seuitia in amicos & liberos	162. b
Grana ciuit. à Iuda Machabaeo capta	119. b Heliseus moritur	99. b Herodis theatra & quinquennialia instituit Hierosolymis	163. a. b. 230. a. b
Grapte cognata Sire regis	278. b Heliseus post mortem miraculis claudit	99. b Herodes oppida & templa costruit in honorem Augusti Caesaris	164. b
Gratus miles	205. b Helisei sepulchri natura	276. b Herodis beneficentia erga populum, item	164. a. b. 230. b
Guta oppidum	155. b Helisei fons	310. b Herodis profectio ad M. Anto. & pericula	155. a
Gibon fluuius paradisi	2. a Hellicus historiographus	121. a Herodi marie insidia frustrae	155. b
Gibon Gracis dicitur Nilus	eadem Hellestus populi à Iano orti	Herodis nuptiae cum Mariamne	155. b
H Alabarches .i. princeps salis	21. b Hellestus populi à Iano orti	Herodis instantia apud M. Antonium	156. a
Haštarte & Herculis templum	84. b Helpi una ex azoribus	Herodis instantia apud M. Antonium	156. a
Heber & Hebrei	5. b Helman unus ex sapientibus Hebraeorum	Herodis sacerdotum Ananiam dat alienigenae	157. a
Hebr. uictores euadunt per Moysen	25. a Helmath ciuitas	Herodis tradit sacerdotum Aristobulus	157. b
Hebr. potiti Amorraeorum terra	35. b Helmath ciuitas	Herodis dolo Aristobulus submergitur	158. a
Hebr. patria iura transgressi	37. a Helmathenus rex cum David foedus iniit	Herodi diadema imponit Anto.	219. b
Hebr. uicti à Palaestinis	65. b Hemor rex	Herod. amore uxoris insanit	158. a. 231. b
Hebr. uictoria de Palaestinis	54. b Hemor rex	Herodes Cleopatram occidere molis, deducit Aegyptum	159. a
Hebr. numerus è Babylone reditum in Hierusalem	112. a Hemiochi laudati		
Hebr. bellum cum Amalechitis	22. b Henoch		
Hebr. bellum in Chananeos infcio	53. a Henoch & Helie mortem nemo uidit		
Hebr. genealogia	6. a		

Herodes uenator, bellator, & sagittarius insignis liberator	230.b	Herod. moriturus mandat ut se mortuo Iudeorū primores interficiantur	181.a	Hieroboam contra Abiam monet bellum	89.a
Herodes sacerdotis filiam ducit uxorem, delubra & statuas erigit contra legem	164.a.b	Herod. semet interficere conatus	181.b	Hierob. & generis eius extinctio	89.b
Herodis solertia erga populum cōpescendum	165.a	Herodis testamentum, mors & tempus regni eius	ibidem	Hieroboam filius Ioē rex Israel quailis	100.b
Herodes struxit transitum subterraneum in templum	166.b	Her. pōpa funebris & sepultura	182.a	Hierob. mortuo successit filius Zacharias	100.b
Herodis lex noua in fures	166.b	Herodis regni diuisio	186.a	Hieron Hebræa lingua munitio	68.b
Herodes filios suos Romā mittit	164.b	Herodis uniuersa prosapia	192.a. 235.a	Hierosoly. Bēiamitis tributaria	46.b
Herodes filios Roma reductos, in matrimonium despondet	167.a	Herodes secundus, filius Herodis maioris ex Mariannæ pōtificis	235.a	Hierosolyma sub Abraham Solyma diata	68.b
Herodes Agrippa occurrit in Asia & Ionia, & eius munificētia in cū ibi.	167.b	Herod. filius maioris Herodis ex Cleopatra	176.a	Hierosolymorum reges quot & quam diu regnauerint	107.a
Herodis cū Iud. controuersia	167.b	Herodes ciuitates quasdā condit	189.a	Hierosolomytarū 3000. ducuntur in Babyloniam	105.b
Herodis cōtrouersia & reconciliatio cum filiis	168.a.b. 231.b	Herodes Antipas	238.b	Hierosolyma obsessa à Suffacho	88.a
Herodes iterum quinquennale certamen celebrat	169.b	Herodes Artabanum & Vitellium cōiunio excipit	190.b	Hierosoly. obsidetur & capitur à Babylonijs	106.a.b
Herodis liberalitas erga Rhodios	169.b	Herodis amor in Herodiadem, & eius bellum cum Areta	191.a	Hierosolymorum muri reparantur sub imperio Xerxis	116.a.b
Herodes agonotheuta dictus	ibidem	Herod. obitus eiusq; filij	176.b. 177.a. 191.a	Hierosoly. à Ptolemæo est capta	124.b
Herodes gloria cupidissimus, inq; suos seuisissimus	ibidem	Herodias filia Aristobuli, soror Agrippæ maioris	191.a	Hierosolymorū excidiū & direptioē pli sub Anthio. Epiph 127.a. 217.b	
Herodes sepulchrū Dauid infelicitè aperit	170.b	Herodes Agrippæ inopiam improperat	192.b	Hierosolyma capta per Pompeiū Magnus	145.b
Herodes amoris in nurum falso accusatus, irascitur fratri	171.a	Herodes exilio damnatus, Herodiadem cum comitante	195.b. 244.a	Hierosolyma exponitur fiscalibus Romanorum	ibidem
Herode ab emuchis ueritatem odij extorquente, amici eius inuicem se accusant	171.b	Herodes frater Agrippæ maioris rex Chalcidis	208.b	Hierosolyma obsessa ab Herode	154.a.b. & deinceps
Herodes Alexandrū filium in uincula conijcit	172.a. 234.a	Herodi confertur potestas instituendipontific. & sacerdotum	210.a	Hierosolymorū moenia locupletius exstructa	208.a
Herode apud Cæsarem absente deficiunt Trachonitæ ab eo	172.b	Herodianus insidiatus Antiocho Grypo	141.b. 230.b	Hierosolymam primus Dauid nuncupauit	68.b
Herodes Nacebum Arabum ducē occidit in prælio	172.b	Herodium castellum	225.a	Hierusalem obsidetur à Dauid	ibidem
Herodes traducitur à Syleo apud Cæsarē propter casus Arabes	173.a	Herodion oppidum	153.a. 225.a	Hierosoly. oppressio sub Floro	247.a
Herodes Nicolaum Damascenū legat ad Cæsarem, per quem irreconciliatur	173.a.b. 174.a	Herodij situs & munitio	167.a	Hierosol. conspiratio facta, belli cū Romanis seminarium	350.b
Herodes quo pacto in filiorum necem anhelauerit	173.a.b. 174.a. 234.b	Herodotus Halicarnass.	85.a. 88.b	Hieroso. obsessa à Cestio	253.b
Herodis uxores & liberi	176.a. 235.a	Hegoum ciuitas	17.b	Hieroso. excidij initium	270.a
Herodes Bathaneam regionē dat Zamarī Iudeo Babylonio	176.a	Hester historia	116.b	Hierosol. descriptio	283.b
Herodes accusat fratrem Pheroram, eiusq; uxorem conspirationis delatos	177.a.b	Hiere. Elegidiō Iosie descripsit	105.a	Hierosol. descriptio	283.b
Herodi produitur p mortē Pherore ueneficia in cū parata	235.b	Hieremias spernitur, prophetans non auditur, prædicit Hierosolymā expugnātū iri, uinctus abducitur, & luto immergitur	105. 106. 107	Hiero. dira fame oppressi	289.b. 291.b
Herodes Antipatrum subitarie Roma reuocatum, reum agit ueneficij coram Varo	178. 236.b	Hierem. prophetia de Sedechia	106.b	Hierosol. muro & castellis à Tito circumdata	291.b
Herodes Antipatro in uinculo cōiecto, legationē mittit ad Cæsarem	180.a	Hieremiam Nabuzardan soluit e uinculis	107.b	Hierosol. excidij mira præsentia	298.b
Herodes morbo iam obnoxius quid egerit, & morbus eius immedicabilis		Hierem. Aegypti subuersionē & transmigrationē Israel prædicit	108.a.b	Hierosol. capta à Romanis	301.a
		Hiericho capitur à Iudeis	45.b	Hierosolyma quoties & à quibus capta, deq; primis eius cōditoribus, & quomodo nouissime funditus est deleta	111.b. 112.a
		Hiericus	258.a	Hierosolymitanorū decem ciuium conspiratio in Herodem	165.b
		Hiericus à Romanis diripitur	154.b	Hieus propheta arguit Iosaphat	95.b
		Hiericuntis descriptio	276.b	Hieus rex inungitur ab Helia	91.b
		Hieroboam filius Nabath contra Salomonem insurgit	86.b	Hieus ab Heliseo inunctus exterminat genus Achab & sacerdotes Baal	97.b. 98.a
		Hierobam fugit ad Suffachum	ibidem	Hieus Oziā eiusq; quadraginta duos familiares occidit	98.a
		Hieroboam decem tribuū rex fit	87.a	Hilus sacerdos	107.b
		Hieroboā adducēs pop. in idololatriā, increpatur à Iadon proph.	87.b	Hippicos turris	283.b

Hippa oppidum	38.a	fugiant	144.a.b.220.b	Iaddus sacerdos filius Ioannis Manaf	
Hira rex Tyri amicus David	68.b	Hyrcanus adiuvante Arcta Aristobu	sen fratrem ob cōnubium alienge		
Hiræ epistola ad Salomonem	81.b	lum fratrem uincit	144.a.b.220.b	ne prohibet ab altari	119.b
Hiræ munera ad Salomonem	84.b	Hyrcanus pauper & tenax	144.b	Iaddus Alexandro Magno Hierosoly	
Hiræ enigmata à Salomona soluta ibi.		Hyrcano confertur sacerdotium à Ce	man ingressuro occurrit	120.a	
Hira filius Abybali	codē	sare	147.b.221.b	Iaddo mortuo succedit Onias filius	
Hiræ meminerunt Menander & Dius		Hyrcanus accusatur tyrannidis	cod.	120.b	
ibidem		Hyrcanus Herodem ad iudicium fisti	Iael filius Iesse	59.a	
Hispani laudantur	249.b	iubet	148.b	Iael Galaadinus princeps Israelitarū	
Historie uere indicium	310.b	Hyrcano capto, aures praeciduntur	50.b		
Historiarū scriptores quid capiet	1.a	153.a.225.a		Iaher mulier occidit Siserā	49.a
Hominis etas	6.a	Hyrcanus ē a iunculis redit ad Herodē	Lamblicus	147.b	
Homicidij inquisitio	99.b	157.a		Lamin filius Simeonis	codem
Hormone in quo sepulta soror Mosi		Hyrcanus interficitur ab Herode	Lammia destruitur ab Ozia secū	100.b	
35.a		160.b.231.a		Lanias rex	312.a
Horodes filius Artabani regis, pre-		Hyrcanus quidam pontifex taberna-	Laphe expugnatio	262.b	
clarus	189.a	culum stola pontificie reseruanda	Laphet filij & ex eis gentes	13.a	
Horodes imperator factus, ob ferita-		extruxit	190.b	Lardes saltus	305.b
tem à Parthis occisus est	ibi.	Hyrcanus filius Herodis regis Chal-	laso filius Eleazari Aphi	131.b	
Hostiarū genera uaria pro uarijs	30.a	cidis	211.b	Iasus pater Gedeonis	49.a
Hostes etiam sepeliendi	41.a			Iazara ciuitas	99.a
Hur ciuitas	6.a	I		Iazibel proph. solatur Iosaphat	94.a
Hicfos, hoc est, reges pastores	312.b	I Abel filius Lamech ex Ada	3.a	Iazibel proph. solatur Iosaphat	94.a
Hyrcanus filius Iosephi Tobie	125.b	I Labella ciuitas nascitur ab Asa	90.a	Iberes populi olim Iobeli	5.a
Hyrcani astutia & prudentia	126.a	Iabes ciuitas Galaadina	56.a	Ibidum natura	19.b
Hyrcanus mittitur ad Ptolemē Epi-		Iabesseni populi	codem	Ide scelus de Paulina & Mundo	190.a
phanem	codem	Iabis Chananeorum rex occisus	49.a	Ide in crucem agitur	190.a
Hyrcanus Arionem in uincula cōijcit		Iabis princeps Hebr. occiditur	49.a	Ideas filius Nerie sacerdos	107.b
126.a		Iabite terrefacti per Naas	ibi.	Idola inquisita à Laban	11.b
Hyrcani arguta responsio ad Ptoleme-		Iabite corpus Saul ui hostibus ablatū		Idumea	358.a
um de osibus quæ conueniunt ante eū		sepeliunt	66.a	Iau. ab Esau habitata & uocata	12.b
iaciebant	codē	Iaboch torrens	35.b	Idumea & Gobolitis & Amalechitis	
Hyrcani 100. pueros regie & totidem		Iachinthalamus, colūna templi	28.a	Idumaeorum rex Mosi uoto non acqui-	
puellas regine donauit	126.b	Iacimus filius Zamaris Babylo.	176.a	Idumaeorum rex Mosi uoto non acqui-	
Hyrcanus fratrum insidijs circumuen-		Iacob filij Isaac natiuitas	9.b	Idumaei Iude, inde Simāi cedit	45.a.b
tus, duos eorum occidit	126.b	Iacob benedictionem patri suo Esau	10.a	Idumei à Iuda uicti	129.b
Hyrcani edificia & mors	127.a	praecipit	ibid.	Idumei uicti ab Abiasi	70.b
Hyrcanus qui & Ioannes, filius Simo-		Iacob ad Laban fugientis uisio		Idumaei à Ioram Hierosolymorum re-	
nis Matathiae princeps sacerdotū		Iacob quibus modis ex Laban filiabus		Idumaei à Ioram Hierosolymorum re-	
factus, obsedit Ptolemeum interse-		ancillisq; nuptias & concubitus ha-		Idumaei à Ioram Hierosolymorum re-	
ctorem patris sui	138.a.b.218.a	buert, quot itē proles, quomodoq;		Idumaei à Ioram Hierosolymorum re-	
Hyrcanus sepulchrum David aperuit		à socero cum uxoribus & filijs au-		Idumaei à Ioram Hierosolymorum re-	
& cum Antiocho Sotere amicitiam		fugerit	10.b	Iephthe Galaadini Israelitarū princi-	
inijt	138.b.218.b	Iacob cum uisione luctatur	12.a	Iephthe Galaadini Israelitarū princi-	
Hyrcani milita contra Syros	139.a	Iacob cum Esau tabernacula partitus		Iephthe Galaadini Israelitarū princi-	
Hyrcani cum Romanis amicitia & cū		magnum postea felicitatem conse-		Iephthe Galaadini Israelitarū princi-	
Alexandro Zebenna	139.a.b	cutus	12.b	Iephthe Galaadini Israelitarū princi-	
Hyrcanus Samariā captā delet	139.b	Iacob luget filium suum Ioseph	13.b	Iephthe Galaadini Israelitarū princi-	
218.b		Iacob in Aegyptum ad Ioseph profe-		Iephthe Galaadini Israelitarū princi-	
		ctio	17.b	Iephthe Galaadini Israelitarū princi-	
Hyrcano deus locutus	ibidē	Iacob filij	17.b	Iephthe Galaadini Israelitarū princi-	
Hyrcanus ob felicitatem inuisus Iude		Iacob uita defungitur	18.a	Iephthe Galaadini Israelitarū princi-	
is	139.b	Iacobus Sose	294.b	Iephthe Galaadini Israelitarū princi-	
Hyrcani mors & laudes	140.a.218.a	Iacob Machabeus martyr	330.b	Iephthe Galaadini Israelitarū princi-	
Hyrcanium oppidum	167.a	Iacobus Iudae Galilei filius crucifixus		Iephthe Galaadini Israelitarū princi-	
Hyrcanus tertius	211.b			Iephthe Galaadini Israelitarū princi-	
Hyrcanus filius Alexandri Iamnei sa-		Iacobus frater Iesu Christi lapidatus		Iephthe Galaadini Israelitarū princi-	
cerdotium cōsequitur	143.a.220.a			Iephthe Galaadini Israelitarū princi-	
Hyrcanus ad regnum aspirās bello su-		Iadō propheta increpat Hierob.	87.b	Iephthe Galaadini Israelitarū princi-	
peratur à fratre	144.a.220.b	Iadon à pseudopropheta seductus, à le-		Iephthe Galaadini Israelitarū princi-	
Hyrcanus & Antipater ad Arctā cō-		one discerpitur	87.b	Iephthe Galaadini Israelitarū princi-	

Iesus filius Sae pontifex	187.4	Ioachim sacerdotis interitus	131.b	Iosolymis sepultus	99.a
Iesu Christi praeconium	189.b	Ioas filius Ozie infantulus septem an-		Ione prophete historia	100.a.b
Ies. Boethi sacerdotio priuatur	164.a	norum clam nutritus in regem un-		Ionas Anne pontifex post Simonem	
Iesus Danna filius pontifex	224.b	gitur	98.a	Cantharam	208.a
Iesus Gamalielis filius potifex	224.b	Ioas templum Hierosolymitanum re-		Ionij populi à Iano descendunt	5.a
Iethan Hebraeorum sapiens	81.a	parat	98.b	Ionadab peruersum consilium	72.a
Iethcus pater Amasia	74.a	Ioas post mortē Ioiade legum praeu-		Ionadab filius Samme solatur David	
Ietro alias Rachuel socer Mosi	18.a	ricator factus, occiditur succeden-		Ionathas filius Abiathar mini-	(72.b
25.a		te filio Amasia	99.a	ster David	78.b
Iezabel uxor Achab, templum Baal		Ioas Zachariam prophetam intēplo		Ionathas qui & Abaron, filius Mata-	
construit	90.b	occidit	ibidem	thias	128.a
Iezabel occidit prophetas	ibidem	Ioas uastationē Hierosolymorum ab		Ionathas eligitur in locū Iud. 132.a. 218	
Iezab. interminata mortē Helie	91.b	Asahel donarijs tēpli redemit	ibi.	Ionathas ulciscitur Iohannem fratrem,	
Iezab. de turri precipitata à canibus		Ioas si. Ioache successor i regno	99.b	& pugna ac fœdus cū Bacchide 132.	
denoratur	97.b	Ioas tribus praelijs iuxta prophetiam		Ionathas recipit Hierosolymam 133.a.	
Iezara fons Samarie	93.b	Helisei uincēs Syros moritur	99.b	Ionathas factus summus sacerdos ibi.	
Iezonias princeps profugorum in ex		Ioas regis parabola ad Amasia	100.a	Ionathas purpura indutus ab Alexan-	
ilio Babylónico	107.b	Ioas Amasiam uincit	ibidem	dro Epiphane	134.a
Iezrael ciuitas	91.a. 97.a	Ioas mater Ioachim secundi	105.b	Ionathas capit Ioppen & Azotum	
Israélite populi	97.b. 98.a	Ioathabalus rex Tyriorum	109.b	134.b	
Illyrici laudantur	249.b	Ioathan diuinat	50.a	Ionathe uictoria de Apollonio Tito	
Immolatio porcorū illegitima	127.b	Ioathan filius Hili, sacerdos	107.b	173.b	
Immunda que sunt	31.a	Ioathan filij Ozie regnum, gesta &		Ionathas cum Antiocho Theo amici-	
Imperia in manu dei esse	194.b	mors	101.a	tiam init, à quo donatur munificen-	
Indathis dux Parthorum	138.b	Ioatham Achaz succedit	101.b	tissime	136.a
Inuenta esse restituenda	41.a	Iochohel mater Mosi	19.a. 25.b	Ionathas Demetrio Nicanore uicto,	
Inuectores rerum celestium	3.a	Locidus delator filiorū Herodis	173.b	mittit epistolas ad Romanos &	
Ioas à commentarijs Ezechie	103.a	Iodabar ciuitas	70.a	Spartiatas	136.b
Ioas scriba monumentorum	104.b	Iodas princeps de tribu Leui	68.a	Ionathas Nabatheos expugnat 136.b.	
Ioab cum Abner belligeratur	66.b	Ioan princeps militie Iosaphat	93.a	Ionathas capitur	137.a. 218.a
Ioab Asar & Saruie princeps militie		Ioānes filius Zarij princeps profugo-		Ionathe mors & sepultura	137.b. 218.a
David	ibidem	rum in exilio Babylónico	107.b	Ionathas Absalomi amicus Simonis	
Ioab traducit Abner apud David &		Ioannes populum captiuū redemit de		Matathie	137.b
traductū dolose occidit	66.b. 67.a	manibus Ismaelis	107.a	Ionathas Salduceus Hyrcani Iohan-	
Ioab princeps militie constituitur	68.b	Ioannes fratri Iudae succedit	119.b	nis amicus	139.b
Ioab industria contra hostes	70.b	Ioannes Iesum fratrem ob sacerdotiū		Ionathas Onie legatus Iudeorum	
Ioab persequitur Sabee	76.a	in templo interemit	ibide	149.b	
Ioab Amasiam interemit	ibide	Ioannes filius Simeonis pater Mata-		Ionathas pontifex occiditur	213.b
Ioab ciuitatem quam Sabee intrauc-		thie	128.a	Ionathas Iudeus	296.b
rat, obsedit	ibidem	Ioannes Gaddis filius Matathie occi-		Ionathas Gynecinarius Rom. exustus	
Ioab obsidionem soluit, misso Sabee ca-		ditur	128.a. 132.b	310.a.	
pite per murum	ibidem	Ioannis mortem fratres ulti	132.b	Ionathas filius Saul Palestinor dormi-	
Ioab occiditur in templo	80.a	Ioannes Hyrcanus Simonis Matathie		entes aggressus perturbauit	57.b
Ioachaz patris sui Iosie successor nin-		filius	138.a. b	Ionathas ignoranter maledicti reus fa-	
ctus abducitur in Aegyptū	105.a	I O A N N I S Baptiste doctrina &		ctus, à patre morti destinatur	56.a
Ioachazas rex Syrorum	98.b	mors	191.b	Ionathe oratio ad Saul pro David	
Ioachas filius Hieu rex Israel	99.a	Ioannes Iouis panis, tabellio	209.b	60.b	
Ioachim qui prius Eliachim rex Hie-		Ioannes Esseus	254.b	Ionathe iuramentum ad David	61.b
rosolymorum constituitur	105.a	Ioannes Anania		codem Ionathas bello cecidit	66.a
Ioachim tributarius Nabuchodonono-		Io. Giscalaus insidiator Iosephi	255.a	Ionathas si. Anne post Caiphan	190.b
for occiditur, surrogaturq. Ioa-		Ioannes Giscala capta, Hierosolymam Ioppe		258.a	
chim filius	105.b. 106.a	fugit	269.a	Ioppe capta à Ionatha Abaron	34.b
Ioachim seipsum cum matre & cognat-		Ioannes Hierosolymitas in Romanos Ioppe capta per Vespasianum		265.a	
is tradit regi Babylonio, surroga-		incitat	270.b	Ioram patri Iosaphat succedit	95.a
to Sedecbia	105.b	Ioānes à Romanis capitur	301.a	Ioram Hierosolymorum rex, parrici-	
Ioachim filius Iesu princeps sacerdo-		Ioannes Galileorum dux	278.b	da & idololatra factus	96.b. 97.a
tum	114.b	Ioan. Idumeorum dux occisus	286.b	Ioram mortuo uxores & filij occidunt	
Ioachim mors & successio	105.b	Iobel filius Samuelis	55.a	tur præter Oziam	ibidem
Ioachim alius, qui & Alchimus, prin-		Ioboiades pater Bananie	70.a	Ioram filius Achab Ochozie fratri	
ceps sacerdotum	131.a	Ioiadas potifex maritus Iosabeth Hie		succedit	94.a. b

Iora Achab filij & regis Iordanee bel-	Iosephus filius Simonis	254. b	Iscaboth filius Phinees	53. b
lum contra Moabitas 94. b	Iosephus Matathie.		Isidis templum Rome destructum pro-	
Iora regis Israel gesta & pericula Sa-	Iosephus quibus causis ad historiā scri-		pter stuprum Pauline	190. a
marie facta 96. a. b	berendam incitatus.	1. a	Ismael etymologia	7. a
Ioram ab Hiēu occiditur 97. b	Iosephus iudaicum bellum scribit ante		Ismaelis genealogia	7. a
Ioram filius Azarie sacerdos 107. b	historiam Antiquitatum 7. b		Ismael uxorem Aegyptiam duxit ibi.	
Iordanis decrevit Israelitis transire	Iosephus sacerdotem se dicit ex genere		Ismael filius Iabi pontifex 188. b. 114. a	
tibus 43. b	Machabeorum 170. b		Ismaelis cuiusdam malitia in Godoliam	
Iordanis fontes 230. a. 267. a	Iosephi eruditio & etas dum Antiqui	108. a		
Iosaphat historicus David 70. a. 76. a	tatum libros scriberet 217. b		Ismael populum Basphat ducit capti-	
Iosaph. filius Asa patri succedit 90. a	Iosephus Matathie filius rector utri-		num ibidem	
Iosaphat bellum cum Ammonitis 93. b	usq; Galilee 254. b		Israel uocatur Iacob & etymologia 12.	
Iosaphat filio Ioram accepit uxorem	Iosephus militaris discipline peritus		Israel filiorū oppressio in Aegypto 18. a	
95. a	254. b		Israelite cur neryo lato non uescan-	
Iosaphat impetum Syrorū euadit 93. a	Iosephus quatuor urbium principatū		tur eodem	
Iosaphat increpatur ab Hico prophe-	amisit & Iosephi gesta 256. a. b		Israelitarum multa millia occisa à Ben	
ta 93. b. 94. a	& deinde		iamitis 47. b.	
Iosaphat Moabitas & Amonitas do-	Iosephus à Tito missus Iudeos ad dedi-		Israelite uastantes Gabaa ibidē	
mino pugnante uicit 94. a	tionem Hierosolymorum adhorta-		Israelite Beniamitarum miserti, despō-	
Iosaphat succedit Ioram filius 95. a	turus 288. a. 294. b		dent eis uirgines Iabitas 48. a.	
Iosebeth uxor Ioadi furatur Ioram in-	Iosephus lapide uulneratus 292. a		Israelite opprimuntur à Cusardo rege	
fantulum 98. a. b	Iosephus ex uariarum gentium histo-		Astriorum 48. a	
Iosedech sacerdos in Babyloniā ca-	rijs Iudaica gentis antiquitatem		Israelite opprimuntur à Moabitis, Cha	
pitiuus 107. a. b	ostendit 312. a		naneis, à Labin & Amalechitis	
Ioseph filij Iacob somnia, eorumq; in-	Iose filij Amon regis laus 104. b		48. b. 49. a	
terpretatio 11. b. 14. a. b	Iosias scituatē azymorū agit	105. a	Israelite iterum liberati per Deborah	
Ioseph per Ruben seruatur 83. a	Iosie mors & successor ibidem		& Barachum 49. a	
Ioseph in lacum ponitur 13. a	Iosippus Herodis patruus, mulieribus		Israelite uincunt Amalechitas & spo-	
Ioseph Ismaelitis uenditus 13. b	Herodis inissa prodit 158. a		liant 24. b	
Ioseph continentia, ac fides erga herū	Iosippus ab Herode occis. 162. b. 231. a		Israelitarum trecenti equam manibus	
13. b	Iosippus fratruelis Herodis, eiusq; ge-		biberunt 49. b.	
Ioseph à carcerario lenius tractatur,	ner 176. a		Israelite liberati ab Amalechitis Ge-	
pincerne & pistoris somnia expo-	Iosephus filius Antipatri, frater Hero		deone principe ibi.	
nit, postea Pharaonis somnia inter-	dis, in Iudea cadit 155. a. 117. a		Israelite ab Ammonitis oppressi 50. b	
pretatus, Aegypto praeficit. 13. 14. 15	Iosue succedit Moyfi 38. a		Israelite egrediuntur ex Aegypto 22. a	
Ioseph uxor & filij 15. a	Iotapate obsidio & excidium per Ve		Israelite tributarij facti Palestinis 51. a	
Ioseph super Benjamin compungitur,	spasianum 259. a. 260. a		Israelitarum clades à Palestinis infli-	
& fratres furti infamat 16. a	Iotapatenorum technae aduersus Ro-		sta 53. b	
Ioseph fratribus innotuit 17. a	manos hostes 262. b		Israelitarum decem tribus transscrum	
Ioseph frumenta uendidit 18. a	Iozarus Boethi deponitur à pontifica		tur in Mediam ex Perside 102. b	
Ioseph etas, mors & ossa 18. a	tu 187. a		Istob rex 70. b	
Ioseph filius Chami pontifex post Elio	Iozarus Boethi persuadet Iudeis cen		Ithaburius mons à Placido occupatus	
neum Canthare 235. a	sum admittendum 187. b		222. a. 268. a	
Ioseph Hierosolymites pontifici insidi	Iozarus pontificatu priuatur 188. a. b		Itham locus circa Hierosolymam 86. a	
atur 188. b. 190. b	Isaac immolatio & constantia 8. b		Itham ciuitas à Roboam structa 88. a	
Iosephus Caiphas pontifex 188. b	Isaac coniugium cum Rebecca 9. a		Ithamar filius Aaron 29. a. 53. b	
Iosephus filius Thobie Onies sacerdo-	Isaac repromittitur Abrahae 7. a		Ithobaal rex pater Iezabel socer A-	
tis nepos 125. a	Isaac nascitur 8. a		chab 90. b. 98. a	
Iosephi concio, & amicitia cum Ptole-	Isaac in Aegyptum profectio 9. b		Ithurei subacti ab Aristobulo filio Hyr	
meo Epiphane 125. a. b	Isaac expulsus ab Abimelech 9. b		cani Iohannis 140. b.	
Iosephi mors & laus 126. b	Isaac oratio super Iacob ibidem		Iturius amicus Herodis 161. a	
Ioseph Gaddis pontifex 214. a	Isaac etas & mors in Hebron 12. a		Iubal musicam coluit primus 3. a	
Ioseph Zacharie praeficitur Iudeis,	Isachar trib. sortita Carmelum 45. b		Iubileus annus 31. b	
Iuda Machabao persequente Timo-	Isacham Samaritis uxor Manafis sa-		Iudei Hebraei 5. b.	
them 130. a	cerdotis 119. b		Iudei circumciduntur octauo die 8. a	
Iosephus Iude mandato nō parens, in	Isofeth filius Saul rex Manalim con-		Iudeorū captiui relaxati à Cyro 11. b.	
feliciter pugnat ibidē	sistitur 66. b		Iudeorum resp. qualis ante captiuita-	
Ioseph Elimi dici unus sacerdos 181. a	Isofeth disidium cū Abner propter		tem, & qualis post fuerit 114. a. b	
Iosephus Thobie filius 125. a	concubinam 67. a		Iudeorum reditus ad Hierusalem sub	
Iosephus Gorionis filius 254. b	Isofeth occiditur 68. a		Necmia & Esdra 115. a	

Iudeorum Hierosolymam repetentium numerus	113.b	Iudaea mala praeside Felice	213.b.253.a.1	Izatis mors & gesta	220.b
Iudae & Samaritanorum disceptatio	134	Iudaea a sicarijs deuastata	214.a.	L	
184.b.185.a		Iudaea descriptio eiusq; undecim sortes	258.a	Aban despolet filias suas	Iacob 10.b.11.a
Iudeorum studium in reparando templo ibi		Iudaea uenum exposita	305.b.	Labenna provincia	96.b
Iudaei quando primum disti	116.a	Iudeorum ingens clades tempore azy		Laban insequentis generum suum	14-
Iudaei subiugati a Naas	56.a	morum facta	211.a.	cob somnium	11.a
Iudaei multos inimicos trucidant	119.a	Iudeorum seditio contra Samaritas	212.a	Laban fraudulentia	ibi.
Iudeorum seditio Hierosolymis	119.b	Iudeorum contentio contra Syros		Labordarchus	110.a
Iud. status post Alexandrum	121.a	213.b.214.a		Lacedaemonij laudantur	249.a
Iud. in Aegyptum ducuntur	121.a	Iudeorum & Caesarensium seditio	247.a	Lachis oppidum	88.a
Iudaei absoluntur	121.b	Iudaei Hierosol. occisi a Floro	247.b	Legus pater Ptolemai Soteris	151.a.
Iudaeis beneficentia exhibita ab Asiae regibus	124.a	Iudeorum uariae clades & calamitates 239.a.		Lais parens Phaltis	64.a
Iudaei infestatioes passi a Samaritanis	125.a.127.b	Iudeorum studium circa ueritatem histoiarum	311.a.	Lamech filij & uxores	3.a
Iudaei coguntur abnegare legem	127.b	Iudeorum cur pauci scriptores meruerint	311.b.	Laodicensium decretum pro Iudeis	150.a
Iudeorum multi in spelunca exusti ibi				Largius Lepidus	297.a
Iudaeis amicitia cum Romanis	131.b	Iudeus quidam impostor qui simulat Alexandrum Herodis filium	186.b	Lasthenes Cretensis	134.b
Iudeorum haereses	136.b.188.a	Iudeorum castra, loci nomen	222.b	Lazarus gigas Iudeus	191.a
Iudeorum inuidia contra Hyrcanum Ioannem	139.b	Iudas Machabeus filius Matathiae	129.	Legum preuicatoris poena	40.a
Iudeorum ostingenti crucifixi	142.a	Iudae uictoria de Apollonio & Seron ducibus Antiochi	128.b.	Leonum ciuitas Heliopolis	133.b
Iudaei quae oppida possederint regnante Alexandro Iamneo	142.b	Iudae uictoria de Lyfia & Gorgia	129.a	Lepidus a C. Caligula occisus	220.b
Iudaei Rom. quando primum subditi	146.a	Iudas Hierosolymam occupat, templum & sacrificia renouat	129.a.	Leuius Hierosolymita	270.b
Iudaei Herode eos animante, bellum contra Arabas coepissent	159.a	Iudae uictoria de Idumeis & Ammonitis & de Timotheo	129.a.b.	Leui filius Iacob ex Lia	11.a
Iudeorum seditio contra Herodem	163.b	Iudae clara uictoria contra Nicanorem		Leuitici historia	30.a
Iudeorum oratio ad Agrippam pro tuenda libertate	167.b	151.b		Leuitarum principes & numerus	31.b
Iudeorum afflictio per Asiam & Libyam	170.a	Iudas summus sacerdos factus cum Romanis amicitias iungit	ibidem	Leuitarum trib. a militia segregatur	35.a
Iudeorum permissum, plures habere uxores	175.b	Iudas nouissimo contra Bachidem praelio interit	152.a.218.a	Leuitis decimas dari iussit Moses eodem	
Iudeorum quadraginta fortitudo pro lege	180.b	Iudas Capsei, dux exercitus Ionathae Abaron	136.a	Leges Moysaicae uariae	30.a.b.35.a.ac
Iudaei ab Herode morti destinati, liberantur e carcere	182.a	Iudas Essaeus propheta	140.b.219.a	deinceps	
Iudeorum tria millia caduntur in templo per milites Archelai filij Herodis	182.b	Iudas Arisei legis interpretes	180.b.	Lex noua Hero. in fures	166.b.
Iudeorum seditio contra Sabinum usq;	184.a	Iudas Ezechiae latronis filius	184.b	Libanus mons	44.b.81.a.147.a
Iudeorum accusatio in Archelauum	185.b.241.a	Iudas Gaulonites concitator seditionis & autor quartae sectae Iudeorum	188.a.b	Liberius Maximus Iudaeam uenum exponit	305.b
Iudaei a Pilato cesi	189.b.243.b	Iudas Ionathae	251.b	Liberi ancillas non ducant	40.a
Iudaei Roma excedere coguntur	190.b	Iudas Iudae	292.a.	Liber olim Phuti	5.b
Iudeorum constantia ad Petronium pro conseruatione legis	196.a.244.b	Iudas Mertonis	294.b	Libyas	144.b
Iudeorum ingens cedes Seleucia facta	199.b	Iudas Machabeus martyr	330.	Libyam Phut instituit	5.b
Iudeorum libertas sub Claudio Caesare	207.a	Iudas Eliasibi sacerdos	119.b.	Linum Hebraice cheton	27.b
Iudeorum disidium cum Philadelphinis	209.b	Iuda defuncto succedit frater eius Ioannes	ibidem	Lithius ciuitas	21.a
Iudaea uarijs tumultibus quassata, Archelao ad Caesarem profectio	240.a.	Iudicum historia	46.b	Liua mater Tiberij Neronis	188.b
Iudaeae tumultus sedat Varus	185.240.	Iulia uxor Augusti Caesaris	169.b.	Lollius	144.b
		175.b.188.b		Lot frater Sare adoptatus ab Abraham	6.a
		Iulia Augusti filia, & duarum ciuitatum nomen	188.b	Lot separatus ab Abraham	6.b
		Iulia soror Caligulae	206.b	Loth captus & redemptus eodem	7.b
		Iuliani militis Romani fortitudo		Lot hospitatur angelos	7.b
		Iusurandum Iudaicum	9.a.	Lot genuit ex filiabus	7.b
		Izatus fil. Helene sit Iudeus	210.a.	Lucillius Bassus	304.b
				L. Valerius, Lucij filius Cos.	147.b
				L. Manlius L. Menmij filius	139.a
				L. Copinius Collinae filius	147.b
				L. Antonij decretum pro Iudeis	150.a
				L. Lentuli consulis decretum pro Hyrcano & gente Iudaea	150.a
				Lucius 30. dierum pro mortuis	40.b
				Lucullus	143.b.220.a
				Lud. Iudae populi	5.b

Lugdunum oppidum Gallie	195. b	Malachi insidia contra Antipatrum	M. Antonius accusatores Herodis occidi iubet	152. a. 224. b
Lupus tribunus Caesoniam Caligule uxorem occidit	151. a. 223. b	205. a	Malichus interficitur	151. a. 224. b
Lupus morte multatus	309. b	Malachus rex Arabum Herodem frum	M. Antonius Antigonom Aristobuli interficit	156. b. 228. b
Lupus rector Alexandriae	309. b	stratus	192. b	M. Ant. libidinis notatur
Lusitani laudantur	249. b	Malathoes ciuitas	9. a	M. Antonius uictus à Cesare in bello
Luxa regio	7. a	Malchus qui & Cleod. propheta	294. b	Acciaco
Lycus fluius	158. b	Malachias	235. a	M. Antenius belli Romanorum dux cum Gabinio contra Iudeos
Lycurgus legislator	322. b	Malthace Samaritis	7. b	M. Antonij & P. Dolabella decreta pro Hyrcano tertio, & gente Iudaica
Lydda	258. a	Mambre conuallis in qua requieuit Abraham	156. b.	M. Agrippa Iudeorum iustitatus
Lydi populi olim Iudae	5. b. 249. b	Manachasim genus Hebraee uelutis	101. a	M. Publij decretum pro Iudeis
Lyfianus filius Ptolemei Minzi	15. a	Manachasim genus Hebraee uelutis	101. a	Marcus nepos Herodis
Lyfias Antiocho ad Persida profecto, Manachemi Esseni diuinitio de Hero	145. a	Manahem succedit Phaccias filius	101. a	Marcus praeses Iudae post Coponium
Lyfias oppidum	121. a	Manahemus rhetor principatum Hierosolymis usurpauit, & interfecit	251. a. b	M. Minutianus coniunx sororis C. Caligule
Lyfimachus Hellepontum obtinet	141. b.	Manalim regio	66. b.	M. Minutianus conspirator in mortem C. Caligule
Lyfimachus fratrem Aretam regem Arabum interfecit	162. b	Manna quid	24. a	M. Antonius Iulianus procurator Syriae
Lyfimachus occisus ab Herode	149. b	Manasses filius Ioseph	15. a. 17. b.	M. Antonius Iulianus procurator Syriae
Lyfimachus Pausaniae, legatus Iudeorum ad Romanos	149. b	Manasses & Ephraim praefecti	31. b	Mardocheus auunculus Hester patitur regi insidias eunuchorum
M				
Maacha filia Thamar uxor Roboam	88. a. 89. a.	Manasses filius Ezechiae impietate insignis	104. a	Mardochei luctus de edicta contra Iudeos clade
Maacha rex	70. b	Manassis captiuitas & mors	104. a	Mardochei oratio ad deum
Mabortha uxor Neapolis	276. b.	Manasses feliciter moritur	104. a	Mardocheus purpura indutus circumducitur per Aman inimicum
Macedones populi	5. b	Manasses filius Iohannis sacerdotis fratris Iaddi duxit uxorem Isacham Samaritidem	119. b	Mardocheus exaltatur à rege cod. Mardochei decreta super dieb. festis Iudeorum
Macedones laudantur	249. a	ter	119. b	Mare Pamphylicum diuisum
Machabeorum historia	127. a	Manasses ob conubiū alienigenae prohibetur accedere altare	ibidem	Mareon ciuitas à Graecis Samaria
Machabeus martyr	319. b	Manasses Eleazar patrui sacerdoti	125. a	Marcum templi Salomonis
Machamias filia Ptolemei uxor Machera Herodi uenit auxilio	67. a	Manasses Eleazar patrui sacerdoti	125. a	Marco filius Jonathan
Machere insolentia	227. a	Manasseas Damascene de arca Noe	4. a	Maria soror Moysi moritur
Machir Machabeus martyr	330. a	Manethon Aegyptius historiographus	312. a	Marion Tyrionum tyrannus ab Hero de superatus
Machir princeps Galaaditidis	74. a	Manethon refellitur à Iosepho	316. a	Maria uxor Archelai filij Herodis
Macherus à seditiosis Iudaeis capta	252. b	Manue pater Samsonis	51. a	Maria filia Agrippae maioris desponsata Archelao Chelciae filio
Macherus à Passio capta	304. b.	Maon desertum	63. a	Maria nupta Demetrio Alexandrino
Macherus castellum Iudae	143. a	Maon ciuitas	63. b	ibidem
Machir nutritius Miphiboseth	70. a	Mar amaritudo dicitur	23. a	Marianne filia Hyrcani & Alexandreae coniunx Herodis
Machon ciuitas uastata à David ibidem	193. b	Mara interpretatur dolor	52. a	Marianne traducitur uiolati matrimonij
Macro praetorij praefectus	314. b	Marcellus curator Iudaeae constituitur	190. b	Marianne audito Herodis mandato de se occidenda maritum odio prosequitur
Macrones populi	36. a	Pilato Romam profecto	190. b	Marianne accusatur ueneficij apud Herodem
Madianite populi	49. a	M. Tullius Cicero consul, Cn. Pompeio	151. b	Marianne occiditur
Madianite uicerunt Israelitas	20. a.	Hierosolimam & templum capiunt	145. b.	Maris rubri diuisio
Madian ciuitas	49. b	te	164. b. 168. a	Marisa ciuitas
Madianitarum & Arabum strages	37. b	M. Agrippae beneficia in Iudeos	124. a	
Madianitarum exercitus	97. b	M. Agrippa cum Herode amicitias componit	164. b. 168. a	
Magedon loci nomen	84. b	M. Agrippa Iudeorum libertates à Romanis concessas confirmat & tuetur	167. b	
Magedon ciuitas à Salomone condita	276. b	M. Antonij epistola ad Hyrcanum	ter	
Magnus campus	5. a	tium	151. b	
Magog Magogas instituit	214. a.	M. Antonij decreta & edictum pro Iudeis	152. a	
Magus quidam seductor populi à Porcio festo occisus	135. b. 223. b	deis		
Malachus Arabs nutritius Anti. qui Theos cognabatur				

Melchior à Roboam summa	88.a	Melchis occisus in bello.	86.a.	Mina quid sit	146.b.
Melchior	199.b	Melchiarus legis peritus	210.a.	Mineus rex Aegypti conditor Mem-	
Melmeride laudantur	249.b.	Melite ciuitas	302.a.	phios	85.a.
Melchior preses Syriae post P. Petroni-		Mella ciuitas à Iuda Mach. capta	129.b	Mirlada	4.a.
	208.a	Melum ciuitas	186.b.	Minutianus cōspirator in mortē C. Ca	
Melchior Agrippe maiori inimicus		Memphis ciuitas	19.b.	ligule	200.b.201.b.
208.a.b.		Memphis ciuitas à Mineo cōdita	85.a	Miphiboseth filius Ionathe queritur	
Melchior libertus Agrippe	192.b.195.a	Menander de obsecione Tyrionū	102.b	à David & datur	70.a.
Melchior quis sit	326.b.	Menander transfudit antiquitates Si-		Miphiboseth ambitionis delatus ex-	
Melchior pilleum sacrum	28.a.	doniorum ex Phoenicia lingua in		heredatur	73.a.b.
Melchior ciuitas struthia ab Asa	90.a.	Grecam	84.b.	Miphiboseth falso delatus excusat se	
Melchior ciuitas	50.b.56.a.107.b	Mendesius tractus	280.b.	apud regem	75.b.
Melchior interpretatur deorsum in-		Menedemus philosophus	123.b.	Misa rex Moabitarum	94.b.
spicere	54.b	Mennius Regulus	200.a.	Misach nomen Misachis pueri apud	
Melchior expugnata per Fl. Siluā	306.	Memonis sepulchrum	244.a.	Nabugodonosor	108.b
Melchior ciuitas	151.b.	Mensa propositiois quomodo extru-		Misach puer socius Danielis, à Babylo	
Melchior oppidum	153.a	ctā	27.b.	nijis Misach dictus	ibidem
Melchior mater Amon regis	104.a.	Mensa aurea templi Salomonis	82.b.	Misach ciuitas	219.b.
Matthias sacerdos Baal perimitur	98.b	Mense Ptolemei Philadelphi admodū		Mitra pontificis	28.a
Matthias Bacchidem occidit	217.b.	precioso deo oblatae descriptio	112.	Mithridates renexit sacra uasatem-	
Matthias filius Iohannis, Antiochi		Mensis hyperuerethetis	30.a.83.a	pli ablata	111.b.
mandatum contempsit	128.a.217.b	Mensis Arthemisus	81.b	Mithridates Synaces praefectus Par-	
Matthias idololatram Iudeum conso-		Mensis septima ratio	30.a.b	thorum	142.b.
dit simul & Apollonium	118.a	Mensurarum inuentio	3.a.	Mithridates Parthorum perfuga di-	
Matthias primus persuasit etiam sab-		Mecotici laudantur	249.b.	mittitur à Gabinio	146.b
bato pugnam non esse detestan-		Mephramuthesis, & Mephres	312.b.	Mithridates Pergamenus Cēsari au-	
dam	ibidem	Merari filius Levi	17.b.	xiliatus contra Aegyptios	147.a.b
Matthias morituri testamentum ibide		Mercedem non esse fraudandam	41.b	Mithridates gener Artabani regis	
Matthias filius Absolon dux exer-		Meroe ciuitas Aethiopia	20.a.	Parthorum	199.a
citus Ionathe Aberon	196.a	Mes filius Aram	5.b.	Mithridates mouet arma contra A-	
Matthias Cargalothi, legis interpre-		Mesaneis populi	ibidem	nileum	192.b
180.b		Mesopotamiae insurgit in Abram. 6.a		Mithridates superatur ab Anileo	
Matthias Theophili Hierosolymites sa-		Mesopotamitarum strages	70.b.	199.a.	
cerdos per Herodem	181.a	Mesopotamia difficultas	9.a	Mithridates uicissim superat & occi-	
Matthias seditiosus sacerdotio prius		Mesum hoc est Aegyptus	5.b.	dit Anileum	199.b.
tur	181.a.	Mesrei Aegyptij		ibi. Moabitarum terram depopulantur	
Matthias Anna frater Iona pontifex		Messaba san uestis sacra	28.a.	Ioram, Iosaphat, & rex Iudumae	
208.a		Messala	225.b.	94.b	
Matthias Theophili pontifex, sub quo		Messalina Claudius maritus necat	213.	Moabitarum rex immolat filium	95.a
bellum Romanorum contra Iude-		Metellus Teostam ciuitate cepit	144.b	Moabite à Babylonij subiugati	
os sumpsit initium	215.a.	Metilius Rom. praefectus	251.b.	108.a	
Matthion locus	67.a	Methir sacra Hebr. uestis	28.a.	Moab filius Lot ex filia seniore	7.b.
Matuse princeps Babylonius	107.a.	Methri cognatio de tribu Benjamin		Moabite populi	ibidem
Mausoleum à Daniele constructū	111.a.	sortem regni accepit	56.a	Moabite uincuntur à Iosaphat	92.b.
Mausoleum Matathie & filiorū	157.b	Michee presagium aduersus Achab,	94.a		
Maxilla loci nomen	52.a.	& alia gesta	92.b.93.a.	Moabitis regio	35.b.
Maxillus	195.a	Michol fil. Saul desponsatur David	61.a	Moabite superati à Saul	56.b.
Meas uicus	209.b.	Michol astutia	61.a	Moabitis debellat David	69.b.
Meander fluxus	122.b	Michol post David desponsatur Phal-		Modin uicus	128.a.217.b
Medaba ciuitas	132.b.199.a.142.b	si	64.a.	Monobazus	253.b.
Media	109.b.114.a.	Michol David iterum remittitur per		Monobazus Bazus rex Adiabeno-	
Medi populi à Madco orti	5.a	Abner	67.a.	rum frater & maritus Helene	210.a
Medis ciuitas	105.a	Michol David ludentem cithara ante		Monobazus filius Monobazi Bazei	
Mega oppidum	142.b.	arcam ridet	69.a	ex Helena	ibidem
Megarum Babylonius princeps	107.a.	Michol ex David non concepit ibidem		Monobazus Iudaismum subit	211.a
Megasarus	190.a.	Milas legatus Archelai regis Cappa-		Mons lingon ciuitas	144.b
Melchioroth bases	82.b.	docum ad Herodem	173.b.	Mopsuestia ciuitas Cilicie	141.b
Melchizedec, id est, rex iustus	7.a.	Milestus proditor	142.b.	Moraim mons, in quo immolatus Isa-	
Melchizedec iustus rex, Hierosolyma		Militis cuiusdam impudentia, magne		ac	8.b
rum primus conditor	301.b.	cladis Iud. causa & origo	212.a	Moses trium mensum exponitur	19.a

Mosis sapientia	1.b	Moses populo legē scriptā dedit	38.b	Nadab filius Hieroboam patri successit in regno	89.b
Mosis educatio eiusq; nominis etymologia	19.4.b	Moses conuocat ecclesiam & propheta	42.a	Nadab & omnis generis Hieroboam	ibidem
Moyse diadema Pharaōis cōculcat ibi	19.b	Mosis mors & sublatio	42.b	interitus	ibidem
Moses dux Aegyptiorum	19.b	Mosis laus & collatio ad alios legislatores	312.b	Nadab mortuo, Baasa occisor eius regno potitus	ibidem
Moyse Tharbin filiam regis Aethiopia duxit uxorem	20.a	Mosaica legis liber intra thesauros tēpli inuentus	104.b	Naida locus quem Cain incoluit	3.a
Mos. regē Aegypti latēter fugit	20.a	Mulierum testimonium	39.b	Namasus pater Hieu	91.b. 97.a
Moses uidens rubū ardentem iubetur educere filios Israel de Aegypto	20.b	Mulier à viro Leuita membratim seclat in singulas trib. mittitur	47.b	Narbatha regio	247.a
Mosis prodigia	21.a.b	Mundi creatio.	2.a	Nathan filius Dauid	68.b
Mosis uirga magorum uirgas cōsumpsit	21.a	Mundi adolēscētis dolosum stuprum cum Paulina	190.a	Nathan alius propheta narrat Dauid deo placere structuram tēpli	69.b
Mosen lapidare uoluerunt Hebr. 23.b	22.b	Muri Hierosolymorum tres	283.b	Nathan arguit Dauid ob commissum scelus	71.b
Mosis confidentia	22.b	Murū multitudo Azotorum prouinciam deuastauit	54.a	Nathan Adoniam regno pessit, & uigil salomonem	78.b
Mosis oratio ad populum Israel	ibi	Musca idolum Accaron	94.b	Nathanael filius Iesse	59.a
Mosis oratio ad deum	ibid.	Mutianus praefectus Syria	124.a	Nafragium Iona propheta	100.a.b
Moyse educit Israelitas in Sina montem	23.a	statuta tutatus	210.b	Nahum prophetia	101.a
Mos. uirga aqua ē petra eliciuit	24.a	Mygdonia, nunc Antiochia	202.b	Nazarei Corban offerunt	35.a
Mose manus extendente Hebraei uincunt Amalechitas	24.b	Myrrha filia Cynare regis	86.b	Necmias lud. pincerna Xetxis	116.a
Moses excepit Rahuel socerum suū uenientem ad Sina	25.a	N	252.b	Necmie oratio ad populum muros Hierosolymorum reparaturi	ibidem
Moses paruit monitis soceri	ibidem	Naama mater Roboam	56.b	Necmie cura & labor de reparandis muris Ierusalem	116.a
Mosis tabule	26.a	Naarus	ibidem	Necmias moritur	116.b
Moses quadraginta dies nullo cibo humano participatus	ibidē	Naas rex Ammonitarum Israelitis capto oculos dextros eruebat	63.b	Necra ciuitas	200.a. 197.b
Mosis tabernaculum	ibidem	Naas occisus à Saul	63.b	Nemrod filius Chusi	5.b
Mosis arca	27.a	Nabal uir stultus & crudelis	63.b	Nemrod filius Cham contemptor deū	ib.
Mosis oratio super sacerdotio Aaron	29.a	Nabal interpretatur demens	4.b	Neptali filius Iacob ex Bala	11.a
Moses bellicosos recensuit	31.b	Nabal moritur	144.b	Neptalite quam terram sortiti	45.b
Moses coturnicibus magnum exercitum satiat	32.a	Nabalota ciuitas	8.a	Ner patruus Saul	58.a
Mosen iterum populus seditione adoriatur	ibidē	Nabathaea prouincia	86.b	Nergella princeps Babyloniorum contra Hierosolymam	107.a
Moses populo ad Chananeorum terminos ducto loquitur	ibi	Nabath pater Hieroboam	129.b	Nerias filius Vrie sacerdos	107.b
Moses explorari suadet Chanani ibi	32.b. 34.b.	Nabathaei	132.b	Neriae pater Baruch discipulus Hieremie.	ibidem
Mosen iterum Hebraei occidere adorati	32.a	Nabathaei Arabiae gens	136.b	Nero fil. Domitij	219.a
Mosis autoritas, legumq; eius reuerentia	33.a	Nabathaei expugnantur à Ionathabaron	76.b. 82.b	Neronis crudelitas	ibidem
Mosen iterum seditionem passus	33.a. 37.a	Nabla musici instrumentū	76.b. 82.b	Nero Vespasianum contra Iudaeā mittit	257.a
Moses ad Core seditionem	33.b	Naboth iniuste lapidatus à Iezabel	91.b	Neruis cur Iudaei abstineant	12.a
Moses inuitat Datan & Abiron	ibid.	Nabuchodonosor primus rex Babyloniorum regem Aegypti & omnem Syriam subingat &c.	105.b	Nicanor praefectus hospitum Ptolemaei regis Philadelphi	123.b
Moses à rege Idumaeorū repulsam passus	35.a	Nabuchodonosor omnes Iudeorū nobiles castrat, & literis instituendos curat, ubi multa alia de eo	108.b	Nicanor praefectus Sichimitarum	127
Moses cum filiis Israel uicit Schon & Og reges Amorreorū	35.b	Nabuchodonosor secundus, filius superioris & successor	109.b	Nicanor Demetrii amicus, in bello occisus contra Iudam Machabeum	131.b
Moses castrametatur ad Iordanē ibi	38.a	Nabuchodonosor successores	97.b	Nicanoris Seleuci beneficentia in Iudeos	124.a
Moses Iosue successorem facit	38.a	Nabuthaei ager	107.a	Nicaula regina Aegypti & Aethiopiae	85.a
Moses constituit de hereditate filiorū	38.a	Nabuzardan princeps Babyloniorum contra Hierosolymam	107.a	Nicolaus Damascenus Iudaeis patrocinator	124.a
Mosis oratio ante mortem & constitutiones	ibid.	Nabuzardan templum spolijs & incendijs, ciuitatem excidij, populū exilio afficit	172.b	Nicolai pro Iudaeis oratio ad Agrippam	167.b
		Nacebus dux latronum ab Herode uictus	6.a	Nicolaus Damascenus legatus Herodis ad Cesarem placandum	173.a

Nicolaus Damascenus pro Archelao verba facit	186.a	Olda propheta	104.b	146.b. 112.a	
Nicolaus Archelaum expurgat	186.a	Olibena uxor Esau	9.b	Ostracine oppidum	280.b
Nicomedes Gabinium & Scaurum ac cusat	145.a	Olympus legatus Herodis	173.b. 234.a	Otho imperator & eius mors	277.b
Nicopolis ciuitas	280.b	Olympia filia Herodis uxor Iosippi & ius fratrueis	176.a	Oza extinguitur	69.a
Niger Peretris	254.b	Onias patri Iaddo succedit in sacerdo tium	120.b	Ozi filius Eli patri succedit in sacerdo tio	53.b
Niger occisus	274.b	Onia mortuo filius eius Simon iustus succedit	122.a	Ozias prior, fil. Amasia rex Hieroso lymorum post patrem	100.a
Nilus fluius	20.a	Onias filius Simonis iusti pontifex post Manassen & eius auaritia	125.a	Ozia presumptio ac percussio	100.b
Nilus in sanguinem uersus	25.b	Onia mortuo succedit Simon	126.b	Ozia regnum & studium	100.b
Ninus ciuitas	5.b	Onias filius Simonis patri succedit in sacerdotio	ibide	Ozia plaga & mors	ibidem
Ninive ciuitas	103.b	Onia mortuo Antiochus sacerdotij principatu dedit Onia Menelao	127	Ozia succedit Ionathan	100.b. 101.a
Nisan primus mensis	22.a	Onias Menelaus occiditur	131.a	Ozias alter rex succedens Phucee	101.b
Nisibis oppidum	200.a. 197.b	Onia succedit Alchimus, qui & chim	104- 131.a	Ozias tributarius Assyriorum ibidem	
Nisibis terra	210.b	Onias Onia tertius filius fugit ad Pto lemeum Philometorem regē Aegy pti occiso Onia Menelao	131.a. 135.b	Ozias captus cum decē tribubus tras fertur in Mediam & Persida	102.b.
Nobe ciuitas	62.a	Onia gratia apud Ptolemeum & deinceps	133.b	P	
Nocheus repudiū Vasthis suasisit	16.b	Onias interfectus	144.b	Pacorus rex Medorum	211.a
Noe seruatus	3.b	Onia prouincia	147.b	Pacorus dux Parthorum	152.b
Noe anno etatis sexcentesimo diluuiū est factum	codē	Onia templum clausum & deprada tum	309.b	Pacori fraus in Phaselum	152.b. 225.a
Noe preter & pactum cum deo	4.a. b	Onzora oppidum	142.b.	Palestina	5.b
Noe etas, mors & filij	4.b	Ophlas locus	251.b. 283.b.	Palestini superati ab Hebraeis	54.b
Noe græce Nochus	5.a	Ophni filius Eli sacerdotis	53.a	Palestini superati	58.a. 76.b
Noe plantator uineæ inebriatus	5.b	Ophni à Palestinis occisus	53.b	Palestini uincunt Hebraeos	66.a
Noe arce ubi seruentur reliquie	210.a	Ophra locus Indiae nunc terra aurea	85.a	Palestini uicti Hierosolymis	69.a
Noemis uxor Elimelech	52.b	Oppida sub ditione Iudeorum regnan te Alexandro Iamneo	142.b.	Palest. superati ab Ozia secūdo	101.a
Noemis interpretatur felicitas ibidem	203.a	Oppressio filiorum Israel	18.b.	Pallas Herodis uxor primi	176.a. 235.a
Norbanus occisus	203.a	Oppressio grandinis in Aegypto	21.b.	Pallas seruus Antonie	193.b
Noua loci nomen	63.a	Oraculum de rege Babylonie quod ca pturus esset Aegyptum	110.a	Palus Asphaltitis	6.b
Numerus hostiarum, quas Salomon in templo obtulit	85.b	Oratio serui Abrahæ pro Rebecca	9.a	Pamphylicum mare diuisum	23.a
Numenius Antiochi legatus Ionathæ Abaron ad Ro. & ad Spartiat.	196.b. 147.b	Oratio Iacob ad Rachel	10.b	Panes propositionis	27.b
Numidius Quad. preses Syriæ	212.b.	Oratio Iude pro Beniamin ad Ios. 16.b	152.b. 225.a	Pancas oppidū	188.b
		Oratio Mosi ad deum aduersus Datan & Abirom	34.a	Panium	230.a
		Oratio cuiusdam Eleazari ad commili tones ut mortem seruituti præferat	307.	Paphlagonēs olim dicti Riphæi	5.a
		Ordinatio sacerdotum & Leuitarum per Dauid	78.b	Papyron locus	220.b
		Oreb rex Madianitarū occiditur	49.b	Pappus dux Antigoni occiditur	155.b
		Organorum musicorum Dauid, species	76.b	Paradisi plantatio & flumina	2.a
		Oriblo oppidum	144.b	Patentum contemptores	40.b
		Ormiza uicus	228.b	Parthenio arguit Alexandrum Magnū	
		Orpha uxor Chelion	52.b	Parthi laudantur	249.b
		Orphan Iebuseus	68.b. 77.b	Parthicum bellum contra Herodem	
		Orsanes transfuga Parthorum		Parthenius fluius	314.b
				Pasche festiuitas & significatio	22.a
				Pasche sacrificia	30.b
				Pasini castrum	210.a
				Patroclus Chereæ legatus Iudeorum ad Romanos	149.b
				Pauline stuprum	189.b. 190.a
				Paulus Aruntius	202.b
				Pausanias Cerastra filius occidit Philip pum regem Macedonum	119.b
				Pedanij robur & peritia militaris	
				Pella ciuitas	145.a. 220.b. 258.a
				Pelusium Nili ostium	58.a

Pelusij obsidio	103.b	Phaselus secundus filius Herodis	Phinices dux Israelitarum contra Ma-
Pelusium ab Antipatro captum	222.b	176.a.235.a	dianitas ibidem
Pentecostes solennitas	30.b	Pherceyas Syrius	310.b
Percussorum lex	41.a	Pheroras filius Antipatri frater Hero	Phiscbon Ptolemas 127.a
Peraita Niger	253.b	dis	147.a
Pergamenorū decretū pro Iud.	150.a	Pherora Iosephi fratris sui caput rede	Phœbus legatus 253.b
Peristerconos saxum	291.a	mit	155.b
Petra Arabie ciuitas, et castellum	Pheroras pro ultio fratris caput Pap	pugnatur muerib. placatur 101.a	155.b.227.b
146.a.177.a	po precidit	Phraatis Parthorum principis huma-	157.a
Petronia uxor Claudij	213.a	Pherora odium in filios Marianne	Phraates princeps Parthorum à filio
Petronij contra Iudeos nisi pruden-	168.a.b	168.a.b	occisus 157.a.189.a
tia et modestia	196.a.b	Pheroras defert Herodem amoris in	Phryges olim Tigranei dicti 5.a
Petronio per literas Cesaris quid man-	Glaphiram nulum apud eius filium	170.b	Phut filius Cham 5.b
datum	197.a	170.b	Phut fil. Phuti populi provincia ibide
Petronius diuina prouidentia libera-	Pheroras Herodi conciliatus	172.a.233.b	Pini natura 85.b
tus	197.b	172.a.233.b	Piso legatus Pompeij 145.b.221.a
Phaccias filius Manaben patri succe-	Pherora conspiratio in Herodem	176.b.235.a	Piso German. ueneno interimit 189.b
dit et moritur	101.a.b	176.b.235.a	Pistoris Pharaonis somnium 14.b
Phaccias secundus Romulee filius, rex	Pheroras moritur	177.a.236.a	Pitholus dux Hierosolymorū 146.b
Israel	101.a	Phiala lacus	9.b
Phaccia mortuo succedit Ozias rex	Phicolus dux Abimelech	107.b	Pitholus captus 147.a.222.a
Israel	101.a	Phideas sacerdos templi	200.a
Phadra uxor Herodis	176.a.235.a	Phideas Atheniensis	220.b
Phanuel ciuitas	87.a	Philadelpchia	209.b
Pharam uallis	277.b	Philadelphinorum disidium cum Lu-	Plinius nomen sylue 69.a
Pharaões omnes Aegyptiorum reges	deis	209.b	Plintine 279.b
dicti usq; ad socerū Salomonis 85.a	Philearchus amicus Sylei comprehen-	177.a	Pluuia suspenditur sub Achab 90.b
Pharaon Aegyptijs interpretatur	ditur ab Herode	140.b	Pluuia redijt precibus Helie 9.a
rex	85.a	Pharathon	Pocetorum pictorum, et opificum licen-
Pharaoh Aegypti rex socer Salo. ib.	Philippion Minei Ptolemæ filius occi-	147.a.222.b	tia, multarum gentium stultitia in-
Pharathon ciuitas Effraim	51.a	sus à patre	troducta 325.a.b
Pharao Sara potiri conatus	6.b	Philippus rex Macedonum à Pausania	Polemon rex Lycie 214.b
Pharao Abraham donauit	cod.	interemptus	119.b
Pharao natalitia celebrat	14.b	Philippus tutor regni Antiochi	Pollio praeses custodie Claudij 206.b
Pharao rex super fratribus Ioseph le-	130.a	17.b	Pollio pharisaus 156.b.165.a
tatur	17.b	Philippus Antiochi regnum inuadens	Pollio Romanus Herodis amicus filios
Pharaonis somnia	14.b	natusq; occiditur	suscepit erudiendos 164.b
Pharaonis edictum de Israelitarum ma-	Philippus Antiochi Grypi filius 141.b	176.a	Polybius carpitur à Iosepho 130.a
sculis submergendis	18.b	Philippus filius Herodis	Polydeuces seruus C. Caligule 200.a
Pharaonis regis diadema cōculcatum	Philippo quid legatum sit à patre	19.b	Pompeius Magnus Tigranē debellās,
à Mose	19.b	181.b	Scaurum ad Syriam mittit 144.b
Pharan id est conuallis	9.b	Philippus Iudeā gubernat absente Ar	220.b
Pharanx Antiochi	220.a	chelao fratre	Pompeij contra Aristobulum Iannæi
Phar. heresis 136.b.165.a.176.b.188.a	Philippo pars Iudeæ datur à Cesare	183.a	gesta 145.a
Phariseorum et Sadduceorum con-	186.a	139.b.140.a	Pompeius Hierosolyma et templo po-
trouersia	139.b.140.a	Philippus quas ciuitates condiderit	titus eiusq; modestia 145.b
Phariseis administratio regni conces-	188.b	143.a	Pompeio aurea uitis mittitur ab Ari-
sa	143.a	Philippus absq; liberis mortuus	stobulo 144.b
Pharisei quidam conspirationis in He-	Philippus Iachimi filius dux	254.b	Pompeius Syllanus consul 210.a
rodem conscij occiduntur	176.b	Philo legatus Iudeorum contra Apio	Pompidiu senator 201.a
Pharus insula	279.b	nem	Ponderum inuentio 5.a
Phaselus maioris Herodis frater	Philistim filius Nemrod	5.b	Pontificum insolentia erga sacerdotes
148.a.192.a	Philistim provincia	cod.	214.b
Phaselus Felicem superat	151.b	Philostephanus	141.a
Phaselus tetrarcha Iudeæ	224.b	Philostratus de rege Babylonis	107.b
Phaselus Hierosol. praeficitur	223.a	Phinices filius Eli, à Palestinis occidi-	109.b
Phaselus moritur captus à Parthis, ca-	tur	53.b	Pontificum et sacerdotum pugna His-
put saxo illidens	153.a.225.a	Phinices filius Elaezari nepos Aaron	rosolymis facta 214.a
Phaselus et Phaselis, turris et oppidi	46.a	169.b.230.b	lymorum excidiū catalogus 215.a
nomen	169.b.230.b	Phinices Zamariam interfecit	Pontificia stola à quibus solita confer-
		37.b	rari 166.a

Porcius Festus praefectus Iudaeae & eius re- gimen	189. a	am matrimonio iungit Demet. Ni- canori	135. a	Rachel collocat famulā uirō suo	11. a
Poppaeus uxor Neronis	215. b	Ptolemaeo mittitur caput Alexand. Ba- lais uel Epiph.	135. a	Rachelis & Lie disidium ac reconciliatio	ibidem
Porcius Festus praefectus Iudaeae post Felice- m	214. a	Ptol. Simonem Matathiam focerum su- um interimit	138. a. 218. a	Rachel idololatria & astutia	11. b
Portus Alexandrinus	279. b	Ptolemaeus ab Hyrcano Simonis filio ob sessus, & occisus Hyrcani matre & Rahuelis prudentia ad Moysen super li- fratribus, fugit ad Zenonem Coty- lam	138. a. 218. b	Rachel ex parte mortua, & sepulta in Ephrata	12. a
Presagia Hierosolymitāi excidij	298. b	Ptolemaeus Physcon cultor Iudeorum		Ragaba uastellum	142. b
Primitiarū ex frugib⁹ immolatio	30. b	319. b		Rahuelis prudentia ad Moysen super li- tibus populi expediendis	25. a
Principes sunt in unaquaq; ciuitate se- ptem	39. a	Ptol. Lathyrus filius Cleopatrae, uxoris Antiochi Soteris	140. a	Rahuel sacerdos focer Moysi	20. a. 25. a
Principes militiae Salomonis	81. a	Ptol. Lathyrus uictoria de Alexan. 14- mneo & Iudeis	141. a	Ramathas arboris genus	50. a
Priscus Centurio	296. a	Ptol. capta Ptolemaide infantes coqui iussit		Ramatha ciuitas	90. a. 97. a
Procella uehemens Iudeorum crudeli- tate ueliscēs de Onia quinto	144. b	Ptolemaeus Minei	143. b. 220. a	Raphanea ciuitas	305. b
Procyonia quid	230. a	Ptolem. filio occiso, aurum duxit uxo- rem	147. a. 222. b	Raphim uxor Adad	86. b
Proculus Vitellius centurio	207. a	Ptolemaeus dux militiae Herodis interi- mitur	155. a	Raphidim terra	24. a
Protagoras	325. b	Ptol. aulicus Herodis accusatur	172. a	Raphia ciuitas expugnata	141. b
Prothanis ciuitas	6. b	Ptolemai sententia de testamento Hero- dis	182. a	Rapfacis gesta	103. a
Psephinos turris	283. b	Ptol. latro à Fado peremptus	209. b	Rasim occiditur à rege Assyriorū	10. b
Pseudoprophetarum diuinitas de bel- lo Achab contra Adadum	92. b	Ptol. Lamblichus fil.	147. b. 222. b	Ratio quid, quibus coniuncta, & quid agat	327. a
Pseudoprophetae aniron	15. a	Ptol. Lagus cultor Iudeorum	319. b	Rathinus militat contra Iudeos ciui- tate & templū restauratos	112. a
Ptolemais ciuitas Galileae	129. b. 141. a	Ptol. Euergetes cultor Iudeorum	319. b	Rebecca si. Bathuelis uxor Isaac	9. a
Ptolemaite populi	ibidem	Ptolemai uarij	319. b	Rebecca parturit geminos	9. b
Ptolemai, reges Alexandriae dicti	85. a	P. Dolabella & M. Anto. decreta pro Regum historia	53. a	Rebecca fallit maritum	ibidem
Ptolemaeus Soter si. Lagi rex Aegypti post Alexandrum	121. a	Hyrcano tertio & gente Iud.	149. b	Rebecca sepulta in Hebron	12. a
Ptolemaeus Soter cepit Hierosolymam	ibidem	Pub. Seruilius decretū pro Iudeis	150. a	Reblata ciuitas	107. a
Ptolemaeus captos Iudeos ducit in Ae- gyptum	ibidem	P. Petronius iniuriam Doritarum in lu- deorum leges in graecam lin- guam transferri curauit	122. a	Rechem rex Madianitarum	37. b
Ptolemaeus Philadel. prioris successor	121. b	Pueri primū leges discere iubentur	39. a	Recha filia Remmon occidit Ioboseph.	68. a
rex Aegypti librorum conquiren- dorū studiosissimus	1. a & 121. b	Puerperarum leges	31. a		
Ptolemaeus instinctu Demetrii Phale- rei Iudeorum leges in graecam lin- guam transferri curauit	122. a	Putiphares aegyptius emit Ioseph	13. b		
Ptolemai libertas in captiuos Iude- os	121. b	Putiphares Heliopolitanorū sacerdos			
Ptolemai epistola & dona ad pontificē Elazarum	122. a	Pythagoras philosophus	165. a. 314. a		
Ptolemaeus preciosa munera deo offe- renda misit	122. b	Q. Hortensius	144. a		
Ptolemaeus 70. seniores Iudeorum ma- gnifice excepit, & praegaudio in la- chrymas prorupit	123. a	Q. Metellus Creticus	206. b		
Ptolemaeus Eupator ab Antiocho ui- ctus	124. a	Q. Pompeius	201. a		
Ptolemaeus Epiphanes	124. b	Quintilia mulieris tortura			
Ptole. Epiph. Oniae infensus reconcilia- tur per Iosephū si. Tob.	125. b	R			
Ptolemai mors	127. a	Rab ob beneficentiam saluata	83. a		
Ptolemaeus Dorimenis	128. b	Rabazacus Themastus	113. a		
Ptol. Philometor amittit Onia edifica- tionem templi in Aegypto	134. a. 217. b	Rabath Ammonitarum ciuitas à obsessa	70. b		
Ptol. Philometor locat Cleopatram fili- am Alexandro Epiphani	134. a	Rabath urbs delatur à Dauid	72. a		
Ptole. infidias passus à genere Alexan- dro	135. a	Rachelis pulchritudo	10. b		
Ptol. Alexandro Epiphani iratus, fili-		Rachel promittitur Iacob	ibidem		

Rom. Iudeis libertatem auferunt 146. a	Sabinus Syrus in exercitu Hierosoly-	Salome Herodi cōspirationem in eum
Romanorum uictoria de Iudeis M. An	morum murū primus conscendit ac	indicat 176. b
tonio & Gabinio ducibus 146. b	cadit 293. b	Salome Iudeos ab Herode comprehē
Romani in Massala interfecti 250. b	Saboch Ethæus gigantum proles 76. b	fos carcere soluit 182. a
Romani contra datam sibi fidem à Iu-	Sabuchadar eunuchus 118. b	Salome ut pacis semper amula, Anti-
deis occisi 251. b	Sacerdotum & eorū uxorū lex 31. b	patrum contra Archelaū agere cō
Romanorum exercitus casus ab Hiero	Sacerdotij commutatio ex tribu in tri	citāt pro regno Iudææ 183. a
solymitis 253. b	bum 53. b	Salome ciuitates ab Augusto donatæ
Romanorū 5280. occisi 254. a. b	Sacrificiorum genera & leges 30. a	186. b
Romanorum disidium inter sese 223. b	Sacrū tabernaculū cōstituit Ies ^{us} 45. a	Salome mortua Marco Iudæā guber-
Romanorum militaris disciplina &	Sadoch princeps sacerdotum 68. a	nante 188. b
laus 258. a. b	Sadoch Tacheus comitatur Dauid è	Salome filia Herodis 235. a
Romani in obsidione Iotapatæ multis	regno pulsū 73. a	Saltis rex 312. b
cladibus afflicti 260. b. & deinceps	Sadoch sacerdos refragatur Adonia	Sallum filius Iudææ, sacerdos 107. b
Romanorum uariæ pugne circa Hiero-	pro regno 78. a	Samachonitis palus 49. a
solyman 282. & deinceps	Sadduc. heresis 136. b. 165. a. b. 176. b	Samariæ descriptio 258. a
Rophon ciuitas à Iuda Machab. capta	Sadduceorum & Phariseorum cōtro	Samaria expugnata à Cereale 613. a
129. b	uersa 140. a	Samareon ciuitas & Samarus 90. a
Roxane Herodis filia 235. a	Sadoch fili. Achitobi sub Dauid sacer-	Samaria unde dicta ibi.
Ruben quid significet 11. a	dos 79. b. 107. b	Samaria ab Adher obfesse tāta fames
Ruben fratricidium dissuadet 13. a	Saddocus Phariseus concitator sediti	ut due mulieres filios suos ederint
Rubē nocte ad lacum uenit crepturus	onis aduersus Cyrenium, & autor 95. b	Samaria olim, nunc Sebastia & Seba
fratrem 13. b	quartæ sectæ Iudæorum 188. a	ste 163. b
Ruben oratio ad Ioseph 15. b	Sais ciuitas 312. a	Samaria obfessa ab Hyrcano Ioanne
Rubenite altare collocant in ripa Ior-	Sallis oppidum 257. b	sacerdote deletur 159. b
danis 46. a	Salmanasar rex Assyriorum tributari	Samaria capta à Tyro Assyriorum re
Rubrius Gallus 303. b	um sibi fecit regem Israel 102. b	ge 102. b
Rubri maris diuisio 22. b	Salomon fili. Dauid ex Betsabee 71. b	Samarit. hostiū castra prædatur 96. a
Ruta immense magnitudinis 304. b	Salomoni mandatur à patre structura	Samar. accusantur apud Dariū 114. b
Ruth historia 52. b	templi 79. a	Samarite cuius fuerint natura 120. b
Ruth uxor Maalon, uxor Booz facta	Salomon ungitur in regem 78. b	Samaritæ & Cuthæi ydem 102. b
52. b	Salom. secundo ungitur in regem 79. b	Samaritanorum cum Iudeis disidia
S		
Saba ciuitas Aethiopiæ 20. a	rcm 80. b	212. b
Sabach unus principū militiæ Sa-	Salomon quid à deo impetrauerit, &	Samaritanorum mala in Iudeos 125. a
lomonis 81. a	eius prudentia 80. b	Sambalas Samarita equitū præ. 114. b
Sabadaias princeps à Iosaphat insti-	Salomonis quotidianum conuiuiū, sa-	Samei iuri iusti sententia de He. 148. b
tuitur 94. a	pietia, libri, potestas in demones	Samarcorum seditio 190. b
Sabatei 5. a	&c. 81. a. b	Samofata oppidum 155. a
Sabassarus præfectus Syriæ & Phœni	Salomonis hostiæ & sacrificia 83. a	Sasonis etymologia & natiuitas 51. b
cia 114. a	Salomoni quāta fuerit argenti & gem-	Samson leonem suffocat ibidem
Sabatatha 5. b	Sabatatheni eod. marium copia 85. b. 86. a	Samson trecentis uulpibus depopula-
Sabbatum quid 2. a	Salomonis uxores & concubine 86. a	tus messes Palestinorum 51. b
Sabbaticus annus 149. a	Salomonis regia 84. a	Sam. Gaze portas effregit 52. a
Sabbaticus annis 303. b	Salomon enigmata soluit 84. b	Samson per Dalilam delusus Palesti-
Sabei populus 5. b	Salomon quas urbes condiderit 85. a	nis traditur 52. a
Sabeus cōtra Iud. causam agēs pro tē	Salom. obitus, etas, & sepultura 86. b	Samson interijt unā cum tribus hosti-
plo Garizim morte dānatur 134. a	Salomonis equisonum ornatus 87. a	um millibus ibi.
Sabæ seditio contra Dauid 76. a	Salome Alexandra uxor Aristobuli fi	Samso. questio Thammitis proposita
Sabæ caput per murū demittitur 76. a	lij Hyrcani Iohannis 140. b	51. b
Sabion prodit insidias Alexandræ in	Salome filia Antipatri, soror Herodis	Samsonis parentes & uxor occisi à
Herodem 157. b	traducit Mariammen apud Herodē	Palestinis ibid.
Sabia mater Ioe 98. b	uiolati matrimonij 158. b	Samuelis ortus 53. a
Sabinus Cesaris curator 183. a	Salom. à Custobaro repudiū passus 162. b	Samuel indignatus inungit Saul 55. b
Sabinus rerū Caf. curator propter ty	Salomes odiū in filios Herodis ex Ma-	Samson prædicat afflictiones populo
rannidem à Iudeis obsidetur 183. a	riamme 162. b. 234. a	55. a
Sabinus fugit Vari conspectum 185. b	Salome filiam suam corrumpit 170. b	Samuel prædicens Saul auferendū re
Sabinus conscius cōiurationis in C. Ca	Salomē amore in Sylen frustrata, adul	gnum iniuria afficitur 58. b
ligulam facte 203. a	terij habetur suspecta 171. a	Samuel pergit Bethlehē uncturus Da
Sab. Capitolio potitus occiditur 280. b	Salome coacta nubit Alexæ 175. b	uid regem 59. a

Samuel senex filijs res dispensandas in Saul suo gladio interit iungit	55.a	Saul & filiorum corpora praecisis capi	73.b	66.a	Semei conuictijs afficit David exultantē
Samuel Palestinos subiugauit	54.b	tibus suspensa ab hostibus	cod.	75.a	Semei exorat ueniam à David
Samuel eladem Israeliticam & filiorū Saulis sceleris in Gabaonitis expiatio	53.a	76.b		5.b	Sem filij & earum gentes
Eli perditionem praedicat	56.b	Saul alius Agrippae cognatus	214.b		Semelius uetuit Iudeos ciuitatem & tē
Samuelis oratio ad populum	57.a	Saulus legatus	251.a		plum restaurare
Samuelis uerba tonitrua confirmarūt	58.b	Scala Iacob	10.a		Sennaar campus
Samuelis responsio ad Saul super inob-	58.b	Scaurus pecunia corruptus	144.b		Sennacherib rex Assyriae contra Hie-
edientia	63.b	Scipio Alexandrum Aristobuli filium	147.b		rosolyam castrametatus
Samuelis mors	63.a	securi percussit	253.b.282.a		Sennacherib à filijs perimitur
Samuelis umbra alloquitur Saul	119.b	Scythopolis & Scythopolite	252.a		Senatusconsultum pro Iudeis
Sanabalath Samarita pater Isachā, so-	119.b	Sebastia ab Herode constructa	163.b		Sentij oratio ad senatum Romanum de
cer Manasse fratris Iaddi	ibidem	230.a			imperio Caesarū abrogando
Sanabalath promittit sacerdotium ge-					Sehon rex Amorreorum
nero					Sephori Galilae populi
Sanabalath ab Alexan. obtinet potesta-					Sephoris à quo condita
tem condendi templū genero					Sephoris hostibus se tradit
Sanabalath mortuus					Septē principes sint uniuersiusq; ciui-
Sangar princeps Hebraeorum					tatis
Sanctum sanctorū in tabernaculo Mo-					Septimi mensis ratio
sis					Septuaginta seniores Bibliorum inter
Sapha scriptor Iosiae regis					pretres cum donarijs à rege dimit-
Saphin locus interpretatur scopulus.					tuntur
120.a					Sephor ciuitas Galilae
Saphat pater Helisei					Sephora filia Rahuelis uxor Moysi
Sapphin. Hero. amicus accusatur					21.a
Saraias scriba exercitus David					Serebeus Iudeorum princeps in redi-
Sarabafnas & Sifimnius satrapae					tu à Babylone
Sara uxor Abrahae					Seron dux inferioris Syriae
Sarae etas mors & sepultura					Serpens maledictus
Saramalla ditissimus Syrorum					Serrite populi
Sardonychum in ueste pontificali natu-					Serui non sint testes.
ra miranda					Seth soboles & inuentiones
Sarobarzanes praefectus Syriae					Sex. Cerealis tribunus
Sarcas pontifex					66.a
Sarepta ciuitas					Sex. Caesar Syriae praeses
Sardianorū decretū pro Iudeis					62.a
Saris princeps Babyloniorum contra					7.b
Hierusalem					223.b
Sarua soror David					Sicelech uicus datur David
Saturnius procurator Syriae					64.b
Saturnini sententia de filijs Hero.					Sichem filius Hemor uitiat Dinā
Satum mensurae genus					12.a
Saturminus coniunx Paulinae					Sichima ciuitas
Saturminus tutor Fulviae					codem
Saul filius Cis ungitur in regem					Sichimitae sternuntur
Saul perditas oues querēs uenit ad Sa-					12.a.50.b
muelm					Sichimitae saluati per Saul
Saul ad regnum electus seipsum absco-					58.b
dit					Sichimitarū fraudulentia
Saul profligauit Naas & Ammonitas					120.b.127.b
56.b					Sichimitarum epist. ad Antioch.
Saul secundo ungitur in regem					127.b
Saul à suis militibus destituitur					Siclus Hebraorū numisma
Saul hostium 60000. occidit					29.a.74.b
Saul iubetur penitus abolere Amale-					Sidon filius Chanaan & ciuitas
chitas					5.b
Saul regno priuatur					Sidon capta ab Alexandro
Saul agitur demonio					120.a
					Sidonius Sichimitas nuncupauit He-
					braeos
					120.b
					Sidrach socius Danielis
					108.b
					Siene
					279.b
					Sigerammus Emeform rex
					208.b
					Siloa fons
					283.b
					Silas Iudeus tyrannus
					145.a
					Silbonitis regio
					258.a
					Silas Babylonius
					253.b
					Silo ciuitas
					86.b
					Silo dux Rom. contra Parthos ab An-
					tiocho filio Aristobuli pecunia cor-
					ruptus
					154.a.226.a
					Simco à frat. Ioseph obsec. capitur
					15.b

Simobarus rex Sodomitarum	6.b	Sodomite uicini	Sodomitarum re-	Sylenus Trachonitis ab Herode defecit	6.b	cites suscepit	172.b
Simon Giora Gerasenus seditiosus	1u-	ges			7.a	Sylenus per Nicanorem Damascenū ac-	
deus	277.b	Sodomorum excidium			252.b	cusatus damnatur à Cesare	174.a
Simon à Hierosolymitis contra zelo-		Soemus		Simeon fil. Iacob & quid significet			
tas preficitur	278.b	Soemus Herodi amicus mandatum He					
Simon à Romanis captus	301.a	rodus pandit de Mariamne occiden		Syri populi			5.b
Simon Romam ductus occiditur	304.b	da		161.b	Syria regio subditur David		70.a
Simon iustus Onie succedit patri in sa-		Soemus interficitur		162.a	Syria censetur à Cyrenio		187.b
cerdotium	122.a	Sogane regio		267.b	Syria & Phœnicia oppugnatur		102.b
Simon mortuo Eleazarus frater succe-		Sol stetit		44.b	Syria capitur ab Alex. Epipha.		134.a
dit		ibidem Solomona mater septem Machabeorū			Syria à Iudeis nastata		252.a
Simon filius Onie, duaro patri succe-		martyrum		329.a	Syri Samaritaniam obsidentes turbantur à		
dit	126.b	Solon legislator		322.b	deo		96.a
Simone mortuo successit Onias fi. eod.		Solyma ciuitas		7.a	Syriorū quot millia caesa ab exercitu		
Simon filius Asamoni	128.a	Sondus Arabs à Syleo occisus		177.a	Achab		92.b
Simon Matathias fil. Matathie ibidem		Sophon & Sophaci		9.a	Syrorū bella cōtra Achab	92.a.	93.a.b
Simon Matathias uincit Tyrios	ibid.	Sophas Raguelis		269.b	Syrus rex Mesop. profligatur		70.b
Simon à regione Tyri usque ad Aegy-		Sosibius primas custodie Ptolemei Pbi			Syson pontifex		215.b
ptum militia preficitur ab Antio-		ladelphi		121.b			
cho	136.a	Sofius Herodis adiutor in bello Anti-					
Simon Bethsuram capit	136.a	gonum capit		156.a			
Simon populum Iudaicum super luctu Spartiate				136.b	Tabernaculi ornatus instrumenta		26.b
Ionathæ Abarō solatur	137.a	Spicilegium prohibitum		39.b	& deinceps		
Simon dux populi factus, à Tryphone Sponfi bello inuitiles				41.b	Tabernaculi hostia igne consumpta		
circumueniri nequijt, Mausoleū fra		Stagnum Genesar		188.b	29.a.b		
tri struxit, & arcem Hierosolymis Strabo Pompeij meminit				145.b	Tabernaculorum solēnitas		30.b
diruit	137.b. 138.a.	218.a	Strabo Cappadox	139.b	Taburius mons		45.b
Simon perfidiæ & ingratitudinē passus Strabo Timagenes				140.b	Tanis ciuitas		280.a
ab Antiocho Sotere	138.a	Stratonis turris		ibidem	Templi Salomōis edificatio, nasa & or-		
Simon uincit Cendebeum	138.a.	218.a	Stratonis turris nunc Cesarea	165.b	namenta		82.a
Simon insidijs Ptolem. generi sui inter-			Stratopedos incenditur	250.b	Templi eius destructi reparatio		113.b
fectus	218.a	Stoccheus libertus Agrippæ maioris			Thabor mons		49.b
Simon Dosithei legatus Iudeorū	139.a	194.a			Thadallus dux exercitus Assyrio.		6.b
Simō Buzi Alexandrini sacerdos	164.a	Stola pontificalis à Vitellio sacerdoti-			Thales philosophus		310.b
Simō Herodis seruus Iudeam infestat		bus data		190.b	Thalamus Iachin, columna		82.a
184.b. 240.b		Stole conseruande potestas Iudeis cō			Thamar filia David opprimitur ab		
Simon Essenus somnij Archelai inter-		cessa		209.b	Ammon		72.a
pres	187.a.b	Stole sacerdotales in templo Salomo-			Thamar queritur fratri iniuriam sibi		
Simon Camithi pontifex post Eleaza-		nis		82.b	illatam		72.b
rum Annæ	188.b	Stole Leuitarum in templo Salo. eod.			Thamar Absalō nupsit Roboam		72.b
Simon Boethi Canthara pōtifex	207.b	Stultitia gentilium redarguitur à Iose			Thaman occiditur		90.a
Simō Hierosolymites detractor Agrip		pbo		325.a	Thamma		258.a
pæ maioris	208.b	Suba Aegyptiorum rex		102.b	Thamma concubina Eliphaz		12.b
Simon Galileus crucifixus	211.b	Suba rex à Saul subiugatus		58.a	Thamma ciuitas Palestinorum		51.b
Simon Cyprius Iudeus magus	212.b	Sudeas Phidæe, sacerdos		107.b	Thamnizæ populi		51.b
Simon Ananiæ legatus Iudeorū	251.a	Suna ciuitas		64.b	Tanganas prefectus		114.b
Simonis Sauli fortitudo	252.a	Susa scriba David		76.b	Tarsicum mare		85.b
Simeon Gamalielis	270.b	Susachus Aegyptiorum rex bellum mo			Taraches rex Aethiopum		105.b
Sina mons	20.b. 23.a	uct contra Roboam		88.a	Tarbis Mosen amauit		20.a
Siphas, Galaadites	74.a	Susachus templum Salom. spoliat		88.b	Tarichee oppidum		255.b
Sitenna puteus	9.b	Susa Persarum metropolis		111.a. 116.a	Tarichena ciuit. Casio capta		147.a
Sisara dux exercitus Chananeorū in-		Susandrum castrum		329.a	Tarichearum obsidio		266.a
terfectus à Iabel muliere	49.a	Sycamina		141.a	Tarsus oppidum		5.a
Sisinnius Syria & Phœnicia prefectus		Syllanus rector Syria		189.b	Tharsa ciuitas		101.a
111.b. 114.a		Sylas libertus Agrippæ maioris		194.a	Thare patris Abraham mors		6.a
Sobachus Ammonita	70.b	Sylas pref. militie fit		207.b	Thaumasti clementia in Agrippam ca-		
Sobnea, scriba Ezechie	102.b	Sylenus accusat Herodem apud Augu-			ptium		194.a
Socrates	325.b	stum Cesarem		173.a	Tauri laudantur		249.b
Socho loci nomen	59.b	Sylenus Obodæ regis legatus exardet			Thebbon oppidum		90.b
Socho ciuitas à Roboam structa	88.a	amoris Salomes		171.a	Thecos oppidū à Roboā structum		88.a

[illegible]

Vrius dolo Dauid regis occisus	71.a	Zacharias ab amico suo Selluocisus	Zephyrium	231.b	
Vrias alius pater Chire	81.a	ibidem	Zerbin dux Madianitarum captus		
Vri princeps militiae Salomonis	81.a	Zachab. filius Achaz perimitur	101.b	49.b	
Vrion fororius Mosi	24.b	Zacharias propheta predicit aperti-	Zethura ciuitas à Roboā structa	88.a	
Vsura prohibita	41.a	onem templi	114.a	Zeusis amicus Antiochi	114.b
Vxor Loth in statuā salis cōuersa	7.b	Zacharias Baruch in templo occisus	Ziba famulus David fycophanta	73.a	
Vxor cuiusdam Leuite à Gabaonitis	274.b		Ziba libertus Saul David occurrit		
suprata	47.a.b	Zaleucus Locrensis	312.b	75.b	
Vxor que ducenda	40.a	Zamarias omne genus Baasa intere-	Zibe fallacia proditur	ibidem	
Vxoris diuortium	40.b	mit	90.a	Zipha ciuitas à Roboam structa	88.a
		Zamarias semetipsum cōcremauit eo.	Ziphai produnt David	63.a	
X Aloth uicus	257.b	Zamari Iudeo Babylōio datur regio	Ziphin locus aliās noua	63.a	
X anticus mensis	22.a	Bathanea cōtra Trachōitas	176.a	Zizus princeps Arabum	142.b
Xerxes patri Dario successit	114.b	Zara ciuitas	218.a	sq̄ unde s̄ur	121.b
Xerxis regis epistola pro Iudeis	115.a	Zareas rex Aethiopiae	89.b	Zoara ciuitas	144.a
Xerxes turpiter profligatus ab Athe-		Zarassa uxor Aman	118.a	Zoilus tyrānus Stratōis turris	140.b
nienſibus	249.a	Zarnō dux Madianitarū captus	49.b	Zona sacerdotum tabernaculi	27.b
Xylophorias festiuitas Iudeorū	251.a	Zaroth Helchie sacerdos	107.b	Zora ciuitas	139.a
Xystus	248.b. 283.b	Zeb rex Madianitarum occisus	49.b	Zorobabel princeps Iudeorum mitti	
		Zebul princeps Sichimitarum	50.a	tur à Babylōe per Cyrum, restitutus	
Z Abulus Arabs Alexādro Ba-		Zelotypie probatio	31.a	rus templum dei	112.a. 113.a
lai caput abscidit	135.a	Zelote qui	270.b	Zorobabelis sententia de fortitudine	
Zabulon ciuitas capta	253.a	Zelotarum pugna contra Simonē Ge-		mulieris & ueritatis	112.a
Zabud mater Ioachim	105.b	rasenum	277.b	Zorobabel proficiscitur reparatu-	
Zacharias propheta filius Ioiaē in-		Zelpha famula Lie	11.a. 17.b	rus templum & urbem	115.b
iusse lapidatur in templo	99.a	Zenodorus expellitur Trachone		Zur rex Madianitarum	57.b
Zacharie amici occidunt Ioān. cod.	164.b. 229.b				
Zacharias filius Hieroboam patri suc-		Zenodorus mortuus Antiochia	165.a		
cedens sex mensibus regnauit	101.a	Zeno Corylas	138.b. 218.b		

F I N I S

F I N I S

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises
ici volontairement.

FLAVII IOSEPHI HEBRAEI HISTORIOGRAPHI CLARIS-

simi de bello Iudaico libri septem, interprete Rufino Aquileiensi.

PROLOGVS.

VONIAM bellum, quod cū populo Romano gessere Iudaei, omni-
um maximum quæ nostra ætas uidit, quæq; auditu percepimus ciui-
tates cum ciuitatibus, gentesue commisisse cum gentibus: quidam, nō
quod rebus interfuerint, sed uana & incongrua narrantium sermones
auribus colligentes, oratorum more perscribunt: qui uero præsto fu-
erunt, aut Romanorum obsequio, aut odio Iudæorum contra fidem
rerum falsa confirmant: scriptis autem eorum partim accusatio, par-
tim laudatio cōtinetur, nusquam uero exacta fides reperitur historiarum: idcirco statui, quæ
retro Barbaris antea mihi, patria lingua digesta, Græca nunc his qui Romano imperio re-
guntur exponere, ego Iosephus Matathiae filius, Hebraeus genere, sacerdos ex Hierosoly-
mis, qui & initio cū Romanis conflixi, posteaq; gestis, quia necessitas exegit, interfui. Nam
cum hoc, ut dixi, bellum grauissimum exortum est, Romanorum quidem populum do-
mesticus motus habebat: Iudæorum autem, qui ætate ualidi & ingenio turbulenti erant,
manu firmiter ac pecunia uigentes, adeo temporibus insolenter abusi sunt, ut pro tumultus
magnitudine, hos possidendarum spes, illos amittendarum partium Orientis metus in-
uaderet. Quoniam Iudaei quidem cunctos etiam qui trans Euphratem essent, gentiles su-
os, secum rebellaturos esse crediderant. Romanos autem & finitimi Galli iritabant, nec
Germani quiescebant, dissensionumq; plena erant omnia post Neronem. & multi quidē
temporum occasione imperium affectabant, lucri autem cupidine exercitus rerum no-
uandarum cupidi erant. Itaq; indignū esse duxi, errantem in tantis rebus dissimulari ue-
ritatem, & Parthos quidem, ac Babylonios, Arabumq; remotissimos, & ultra Euphratē
gentis nostræ incolas, itemq; Adiabenos, mea diligentia uere cognoscere, unde cœpisset
bellum, quantisq; cladibus constitisset, quo uero modo desisset: Græcos uero & Romanosq;
aliquos, qui militiam secuti non essent; figmentis siue adulationibus captos, ista nescire.
Atqui historias audēt eas inscribere, qui præter hoc (ut mihi quidem uidetur) quod ni-
hil sani referunt, etiam de proposito decidunt. Nam dum Romanos uolunt magnos offē-
dere, Iudæorum res extenuant, & in humilitatem desciunt. Non autem intelligo, quoniam
pacto magni esse uideantur, qui parua superauerint. Et neque longi temporis eos pudet,
quo bellum tractum est: neq; multitudinis Romanorum, quam in ea militia labor exer-
cuit, neque ducum magnitudinis, quorum profectio gloria minuitur, si cum multum pro
Hierosolymis defudauerint, rebus per eos prospere gestis aliquid derogetur. Nec tamen
ego contentione Romanas res extollentium, gentiles meos amplificare decreui: sed fa-
cta quidem utrorumq; sine ullo mendacio prosequar, dicta uero de factis reponam, dolo-
ri atq; affectioni meæ in desolendis patriæ cladibus indulgens. Nam quod domesticis dis-
sensionibus est euersa, & in templum sacrosanctum inuitas Romanorum manus atque
ignem Iudæorum tyranni traxere, testis est qui eam uastauit, ipse Cæsar Titus, per omne
bellum miseratus quidem populum, quod a seditiosis custodiretur: sæpe autem consulto
deferri passus ciuitatis excidium, protracto obsidionis spatio, dummodo belli pœniteret
autores. Quod si quis me aduersus tyrannos eorumq; latrocinium accusatorie loqui pu-
tet, uel patriæ miserijs ingementem calumniari præter legem historiae, dolori ueniam tri-
buat. Ex omnibus enim, quæ Romano imperio parent, solam nostram ciuitatem conti-
git ad summum felicitatis fastigium euadere, eandemq; in extremum miseriæ desci. De-
niq; omnium post confecta secula res aduersas, si cum Iudæorum calamitatibus conferan-
tur, superatum iri nō ambigo. Et horum autor nullus externus est: unde nec fieri potest,
ut a questibus temperetur. Si quis autē durior misericordiae sit iudex, res quidem tribuat
historiae, lamenta uero scriptori. quanquam merito Græcorum disertos increpauerim,
qui tantis rebus sua memoria gestis, quarum comparatione præterita olim bella exigua

redduntur, iudices resident aliorum facundia detrahentes, quorum etiam doctrinam superant, proposito vincuntur. Ipsi uero Assyriorum & Medorum gesta perscribunt, uelut minus recte a scriptoribus antiquis fuerint exposita, cum in scribendo tantum eorum uiribus cedant, quantum sententiae. Erat enim unicuique studium, quae uidisset facta, conscribere: quoniam & interfuisset rebus gestis, & efficaciter quod promittebat, impleret: mentiriq; apud scientes, inhonestum esse uideretur. Enimuero noua quidem neque ante cognita memoria tradere, suisq; temporis res commendare posteris, laude ac testimonio dignum est. Industrius autem habetur, non qui alienam dispositionem atq; ordinem transfert, sed qui noua dicendo etiam corpus proprium conficit historiae. Sed ego quidem sumptu ac labore maximo, qui cum sim alienigena, Graecis simul & Romanis gestarum rerum memoriam repono. Ipsi autem indigenis, ad quae scilicet quidem ac lites, ora patet, linguarumq; solutae sunt. Ad historiam uero, in qua uerum dicendum est, summaque ope negotia colligenda sunt, obmutescunt, concessa infirmioribus neque scientibus licentia scribendi res a principibus gestas. Honoratur itaque apud nos historiae ueritas, quae a Graecis negligitur. Ab origine quidem Iudaeos repeterc, qui fuerint, quouero pacto ab Aegyptijs discesserint, quasque regiones errando peragrauerint, & quas uel quoties incoluerint, & quae admodum inde migrauerint, neque huius esse temporis, & praeterea superuacaneum existimaui: quoniam multi ante me Iudaeorum de maioribus huius gentis uerissima composuerunt, & nonnulli Graecorum, quae illi scripserant, patria uoce prosecuti non multum a ueritate distarunt: exinde autem historiae principium sumam, quo scriptores eorum & prophetae nostri desierunt. Et bellum quidem meis temporibus gestum, latius quaque potuero diligentia referam: quae uero aetate mea sunt antiquiora, summam breuiterque percurram. Quod Antiochus cognomento Epiphanes, deuicta penitus Hierosolyma, cum triennium sexque menses eam tenuisset, ab Asamonae filijs expulsus est. Deinde quod eorum posterius de regno dissidentes, ad res suas occupandas populum Romanum Pompeiumque traxerunt, quo modoque Herodes Antipatri filius, eorum potentiae finem fecerit, auxilio Sosii. Tum, quo modo Herode mortuo, plebis in eos orta seditio est, Augusto quidem imperante Romanis, Quintilio autem Varo puinciam obtinente. Quodque bellum anno duodecimo imperii Neronis eruperit: quamque multa per Sosium acciderint, quantaque ad primos impetus armis Iudaei peruerint, quoque modo accolae permunierint, & quod Nero propter acceptas Cestii ductu clades summae rei metuens, Vespasianum bello proposuerit, & quod is cum maximo filioque Iudaeam intrauerit, quantumque Romanorum exercitum ducens, quantaque manus auxiliorum per omnem caesa fuerit Galilaeam, & quod eius ciuitatum quasdam uel ceperit, alias deditione. Vbi etiam Romanorum in bello disciplina, curaque rerum, & utriusque Galilaeae spatia, & naturam finesque Iudaeae, necnon & peculiarem terrae qualitatem, lacusque & fontes, captarumque ciuitatum mala cum fide sicut uidi, aut pertuli, expediam. Nec etiam minus serias meas celauerim, quae scientibus eas relaturus sum. Deinde, quod iam fessis rebus Iudaeorum, Nero quidem mortem obiecit, Vespasianus autem in Hierosolymam properans, imperii causa retractus sit, quaque signa de hoc ei contigerint, Romanae mutationes, & quod inuitus a militibus imperator declaratus sit, & quod eo disponendae reipublicae gratia in Aegyptum digressus, Iudaeorum status seditionibus agitatus sit, quoque modo tyrannis succubuerint, eorumque inter se discordias mouerint. Et quod ex Aegypto Titus reuersus, bis Iudaeorum fines ingressus sit, quoque modo exercitum, & quo in loco congregauerit: uel qualiter, & quoties ciuitatem affecerit ipso praesente seditio. Aggressus quoque numerosos, & quantos erexerit aggeres, triumque muroque ambitum & magnitudinem, siue mensuram, & munitionem ciuitatis, & fani templique dispositionem, ad haec aere spatium, mensuramque uerissime dicam: festorum quoque dierum mores aliquos, septemque lustrationes, & munia sacerdotum. Itemque pontificis uestes, sanctaque templi culusimodum fuerint, sine aliqua dissimulatione uel adiectione memorabo. Narrabo deinde tyrannorum in suos gentiles crudelitatem, Romanorumque in alienigenas humanitatem, quotiesque Titus, ciuitatem simul ac templum seruare cupiens, ad concordiae foedera dissidentes prouocauit. Differam uero populi uulnera & calamitates, quamque multa mala nunc bello, nunc seditionibus, nunc fame perpeffi, postea capti sint. Nec uero aut perflugarum clades, aut capti-

*Autor pro-
ponit ex or-
dine quid in
his libris di-
stribuitur sit.*

uorum supplicia prætermittam: uel quemadmodum tēplum inuito Cæsare conflagrauerit: quamq; multæ opes sacræ flāma raptæ sint, ac totius, quæ reliqua erat, ciuitatis excidium, & quæ præcesserant portenta atq; prodigia, uel tyrannorum captiuitatem, uel qui seruitio abducti sunt, multitudinem: aut cui quisq; fortunæ sit distributus, & quod Romani quidem belli reliquias persecuti sunt, deuictorumq; munimina funditus eruerunt, Titus uero peragrata regione cūcta restituit: eiusedemq; reditum in Italiam, ac triumphum. Hæc omnia septem libris comprehensa, adnixus ne uisuperationem a rerum scientibus & qui bello interfuerunt sustineam, studiosis ueritatis magis quàm uoluptatis perscripsi. Narrandi autem initium faciam hoc ordine, quo capitula sunt digesta.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO IV. DAICO LIBER I.

¶ De deuastatione Hierosolymæ ab Antiocho.

CAPVT PRIMVM,

Anti. lib. 12.
cap. 6.

V M potentes Iudæorum inter se dissiderent eo tempore, quo de tota Syria cum Ptolemæo Sexto Antiochus, qui Epiphanes dictus est, ambigebat (erat autem illis cōtentio de potentia, quod honoratus quisq; grauitè ferret similibus subiugari) Onias quidam è pōtificibus postquam præualuit, Thobiaz filios expulit ciuitate. Illi autem supplices ad Antiochum cōfugerunt, petentes, ut semetducibus in Iudæam irrumperet. Idq; regi p̄suum est, iam pridem sic animato. Quare cum magnis militum copiis egressus, & ciuitatem fortiter expugnatam capit, & maximam eorum multitudinē,

Anti. lib. 15.
cap. 4

quibus Ptolemæus charior erat, interfecit. Dataq; passim militibus prædandi licentia, ipse & templum spoliauit, & quotidianæ religionis assiduitatem per annos tres, sexq; menses inhiuit. Pontifex autem Onias effugit ad Ptolemæum, acceptoq; ab eo in Heliopolitana præfectura solo, ibi oppidum condidit Hierosolymis simile, templumq; ædificauit, de quibus iterum opportune referemus. Veruntamen Antiocho neq; præter spem deuicta ciuitas, neque populatio, neque tantæ cædes satis fuere: sed intemperantia uitiorum, eorumq; memoria, quæ in obsidione pertulerat, Iudæos cogere cœpit, ut abrogato more patrio, nec infantes suos circunciderent, porcosq; super aram immolarent, quibus omnes quidem aduersabantur, optimus uero quisque propterea trucidabatur. Et Bacchides p̄sidijs ab Antiocho præpositus, ad naturalem crudelitatem suam præceptis impijs obsecundans, omnimodam iniquitatem excessit, cum & singulatim uiros honorabiles uerberaret, & communiter quotidie speciem captæ urbis exhiberet, donec eos atrocitate incō-

Anti. lib. 12.
cap. 7.

modorum, qui ea patiebantur, ad uindictæ audaciam irritauit. Deniq; Matathias Asarni filius, unus ex sacerdotibus, ex uico cui nomen Modin est, cum manu domestica (nā quinque filios habebat) sicis armatus, Bacchidem occidit, & statim quidem præsidiorum multitudinem ueritus, in montes refugit. Multis uero ex populo sibi sociatis, recepta fiducia descendit, commissoq; prælio, superatos duces Antiochi ex Iudææ finibus exegit. Secundis autem rebus potentiam nactus, suisq; uolentibus, quod ab alienigenis eos liberasset, imperans, moritur relicto Iudææ principatu, qui filiorum suorum natu maximus erat. Ille autem (nec enim cessaturum existimabat Antiochum) & indigenarum conflauit exercitum, & cum Romanis primus amicitiam pepigit. Antiochumq; Epiphanem iterum in fines suos ingredientem, uehementissima percussus plaga repressit. Adhuc autem feruente uictoria, in præsidia ciuitatis impetum fecit: necdum enim cæsa fuerant, habitq; conflictu, milites de superiori ciuitate, quæ pars sacra dicitur, ad inferiorem compellit. Fano autem potius, & locum purgauit omnem, muroq; cinxit, & uasa noua diuinis rebus curandis fabricata, in templum intulit, ueluti prioribus profanatis, aramq; aliam ædificauit, & religionibus dedit initium. Sacro autem ritu uix ciuitati reddito, moritur Antiochus, Regni autem eius, & in Iudæos odij filius Antiochus hæres existit. Quare

Anti. lib. 12.
cap. 7. 8.

actis peditum millibus quinquaginta, equitum autem propè quinq; millibus, octoginta uero elephantis, montana Iudææ per partes aggreditur. Et Bethsuram quidē oppidū capit. In loco uero, cui Bethzachariæ nomen est, quā transitus erat angustior, Iudas cum suis copijs occurrit. Et priusquam congredierentur agmina, Eleazarus frater eius, prospecto præter alios excelso elephante, turriq; maxima & munimentis aureis ornato, illic Antiochum esse ratus, à suis procul excurrit: ruptaq; hostili acie, ad elephantum usq; peruenit. Sed illum quidem, quem regem esse opinabatur, contingere, quod multum superemineret, minime potuit. Beluam uero in aluo percussam, super se deiecit, & obtritus interijt: nulla alia re gesta, nisi quod magnum opus aggressus, uitam gloriæ posthabuit. Qui tamen regebat elephatum, priuatus erat. Et si casu fuisset in eo Antiochus, nihil plus Eleazaro præstitisset audacia, quā ut sola spe præclari facinoris, mortē uideretur optasse. Hoc autem fratri eius, totius prælij præsagium fuit. Nam fortiter quidem Iudæi, diuq; decertarunt: sed à regijs secunda fortuna usis, numeroq; præstantibus superati sunt: multisq; interfectis, Iudas cum cæteris in Gophniticam toparchiam refugit. Antiochus autē ad Hierosolymam profectus, ibiq; dies paucos commoratus, penuria utensilium abstinit: relicto quidem ibi præsidio, quantum satis esse arbitrabatur, cætera uero multitudine ad hyemandum deducta in Syriam. Discessu autem regis, Iudas non quiescebat: sed accessione multorum suæ gentis animatus, aggregatis etiam quos ex prælio receperat, apud uicū cum Adasā cum Antiochī ducibus cōgreditur: factisq; fortibus in prælio cognitus, multis hostibus interfectis, occubuit. Et in diebus paucis frater eius Iohannes occiditur, infidels corum captus, qui cum Antiocho sentiebant,

Anti. lib. 12.
cap. 18

¶ De successione principum à Ionatha usq; ad Aristobulum.

Caput II.

Cum autē successisset ei frater Ionathas, & in alijs quæ ad indigenas pertinerent, cautius se ageret, suamq; potentiam Romanorum amicitia corroboraret, Antiochī quidem filio reconciliatur. Non tamen horum ei quicquam profuit ad depellendum periculum. Nanque Tryphon tyrannus, Antiochī quidem filij tutor, sed infidijs eum captans, & præter hoc amicis nudare cupiens, Ionathan, cum ad Antiochum paucis comitatus Ptolemaida uenisset, dolo comprehendit. Eoq; uincto, contra Iudæam mouit exercitum. Vnde repulsus à Simone Ionathæ fratre, quodq; ab eo superatus esset, iratus, eundē Ionathan interfecit. Simon autem fortiter regendis rebus intentus, Zara quidem & Ioppen, & Iamnam capit. Euertit autem & Accarō, subactis præsidijs, aduersusq; Tryphonē Antiocho auxilium præbuit, qui Doram ante expeditionem quam in Medos fecit, obsidebat. Sed regis auaritatem satiare non potuit, quamuis neci Tryphonis suam quoque operam adhibuisset. Non multo enim post, Antiochus Cendebeum ex ducibus suis, ad uastandam Iudæam opprimendumq; seruitio Simonem, cum exercitu misit. Ille autē, quamquam senior erat, bellum tamen iuueniliter administrabat, & filios quidem suos cum ualidissimis præmisit, parte uero multitudinis comitatus alio latere aggreditur: multisq; per multa loca infidijs etiā in montana dispositis, in omnibus superat. Clarissimāq; potius uictoria, pontifex declaratur, & ducentos septuaginta post annos Iudæos liberat à dominatione Macedonū. sed & ipse periit in conuiuio, captus infidijs Ptolemæi generi sui, qui eius cōiuge duobusq; filijs in custodiam conclusis, certos misit, ut Iohannem tertium, cui etiam Hyrcanus nomen fuit, interficerent. Cognito autem impetu, qui parabatur, adolescens ad ciuitatem properabat, multo populo fretus, & propter memoriam paternæ uirtutis, & quod iniquitas Ptolemæi cunctis esset inuisa. Voluit autem Ptolemæus etiam alia porta ingredi ciuitatem: sed à populo reiectus est, qui maturius Hyrcanum susceperat. Et is quidem statim recessit in quoddam ultra Ierichunta castellum, quod Dagon uocatur. Hyrcanus autem paternum honorem pontificis assecutus, postquam deo sacrificia reddidit, uelociter Ptolemæum petit, & matri simul & fratribus adiumento futurus, castellumq; aggressus, alijs quidē reb; superior erat, iusto autē dolori cedebat. Ptolemæus enim quoties premeretur, matrem eius, fratresq; in murum productos, palam ut possint conspici, uerberabat: eosdemq; præcipitandos, nisi quamprimū recederet, minabatur. Vnde

Anti. lib. 13.
cap. 14.

Ptolemæus
ab Hyrcano
obsessus.

de Hyrcanum quidem plus timor ac misericordia, quàm iracundia commouebat. Mater vero eius nihil plagis aut intentata nece perterrita, manus protēdens, filium precabatur; ne uel suis fractus iniurijs, parceret impio: siquidem ipsa sibi mortem à Ptolemæo propositam immortalitate duceret meliorem, dummodo ille poenas eorum, quæ in domum suam contra fas admisisset, expenderet. Iohannes autem nunc obstinationem matris cogitans, ac preces eius audiens, ad irruendum impellebatur: modo uerberari eam, lacerariq; conspiciens, effœminabatur: totusq; plenus doloris erat. Ob hæc autem diu tracta obsidione, feriatu annus aduenit, quem septimo quoq; circuitu redeuntem, apud Iudæos cessare moris est, exemplo septimorum dierum. Et in hoc Ptolemæus obsidionis requiem nactus, fratribus Iohannis una cum matre occisis, ad Zenonem confugit, qui Cotylas cognominatus est, Philadelphię tyrannum. Antiochus autem ob ea, quæ per Simonem passus fuerat, iratus in Iudæam ducit exercitum: ibiq; assidens Hierosolymis, Hyrcanum obsidebat. Ille autem patefacto sepulchro Dauid, qui regum ditissimus fuerat, ablatisq; inde pecuniæ plus quam tribus millibus talentorum, & Antiocho persuasit, datis ei trecentis talentis ab obsidione discedere, primusq; Iudæorum priuatis opibus alere peregrina cœpit auxilia. Rursusq; tamen, quando Antiochus contra Medos bello suscepto tempus ei uindictæ præbuit, confestim aduersus ciuitates Syriæ perrexerit, uacuas propugnatoribus esse ratus: quod & uerum fuit. Medabam quidem, & Samæam cum proximis, necnon & Sichimam & Garizim ipse cepit, & super his Cuthæorum gentem, adiacentia fano loca incolentium, exemplo eius quod est Hierosolymis, ædificato. Cepit autem & Idumææ non paucas alias ciuitates, & præterea Doreon & Marisan. In Samariam uero usq; progressus, ubi nunc est Sebaste, ciuitas ab Herode rege condita, ex omni eam parte concludit: filiosq; suos Aristobulum & Antigonom obsidioni præfecit. Quibus nihil remittentibus, ad hoc famis penuria qui erant intra ciuitatem uenerunt, ut etiam insuetam carnem cogerentur attingere. Igitur Antiochum adiutorem sibi aduocant, Spondium cognominatum. Qui cum prompta eis uoluntate paruisset, ab Aristobulo & Antigono superatur. Et ille quidem ad Scythopolim usq; persequentibus cum memoratis fratribus, effugit: hi uero in Samariam reuersi, & multitudinem iterum intra murum concludunt, & expugnata ciuitate, ipsam diruunt, & habitatores eius captos abducunt. Prospere autem gestis ita cedentibus, alacritatem refrigescere non sinebant: sed cum exercitu Scythopolim usq; progressi, & ipsam peruasent, & agros intra Carmelum omnes, inter se partiti sunt.

¶ De Aristobulo, Antigono, Iuda Essæo, Alexandro Theodoro & Demetrio gesta.

Caput III.

SEcundarum autem rerum Iohannis & filiorum eius inuidia, seditionem gentilium concitauit. multiq; aduersus eos collecti non quiescebant, donec aperto bello deuicti sunt. Reliquum uero tempus Iohannes cum fortunatissime uiueret, & optime rebus per annos triginta & tres administratis, & quinque filijs relictis, moritur: uir plane beatissimus, & qui nullam dedisset occasionem, cur eius causa de fortuna quisplam quereretur. Deniq; tria uel maxime præcipua solus habebat. Nam & gentis princeps & pōtifex erat, & præterea propheta, cū quo deus ita colloquebatur, ut futurorū nihil penitus ignoraret. Quinetiam de duobus maioribus filijs suis, quod rerum domini permansuri non essent, præuidit, atq; prædixit. Quorum uitæ quis fuerit exitus, narrare non indignum uidetur, quantumq; à paterna felicitate diuerterint. Patre namq; mortuo, natu maior Aristobulus, translato in regnum principatu, diadema sibi primus imposuit, quadringentis & octogintauno annis ac tribus mensibus, postquam populus in eam terram deuenit, seruitio, quod apud Babylonios sustinuit, liberatus. Fratrem uero à se secundum Antigoni (namq; illum diligere uidebatur) in honore pari producebat, alios autem uinctos custodia tradidit. Matremq; itidem colligauit, ausam aliquid de potestate contendere. Namq; hanc rerum dominam Iohannes reliquerat. Eoq; crudelitatis processit, ut uinctam fame necaret. Horum autem facinorum poenas, Antigoni fratris morte persoluit, quem plurimum amabat, quemq; regni participem habebat. Nam & hunc interemit, adductus criminationibus, per maleuolos regni cōpositis. Itaq; primo quidem Aristobulus dictis fidē

Anti. lib. 13.
cap. 15.

Anti. lib. 13.
cap. 16. 17.

Hyrcanus
decedit.

Anti. lib. 13.
cap. 18

non habebat, qui & fratrem magnipenderet, & pleræq; liuore fingi arbitraretur. Sed cū Antigonus ex militia clarus redisset, festis diebus, quos tabernaculis positis, deo celebrare mos patrius exigebat, euenit eodem tempore, ut aduersa ualetudo Aristobulum corripere. Antigonus uero circa festorum solenniorum finem, armatis comitatus, templum ad orandum quā maxime petiuit, plusq; in honorem fratris ascendit ornatus. Tumq; delatores nequissimi regem adētes, & armatorum pompam, & Antigoni arrogantiam priuata fortuna maiorem esse criminabantur: quodq; maxima caterua stipatus, ut illum interficeret, eō uenisset: nec enim perpeti honorē solū ex regno habere, cui regnū ipsum liceat obtinere. His paulatim, quamuis inuitus, tamen credidit Aristobulus. Ac ne uel suspicari quicquam uideretur, prospiciens, & ut incerta præcaueret, suos quidem satellites in quendam subterraneum & tenebrosū locum transire iubet. Ipse autem iacebat in castello, Bari ante, post autē Antonia cognominato: & ut inermi quidem parcerent, occiderent autem Antigonom, præcepit, si cum armis adiret. Necnon & ipsi Antigono qui præciperent, misit ut inermis ueniret. Ad hæc regina satis callidum cum infidiatoribus consilium capit. Namq; his qui ad eum missi fuerant persuadet, ut mandata quidem regis taceant, dicāt uero Antigono, quod frater audisset, arma sibi cum pulcherrima in Galilæa ornatumq; bellicum fabricasse: quæ ne singulatim inspiceret, morbo impeditum fuisse: nūc autem, præsertim cum aliō discessurus sit, libenter eum uideret armatum. His auditis, Antigonus (ne quid enim mali suspicaretur, fratris suadebat affectus) cum armis uelut ostentatum se ueniēs, properabat. Sed ubi ad obscurum transitum, qui Stratonis pyrgus uocabatur, accessit, à satellitibus interemptus est: certumq; documentum præbuit, oēm beneuolentiam, iusq; naturæ calumnijs cedere, nullāque optimarum affectionum tū ualere, ut inuidiæ perpetuo possit obsistere. In hoc autem etiam ludam quis non recte miretur? Essæus erat genere, qui nunq; diuinando aberrauit, neq; mentitus est. Is Antigono transeunte per templū, mox ut eum uidit, ad notos qui aderant exclamauit: (non paucos autem discipulos siue consultores habebat) Pape, nūc mihi pulchrum est mori, quādo ante me ueritas interit, meorumq; prædictionum aliquod mēdacium deprehensum est. Viuit enim iste Antigonus, qui hodie deberet occidi. Locus autē neci eius apud Stratonis pyrgū fato fuerat destinatus. & ille quidem sexcentorum ab hinc stadiorum intervallo distat. Horæ uero diei sunt quatuor: sed & uaticinationem tempus effugit. Hæc locutus senior, mœsto uultu & mente sollicita secum multa reputabat. Et paulopost interfectus Antigonus nūciat, in loco subterraneo, qui eodem nomine, quo maritima Casarea, Stratonis pyrgus appellabatur: & hoc fuit, quod uatem fefellit. At uero Aristobulo confestim sceleris poenitudine morbus ingrauescit: semperq; facinoris cogitatione sollicitus, perturbato animo tabescebat, donec mœroris acerbitate uisceribus laceratis, subito sanguinem uomere. Hūc ergo unus ē seruulis, eius ministerio destinatus, foras efferens, prouidentia numinis errauit: & ubi Antigonus erat occisus, super extantes adhuc cædis maculas cruorē interfectoris effudit. Ululatu autē eorū qui id conspexerant continuo sublato, tanq; puer de industria sanguinē illic libasset, clamor ad aures regis puenit: causamq; requirebat: & cum eam prodere nullus auderet, ad rescindendum magis ardebat. Ad extremum uero minitanti, uimq; adhibenti, uerum quod erat indicauerunt: atq; ille cum lachrymis opplesset oculos, quantumq; poterat ingemisset, hæc dixit: Sperandum certe non erat, ut maximum dei lumen facta mea nefaria laterent. Nam cito me ultrix cognata cædis iustitia persequitur. Quā diu o corpus improbum fratri, matricq; damnatam animam detinebis? Quā diu paulatim illis libabo sanguinem meū? Simul totum accipiant: neq; iam meorum uiscerum inferias fortuna derideat. His dictis, ilico moritur, cū non plus anno regnasset. Vxor uero fratrem eius uinculis dissolutis regē constituit Alexandrum, qui ætate maior erat, & modestia præstare uidebatur. Sed ille potestatem adeptus, fratrem quidem alterum regnum appetentem occidit: alterū autem priuata uita contentum, ablatis rebus, secum habebat. Prælium etiam cum Ptolemæo cognomento Lathyro cōmittit: qui oppidum Asochin ceperat, & multos quidem peremit hostium, sed uictoria in Ptolemæi partes propensior fuit. Postea uero quā ipse pulsus à matre Cleopatra discessit in Aegyptū, & Gadarā obsidione capit Alexander, & castellū Amathuntis,

Antigonus
occiditur.

De Iuda Es-
seo.

Anti. lib. 19.
cap. 19.

omnium maximum quæ trans Iordanem sita erant, ubi preciosissima quæq; bonor; Theodori filij Zenonis habebantur. At Theodorus repente superueniens, & proprias res recipit, & sarcinas regis aufert, Iudæorumq; ferè decem millia interfecit. Verum Alexander receptis post cladem viribus, aggressus maritimas regiones, Raphiam capit & Gazam, itemq; Anthedonem, quæ postea à rege Herode Agrippias nominata est. His autem seruitio domitis, concitatur in eum festo die populus Iudæorum. Nam plerunq; epulæ seditiones accendunt. Nec uidebatur insidias posse comprimere, nisi conductitios haberet auxilio Pisidas & Cilicas; nam Syros mercenarios respuebat, propter ingentem cum Iudæorum gente discordiam. Cæsis autem super octo millibus ex turba rebellium, Arabiæ bellum intulit. Ibiq; Galaaditis ac Moabitibus subactis, tributisq; his imposito, ad Amathuntem regressus est. Cumq; Theodorum metus secundis eius successibus percussisset, castellum sine præsidio repertum funditus eruit. Mox autem cōgressus cum Oboda rege Arabum, qui locum fraudi opportunum in Galaadensi regione occupauerat, captus insidijs, totum amisit exercitum in uallum altissimum compulsus, atq; obrutum multitudine camelorum. Ipse uero elapsus in Hierosolimam, olim sibi gentem infensam ad nouarum rerum motus magnitudine cladis accendit. Fit autem etiam tunc superior, crebrisq; prælijs non minus quinquaginta millibus Iudæorum per sex annos interfecit; nequaquam tamen uictorijs lætabatur, quàm regni sui vires consumeret. Vnde armis omissis, sermone placido cum subiectis redire in gratiam conabatur. Illi autem inconstantiam eius morumq; uarietatem intantum oderant, ut pcontanti, quonam pacto eos sedare posset, dicerent, si moreretur. Nam uix etiam mortuo daturus ueniam, qui tam multa scelerate fecisset. simul etiam Demetrii auxilijs, cui cognomen Acerò, accersuerunt. Qui cum his maiorum præmiorum spe facile paruisset, uenissetq; cum exercitu, miscetur auxilijs eius Iudæi circa Sichimam. Vtrosq; tamen Alexander mille quidem equitibus, sex autem peditum mercenarior; millibus excepit, cum haberet ex Iudæis quoq; propè ad decem millia bene sibi cupientium, aduersæ autem partis essent equitum tria millia, peditumq; millia quadraginta. Et priusquàm ueniretur ad manus, intercedentibus nuncijs & pconibus, reges transfugia tentabatur, Demetrius quidem Alexandri mercenarios, Alexander autem Iudæos qui Demetrium sequerentur, obtemperaturos sibi sperantes. Sed cum neq; Iudæi sacramenta, neq; fidem Græci contemnerent, armis iam comminus decernebant. Superatq; prælio Demetrius, quibus Alexandri mercenarij multa & animose & fortiter gessissent. Euentus autem pugnae præter spem cedit utriq;. Nam neq; hi qui Demetrium acciuerant, in partibus uictoris permanserunt, & immutatae fortunæ misericordia, sex Iudæor; millia se ad Alexandrum, qui in montes effugerat, contulerunt. Huius inclinationis momentum Demetrius ferre non potuit, sed Alexandrum iam quidem collectis uiribus prælio sufficere ratus, omnem uero gentem ad eum transire existimans, mox inde digressus est. Non tamen reliqua multitudo ob abscessum auxilior; simultates deposuit, bello autem assiduo tamdiu cum Alexandro decertabat, donec plerisq; interfectis ceteros in Bethelimum ciuitatem compulit, eaq; subacta, in Hierosolimam captiuos abduxit. Verum immoderata fecit iracundia, ut crudelitas eius ad impietatem usq; procederet. Octingentis enim captiuor; in media ciuitate crucifixis, mulieres earumq; filios in conspectu matrum necauit. atq; hæc potans, & cum suis concubinis recubans, prospectabat. Tantus autem populi terror inuasit, ut etiam diuersæ partis studiosi proxima nocte octo millia hominum extra totam Iudæam profugerent, quorum exilij mors Alexandri finis fuit. Cum eiusmodi factis tandem egregie regni ocium quæsisset, ab armis requieuit.

Anti. lib. 19.
cap. 20.

Alexandri
crudelitas.

¶ De bello Alexandri cum Antiocho & Arta, deq; Alexandra & Hyrcano.
Caput IIII.

Rursus autem fit ei barbarum initium Antiochus, qui etiam Dionysius dictus est, Demetrii quidem frater, sed eorum nouissimus qui Seleucum generis autorem habebant. Hunc enim timens, qui Arabas parato bello pulsarat, totum quidem super Antipatrida montibus proximum, & inter Ioppes littora spatium, fossa altissima diremit. Ante fossam uero murum ædificauit excelsum turesq; ligneas, ut faciles aditus obstrueret, fabricauit nec tamen Antiochum arcere ualuit. Exustis enim turribus fossisq; repletis, cum suis

toph: transgressus est. Vindictaꝫ posthabita, qua deberet eum a quo prohibitus est ulcisci, protinus contendit in Arabas. Horum autem rex in loca suae nationis commodiora cedens, mox ad pugnam cum equitatu reuersus (habebat autem numerum decem milium) imparatos ex improviso Antiochi milites inuadit. Valido autem praelio commisso, quandiu quidē supererat Antiochus, durabat eius exercitus, quamuis eum passim Arabes trucidarent. Vbi uero procubuit (succurrendo enim uictis semper in periculis aderat) omnes terga dederunt: maximaꝫ pars eorum, cum in acie, tum in fuga absumitur. Reliquos autem in uicium Cana delapsos, alimentorum penuria perire contigit, praeter admodum paucos. Hinc Damasceni Ptolemaeo Minaei filio infensi, Aretam sibi sociant. Syriaꝫ Coeles regem constituunt. Qui bello illato Iudaeae, postquam pugna uicit Alexandrum, pacatione discessit. Alexander autem Pella capta, Gerasam petiuit rursus opum Theodori cupidus: tripliciꝫ ambitu circumdatis defensoribus, locum expugnauit. Nec non & Gaulanen & Seleuciam, & eam qui Antiochi Pharanx dicitur, sub iugum mitit. Ad haec autem capto Gamala castello ualidissimo, eiusꝫ praefecto Demetrio multis criminibus inuoluto, in Iudaeam regreditur, expleto in militia triennio: latusꝫ a gentilibus ob res prospere gestas excipitur. Belli autem requiem secutum est morbi principium. Et quoniam quartano febrium recurſu fatigabatur, depulsum iri ualitudinem credens, si rursus animum negotijs occupasset, intempestiuae militiae sese dedit, & ultra uires corpus laboribus uehans, inter ipsos tumultus trigesimo & septimo regni anno moritur, idꝫ Alexandrae coniugi suae reliquit, Iudaeos eius uel maxime dicto obediētes fore non dubitans, quod longe ab eius crudelitate discrepans, & iniquitati resistens, beneuolentiam sibi populi comparasset. Neꝫ spes eum fefellit. Namꝫ opinione pietatis obtinuit muliercula principatum. Quippe quae morem gentis patrium probe norat, & qui sacras leges temerassent ab initio detestabatur. Cum autem duos filios Alexandro genitos haberet, natu quidem maximum Hyrcanum, & propter aetatem declarat pontificem, & quod praeterea seignior esset q̃ ut potestate regia molestus cuiꝫ uideretur, regem constituit. Minorem autem Aristobulum, priuatum uiuere maluit, quod feruentioris esset ingenij. Iungit autem se eiꝫ mulieris dominationi quaedam Iudaeorum factio, Pharisei: qui praeter alios pietatem colere putarētur, & peritius leges interpretari: ob eamꝫ causam magis eos suspiciebat Alexandra, diuinæ religioni superstitiose deseruiens. Illi autē paulatim foeminae simplici insinuat, quosuis pro sua libidine summouendo, deponendo, itemꝫ uinciendo, ac soluendo, iam procuratores habebantur: prorsus ut ipsi quidem regijs commodis fruerentur, expensas uero ac difficultates Alexandra perferret. Sed eadem mire callebat res administrare maiores: itaqꝫ augendis copijs semper intenta, duplicem conflauit exercitum, neꝫ pauca mercenaria parauit auxilia, quibus non modò statim suae gentis roborauit, sed etiam metuendam se reddidit externae potentiae. Imperabat autem alijs, uerum Phariseis ipsa ultro parebat. Denique Diogenem quendam insignem uirum, qui Alexandro fuerat amicissimus, interficiunt, eius factum consilio criminati, ut octingenti (quos supra memoraui) regis iussu tollerentur in crucem. Nihilominus autē Alexandrae suadebant, ut & alios, quibus autoribus Alexander in eos fuisset concitatus, occideret. Cumꝫ his nimia superstitione nihil abnuendum putaret, quos sibi libuisset ea specie trucidabant, donec optimus quisꝫ periclitantissimꝫ ad Aristobulum confugeret. Atꝫ ille matri persuasit, ut his propter dignitatem parceret, ciuitate autem pelleret quos nocentes existimaret. Igitur illi quidem data sibi copia, per regionem dispersi sunt. Alexandra uero in Damascum misso exercitu, quoniam Ptolemaeus sine intermissione ciuitatei premebat, illam quidem nulla re memorabili gesta cepit. Regem autem Armeniorum Tigranem, qui admoto Ptolemaidi milite, Cleopatram circumsedebat, pacationibus donisꝫ sollicitat. Sed illum domesticarum barbarum metus, ingressu in Armeniam Lucullo, iam dudum inde retraxerat. Inter haec Alexandra morbo laborante, minor eius filius Aristobulus, cū famulis suis, quos multos habebat, omnesꝫ pro aetatis fauore fidissimos, uni uersa castella obtinuit: & pecunia quam ibi reperit, conductis auxilijs, regem se declarauit. Ob haec miserata querelas Hyrcani mater, coniugē Aristobuli cū filijs includit apud castellū, quod a septentrione sano adiacēs, Baris antea uocabatur, ut diximus: postea uerē

Anti. lib. 15.
cap. 22.

Aristobulus
inuadit regnum.

Antonia cognominata est, imperante Antonio, quemadmodum de Augusti & Agrippæ nomine, Sebaste & Agrippias, aliæ ciuitates appellatæ sunt. Ante tamen Alexandra moritur, quàm in Aristobulum fratris eius Hyrcani contumelias uindicaret: quem de ipsi regno curauerat, quod ipsa nouem annos administrauit. Et hæres quidem omnium sit Hyrcanus, cui regnum etiã uiua commiserat. Verum Aristobulus uiribus atq; auctoritate præstabat. Habito autem inter eos circa Ierichunta de rerum summa conflictu, plerique Hyrcano relicto transiunt ad Aristobulum. Hyrcanus autem cum reliquis fuga puenit in castellum Antoniam: ibiq; salutis obsides nactus (erat enim ibi in custodia, ut præmissus, coniunx Aristobuli cum filijs) priusquã grauius aliquid accideret, ea lege in concordiam rediit, ut regnum quidem Aristobulus haberet, ipse uero cederet, quasi frater regis alijs honoribus contentus. Hoc modo in fano reconciliati, cum in conspectu circumstantis populi benignissime alter alterum complexus esset, domus permutant, & Aristobulus quidem discedit in regiam, Hyrcanus autem in Aristobuli domum.

¶ De bello Hyrcani cum Arabibus & expugnatione Hierosolymæ. Caput V.

Anti.lib. 14. cap. 1. **M**etus uero & alios eius inimicos præter spem dominatæ occupat, & maxime Antipatrum iamdudum Aristobulo inuisum. Erat autem genere Idumæus, & nobilitate ac opibus gentis suæ princeps. Is igitur & Hyrcanum ut ad Aretam regem Arabiæ confugeret, eiusq; auxilio regnum repeteret hortabatur, & ipsi Aretæ ut Hyrcanum susceperet atq; in regnum deduceret suadebat, multum obrectans Aristobuli moribus, multisq; Hyrcanum laudibus prædicans. Simulq; admonebat, quod cum deceret regno clarissimo præfidentem, iniquitate oppressis manum porrigere, Hyrcanum autem iniuriam pati, qui principatu iure successionis sibi debito excidisset. Sic instructis & præparatis ambobus, nocte est Hyrcano ex ciuitate profugit, citatoq; cursu in oppidum quod Petra dicitur, saluus erasit. ea est Arabiæ regia. Ibi postq; Hyrcanum in manum regis Aretæ tradidit, multis dictis multisq; muneribus ut auxilium præberet, quo in regnum deduceretur, effecit. Erant autem pedum equitumq; millia quinquaginta, quibus nequaquã restitit Aristobulus. Sed primo impetu superatus, in Hierosolyma fugere cogit, atq; omnino captus esset, nisi dux Romanorum Scaurus, aduersus horum temporibus imminens, soluisset obsidionem. Namq; is ex Armenia quidem in Syriam missus erat à Pompeio Magno, qui cum Tigraue belligerebat. Sed ubi Damascus uenit, recens à Metello & Lollio captam reperit: his inde submotis, cognitoq; in Iudæa quid ageretur, illuc uelut ad quæstum cucurrit. Denique mox ut fines ingressus est Iudæorum, legati ad eum ueniunt à fratribus, utrisque ut sibi potius adiumento esset oratibus. Sed trecentis talentis, quæ Aristobulus ei miserat, iustitia posthabita est. Tot enim acceptis, Scaurus ad Hyrcanum & Arabes legatos mittit, Romanorum eis & Pompei nomen intentans, nisi ab obsidione desisterent. Itaque & Aretas ex Iudæa in Philadelphiam recedit metu percussus, & Scaurus Damascus redit. Aristobulus autem, quod captus non esset, satis sibi esse non credidit: sed omnibus quas haberet copijs collectis, persequeretur hostes, & circa locum, quem Papyrona uocant, prælio commisso, supra sex eorum millia cædit: in quibus erat & Cephalon frater Antipatri. Hyrcanus uero & Antipater Arabum priuati auxilio, spem in aduersarios transtulerunt. & cum Pompeius Syriam ingressus Damascus peruenisset, ad ipsum confugiunt. Multisq; muneribus ei datis, eadem illa quibus apud Aretam usi fuerant allegantes, magnopere precabantur, ut Aristobuli uiolentiæ damnata, regno Hyrcanum restitueret, cui tam ætate q; moribus deberetur. sed nec Aristobulus sibi defuit, corruptione Scauri fretus. Venerat autem quantum potuit ornatus cultu regio, deinde offensus obsequijs, neque ferendum existimans abiectius quàm regem deceret utilitati seruire, à Diospoli regrediebatur. Ob hoc iratus Pompeius, etiam Hyrcano eiusq; socijs hoc precantibus, Aristobulum petit, & Romano simul exercitu & Syrorum instructus auxilijs. Cum uero Pellam & Scythopolim prætergressus Coreas uenisset, unde Iudæorum fines incipiunt per mediterranea loca subestitibus, cognito Aristobulum in Alexandrium confugisse (castellum est magnifice structum, in monte præcelso situm) mittit per quos eum iuberet inde descendere. Ille autem decreuerat, quia pro imperio uocaretur, periclitari potius quàm parere. Sed populum uidebat horresco: & amici monebāt, ut Romanam uim cogitaret, quæ sustinere

Anti.lib. 14. cap. 2-3-4

Scaurus.

Anti.lib. 16. cap. 6-7.

non posset. Itaque horum consilijs obediens, descendit ad Pompeium, quodque iuste regnaret, multis pro se dictis, in castellum rediit. Et cum iterum descendisset prouocatus a fratre, ac de suo iure cum eo disceptasset, denuo regreditur non prohibente Pompeio. Erat autem inter spem timoremque medius, & ueniebat quidem uelut exoraturus Pompeium, ut sibi cuncta permitteret ad montem uero reuertebatur, ne quid regiae dignitati derogare uideretur. Quia tamen castellis eum Pompeio cedere placebat, hisque praepositos monere literis ut decederent, quibus praeceperat, ut non nisi manu sua scriptis epistolis obtemperaret: iussa quidem facit, sed in Hierosolymam cum indignatione discessit, belloque iam congregi cum Pompeio cogitabat. Ille autem, nec enim tempus apparatus dandum putauit, statim eum insequitur. Multum quippe alacritati eius addiderat, circa Ierichuntum Mithridatis mors nunciata. Vbi pinguiissima Iudaeae regio, & palmarum plurimum ac balsamum nutrit, cuius inciso lapidibus acutis robore, stillantem lachrymam ex uulneribus colligunt. Cumque illic pernoctasset, mane in Hierosolymam properabat. Itaque hoc eius impetu perterritus Aristobulus, supplex occurrit, pecuniamque pollicitus, quodque semetipsum ei cum ciuitate permitteret, Pompeium mitigat seuientem. Nec tamen quicquam eorum quae promisit, effectum est. Gabinium enim qui ad suscipiendam pecuniam missus fuerat, ne in oppidum quidem Aristobuli socii receperunt. His comotus Pompeius, Aristobulum in custodiam collocat: ad ciuitatem uero profectus, explorabat qua ex parte facilius esset accessus. Nam & murorum eius firmitatem oppugnari posse facile non uidebat, uallemque pro moenibus horribilem, fanumque illic cernebat proximum, adeo tutissima munitione circumdatum, ut etiam si ciuitas caperetur, secundum esset hostibus in eo refugium. Hoc autem diu quid faceret haesitante, seditio intra ciuitatem orta est, Aristobuli quidem socijs bellum gerere potius regemque liberari dignum esse censentibus: quod uero cum Hyrcano sentirent, Pompeio portas aperiri. Metus autem hos plures faciebat, Romanorum constantiam reputantes. Denique uicta pars Aristobuli, concessit in templum: & ponte qui ab eo ciuitati iungebatur abscisso, ut ad ultimum usque resisteret, instruebatur. Cum autem alij Romanos recepissent in ciuitatem, hisque domum regiam tradidissent, ad haec obtinenda Pompeius unum e ducibus suis Pisonem cum militibus intromittit. Isque praesidijs in ciuitate dispositis, quia nemini eorum qui in templum confugerant, pacem persuadere poterat, omnia quae circum erant oppugnationi parabat, Hyrcano eiusque amicis ad consilia conferenda & ad efficienda quae iuberet alacriter animatis. Ipse uero ad partes septentrionales fossamque uallemque replebat omni genere materiae per milites comportato, cum per se opus esset difficilimum propter immensam altitudinem, & praeterea Iudaei modis omnibus desuper obsisterent. Mansissetque labor imperfectus, nisi Pompeius obseruatis diebus septimis, quibus Iudaeos religio ab omni opere manus abstinere compellit, per eos aggerem cumulare praecipisset, inhibitis a praelio militibus. Pro solo enim corpore Iudaeis etiam per sabbata pugnare licet. Igitur iam ualle repleta, & impositis aggeri turribus, admotisque machinis Tyro alatis, moenia tatabat. Desuper obstantes lapidibus repellebantur, cum diu turrets obsidentium magnitudine simul & pulchritudine praestantes, uim repugnantium sustinerent. Verumtamen Romanis tunc plurimum defatigatis, Pompeius Iudaeorum tolerantiam & in alijs admiratus est: & praecipue, quod nihil ceremoniarum inter media tela uersantes intermiserunt, sed uelut in alta pace ciuitas ageret, quotidie sacrificia & uictimas, omnemque dei cultum diligentissime celebrarunt: nec uel in ipso excidio cum ad aram in dies singulos trucidarentur, legitimis religionis suae muneribus abstinerunt. Mense itaque obsidionis tertio uix una turre deiecta, in fanum irruptum est. Primus autem murum transcendere ausus est Sylae filius Faustus Cornelius, & post eum centuriones duo Furius & Fabius, cum suis cohortibus. Et circumsepto undique fano, alios alio confugientes, uel etiam paulisper repugnantes interficiunt. Vbi plurimi sacerdotum, quanquam hostes strictis gladijs irruentes uidebant, intrepidi tamen in peragendis rebus diuinis perseverabant: & in ipso libandi templumque adolendi ministerio mactabantur, saluti quoque praeferebant religionis obsequium. Multos autem sui gentiles aduersae partis studiosi trucidabant, plurimi semetipsos in rupes praecipitabant. Nonnulli furibundi cunctis quae circa murum erant in desperatione succensis, pariter conflagrabant, itaque Iudaeorum quidem millia duodecim occubuerunt,

Anti. lib. 14.
cap. 7. 8.

Faustus primus murum transcendere ausus.

Hyrcanus pō
tifex decla-
ratus

Romanorum uero perpaucis sed plures sauciati sunt. nihil aut grauius in illa clade Iudaeorum genti uisum est, quam sanctum illud arcanum, neque cuiquam prius uisum, alienis esse detectum. Denique Pompeius una cum suis comitibus in templum ingressus, ubi neminem praeter pontificem adesse fas erat, quae intus erant candelabra cum lychnis & mensis, in quibus libare atque adolere moris est, & uascula ex auro cuncta spectauit: congestamque pigmentorum molem, sacraeque pecuniae ad duo millia talentorum. Nec tamen uel haec uel aliud quicquam de sacrosanctis opibus siue instrumentis attigit: sed postero die post excidium purgare templum aedituos iussit, & solennia sacra celebrare. Ipse autem Hyrcanus pontificem declarauit, quod se & in alijs rebus alacrem obsidionis tempore praebuisset, promptamque ad bellum agrestium multitudinem ab Aristobulo reuocasset: per quem sicut imperatorem bonum decuit, beneuolentia potius quam timore plebem sibi conciliauit. inter captiuos etiam comprehensus Aristobuli socer, idemque patruus tenebatur. & illos quidem qui maxime belli causa fuissent, securi percussit: Faustum uero & qui una fortiter opera nauauerant, praclaris praemijs donat, & Hierosolymis tributum indictu ablatas autem genti etiam quas in Coele Syria ceperant ciuitates, Romano qui tunc erat praefidi parere iussit: propriisque tantum finibus eos circumclusit. Instaurat autem in gratiam cuiusdam ex libertis suis Demetrii Gadarenfis, etiam Gadaram, quam Iudaei subuerterant. Mediterraneas praeterea ciuitates ab eorum imperio liberauit, quas praeventi non exciderant, Hippon & Scythopolim & Pellam & Samariam & Marisam: itemque Azotum & Iamnam & Aretusam: necnon & maritimas, Gazam & Ioppen & Doram, & quae pridem Stratonis Pyrgus uocabatur, post autem ab Herode rege clarissimis aedificijs transformatam, Caesarea nominata est: easque omnes indigenis ciuibus redditas, prouinciae Syriae coniunxit. Huius autem & Iudaeae, cunctorumque administratione ad Aegypti usque fines & flumen Euphratem, cum duabus legionibus Scauro praemissa, Roma ipse per Ciliciam properauit, captiuum ducens Aristobulum cum familia. Erant autem filiae duae totidemque filij: quorum unus Alexander ex itinere fugit, minor autem Antigonus cum sororibus Romam uectus est.

¶ De bello Alexandri cum Hyrcano & Aristobulo.

Caput VI.

Anti. lib. 14.
cap. 9.

Interea Scaurus in Arabiam ingressus, ad Petram quidem regionum asperitate prohibebatur accedere. quae autem circum erant, omnia uastabat, multis & in hoc malis afflictus. Nam exercitum fames premebat, cui tamen Hyrcanus per Antipatrum uictui necessaria suppeditabat. Quem uelut Aetiae familiarem etiam Scaurus ad eum legauit, ut bellum pacione deponeret. Itaque persuasum est Arabi, ut trecenta talenta daret, atque ita Scaurus ex Arabia transduxit exercitum. Alexander autem Aristobuli filius qui Pompeium fugerat, magna manu medio tempore congregata, Hyrcano grauis imminerebat, Iudaeamque depopulabatur. Quem quidem mature debellare posse credebat, quoniam disturbatum quoque a Pompeio murum Hierosolymis renouatum esse confidebat: nisi Gabinus in Syriam missus qui Scauro successerat, cum in alijs fortem se praebuisset, tum etiam in Alexandrum mouisset exercitum. Huius autem ille impetum ueritus, & amplio rem militum manum congregabat, donec facta sunt decem millia peditum, & mille quingenti equites: locaque opportuna muris, hoc est, Alexandrium & Hyrcanum & Macharunta non longe ab Arabia montibus, munebat. Igitur Gabinus cum parte copiarum praemisso Marco Antonio, ipse cum toto exercitu sequebatur. Lecti autem Antipatri comites, aliaque Iudaeorum multitudo, quorum Malachus & Pitholaus principes erant, iunctis cum Marco Antonio uiribus suis, Alexandro obuiam processerunt, neque ita multo post aderat cum suis copijs Gabinus. Alexander autem quod tum in unum confertam hostium multitudinem sustinere non poterat, abscessit. Cumque Hierosolymis appropinquasset, coactus praelio decertauit: amissisque sex millibus, quorum tria uiua capta sunt, tria uero prostrata, cum reliquis effugit. Gabinus autem ubi Alexandrium castellum uenit, quia multos deseruisse castra cognouit, promissa delictorum uenia, conabatur eos ante praedium sibi coniungere. Cum autem illi nihil mediocre cogitarent, plerisque interfectis, reliquos in castellum concludit. In hoc praedio dux Marcus Antonius multa praclare gessit, & quis semper & ubique uir fortis apparuisset, tamen tunc etiam suum uicit exemplum. Gabinus autem relictis qui castellum expugnarent, ipse ciuitates adire, & intactas quidem confirmare, subuersas

Anti. lib. 14.
cap. 10.

autem erigere curabat. Denique iussu eius & Scythopolis habitari coepit, & Samaria & Anthedon & Apollonia & Iamnia & Raphia & Marisa & Dora & Gadara & Azotus, aliaque multae, latis ciuibus atque incolis ad eas concurrentibus. His autem recte dispositis, regressus Alexandrium, uehementius urgebat obsidium. Qua re territus Alexander, omnibus desperatis, legatos ad eum misit, & ignosci delictis orans, & quae sibi parerent castella Machaerunta & Hyrcanium tradere non dubitans, quin etiam Alexandrium eiusdem potestati permisit. Quae quidem Gabinius omnia consilio matris Alexandri funditus eruit, ne rursus belli alterius receptaculum fierent. Aderat autem, quo suis Gabinium palparet obsequijs, uiro suo ceterisque captiuis metuens, qui Romam fuerant abducti. Post haec ergo Gabinius Hyrcano Hierosolymam deducto, eique sani cura mandata, ceteris reip. partibus optimates praefecit. Omnemque Iudaeorum gentem in conuentus quinq; diuisit: uno Hierosolymis, altero Doris, itemque tertio ut apud Amathusa respondeat, destinatis: quarto Iericho, & quinto Sephoris Galilaeae ciuitas attributa est. Singulari autem unius dominatione Iudaei liberati, libenter ab optimatibus regebantur. Veruntamen non multo post euenit, ut barbarum his fieret initium elapsus Roma Aristobulus, qui magna iterum Iudaeorum manu conflata, partim cupida mutationis, partim quibus olim dilectus erat, primum occupat Alexandrium, idque recingere muro tentabat. Deinde cognito, quod Gabinius Sisennam & Antonium & Seruiliu[m] duces contra se cum exercitu misit, in Machaerunta concedit: uulgiq; imbellis onere deposito, solos armatos prope ad octo millia militum secum duxit: inter quos & Pitholaus erat secundarum partium rector, cum mille uiris ex Hierosolymis profugus. Romani autem sequebantur, habitoque conflictu, aliquandiu cum suis Aristobulus fortiter dimicando pseuerabat, donec ui Romanos subacti, caesa sunt uirorum quinq; millia. prope uero ad duo millia in quendam tumulum confugerunt. Ceterique mille cum Aristobulo, perrupta Romanorum acie, in Machaerunta coacti sunt. Vbi rex cum in ruinis prima uespera tetendisset, sperabat quidem aliam se manum per inducias belli posse contrahere, castellumque bene munire. Impetum autem Romanorum, supra quam poterat per biduum remoratus, postremo capitur, & cum Antigono filio qui Romae secum fuerat uinctus, ad Gabinium atque inde Romam perductus est. Sed illum quidem senatus carceri inclusit. Filios autem eius in Iudaeam transmisit, quia Gabinius scripserat per epistolas, id pro traditione castellorum coniugi Aristobuli spondisse. Parato autem Gabinio bellum Parthis inferre, Ptolemaeus impedimento fuit, qui reuersus ab Euphrate, petebat Aegyptum, Hyrcano & Antipatro amicis usus ad omnia quae militiae necessitas exigebat. Nam & pecunijs & armis eum & frumento Antipater & auxilijs adiuuit. Et Iudaeis in ea parte uias, quae Pelusium ducerent, obseruantibus, transmittere Gabinium persuasit. Alia uero Syria discessu Gabini commota, & Iudaeos iterum Alexander Aristobuli filius ad defectionem reduxit, & maxima multitudine conflata, Romanos omnes, qui per eam terram degerent, obruncare decreuerat. Quam rem Gabinius metuens (iam enim ex Aegypto redierat) hoc tumultu instante, nonnullis dissidentium praemisso Antipatro concordiam persuasit. Cum Alexandro autem millia triginta remanserant, & ille ad bellum promptus erat. Itaque ad pugnam egreditur. Occurrunt autem Iudaei, & circa montem Itaburium congressi, decem millia sternuntur, ceteram uero multitudinem fuga disperfit. Et Gabinius ad Hierosolymam reuersus (id enim Antipater uoluit) remp. eius composuit, deinde hinc profectus, Nabathaeos pugna superat: & Mithridatem & Orsaniem a Parthis pfugas clam dimittit, eosque militibus aufugisse dicit. Interea Crassus ei successor datus, Syriam suscepit. In Parthicae militiae sumptu, & omne aliud aurum templi, quod Hierosolymis erat, abstulit, & a quibus Pompeius repauerat, duo millia talentorum. Euphratem uero transgressus, & ipse perit & exercitus eius, de quibus non est huius temporis commemorare. Post Crassum autem, Parthos in Syriam pperantes irruere Cassius inhibuit, receptus in puinciam. Eius autem fauore quaesito, in Iudaeam festinabat: captisque Taricheis, prope ad tria millia Iudaeorum abducit in seruitium. Occidit autem etiam Pitholaum, sediciosos Aristobuli colligentem, cuius necis suator erat Antipater. Huic autem nupta fuit ex Arabia nobilis foemina, nomine Cypris: unde filios quatuor, Phaseld, & regem Herodem & Iosippum & Pheroram & Salomen filiam habebat, Cum autem

Anti. lib. 14.
cap. 11.

Anti. lib. 14.
cap. 12.
Elabitur Roma Aristobulus.

Iterum Aristobulus capitur & Romam reduci-
tur.

Anti. lib. 14.
cap. 13.

eternum, qui ubique potentes essent, amicitiam hospitij familiaritateq; conquireret, sed puer regem Arabum per affinitatem sibi sociavit, cuiusq; fidei commendans filios suos, ad eum misit, quoniam bellum cum Aristobulo gerendum susceperat. Cassius autem, compulso ad oculum per conditiones Alexandro, ad Euphratem reuersus est, Parthos transire prohibuit, de quibus alio loco referemus.

¶ De Aristobuli morte, & bello Antipatri contra Mithridatem. Caput VII.

Anti. lib. 14.
cap. 14.

Cæsar autem post senatus & Pompeij fugam trans mare Ionium, rebus omnibus Romanisq; potius, solum uinculis Aristobulum, cum duabus cohortibus uelociter ad Syriam misit, & hanc facilius & cuncta Iudææ proxima, per illum subijci posse ratus. Verum & spem Cæsaris & Aristobuli alacritatem præuenit inuidia. Nam ueneno peremptus à Pompeij studiosis, aliquandiu etiam sepultura in solo patrio carebat, corpusq; mortui seruabatur melle conditum, donec ab Antonio Iudæis missum est in monumentis regalibus sepeliendum. Occiditur autem Alexander quoq; filius eius, à Scipione foris percussus Antiochiæ, secundum Pompeij literas, accusatione pro tribunali prius habitæ super his, quæ in Romanos admiserat. Ptolemæus autem Minæ filius, qui Chalcidem sub Libano tenebat, captis eius fratribus, filium suum Philipponem, qui eos accessit, mittit Ascalonem, atque ille abstractum ab Aristobuli coniuge Antigonom, cuiusq; sorores, adduxit ad patrem. Amore autem captus, minorem eorum coniugio suo copulat, ob eamq; postea causam à patre occiditur. Accepit enim Ptolemæus in matrimonium Alexandram perempto filio: huiusq; affinitatis gratia, fratres eius propensiore cura curabatur. Antipater autem, Pompeio mortuo, in clientelam Cæsaris sese contulit, & quia Mithridates Pergamenus ab accessu Pelusij prohibitus, cum exercitu quem ducebat in Aegyptum, apud Ascalonem morabatur, non solum Arabas, quamuis hospes esset, auxilium ferre persuasit: uerum & ipse armata Iudæorum tria circiter millia secum mouit. Excitauit autem præsidio Syriæ quoq; potentes, & incolam Libani Ptolemæum & Iamblichum & Ptolemæum alterum, quorum gratia ciuitates illius regionis alacri animo bellum pariter inchoarunt. Iamq; frenus Mithridates auctis propter Antipatrum copiis, Pelusium proficiscitur. Et quia transire uetaretur, ciuitatem obsidebat: Antipater uero & in hac opugnatione clarius enituit. Effractio enim ex parte sua muro, primus in ciuitate cum suis insiluit. & Pelusium quidem captum est: ulterius autem eos progredi non sinebant Iudæi Aegypti, terrarum incolæ, quæ appellantur Oniz. Quibus tamen Antipater non modo nec obstitit, uerum etiam ut uictui necessaria præberent militi, persuasit. Vnde factum est, ut nec Memphis ad manus uenirent, ultroq; sese traderent Mithridati, atq; ille Delam peragrato, pugnam cum cæteris cõmisit Aegyptijs, in loco cui nomen est Iudæon: ciuitatemq; in acie omni dextro cornu periculo liberauit Antipater, circumgressus fluminis ripam. Laeuum enim cornu contra se positum superabat. Facto autem in eos impetu qui Mithridatem persequerentur, multos occidit: tamq; diu reliquos fugientes agebat, donec etiam castris eorum potius est, octoginta tantum de suorum numero amissis. Occingens eos autem ferè Mithridates cum fugeret, perdidit. Præter spem uero seruatus ex prælio, tacens inuidia, testis rerum ab Antipatro gestarum fuit apud Cæsarem. Vnde ille tunc quidem Antipatrum spe & laudibus incitatus ad subeunda pro se pericula reddidit præptiorem. In quibus omnibus bellator audacissimus comprobatus, multaq; pfectus uulnera, toto corpore gerebat signa uirtutis. Post autem quando rebus in Aegypto compositis, ad Syriam rediit, & Romana cum ciuitate simul & immunitate donauit: alijsq; rebus honorando, amicissimeq; tractando, dignum emulatione reddidit: cuiusdemq; gratia etiam pontificatum confirmauit Hyrcano.

¶ De accusationibus Antipatri apud Cæsarem, de pontificatu Hyrcani, & Herode bellum mouente.

Caput VIII.

Antigonus
Aristobuli
filius.

Eodem uero tempore, Antigonus quoq; Aristobuli filius, cum uenisset ad Cæsarem, maioris præter opinionem felicitatis causam præbuit Antipatro. Nam qui de patris morte queri deberet, propter inimicitias Pompeij ueneno quantū putabatur perempti, & crudelitatis in fratrem accusare Scipionem, nulliq; inuidiæ dolorē admiscere miseris, ultra hæc Hyrcanum & Antipatrum criminabatur, ueluti se patrio loco cū fratribus iniquissime

pellerent, multisq; gentem iniurijs afficerent, dummodo satarentur: quodq; in Aegypti
 auxilia ipsi Caesari non beneuolentia, sed timore ueteris discordiae miserint, & ut amorē
 Pompeij deprecarentur. Ad haec Antipater, ueste proiecta, multitudinem uulnorum de
 monstrabat, & qua fide quidem Caesarem coluisset, uerbis non esse opus dixit: nam cor
 pus etiam se tacente clamare: Antigoni autem mirari audaciam, qui cum hostis Romano
 rum sit filius, & fugitiui Romanorum, nouarumq; rerum studium uotumq; seditiosum
 patris habeat, apud Romanorum principem alios accusare conetur, boniq; aliquid adipl
 sci tentet: quem hoc solum oporteret contentum esse, quod uiueret. Namq; nunc cum nō
 propter inopiam desiderare facultates, sed ut in eos qui dedissent, Iudaeorum seditiones
 accenderet. Quae ubi Caesar audiuit, Hyrcanum quidem pontificatu digniorem esse pro
 nunciauit, Antipatro autem cuius uellet potestatis detulit optionem. Qui permissio digni
 tatis modo ipsi qui daret, Iudaeae procurator declaratus est. Et praeter hoc impetravit, ut
 subuersa patriae moenia renouare sibi liceret. Et hos quidem honores Caesar incidendos
 in capitolium misit, ut iustitiae suae uirtutisq; signum Antipatri memoriae traderetur. An
 tipater uero ubi de Syria Caesarem persecutus est, in Iudaeam reuersus, ante omnia patriae
 muros a Pompeio dirutos reparabatur omniaq; lustrando, ne quid in illis regionibus tur
 barum esset, nunc interminando, nunc etiam suadendo curabat: unumquemq; admonens,
 quod si cum Hyrcano sentirent, in ocio atq; opulencia uicturi essent, fortunisq; suis & com
 muni pace potituri: sin spe uana ducerentur eorum, qui priuati quaestus gratia res nouas
 optarent, se quidem non procuratorem, sed dominum omnium, Hyrcanum uero tyran
 num pro rege, itemq; Romanos & Caesarē hostes pro amicis & rectoribus habituri: nec
 enim passuros huius potestatem labefactari, quem ipsi regem cōstituisent. Sed quamuis
 haec diceret, tamen etiam per se, quoniam Hyrcanum segniores uideret, neq; tam effica
 cem q̄ regni posceret sollicitudo, statum puincia componebat. Et Phaselum quidem na
 tu maximum filiorum suorum, militibus praepositum, Hierosolymis eiusq; territorio p
 fecit: Herodem uero aetate posteriorem, nimisq; adolescentem, Galilaeae destinat, similia
 curaturum: qui cum natura strenuus esset, cito materiam ubi animi magnitudinē exere
 ret, inuenit: captumq; latronum principem lezechiam, quem praedari maximo agmine
 cōtinentia Syriae deprehendit, ipsum aliosq; latrones multos interfecit. Ea q; res adeo gra
 ta fuit Syris, ut per uicos atq; oppida caneretur Herodes, ueluti per eum pace reddita, &
 possessionibus restitutus. Ex huius deniq; operis gloria, Sexto etia Caesari propinquo ma
 gni Caesaris, & Syriam tunc administranti, est cognitus. Quin & Phaselus fratris indolem
 contentione bona superare certabat, augendo erga se beneuolentiam Hierosolymis habi
 tantium: atq; illam quidem ciuitatem possidens, nihil autem contumeliose per insolenti
 am potestatis admittens. hinc & Antipater obsequijs regalibus ab ea gente colebatur, &
 honores ei tanquam rerum domino omnes habebant. Nec tamen ipse propterea minus
 fidelis aut beneuolus Hyrcano fuit. Verum fieri non potest, ut liuorem quisq; in secundis
 rebus effugiat. Namq; Hyrcanus, quamuis & antea tacite sua sponte mordebat adolescen
 tium gloria, maximeq; rebus ab Herode bene gestis, & crebris nuncijs laudes eius per sin
 gula facta praedicantibus angeretur: a multis tamen inuidis, qui regias infestare solent, q
 busq; Antipatri eiusq; filiorum probitas officiebat, instigabatur: dicentibus quod Antie
 patro & filijs eius rebus traditis, solo contentus & hac potestate uacuo regis nomine sede
 ret. Et quandiu sic errabit, ut in sese reges producat: Nec enim eos uel simulare iam pro
 curationem, sed certe esse dominos ipso reiecto: cuius nec mādatis nec epistolis praeter Iu
 daeorum legem tantam multitudinem peremisset Herodes: illumq; nisi regnet, sed adhuc
 priuatus sit, ad iudicium uenire debere, rationem tam ipsi regi quam patrijs legibus red
 diturum, quae indemnatos occidi non sinerent. His paulatim accendebat Hyrcanus. Ad
 extremum autem iracundia prodita, causam dicturum Herodem iubet accerfiri: atq; ille
 & patris monitu, & quod ei fidutiam res gestae darent, firmata prius Galilaea praefidjs, ad
 regem proficiscitur. Ibat tamen cum forti caterua, ne uel derogare uideretur Hyrcano, si
 plures duceret, uel inuidiae nudus pateret. Sextus autem Caesar adolescenti metuens, ne
 quid apud inimicos deprehenso mali fieret, ad Hyrcanum mittit, qui ei manifeste denun
 ciarent, ut homicidij crimine liberaret Herodem. Hyrcanus autem qui eum diligeret, p

An. lib. 14
 cap. 16.

Antipater
 obsequijs re
 galibus coli
 tur.

Sex. Caesar
 pro Herode
 ad Hyrcanū
 mittit.

se quoque id cupiens, absolutionem decernit. Atque is inuito rege evasisse ratus, Damascum recessit ad Sextum, nequaquam paratus obedire si denuo fuisset accitus. Rursusque ab improbis iritabatur Hyrcanus, qui dicerent iratum Herodem abisse, & ut se contra ipsum instrueret properasse. Hac autem rex vera esse existimans, quid ageret nesciebat: quoniam potentiorum inimicum videbat. Cum vero à Sexto Cæsare dux militum per Syriam itaque per Samariam declaratus esset Herodes, neque solum propter gentis favorem, sed etiam viribus suis terribilis putaretur, in timorem extremum incidit, iamnamque illum contra se credens cum exercitu esse venturum. Neque opinione deceptus est. Namque Herodes intentatæ sibi accusationis iracundia, constatam militum multitudinem in Hierosolymam deducebat, ut Hyrcanum regno deponeret. Idcirco fecisset, ni pariter egressi pater & frater frangerent eius impetum, deprecantes ut & ipse vindictam minis tantum, solaque indignatione metiretur: regi autem parceret, sub quo ad hoc potestate processisset: ac si propterea quod in iudicium vocatus esset, indignaretur: quia tamen absolutus esset, gratias ageret: neque ut sibi quidem paria referret, saluti vero esset ingratus. Quod si etiam momenta bellorum reputanda viderentur, iniquitatem militum consideraret: neque omnino de victoria bene speraret, qui cum rege congressurus esset domestica consuetudine iuncto, & de se bene merito: salvo autem nunquam, nisi quod maleuolorum consiliis impulsus, umbram ei tantum iniquitatis intenteret. Paruit his Herodes, qui speratis putaverat posse sufficere, suasque vires demonstrare nationi. Et inter hæc discordia Romanorum circa Apameam bellumque domesticum oritur: quoniam Cæcilius Bassus favore Pompeii, Sextum Cæsarem dolo necauerat, eiusque militem occupaverat. Alii vero Cæsaris duces, mortis eius ulciscendæ gratia, cunctis viribus Bassum petebat. Quibus tam interempti, quam superstitis Cæsaris causa, quod ambobus esset amicus, Antipater per filios suos misit auxilia. Cum autem bellum traheretur, ex Italia successore ante dicti Sexti venit Marcus.

Sex. Cæsar
dolo necatur

¶ De Romanorum dissidijs post mortem Cæsaris & insidijs Malachi.

Caput IX.

An. lib. 14
cap. 10.

Eodem tempore magnum bellum inter Romanos coëstat, dolo Cassii & Bruti Cæsarem interfecto, postque triennium septemque menses tenuit principatum. Maximo ætate motu cædis eius gratia concitato, & optimatibus inter se dissidentibus, propria spe quibusque ducebatur ad id, quod existimabat esse commodius. Itaque Cassius Syriam petit, occupaturus militem, qui Apameam circumfidebat: ubi & Marcum & dissidentes cohortes Bassus conciliauit, simulque obsidione liberavit Apameam. Ipse vero exercitum ducens, stipendium civitatibus indicabat: nec modus erat exactioinum. Cum autem ludæos quoque septingenta talenta iussisset conferre, minus eius verius Antipater, filijs suis & alijs amicis mature pecuniæ cogendæ curam distribuit, & inter eos Malacho cuidam ex amicis: adeo necessitas urgebat. Primus autem Herodes Cassii favorem promeruit, qui ex Galilæa parte sua, talenta centum attulit, proptereaque inter intimos amicos numerabatur. At vero ceteros tarditatis arguens Cassius, ipse civitatibus irascebatur. Eoque Gophnam & Ammaum, & duas alias civitates ex utilioribus depopulatus, ibat quidem quasi Malachum interfecturus, quod remissior in exigendo fuisset. Verum & huius & cæterarum civitatum interitum repressit Antipater, centum illico talentis Cassio delinito. Nequaquam tamen Malachus post abiitum Cassii beneficiorum Antipatri memor fuit. Sed illi ipsi, quem sepe numero memorabat sui servatorem fuisse, periculum moliebatur, iniquitatis suæ impedimentum abolere festinans. Itaque Antipater & vires eius & calliditatem metuens, flumen transiit Iordanem, ad ulciscendas insidias collecturus exercitum. Deprehensus autem Malachus, Antipatri filios impudentia superat. Nam & Phaselum apud Hierosolymam præsidij appositum, & Herodem, qui custodiam curabat armorum, multis excusationibus & sacramentis circumvictos impellit, ut ipsis intercedentibus reconciliaret Antipatro: atque ita denuo per Antipatrum exorato Marco, rursus in Syria militem regente, servatus est: qui Malachum statuerat occidere, quod non is restituerat. Cæsare vero adolescente & Antonio cum Bruto & Cassio bellum gerentibus, Marcus & Cassius exercitu de Syria conflatum, quod magnum momentum, ubi usus poposcit, Herodes fuisset, ipsum quidem totius Syriæ procuratorem præficiunt, equitum illi manu peditumque attributa: si autem bellum desisset, regnum quoque ludææ Cassius se eidem delaturum esse pollicitus est. Evenit autem, ut Antipatro & spes & fortitudo filij, causa mortis fieret.

Herodes Sy-
ria præfici-
tur.

Horum enim metu Malachus, ministro quodam regio pecunia corrupto, mixtum ei ueneno poculum dari persuadet. Atque ille quidem iniustitiae Malachi praemium fuit post conuiuium mortuus, uir & alias strenuus rebusque administrandis idoneus, & qui regnum recuperatum conseruasset Hyrcano. Malachus autem infensum propter suspicionem ueneni populum, negando placabat: simulque ut ualidior esset, armatorum sibi copias conquirebat. Nec enim Herodem cessaturum arbitratur, quin etiam mox cum exercitu necis paternae ultor adueniret. Sed Phaseli fratris consilio, qui eum palam minime persequendum esse dicebat, ne uulgi seditio concitaretur, & purgantem se tunc Malachum patienter admisit, & suspicione liberum esse concedens, clarissimas paterno funeri celebrauit exequias. Conuersus autem in Samariam, & ciuitatem composuit seditione turbatam, perque dies festos in Hierosolymam remeabat, praemissis ac comitantibus armatis: cui Hyrcanus, ita suadente ob metum Malacho, denunciat, ne alienigenas superinducat indigenis festum pure casteque celebrantibus. Herodes autem, & ipso qui praeceperat, causaque contempta, nocte ingressus est. Iterumque Malachus ad eum ueniens, Antipatrum flebat. Contraque ille se falli, cum uix animi dolorem premeret, simulabat: & tamen de nece patris apud Cassium per epistolas questus est, cui propterea Malachus inuisus erat. Itaque non modo ut mortem patris uisceretur, ei rescriptis sed etiam tribunis quibus praeerat, ut in causa iusta Herodi opere ferrent, occulte praecepit. Et quoniam capta Laodicea, undique ad Herodem conuenerant optimates cum muneribus & coronis, ipse quidem hoc ultioni tempus destinauerat. Malachus autem id Tyri fore suspicabatur: & filium suum tunc apud Tyrios obsidem, stans subducere, & ipse in Iudaeam fugam parabat. Salutis autem desperatio stimulabat, ut etiam maiora cogitaret: nam & Iudaeorum gentem contra Romanos excitaturum se credidit, dum bello aduersus Antonium Cassius occupabatur, deiectioneque Hyrcano facillime regnaturus. Sed profecto irridebat eius spes fatale decretum. Etenim quo intenderet animum suspicatus Herodes, & ipsum & Hyrcanum ad coenam uocat. Deinde seruorum quendam instructuendi conuiuii specie mittit. Sed res erat, ut tribunis praediceret ad insidias egredi: atque illi praceptorum Cassii memores, ad litus ciuitati proximum armati gladiis occurrunt, ibique circumspectum Malachum multis uulneribus interficiunt. Hyrcanus autem statim concidit stupore dissolutus: uixque anima recepta, Herodem percontabatur, quis Malachum occidisset. Et cum e tribunis unus respondisset, Cassii praecceptum, plane, inquit, & me & patriam meam Cassius seruat incolumem, qui amborum insidiatorem peremit. Vtrum autem ex animo dixerit, an quod timore factum probaret, incertum est. Sed enim Malachum hoc modo ultus est Herodes.

¶ De Herode accusato & uindicato

Caput X.

Postquam uero Cassius excessit e Syria, iterum Hierosolymis orta seditio est, cum Felix in Phaselum mouisset exercitum, & in Herodem, fratris poena uellet necem Malachi uindicare. Causa autem Herodes cum Fabio Romano duce apud Damascum habitabat: & ne cupiens auxilio foret, morbo impediabatur. Interea Phaselus etiam sine cuiusquam auxilio superauit Felicem: probrumque ingrati obiciebat Hyrcano, qui & Felici studisset, fratremque Malachi castella occupare permisisset. Iam enim multa tenuerat, omniumque tutissimum Massadam. Nec tamen ei quicquam contra uim Herodis potuit sufficere, qui mox ut conualuit, & alia recepit, & illum ex Massada supplicem dimisit, & Marionem Tyriorum tyrannum ex Galilaea pepulit: tria enim castella possederat. Tyriisque quos ceperat, uitam concessit omnibus: nonnullos etiam donatos abire iussit, una & sibi ciuitatis beneuolentiam, & tyranno comparans odium. Marion autem a Cassio quidem meruerat tyrannidem, qui tot Syriae tyrannos praefecerat: sed ob Herodis inimicitias etiam Antigonus Aristobuli secum ducebat, & Ptolemaeum, propter Fabium, quem Antigonus sibi pecuniae sociatum, adiutorem incepti habebat. Cuncta uero socer Ptolemaeus Antigono subministrabat. Contra quos Herodes instructus, in aditu Iudaeae commisso praelio, uictoria potitur, fugatoque Antigono, redit in Hierosolymam, pro merito gestae rei omnibus charus, ut etiam quibus antea despectus erat, tunc in eius familiaritatem sese dederint, propter Hyrcani affinitatem. Namque is Herodes iampridem ex indigenis habuerat uxorem, non ignobilem, quae Doris uocabatur, & Antipatrum ex ea susceperat filium. Tunc autem du-

Malachus interfectus.

An. lib. 14. cap. 20.

Felix superatus.

An. lib. 14.
ca. 21.

gerat Alexandri, cuius pater fuit Aristobulus, filiam Mariammen, Hyrcani neptem ex
ha, atq; inde regi familiaris erat. Sed ubi Cassio circa Philippos interfecto, Cæsar in Italiâ,
& Antonius in Asiam discesserunt: legatis ab alijs ciuitatibus ad Antonium missis in Bithy
niam, etiam Iudæorum optimates accusatum ueniunt Phaselum & Herodem: quod illis
rerum summâ ui possidentibus, nomen tm̄ honorabile superesset Hyrcano. Ad quæ Her
odes qui præsto erat, magna pecunia placatum sic Antonium affecit, ut ne uerbum qui
dem inimicorum eius pateretur audire. & tunc quidem ita digressi sunt. Cum autem de
nuo Iudæorum primates cætum uiri, Antiochiæ proximam Daphnen ad Antonium uer
nissent, amoris Cleopatraz iam seruientem, delecti à cæteris, qui eloquentia & dignitate p̄
stabant, aduersus fratres accusationem proponunt. Respondebat autem Messala, causæ de
fensor, astante etiam propter affinitatem Hyrcano. Auditis deinde utrisq; partibus, Anto
nius percontabatur Hyrcanum, quinam essent regendis rebus aptissimi. Cumq; is Her
odem, eiusq; fratres alijs prætulisset, uoluptate repletus (nam & hospes eorum paternus
erat, humanissimèq; ab Antipatro susceptus, eo tempore, quo in Iudæam cum Gabinio
uenerat) tetrarchas ambos declarat, totius eis Iudææ procuracione permissa. Legatis au
tem id ægre ferentibus, quindecim eorum correptos, carceri tradidit, quos etiam pene oc
cidit. Cæteros autem reiecit cum iniuria: unde maior tumultus Hierosolymis excisatus ē.
Deniq; nulle legati iterum Tyrum missi sunt, ubi commorabatur Antonius, in Hierosol
ymam paratus irruere. Et contra eos uociferantes, magistratus Tyriorum directus est, da
ta ei licentia, ut quos comprehendisset, occideret: præceptoq; ut eorum potestatem cōfir
mare curaret, qui tetrarchæ ipsius essent Antoni suffragio constituti. Ante hæc autē He
rodes usq; ad littus cum Hyrcano progressus, multis eos admonebat, ne & sibi interitus,
& patriæ belli causa fierent, dum inconsiderate contendunt. Illis autem tanto magis id in
digne ferentibus, Antonius missis armatis, multos occidit, multos etiam uulnerauit. Quo
rum & saucios cura, & mortuos sepultura Hyrcanus dignatus est. Non tamen ideo qui
effugerant, quiescebant. perturbando enim ciuitatem, Antonium irritabāt, ut etiam quos
in uinculis haberet, occideret.

Iudei ab An
tonio occisi.

¶ De bello Parthorum contra Iudeos, & fuga Herodis ac fortuna.

Caput XI.

An. lib. 14.
cap. 22.

Barzafarne autem Parthorum satrapa Syriam biennio post cum regis filio Paco
ro detinente, Lyñias patris sui mortui successor Ptolemæi Minæi filij, mille satrap
pætalenta pollicitus & mulieres quingentas, ei persuadet ut Antigonom in regnum indu
cerent, Hyrcanumq; deponerēt. Impulsus igitur ab eo Pacorus, ipse quidem per maritima
loca perrexit, Barzafarnem autem itinere mediterraneo iussit irrumpere. Sed maritimo
rum Tyrj Pacorum excluderunt, cum Ptolemaidenses eum & Sidonj recepissent. Ille au
tem quendam regionem pincernam, cognominem suam, equitatus ei parte attributa, ad Iu
dæam iussit accedere, & exploraturum hostium consilium, & ubi usus exegisset, præsidio
futurum Antigono. quibus Carmelum populantibus, multi Iudei ultro ad Antigonom
confluunt, ad expeditionem alacriter animati. Ille autem ad locum qui Drymos dicitur,
occupandum eos præmittit: ubi commissæ pugna, depulsisq; hostibus & effugatis, Hiero
solymam cursu petebant: auctiq; multitudine, usq; ad regiam processerunt. Excepti autē
ab Hyrcano & Phaselo, forti acie in foro configunt. Ibiq; hostes in fugam uersos, pars He
rodis in fanum concludit: custodesq; his sexaginta uiros apponit, per ædes proximas eol
locatos. Sed hos quidem insensu fratribus populus, igne consumit. Herodes autem ira
cundia peremptorum congressus cum populo, multos obtruncat: inq; dies singulos inui
cem sese per insidias incurstantibus, assiduæ cædes erant. Instante uero die festo, qui Pente
coste uocatur, omnia circa templum, totaq; ciuitas plebe rustica repleta est, & pleraq; arma
ta. Et Phaselus quidē muros, Herodes autē cum paucis domū regiā custodiebat. Inuasitq;
de improviso hostibus in suburbano, cōplures quidē peremit, oēs autē in fugā uertit. Et
hos in ciuitatē, alios in fanū, alios in extremū uallū includit. Interea pacis arbitrum Pacorū
Antigonus petit admitti. Exoratus autem Phaselus, & ciuitate & hospitio cū quingentis
equitibus Parthum recepit, prætextu quidem componendæ seditionis uenientem, re au
tem uera ut adiuuaret Antigonom. Deniq; Phaselum dolo perpulit, ut ad Barzafarnem
legatus de pace proficisceretur: quamuis multa dissuadente Herode, atq; ut insidiatorem

Pugna Hiero
solymis.

occideret, neue se eius fallacijs dederet, admonente: natura enim barbaros fidem negli-
gere. Exiit etiam Pacorus cum Hyrcano, quo minus suspectus esset: nonnullisq; relictis *Pacori doli*
equitibus apud Herodem, quos Eleutheros uocant, cum cæteris Phaselum prosequeretur.
Sed ubi ad Galilæam uenerunt, indigenas quidem dissidentes atq; armatos offendunt: sa-
trapam uero conueniunt satis callide & officijs amicitiae dolos tegentem. Deniq; postquã
dona eis dedit, redeuntibus infidias posuit. Illi autem in maritimum quendam locum de-
ducti, cui nomen est Ecdippon, fraudem intelligunt. Ibi enim de promissis mille talentis
audierunt: & quod Antigonus plerasq; mulieres ex his quas ipsi haberent, inter quingen-
tas Parthis deuouisset: quodq; sibi semper a barbaris præstruerentur infidias, ac olim capti
essent, nisi mora fuisset, dum Hierosolymis caperet Herodes, ne sibi præsciis quæ de his
agerentur, caueret. Hæc iam non uerba erant solum, nam & custodes haud procul abesse
conspiciebat. Et tamen Phaselus Hyrcanum deserere non sustinuit, quamuis eum sæpius
moneret Offilius ut fugeret: cui Saramalla Syrorum tunc dirissimus dixerat, quemadmo-
dum essent omnia de infidijs constituta. Sed conuenire satrapam maluit, atq; in os expro-
brare, quod se infidijs appetisset: ac maxime quia pecuniæ causa talis extitisset, cum plus
ipse pro salute daturus esset, quam pro regno promississet Antigonus. Ad hæc Parthus
subdola satisfactione iureq; iurando suspicionem deprecatus, perrexit ad Pacorum: sta-
timq; a Parthis qui remanserant, quibusq; iussum erat, Phaselus atq; Hyrcanus compres-
henduntur, periuriam simul ac perfidiam execrantes. At interim pincterna ad hoc missus,
Herodem capere moliebatur: eumq; fallere, ut extra mu-æ procederet, sicut sibi mandatũ
fuerat conabat. Ille autem suspectos habere solitus barbaros, & tunc minime dubitans in
hostes incidisse literas quæ infidias indicarent, prodire nolebat: quanquam satis idoneam
causam Pacorus obtenderet, epistolas portantibus obuiam ire debere: nec enim ab hosti-
bus esse captos, aut quicquam de infidijs, sed quæ Phaselus gessisset, his contineri: latius
dum autem ab alijs audierat Herodes, fratrem suum Phaselum esse correptum: & Hyrcani
filia Mariamne prudentissima foeminarum, multis eum precib; ne prodiret orabat,
neue se crederet manifestis iam conatibus barbarorum. Adhuc autem Pacoro cum socijs
deliberante, quoniam modo clam patraret infidias, nec enim fieri posse, ut tantæ sapietiae
uir ex aperto circumueneretur, nocte Herodes cum propinquissimis sibi, ab Idumæa igna-
ris hostibus proficiscitur. Eo cognito, Parthi eum persequebantur. Et ille matrem quidẽ
fratresq; suos, desponsatamq; puellam cum matre, minimoq; fratre prætereundum iter iussit.
Ipse autem caute cum famulis suis barbaros retentabat: multisq; per omnes confictus in-
teremptis, ad castellum Massada properabat. Grauiore autem in fuga Parthis Iudæos ex-
pertus est. Qui cum semper molesti fuissent, a sexagesimo tamen ciuitatis stadio aliquan-
diu etiã acie decertauerunt. Vbi Herodes uictoria potitus, cũ multos interfecisset, ipsumq;
locum in memoriam præclari facinoris ædificatum, locupletissima exornauit regia, ar-
cemq; in eo munitissimam cõdidit, ac de suo nomine Herodion uocauit. Et tunc quidem
cum fugeret, multos sibi adiungebat. Postea uero quã Thresam Idumææ peruenit, oc-
currit ei frater Iosippus, turbamq; sequentium diminui per suadet: nec enim capacem esse
tantæ multitudinis Massadam. Erat autem supra quã nouem millium multitudo. Itaq;
paruit Herodes eius consilio, & impares quidem necessitati per Idumæam dimisit cum
uiatico, lectissimos autem maximeq; necessarios tenuit, atq; ita in castellum receptus est.
Deinde octingentis ibi relictis, qui mulieres defenderent, itemq; comineatu, qui satis esset
obsessis, ipse in Petram ciuitatem Arabiæ perrexit. Parthi autem apud Hierosolymam in
prædam uersi, in fugientium domos ac regiam irruebant, solis Hyrcani pecunijs abstine-
tes: quæ trecenta talenta superabant, aliorum uero spe minores inueniebantur: quoniam
Herodes iam pridem barbarorum perfidiã suspicãs, quicquid erat in opibus preciosum,
in Idumæam multo ante comportauerat: eiusq; sociorum itidem quisq; fecerat. Veruntã-
men postquam præda potiti sunt Parthi, ad hoc iniuriæ processerunt, ut omnem terram
illam bello implacato replerent, Marisa quoq; ciuitate uastata: nec solum Antigonom re-
gem constituerent, uerum etiam Phaselum & Hyrcanum uinctos ei traderent uerberan-
dos. At ille Hyrcani quidem auriculas dentibus truncat, ut ne solutus quidem mutatis re-
bus unquam pontificatum recipiat: ab integris enim celebrat i sacra oportet. Phaseli uero

*Victoria He-
rodij.
Herodionis*

uirtute praeuentus est Antigonus. Qui cum nec ferri copiam, nec manus liberas haberet, ad saxum fracto capite interijt: atque ita probato, quod uerus Herodis frater esset, Hyrcanusque degenerasset, uiriliter moritur, dignum antea uita obitum assecutus. Fertur tamen & aliud, quod ex illa quidem plaga resipuerit, sed ueluti curandi eius causa missus ab Antigono medicus, uenenis malis uulnus expleuerit, eoque illi pacto peremerit. Vtriusuis autem uerius sit, praeclarum habet initium. Denique aiunt eum, priusquam efflaret animam, cognito ex quadam muliercula, quod Herodes euasisset, dixisse: Nunc bono animo discedam, qui ultorem inimicorum uiuum reliquerim. Ille quidem hunc exitum habuit. Parthi autem, quanquam mulieribus caruerint, quas maxime cupiebant, rebus tamen cum Antigono apud Hierosolymam compositis, uinctum in Parthiam Hyrcanum ducunt. Herodes autem obstinat in Arabiam, uelut adhuc uiuo fratre suo, festinabat: ut pecunias ab rege acciperet, quibus solis exoratum iri pro Phaselo sperabat auaritiam barbarorum. Etenim cogitabat, si Arabs minus memor fuisset paternae amicitiae, animoque liberali paratior, uel mutuum ab eo sumere, quod redemptionis causa praeberet: pignori opposito ipsius filio, quem redimeret. Secum enim habebat fratris filium, septem annos natum: trecentaque talenta dare decreuerat, interpositis precationi Tyrijs. Sed profecto studium fortuna praeuenerat: & Phaselo mortuo, ne quicquam fratrem diligebat Herodes. Non tamen uel apud Arabas saluam amicitiam reperit. Denique Malachus rex eorum, praemissis qui hoc admonerent, quamprimum reuertere eum ex finibus suis iubet, simulatione quidem Parthos per legatos petisse, ut Herodem Arabia pelleret: certa uero causa fuit, quod uicem Antipatro debitam, negare proposuerat, neque pro beneficijs ab eo perceptis, aliquid eius filijs gratiae rependere, consolationis egentibus. Impudentiae uero suatores habebat, qui Antipatri uellent abiurare deposita. Erant autem circa eum potentissimi. Proinde Herodes, ubi Arabas ex ea sibi causa hostes esse deprehendit, unde amicissimos existimabat, eaque respondit nuncijs, quae dolor imperauit, Aegyptum uersus recedit. Et prima quidem uespere in quoddam agreste fanum, dum post se relictos reciperet, diuertit. Postero autem die cum Rhinocoluram peruenisset, fratris ei mors nunciatur. Acceptoque tanto luctu, quantum curarum aestum deposuit, ibat ulterius. Itaque Arabem sero facti poenituit: & qui reuocarent eum, quem contumeliose tractauerat, uelociter misit. Herodes autem in Pelusium peruenerat: ibique transitu prohibitus ab eius rei speculatoribus, rectores adit: & illi famam uiri dignitatemque reueriti, Alexandriam eum prosequuntur. Ingressus autem ciuitatem, a Cleopatra honorifice susceptus est, ducem sibi militum fore eum, ad ea quae parabat, existimante. Post habitis autem reginae precibus, neque hyemis asperitatem, neque marina discrimina, quo minus nauigaret Romam, extimuit. Circa Pamphyliam uero periclitatus, maiore oneris parte reiecta, uix in Rhodum uehementer bello Cassij uexatam, saluus euadit. Amicorum autem suorum, Ptolemæi & Saphinij receptus hospitio, licet rei pecuniariae premeretur inopia, maximam tamen aedificat nauim triremem: eaque cum amicis delatus Brundisium, atque inde continuo Romam profectus, familiaritatis paternae gratia, primum conuenit Antonium: eiisque tam suas quam totius generis clades exponit: quodque affectibus suis in castello relictis, atque obsidione cinctis, ad eum hyeme supplex nauigasset. Itaque tantae miserationis casum miseratus Antonius, & memoria quidem iunctae cum Antipatro dexteræ, tum uero ipsius qui aderat, contemplatione uirtutis, etiam tunc eum regem constituere proposuit Iudaeorum, quem ipse tetrarcham antea fecerat. Non minus autem, quam fauore Herodis, odio ducebat Antigonum. Hunc enim & seditiosum, & Romanis inimicum esse arbitrabatur. Caesar quidem habebat, multo quam ipse paratius renouantem Antipatri expeditiones, quas in Aegypto cum eius praefectus pertulerat: & hospitium & in rebus cunctis beneuolentiam: cum praeter haec ipsius quoque Herodis strenuitatem cerneret. Veruntamen & senatum conuocabat, ubi Messala, & post eum Atratinus, astante Herode, praefectus eius merita, & ipsius circa populum Romanum fidem prosequerentur, quo simul hostem Antigonum demonstrarent, non solum quod intra breue tempus is dissidere coepisset, uersus etiam quod antea quoque populo Romano despecto, Parthorum suffragio regnum curauisset accipere. His autem comoto senatu, cum Antonius etiam bello contra Parthos gerendo utile esse diceret Herodem regem creari, omnes assentiunt. Dimissoque senatu, Antonius quidem & Caesar

Herodes Romam nauigat.

Anti. lib. 14. cap. 13

egrediebatur, medium stipantes Herodem. Consules autem cum alijs magistratibus antecedeabant, caesuri hostias, decretumq; senatus in Capitolio reposituri. Primo autem die regni Herodis, apud Antonium coenatum est.

De bello Herodis à Roma redeuntis, pro Hierosolyma & contra latrones.

Caput XII.

Eodem uero tempore, Antigonus apud Massadam inclusos obsidebat, alijs quidem cuiusque necessarijs abundantes, aquae autem inopes. Vnde Iosippus quoque frater Herodis cum ducentis familiaribus suis ad Arabas confugere cogitabat: audito, quod eorū quae in Herodem commiserat, Malachum poeniteret: castellumq; reliquisset, nisi circa noctem, qua exiturus erat, plurimum imbrium contigisset effundi. Aqua enim repletis puteis, fugiendi causa non erat, adeo ut etiam ultro in Antigoni militem eruptiones auderent: multosq; nunc aperto praelio, nunc insidijs neci darent; non tamen illis omnia pro uoto cedebant, sed ipsi quoque interdum cum aduerso casu reuertebantur. Interea dux Romani militis Ventidius, prohibitum missus Parthos à Syria, post illos in Iudaeam uenit: uerbo quidem, ut Iosippo & qui unā obsidebantur, ferret auxilium: re autem uera, ut pecunias auferret Antigono. Itaque cum non longe ab Hierosolymis tetendisset, quaestu expletus, ipse quidem cum maxima exercitus parte discessit. Silonem uero cum paucis, ne furtum deprehenderet, si omnes abduxisset, reliquit. Antigonus autem, sperans iterū Parthos sibi adiumento fore, Silonem interim placabat: ut pendēte spe, nihil inquietaret. Iam uero naui ex Italia in Ptolemaidem deuectus Herodes, non parua manu coacta exterorum atque gentilium, per Galilaeam aduersus Antigonom properabat, Ventidij & Silonis fultus auxilio: quibus Delius ab Antonio missus, ut Herodem in regnum deducerent persuasit. Horum autem Ventidius quidem turbas in ciuitatibus, quae propter Parthos euenerāt, componebat. Silonem uero Antigonus in Iudaea mercede corruerat. Nō tamen Herodes opis agebat. in dies enim singulos, quo magis iter promouebat, augebantur eius copiae. nam praeter paucos, omnis ei Galilaea consensit. & propositum habebat praemium necessarium Massadam, ut primum affectus suos obsidione liberaret, sed impedimento fuit Ioppe. Haec enim prius, quod hostilis esset, eximenda uidebantur: ne dū ipse peteret Hierosolymam, receptaculum à tergo aliquod inimicis relinqueretur. Silo autem iungit agmina, inuenisse gaudens resistendi occasionem, quod cum persequutio premeret Iudaeorum. Hos autem Herodes paruae manus excursatiōe perterritos, mature in fugam uertit: & Silonem male repugnantem, periculo eripit. Deinde capta Ioppe, suos liberaturus ad Massadam festinabat: dum indigenarum alios amicitia paterna sibi sociaret, alios ipsius gloria, nonnullos utriusque beneficijs debita uicissitudo: plurimos tamen spes, ut a rege certissimo. Iamque ualidissimas quaesierat militum copias, sed Antigonus iter eius impediēbat, loca insidijs opportuna praecupās, unde nullum aut minimum afferebat hostibus detrimentum. Herodes autem facile receptis ex Massada pignoribus suis & rebus, à castello in Hierosolymam perrexit. Cui se Silonis milites, & multi ex ciuitate iunxerunt, uirium eius timore perculsi. Castris autem positis ad occidentalem regionem oppidi, custodes eius partis, ipsum sagittis & iaculis impetebant: ab alijs uero per cuneos excurrentibus, primae frontis acies tentabantur. Herodes autem primo circa muros praconis uoce declarari iussit, populi se bono & saluti ciuitatis aduenisse: poenāsque ab nullo quamuis manifesto inimico repetiturum, sed discordissimis etiam offensarum obliuionem daturum. Deinde cum allocutionibus contrarijs pars Antigoni obstarēt, quo minus aut pracones exaudire, aut uoluntatem mutare quispiam posset, quod reliquum erat, suis imperat murorum defensores deturbare: atque illi statim sagittis cunctos ex turribus in fugam uerterunt. Ibique tunc Silonis detecta corruptio est. Multis enim militum subornatis, qui rebus egere se necessarijs acclamarent, pecuniamque alimentis poscerent, atque hyemandi gratia in loca opportuna dimitti (Nam ciuitati proxima deserta erant, ita omnibus ab Antigono ante prouisis) & incitabat exercitum, & ipse recedere conabatur. Herodes autem non solum duces, qui Siloni parerent, sed etiam milites ubi essent plurimi conueniendo, rogabat, ne se destituerent, quem scirent à Caesare & Antonio, & senatu deductum, in uno die pollicitus eos penuria soluere. Deinde haec precatus, ipse agros adit: tantamque his exhibuit copiam commeatus, ut Silonia

Anti lib. 24. cap. 23.

An. lib. 14. cap. 24.

Herodes Hierosolymam obsidet.

omnes accusationes perimeret simulque prospiciens, ne uel in posterum ministrare desinerent, accolae Samariae per epistolas admonebat, (Nam ciuitas eius se clientelae dederat) ut alimenta et uinum, et oleum, et pecora in Ierichunta deferrent. Hoc ubi audiuit Antigonus, statim qui frumentatu hostes prohiberent, atque insidijs opprimerent, per agros dimittit. Illique iussis obediunt, et magna iam manus armatorum super Ierichunta fuerat congregata. Discreti autem montibus infidebant, si qui exportarent uictui necessaria speculantes. Non tamen Herodes ociosus erat, sed decem cohortibus comitatus, quinque Romanorum, et quinque Iudaeorum, quibus permixti erant etiam mercede conducti trecenti, praeterea paucis equitibus Ierichunta peruenit: et ciuitatem quidem uacuum habitatoribus reperit, quingentos uero cum mulieribus ac familijs, montem occupasse cacumina, et hos quidem captos dimisit. Romani autem in reliquam ciuitatem irruunt, eamque diripiunt, cum plenas domos offendissent omnigenis opibus. Rex autem apud Ierichunta praedio colloco, reuersus est: Romanumque militem in his quae sibi accesserant ciuitatibus, hoc est, Idumaeam et Galilaeam et Samariam, hyematurus dimisit. Antigonus quoque Silonis corruptione meruit, ut exercitus partem Lyddes suscipere in Antigoni gratiam. Et Romani quidem armorum et ra soluti, rebus omnibus abundabant. Herodes autem non quiescebat, sed Idumaeam duobus millibus peditum, et quadringentis equitibus, misso etiam fratre suo Iosippo, communiuit, ne quid noui cum Antigono tentaretur. Ipse autem, matre cum alijs quos ex Massada liberauerat affectibus suis in Samariam translata, ibique tutissime collocata, ut caetera Galilaeae subuerteret, atque Antigoni praedia expelleret, proficiscitur. Cumque Sephorim, licet uehementissime ningeret, peruenisset facillime ciuitatem capit, custodibus eius ante aggressionem fuga dilapsis: ibique suis militibus, quos hyemis fatigauerat, recreatis (erat enim magna copia commeatus) aduersus latrones in speluncis agentes direxit animum: quod plerumque illius regionis incurstantes, non minoribus quam belli cladibus incolae afficiebant. Praemissis autem tribus peditum cohortibus, unaque ala equitum in uicini Arbelam, ipse diebus quadraginta post cum reliqua manu superuenit. Nec tamen eius incursum hostes extimuerunt, sed armati obuiam procedebant, peritia bellatoris fidei, et ferocitate latronis. Denique praelio commisso, dextro ipsorum cornu, sinistram Herodis in fugam pellitur. Ille autem de suo dextro circungressus, uelociter subuenit: et suos quidem a fuga retrahit irruendo autem in hostes, impetum persequentium refrenabat, donec a fronte pugnantes uiolentiae concesserunt: qui tamen eos usque ad Iordanem caedendo persequabatur: et magna fugientium parte perempta, caeteri trans fluuium disiecti sunt: et Galilaea metu expurgata, nisi quod in speluncis latitantes reliquerant, eorumque causa diutius ibi remorandum fuit. Quamobrem primum laboris fructum militibus rependebat, centum quinquaginta argenti drachmas singulis diuidendo: eorumque ducibus multiplicatam summam ad hyberna mittendo. Pherorae autem fratri minimo scripsit, ut et foro uenaliu consuleret, muroque castellum Alexandrii cingeret: quae ab illo curata sunt. Interea circiter Athenas uersabatur Antonius. Ventidius autem ad bellum contra Parthos Silonem atque Herodem accersit: mandato eis per epistolas, ut Iudaeae statum ante componerent. Sed Herodes libenter ad Ventidium Silone dimisso, ipse aduersum latrones in speluncis habitans mouet exercitum. Ista autem spelunca in praeruptis montibus erat, undique inaccessa, transuersosque tantum ac perangustos ascensus habebat: saxumque ab earum fronte usque ad fauces altissimas pertingebat, rectum uallibus imminens, ut aliquandiu quidem rex pro loci difficultate quid ageret, incertus esset. Postremo autem placuit, ut molimine uteretur satis incauto. Etenim ualentissimus quisque demissus arcubus exponebatur in ostia spelunca rum. Hiique cum familijs eos mactabant, ignemque repugnantibus iniiciebant. Cumque aliquos ex his conseruare uellet Herodes, ut ad se accederent, uoce praconis edixit. Sed illorum neque uoluntarius se quisquam ei tradidit: sed et quos uis coegerat, multi mortem captiuitati praetulerunt. Vbi etiam senior quidam, septem filiorum praefatus, orates cum misce pueros, ut egredi sibi ad foedera permitteret, occidit hoc modo: iussit exire singulos, ipse ad ostium stabat, et prodeuntem quemque filiorum trucidabat. Herodes autem ex specula haec prospiciens, et dolore conficiebatur: et ut filiis parceret, seni dexteram cum precibus porrigebat, ille autem dictis eius nequaquam mitior factus, insuper humilem animum Herodis

Herodes cum
Romanis Ierichunta
nauit.

An. lib. 14.
cap. 24.

Victoria Herodis.

An. lib. 14.
cap. 25.

rodi exprobrauit. Et post filios occidit uxorem: deiectisq; desuper mortuis, postremo semetipsum præcipitem misit. Speluncis igitur & qui in his erant ita subactis, Herodes relicta exercitus parte, quantum ne quis rebellare tentaret, satis esse arbitrabatur, eiq; parti Ptolemæo proposito, in Samariam rediit: scutatorum quidem tria millia, sexcentos uero equites in Antigonum ducens. Tuncq; propter eius abscessum nacti licetiam, quibus Galilæam turbare moserat, Ptolemæum quidem ducem aggressi, nec opinantem interficiunt. Agros autem uastabant, in paludes atq; in abditissima loca refugientes. Quibus cognitis, Herodes mature succurrit: & magnam quidem eorum multitudinem morte consumit. Omnibus autem castellis obsidione liberatis, huius mutationis causa multam exegit à ciuitatibus pecuniam, centum talenta. Iam uero Parthis expulsis, occiso etiam Pacoro, Ventidius Antonij literis monitus, equitum mille auxilia duarumq; legionum, aduersus Antigonum mittit Herodi. Eorum autem ducem Machæram, ut se adiutum ueniret, per epistolas rogauit Antigonus, & de iniuria Herodis multa conquestus, & pecuniam dare pollicitus. Sed is, nec enim ad quos missus fuerat, negligendum putabat, cum præsertim plura daret Herodes: in proditiōe quidem ei non paruit, simulata uero amicitia, res Antigoni exploratum perrexit, non admissio Herodis consilio, dissuadentis id fieri. Antigonus autem, quia præsensit quid cogitaret, ciuitatem ei clausit, & tanquam hostem proturbabat ex mœnibus, donec Machæram incepti puduit, & in Amathuntem ad Herodem recessit. Iratus autem quod res aliter cesserat, quosunque Iudæos offenderet interficiebat, ut nec uel Herodianis parceret: sed ut Antigonianis, omnibus abutebatur. Hæc cum agre ferret Herodes, in Machæram quidem uindicare uoluit, tanquam in hostem: iracundiam uero repressit, et ad Antonium properabat, apud eum accusaturus Machære iniquitatem. Ille autem delicta sua reputans, uelociter regem consequitur: utq; in gratiam secum redeat, multis precibus efficit. Neq; tamen Herodes à proposito suo reuocatus est, quo minus ad Antonium pergere. Sed cum audisset eum magnis uiribus oppugnare Samosatam, iuxta Euphratem ualidissimam ciuitatem, acrius festinabat, opportunum hoc tempus esse perspiciebat demonstrandæ uirtutis, & ut magis magisq; placeret Antonio. Deniq; mox ut ad eum uenit, finem attulit obsidioni, multis Barbaris interfectis, magnaq; prædæ paræ sibi destinata: ut Antonius quidem, quanquam eius uirtutem antea mirabatur, tamē etiam tunc magis eandem opinionem haberet, multumq; ad honores eius spemq; regni adderet, Antiochus uero tradere Samosatam cogeretur.

*Machera in
solentia.*

¶ De morte Iosippi, & obsidione Hierosolymæ per Herodem, & Antigono occiso.

Caput XIII.

DVm hæc agerentur, res Herodis in Iudæa fractæ sunt. Reliquerat enim Iosippum fratrem suum, qui omnia procuraret, cum mandatis huiusmodi, ut nihil ante reditum suum aduersus Antigonum moueret, quia non firmum esset auxilium Machære, quantum ex delictis superioribus appareret. Verum Iosippus, ubi fratrem procul abesse cognouit, immemor præceptorum, Ierichunta cum quinque cohortibus à Machæra secum missis petit, ut maturo messium tempore frumenta diripiat. Incursum autem hostium per montana atque aspera loca oppressus, & ipse cadit, magnam uiri fortis in ea pugna gloriam consecutus, & omnes Romani milites pereunt. Recens autem lectæ de Syria cohortes erant, nec ueteranorum quenquam permixtum habebant, qui belli imperitis opitulari posset. Antigonus autem uictoria minime contentus fuit, sed eo processit iracundiæ, ut mortuum quoque Iosippum uerberaret. Denique nactus corpora mortuorum, etiam caput eius abscidit, quamuis quinquaginta talenta Pheroras frater precium redemptionis offerret. Tanta uero nouitas post Antigoni uictoriam Galilææ res occupauit, ut qui partibus eius magis fauerent, productos optimates Herodis studiosos lacu submergerent: multaque in Idumæa quoque mutarentur, ubi Machæra castelli cuiusdam instaurabat mœnia, cuius nomen est Githa. Nec horum quicquam Herodes audierat. Captis enim Samosatæ Antonius, & præposito Syriæ Sosio, iussu ut Herodem quoq; aduersus Antigonum adiuuaret, discessit in Aegyptum. Sosius autem duabus cohortibus in Iudæam præmissis, quarum Herodes uteretur auxilio, ipse enim cætera manu militum sequebatur, Herodi autem degenti prope Daphnen Antiochiæ, mortem fratris

*An. lib. 14
ca. 25.*

somnia manifesta significant. Cumq; turbatus profuisset e stratis, ecce nuncij cladis intrabant: quare prae dolore paululum questus, maxima parte luctus dilata, in hostes properabat, ultra vires iter accelerans. Et ubi ad Libanum venit, octingentos montis accolae assumit auxilio, unamq; his iungit Romanorum cohortem. Cum quibus, non expectata luce Galilaeam ingressus est, hostesq; obuios in eum quem reliquerant locum auertit. & assidue quidem castellum oppugnare tētabat, sed prius quam id caperet, asperissima hyeme coactus, in vicum proximum recepit exercitum. paucis autem diebus post, auctus etiam alterius cohortis praesidio, quam Antonius miserat, tanto hostibus terrori fuit, ut castella nocte desererent. iamq; per Ierichunta properans ibat, ut quamprimum interfectores fratris sui posset ulcisci, ubi etiam mirabilis ei monstriq; similis casus euenit: unde propter spem liberatus, opinionem quod deo charus esset, adeptus est. Nam cum multi honorati uespere illa apud eum coenauissent, postquam dimisso conuiuium omnes egressi sunt, confestum coenaculum cōcidit. Id autem commune sibi tam periculorum quam salutis praesagium, quantum ad futurum bellum pertineret, esse cōiiciens, mane primo castra mouet: hostiumq; sex circiter millia de montibus decurrentes, prima tentabant agmina. & manum quidem cum Romanis conferere non satis fidebant: lapidibus autem ac telis eos, dummodo plurimos sauciarent, eminus appetebant. ubi Herodes quoq; ipse praeteriens, latus iaculo uulneratur. Antigonus autem se non solum audacia suorum, sed etiam multitudine superiorum uideri cupiens, Pappum quendam ex contubernalibus suis cum manu militum in Samariam mittit, quibus quidem Machæra erat praemium uictoriae. Herodes uero terram peruagatus hostilem, quinque municipia capit, duosq; habitatorum millia consumit. Exiitq; domibus, ad exercitum redit, circa vicum qui appellatur Cana tendentem. In dies autem singulos magna ei multitudo Iudaeorum uel ex ipsa Ierichunte, uel ex alijs regionibus accedebat: cum hos odium moueret Antigoni, alios ipsius Herodes praecleara facinora. Enim uero multos ratione carentes, mutationis cupiditas impellebat. Hoc autem congregari festinante, Pappi milites neque multitudine hostium, neque impetu perterriti, acriter ad pugnam ex altera parte procedunt. Sed ubi agmina conflixerunt, ceteri quidem paulisper restiterunt. Herodes autem fraternae cedis recordatione periculosius dimicans, dum modo eius ulcisceretur autores, aduersam aciem facillime superat. Deinde semper integros aggrediendo, uniuersos in fugam uertit. Erat enim plurima occumbentium strages, cum alij quidem in vicum unde uenerant compellerentur, nouissimus autem ipse instaret, atque infinitos occideret. Postremo ruens inter fugientes hostes in vicum irrupit, cum omnes domus armatis essent refertae, plenaq; propugnatorum desuper recta: & quoniam foris deprehensos facillime superabat, disturbando aedes, intus abditos extrahebat, alios conuulsis obrutos fastigijs, multos simul necabat. Si quis autem subterfugisset ruinam, eum gladijs armati milites excipiebant. Tantaq; cadauerum per omnes uias multitudo congregata est, ut etiam uictoribus ipsis transitus obstrueretur. Hanc plagam hostes adeo non tulerunt, ut confluentium turba conspectis qui in uico perissent, fuga discederent. Statimq; successu fretus Herodes ad Hierosolymam perrexisset, nisi cum hyemis asperitas prohibuisset. Haec enim perficiendae uictoriae fuit impedimentum, & ne penitus opprimeretur Antigonus obstitit, qui ciuitatem iam deserere cogitarat. Herodes autem ad uesperam, cum lassos amicos reficiendi corporis gratia dimisisset, ipse adhuc ab armis calidus, more militis lauatum ibat. Siquidem unus tantum puer eum sequebatur. Et priusquam in balneum perueniret, obuius ei quidam ex hostibus gladio armatus excurrit, deinde alter & tertius & plures. Et hi confugerant armati ex acie in balneum, sed perculsi etiam tum metu ac latitantibus, ut regem uiderunt, illum quidem stupore debilitati ac tremantes, cum inermis ceteri praetererunt: exitus uero qui fugerent cursu petebant. Itaque cum alius casu, qui eos comprehenderet nullus adesset, Herodi autem nihil pati satis fuisset, omnes effugiunt. Postero autem die Pappum quidem Antigoni militum ducem, abscisso capite obruncat: idque Pherorae magistro exercitus fratri suo mittit in perempti fratris ultionem. namque Pappus erat qui Iosippum interfecerat. Vbi autem rigor hyemis cessit, Hierosolymam repetiit: murisque admoto milite (annus autem tertius agebatur, ex quo Romae rex fuerat declaratus) pro templo castra posuit, quae facilius erat expugnatio, & antea Pompeius ceperat ciuitatem.

De ruina coenaculi.

Pappus dux Antigoni.

Victoria Herodis.

Bona fortuna Herodis.

Pappus occiditur.

Exercitu autem in opera distributo, suburbanis que diuisis, tres quidem leuare aggeres, & super eos turres edificare iubet. Relictis autem qui operibus instarent impigerrimis amicorum, ipse in Samariam uadit, uxorem accepturus, Alexandri filij Aristobuli filiam sibi desponsatam, ut diximus: & dum obsidet, subcisua opera nuptias curaturus: quippe iam hostes despiciebat. Igitur ubi eam duxit, ad Hierosolymam redit, auctus militum copiis: eiq; Sosius cum magna manu equitum peditumq; sociat: qua mediterraneo itinere praemissa, ipse per Phoenicem iter fecit. Vniuerso autem exercitu congregato, ad peditum legiones undecim, equitumq; sex millia, praeter auxilia Syrorum, non pro minima parte ducenda, prope a septentrionali muro castra collocarunt: Herodes quidem senatu consulto fretus, quo rex fuerat declaratus: Sosius uero Antonio, a quo milites quibus praerat asciret missos Herodis auxilio. Iudaeorum autem intra ciuitatem agentium populus uarie turbatus erat. Nam circa templum infirmior multitudo conueniens, furore agebat, multumq; ueluti diuinitus de temporibus dictitabat: & qui audaciores essent, in cateruas coglobati, multis modis latrocinebatur: maxime ex locis oppido proximis uictui necessaria diripientes, neq; aut equis aut uiris alimenta relinquebant. Bellatorum autem constantiores, obsidentibus oppositi, e muris opus aggerum prohibebant, & contra instrumenta oppugnantium, semper nouum aliquod obstaculum moliebantur. In nulla re autem aequae in cuniculis superabant. Rex autem aduersus latrocinia quidē occultas excogitauit militum insidias, quibus eorum reprimerentur excursus: inopiam uero alimentorum longinquis transvectionibus adiuuari disposuit. Ac pugnae intenti, quamuis omnem modum audaciae supergrederentur, Romanorum tamen peritia uincebantur. Nihilominus aperte cum his, certa morte proposita, confligebant. Ex improuiso autem Romanis per cuniculos intermedios emergentibus, prius quam muri aliqua pars dirueretur, alteram eius uicem muniebant. Prius autem neq; manibus neq; machinis deficiebant, quoniam usq; ad ultimum repugnare decreuerant. Deniq; tanto exercitu circumsidente, per quinque menses obsidium tolerauerunt: donec quidam ex his, quos lectos habebat Herodes, ausi muri transgredi, ciuitatem irrupere, & post eos Sosij centuriones. Igitur ante omnia sano proxima capiebantur: & infuso exercitu, plurima ubique mors erat: Romanis quidem propter obsidionis moras iratis, Herodis uero manu Iudaica summo intenta studio, ne quis penitus ex aduersariis euaderet. Maestabantur autem quamplurimi, & per angustiores uisus eos oppidi, & in domos compulsi, etsi ad templum etiam confugissent: nec ulla erat aut se nece tutis aut muliebris infirmitatis miseratio. Deniq; licet rex ubique mittens rogaret ut parcerent, nemo tamen dexteram continuit: sed ueluti furentes, omnem persequiebantur aetatem. Ibi tunc etiam Antigonus, neq; priorem neq; praesentem fortunam cogitans, domo descendit, & ad pedes Sosij prostrernitur. Ille autem nihil cum tantae mutationis causa miseratus, & intemperanter derisit, & Antigonom appellauit, neq; tamen etiam custodia liberum dimisit ut foeminam. Itaq; ille quidem uinctus asseruabatur. Herodes autem etsi iam hostes uicisset, ut externa quoq; auxilia compesceret prouidebat. Visendi cum templi, sanctorumq; eius studio, omnis multitudo pegrina fuerat incitata. Ob eamq; rem, hos minus, alios precibus, nonnullos armis etiam refrenabat: acerbiores q; si uictus fuisset existimans sibi fore uictoria, si quod uideri nefas esset, culpa sua uisum fuisset. Mox autem etiam rapinas in ciuitate prohibuit, multa inuectus in Sosium, si uacuefacto uiris & pecunijs oppido, Romani regem se solitudinis reliquissent: qui pro tanta ciuili caede, totius orbis terrarum imperium, uile precium iudicaret. Illo autē iusti esse dicente, ut pro labore obsidionis praedandi licentiam milites haberent, ipse de suis facultatibus mercedem singulis distributurum se iussit. Atq; ita redemptis patriae reliquijs, promissa complcuit. Nam & militum quemque liberaliter, & pro merito duces, ipsumq; Sosium regia largitate donauit, ut nemo egēs pecunijs abiret. Post haec Sosius aurea corona deo dedicata, ex Hierosolymis remeauit. Antonio uinctum Antigonom ducens, & illum quidem uana spe uitae cupidum usq; ad ultimum diem, ignauia digna securis excepit. Rex autem Herodes discreta multitudo ciuilitatis, suarum quidem partium studiosos, quo magis beneuolos sibi faceret, honorifice tractabat, Antigonianos autē neci tradebat. Et cum pecunia defecisset, diuiso quicquid ornamentorum haberet, Antonio eiusq; comitibus misit. Non tamen omnino ne quid pateret redemit,

An. lib. 14.
c. 12.An. lib. 15
cap. 1.

Amor Antonij & Cleopatrae. Iam enim Antonius Cleopatrae amore corruptus, in omni re cupidini cesserat. Etenim Cleopatra, ubi tanta cognationem suam saevitia persecuta est, ut neq; propinquus sanguine su peresset, cædis rabiem contulit in extraneos, Syrorumq; optimates apud Antonium, criminando suadebat eos interfici, ut eo modo cuiusq; possessiones dominio suo facilius quæ reret. Postea vero q̄ in Iudæos atq; Arabes usq; extendit avaritiam, ut reges eorum Herodes & Malachus interirent, occulte moliebatur. Cui cum verbotenus annuisset Antonius, occidere quidem bonos viros tantosq; reges iniustum esse duxit: verum inter amicos ultra non habuit, sed multa terra ex eorum præcisa finibus, & quod erat in Ierichum pal metum in quo balsamum gignitur, & ciuitates præter Tyrum & Sidonem cunctas intra flumen Eleutherum ipsi dedit. Quorum potita dominio, ad Euphratem usq; Parthis bel lum inferentem profecuta Antonium, per Apameam & Damascum in Iudæam venit. At que hic Herodes, licet magnis muneribus infensum eius animum mitigasset, tamen duc tis talentis annuis abscissas regno suo possessiones impetrat sibi locari: ipsamq; omnibus obsequiis placans, Pelusium usque deducit. Nec multum interea tempus & Antonius a Parthis aderat, captiuumq; Artabazen Tigranis filium dono Cleopatrae ducebat. Nam cum pecuniis omniq; præda, Parthus illi statim condonatus est.

¶ De insidijs Cleopatrae in Herodem, & Herodis prælio contra Arabes, & ingenti terremotu.

Caput XIII.

An. lib. 15. c. 5. **C**oncitato autem bello Actiaco, Herodes quidē cum Antonio proficisci paratus erat, & alijs per Iudæam turbis liberatus, & Hyrcanio positus, quem uicum Antigoni sor ter tenebat: ueruntamen a Cleopatra callide, ne periculorum Antonij particeps fieret, in terclusus est. Regibus enim, ut diximus, insidias tendens, bellum in Arabas ut Herodi cō mitteret, persuadet Antonio, quos si uicisset, Arabia: sin autem uictus esset, Iudææ domi na constitueretur, alterumq; potentium per alterum pessundaret. Sed hoc eius consilium Herodi feliciter cessit. Nam primum in Syros hostes ducēs, magnum quem consilauerat equitatum, circa Diospolim in eos mittit, & quamuis fortiter resistentes, superauit. Qui cum iam uicti essent, magno motu Arabes suscitantur: & infinita manus in Syriae Coeles Canathan congregati, expectabant Iudæos. Vbi rex eos Herodes cum exercitu aggressus, bellum consultius administrare tentabat, castraq; muro cingi præcipiebat. Non tamen di paruit multitudo, sed priore uictoria freti Arabas impetunt. Et prima coitione in fugam uersos urgebant: in persecutione uero insidijs periclitat Herodes, Canathensibus ab Athe nione immixtis, qui ex Cleopatrae ducibus semper ei fuerat inimicus. Namq; horum incur su recreati Arabes, pugna repetit: iunctisq; agminibus circa saxosa loca & deuia, Herodis militem fugant, plurimis cæde prostratis. Qui uero ex prælio seruati sunt, in uicum Or mizam confugiunt. Vbi etiam castra eorum cum hominibus circumuenta Arabes, sicut erant plena, ceperunt. Neq; multo post accepta clade, Herodes aderat cum auxilijs, serius q̄ usus poposcit. Huius ei uulneris causa fuit, præpositorum militibus cōtumacia, quod fuffis obedire noluerunt. Non enim repentino commissio prælio ullum Athenio insidian di tempus habuisset. Rursus tamen ultus est Arabas, assiduus fines eorum incurfionibus in festans: quodq; semel uictus est, sæpe rependit. Sed dum inimicos persequitur, incurrit ei diuinitus alia calamitas, septimo regni anno & Actiaco bello feruente. Nam quæ ueris in itio terra mota, infinita quidem pecorū, triginta uero hominum millia peremit, cum ex ercitus mansisset incolumis, quoniam sub diuo tendebat: ibiq; Arabas in maiorem audad am fama sustulit, tristibus nuncijs grauius semper aliquid affingens. Vnde uelut omni sub uersa Iudæa, terræ obtinendæ spe, quia neminem superesse credebant, in eam irruunt, lo gatis prius interfectis, qui ad se uenerant a Iudæis. Herodes autem aduentu hostium per territam suorum multitudinem, tam magnitudine q̄ assiduitate calamitatum fractam, ad repugnandum incitare tentabat, hæc dicens: Rationem habere non uidetur, cur uos præ sens formido perculerit. Nam diuinæ quidem indignationis plagas mœrori uobis cē nō miror. Ignauum est autem perpeti idem, etiam cum incur sus hominum repellendi sunt. Ego enim tantum abest ut hostes post terræmotum primescam, quod magis putauerim deum hanc illis illecebram immisisse, ut poenas redderent. Non enim tantū manu armisq; freti, quantum nostris calamitatibus, ueniunt, Fallax autem spes est, quæ non suis uiribus

Herodis con cio.

nititur, sed alienis aduersis. Neque uero uel secundæ res uel contrariæ, apud homines certæ sunt: sed in utranque partem uideas fortunam nutare uicissim, & exempla uobis propria demonstrabunt. Nempe prælio superiore uictores, post ab hostibus uicti sumus. & nunc ergo, quantum æstimare licet, illi capientur, uictores se fore credentes. Nimis enim confidens, incautus est: metus autem præuidentiam docet. Itaque mihi quidem, hoc ipsum quod timetis, fiducia suggerit. Nam cum ferociiores quàm opus erat fuistis, & præter uoluntatem meam in hostes egressi estis, Athenion insidiandi tempus inuenit. Nunc autem uestra cunctatio, & minus alacer animus, ut uidetur, certam mihi uictoriam spondet. Conuenit tamen ante prælium sic esse affectos, in ipso autem opere uirtutem exerere: consceleratisque hostibus planum facere, quod neque humanum aliquod malum, neque ira cælestis unquam deprimit fortitudinem Iudæorum, donec spiritum uitæ ducunt: uel eorum quisquam in bonis suis Arabas dominari patietur, quos aliquoties pene captiuos abduxit. Nihil autem uos terreat rerum anima carentium metus: neque arbitremini, terræ concussionem, alicuius futuræ cladis esse portentum. Naturalia namque sunt elementorum quoque uitia: nulliusque damnum inferunt, nisi quod ex ipsis euenerit. Nam pestilentia quidem, uel famis uel terræ motus signum aliquod, tardius fortasse præcesserit: ipsa uero cum extiterint, sui magnitudine finiuntur. Cæterum quid nobis amplius, quàm terræ concussio, bellum nocere poterit etiam uictis? imo enim uero maximum imminenti excidii monstrum, non sponte sua neque alienis manibus inimicis accidit, qui legatos nostros præter omnium hominum leges crudeliter mactauerunt, talesque deo pro belli euentu hostias ceciderunt. Non enim effugient maximum eius lumen inuictamque dexteram, sed continuo poenas dabunt: si patrio repleti spiritu, in uindictam uiolati foederis animos excitemus. Pergite quisque non pro coniugibus, neque pro liberis, aut pro patriæ periculis pugnaturi: sed legatorum cædis ultores. Illi melius quàm nos qui uiuimus, exercitum regent: uobisque mihi obedientibus, periclitabor ipse pro cæteris. Pro certo enim sciatis, fortitudinem uestram sustineri non posse, nisi temeritate lædatur. His adhortatus milites, ubi eos alacres uidit, sacra deo celebrauit: deinde cum exercitu Iordanem fluuium transgressus est. Castris autem Philadelphię positis, haud procul ab hostibus, quasi de interiacente castello cõtenderet, pugnam eminens iritabat, quamprimum cupiens congregari. Nam & hostes præmiserant, qui castellum occuparent. Sed illos quidem regni facile repulerunt, collemque tenuerunt. Ipse uero quotidie producto ad prælium milite, instructaque acie, Arabes lacebatur. Cum autem nemmo contra procederet (quædam enim eos uehemens formido tenebat, & ante multitudinem dux Althemus timore obriguerat) uallum eorum distabat ipse aggressus: eosque modo coacti ad pugnam, confusis ordinibus, mixti que cum equitibus pedites egrediuntur: etiam multitudine superiores, Iudæis tamen alacritate impares, quantum audaciores eos faceret uictoriæ desperatio. Et quandiu quidem restiterunt, non magna eorum cædes facta est: ubi uero terga nudauerunt, multi a Iudæis, multi uero a semetipsis conculcati perierunt. Denique millia quinque in fuga ceciderunt, cæteraque multitudo in uallum compulsa est, eosque statim circumseptos obsidebat Herodes. Et licet armis prope adesset excidium, tamē aquæ penuria uehementer urgebat. Cum rex arrogantius eorum legatos despiceret, orta lenta quinquaginta pro redemptione offerentibus, magis instaret: denique ardesciente fide, cateruatim exeuntes, ultro se Iudæis tradebant, adeo ut quinque diebus quatuor millia uincirentur, sexto reliqua multitudo ad pugnam desperatâ salute procederet. Quibus cōgressus Herodes, iterum septem millia eireiter stetit: tam magna plaga ult^o Arabiam, extincto uirorum eius spiritu, tantum profecit, ut eius patronus ab ea gente optaretur.

*Cōgreditur
Herodes cum
hoste.*

¶ Herodes exaltatus in regnum.

Caput XV.

Mox autem illum excepit desueta rerum sollicitudo propter amicitiam Antonii, post uictoriam Cæsaris apud Actium. Veruntamen plus timoris habebat, quàm ipse patiebatur. Nec enim Cæsar uictum iudicabat Antonium, donec Herodes cum eo superesset. Itaque rex periculis decreuit occurrere: Rhodumque transmissus, ubi Cæsar eo tempore morabatur, adiit eum sine diademate, ueste quidem cultuque priuato, sed fastu regio: neque dissimulata ueritate, coram eo hæc dixit: Ego quidem, Cæsar, rex factus ab Antonio, factor utilem me fuisse regem Antonio. Neque dissimulauerim, quod omnimodo armis quo

*Ant. lib. 19
cap. 7.*

que me grauem expertus esses, nisi Arabes prohibuissent. Veruntamen & auxilia ei prouidibus meis misi, & multa frumenti millia: sed nec accepta apud Actium plaga, bene de me meritum deserui. Nam cum auxilij minus commodarem, optimum ei consilium dedi, unam esse dicens Cleopatrae mortem aduersorum correctionem. Quam si occidisset, & pecunias ei, & muros ad tuitionem, & exercitum, & memetipsum belli contra te socium pollicebar. Sed profecto eius aures Cleopatrae amores, & deus, qui tibi uictoriam donaret, obstruxit. Vnde ergo cum Antonio uictus sum, & diadema cum eius fortuna deposui. Ad te autem ueni, spem salutis de uirtute praesumens: & ut in examen adduceretur properans, qualis amicus alicuius fuerim. Ad haec Caesar: Im o uero saluus esto, inquit, & nunc regnato certius. Nam meritis es qui plurimos regas, cum amicitiam tanta fide tuearis. Experire autem, ut etiam felicioribus fidus permaneat: siquidem ego praclarissimam spem de tua magnanimitate mihi promitto. Recte tamen fecit Antonius, qui magis Cleopatrae quam tibi paruit. Te namque lucrati sumus propter eius amentiam. Prior autem ab officiis coepisti, quantum apparet, quem aduersus eorum gladiatores idonea auxilia misisse Ventidius perscribit. Quare interim tibi decreto firmitatem regni praebeco. Experiar autem ipse quoque bene tibi aliquid facere, ut non desideres Antonium. Huius sermonis humanitate regem, ne quid de amicitia sua dubitaret, hortatus, & diadema illi imposuit, & indulgentiam decreto congnat: in quo multa magnifice in eius laudem commemorauit. Ille autem prius cum muneribus delinitum rogabat, ut Alexandrum quendam supplicem, ex amicis Antonij, iuberet absolui. Sed uicit iracundia Caesaris, multa illum & graua pro quo rogabatur admisisse dicentis, quibus repulit deprecantem. Postea uero ad Aegyptum euntem per Syriam Caesarem, Herodes cunctis accepit regni diuitijs: tumque primum cum eo milites recensente, circa Ptolemaidem equo uectus est, coenamque illi cum omnibus amicis exhibuit, atque insuper exercitus eius epulis cuncta distribuit. Prospexit etiam ut per arida loca proficiscentibus ad Pelusium, atque inde redeuntibus aquarum copia non deesset. Nec fuit quicquam utensilium, quod desideraret exercitus. Pro his denique meritis paruum esse Herodi regnum, tam Caesar quam milites existimabant. Ideoque postquam uenit in Aegyptum, iam Cleopatra & Antonio mortuis, non solum ceteros eius honores auxit, uerum etiam regno partem finium addidit, quam Cleopatra dempserat. Et praeterea Gadaram, Hippon, Samariam: maritimarumque insuper ciuitatum Gazam, & Anthedonem, & Ioppen, & Pyrgon Stratonis: & ad haec satellites quadringentos Gallos ei donauit, quos antea Cleopatra stipatores habebat. Nulla res autem magis liberalitatem Caesaris incitabat, quam magnus animus accipientis. Post primam uero Actiada, etiam regionem quae Trachon uocatur, eius ditioni subdidit, eique continentem Batanæam, itemque Auranitiam, ex huiusmodi causa: Zenodorus qui domus Lysaniae conductor erat, non cessauit unquam ex regione quae Trachon dicitur, latrones Damascenis immittere. Illi autem ad Varronem tunc rectorem Syriae confugerunt, eumque deprecati sunt, quo suas miseras Caesari declararet. Caesar autem his cognitis ei rescripserat, ut latrocinium penitus curaret extinguere. Varronem autem milite aggressus loca suspecta, expurgauit latronibus terram, ipsamque Zenodoro abstulit: quam Caesar, ne latronum denuo contra Damascum receptaculum fieret, Herodi dedit, eumque praeterea totius Syriae procuratorem constituit. Et decimo anno reuersus iterum in prouinciam, nequid eo inconsulto procuratoribus liceret administrare praecipit: ac Zenodoro mortuo, terram omnem quae inter Trachonem & Galilæam erat, eidem attribuit. Quod autem maius his omnibus existimabat Herodes, a Caesare quidem post Agrippam amabatur, ab Agrippa uero post Caesarem. Hinc ad summum felicitatis euectus, & ad maiorem subleuatus animum, maximam prouidentiae partem obsequio pietatis impendit.

¶ De urbibus & edificijs instauratis & conditis ab Herode: deque munificentia, qua usus est erga exterarum gentes, eiusque felicitate. Caput XVI.

Ant. lib. 15. c. 10
12. 13. 14.

I Tag anno regni sui quintodecimo, & templum instaurauit, & duplum terrae spatium, quam fuerat circa templum, muro amplexus est, ingenti sumptu & magnificentia singulari. Argumento erant in ambitu fani magnae porticus, eique iunctum a septentrione caestellum, Et illas quidem a fundamentis crexit. Hoc autem nulla re minus quam regni felicitas impendit.

des largis opibus renouatum, Antoniam uocauit, in honorem Antonij. Quin etiam domo sibi regia in superiori parte ciuitatis extructa, duas aedes in ea maximas atq; pulcherrimas, quibus ne templum quidem usquam conferri posset, edificauit: easq; amicorum uocabulis unam Caesaream, Agrippium alteram nominauit. Nec uero solis tectis memoriam eorum & cognomina circumscripsit, sed in totas etiam ciuitates studium liberalitatis extendit. Nam in Samaritica regione, oppidum muro pulcherrimo per uiginti stadia circumdatum, Sebasten appellauit, deductis eo sex millibus colonorum, terraq; fecundissima his attributa: ubi templum quoque maximum inter aedificia, & circum id arcem trium semis stadiorum Caesari dedicauit, eiusdemq; oppidi habitatoribus praecipua legum beneficia praestitit. Ob haec alterius terrae adiectione donatus a Caesare, aliud ei templum circa Iordanis fontem candido marmore posuit, qui locus appellatur Panium. Vbi montis quidam uertex in praecelsum editus, propter subiecti lateris uallem specus aperit umbrosus, qua profunda altitudinis rupes, ad immensum liquentis guttae receptaculum concuiatur, ut stagnantis aquae copia demittentibus aliquid, donec terram inueniant, longitudo nulla sufficiat. Foris autem speluncae radicibus oriuntur fontes: & (ut quidam putant) hoc est Iordanis principium. Sed ueri fidem in posterioribus indicabimus, quin & apud Ierichunta, inter castellum Cyprum & priores domos regias, meliores alias, & quae commodiorem usum praerberent aduenientibus fabricatas, eorundem amicorum nominibus uocitauit. Prorsus non est idoneus regni locus, quem honore Caesaris nudum reliquerit. Postea uero quam fines suos templis repleuit, in prouinciam quoq; honores eius effudit, & in multis ciuitatibus templa quae Caesaria uocantur, constituit. Cum autem inter maritimas ciuitates uidisset unam uetustate iam fessam, quae Stratonos pyrgos uocabatur, & pro loci natura munificentiae suae capacem, totam eam candido saxo reparatam, clarissima regia decorauit, & in ea maxime innatam sibi animi magnitudinem demonstrauit. Nam inter Doram & Ioppen, quarum media ciuitas sita est, omnis ora maritima adeo fuit importuosa, ut omnes qui ad Aegyptum ex Phoenice nauigarent, in saelo fluctuare cogerentur, minas Africi metuentes: cuius etiam mediocris aura, tantas undarum moles ad scopulos erigit, ut retineante aestu gurgitis, per aliquantum spatium maris feritas augeat. Sed rex liberalitate ac sumptibus deuicta natura, Piraeo maiorem portum fabricauit, & in eius penetralibus alias nauibus stationes fecit altissimas. Et quanquam omnis ei locus aduersabatur, tamen ita cum difficultate certauit, ut firmitas quidem structurae nequaquam, maris cederet: pulchritudo uero tanta esset, quasi nulla res ardua praepedisset ornatum. Metus enim quantum diximus portui spatium, per uiginti ulnas in profundum saxa demisit, quorum pleraque pedum quinquaginta longitudinis, & altitudinis nouem, & latitudinis decem, nonnulla uero etiam maiora fuerunt. Expleto autem spatio quod unda celabat, inducentos pedes murum dilatauit. Ex quibus centum repellendis erant fluctibus ante constructi, unde etiam procymia dicebantur: ceteri autem saxeo portus quo cingitur muro subiecti sunt, magnis turribus interpositis, quarum maxima atq; pulcherrima ex nepote Caesaris Drusium cognominata est. Crebri autem fornices ad deducenda quae portus haberet: proq; fornicibus, & circum eos, pila saxea & lara, quae naues egredientes exciperet, deambulatio. Aditus autem septentrionalis erat. Ventorum enim pro situ loci placidissimus est boreas. Ad ostium uero colossi tres, utrinq; fulti columnis: quarum a laeua quidem intrantibus stantes solida turris sustinet: dextra uero duo proceri lapides iuncti, & partis aduersae turris magnitudinem superantes. Domus autem portui connexae, candido itidem lapide, parq; mensura spatiorum, ciuitatis uiae tendentes in portum. Contra ostium uero portus, in colle, Caesaris templum magnitudine simul & pulchritudine praecipuum: in eoq; Caesaris colossus non minor quam Iouis apud Olympiam, cuius ad exemplar factus est, Romano autem par, & Iunoni, quae Argis est. Oppidum autem prouinciae dedicauit, rebusq; aduectis portum, Caesari uero conditoris honorem, unde ciuitati Caesareae nomen imposuit. Quinetiam & cetera opera, forum, theatrum, amphitheatrum, digna uocabulo col-
locauit: & quinquennali certamine instituto, nomen ei Caesaris donauit. Primusq; ipse in centesima nonagesima & secunda olympiade maxima praemia proposuit: ut non solum uictores, sed & proximi & tertij successores eorum, regalibus diuitijs potirentur. Anthes

De Sebastis
condita.

Panium

An. II. 15. c. 16
II. c. lib. 17.
cap. 5.

dona quoque renouatam, quam bella subuerterant, Agrippium uocauit: nimisq; bene-
 uolentia, nomen amici etiam portæ inscripsit, quam ipse in templo ædificauit. Sed nec pa-
 rentes suos ita quisquam dilexit. nam & patris monumentum optimo regni campo ciui-
 tatem condidit, fluminum arborumq; ditissimam, camq; Antipatridem nuncupauit. &
 super Ierichunta castellum, natura tutum, & pulchritudine præcipuum, muro cinxit, at-
 que in honorem matris Cyprum uocauit. Fratriq; Phaselo turrim cognomine Phaselidæ
 Hierosolymis ædificauit, cuius ambitus & in magnitudine liberalitas postea declarabitur.
 Aliamq; ciuitatem in regione quæ à Ierichunte in boream tenditur, Phaselum nomina-
 uit. Cognatis autem & amicis æternæ gloriæ traditis, ne sui quidem fuit inmemor: sed
 castellum contra montem Arabici lateris propugnaculo permunitum, de suo nomine He-
 rodium uocauit: tumulumq; in mamme formam manufactum, qui stadiorum sexaginta
 spatio ab Hierosolymis aberat, similiter nominatum, munificentius accurauit. Etenim
 rotundis quidem turribus cacumen eius amplexus est. Ambitum autem compleuit edi-
 bus regijs liberalissime exornatis: ut non solum interna membrorum facies clarior esse,
 uerum etiam foris parietes ac maceræ, tectaq; largis infusa diuitijs elucere. A quam el-
 am plurimam ingenti sumptu ex longo intervallo induxit, perq; ducentos gradus marmo-
 ris candidissimi fabricauit ascensum. Erat enim totus collis manu factus, & uehementer
 excelsus. Quin & aliam circa radices eius regiam, ac diuersoria, quæ & sarcinas & amicos
 recipere possent, ædificauit: ut pro rerum quidem omnium copia ciuitas esse uideret ca-
 stellum: circumscriptione uero, domus regalis. Tantis autem constructis ædificijs, ani-
 mi sui magnitudinem in plurimis etiam externis ciuitatibus demonstrauit. Namque
 apud Tripolim & Damascum & Ptolemaidem, publicas balneas quæ gymnasia dicunt,
 Bibli autem murum, exedras uero & porticus, foraq; & templa Beryti ac Tyri: necnō &
 apud Sidonem & Damascum theatra condidit. Maritimis autem Laodicensibus aquæ
 ductum: apud Ascalona uero Nymphaeæ siue lacus ornatissimos, & balneas, item peristy-
 lia, tam opere quàm magnitudine miranda constituit. Sunt quibus etiam lucos portusq;
 præstitit. Multæ ciuitates ab eo, tanquam regni sociæ, agris quoq; donatæ sunt. Ad exhibi-
 tionem uero thermarum alijs redditus annuos ac perpetuos delegauit, quemadmodum Co-
 is, ne quando beneficii gratia deficeret. Ad hæc frumenta cunctis ministravit egentibus:
 & Rhodijs ad instruendam classem pecunias sæpe multisq; in locis præbuit, incensumq;
 Pythium in meliorem formam reparauit sumptibus suis. Quid dicam eius in Lycios aut
 Samios liberalitatem: perq; omnem Ioniam eorum, quæ desiderasset quisq;, largitiones?
 Nonne etiam Athenienses, & Lacedæmonij, & Nicopolitani, & in Mysia Pergamum, He-
 rodis sunt plena donarijs? Nonne Antiochenium Syriæ plateam, cum plena coeni ab om-
 nibus uitaretur, per uiginti stadia prolixam, strauit polito marmore: declinandisq; im-
 bribus, quam longa esset porticibus ornauit? Sed hæc quidem propria quis dixerit illo:
 quibus ea detulit, populorum. Quod autem Elidenisibus præstitit, non solum Achæiæ o-
 mune, sed etiam totius orbis terræ munus uidetur, per quem Olympiaci certaminis glo-
 ria diffunditur. Nam cum hoc deficere sumptuum uideret inopia, quodq; soli ex ueteri
 Græcia restabat collabi, non solum agonotheta ipse factus est eo lustro, quod cum Roma
 nauigaret, offendit: sed etiam perpetuos pecuniarum redditus instituit, ut nunquam eius
 memoria agonothetæ munere fungi desineret. Inextricabile opus fuerit, debitorum siue
 tributorum remissiones exponere, sicut Phaselitas & Balaneotas aliaq; circa Ciliciam mu-
 nicipia leuauit annuis pensionibus: licet multum eius animi magnitudinem timor frega-
 rit, ne quam pateretur inuidiam: uelut maius aliquid aucuparetur, si beneficijs ampliori-
 bus afficeret ciuitates, quàm qui eas haberent. Quin & corpore usus est, quod animo con-
 ueniret. Cumq; summus uenator esset, in hoc tamen ipso, equitandi peritia quæ cuperet
 assequeretur. Deniq; uno die quondam quadraginta feras subegit. Est autem aprorum al-
 trix illa regio, sed magis ceruis & onagris frequentatur. Bellator autem erat, qui sustineri
 non posset. Itaq; multos etiam in exercitatione terrebatur: quibus & torquendo iaculo dire-
 ctissimus, & sagittarum liberator uidebatur egregius. Præter animi autem corporisq; uir-
 tutem, fortuna quoq; secunda usus est. Raro enim contra uotum eius, belli cessit euentus.
 Et si quando id accidit, non ipsius culpa, sed aut prodicione quorundam aut temeritate mi-

Præmissa ab
 Herode egē-
 tibus admini-
 strata

litum factum est.

¶ De disidio Herodis cum filiis Alexandro & Aristobulo Caput XVII.

AT uero publicam ei felicitatem inuidentes domestici, & aduersi casus ex muliere coeperunt, quam maxime diligebat. Nam quia regis meruit potestatem, repudiata quam prius acceperat uxorem ex Hierosolymis genus ducentem, quæ Doris uocabatur, Mariammen sibi coniunxit, Alexandri filiam Aristobuli filij: unde domus eius in discordiam uenit, & antea quidem, maxime uero postquam Roma regressus est. Nam primum Antipatrum ex Doride filium, eorum causa quos Mariamme susceperat, expulit ciuitate, solis festis diebus eo commeandi facultate concessa. Deinde auum coniugis Hyrcanum, ex Parthis ad se reuersum, propter insidiarum suspicionem peremit: quem captum quidem, occupata Syria Barzabarnes abduxerat: miserati uero gentiles liberauerunt qui ultra Euphratem colebant. Et si monitis eorum paruisset, ne ad Herodem transfret, non interisset. Verum mortis eius illecebra, fuit neptis matrimonium. Hoc enim fretus, multoq; amplius patriam desiderans, uenit. Herodem autem commouit, non quod regni affectaret, sed quod ipsi iure deberetur. Quinq; autem filiorum quos ex Mariamme susceperat, duæ foeminae, ceteri mares erant. Horumq; minimo Romæ in studiis mortuo, duos maiores natu, & propter matris nobilitatem, & quod iam regnanti sibi fuissent geniti, regie producebat. Sed enim fortior amor his Mariammes suffragabatur: qui in dies singulos proficiens, adeo succendebat Herodem, ut eorum nihil sentiret, quæ propter dilectionem sibi dolescent. Tantum nanque in eum Mariammes erat odium, quantum ipse illam amabat. Habens igitur ex rebus quidem ipsis inimicitiae probabiles causas, ex amore uero fidutiam, in os ei, quæ Hyrcano auo suo fecisset obieciat, quæq; in fratrem Aristobulum egisset. Nec enim uel huic, quanquam puer erat parcebat: quem pontificem in decimo septimo ætatis anno creatum, post honorem statim occidit. Atq; ille quidem cum sacra ueste amictus ad aram accessisset festo die, populus omnis illachrymavit: & tamen noctu missus in Ierichunta, ibi sicut mandatum fuerat, lacu submersus à Gallis, interiit. Hæc igitur Herodi Mariamme probro dabat, sororemq; eius & matrem maledictis atrocioribus dehonestabat. Sed ille quidem amore murus erat. Graui autem indignatione mulieres sauebant: & quo maxime commoueretur Herodes, insinulabant eam adulterij propter alia multa, quæ uerisimilia fingerentur, hæc accusantes, quod in Aegyptum imaginem suam misisset Antonio: proq; immoderata libidine, absentem se properasset ostendere uiro, mulierum cupidine insanienti, & qui uim posset inferre. Id ueluti fulmen aliquod commissum perturbauit Herodem, maxime quidem amoris causa zelotypia succensum, deinde etiam cogitantem Cleopatras sauitiam, cuius gsa & Lysanias rex, & Malachus Arabs erant perempti. Non enim coniugis amissione, sed morte sua periculum metiebatur. Itaque profecturus Iosepho Salomes sororis suæ uiro, quem fidum habebat, & pro affinitate beneuolum, commendabat uxorem: mandato ei clam, ut eam interficeret, si etiam se occidisset Antonius. Verum Iosephus non maligne, sed regis amorem mulieri cupiens demonstrare, quod ab ea nec mortuus pateretur diuelli, secretum ei sermonem aperit. Et illa reuerso Herode, multaq; inter fabulas de affectu iurante, quodq; nunquam esset alterius mulieris amore captus: ualde inquit, amor erga nos tuus mandatis Iosepho comprobatus est, quibus ut me occideret præcepisti. His auditis quæ occulta credebat, amens erat Herodes ilico: nec unquam Iosephum mandata sua proditurum fuisse ratus, nisi eam corripisset, præ dolore insaniebat. Cumq; stratis exilisset, in regia spatiatur: ibiq; tunc Salome soror eius arrepto tempore criminandi, suspicionem de Iosepho confirmauit. Unde Herodes immoderata zelotypia furens, confestim utrunque iussit interfici. Deinde poenitudo sequebatur insaniam: & postquam iracundia cecidit, amor iterum calefcebat. Tanta uis autem cupidinis erat, ut ne mortuam quidem putaret eam, sed præ ægritudine tantam uiuam alloqueretur: donec processu temporis funere cognito, mœroris magnitudine cum quo superstitem dilexerat, æquauit affectum. Maternæ autem iracundiæ succedunt filij, & immanitatem sceleris reputantes, non aliter suspectum patrem quam si hostis esset, habebant: idq; & antea, quam diu Romæ in studiis erant, & multo magis postquam in Iudæam reuersi sunt. Siquidem cum ætatibus eorum, mentium quoq; robotabatur

affectio. Iam uero maturi coniugio, unus amicitiae suae Salomes, quae matrem amborum ac-
 cusauerat, filiam duxit: alter Archelai Cappadocum regis. Vnde accessit etiam libertas
 odio, & occasiones ex eorum confidentia delatoribus collatae sunt. Itaque apertius quidam
 cum rege loquebantur, quod ei per utrumque filium struerentur insidiae: & alter quidem ul-
 trices materni exitus simul cum fratre armaret manus: alter uero, hoc est, Archelai gener,
 socero fretus etiam fugam pararet, ipsum apud Caesarem accusaturus Herodem. His igitur
 criminationibus repletus Herodes, ueluti propugnaculo sibi futurum aduersus filios,
 adducit Antipatrum ex Doride susceptum: hisque illum praeponebat modis omnibus coe-
 pit. Qui cum hanc mutationem tolerabilem non putarent, ac priuata matre editum pro-
 ficientem uiderent, indignationem cohibere pro sua nobilitate non poterant: sed in singu-
 lis quibus offenderentur, iram prodebant. Et illi quidem in dies singulos magis magisque
 negligebantur. Antipater autem etiam sui causa fauorabilis erat: nam & patri blandi-
 ri callide nouerat, & uarias in fratres suos calumnias conferebat, quaedam ipse dictitans,
 amicos uero suos ad alia uulganda submitbens, donec omnino spem regni abscidit fratri-
 bus suis. In testamento enim ipse aperte quoque iam successor fuerat declaratus. Denique
 tanquam rex etiam ad Caesarem missus est, cultusque regio & caeteris obsequiis praeter dia-
 dema utebatur. Tempore autem illo ualuit etiam suam matrem in cubile Mariammes indu-
 cere: duobusque armorum generibus in fratres usus, blanditijs & calumnijs, regi obrepfit,
 ut etiam de filiorum morte cogitaret. Quapropter Alexandrum quidem secum Romam
 pater abstractum, ueneni sibi dati reum apud Caesarem postulauit. Ille autem uix deploranda
 copiam nactus, & licet apud imperitissimum iudicem, tamen Herode & Antipatro pru-
 dentior, delicta quidem patris uerecunde suppressit: in se uero delata crimina fortiter
 diluit: periculisque socio fratre purgato, mox de Antipatri calliditate, & de suis iniurijs
 questus est: cum praeter innocentiae conscientiam eloquentia iuuaretur, erat enim acerri-
 mus in dicendo, postremo prolocutus quod eos pater libenter occideret, crimen illi ob-
 secit. & lachrymas quidem cunctis excussit: uerum Caesarem sic affecit, ut eorum accusa-
 tionibus spretis, Herodem statim reuocaret in gratiam. Hac autem lege reconciliatio facta
 est, ut adolescentes quidem patri in omnibus obedirent, ille autem relinqueret regnum
 cui uellet. Postea rex Roma reuersus, licet soluisse criminibus filios uideretur, nondum ta-
 men erat suspicionibus liberatus: quoniam argumentum odij sequebatur Antipater, etiam
 uerecundia reconciliatoris palam proferre inimicitias non auderet. Cum autem Ciliciam
 praeter nauigans Eleusam delatus esset, suscepit cum benignissime Archelaum, pro salute ge-
 neri gratiam referens & redintegrate concordiae causa laetus: quippe nihil moratus ami-
 cis Romae scripserat, ut in causa dicenda suffragarentur Alexandro: & usque ad Zephyrium
 deduxit talentis triginta donatum. Postea uero quam Hierosolimam peruenit Herodes,
 populo conuocato, tribusque filiis prope astantibus, causam reddit protectionis: multasque
 deo gratias agit, multas etiam Caesari, qui domus suae perturbationem sedasset: & quod
 regno maius esset, concordiam filiis praestitisset, quam ego, inquit arctius copulabo. Nam
 ille quidem me regni dominum & successorum iudicem constituit. Ego autem cum mea
 commoditate illi gratias refero, tresque filios meos reges designo, huiusque sententiae meae
 socium primum deum fieri precor, deinde uos. Namque huic aetas, illis nobilitas successio-
 nem regni conciliat, & quidem magnitudo eius etiam pluribus sufficit. Quos autem Cae-
 sar iunxit, & pater instituit, obseruate: non iniustis eos, neque disparibus, sed meritis colen-
 tes honoribus. Nec enim tanta quis afficiet eum laetitia, cui praeter aetate obsequitur, quam
 tum ei quem despiciet doloris infliget. Quos autem singulis coniunctos esse oporteat pro-
 pinquos atque amicos, ego distribuam, & concordiae sponsores illos constituam: pro certo
 sciens, seditionum contentionumque causas ex contubernaliis nasci malitia: hosque si boni
 fuerint, affectiones tueri. Rogo autem, ut non solum isti, sed etiam primates ordinum ex-
 ercitus mei, in me solo spem habeant in praesentia. Non enim regnum, sed regni honorem
 filiis meis trado: & iucunditate quidem quasi rectores potentur, pondus autem rerum ta-
 meti nolum, meum est. Consideret autem quisque uestrum aetatem meam, uitaeque insti-
 tutum, necnon etiam pietatem. Nam neque senex adeo sum, ut de me cito desperetur: neque uo-
 luptatibus assuetus, quae adolescentis quoque uitam spatio breuiore concludunt. Diuinita

tem uero ita coluimus, ut in longū nos æuū progressurū esse credamus. Quod si quis in contemptum meum filiis meis placere maluerit, etiam pro illis mihi supplicium dabit. Ego enim, non quod inuideam ex me genitis, honorifice eos haberi ueto; sed quia non ui hac adolescentibus studia ferociæ nutrimenta suggerere. Itaque sic cogitent qui ad eos se applicant, bonis quidem apud me paratum esse præmium, seditiosis uero apud ipsos etiam quibus lenocinabantur, infructuosam fore malignitatem. Omnes profecto mecum, hoc est, cum filiis meis sentient. Namque ipsi expedit me regnantem, meque his esse concordem. Vos autem o boni filii, sacram primum retinentes mente naturam, cuius affectiones inter feras bestias saluæ sunt: deinde Cæsarem qui nos reduxit in gratiam, meque tertium qui ea quæ inbere liceat, rogem fratres permanere. Iam nunc autem uobis, & uestimenta & obsequia dabo regalia. Dominumque oro ut conseruet iudicium meum, si concordēs eritis. Hæc locutus, singulos benigne consalutauit, populumque dimisit, alios conuenientia dictis eius optantes: qui uero mutationis erant cupidi, ne audire quid se quicquid simulantes. Fratres autem dissensio non reliquit, sed peiora suspicantes alius de alio, digressi sunt. Namque Alexander & Aristobulus ægre ferebant confirmatum esse Antipatro meritum. Antipater autem succensebat uel secundo loco fratres haberi. Sed tamen ille pro uarietate morum & reticere secreta nouerat, & quanto sibi essent odio, multa fraude celabat. His autem pro nobilitate generis, in lingua erat quicquid uenisset in mentem. Et multi quidem his insidiandis operam dabant, plures autem amicorum sese explorandi causa insinuabant. Itaque omne quod dictum esset apud Alexandrum, statim apud Antipatrum erat, & ab Antipatro ad Herodem cum adiectione deferrebat. Nec uel simpliciter aliquid prolocutus, adolescens innoxius habebatur, sed cuncta eius uerba in crimina uertebant: maximaque minimis affingebantur, sicubi liberior paulo fuisset. Semper autem, qui cum iritarent, submittebat Antipater, ut mendacia sua ueras occasiones haberent: multisque falso uulgaris, unum quid comprobatum, fidem omnibus faceret. Sed huius quidem amicorum quisque aut natura taciturnus erat, aut muneribus parabatur, ne quid occultum expromeret: nec errasset aliquis, si Antipater uita malitiæ dixisset arcanum. Alexandri uero familiares, aut pecunia corruptos, aut impulsos blanditijs, quibus expugnauit omnia, fures ac perditores eorum: quæ contra se dicerent siue agerent, effecerat. Cum autem caute uniuersa committeret, astutis etiam criminatibus additus ad Herodem moliebat: fratrisque personam gerens, alijs delatoribus subornatis utebatur. Si quid in Alexandrum nunciassent fauore simulato, id quod primo reprehendisset, mox ociose astruendo regis iracundiam prouocabat omniaque ad insidias referebat, & ut necesse peris Alexander optare uideret. Nihil enim maiorem fidem calumnijs suggerebat, quam si cum purgaret Antipater. His accensus Herodes, quantum in dies singulos de affectu adolescentium detrahebat, tantum adieciebat Antipatro. In eandem uero partem inclinati sunt etiam qui regno parebant: hi uolentes alij pro imperio, sicut Ptolemæus amicorum clarissimus, regisque fratres, ac tota progenies: omnia namque in Antipatro sita erant, & quod Alexandro fuit acerbissimum, cuncta in eorum perniciem in Antipatri consilio gerebant. Nouerca enim scelerator erat: multoque plusque priuignos oderat, quos regina in se ediderat. Sed quando omnes, ut Antipatro magis obsequerent, spes inducebatur non minus tamen precepta regis quæque ab adolescentibus separabat: quæ charissimis edixerat, neque ad Aristobulum uel eius fratrem accederet, aut se ad eos applicaret. Non solum autem regalibus erat formidini, uerum etiam externis amicis. Nulli enim regum tamen potestatis Cæsar dederat, ut fugitiuos suos quamuis ex ciuitatibus non subiectis ei liceret educere. Adolescentes autem delata in se facinora nesciebant, hisque propterea capiebantur incautius. Nullus enim palam inculabatur a patre: sed affectu refrigescente paulatim intelligentes, aduersus dolorem asperius excitabantur. Eodem autem modo etiam Pheroram patrum, & Salomien amitam, contra illos commouit Antipater, assidue uelut cum uxore sermocinando quibus in eos instigaretur. Huius autem inimicitias augebat Alexandri quoque uxor Glaphyra, mulier de sua nobilitate commemorans, cunctarumque se quæ in regno uiuerent dominam esse dictitans: paternum enim genus a Temeno, maternum autem a Dario Hystaspis filio ducere: multumque ignobilitatem despiciens sororis & uxorū Herodis, quarum quæque propter formam, non propter nobilitatem esset electa. Namque multas ei fuisse diximus uxores: quod liceret Iudæis more patrio plures habere, quodque rex pluribus oblectaret,

*Delationes
Antipatri
pro fratribus
perdendis.*

An. 11. 16. 4. 7
 Omnibus igitur propter superbiam & contumelias Glaphyræ, inuius erat Alexander. Salomen autem Aristobulus, & si socrus eius erat, ipse inimicam sibi reddidit, & ante quidem propter maledicta Glaphyræ seuientem: frequenter enim humilitatem generis obſciebat uxori: quodq; ipse priuatam, reginam uero frater suus duxisset Alexander. Hoc Salomes filia cum fletu matri nunciauit. Addebat autem, quod aliorum quoque fratrum matres idem Alexander & Aristobulus, si regnum obtinuissent, tetrices cum ancillis facere minitarentur, ipsos quoque uicorum scribas, scilicet irridentes, quod literarum studiis operam darent. His commota Salome, quod iracundiam cohibere non posset, Herodi cuncta indicauit. Satis autem idonea uidebatur, contra generum dicens. Et præter hæc alia quædam criminatio diuulgata est, quæ succendit animum regis. Audiuit enim Alexandrum & Aristobulum crebro matrem implorare, casumq; eius cum gemitu atque imprecationibus conqueri: ac sæpe illo quædam ex Mariamnes uestimentis posterioribus diuidente coniugibus, minitari solitos esse, quod cito pro regalibus deliciis nigris uestibus induerentur. His de causis, Herodes licet constantem animum adolescentium formidaret, tamen ne spem correptionis abideret, ad se eos uocauit. Romam enim nauigaturus erat: & quasi rex pauca interminatus, plurib; quasi pater monuit: rogauitq; ut fratres diligerent, promissa priorum peccatorum uenia, si post hæc meliores fierent. Illi autem criminationum inuidiam deprecando, fictas eas esse dicebant, purgationisq; suæ fidem rebus ipsis posse constare: uerum ipsum quoque debere, omiſſa facilitate credendi, aditu maledictis obstruere. Nunquam enim calumniatores defore, dum cui persuadeatur extabit. Cum his cum mature placuissent, quippe ut patrem, præſenti metu reiecto, de post futuris mœrere cœperunt. Etenim cognouere Salomen sibi esse infensam, & patruum Pheroram: uterque autem seui & graues erant, sed amplius Pheroras, qui totius quidem regni præter diadema socius esset: proprios autem redditus haberet centum talentorum, totiusq; trans Iordanem terræ fructus ipse caperet, à fratre sibi dono data. Quinetiam terrarum eum fieri beneficio Cæsaris, idem Herodes impetrauerat: regalique coniugio dignus erat, sorore uxoris suæ nuptum ei collocata. Et post illius mortem, desponderat ei filiarum suarum maximam, trecentis talentis in dotem datis. Sed regale matrimonium Pheroras, ancillæ amore captus, refugerat. Quamobrem iratus Herodes, filia quidem nupti dedit fratris filio, qui post à Parthis occisus est. Mox autem morbo Pheroræ uenia data, indignationem remisit. De hoc autem erat uetus opinio, quod etiam uiua regina Herodem opprimere uoluisset ueneno. Sed tunc plurimis delatoribus aditus erat, ut quamuis amantissimus fratris esset Herodes, fide tamen eorum quæ audisset, adduceretur ad metum. Itaq; de multis qui suspecti erant habita quaestione, postremo ad Pheroræ amicos uenit, quorum nulla quidem fuit de maleficiis aperta confessio, sed quod cum amica subrepta in Parthos cogitasset effugere prodiderunt: huius autem consilij & fugæ conscium esse Aristobulum Salomes maritum: cui rex eam tradidit, postquam superior adulterij causa peremptus est. sed nec Salome criminatione libera manserat. Nam & hanc frater Pheroras accusabat, quod cum Sylæ procuratore Obodæ regis Arabum de nuptijs constituiſſet, quem inimicissimum Herodes habebat. Conuicta autem & in hoc, & in omnibus, quæ Pheroras detulerat, indulgentiā meruit: itaq; ipsum etiam rex Pheroram criminibus soluit. Dormus uero tēpeſtas in Alexandrū transijt, totaq; capiti ei incubuit. Tres erāt eunuchi regis charissimi, & ex gñe famulatus neminē id latebat. Vni eū uini ministrare fuit cura, alteri coenam apponere, tertius autē dormitū eum collocabat, & cum ipso cubabat: hos muneribus maximis Alexander cupiditati suæ subiecerat. Itaq; postq; regi hæc sunt indicata, ut tormētorum coacti, & stuprum statim cōfessi sunt, & quibus essent ad hoc pmissis inducti aperuerunt, quomodo eos sefellisset Alexander, nullam in Herode spem habendam esse, improbo sene, cōmemorans, & qui capillos inficeret, ut ob hoc etiā eum iuuenem putarent: uerum se colī oportere, qui etiam inuito eo regni esset futurus successor: neq; multo post ab inimicis poenas repeteret, fortunatosq; amicos suos beatosq; faceret, ac p̄ cæteris ipsos. Quin & obsequia potentium Alexandro clam parere, militumq; rectores, itemq; ordinis principes occulte ad eum conuenire dixerunt. Hæc Herodes adeo pertimuit, ut non auderet statim delata proferre: sed exploratores die noctu que submittens, dicta facta que

Angula scrutabatur: & de quibus suspicio esset, ilico trucidabat. Itaque regnum eius acer-
 bissima iniquitate repletum est. Nam pro suo quisque odio uel inimicitijs, calumnias fin-
 gere, multiq; regis iracundia cædis cupida contra aduersarios abutebantur. & mendacio
 quidem confestim fides habebatur: erat autem criminationibus ipsis uelociora supplicia.
 Deniq; accusabatur qui modo accusauerat: & cum eo qui ante se conuictus esset, duceba-
 tur ad poenam. De uita namq; periculum regis, quæstiones breuiore compendio termina-
 bat. Ad hoc autem sæuitiæ processerat, ut nec eorum quenquam humanius aspiceret, qui
 accusati nō essent, uerūmetiam amicis immitissimum sese præberet. Itaque multis etiam An. li. 17. c. 8
 regno interdixit, & in quos potestatem non habebat, in eos dictis asperis sæuiebat. Acces-
 sit malis Antipater, collectaq; propinquorum caterua, nullum criminationis genus omi-
 sit. Tantus autem ineptia sua regem commentisq; delatorum timor inuasit, ut stricto in-
 stare sibi gladio uideretur Alexandrum. Denique subito & ipsum correptum in uincula
 coniecit, & in amicorum eius tormenta perrexit: multi autem tacite moriebantur, nulla
 uoce supra conscientiam prodita. alij uero, quibus mendacium impatientia doloris extor-
 sit, de patris cum infidijs cum fratre Aristobulo cogitasse dixerunt: tempusq; obseruare,
 ut illo dum uenaretur occiso, Romam profugerent. His tametsi uerisimilia non erant, sed
 necessitate cruciatus ex tempore fingeantur, libenti tamen animo rex credebat, pro cō-
 solatione accipiens uincti filij, ne id fecisse uideretur iniuste. Verum Alexander, quoniam
 suspicionem patris nullo modo aboleri posse arbitrabatur, ultro malis assentiendum pu-
 tauit: ac digestis aduersus inimicos quatuor libris, fatetur infidias, earumq; se plurimos
 socios habere perscribit: ante omnes autem Pheroram & Salomen. Hanc enim etiam stus
 pro sibi quondam esse mixtam, cum uim noctu adhibuisset inuito. lamq; libri in manibus
 erant Herodis, multa & grauiā de optimatibus clamātes, cum mature in Iudæam Arche-
 laus uenit, metuens genero simul ac filiæ, quibus etiam providentissimo consilio succur-
 rit, regisq; minas arte dissoluit. Mox enim cum eo congressus, ubi nam est, clamat, exitia-
 bilis gener meus? aut ubi parricidale caput aspiciam, quod meis manibus ipse lacerabo, An. li. 17. c. 9
 addamq; filiam meam bono marito noud? Nam etsi consilij particeps non est, quia tamen
 eiusmodi uiri cōiunx fuit, inquinata est. Miror autem patientiam tuam, cuius periculum
 agitur, quod adhuc uiuit Alexander: ego nanque ita ex Cappadocia properans ueniebā,
 ut qui & illum reperirem olim dedisse supplicium, & de filia quæstionem tecum habe-
 rem, quam tui tuæq; dignitatis contemplatione illi desponderam. At nunc de utroq; no-
 bis consulendum est: licet nimium pater sis, & ad puniendum infidiatorem filium minus
 fortis. Permutemus dexteras, & alter alterius iracundiæ uicarij succedamus. Talibus in-
 crepans, quamuis pertinacem, fallit Herodem. Itaque ille quos Alexander perscripserat
 libros, legendos ei præbet, singulisq; capitulis insistens, cum eo deliberabat. Vnde occasio
 nem sui consilij nactus Archelaus, paulatim causas in eos qui scriptis continebantur, &
 in Pheroram contulit. Cum autem sibi credere regem uideret, considerandum est, in-
 quit, ne forte adolescentulus tot nequissimorum infidijs circumueniatur, non tu ab adoles-
 centulo: nec enim apparere causam, cur in tantum ruerit scelus, qui & nunc regno poti-
 retur, & successionem regni speraret, nisi aliquos haberet huius persuasionis autores, qui
 ad deteriores partem lubricum ætatis impellerent. Ab eiusmodi namq; hominibus non
 solum adolescentulos falli, uerum etiam senes, domos que clarissimas totaq; regna solere
 subuerti. Consentiebat dictis Herodes, iramq; paulatim remittebat in Alexandro, & in
 Pheroram excitabatur. namq; hic erat librorum quatuor argumentum, qui ubi propensi-
 orem esse regis animum sensit, & in omnibus apud eum amicitiam Archelai præualere,
 quam honeste non posset, ex impudentia salutem quæsiuit. relictoq; Alexandro, confugit
 ad Archelaum. & ille negat se uidere, quo pacto eximat tot criminibus inuolutum, qui-
 bus manifeste conuinceretur regem infidijs uoluisse decipere, omnium que malorum
 præsentium adolescenti causa fuisse: nisi malit omnis artibus callidis, & negandi pertina-
 cia, de quibus infimularetur omnia confiteri, & a fratre, præsertim cui dilectus esset, ue-
 niam petere. nanque ad hoc ei modis omnibus se quoque opem laturum. Paruit Arche-
 laus Pheroras, atraq; ueste cum lachrymis, ut q̄ miserabilis appareret, instructus, ad pedes
 Herodis accessit: ueniam que meruit postulans, & se quidem sceleratum esse fatebatur a

Asia Ar-
 chelai regis.

namque omnia quæ sibi obijcerentur, fecisse. horum autem causam esse diminutionem matris atque infaniam, ex mulieris amore conceptam. Itaque postquam sterit Pheroras suæ, mer ipse accusator ac testis, tunc eum iam Archelaus excusando, Herodis iracundiam mitigabat, proprijs usus exemplis: etenim se quoque à fratre multo grauiora perpeßum, naturale ius dicebat anteposuisse uindictæ. Quippe in regnis, uelut in magnis corporibus, semper aliquam partem pondere ipso tumescere: quam recidi quidem non oportet, leniter uero curari. Multa in hunc modum locutus Archelaus, Herodem quidem Pheroræ placidum reddidit, ipse autem Alexandro tandiu manebat iratus, filiamque ab eo contractam secum abducturum se aiebat, donec Herodem compulit ultro pro adolescentulo deprecari, ut iterum ei filiam desponderet. Satis autem grauatim Archelaus cuius et eam præter Alexandrum collocari permisit: maximi enim pendere, quo iura integritatis inuiolata permaneant. Rege autem sibi filium ab eo donatum affirmante, nuptiarum trimonium diremisit, quod & liberos iam haberent, uxor quoque ab adolescente reuerteretur: quæ si remaneret, peccatorum foret obliuio: si uero discederet, causa de omni sperandi: molliorem nanque fieri audaciam, si domesticis affectionibus distrahatur, tandem cessit, unaque & ipse rediit cum adolescente in gratiam, & patrem eius rediit. Proculdubio tamen eum Romam mitti debere ait, cum Cæsare collocuturum: de quo uerbis enim sese literas ad eum fecisse. Vastum igitur Archelai consilium, quo generis periculo liberauit, peractum erat: & redintegrata concordia, in epulis & humanitate actus familiariter uersabantur. Abeuntem autem muneribus talentorum septuaginta milio quoque aureo gemmis ornato, & eunuchis, & concubina donat Herodes, quæ Perichis uocabatur: itemque amicorum eius quenque pro merito. quin & cognati regis iussu eius Archelao dona splendidissima dederunt: eumque tam ipse quam optimates iudæiam usque profecuti sunt. Non multo post quidam in iudæam uenit, Archelai consilijs multo potentior: qui non solum reconciliationem gratiæ Alexandro quasitam fecerat, uerum etiam causa fuit ut periret. Laco erat genere, nomine Eurycles, ad regni desiderium amore pecuniæ corruptus. Iam enim luxum eius regia tolerare non poterat, amplissimis donis Herodi oblatis, uelut eorum quæ aucuparet illecebra, cum statim multiplicata recepisset, immaculatam liberalitatem nihil esse ducebat, nisi regum sanguinem paraffet. Itaque regem adulatione falsisque de ipso laudibus, & sermonis calliditate circumuenit: matureque perspecto eius ingenio, dictis simul & factis quæ illi placerent, inter primos eius amicos habetur. Nam & rex & omnes eius comites libenter ciuem Spartæ patriæ causa, præcipuo dignum honore ducebant. Ille autem postquam fragilitatem domus animaduertit, fratrumque inimicitias, & quemadmodum pater in singulos esset animatus. Antipatri quidem hospitio præuentus erat. Simulata uero amicitia fallebat Alexander olim se & Archelai socium esse mētitus, quo etiam citius quasi probatus obrepfit. Mox ab eo fratri quoque Aristobulo commendatus est. Pertentatis autem personis omnibus aliam alio modo subibat: ac primum sit Antipatri mercenarius, & Alexandri proditor, lum exprobrando castigans, quod cum fratrum sit maximus, spei suæ negligat insidias res: Alexandrum uero, quod regina creatus, & regiæ uir coniugis, filium priuata mulieris pateretur regno succedere, præsertim cum haberet magnam occasionem Archelai: quæ quidem adolescenti bona fide suadere uidebatur, quod amicitiam simulasset Archelai. Vnde nec Alexander quicquam metuens, & de Antipatro quæ se mouerent apud eum querebat: & quod nihil mirum faceret Herodes, si cum matrem illorum interemerit, ipse quoque regnum eius auferret. quorum causa Eurycles & miserari eos & condolere simulans, etiam Aristobulum ad ea dicenda pellexit: atque ita querelis in præsentem utroque deuincto, referens ad Antipatrum secreta, discedit: afflicto quoque insidiarum mendacio, quas ei fratres parasse affirmabat, ac pene iam strictis gladijs in eum irruere. Ob hæc autem multa pecunia donatus ab Antipatro, laudator eius erat apud præsentem: & ad extremum necis Alexandri & Aristobuli redempta opera, ipse accusatoris partibus fungitur. Cumque adisset Herodem, uisit ei se rependere pro beneficijs sibi delatis, & lucem referre dixit pro hospitio: olim Alexandrum exacuisse in eum gladium, & confirmasse dextram: uerum sceleri tanto fuisse impedimentum, quod societatem facinoris assimulasset, Alexandrum enim dicere, non bene secum He-

An. li. 16. c. 11
Eurycles.

eodem actum putare, quod regnum obtinuisset alienum, & post matris eorum necem principatum eius dilacerasset, nisi etiam degenerem cooparet heredem, autumq; ipsorum regnum Antipatro spurio traderet. Proinde semet Hyrcani manes & Mariamnes ultum ire. Nec enim decere successionem regni ab huiusmodi patre sine cæde suscipere multis autem rebus ad hoc excitari quotidie, quia nihil sibi omnino loqui sine calumnia liceret. Nam si de nobilitate aliorum fiat mentio, sine ratione se contumelijs affici, patre dicente, solus generosus Alexander, & cui pater sit pro ignobilitate dedecori. in uenationibus quoque offendere, si taceat, si uero laudet, cauillatorem appellari: & prorsus ubiq; imitem sibi patrem inueniri, soli q; Antipatro indulgentem: ob quæ uel emori non recusare, nisi ex uoto infidiæ successissent: sin eum occidisset, primum salutis occasionem fore Archelaum socrum suum, ad quem facile possit effugere: deinde Cæsarem, qui nunc usque ignoraret mores Herodis, nec enim sic ei adstaturum ut antea, patris præsentia formidando, nec de suis tantum criminibus locuturum, sed primum totius gentis ærumnas, & q; ad necem usque tributis opprimeret, uulgaturum. Deinde in quib; delicijs, quibusq; actibus partæ sanguine pecuniæ consumptæ sint, & qui uel quales ex illis fuerint locupletati, quæ causa ciuitatis afflicta: ibi autem lamentaturum & aui & matris necem, omniaq; scelera regis resecturum: quibus cognitis, nemo se iudicauerit parricidam. His Eurycles in Alexandrum falso delatis, Antipatri laudes prosequatur, illum solum qui patrem diligeret esse confirmans, quicq; adhuc infidias retardasset. Rex aut nōdū pteritæ suspicionis dolore compresso, intolerabilis iracundiæ feritate turbatur. Iterumq; hoc tempus nactus Antipater, alios accusatores fratribus subornauit, qui eos dicerent cum lucundo & Tyrannio clam colloqui solitos esse, equitum regis olim principibus, tunc uero propter quasdam offensiones ordinibus motis. Hac deniq; indignatione succensus, confestim eos tormentis Herodes subdidit. Illi autem nihil eorum se, quæ crimini darentur, scire confessi sunt. Sed oblata est quædam uelut ad præfectum castelli Alexandri ab Alexandro scripta epistola, deprecante ut cum Aristobulo fratre se in castellum reciperet, si patrē interfecissent: atq; armis quàm alijs subsidijs eos uti permetteret. Hanc Alexander Diophanti commentum esse dicebat, qui regis erat notarius, homo audacissimus, & cuiuslibet manus literas imitari percillidus. Itaq; multis sæpe falso conscriptis, ob hoc postremo occisus est. torto autē castelli præfecto, nec eius indicio quicquam Herodes eorum, quæ delata erant, uerum eē cognouit. Sed quamuis nullum documentum ualidum proferretur, filios tamen asseruari præcepit. Euryclem uero domus suæ pestem, ac totius sceleris fabricatorem, bene de se meritum datoremq; salutis appellans, talentis quinquaginta donauit. Ille autem prius q; certa fama nunciaret, ad Archelaum properat: aususq; dicere, quod Herodem reconciliasset Alexandro, ab illo quoq; pecunias capit. Deinde in Achaiam transgressus, ad similia facinora male quæsitis abusus est. Postremo apud Cæsarē accusatus, quod dissensionibus repleuisset Achaiam, & ciuitates spoliaret, in exilium mittitur: atq; hoc eum modo poenæ Alexandri & Aristobuli persecutæ sunt. Hoc loco dignum est, Coum Euaratum huic Spartiæ conferre. Nanque is cum amicissimus esset Alexandro, eodemq; tempore quo Eurycles ibidem erat, aduenisset, percontanti regi super his quæ ille insimularet, iuratus nihil se ab adolescentibus audisse affirmauit. Nec tamen id quicquā miseris profuit apud Herodem, solis maledictis aures paratissimas aperientem: eumq; gratiosissimum sibi iudicantem, qui secum eadem crederet, hīdemq; moueretur. Incitabat præterea Salome crudelitatem eius in filios. Nam ad hanc Aristobulus, quo periculis inuolueret, quam & sorcrum habebat & amitam, monitum miserat, ut saluti suæ consuleret: quasi rex eam decreuisset occidere, iterum insimulatam, quorum ante fuerat accusata: quod Sylæo Arabi nubere cupiens, quē sciret eius inimicum, occulte illi secreta regis nunciaret. Et hoc fuit extremum, quo tanq; tempestate oppressi adolescentes, nō secus ac turbine pessundati sunt. Salome em̄ protinus contendit ad regem, eiq; monita Aristobuli prodit: atq; ille ulterius durare nō passus, utrunq; filium uinxit, & separatos asseruari præcepit. Deinde Volumnum militiæ magistrū, & ex amicis suis Olympum, descripta ferētes indicia, pficisci iussit ad Cæsarē: qui postq; Romā naui delati, regis literas reddiderūt, uehemēter quidē Cæsar ob adolescentes indoluit, uerum potestātē in filios a patre auferendam non duxit. Deniq;

Lucundus & Tyrannius accusati.

Euaratus

An. li. 16. c. 12. Salomes accusatio perniciosa.

Filij Herodis uincti.

reſcribit ei, ut ipſe ſui dominus eſſet arbitriꝝ: melius tamen facturum dicens, ſi in commu-
ni conſeſſu propinquorum ſuorum provinciæqꝫ rectorum, de inſidijs quæreret: eosqꝫ ſi
delato crimini reperiret aſtrictos, occideret. ſi uero fugam tantum eſſe meditados, medio
cri ſupplicio contentus eſſet. Paret ſcriptis Herodes: cumqꝫ Berytum, quò Cæſar iuſſe-
An li. 16. c. 13. rat, perueniſſet, cogit iudiciũ. Præſederũt autem rectores, quibus à Cæſare ſcriptum fu-
erat, Saturninus & Pedanius legati, & cum hiſ Volumnius pcurator, itemqꝫ propinquus
regis & amici, necnon & Salome & Pheroras, & poſt hos optimates Syriæ, præter Ar-
chelaum regem: namqꝫ hunc Herodes, quod Alexandri ſocer eſſet, ſuſpectum habebat. Sed
filios quidem ſatis prouido conſilio in iudiciũ non produxit. ſciebat enim quod ſi tantũ
uiſi fuiſſent, omni modo ad miſericordiam cunctos impellerent: ſi uero etiam dicendi co-
piam naſti eſſent, faciliſe Alexander obiecta dilueret. Igitur illi quidem custodiebantur
in Platane, uico Sidoniorum. Exorſus autem rex, ueluti cum præſentibus ageret, commo-
uebatur. & inſidias quidem timide obijciat, nam probationibus deficiebat: maledicta
uero & probra & iniurias, & peccata plurima in ſe admiſſa proſequebatur: eaqꝫ more
grauiora eſſe conſeſſoribus demonſtrabat. Poſtremo quum nemo contradiceret, ſemper
ipſum argui miſerabiliter queſtus, acerbamqꝫ uictoriam uincere, ſingulos ſententiã pro-
ferre rogat in filios. & primus Saturninus condẽnandos eſſe adoleſcentulos, ſed non mor-
te pronunciauit. nec enim fas eſſe, cum tres ipſe aſtantes habeat filios, mortem alienis de-
cernere. Idem etiam duobus legatis uiſum eſt, eosqꝫ nonnulli alij ſecuti ſunt. Triſtem uero
ſententiã primus Volumnius dixit, cunctiqꝫ poſt eum Herodis æmulatione uel odio:
neqꝫ indignatione quiſquam necandos eſſe adoleſcentes iudicauit. Tunc autem uniuerſa
Iudæa & Syria, ſuſpenſa quidem operiebatur huius tragœdiæ finem: ſed nemo exiſtima-
bat Herodis crudelitatem ad parricidium uſqꝫ proceſſuram. Ille tamen filios Tyrum tra-
xit: atqꝫ inde naui Cæſareã deuectos, quo mortis genere perimeret cogitabat. Interea ue-
tus quidam regis miles, Tiro nomine, qui & filium habebat Alexandro aſſuetum atqꝫ ami-
Audacia Ti- cum, & ipſe diligebat adoleſcentulos: præ nimia indignatione mentis poſtremo circum-
ronis incre- iens clamitabat conculcatam eſſe iuſtitiam, ueritatem periſſe, naturam eſſe confulam, ul-
pâis Herodẽ tamque hominum iniquitatis eſſe plenam, & omnia quæ dolor contemptori uitæ didiciſ-
ſet. Deinde ipſum etiam regem auſus adire: mihi uero, inquit, omnium uideris eſſe inſeli-
ciſſimus, qui contra chariſſimos nequiſſimis credas. Siquidem Pheroras & Salome fidẽ
apud te aduerſus filios tuos habent, quos ſæpe ipſe mortis ſupplicio dignos eſſe iudicaſti
neqꝫ aduertis hoc eos agere, ut iuſtis ſucceſſoribus deſtitutus, cum ſolo remaneas Antipa-
tro, capi facile regem optantes. Veruntamen cogita, ne ille quoque militibus odioſus ſit,
propter cædem omnium fratrum. Nullus enim eſt, qui non adoleſcentium miſereatur,
principum autem plurimi etiam palàm grauiter ferunt. Hæc dicẽs, ſimul eos quibus res
indigna uideretur, nominabat. Rex autem ſtatim illos & ipſum cum filio comprehendit
An li. 16. c. 13 iubet. Ibiqꝫ tum alius quidam regius tonſor, nomine Tryphon, neſcio qua exagitatus inſi-
Tryphon re niã, ſemetipſum indicans proſilit: ac mihi quoqꝫ Tiro, inquit, iſte perſuaſit, ut occasione to-
giſtonſor. dendi nouacula te occiderem: magnaqꝫ inde Alexandrum daturum munera polliceba-
tur. Hiſ auditis, Herodes & Tironem eiuſqꝫ filium, & tonſorem ſubdidit quæſtioni. Cũqꝫ
illi pernegarẽt, tonſor autem nihil amplius diceret, Tironem uehemẽtius torqueri iuſſit.
tumqꝫ filius eiuſ, patris miſeratione commotus, cuncta ſe regi, ſi eum ſibi condonaſſet, in-
dicaturum promiſit. Eoqꝫ relaxato, ipſius occidendi patrem ſuum habuiſſe uoluntatẽ di-
xit, impulſum ab Alexandro. Hoc autem quibuſdam fictum ab adoleſcẽte uidebatur, quo
tormentis eriperet patrem, nonnulli uerum eſſe affirmabant. Herodes tamen & militum
principibus & Tirone pro concione accuſatis, ita in eos armauit populum, ut ibidem cum
tonſore lignorum & lapidum ictibus interirent. Filios uero in Sebaſten miſſos, quæ non
Filios ſuos longo à Cæſarea interuallo diſtaret, præfocari iubet: eaqꝫ re mature perfectã, in caſtellum
Herodes offo Alexandriũ mortuos aſportari, cum Alexandro materno auo ſepeliendos. Hic finis An-
cari præcipit ſtobulo & Alexandro uitæ fuit.

De conſpiratione Antipatri contra patrem.

Caput

XVIII.

Odium omniũ Antipatrum. **A**ntipatrum uero, cum iam ſine cõtrouerſia ſucceſſionem regni ſperaret, intolerabi-
Antipatrum. le gentis excepiſt odium, cunctis ſcientibus illum omnes fratribus ſuis cõſeruiffe or-

summas nihilominus minus timor cum non mediocris sollicitabat, crescēte sobole peremptorum. Erant enim Alexandro ex Glaphyra filij duo, Tigranes & Alexander : itemq; Aristobulo ex Berenice Salomes filia, Herodes & Agrippa & Aristobulus, filiaq; Herodias & Mariamme. Sed Glaphyram quidem Herodes cum dote sua in Cappadociam dimisit, postquam Alexandrum interfecit. Berenicen autem Aristobuli coniugem, auunculo Antipatri nuptum dedit: ut enim Salomen, quam infensam habebat, sibi reconciliaret Antipater, istas nuptias excogitauit. Idem uero etiam Pheroram muneribus alijsq; obsequijs, atq; amicos præterea Cæsaris ambiebat, magnas Romam mittēdo pecunias. Saturninum enim cum alijs omnibus apud Syriam donis expleuerat. Hoc autem magis inuisus erat cunctis, quo plura donabat, uelut opes tantas non munificentia largiretur, sed metu consumeret. Itaq; eueniebat, ut nec accipientium beneuolētia quicquam profecerit, quibusq; nihil dedisset, acerbiores inimicos haberet. In distributionibus autem munerum quotidie largior erat, cum præter spem uideret orbos pueros ab Herode curari: quantumq; illam peremptorum cædis poeniteret, prolis eorū miseratiōe significari. Conuocatis enim propinquis atq; amicis suis, & pupillis astantibus quū lachrymis opplesset oculos, dixit: Horum quidem mihi patres fortuna quædam tristis eripuit, ipsos autem orbitatis misericordia cum natura commendat. Experiar itaq; ut et si pater infortunatissimus fui, auus tamē sim prouidentior, & à quibus post me regantur, amicissimos mihi relinquam. Despondeo igitur filiam tuam Pherora maximo filiorum Alexandri, ut ei curator sis necessarius: tuo uero Antipater filio, Aristobuli filiam, eris enim hoc modo pater orbata. Sororem uero eius meus Herodes accipiet, ex pontifice auo materno prognatus. Et de his quidem hoc sit iudicium meum, neq; id quisquam dirimat, qui me amabit. Precor autē etiam deum bono regni mei, meorumq; nepotum copulare nuptias, atq; hos pueros placidioribus, quam patres eorum oculis aspicere. Postquam hæc locutus est, fleuit, & pueros dexteris iunxit, benignissimeq; consalutatis singulis, dimisit concilium. Statim dirigit Antipater, quantoq; dolore affectus esset, neminem latuit pupillorum. Namq; honorem apud patrem quoq; sibi derogatum existimabat: iterumq; de rebus cunctis periculum fore, si Alexandri filijs præter Archelaum etiam Pheroram tetrarcham adiutorem habere licuisset. Ad hæc reputabat odium suum, & orbitatis miseratiōem, qua tota gens flectebatur, quanto uiuentium puerorum studio, & quanta memoria mortuorum ipsius scelere teneretur Iudæi. Itaq; omnimodo dirimere sponsalia statuit. & callide quidem patri surrepere timuit, sæuienti acriterq; uigilanti ad suspicandum. Palam uero eum supplex adire ausus est, coramq; deprecari, ne se honore priuaret, quo dignū esse iudicasset, nudumq; regis nomen habere uellet, regni autem substantiam penes alios esse. Nec enim posse rerum obtinere dominatum, si præter auum Archelaum, etiam Pheroras Alexandri filio socer esset adiunctus. Instantissime uero precabatur, quia numerosa esset regia progenies, nuptias permutari. Nouem namq; regi uxores erant, sed harum septem unde filios susceperat, ipsum Antipatrum ex Doride, Herodem autem ex Mariamme pontificis filia: itemq; Antipatrum & Archelaum ex Malthace Samaritide, filiamq; Olympiadem, quam pater eius Iosippus habuerat, ex Hierosolymitide uero Cleopatra Herodem & Philippum, necnon ex Pallade Phaselum. Habebat autē filias quoq; alias, Roxanen & Salomen, unam ex Phædra, & alteram ex Elpide: duasq; uxores sine filijs, consobrinam & fratris filiam, & præter has Alexandri & Aristobuli sorores duas ex Mariamme. Cum igitur tanta prolis copia superesset, aliter nuptias iungi postulabat Antipater. Rex autem perspecto eius animo, quid de pupillis cogitaret, uehemēter iratus est, quippe filiorum quos interfecerat casum reputans, reputabat, ne etiam hi quandoq; criminationum Antipatri præmiū fierent. Sed tunc quidem sæuioribus dictis eū protelat. Postea uero blanditijs eius adductus, sponsalia reformauit, ac primum ipsi Antipatro Aristobuli filiam collocat, filium uero eius iungit filia Pheroræ. Hinc licebat aduertere, quantum Antipatri ualuerit adulatio, quod idem in simili causa impetrare Salome non potuit. Hanc enim quauis soror esset, atq; hoc sæpe intercedente Iulia uxore Cæsaris postulasset, Arabi Sylæo nubere non passus est: sed inimicissimam sibi fore iurauit, nisi ab hoc studio destitisset. posteaq; in uirum Alexæ quidā ex amicis suis in matrimonium dedit: eiusq; filiam unam Alexandri

Anti. lib. 17.
cap. 21

Uxores & proles Herodis earumq; coniugia.

Anti. lib. 17.
cap. 3.

filio, alteram Antipatri auunculo tradidit. Natarum autem Mariammes una, sororis filium habebat Antipatrum, altera fratris Phaselum. Sic interrupta pupillorum spe Antipater, & pro sua comoditate affinitatibus iunctis, expectatione certa nitebatur: adiectaq; malignitati fiducia, nequaquam erat tolerabilis: nā quia singulorū odium uitare non poterat, securitatem sibi exterrore quærebat: cum præterea Pheroras ei ueluti iam cōfirmato regi obsecundaret. Quin & mulierum conflata in aula confictio, nouas turbas excitabat. Etenim Pheroræ uxor cum matre ac sorore sua, necnō & matre Antipatri, multa in regia insolenter agebat, aula etiam duas regis filias contumeliose tractare: cui rei maxime ab Antipatro erat obiecta. Itaq; cum illi inuisæ essent, alias quidem morigeras habebant: sola uero Salome aduersabatur eorum concordia: quodq; non bono regis coirent, apud ipsum infimulabat. Cognita uero eius delatione mulieres, quodq; Herodes ægetulisset, aperto quidem conuentu & familiaritate abstinerunt, contra uero & discordare inter se rege audiente simulabant: cum his adeo colluderet Antipater, ut palam Pherorā minime dubitaret offendere, oculos autem coetus & nocturnas comelationes agebant earumq; cōsensionem fecit obseruatio firmiorem: cum horum nihil ignoraret Salome, sed Herodi cuncta nunciaret. Ille autem ardens iracundia, maximeq; aduersus Pheroræ coniugem, quod eam præter cæteras accusaret Salome, aduocato cognatorum amicorumq; concilio, & alia multa mulieri & filiarum contumelias crimini dedit, quodq; Pharisæis mercedem contra se præbuisset, fratremq; sibi hostem reddidisset expugnati ueneris. Postremo conuersus, ad Pheroram, utrum, ait, se fratrem an uxorem uellet optare? Cumq; ille se citius uita dixisset quā coniuge cariturum, incertus quid ageret, ad Antipatrum sermonem cōtulit: ac ne cum Pherora, uel eius coniuge, aut quouis alio, qui eam pertineret, unquam colloqueretur edixit. Verū ille palam præcepta custodiens, in occulto cum his pernoctabat: metuensq; obseruationem Salomes, per amicos in Italia degentes, ut Romam proficisceretur, effecit: ipsorum perlatis literis, ubi Antipatrum aliquāto post tempore ad Cæsarem mitti oportere perscriberent. Igitur Herodes nihil moratus, eum misit: cunctis quæ usui forent, magnaq; pecunia liberaliter instructum, testamentūq; unā portandum ei dedit, in quo rex ipse Antipater inscriptus erat, & Antipatri successor Herodes, ex Mariamæ pontificis filia procreatus. Quin & Sylæus Arabs itidem Romā, neglecto Cæsaris præcepto, nauigauit: de his cum Antipatro certaturus, de quibus cum Nicolao causam ante dixerat. Non leue autem cum Areta rege suo certamen habebat, cuius & alios amicos interfecerat & Soemum in Petra oppido potentissimum, redemptorq; Fabato procuratore Cæsaris, fautore utebatur etiam in Herodem. Sed maiore pecunia data Herodes Fabatum à Sylæo alienauit, ac per eum quæ Cæsar iusserat exigebat. Ille autem cū nihil dedisset, accusabat apud Cæsarem Fabatū, dispensatorem esse dicēs, nō quæ ipsi, sed quæ Herodi expedirent. Quibus commotus ad iracundiam Fabatus, adhuc autē apud Herodem in honore maximo habebatur, secretorum Sylæi proditor factus est, regiq; indicauit, quod Sylæus Corinthum eius satellitem pecunia corrupisset, eumq; asseruari oporteret. neq; rex id facere dubitauit, quoniam Corinthus iste, licet in aula regis esset educatus, ex Arabia tñ fuerat oriundus. Igitur mox non illum solum corripi, sed etiam duos alios Arabas iussit apud eum repertos, unum Sylæi amicum, alterū Phylarchum. Qui subditi quæstioni, magna pecunia Corintho ut Herodem occideret, persuasisse confessi sunt, atq; etiam à Saturnino Syriæ rectore interrogati, Romam transmissi sunt.

¶ De ueneno Herodi parato, & quomodo compertum sit.

Caput XIX.

AT Herodes Pheroræ uehementius imminebat, ut repudiaret uxorem, neque quomodo mulierem plecteret inueniebat, quum multas in eam odij causas haberet, donec ipsum etiam fratrem cum ea supra modum indignatus eiecit. Pheroras autē æquo animo accepta iniuria, in tetrarchiam suam recessit, iuratus unum sibi exilij finem fore mortem Herodis, neque ad eum reuersurum esse dum uixerit. Denique nec ægrotum quamuis sæpe accitus fratrem uisere uoluit, cum quibusdam mandatis eum quasi moriturus uellet instruere. Sed ille quidem præter spem conualuit. Postmodum autem Pheroras in morbum incidit, tumq; Herodis patientia demonstrata est, Nam & uenit ad eū, &

humanissime curatum uoluisse, sed morbum superare non quinit, intra dies enim paucos est mortuus. Quem licet usque ad ultimum uitæ diem dilexisset Herodes, tamen quod illi quoque ueneno peremisset, fama uulgarum est. Verum eius corpore in Hierosolimam deportato, luctum maximum cunctæ genti denuntiavit, clarissimæque funus sepultura dignus est. Vnus quidem interfector Alexandri & Aristobuli, hunc exitum uitæ sortitus est. Transiit autem in Antipatrum autorem poenæ sceleris, ex interitu Pheroræ nacta principium. quidam enim ex eius libertis, cum regem tristes adissent, fratrem ipsius Pheroram ueneno interceptum esse dicebant. Nam quendam ei cibum obtulisse coniugem suam, non eo quo solebat modo editum, eoque sumpto, illum morbo protinus esse correptum. Venisse autem ante biduum, matris ac sororis eius accitu quandam ueneficam mulierculam ex Arabia, ut uenenum Pheroræ confleeret amatorium, & pro amorio dedisse mortiferum Sylæ consilio: namque illi notum fuisse. Percussus igitur plurimis suspicionibus rex, ancillas & nonnullas libertinas questionibus subiecit. Ibiq; tum exclamat aliqua doloris impatiens, Deus cæli terræque rector, in matrem Antipatri, quæ horum nobis malorum causa est, uindictæ. Hoc rex initium nactus, persequatur ulterius indaginem ueritatis. Mulier uero & matris Antipatri familiaritatem cum Pherora eiusque mulieribus, & occultos eorum conuentus aperuit: quodque Pheroras & Antipater redeuntes à rege, tota cæciliis nocte potare soliti essent, seruis omnibus exclusis & ancillis. Vna quidem libertinam hæc indicauit. Cum autem ancillæ separatim singulæ torquerentur, patuit omnium dicta congruere, qua de causa Romam quidem Antipater ex cōposito, Pheroras uero trans flumen secedere curauisset. Nam sæpe illos in serrigone dixisse, quod post Alexandrum & Aristobulum ad ipsos eorumque coniuges transiturus esset Herodes. Nec alicui posse parcere, qui Mariammæ eiusque filijs minime pepercisset: ideoque melius esse, ab hac belua quam longissime fugere. Sæpe autem dixisse matri Antipatrum conquerentem, quod eum ipse iam senex esset, pater in dies singulos iuuenesceret, seque fortasse priusquam regnare incipiat moriturum: aut si unquam ille decesserit, (quando autem istud futurum?) uoluptatem sibi successionis omnino fore breuissimam. Pullulare præterea hydræ capita, hoc est, Alexandri & Aristobuli filios: sibi autem filiorum quoque spem ademptam esse patris iniuria, qui non eorum quenquam post mortem suam regni successorem, sed Mariammæ filium scripsisset heredem. qua quidem in re prorsus eum senectute delirare, si testamento suo standum arbitraretur. se namque ut ex eius progenie nemo superesset, curaturum. Quinetiam cum omnes patres, quibus inuisti unquam filij fuerunt, odio uincat, plus tamen eum etiam fratres odisse. Denique nuper sibi, ne cum Pherora colloqueretur, centum talenta donasse, atque cum Pheroras diceret, quid enim per nos ladebatur? respondisse Antipatrum, utinam cunctis ablatis nudos se dummodo uiuos relinqueret. Verum hoc nequaquam fieri posse, ut tam pestiferam bestiam quisque effugiat, sub qua nec amicis esse palam liceret. Denique nunc occulte, inquit, conuenimus: licebit autem aperte, si uirorum spiritum manusque habeamus. Hæc in tormentis ancillæ prodiderunt, & quod Pheroras cum illis Petram fugere cogitasset. Ut omnibus autem dictis Herodes crederet, ceterum talentis effectum est. De his enim soli Antipatro dixerat. Igitur ante alios in Doridem Antipatri matrem furor eius erumpit: eamque omni ornatu, quem illi donauerat, spoliata, multis comparato talentis, expellit. Deinde ira deposita, Pheroræ mulieres à tormentis recreabat. Timore autem pauidus erat, & ad omnes suspensiones excitabatur: multosque innocentes, metu ne quem nocentium prætermitteret, in tormenta ducebat. Hinc ad Samaritam se conuertit Antipatrum, qui procurator erat Antipatri, & ex illius tormentis comperit, necandi sui causâ ex Aegypto Antipatrum uenenum malum petisse, per quendam Antiphili amicum: idque ab eo Antipatri auunculum accepisse Theudionem, ac Pheroræ tradidisse: cui mandasset Antipater, ut Herodem occideret, dum ipse Romæ abesset, ac suspitione careret: Pheroram uero uenenum uxori suæ dedisse seruandum. Itaque hanc euocatam, statim rex quod acceperat asserere iubet. Illa uero quasi allatura egressa, de recto se præcipitem dedit, ut eo modo probationes & regis tormenta praueneret. Sed dei providentia, sicut apparet, quæ ab Antipatro poenas repeteret, non in caput, sed in diuersam delatam partem, periculum mortis euasit. Portataque ad regem, ubi resipiscere potuit (nam casus eam perturbauerat)

Pheroras moritur.

Anti. lib. 17. cap. 5.

Antipater Samaritanus.

quamobrem se precipitasset interrogata adiuvante rege, quod vera dicenti remitteret omne supplicium: sin falsa promere maluisset, corpus eius tormentis absumeret, neque sepultura quicquam relinqueret, paulisper tacuit. deinde, quid, inquit, secreta custodio, cum Pheroras obierit, Antipatro qui nos omnes perdidit servitura? Audi rex, & rectus deus testis mihi veritatis, qui falli non potest. Cum Pherora, morituro lachrymans affiderem, tunc ille me ad se vocavit: En multum, inquit, coniunx de fratris erga me animo sum deceptus. Nam qui sic me diligeret, inuisum habui, & necare cogitavi, qui tanto nunc mei, quamvis necdum mortuus, dolore confunditur. Sed ego quidem impietatis precium fero: tu vero quod in eum servas, relictum nobis ab Antipatro veneni, huc affer propere, meque videntem consume, ne ad inferos quoque ulticem huius sceleris conscientiam deferam. Ita ut iussit attuli: & magnam quidem veneni partem sub obtutibus eius in ignem effudi, modicum vero mihi propter dubios casus, & quae te metuerem, reservavi. His dictis, illa quidem omnino paululum quiddam veneni habentem pyxidem profert: rex vero in matrem fratremque Antiphili contulit quaestionem. Verum hi quoque Antiphilum ex Aegypto attulisse pyxidem fatebantur, illumque venenum a fratre apud Alexandriam exercente medicinam accepisse dicebant. Totum autem regnum circumeuntes Alexandri & Aristobuli manes, ipsi erant incertarum rerum exploratores atque indices, & a suspicionibus remotissimos ad probationes trahebant. Denique etiam pontificis filiam Mariammen, consciam esse malefactorum patuit. Hoc enim tortis eius fratribus, demonstratum est. Rex autem matris audaciam, filij quoque poena coercuit. Nam quem illa pepererat Herodem, patri successorem scriptum, ex testamento delevit.

*Mariamme
veneficiorum
conscia.*

De Antipatri in Herodem malignis studiis deprehensis & ultis.

Caput XX.

*Bathylus ap-
prehensus.*

*Doli Antipa-
tri in Arche-
laum & Phi-
lippum.*

Post haec etiam Bathylus, novissima consiliorum Antipatri fides documentis accessit. Namque is erat quidem liberus eius, aliud autem venenum ferens, hoc est, aspidum ulcus, advenerat, aliorumque serpentum succos: ut si prius fuisset invalidum, hoc se Pheroras cum sua coniuge in regem armaret. Idem vero praeter susceptam contra salutem patris audaciam, velut operam subeiviam, habebat epistolas adversum fratres compositas ab Antipatro. Erant autem Romae in studiis Archelaus & Philippus, iam adolescentuli, magnique animi, regis filij, quos Antipater velut imminentes spei suae removere festinans, quosdam in eos literas ipse finxit amicorum nomine Romae degentium. Nonnullis autem corruptis scribere persuasit, quod multis patre maledictis carperent, ac de Alexandri & Aristobuli neque manifeste quererentur, sedque accitos esse graviter ferrentiam enim pater eos redire praeparat, idque maxime sollicitabat Antipatrum. Quinetiam priusque proficisceretur, in Iudaea constitutus Antipater, eiusdem modi contra eos Romae literas mercabatur: patremque adeundo vitanda suspicionis causa, fratres purgare simulabat: quaedam falso scripta, quaedam vero adolescentiae peccata esse commemorans. Quo quidem tempore scriptoribus epistolarum, quas in fratrum perniciem simulabat, plurimis pecuniis datis, sumptum confundere tentabat indicia, velut preciosam variarum stragula, poculaque argentea necnon & aurea comparando, aliaque plurima instrumenta, ut preciorum magnitudine mercedes falsariis erogatas celeret. Denique ducenta talenta retulit expensa, & eorum maxima fuit occasio causa Sylae. Vniuersis autem malis eius tunc minoribus maiore connectis, cum omnia quidem tormenta de patriicidio, epistola vero de iteratis fratricidiis conclamarent, nemo tamen ex Iudaea venientium, quo loco fortunae domus essent ei nunciauit, quis inter scelus probatum & ipsius reditum septem mensium intervalla fluxissent. Ita erat inuisus omnibus. Fortasse autem etiam quibus indicium voluntas fuit, per intersectorum fratrum manes obmutescabant. Denique Roma literas misit, continuo se venturum esse, quodque honorifice dimissus esset a Caesare nuncians. Rex autem insidiatorum manibus tenere desiderans, timensque ne si quid percipisset, forte caveret, ipse quoque literis benevolentiam simulans, & alia familiarissime scripsit, & ut reversionem suam maturaret oravit. Nam si praeparasset, matris suae quoque offensionem posset componere, quam expulsum esse non ignoravit Antipater. Primam quidem iam de morte Pherorae susceperat epistolam apud Tarentum, cumque vehementer luxerat: id autem nonnullis de patruo laudabile videbatur, sed quantum intelligi datur, causa doloris erat, quod insidiae pro voto non cesserant.

*Ant. lib. 18.
cap. 8.
Antipater
evocatu Ro-
mae*

neque tam Pheroram flebat, quam maleficiorum ministrum. Præterea metus eum, quidam ob ea quæ confecerat occupabat, ne quando forte deprehenderetur uenenum. Tunc autem in Cilicia patris epistola sibi reddita, quam supra memorauimus, statim quidem festinabat: sed postquam in Celenderin delatus est, subit eum quædam materni casus cogitatio, anima iam per semetipsam diuinante. Et amicorum quidem prudentiores ei suadebant, ne prius patrem conueniret, quam pro certo cognosceret, quibus ex causis matrem suam repudiasset: namque timere, ne forte criminibus matris adderetur. Minus autem prudentes, & uisendæ patriæ cupidi magis, quam quid Antipatro esset utile considerantes, ut properaret monebant, ne ex ipsa mora & patri causam prauæ suspicionis, & occasionem præberet calumniatibus. Nunc enim si quid motum est, in absentem esse factum: nec enim præsentem illo quenquam id ausurum fuisse. Absurdum autem uideri, propter suspensiones incertas certis bonis carere, neque mature se patri reddere, ab eoque regnum accipere, quod solo ipso niteretur. Paruit his Antipater, impellente fortuna, transmissusque in Sebastum Cæsariæ portum deferretur. Occurrit autem illi præter opinionem maxima solitudo, cum omnes eum deuitarent, nullusque auderet accedere. Nam etsi semper æque inuisus erat, odio tamen ut proderetur, tunc data libertas est. Multos autem auertebat ex rege formido, quoniam cunctas iam ciuitates de Antipatro fama repleuerat, solusque de se quid ageretur Antipater ignorabat. Nec enim uel clarius eo quisquam deductus est, cum Romam nauigaret, uel ignobilius inde susceptus est. Enimuero clades ille domesticas intelligens, calliditate celabat, metuque penè mortuus, uultu confidentiam simulabat. Et neque fugæ spes ulla erat, neque circumstantibus malis emergere poterat: certumque nihil ei de domo, ne ibi quidem nunciabatur: id enim regis interminatio prohibuerat. Vnde interdum etiam spes eum pertentabat hilarior, aut nihil esse deprehensum, aut si quid esset, hoc sese impudentia sua diluaturum ac dolis, quæ sola instrumenta salutis haberet. Itaque his armatus, sine amicis in regiam uenit, qui à prima ianua cum iniuria sunt repulsi. Forte autem Varus Syriæ rector intus aderat. Ingressus inde ad patrem, confirmatusque audacia, uelut eius salutandi causa, propius accedebat, cum ille obiecta manu, & capite declinato, exclamat: Et hoc parricidæ est, ut me amplexari uelis, qui tot maleficis inuolutus sis. dispereas, impium caput: neque me attingas, priusquam criminibus te exuas. dabo enim tibi iudicium & iudicem, qui opportune præsto est, Varum. Abi, & quemadmodum te purges in diem crastinum meditare. Nam & tempus indulgeo calliditatibus tuis. Ad hæc metu obstupescit Antipater, quia respondere nihil potuit, reuersus est. Cum autem ad eum uenisset mater & uxor, cunctas ei probationes exposuerunt. Tumque recepta mente, quo pacto sese defenderet cogitabat. Postero autem die rex adhibito propinquorum atque amicorum concilio, Antipatri quoque amicos uocat. Ipse autem cum Varo residens, cunctos indices iussit adduci, in quibus erant etiam serui matris Antipatri quidam pridem comprehensi, qui ab ea literas ad eum deportauerunt huiusmodi: Quoniam illa omnia patri tuo cognita sunt, caue ne ad eum uenias, nisi aliquod auxilium à Cæsare impetraueris. Itaque his una cum alijs introductis, ingreditur Antipater. Cumque pronus ante pedes patris cecidisset, oro, inquit, pater, ne quid de me præiudices, sed integras aures satisfactioni meæ præberas. Demonstrabo enim me innoxium, si tu uelis. Ille autem magna uoce imperato ei silentio, ad Varum locutus est: Quod & tu Vare, & qui uis iustus iudex, Antipatrum morte dignum iudicaueris, certe scio. Vereor autem ne mea quoque tibi sit inuisa fortuna, omnique calamitate dignum deputes, qui tales filios genuerim. Atqui hoc tibi magis miserandus uideri debeat, quod erga tam scelestos indulgentissimus pater fui. Nam illis prioribus adhuc adolescentulis regnum detuleram, eosque Romæ educatos amicos Cæsaris feceram: sed quos alijs inuidēdos regibus æmulandosque constitui, meæ salutis hostes inueni, quorum tamen interitus Antipatro magis profuit. Isti enim, quod iuuenis & successor meus futurus esset, maxime securitas quærebatur. at uero hic belua, patientia mea supra quam satis erat expletus, in me satietatem suam profudit: eique diu uiuere sum uisus, meamque senectutem grauitate tulit, rexque fieri non nisi parricidio passus est. quæ quidem profecto noui quare ratione cogitauit, quod eum ex agro abiectum reduxerim, & exclusis quos mihi regnum pepererat filiis, regni mei uicarium declarauerim. Equidem tibi Vare confiteor meæ

Male sibi conscius Antipater dolet Phoro morte.

Antipater ad patrem ingreditur.

Herodes apud Varum accusat Antipatrum.

mentis errorem. Ego illos contra me filios iritavi, qui Antipatri gratia spes eorum iustas abrupti. Quid enim tantum de illis, quantum de isto bene sum meritus? cui vivus etiam potestatem meam penè concessi: aperte autem regni successionem testamento reliqui, & præter destinatos ei separatim quinquaginta redius talentorum, sumptum passim mea pecunia subministraui, ac nuper Romam quoque nauigaturo dedi trecenta talenta, quemque solum ex omni familia mea, tanquam patris servatorem, Cæsari commendavi. Aut quid illi tantum sceleris, quantum Antipater admiserunt? quodue de his habui tale indicium, quale demonstravit huius infidias? etiam approbo, quia ausus est aliquid parricida, rursumque veritatem dolis sperat obtegere: tibi Vare cavendum. nam ego istam beluam novi, & quam sit verisimilia dicturus, iam nunc prospicio, fletusque simulatos. Hic est qui me quondam monebat, ut vivum Alexandrum cauerem, neque meum corpus omnibus crederem. Hic est qui usque ad cubile meum solebat ingredi, & circumspicere ne quis mihi forte parasset infidias. Hic somni mei custos erat, & securitatis dator, qui consolaretur luctum peremptorum, & viventium fratrum benevolentiam diiudicaret: hic propugnator & facelles meus. Cum eius calliditas Vare in mentem venerit, & quemadmodum singula simulasset, vix me credo vivere, tamque gravem infidiatorem quo pacto effugerim miror. Veruntamen quia fortuna quedam excitat contra me domum meam, mihique amicissimi semper infensi sunt, ego quidem factorum iniquitatem flebo, & mecum ipse solitudinem gemam. Nemo autem qui meum sanguinem sitierit elabetur, etiam si per omnes filios meos indicia ventura sint. Hæc dicens, ipse quidem interrupto sermone tacuit, dolore confusus. Nicolaus autem uni ex amicis probationes iussit exponere. Inter hæc autem Antipater sublato capite, cum prostratus ante patris pedes maneret, exclamat: Tu pater meas partes defendisti. Nam quomodo ego parricida, quem tu semper servatorem te habuisse commemoras? Aut si ficta, ut dicis, simulataque mea pietas fuit, cur in alijs tam callidus, in hoc adeo demens fui, ut non intelligerem, quod si homines lateret tanti sceleris cogitatio, caelestem latere iudicem omnino non posset, qui ubique præsto esset, & cuncta conspiceret? An fratrum exilis ignorabam, quos ob id deus ultus est, quia de te male tractaverant? Quid autem fuit cur me tua salus offenderet? Spes regni? Sed regnabam. Odij suspicio? Sed diligebam. An ex te metus aliquis? Quin tui servans, alijs timendus eram. Sed egestas causa fuit? Multo minus. Quis enim magis expensarum habuit potestatem? Si autem omnium hominum perditissimus essem, immanisque bestiae animum gererem, certe mansueti patris beneficijs vinceret: quem, sicut tu dixisti, reduxeris, totique filijs anteposueris, vivusque regem declaraveris, aliorumque bonorum magnitudine reddideris invidendum. O me miserum, acerbissimamque peregrinationem meam, quam longum luctui tempus magnumque infidiantibus spatium præbui. Sed tamen tibi pater tuisque rebus abieram, ne Sylæus tuam contemneret senectutem. Roma mihi testis est pietatis, & princeps orbis terrarum Cæsar, qui me patris amatorem sæpe vocitabat. Accipe pater has eius literas. hæc fictis in me criminationibus veriores, his me defendo, hæc affectus erga te mei argumenta certissima. Recordare quam inivitus hinc nauigaverim, latentes in regno contra me inimicitias non ignorans. Tu pater imprudens me perdidisti, tu compulisti ut darem accusandi tempus invidiæ. Verum ad indicia veniam. Ecce adsum, terra marique nihil usquam parricida perpeffus. Sed nondum me hoc argumento diligas. nam & apud deum, & apud te pater, cõdemnatum me esse scio. Condemnatus autem deprecor, ne aliorum tormentis fidem habeas: in me feratur ignis, per viscera mea pergant instrumenta poenarum, ne parcas scelesto corpori. Nam si parricida sum, tormentorum expertus mori non debeo. Talia cum lachrymis atque ululatu vociferans, & omnes alios, & Varum ad misericordiam prouocavit: solum autem Herodem, quo minus fieret, iracundia continebat, documentis veris intentum. Ibi autem Nicolaus, iussu regis multa de Antipatri calliditate præfatus, & misericordiae spem abstulit, & atrocissimam accusationem instituit, cuncta quidem regni maleficia illi ascribens: maxime vero fratrum interitum, quos ipse calumnijs interfectos esse demonstrans, etiam superstitionibus eum infidari quasi successionis optatoribus affirmabat. Nam qui patri venenum parasset, multo minus à fratribus absisteret. Cum autem ad veneni probationem venisset, per ordinem proferebat indicia, etiam

Respondet
Antipater.

de Pherora crimen exaggerans, ueluti illum quoq; Antipater fratricidam fecisset, corruptisq; regis amicissimis, icelere omnem domum repleuisset. Atq; ita multis alijs dictis & probatis, perorauit. Varus autem cum respondere iussisset Antipatrum, & ille nihil amplius elocutus, q̄, deus testis est innocentiae meae, silensq; iaceret, uenenum petijt, idq; cuiuspiam damnatorum capitis ex custodijs bibendum dedit: eoq; statim mortuo, quaedam in secreto cum Herode sermocinatus, gesta in concilio Caesari scripsit: posteroq; die inde discessit. Nihilq; minus rex Antipatro uinculis tradito, cladis suae nuncios ad Caesarem misit. Post haec Salomen appetisse insidij arguebatur Antipater. Quidam enim e seruis Antiphili Roma uenerat, epistolas ferens cuiusdam Acmes nomine, ancillae Iuliae: quibus ad regem scriptis, indicauerat Salomes epistola inter literas Iuliae reperta, clam ei beneuolentiae causa misisse. Ipse autem Salomes epistolis & maledicta in regem acerbissima, & accusatio maxima continebantur. Sed haec ab Antipatro erant fictae: isq; Acmen pecunia corruptam, ad Herodem eas mittere persuaserat. Epistola enim eiusdem mulierculae ad ipsum scripta id perdidit. Cuius uerba haec sunt: Sicut uoluisti patri tuo scripsi, & alias epistolas misi, certo sciens, regem sorori suae minime posse parcere, si eas recitauerit. Bene autem facies, si consummatis omnibus, pollicitationum tuarum memor fueris. Hac epistola & quae in Salomen sunt composita deprehensis, regem subijt cogitatio, ne forte etiam Alexander falsis epistolis fuisset oppressus, quodq; pene sororem propter Antipatrum occidisset, anxius erat. Itaq; non est ultra cunctatus, quo minus ab eo sumeret omnium causa supplicium: sed ne propositis satisfaceret, graui morbo impeditus est. De Acme tamen ancilla, & in Salomen fictione conflata, dedit literas ad Caesarem. ac propterea testamento mutato, exemit nomen Antipatri, regemq; scripsit Antipan, p̄teritis Archelao & Philippo natu maioribus. nam & hos Antipater infimulauerat. Caesari autem post alia pecuniaria munera mille talenta, & uxori eius ac filijs, itemq; amicis & libertis, prope quinquaginta: ceterisq; omnibus agrorum & pecuniarum non parum distribuit, ac sororem Salomen clarissimis donis honorauit. In testamento quidem ista correxit.

Proferitur
uicinium.

Epistola Ac-
mes ad Anti-
patrum.

¶ De aquila aurea, morteq; Antipatri & Herodis.

Caput XXI.

MORBUS autem ingrauescebat, quod cum senectus pariter ac moeror urgeret, & an-
nos iam septuaginta natus esset, & filiorum cladibus animum adeo habebat afflic-
tum, ut nec bona ualitudine quicquam iucunditatis admitteret. Acriorem autem facie-
bat aegritudinem, quod Antipater uiueret. Hunc enim non opere superuacuo, sed cū ipse
conualuisset, cogitabat occidere. Ad has ei calamitates accidit etiam populi quidam tu-
multus. Erant in ciuitate sophistae duo, qui summe scire leges patrias uidebantur, & pro-
pterea per omnem gentem maxima gloria praedicabantur: Iudas filius Sepphorae, & al-
ter Margali Matthias. Hos non pauci adolescentium sectabantur, cum leges exponerent,
& in dies singulos puberum exercitum congregabant. Qui cum regem audissent moero-
re ac morbo tabescere, apud notos loquebantur, opportunū iam tempus esse, ut deus ui-
dicaretur, fabricataq; aduersus leges patrias opera destruerentur. Siquidem in templo ne-
fas sit, imagines aut uultus, aut cuiuslibet animalis cognomine simulacrum haberi. Hoc pro-
pterea dicebatur, quod supra maximam portam templi rex aquilam collocauerat aureā.
Eamq; tunc monebant sophistae ut tollerent: pulchrum esse dicentes, etiam si quod inde
periculum immineret, pro legibus patrijs mori non recusare: sic enim decedentibus, &
animam immortalem, & bonarum rerum sensum perseverare perpetuo: minus autem
fortes & sapientiae suae nescios, amare animam imperitia: magisq; morbo cupere, quam
uirtute defungi. Dum haec illi differerent, rumor subito peruagatur, regem fere iam mo-
ri: unde etiam confidentius adulescentes coronā adorti sunt: ipsoq; meridie, cum plurima
multitudo uersaretur in templo, crassis demissi funib⁹, aquilā ex tecto aureā securibus abci-
debāt. Qua re statim regis duci nūciata, nō parua ille manu comitatus ad templū cucurrit,
& prope ad quadraginta iuuenes cōprehēsos, regi exhibuit. Qui primū interrogati, an
aquilā ipsi aureā cōcidere ausi eēnt, fecisse cōfessi sunt: deinde quo iubēte, lege patriā rīde-
rūt. Cū uero, qd exultarent tm̄, qbus mors immineret, ab his quāteret, quia post mortē
bonis plurimis frui sperarent, asseruerūt. His itaq; rex cōmotus, magnitudine iracundiae
morbo superat atq; in concionē procedit. Deinde multū in eos quasi sacrilegos inuectus,

An lib. 17
cap. 8.

Anti. lib. 17.
cap. 9.

& quod occasione legis patriæ quædam maiora tentassent, uelut impio supplicio dignos esse iudicauit. Populus autem metuens, ne per multos quæstio iret, precabatur, ut primum facinoris suorum, deinde in eo deprehensis poenæ subditis, cæteris indignationem remitteret. Tandem igitur exoratus, & ipsos rex quæ funibus demissi erant cum sophistis uiuos incendi, & reliquos qui unâ comprehensi sunt, obtruncandos carnificibus tradidit. Hinc totum eius corpus morbo occupatum, uarijs doloribus differebatur. Nam febris quidem non mediocris erat: prurigo autem intolerabilis habebat omnem corporis superficiem. assiduus autem uexabatur coli tormentis, pedesque tanquam ex intercutis uirio tumuerant. Quin & inflatio uentriculi, putredoque uirilis membri uermiculos generans, ac præterea creber anhelitus, & irrupta cum suspiria membrorumque omnium contractio fatigabat, ut qui hæc ad diuinitatem referrent, ultionem eam esse dicerent sophistarum. Ille autem, quia cum tot morborum cruciatibus luctaretur, uitæ tamen cupidus erat, & remedijs excogitatis salutem sperabat. Denique Iordanem transgressus, apud Calliroen aquis calidis utebatur, quæ in lacum feracem bituminis, qui Asphaltites uocatur, effluentes, pro dulcedine potui sunt, sibi autem corpus eius, quod medicis oleo calidiori foueri placuerat, in dolum plenum demersum ita dissolutum est, ut etiam lumina quasi mortuus resoluta torqueret. deinde perturbatis qui cum curabant, ad clamorem quidem illorum respicere uisus est. desperata uero salute, militibus quinquagenas drachmas, multamque pecuniam rectoribus atque amicis diuidi iussit. Cum autem rediens ad Ierichunta uenisset, atra iam bili correptus, & penes ipsi morti minitabatur, factumque nefarium excogitauit. Collectos enim cuiusque uici ex omni Iudæa nobiles, in locum cui nomen est Hippodromus, concludi præcepit. Deinde Salome sorore & Alexa marito eius ad se uocatis: scio, inquit, mortem meam festis gaudijs celebraturos esse Iudæos. Verum per alios lugeri potero, & præclarissimos honores sepulture assequi, si quæ præcipio feceritis. Hos uiros qui habentur in custodia, cum animam efflauero, statim militibus circumdatos occidite: ut etiam inuita omnis mihi Iudæa, omnisque domus illachrymet. Et simul his mandatis, legatorum quos Romanam miserat epistolæ sunt allatæ, quibus Acmen ancillam Iulie iussu Cæsaris interemptam, & Antipatrum morte damnatum esse, indicabatur. Quin etsi pater cum in exilium dare mallet, id quoque permisisse Cæsarem, scriptum erat. Herodes autem paululum hoc nuncio recreatus, doloribusque rursum uictus (nam inedia tussisque pariter uiolentia distendebatur) satum præuenire conatus est: sumptoque malo, etiam cultellum poposcit, sectum enim comedere consueuerat. Deinde circumspecto ne quis arbiter impediret, tanquam se percussurus dextera sustulit. Cui uero Achiabus consobrinus eius accurrisset, manumque continuisset, ululatus maximus in regia statim, quasi rex mortuus esset, excitatus est. Eoque propere audito, Antipater fidutiam recepit: lætusque iam custodes promissa etiam pecunia, rogabat, ut se soluerent, atque dimitterent, quod eorum princeps non solum ne fieret obstitit, sed etiam regi uelociter nunciauit. Ille autem fortius exclamans, quam uires ægrotantis ualebant, continuo satellitibus missis, occidit Antipatrum: mortuumque sepeliri præcepit in Hyrcania. Deinde rursum corrigit testamentum, & successorem quidem Archelaum natu maximum Antipæ fratrem scripsit, tetrarcham uero Antipam. Post interitum autem filii quinque diebus exactis moritur: annos quidem trigintaquatuor, ex quo interfecit Antigonom, regno potitus: triginta uero & septem, postquam rex à Romanis declaratus est, & in alijs quidem omnibus, secunda fortuna usus est, ac si quis alius. Regnum enim quod priuatus sibi quæsierat, tanto conseruatum tempore, filiis suis reliquit. In rebus autem domesticis infelicissimus fuit. Salome autem, antequam resciret mortem regis exercitus, cum marito progressa, uinctos absoluit, quos occidi mandauerat: ipsum dicens mutasse consilium, & unumquenque iussisse domum dimitti. Atque ita post horum abitum militibus indicatur. Quibus in concionem cum alia turba in amphitheatrum apud Ierichunta collectis, Ptolemæus anuli regis custos, quo signare solitus erat, & fortunatum illum coepit dicere, & multitudinem consolari. Relictamque ab eo militibus epistolam recitauit, in qua multum rogabat, ut beneuolo animo successorem suum fouerent. Deinde post epistolam, testamentum legebat, in quo Philippum quidem heredem Trachonis, proximarumque regionum: tetrarcham uero, sicut supra diximus, Antipam, regem autem An-

Anti. lib. 17.
cap. 11

chelaum scripserat: eidemq; anulum ad Caesarem ferre mandauerat, assignatamq; regni administrati noticiam. Omnium namq; dispositionum suarum dominū & confirmatorē Caesarem esse uoluit, cetera uero seruari iuxta superius testamentum. Quo perlecto, confestim clamor secutus est omnium Archelao gratulantium: militesq; per cuneos & populus adeuntes, suamq; promittebant, deiq; beneuolentiam precabantur. Hinc ad sepeliendum regem operam contulerunt. Nihil autem munificentiae pratermisit Archelaus, sed oēm ornatū extulit regium in funeris pompa ducendū. Lectus quippe totus erat gemmis auroq; distinctus, thorax aut purpura uariatus, corpusq; super eum uelatum itidem purpura. Capiti aut diadema erat impositum: corona uero desuper aurea, sceptrumq; in dextera, & circa lectū filij cum ppinquis, praeterea satellites agmenq; Thracij, Germaniq; & Galli, uelut ad bellum instructi oēs antecedeabant. Cetera uero militū manus armata, ducesq; suos ordinumq; principes sequebantur decenter. Quingenti aut serui ac liberti odores ferebant: corpus aut per ducēta stadia portatum est in castellum Herodion: ibiq; secundū ipsius regis mandata sepultum est. Et Herodis quidem regis hic finis fuit.

Pompa fune-
bris Herodis

FLAVII IOSEPHI DE BELLO IV DAICO LIBER II.

De successoribus Herodis, & ultione direpte aureae aquile
CAPVT PRIMVM.

VERBARVM autem nouae principium, fuit Archelao Romam proficiscendi necessitas. Diebus enim septem in lugendo patrē consumptis, epulisq; feralibus prolixē populo exhibitis, (Hic aut mos apud Iudaeos necessario multos ad inopiam redegit: nam qui cum neglexerat, impius aestimabatur) candida ueste indutus, procedit ad templum. Ibiq; uarijs fauoribus exceptus à plebe, ipse quoque in excelsio tribunali, solioq; aureo residens, humanissime uulgi admittit: eisq; & quod sepulturam patris sedulo curauissent, gratias egit, & quod sibi quasi certo iam regi, magnos honores habuissent. Vex se tñ aut non potestate solum interim, sed etiā ipso regis nomine temperare, donec à Caesare sibi fuerit confirmata successio, qui etiam testamento rerum esset omnium dominus constitutus. Idcirco etiam se apud Ierichunta uolūtatē exercitus restitisse, cum sibi diadema uoluisset imponere. Ceterum alacritate ac beneuolentia, aequē militibus ac populo plenam se uicissitudinem relaturum, si ab his, quorum etiam esset imperium, certus rex declaratus fuisset: studiumq; sibi esse, ut erga illos rebus omnibus patrē melior appareret. His gauisa multitudo, statim eius mentē magis tentare petitionib; coepit. Namq; aliā tributa leuari, aliā uectigalia tolli; quidam solui custodias acclamabant. Cunctis autem postulatis, in gratiam populi facile annuebat Archelaus. Deinde celebratis hostijs, cum amicis erat in epulis. Ecce aut subito post meridiem congregati non pauci nouarum rerum studiosi, ubi communis luctus de rege cessauit, propria lamenta suscipiunt, flentes eorum casum, quos propter abscisam ex porta templi aquilam auream Herodes morte damnauerat. Dolor autem non occultus erat, sed clarissimis questibus, sletuq; iusto & planctu ciuitas personabat, uirotum causa uidelicet, quos pro templo ac legibus patrē interisse dicebant. Eorum autem mortis poenas, ab illis quos Herodes pecunia donasset, repetendas esse clamitabant: ac primum, quem is constituerat pontificem reſciendum, aliumq; pietate praestantem, magisq; puerum optari debere. Quibus et si mouebatur Archelaus ad ultionem, tamen eum profectiōnis festinatio continebat, metuentem, ne si multitudinem reddidisset inimicam, mori eius impediret. Quamobrē monēdo magis quā uī experiebatur sedare turbatos: missosq; magistro militum, ut quiescerent, eos rogabat. Sed illum seditionis autores, ubi ad templum uenit, priusq; uerbum faceret, lapidibus proturbarunt, & alijs post eum mulcedi sui gratia missis, multos enim legabat Archelaus, iracunde oīa responderunt: neq; si numero aucti fuissent, ociosi fore uidebātur. Itaq; instante azymorū die festo, qui apud Iudaeos Pascha uocatur, plurima uictimarū copia plenus, infinita quidem ad templi ex agris multitudo religionis causa descendit, cū illi qui sophistas lugebant, in tēplo confisterēt, nū-

Anti. lib. 17.
cap. 11.

Anti. lib. 17.
cap. 12.

trimenta seditioni querentes. Hoc autem metu Archelaus, nequam omnem populum morbus iste corrumpere, cohortem militum & tribunum qui etiam seditionis principes comprehenderent, ad dirigere contra quos omne vulgus existeret, multos lapidum isidibus interfecit. saevius vero tribunus uix elabitur. Et illi quidem statim, ueluti nihil mali adesse esset, ad celebranda sacra conuersi sunt. Sed Archelaus sine eade iam multitudo comprimi non posse uidebatur. Quamobrem totum illis inuasis exercitum, pedes per ciuitatem simul oēs, equitesq; per campos, qui esset sacrificijs occupata singulos inuasissent, prope ad ora nullis hominibus occidunt, reliquis uero montes proximis dissecant. Praecones autem sequebantur Archelaum, iussu eius unumquemque ut domum recederet admonendo, itaque cuncti neglecta dici festiuitate, abiit. ipse autem cum matre, acenon & Pople & Ptolemaeo & Nicolao amicis, ad mare descendit relicto Philippo regni procuratore, itemque rerum familiarium curatore. Vna uero egressa est cum filiis sua Salome, fratribusque regis filij, generisque, specie uelut Archelao ad obtinendam successionem adiumento futuris: certa uero causa, quae contra leges in templum admissa fuerant, delaturi. Interea fit illis Caesarem obuiam Sabinus Syriae procurator, ad Iudaeam ueniens, ad pecunias custodiendas Herodis. Quem ulterius progredi Varus inhibuit, multis accitus Archelai precibus, intercedente Ptolemaeo. Et tunc quidem Sabinus in gratiam Vari, neque ad arces uenire properauit, neque thesauros paternae pecuniae clausit Archelao: sed usque ad cognitionem Caesaris se ociosum esse pollicitus, apud Caesarem commorabatur. Postea uero quam sibi obstantium unus Antiochiam petiit, alter, hoc est, Archelaus, Romam nauigauit, mature profectus in Hierosolimam, regiam tenet: custodumque principibus, itemque dispensatoribus euocatis, rationes pecuniarum discutere conabatur, & arces occupare tentabat. Non tamen immemores Archelai mandatorum custodes erant, sed in obseruando singula quaeque persequerantur, causam custodiae magis Caesari, quam Archelao tribuentes. Ad hoc autem Antipas quoque de regno certabat, posteriore superius Herodis testamentum firmum esse defendens, in quo rex ipse Antipas fuerat scriptus: eique se tam Salome quam multis alijs cognati, qui cum Archelao nauigant, suffragio fore promiserant. Ducebat autem secum matrem, fratremque Nicolai Ptolemaum, in quo pro fide apud Herodem probata, non nihil uidebatur esse momenti. Namque illi fuerat amicorum charissimus. Quare autem Irenaeo propter dicendi acrimoniam plurimum confidebat: unde etiam qui se mouerant, ut Archelao pro aetatis merito & secundi testamenti uoluntate cederet, audiendos esse se non censuit. Romae uero migrauerunt ad eum cunctorum studia propinqua, quibus finis erat Archelaus, quique praecipue liberi omnes sui iuris esse cupiebant, & aut Romano magistratu administrari, aut si hoc non impetrarent, Antipam regem habere. Ad hoc etiam Sabini ope nitebatur Antipas, qui Archelaum per epistolas accusauerat apud Caesarem, Antipam uero multum laudauerat. Itaque digesta crimina Salome & ceteri qui eum ea sentirent, Caesari tradiderunt, & post eos Archelaus gestorum suorum perscripta capitula, patrisque anulum per Ptolemaum, rationesque administrationis intermisit ad Caesarem. Ille autem secum praemeditatis ea, quae ab utraque parte dicebantur, ubi & regni magnitudinem, multitudinemque redditum animaduertit, atque insuper Herodis familiam numerosam, perlectis etiam Vari ac Sabini literis, optimates Romanorum ad concilium uocauit, in quo tunc primum ex Agrippa ac filia sua natum Caium sedere iussit, filium adoptiuum, atque ita partibus prosequendi copiam dedit. Igitur Salomes filius Antipater (namque is erat orator acerrimus eorum, qui aduersabantur Archelao) accusationem prope sua, imitans Archelaum, quasi uerbis quidem de regno uideretur contendere, re autem uere iam dudum rex esset effectus, & apud aures modo Caesaris cauillaretur, quem iudicis successione expectare noluisse. Nam post Herodis mortem, quibusdam ut diadema sibi imponerent subornatis, regis eum more in solio aureo residentem, partim ordines militum permutasse, partim condonasse promotiones, & insuper his omnia annuisse populo, quam ueluti a rege impetranda petisset: maximorumque reos criminum, quos pater suus uinceret, absoluisse, qui esset ista fecisset, modo regni umbram a domino postulaturos uenisset, cuius sibi corpus ipse rapuisset, ut non rex, sed nomenclatorum dominum esse Caesarem demonstraret. Ad hoc ei, quod etiam iuramentum patris assumisset, obiciebat: cum incredulum quiddam

*Nauigatio
Archelai.*

*Anti. lib. 17.
cap. 13.*

*Antipater
pro Antipa*

personam componeret in moerorem, noctu uero ad comelationes usque poraret. Denique seditionem uulgi ex hac indignatione conflata esse dicebat. Totius enim orationis suae uires, eorum multitudine qui circa templum caeli fuerant, astruebat. Hos enim ad diem festum quidem uenisse, ad hostias uero, quas ipsi maclandas uenerant, crudeliter esse iugulatos: tantumque in templo funerum esse congestum, quantum nullum ab externis illatum bellum implacabile congestisset. Itaque huius crudelitatis Herode praescio, ne spe quidem regni unquam eum dignum esse uisum, nisi cum sanae mentis inops erat, animo deterius aegrotante quam corpore, & quem in secundo testamento successorem scriberet, ignorabat: praesertim qui priore testamento successorem scriptum incusare nihil posset, quod incolumi corpore, omnique uitio purgata mente fecisset. Vt tamen quis firmius esse ponat morbo laborantis arbitrium, ipsum se Archelaum abdicasse regia dignitate, multis in eam contra leges admissis. Nam qualem fore, si acciperet à Caesare principatum, qui antequam acciperet, tantum populum peremisset? Multa in hunc modum prosecutus Antipater, multis ex numero circumstantium propinquorum in singula crimina testibus exhibitis, perorauit. Surrexit autem Nicolaus defensor Archelai, & ante omnia caedem in templo necessario factam esse perdocuit: nam quorum necis argueretur, non regni solum, sed etiam ipsius iudicis, id est, Caesaris hostes fuisse, aliorum autem criminum suafores aduersarios ipsos demonstrauit. Secundum uero testamentum idcirco ratum manere postulabat, quod Herodes in eo successoris sui firmatorem Caesarem constituisset. Nam qui tantum saperet, ut rerum domino potestate sua cederet, nec unquam in haereditas errasse iudicio, sed sano corde quem constitueret, elegisse, qui per quem constitui deberet non ignorauit. Cum autem omnibus expositis, etiam Nicolaus perorasset, in medium progressus Archelaus, ad genua Caesaris accidit ocyus. Quo perbenigne Caesar erecto, quod paterna quidem successione dignus esset, ostendit: certum uero nihil pronunciauit. Sed illo die dimisso concilio, secum ipse de cognitis deliberabat, utrum ex his qui testamento continerentur, aliquem regni oporteret constitui successorem, an toti familiae distribui principatum. Multitudo enim personarum egere subsidio uidebatur.

¶ De pugna & strage Hierosolymis inter Iudeos & Sabinianos. Caput II.

Sed antequam de his quicquam statueretur à Caesare, mater Archelai Malthace, morbo correpta moritur. Et uariae literae de Syria perlatae sunt, Iudeos defecisse nuntiantes, quod Varus fore prospiciens, in Hierosolymam postquam Archelaus nauigarat, ascendit, ut incentores seditionis prohiberet. Et quia multitudo cessatura non uidebatur, ex tribus quas à Syria duxerat secum legionibus, unam in ciuitate reliquit, atque ita in Antiochiam ipse remeauit. At Sabinus cum postea in Hierosolymam uenisset, causas nouarum rerum Iudaeis praebuit: modo uim custodibus, ut sibi arces traderent, adhibendo, hunc maligne regis exquirendo pecunias. Non autem solis relictis à Varo militibus fretus erat, sed etiam seruorum suorum multitudine, quos etiam omnes armatos auaritia ministros habebat. Festo autem quinquagesimo die, quae pentecoste à Iudaeis uocatur, septies septem diebus exactis rediens, ex eorum numero uocabulum nacta, non religionis solennitas populum, sed indignatio congregauit. Denique concursus infinitae multitudinis ex Galilaea, itemque Idumaea & Ierichunte, transque Iordanem positae regionibus, factus est: cum indigena ex ipsa ciuitate populus Iudeorum, & numero simul & alacritate praestaret, & tripartita manu terna castra collocauerunt, una in septentrionali regione templi, altera in meridionali Hippodromum uersus, tertiaque in occiduo prope regiam tractu, circumfessosque Romanos undique obsidebant. Sabinus autem multitudine pariter, eorumque spiritu perterritus, crebris quidem Varum nuncijs precabatur, ut quam mature ferret auxilium, quasi occisione delenda legione, si quid morae interuenisset. Ipse uero in altissimam castelli turrim, quae Phaselus uocabatur, euadit, fratris Herodis cognominem, quem Parthi necauerunt. Hinc legionarijs, ut in hostes irruerent, signum dabat. Nam praetimore nec ad eos quibus ipse praerarat, descendere audebat. Eius autem praeepto milites obediens, in templum uolant, uehementique cum Iudaeis pugna configunt: in qua dum nemo desuper adiunaret, imperitos belli peritia supabant. Postea uero quod multi Iudaei porticibus occupatis, a vertice telis eos appetebant, plurimi coterentur, & neque ex alto iaculantes ulcisci facile poterant.

Anti. lib. 17.
cap. 14.

rant, neque cominus dimicantes ferebant. ab utrisque tamen afflicti succedunt porticus, opere, magnitudine atque ornatu mirabiles. ibique tum multi flamma subito comprehensi, aut ea consumeantur, aut in hostes desiliētes, ab ipsis occidebantur: alij retrorsum cedentes, precipitabantur ex muro: nonnulli desperata salute, incendi periculum suis gladijs praeueniebant. Qui tamen ex moenibus obrepēdo in Romanos fecissent impetum, metu attoniti nullo negotio subigebantur: donec omnibus aut interemptis, aut timore disiectis, thesauro dei defensoribus destituto, manus milites attulerunt, & quadraginta ex eo tanta diripere, quorum quae furto sublata non sunt, conquisiuit Sabinus. At Iudaeos multo plures, magisque pugnaces, tam uirorum quam opum interitus in Romanos contraxit. Obseſſaque his regia minitabantur exitium, nisi quamprimum inde secederent: Sabino, si uellet, una cum legione abeundi copiam pollicentes. Quibus opitulabantur regionum plurimi, qui ad eos sponte transfugerant. Pars tamen bellicosior erat Sebastenorum tria millia, hisque Rufus & Gratus praepositi, unus peditum rector, at uero equitum Rufus: quorum uterque ui corporis atque prudentia, etiam si nullam manum obedientem haberent, magnum tamen momentum belli Romanis addidissent. Itaque Iudaei quidem instare obsidioni, simul & castelli moenia tentantes, & ad Sabinum clamantes, ut discederet, neu impediret habituros tanto post tempore patriam libertatem. Sabinus autem quamuis optaret euadere, si dem tamen pollicitationibus non habebat: sed eorum lenitatem, insidiarum esse illecebram suspicabatur: simulque auxilium Vari sperans, obsidionis periculum perferebat. Eodem tempore per Iudaeam plurimis locis tumultus erat, multosque ad regni cupidinem tempus impulerat. Nam in Idumaea quidem duo millia ueteranorum, qui sub Herode militauerant, congregati, armisque instructi, cum regis decertabant, quibus Achiabus regis consobrinus, ex uicis munitissimis repugnabat, campestre praelium declinando. In Sephori autem Galilaeae, Iudas filius Iezechiae latronum principis, ab Herode quondam rege capti, qui tunc illas regiones uastauerat, non parua multitudine collecta, ruptisque regis armamentarijs, & omnibus quos circa se habebat armatis, contra potentiae cupidos manus mouebat. Trans flumen quoque Simon quidam ex regis seruis, pulchritudine simul & uastitate corporis fretus, imposito sibi diademate, cum latronibus quos congregauerat ipse circueiens, & apud Ierichunta regiam, & multa alia magnifica diuersoria igni corruptis, facile sibi praedam ex incendio comparans. Omnesque habitationes, in quibus aliquid decoris erat, concremasset, nisi Gratus regionum peditum rector, ex Trachone sagittarios, itemque Sebastenorum pugnacissimos ducens, properasset occurrere. Vbi peditum quidem in pugna multi consumpti sunt: ipse autem Simonem compendio praeuenit, ardua ualle fugientem, & ex transuerso percussus in ceruice deiecit. Incensae sunt autem & quaecunque Iordani proximae fuerunt sedes regiae, apud Betharantes, quorundam aliorum manu conflata ex locis ulterioribus. Tunc etiam pastor quidam, cui nomen erat Athrongaeus, regni affectare ausus est: quod ut speraret, ui corporis animaeque fiducia mortem contemnens impulsus est, ac praeterea fratrum sibi similibus robore, quorum singulis tanquam ducibus & satrapis attributa manu armatorum, ad incursum utebatur. Ipse autem ueluti reo maiora negocia procurabat. Et tum quidem etiam diadema sibi imposuit. Non paruo autem post tempore, cum fratribus suis uastando territoria, & occidendo praecipue Romanos, itemque regiones, perseuerauit: cum nec Iudaeorum quisquam effugeret, qui lucrum aliquod ferens uenisset in manus. Ausi sunt etiam apud Amauntem repertum Romanorum agmen circunuenire, qui frumenta legionis atque arma portabant. ubi Arium quidem centurionem & quadraginta fortissimos iaculis confecere, caeteri uero in eodem periculo constituti, auxilio Grati qui cum Sebastenis aduenit, elapsi sunt. Multis in hunc modum contra indigenas, itemque alienigenas per omne bellum gestis, post aliquod tempus tres ex his comprehensi sunt: natus quidem maximus ab Archelao, duo uero qui aetate sequebantur, in manus Grati ac Ptoemaei delati. Nam quartus Archelao pactione concessit. Sed hic finis eos postea secutus est. Tunc autem latrociniali bello cunctam inflammabant Iudaeam.

De Vari gestis circa Iudeos crucifixos. Caput III.

Anti. lib. 17.
cap. 16.

Varus autem, acceptis Sabini & principum literis, toti legioni mensiens, opere ferre properabat, itaque cum duabus reliquis legionibus, & quatuor milibus equis,

in Ptolemaida profectus, eodem regum atq; optimatū auxilia conuenire iussit. Ad hæc à Berytijs etiam, cum per eorum transiret oppidum, mille & quingentos accepit armatos. Vbi uero in Ptolemaidem tam cætera manus auxiliorum, quàm propter Herodis inimicitias Aretas rex Arabum nō cum exiguo numero equitum peditumq; peruenit, statim exercitus partem in Galilæam, quæ Ptolemaidi propinqua erat, dirigit, amici sui Galli filio his rectore præposito. Qui mox & aduersus quos ierat, omnes in fugam uertit, & Sepphori ciuitate capta, ipsam quidem incendit, incolas uero eius seruitio subiugauit. Varus autem ipse cum omni exercitu Samaria potitus, ciuitate quidem abstinuit, quod inter aliorum turbas, nihil eam mouisse deprehendit: castris autē ad uicum positis, qui appellatur Arun, Ptolemæi possessionem propterea direptam ab Arabis, qui & amicis Herodis insensu erant, inde ad Sappho progreditur, alterum uicum tutissimū, quē similiter, oēsque reditus ibi repertos depopulati sunt. Cædis autem ignisq; plena erant omnia, nec prædationi Arabum quicquam obstabat. Exusta est & Ammaus iussu Vari, necem Arī cætorumq; indigne ferentis, habitatoribus eius fuga dispersis. Hinc progressus ad Hierosolymam cum exercitu, solo uisu Iudæorum castra disiecit, & alij quidem per agros abiēre fugientes, qui uero intra ciuitatem degebant. suscepto eo, seditionis causas in alios conferebant, nihil quidem se penitus mouisse dicentes, sed ppter diem festum receptam necessario multitudinem, in ciuitate obsessos esse potius cum Romanis, quàm cum dissidentibus conspirasse. Ante uero obuiam ei uenerant Iosippus, Archelai consobrinus, & cum Grato Rufus, ducentes exercitum regium, & Sebastenos & Romanos milites ornatos habitu consueto. Sabinus enim nec in os Vari uenire passus, iamdudum ex ciuitate ad mare discesserat. Varus autem dispartitum aduersus autores tumultus per agros dimisit exercitum: multisq; sibi exhibitis, quos minus turbulētos inuenisset, custodiæ tradidit: maxime uero nocentium propē ad duo millia cruci suffixit. Adhuc autem circa Idumæam superesse decem armatorum millia nunciato, confestim Arabas domum abiēre iubet, quod eos non auxiliantium more uti militia, sed pro sua libidine, & supra quàm ipse uellet, agros uastare perspexit: suis autem comitatus agminibus, in aduersarios properabat. Verum illi se Varo priusquam in manus ueniretur, Achiabi consilio tradiderunt. Varus autem multitudini uenia data, duces eius interrogandos misit ad Cæsarem. At ille cū ignouisset cæteris, in nonnullos regis cognatos (erant enim quidam inter eos Herodis propinqui) animaduertit, quod omnino contra regem suum arma cepissent. Varus autem hoc modo rebus apud Hierosolymam compositis, eademq; legione, quæ dudum in præsidio ciuitatis fuerat, ibi relicta, Antiochiam rediit.

¶ De Ethnarcha Iudæorum instituto.

Caput IIII.

Romæ autem Archelao alia rursus cum Iudæis causa conflata est, qui ante seditionē permissu Vari, legati exierant, ius genti suæ liberum petitori. Erant autem numero quinquaginta qui uenerant, & astabant eis plus quàm octo millia Iudæorum Romæ degentium. Itaq; conuocato à Cæsare optimatum Romanorum amicorumq; concilio in Palatini Apollinis templum, quod priuatū ipsius erat ædificium admirandis opibus exornatum, multitudo quidem Iudæorum constitit cum legatis, contraq; Archelaus cum amicis. Cognatorum autem amici ab utraq; parte secreti erant. Nam & cum Archelao stare propter odium atque inuidiam recusabant, & cum accusatoribus conspici pudore Cæsaris prohibebātur. Inter quos erat etiam Philippus Archelai frater, beneuolo animo duabus ex causis præmissus à Varo, ut & Archelao subueniret, etsi regnum Herodis nepotibus eius distribui placuisset, partem aliquam mereretur. Iussis autem accusatoribus exponere, quamnam contra leges fecisset Herodes: primum non se regem, sed omnī qui usquam fuissent, tyrannorum crudelissimum tolerasse dicebant. Deinde multis ab eo trucidatis, ea pertulisse superstites questi sunt, ut beatiore mortui putarentur. Non enim tormentis solum cum lacerasse corpora subiectorum, sed etiam gentis suæ ciuitatibus deformatis exteris ornauisse, populisq; alienis Iudææ sanguinem condonasse. Pro antiqua uero felicitate ac patris legibus, nationem suam tanta egestate simul ab eo atque iniquitate repletam, prorsus ut plures ex Herode clades paucis annis sustinuerint, quàm omni æuo maiores sui, postquam ex Babylone discessere, perpeffi sunt, Xerxe tūc regnāte ad discors

An. lib. 17.
ca. 17.

dias concitati. Verum se tamen ad hanc mediocritatem & aduersæ fortunæ consuetudinem processisse, ut etiam successionem uoluntariam acerbissimæ seruitutis subirent: qui & Archelaum tanti tyranni filium, patre mortuo regem appellassent nihil morati, & unâ cum eo luxissent mortem Herodis, ac pro eius successore uota celebrassent. Illum autem quasi metueret, ne non certus eius filius uideretur, à cæde trium milliū ciuium regni sumpsisse primordia, & quia principatum meruerit, tot immolasse deo hominum uictimas, tot festo die templum cadaueribus impleuisse. Recte igitur eos, qui de tantis malis superessent, aliquando respexisse calamitates suas, & belli lege cupere uulneribus excipiendis ora præbere, atq; ab Romanis precari, ut Iudææ reliquias misericordia dignas existimarent: nèue quod ex ea natione restaret, his obicerent, à quibus crudelissime lacerabatur, sed patriam suam coniungi Syriæ finibus, ac per iudices Romanos administrari decernerent: hoc enim modo probatum iri, Iudæos qui nunc ueluti turbulenti ac belli cupidi reprehenduntur, moderatis rectoribus obedire nosse. Iudæorum quidem accusatio eiusmodi petitione conclusa est. Cum autem surrexisset contra Nicolaus, primum criminibus quæ in reges erant proposita, dissolutis, nationem coepit arguere, quia neque gubernari facilis esset, naturaq; regibus uix pareret. unâ etiam propinquos Archelai, qui se ad accusatores contulerant, infimulabat. Sed tum quidem partibus Cæsar auditis, conuentum diremit. Paucis autem diebus post, mediam regni partem sub ethnarchiæ nomine dedit Archelao: etiam regem, si se dignum præbuisset, facturum esse pollicitus. Reliquam uero dimidiâ in duas tetrarchias diuisit, duobusq; alijs Herodis filijs attribuit: unam Philippo, alteram Antipæ qui cum Archelao de regno certauerat. Huius parti cesserat trans flumē regio, & Galilæa: quarum ducenta talenta redditus erant. Batanæa uero & Trachon & Aranitis & quædam partes domus Zenonis, circa lamniam, Philippo destinatae sunt: quæ talentorum cētum redditus ministrabant. Archelai uero ethnarchia Idumæam, omnemq; Iudæam, & Samariam habebat quarta tributorum parte leuatam, pro munere quia non rebellasset cum cæteris. Ac ciuitates quibus imperaret ei traditæ sunt, Stratonis pyrgus & Sebaste & Ioppe & Hierosolyma. Cæteras autem, Gazam & Gadaram & Hippon, regno auulsas, Syriæ Cæsar adiecit. Erant autem redditus Archelai, quadringenta talenta. Quin & Salomen præter illa, quæ testamento regis ei relicta erant, lamniæ dominam & Azoti & Phaselidis idem Cæsar constituit: regiamq; apud Ascalonem largitus est, ex quibus omnibus talentorum sexaginta redditus colligebantur. Domum uero eius ethnarchiæ subdidit Archelai. Cum autem cæteris quoq; Herodis propinquis testamento relicta soluisset, duas eius filias uirgines extrinsecus quingentis millibus pecuniæ donauit, easq; nuptum Pheroræ filijs collocauit. Diuiso autem Herodis patrimonio, etiam sibi relictas ab eo facultates ad mille talenta eis distribuit: exceptis suo nomine quibusdam rebus uilissimis propter honorem defuncti.

De subditio falsosq; Alexandro, eoq; deprehensio.

Caput V.

An. lib. 17.
ca. 18.

INterea quidam iuuenis natione Iudæus, apud quendam libertinum Romanorum in Sidoniorum oppido educatus, illum se formæ similitudine, quem Herodes necauerat, Alexandrū esse mentitus, fallendi spe Romam uenit. Huius autē facinoris habebat socium quendam gentilem suum, omnes regni actus optime scientem, à quo instructus, affirmabat eorum se misericordia, qui sui atq; Aristobuli occidendi causa missi fuerant, similibus corporibus subditis, morti esse subreptos. Deniq; his multos iā Iudæos fefellerat, in Creta degentes, ac liberaliter illic acceptus, Melumq; inde transmissus, ibiq; ampliore quæstu cumulatus, etiam hospites suos magna uerisimilitudine Romam secum nauigare pellegerat. Postremo delatus Dicæarchiâ, multisq; muneribus ab Iudæis eius loci donatus, quasi rex à paternis amicis deducebatur. Ad hoc enim fidei processerat formæ similitudo, ut q; Alexandrum illum uiderant, planeq; nouerant, hunc eum esse iurarent. Igitur omnes etiā Romæ Iudæi, uisendi eius studio circumfusi properabant, & infinita multitudo per uicorum angustias, quocunq; ferebatur, conueniebat. Tanta namq; dementia multos ceperat, ut illi sella portarent, ac regale obsequium proprijs ei sumptibus exhiberent. Sed Cæsar Alexandri uultum optime sciēs (accusatus enim apud eum fuerat ab Herode) etsi priusquā uideret hominem, fallaciâ similitudinis aduerterat, hilariori tū animi spei nōnihil indulgendi

putauit, & Celadum quendam, qui Alexandrum bene cognosceret, misit, ut ad se adolescentem deduceret. Qui illo conspecto, statim personæ differentiam coniectura deprehendit. Maxime uero, ubi corporis eius duritiam, & seruilem formam cōsiderauit, intellexit omne commentum, ualde autem commotus est dictorum eius audacia, de Aristobulo enim percōtantibus, saluum quidem illum esse cōmemorabat: consulto uero non adesse, quia apud Cyprū degeret cauendo insidias, minus enim se circumueniri posse disunctos. Itaq; ab alijs ei separato uitam dixit à Cæsare præmiū fore, si tantæ fraudis prodidisset autorem. Id autem se facturum ille pollicitus, ad Cæsarem sequitur, & Iudæum indicat, qui formæ suæ similitudine abusus esset ad quæstum. Tanta enim dona ex ciuitatibus cum singulis abstulisse docuit, quanta uiuus Alexander non accepisset. Risit his Cæsar, & falsum quidem Alexandrum, propter habitudinem corporis, remigum numero inseruit, suasorem uero eius interfici iussit. Melijs autem sumptuum detrimentum pro auenturiæ pretio satis esse iudicauit.

¶ De Archelai exilio.

Caput VI.

Ethnarchia uero suscepta, memor discordiæ superioris Archelaus, non solum Iudæis, sed etiam Samaritanis crudeliter abusus est. Nonoq; principatus sui anno legatis contra se ab utrisq; ad Cæsarem missis, ipse quidem in exilium pellitur Viennam Galiliæ ciuitatem: patrimonium uero eius fisco Cæsaris adiudicatur, quem quidem priusquā euocaretur ad Cæsarem, huiuscemodi somnium uidisse commemorant: Nouem spicas plenas & maximas à bobus comedi somniauerat: accitos deinde uates, Chaldæorumq; nonnullos, quidnam illo putarent indicari somnio, consuluerat. Alijs autem aliter interpretantibus, Simon quidam Essenus genere, dixerat spicas annos arbitrari, bouesq; rerū mutationes, eo quod agros arando uerterent ac mutarent. Ideoq; regnaturum quidem illum esse tot annos, quot significasset numerus aristarum: uarias autē rerū mutationes expectum, esse moriturum. Hisq; auditis, Archelaus quinque diebus post, ad causam dicendam est euocatus. Dignum autem memora duxi, etiam coniugis eius Glaphyræ somnium, Archelai filiæ Cappadocum regis, referre, quā cum Alexander prius habuisset uxorem, frater huius de quo loquimur, Herodis filius regis, à quo ille interfectus est, sicut iam designauimus, post illius mortem Iudææ regi Libyæ nuptam, eoq; defuncto domum reuersam, domiq; apud patrem in uiduitate degentem, Ethnarches Archelaus ubi conspexit, ad hoc amoris accensus est, ut eam statim repudiata coniuge sua Mariamine, sibi copularet. Hæc igitur breui tempore postquam in Iudæam rediit, uidere uisa est superstans tibi Alexandrum dicere: Satis fuerat tibi Libycum matrimonium: sed tu illo non contenta, rursus ad meos penates reuerteris auidissima uiri tertij, & quod grauius est, mei fratris iuncta matrimonio. Equidem non dissimulabo contumeliam, teq; licet inuitam recuperabo. Atq; hoc exposito somnio, uix bīduum superuixit.

An. lib. 17.
ca. 19.Interpretatio
somnia

¶ De Simone Galileo. De tribus sectis apud Iudæos.

Caput VII.

Igitur Archelai finibus in prouinciam reductis, procurator Coponius quidam eques Romanus missus est, ea sibi à Cæsare potestate mandata. Hoc disceptate, Galilæus quidam, Simon nomine, defectionis arguebatur: quia indigenas increparet, si tributum Romanis pendere paterentur, dominosq; post deum ferre mortales. Erat autē propriæ sectæ sophista, nulla in re similis alijs. Etenim tria sunt apud Iudæos genera philosophiæ. Horum unum Pharisei profitentur, alterum Sadducei, tertium uero, quod etiam probabilius habetur, Esseni colunt, gente quidem Iudæi, uerum inter se mutuo amore coniunctissimi, & qui præter ceteros uoluptates quidem quasi maleficia uitarent, continentiam uero seruare, neq; cupiditati succumbere, uirtutem maximam ducerent. Itaq; nuptias quidem fastidiunt, alienos uero filios, dum adhuc molles sunt, eruditioni traditos, pro cognatis habentes, suis moribus diligenter instituunt: non quia coniugia uel humani generis successionem censeant perimendam: sed quia cauendam putent intemperantiam foeminarū, nullam earum uni uiro fidem seruare credentes. Quin & diuitiarum contemptores sunt, rerumq; apud eos communicatio admirationi habetur, neq; inuenias alteri alteræ opulentia præstare: legemq; sibi dixerunt, ut qui disciplinam suam sectari uellent, bona contubernio publicarent. Ita enim fore, ne uel paupertatis humilitas, uel diuitiarū dignitas appa-

Anti. lib. 18.
cap. 12Essenorum
dogmata.

reret: sed permixtis facultatibus, uelut inter fratres, unum esset omnium patrimonium. Probro autem ducunt oleum, & si quis uel inuitus unctus fuerit, munditius corpus absterget, quoniam squalorem decorem putant, dummodo semper in ueste sint candida. Designatos autem communium rerum procuratores habent, & ad usus omnium singulos diuisos. Non est autem illis una ciuitas certa, sed in singulas multi domicilia transferunt, & aliunde aduenientibus sectæ suæ professoribus, quicquid habeant promptum exhibet quasi proprium. Denique tanquam consuetissimi ad eos ingrediuntur, quos nunquam ante uiderunt. Hinc est, quod cum peregrinantur, propter latrocinia tantum armantur, neque præterea quicquam ferunt. In singulis autem ciuitatibus, ex eodem collegio specialis curator hospitum constituitur, qui eorum uestimenta ceteraque usui necessaria tuetur. Amictus autem cultusque corporis omnibus pueris, in metu & sub cura magistri agentibus, par est. Nec uero uestitum siue calceos mutant, nisi aut omnino conscissis prioribus, aut longi temporis usu consumptis. Nihil autem inter se mercantur aut uendunt: sed egent quisque quod habet præbens, refert ab eo quod ipse non habet, quamuis etiam sine permutatione cunctis libera sit facultas, à quibus libuerit accipiendi quod opus sit. Præcipue circa deum religiosi sunt. Namque ante solis ortum nihil profani loquuntur, sed ei patria quædam uota celebrant, quasi ut oriatur precantes. Deinde ad quas uenerunt singuli artes, à curatoribus dimittuntur. Cumque ad horam quintam studiose fuerint operati, rursus in unum congregantur: lineisque præcincti uelaminibus, ita corpus aquis frigidis abluunt. Atque hac lustratione facta, in eadem secreta coeunt, quo neminem alterius sectæ hominem aspirare concessum est, ipsique purificati, uelut in sanctum quoddam templum in coenaculum ueniunt, quibus ibi cum silentio residentibus, pistor quidem panes ordine, unum autem uasculum ex uno pulmento singulis cocus apponit. Deinde uoce cibus sacerdos anteuenit: neque gustare quenquam fas est, nisi prius deo celebretur oratio. Post finem quoque prandii uota repetunt. Nam & cum incipiunt, & cum desinunt, quasi datorem uictus, deum laudibus canunt. Tunc ueluti sacris illis depositis uestimentis, in opere usque ad uesperam uersantur. Similiterque inde reuersi coenant, considentibus etiam hospitibus, si quos forte interuenisse repperint. Neque uero clamor unquam tectum illud, neque tumultus inquietat, cum etiam loquendi ordine alij alij cedant: eorumque silentium, extra tectum constitutis arcanum quoddam uideatur uenerabile. Cuius quidem rei perpetua sobrietas causa est, quodque apud eos edendi aut potandi modus saturitate definitur. Sed quauis aliarum rerum nihil sine præcepto faciunt curatoris, tamen in his duobus, hoc est, in iuuando & miserando, sui iuris sunt. Nam & subuenire dignis, cum opus est, suo arbitrio cuique licet, & indigentibus alimenta porrigere. Sanè cognatis dare aliquid sine curatoribus, interdictum. Iidem iracundiæ moderatores iusti sunt, indignatione cohibent, fidem tuentur, paci obsecundant, & omne quod dixerint, iureiurando fortius habent. Ipsum autem iusiurandum quasi periurio deterius uitant. Iam enim mendacii condemnatum arbitrantur, cui sine deo non creditur. Summum autem studium ueterum scriptis adhibent: ea maxime inde, quæ animæ & corpori expediant, eligentes. Hinc illis morborum remedia, stirpes medicæ, quamque uim propriam singuli lapides habeant, rimantibus conquiruntur. Sectæ uero suæ studiosis non statim cum eis una collectio, sed per annum integrum extrinsecus commorantur: cuique eundem uictus ordinem tribuit: dolabellam quoque, & quod prædictum est perizoma, & albam uestem tradentes. Cum uero processu temporis experimentum continentiae dederit, accedit etiam ad communem cibum: & purioribus, ob castificationem scilicet, aquis participat, neque tamen in conuiuium assumitur. Post ostensionem quippe continentiae, duobus annis alij mores eius probantur. Cumque dignus apparuerit, tunc demum in consortium assumitur. Prius uero quam incipiat communem habere cibum, magnis execrationibus adiurat se primum quidem colere deum, deinceps quoque erga homines seruare iustitiam, & neque propria sponte nocere cuiquam, neque ex præcepto obesse, quin imo iniquos omnes odisse, & collaborare semper iustitiæ sectatoribus, fidem omnibus seruare, maxime uero principibus. Neque enim absque uoluntate dei, cuiquam posse principatus potentiam contingere. Si uero ipse cæteris præsit, nunquam se ab usum uiribus potestatis ad contumeliam subiectorum, sed neque ueste aut ambizioso aliquo ornatu reliquis

emittere, veritatem semper diligere, & habere propositum convincere mentientes. Manus vero à furto, & animam puram servare ab iniustis compendijs, & neq; aliquid de mysticis consecrationibus celare, neque profanis eorum quippiam publicare, etiam si intentata quispiam morte compellat. Super hæc autem addit, nihil se de dogmatibus aliud quam ipsi susceperint, tradere. Fugere autem latrocinia, & conservatum ire simul & dogmatis sui libros & angelorum nomina. His quidem execrationibus explorant, & quasi præmuniunt accedentes. Deprehensos vero in peccatis, à sua congregatione depellunt, & qui taliter fuerit condemnatus, miserabili plerumq; morte consumitur. Illis quidem sacramentis ac ritibus obligatus, neque capere ab alijs oblatum cibum potest. herbas vero pecudis more decerpens, & fame exesus, per membra corrumpitur. Ob quod etiam plurimos plerumq; miserati, extremum spiritum agentes receperunt sufficientem pro peccatis eorum, quæ usq; ad mortem adduxerit, poenâ luisse censentes. In iudicijs vero sunt diligentissimi atque iustissimi. Disceptant autem nõ minus quam centum in unum coacti. quod autem ab his decretum fuerit, immobile manet. Veneratio quoque apud eos post deum magna legislatoris est: ita ut si quis eum blasphemaverit, morte damnetur. Scribis vero obedire & plurium quorumq; decreto, probabile arbitrantur officium. Cum simul denique sederint decem, nullus unus novem loquitur inuitis. Expuere quoq; in mediis eorum, uel in dexteram sui partem, quisque deuitat. Sabbatis quoque operationem aliquam contigisse, omnibus Iudæis diligentius cauent: neque cibum sibi solum pridie præparant, ne uidelicet illo die ignem accendant: sed neque uas aliquod transponere audent, imò nec aluum purgant. Alijs autem diebus fodientes foueam uno pede altam *καλίσιν*, hoc est, illa dolabella quam tradi nuper accedentibus diximus, demissa ueste sese diligentissime contingentes, ne scilicet splendori diuino iniuriam faciant, in eadem fouea ab onere ventris leuantur, ac deinceps terram quam effoderant reducunt: idq; ipsum faciunt in locis secretissimis: & cum naturalis sit ista purgatio, nihilominus tamen solenne habent, ut quasi ab immundicia diluantur. Discernuntur autem inter se, secundum susceptæ abstinentiæ tempora, in ordines quatuor: tantumq; hi qui iuniores sunt, inferiores præcedentibus æstimanantur, ut si aliquos eorum conrigerint, quasi à contractu alienigenæ diluantur. Viuit autem quam longissime, ita ut plurimi eorum usque ad centenariam proferantur ætatē, propter simplicitatem uictus, ut equidem puto, & institutionem bene in omnibus ordinatam. Sunt etiam contemptores aduersorum: cruciatus siquidem uincunt firmitate consilij. Mortem uero, si cum decore obeunda sit, iudicant etiam immortalitate meliorem. Prodidit autem eorum in omnibus negocijs animos, bellum quod gestum est cum Romanis. Tunc siquidem per artum contractiones & ignes, ac per tormenta omnigena transientes, ut uidelicet uel in legislatoris aliquid loquerentur iniuriam, uel ciborum quippiam quod non solent ederent, ad neutrum horum potuerunt compelli: sed neque deprecari suos tortores, aut inter ipsa flere supplicia: in medijs quinimo cruciatibus subridentes, & eis qui tormenta admouerant illudentes, constantes animas cum quadam hilaritate reddebant, scilicet quasi qui eas essent denuo recepturi. Opinio quippe apud illos firmata consistit, corruptibilia quidem esse corpora, materiamq; eorum non esse perpetuam: animas autem immortales semper manere, & de æthere subtilissimo commeantes, quasi carceribus ita corporibus implicari, uelut quas illecebra naturalis attraxerit. Cum uero fuerint à carnalibus releuatae uinculis, quasi de seruitute longissima liberatas, ita sileo letari eas, sublimesq; ferri. Et quidem bonas, concinentes in hoc Græcorum sententijs, pronuntiant ultra Oceanum degere, ubi eis sit reposita perfructio: illic quippe esse regionē, quæ neque imbribus, neq; niuibus, neq; æstibus aggrauetur: sed quam Oceano oriens zephyrus, & leniter aspirans amoenet. Malis autem animabus procellosa loca & hyberna designant, plena gemitibus excoendarum sine fine poenarum. Videntur autem mihi secundum hanc ipsam intelligentiam Græci quoque fortibus suis, quos heroas & semideos uocauerunt, beatorum insulas sequestrasse: improborum autem animabus locum apud inferos impiorum, in quo etiam cruciari quosdam commentati sunt, Sisyphos uidelicet, & Tantalos & Ixiones & Tityos: principio quidem immortales esse animas existimantes, ob adhortationem utiq; uirtutis dehortationemq; nequidam bonos quippe fieri in huius

uita conuersatione meliores, per spem bonorum etiam post lucem redhibendorum: improborum autem impetum retardari aestimantes, quoniam et si in huius uitae spatio lauerint, post obitum tamen sint immortalia tormenta passuri. Haec sunt ergo, quae Esseni de diuinitate animae philosophantur, planè illecebram inuitabilem eis, qui semel de eorum sapientia gustauerint, reponentes. Sunt autem in eis, qui etiam futura nosse promittant, sacris uidelicet libris, & uarijs sanctificationibus, prophetarumque dictis à primis aetatibus adherentes; raro autem accidit, ut praedictiones eorum frustratio consequatur. Est autem aliud etiam Essenorum collegium, cibos quidem & mores legesque similes cum prioribus habens, distans uero opinione de coniugio. Maximam siquidem uitae hominum partem, successione scilicet, amputare eos qui abstineant nuptiis arbitrantur: quippe si in eandem omnes uelint ire sententiam, defecturum confestim genus humanum. Nihilominus autem cum tanta ipsi moderatione conueniunt, ut per triennium explorent ualitudinem foeminarum: & si constanti purgatione apparuerint idoneae partui, ita eas in matrimonia asciscunt. Nemo tamen eorum cum praegnanate concumbit: ut ostendant, quod nuptias non uoluptatis, sed liberorum causa inierint. Lauantibus autem foeminis, ita ut uiris per rizomatum inest amictus. Tales sunt mores huius collectionis. Duorum autem priorum ordinum, Pharisei dicuntur, qui certiore legalium rituum notitiam profitentur: & hoc primum dogma habent, ut fato & deo uniuersa deputent: & quidem uel agere quae iusta sunt, uel negligere, secundum maiorem partem esse in hominibus profitentur, adiuuare tamen in singulis & fatum. Animam autem omnem quidem incorruptam esse, transire autem in alia corpora solas bonorum, improborum autem interminabili supplicio cruciari. Sadducei porro, secundus ordo, fatum omnino negant, & deum extra omnem mali patrationem inspectionemque constituunt. Aiunt autem electioni hominum uel bonum uel malum esse propositum: & secundum uoluntatem propriam, alterutrum unicuique cōtingere. Animarum autem generaliter uel supplicia denegant uel honores. Et Pharisei quidem sociabiles, & qui studeant se mutua dilectione complecti: Sadducei uero & inter se feris moribus discrepantes, & conuersatio eorum circa ceteros inhumana. Haec sunt quae de Iudaeorum philosophis dicenda reperi: nunc ad inceptum reuertor.

De Pilati regimine. Caput VIII.

Anti. lib. 18.
cap. 5.

Archelai ethnarchia in prouinciā redacta, reliqui, id est, Philippus & Herodes, qui cognominabatur Antipas, tetrarchias suas regebant. Salome enim moriens Iuliae Augusti coniugi toparchiam quam rexerat, & Iamnam & in Phaselide palmeta testamentum reliquit. Delato autem ad Tiberium Iuliae filium Romano imperio post mortem scilicet Augusti, qui praefuit rebus annis septem & quinquaginta, mensibus sex, diebus duobus, manentes in tetrarchiis suis Herodes ac Philippus: hic quidem iuxta fontes ipsos, ex quibus Iordanis flumen exoritur, in Paneade condidit ciuitatem, quam Caesaream uocitauit, aliamque in inferiore Gaulanite, quam Iuliadem nominauit. Herodes uero in Galilaea Tiberiadem, in Perea autem cognominem Iuliae. Missus autem à Tiberio in Iudaeam Pilatus, cum curandam accepisset regionem, nocte intempesta operas in Hierosolymam intulit imagines Caesaris, quae res post triduum grandem inter Iudaeos suscitauit tumultu: nam qui aderant stupore permoti sunt, quasi iam profanatas leges suas uiderent, nullum enim fas esse dicunt collocari in urbe simulacrum. Ad querelam autem eorum qui in ciuitate erant, subito etiam ex agris multitudo confuxit. Euntes autem ilico Caesaream ad Pilatum, intentissime deprecabantur, ut ab Hierosolymis auferrētur imagines, & eis iura patria seruarietur. Pilato autem supplicantibus abnuente, circa domum eius proni corruerunt, & immobiles quinque diebus continuis noctibusque mansere. Post autem Pilatus tribunal ascendens, studio magno cōuocat multitudinem Iudaeorum, quasi qui eis uellet dare responsum, cum subito milites accepro signo (sic enim iam fuerat praeparatum) armati circumsteterūt Iudaeos: circumdataque triplici acie, Iudaei quidem stuporiserant pleni, uidentes insperatam rerum faciem. Tunc Pilatus denunciāns trucidaturum se omnes, nisi imagines Caesaris susciperent, annuit militibus ut educerent gladios. Iudaei autem quasi uno consilio omnes subito corruerunt, & ceruices nudatas excipiendis ictibus parauerunt,

An lib. 18.
cap. 5.

uociferantes uniuerfos se interfici magis uelle quam legem profanari. Tunc Pilatus circa religionem studium populi demiratus, confectum de Hierosolymis statuas iussit auferri. Deinde uero conturbationem alteram commouebat. Est apud eos sacer thesaurus, quem Corban dicunt, hunc ad inductionem aquarum iussit expendere: erat autem inducenda aqua ab stadijs trecentis, ob hoc itaque uulgi oriebantur querelæ: ita ut etiam Pilati qui Hierosolymam uenerat, cum clamore circundarent tribunal. Ille autem prauiderat tumultum eorum: siquidem populo permiscuit armatos milites, qui tunc essent priuatorum uestibus induti: præcepitq; ut gladijs quidem non uterentur, fustibus autem acclamantes ferirent. Sicq; compositis rebus, dat ex tribunali signum, confectimq; cædebantur Iudæi, quorum multi quidem plagis, multi uero se inuicem conculcantes, in fuga misera contritione perierunt. Tunc ad calamitatem interfectorum stupens multitudo conticuit: atque ob hoc accusator Herodis tetrarcha Agrippa, qui fuit filius Aristobuli, quem pater Herodes interfecit, ad Tiberium uenit. Illo autem non suscipiente accusationem, residens Romæ & reliquorum quidem potentium notitias ambiebat: maximis autem colebat officijs Germanici filium Caium, cum adhuc esset priuatus. Et quodam die inter copiosam epularum apparatus, quibus eum demerebatur, ad ultimum extensis manibus, aperte deum cœpit precari, celeriter illum mortuo Tiberioq; dominum cunctorum uidere. Hoc cū quidam e familiaribus eius Tiberio nunciasset, statim concludi iussit Agrippam, qui & sub grandi ærumma, usque ad mortem Tiberij, in carcere per menses sex tenebatur. Sed defuncto eo, post regnum annorum duorum & uiginti, sex mensium, trium dierum, suecedens in imperium C. Cæsar, absoluit Agrippam uinculis, & tetrarchiam Philippi (iam enim is decesserat) ei tradidit, regemq; appellauit. Cum uenisset aut in regnū Agrippa, Herodis tetrarchæ cupiditates per inuidiā suscitauit. Iratbat aut eum maxime in spem regni Herodias uxor, exprobrans ei socordiam, & dicens, quia per id quod noluerat ad Cæsarem nauigare, careret potestate maiore: nam cum Agrippam ex priuato regem fecisset, quomodo dubitaret illum ex tetrarcha eodem honore donare? His adductis Herodes, uenit ad Caium, a quo ob auaritiā uehementē increpitus, ad Hispaniam fugit: secutus eum quippe fuerat accusator Agrippa, cui etiam tetrarchiam illius C. Cæsar adiecit, Atq; ita Herodes quidem in Hispania, peregrinante secum etiam uxor, decessit.

De C. Caligula.
Ami. lib. 18.
ca. 14.

De superbia Caij & Petronio præside.

Capit. IX.

Caius uero Cæsar intantum contumeliose abusus est fortuna, ut etiam & deum se putaret, & uellet uocari. Patriam quoq; suam multorum nobilium cæde truncauit. Extendit autem impietatem suam etiam in Iudæam. Petronium deniq; cum exercitu Hierosolymam misit, præciens ut in templo statuas eius locaret, quas nisi susciperent Iudæi, contradicentes quidē ex his interficeret, reliquam uero multitudinē captiuaret. Permo-uebat autem hoc profecto deum. Et Petronius quidem, cum tribus legionibus, multisq; e Syria auxiliaribus properabat in Iudæam ex Antiochia. Iudæorū uero qdam nō credēbant famæ bellū nuncianti, qui uero credebant, nihil de resistendo poterant cōminisci. Celeriter aut in omnes peruadit metus, nā iam Ptolemaidem peruenerat exercitus. Est aut hac ciuitas Galilææ littore in magno composita: circundatur autem montibus ab orientali plaga per sexaginta stadia disparatis, sed ad Galilæam pertinentibus, a meridiana autem Carmelo, qui abest stadijs centum uiginti, a septentrionali quoque monte qui est altissimus, quem uocant incolæ scalam Tyriorum, & hic autem distat stadijs centum. Ab ea autem urbe distans duobus stadijs præterlabitur fluuiolus, quem uocant Belcum, exiguus prorsus: cui prope est sepulchrum Memmonis, habens iuxta se centum ferē cubitorum spatium, sed admiratione dignissimum. Est enim specie uallis rotundæ, uitream emittēs arenā, quam cum exhauferint multe naues, pariter accedentes, locus idem rursus impletur. Ventī siquidem quasi dedita opera, conuehūt illuc de circumstantibus supercilij arenam istam, utiq; communem: locus autem metalli, statim in uitrum quod suscepit mutatur. Mirabilius quoq; mihi illud uidetur, quod iam conuersæ arenæ in uitrum, quæcumq; pars super margines loci ipsius fuerit iacta, in communem arenam denuo conuertitur. Igitur loci quidem illius natura talis est, Iudæi aut eum mulieribus & filijs collecti in cam-

Anti. lib. 18.
cap. 15.

Situs Ptolemaidis.

Sepulchrum Memmonis.

pum, in quo est sita Ptolemais, Petronio supplicabāt, principio ob patrias leges, deinceps vero etiam pro suo statu. Ille autē ob multitudinem precantium & precum inflexus, exercitum quidem & statuas in Ptolemaide reliquit: procedens autē in Galilaeam, & contocans in Tiberiadem tam populum Iudaeorum quā omnes eorum nobiles, & ultimi Romani exercitus coepit exponere, & minas Caesaris: his addens, quod & cōtumeliosa esset supplicatio Iudaeorum, cum omnes siquidem gentes quae parerent imperio Romano, in suis urbibus inter reliquos deos, imagines quoque Caesaris locauissent, soli Iudaei istud abnuerēt. hoc siquidem quasi ab imperio deficere esset, etiam cum iniuria praesidentis. Illis uero cōtra haec legem moresque patrios allegantibus, & quia ne dei quidem simulacrum, nedum hominis, nec solum in tēplo, sed neque in profano aliquo totius regionis loco fas sibi esset locare: arripens dictū Petronius, respondit: Sed & mihi domini mei lex seruanda est. si eam quippe transgrediar, uobisque parcam, iuste animaduersionem subibo. Impugnabit sane uos nō Petronius, sed ille à quo sum missus. nam & ipse aequē ac uos cogor implere quae iussa sunt. Ad haec tota multitudo unanimiter succlamauit, ante legis remerationem omnem se libenter subire perniciem. Sedato autem eorum clamore, Petronius ait: Pugnare ergo aduersus Caesarem estis parati? Responderunt Iudaei pro Caesare quidem & populo Romano se per dies singulos offerre sacrificia: si autem in templo imagines aestimet collocandas, debere eum totam Iudaeorum gentem prius immolare: praebere se quippe in gulos cum mulieribus & paruulis ei, qui interficere uoluisset. Ad haec admiratio Petronii miseratioque peruasit, intuentem & insuperabilem religionem uirorum, & tantum uulgus ad mortem constanter paratum. Et tunc quidem infectis omnibus recesserunt. Postridie autem ac deinceps summates eorum priuatim uiritimque compellans, populum quoque publice alloquens, nunc quasi consulens admonebat, interdum etiam minabatur, extollens & uirtutem Romanam & indignationem Caesaris: inter haec etiam suam necessitatē, cui essent exequenda praecēpta. Sed illis ad nulla horum experimenta cedentibus, cum uideret etiam sementem regionis intercipi (ipsum quidem anni tempus erat, & quinquaginta penē cōtinuis diebus multitudo in urbe ociosa morabatur) ad ultimum conuocatis omnibus, ait, sibi met periculosam rem se uelle aggredi. Aut enim inquit, deo cooperante placabo Caesarem, ac uobiscum saluabor libenter, aut illo in ultionem irritato, pro tanta multitudine impendam animam meam. Atque ita dimissis turbis, multa pro eo uota facientibus, Antiochiam ab Ptolemaide reuocauit exercitum, atque illinc confestim misit ad Caesarem, referens & quo apparatu in Iudaeam irruisset, & quod tota gens supplicasset: quibus si abnuendum putaret, nosset cum uiris etiam prouinciam esse perdendam. Seruare siquidem ipsos legē patriam, & nouis praecēptis uehementē obistere. His epistolis respondit Caius immo dice, comminans Petronio mortem, quoniam iussionum suarum segnis executor fuisset. Sed scriptorum talium uectores per tres continuos menses contigit aduersa tempestate retineri, alij autem exitum Caii Caesaris nunciantes, prospere nauigauerunt: doneque ante septem & uiginti dies epistolas Petronius accepit, finem Caesaris indicantes, quāli peruenirent, qui comminantia scripta portarent.

¶ De imperio Claudij & regno Agrippae ac morte.

Caput X.

An. 46. 19.
cap. 3.

Caius igitur per dolum interempto, qui regnauerat annis tribus, mensibus sex, raptus in regnum ab eo exercitu qui Romae erat, Claudius. Senatus autem, referentibus consulibus Sentio Saturnino & Pomponio Secundo, mandat tribus cohortibus urbanis, ut essent praesidio ciuitati, & ipse frequens in capitolium conuenit, & propter immanitatem Caii, bellum agi cum Claudio decernebat, uolens imperium ad optimates reducere: ut sicut olim, ad regendum dignissimi eligerentur. Accidit interim ut Agrippa adueniret, quem cum & senatus in concilium & in castra Claudius euocasset, ut scilicet eo strenuo adiutore uteretur in quibus res posceret: uidens Agrippa Claudium iam esse opibus Caesarem, ad eum perrexit: quem ille ilico legatum ad senatum misit, indicantem suum propositum, quoniam primo quidem inuitus ab exercitu raptus sit, & iniquum esse, si militum erga se studia tam religiosa desereret, imo tutam aliter suam non esse fortunā: iam enim ad inuidiam satis fore, quod in regnum uocatus sit. Deinde administrare paratum esse se rempub, non ut aliquis tyrannus, sed ut princeps benignus: sufficere sibi quippe hono-

Ant. lib. 19.
cap. 4.

rem nominis . De singulis autem negocijs communem omnium stare sententiã . nam et si non natura esset modestus , locuples tamen moderandæ potestatis exemplum Cæsaris morte esse propositum . Quæ cum detulisset Agrippa , respondit curia , quasi quæ militi suo bonisq; consilijs fideret , nolle se subire uoluntariam seruitutem . Sed accepto patrum responso , Claudius rursus misit Agrippam , nunciantem eis , se non posse adduci ut eos proderet , quorum consensu in imperium esset accitus . Inuitum autem se initurum esse pugnam aduersus eos , cum quibus confligere minime uellet : proinde eligendũ esse locum extra ciuitatem in quo cõfligerent . neque enim fas esse , propter illorum peruerfitatem , patriam ciuili cæde foedari . Et Agrippa quidem ista senatui nunciauit . Inter hæc unus ex illis militibus , qui cum patribus erant , educens gladium , Commilitrones , inquit , quibus perturbati causis parricidia perpetrare cupimus , & concurrere aduersus propinquos nostros Claudium secutos , maxime cum habeamus imperatorem quem in nulla re culpæ possumus , & ad quem cum iustis magis allegationibus quàm cum armis egredi debeamus . Hæc dicens , per mediam egressus est curiam , omnibus se militibus cõsecutis . Hoc exemplo optimates deserti , in magno metu esse coeperunt . ac deinceps uidentes sibi aduersationem tutam non esse , secuti milites , ad Claudium transferunt . Occurebant autem eis pro muris strictis gladijs hi qui fortunæ regis ambiciosius adulabantur , & penè accidit ut progressi quinque interficerentur , ante scilicet quàm militum impetum Cæsar agnosceret : nisi accurrens Agrippa , imminenti ei facinoris periculum nunciasset : dicens quod nisi coercuisset exercitum , iam in sanguinem ciuium furem , confestim amissurus esset omnes per quos conspicuum esset imperium , fieretq; solitudinis Imperator . Hæc audiens Claudius , continuat militum impetum . Suscepit autem in castris aduenientem senatum , & indulgenti honore complexus , egressus cum patribus , confestim obtulit deo uictimas , ut mos est pro imperio supplicari . Agrippam quoq; protinus donat regno paterno uniuerso , adiiciens ei etiam illa quæ Augustus Herodi donauerat , Trachonitidem scilicet & Auranitidem : præter hæc autem aliud quoq; regnum , quod Lyſaniæ uocabatur . Et populo quidem donationem hanc peremptum indicauit . Patribus autem præcepit , ut incisam aere tabulis in Capitolio collocarent . Donat autem etiam fratrem eius Herodẽ , qui gener eiusdem erat , Berenicæ iunctus reginæ Chalcidis . Opinione autem celerius Agrippæ dati regni census maximus affluebat : quæ sanè pecunia non ille in rebus exiguis abutebatur , sed talẽ murum Hierosolymis circumdare coepit , qualis , si potuisset absolui , inefficacem prorsus obsidionem Romanis oppugnantibus effecisset . Sed antequam impleteret opus , decessit in Cæsarea . Regnauit autem annis tribus . Ante quoq; cum tetrarchiam regeret , alijs tribus annis tenuerat potestatem . Reliquit filias tres : Cypride natas , Berenicen , Mariammen atq; Drusillam : filium autem ex eadem ipse coniuge , nomine Agrippam , qui cum admodum paruulus esset , Claudius regnum in prouinciã redegit , in cuius procurationem missus est Cestius Festus : post hunc autem Tiberius Alexander , qui nihil de consuetudine patriæ immutantes , gentem in pace tenuerunt . Post hæc uero & Herodes , qui regnabat in Chalcide , decessit , relinquens ex fratris quidẽ filia Berenice filios duos , Berenicianũ & Hyrcanũ , ex priore autem Mariamne , Aristobulũ . Alius quoq; eius frater Aristobulus mortuus fuerat priuatus , relicta filia Iotapa . Hi quidẽ erant (sicut diximus) liberi Aristobuli , qui fuerat Herodis filius . Alexander autem & Aristobulus nati fuerant Herodi ex Mariamme , quos ipse parens occidit . Alexandri autem posterii in maiori Armenia regnauerunt .

¶ De uarijs tumultibus in Iudea & Samaria . Caput XI .

Post obitum autem Herodis , qui regnauit in Chalcide , Claudius Agrippam filium Agrippæ in patrii sui regno constituit . Alterius autem prouinciæ suscepit curã post Alexandrum Cumanus , sub quo oriri coeperunt tumultus , & denuo Iudæos calamitas cõprehendit . Conueniente quippe multitudine ad diem festum azymorum in Hierosolymã , stante cohorte Romana super porticum tẽpli (armati quippe milites semper custodiebant festos dies , ne quid cõuenientes populi nouare auderent) unus ex militibus reductis turpi ter uestimentis inclinans posteriora sua obuertit ad faciem Iudæorũ , & ad hunc habitũ uocem emittens similem succlamauit . Ob quod factũ tota coepit multitudo conqueri , ita ut circumstarent Cumanũ , ad supplicium militem deposcetes . Ex his autem inconsulti iuuenes ,

An. lib. 19.
cap. 5.

Anti. lib. 19.
cap. 7. 8

De illo qui
se
cros libros
combussit

De conspira-
tione latronū

& quasi natura apti ad seditiones mouendas, in rixam grauissimam proficiebant: continuo quippe saxa rapientes, percutiebant milites. Tunc ueritus Cumanus, ne totius in eum uulgi impetus fieret, plures euocauit armatos: qui cum essent porticibus immissi, metus grauis incidit Iudæis, statimque in fugam uersi, relicto templo refugere coeperunt. Tanta autem per egressus de constipatione obtritio facta est, ut conculcatione mutua super decem milia hominum consumpta sint. Facta est autem uniuersæ genti luctuosa festiuitas, & plangens per domos singulas personabat. Successit autem huic calamitati latrocinantium tumultus. Iuxta Bethoron quippe, per uiam publicam, Stephanus quidam seruus Cæsaris suppellectilem quandam uehebat, quæ ab irruentibus direpta latronibus est. Cumanus autem ad inquisitionem mittens, eos qui in proximis uicis essent, uinctos ad se adduci iussit, obijciens quod latrones illos non comprehendissent: qua occasione, quidam militum in uico quodam libros sacræ legis offensos discidit atque combussit. Iudæi autem quasi totam religionem inflammata uidere, undique confluxerunt, & uelut machinamento aliquo, ita uel superstitionis attracti, omnes ad unam euocationem ad Cumanum Cæsaream concurrunt: precantes ut militem, qui tantam contumeliam deo legique eius intulisset, non relinqueret impunitum. Ad hæc ille (uidebat enim multitudinem nequaquam quieturam, nisi aliqua esset satisfactione sedata) adiudicatum militem per medium populum ad supplicium iussit abduci: sicque Iudæi placatis animis recesserunt. Denuo autem Galilæorum & Samaritanorum conflictus exoritur. In uico enim, quem Geman uocant, qui est in magno Samariæ campo situs, quidam Galilæus de numero Iudæorum ad festiuitatem ascendens interficitur. Ad quod factum multi ex Galilæa regione concurrerunt, ut cum Samaritanis confingerent. Horum autem nobiliores conuenerunt ad Cumanum, rogantes ut antequam grauis calamitas oriretur, transiret in Galilæam: & in eos, qui autores essent homicidii, uindicaret. Cumanus uero his negociis quæ habebat in manibus, postponens illorum petitiones, sine effectu precatores remisit. Nunciato igitur homicidio Hierosolymam, omnis multitudo commota est: & relicta diei solennitate, in Samariam uulgi impetum fecit, sine ullo duce, nec cuiquam principum suorum retinenti acquiescentes. Latrocinii autem eorum & tumultus, quidam Dinæi filius Eleazarus, & Alexander, principes erant, qui in Acrabatenæ regionis conterminos irruentes, promiscuam edidere cædem, & à nullius ætatis exitio temperantes, uicos etiam inflammauerunt. Cumanus autem hæc audiens, adduxit secum unam equitum alam, quæ uocatur Sebastenorum, ut auxilio his qui uastabatur esset: sicque eorum multos qui Eleazarum erant secuti, comprehendit, plures quoque interfecit. Ad reliquam autem multitudinem, qui in uastandos Samaritanorum fines irruerant, principes gentis de Hierosolymis concurrerunt, operitque cilicis, & aspersis cinere capitibus, precabantur ut ab incepto desinerent: nec propter exercendam in Samaritanos ultionem, ad Hierosolymam perniciem Romanos commouerent: misererentur autem patriæ suæ atque templi, filiorumque & coniugum propriarum, neque omnia pariter in discrimen adducerent, neque ob unius Galilæi uindictam cuncta disperderent. His acquiescentes Iudæi, à negotio recesserunt. Multi autem per idem tempus in latrocinia conspirabant: sicut ferè solet insolentia crescere rebus quietis: per quæ in omni regione agebantur rapinæ, & audacissimus quisque reliquis uim afferebat. Tunc Samaritanorum primates ad Numidium Quadratum, qui Syriam procurabat, Tyrum uenerunt, uindicari de his qui regionem eorum deprædati fuerant postulantes. Præsto autem fuerant etiam Iudæorum nobiles: & Ionathas, filius Anani, princeps sacerdotum, obiecta diluens allegabat, initium quidem tumultus Samaritanis fuisse, qui primi homicidium perpetrassent, causam tamen calamitatum postea secutarum præbuisse Cumanum, qui inter principia autores cædis noluisse ulcisci. Tunc Quadratus utranque partem interim distulit, dicens se cum ad ipsas regiones uenisset, diligenter singula inquisitionum: deinceps uero progressus Cæsaream, eos omnes quos Cumanus uiuos ceperat, in crucem sustulit. Inde cum Lyddam uenisset, denuo audiuit Samaritanorum querelas, & accitos Iudæorum decem & octo uiros, quos cognouit pugnae fuisse participes, securi percussit. Duos autem principes sacerdotum, Ionathan & Ananiam, eiusque filium Ananum, & nonnullos alios Iudæos nobiles ad Cæsarem misit: similiter autem & Samaritarum nobilissimos quosque. Præcepit etiam Cumano, & Celeri tribuno, Romam nauigare, reddituros

Claudio rationem, pro his quæ in regione gesserant. His ita compositis, à Lydda ascendebat Hierosolymam: & inueniens multitudinem festiuitatem azymorum celebrantem sine ulla conturbatione, Antiochiam rediit. Romæ autem Cæsar auditis allegationibus Cumanis & Samaritanorum (aderat autem etiam Agrippa, ludæorum causam magna contentione defendens: siquidem & Cumano multi potentium aderant) pronuncians aduersus Samaritas, tres eorum nobilissimos iussit interfici, Cumanum autem in exilium deportari. Celerem autem tribunum uinctum Hierosolymam missum, ludæis ad supplicium tradidit, ut per urbem tractus, capite plecteretur. Posthæc Felicem Pallantis fratrem misit ad ludæos, qui & eorum prouinciam cum Samaria & Galilæa curaret. Agrippam uero de Chalcide in regnum maius transfulit, tradens ei illam quoque prouinciam, quæ Felicis fuisset. Erata autem ista Trachonitis & Batanæa, & Gaulanitis. Addidit autem regnum etiam Lyfania, & tetrarchiam, quam Varus rexerat. Ipse autem per annos tredecim, menses octo, dies triginta administrato imperio, decessit: successorem regni Neronem relinquens, quem suadelis Agrippinæ uxoris suæ in imperium cooptauerat, & quidem cum legitimum haberet filium, Britannicum ex Messalina natum, priore scilicet coniuge, & Octauiam filiâ, quam ipse priuigno collocarat Neroni. Susceperat autem ex Agrippina Antoniam. Et Nero quidem, quemadmodum per magnitudinem felicitatis & opum, abusus sit fortuna, & qualiter fratrem suum atque uxorem, matremque interfecerit, post quos in omnes proximos inhumanitatem suam conuertit, atque ut ad ultimum per amentiam ad histronum opera scenamque perueniret, quoniam scio esse narratione molestum, silentio præterire melius puto.

Claudio mortuo Nero successit.

De tumultibus in Iudæa sub Felice. Caput XII.

CONuertar autem ad narranda, quæ ab eo aduersus ludæos gesta sunt. Minorem igitur Armeniam regnandam Aristobulo dedit, Herodis filio. Regno autem Agrippæ quatuor urbes addidit cum agris ad singulas pertinentibus: in Peræa scilicet regione, Abilam & Iuliadem, in Galilæa autem autem Tarichæam & Tiberiadem. Reliquia autem ludææ Felici procuranda dedit. Hic principem latronum Eleazar, qui per uiginti annos regionem fuerat deprædatus, aliosque cum eo multos cepit, uinctosque Romam misit. Aliorumque quos in crucem sustulit, latronum uel in comunione sceleris deprehensorum popularium, fuit penè innumerabilis multitudo. Sic autem regione purgata, aliud genus latrocinantium in Hierosolymis oriebatur. Hi autem sicarii uocabantur, die claro, & in media ciuitate passim quosque interficientes. Potissimum uero diebus solennitate festiuis immiscebantur uulgo, sicas sub ueste gestantes. His inimicos interficiebant: ac deinceps collapsis hominibus, illi inter reliquos de scelere querebant, qua fraude extra suspicionem manebant, diuque latuerunt. Primus igitur ab eis Ionathas pontifex interficitur. Post hunc autem quotidie plurimi cadebantur, atque ipsis calamitatibus molestior timor ciuitatem premebat: sicut enim in medio bello, per singula momenta omnes mortem opperiebantur. Circumspiciebant autem eminus quosque appropinquantes, & neque amicis suis fidere poterat, dum tamen in medijs suspicionibus atque custodijs nihilominus interficerentur. Tanta erat latrocinantium temeritas, & ars quædam latendi. Ad hæc autem alia etiam malorum collectio facta est, cæde quidem abstinentium, sed consilijs magis impiorum, quæ pars non minus quam sicariorum felicitatem urbis statumque corrumpit. Seductores namque homines & circunuentores, sub specie religionis nouis rebus studentes, uulgus insanire fecerunt. nam in solitudines egrediebantur, promittentes deum signa eis ostensurum libertatis. Contra quos Felix (uidebatur quippe semina defectionis esse) mittens equites atque pedites armatos, magnam multitudinem interfecit. Maiore autem plaga ludæos afflixit Aegyptius quidam pseudopropheta. Adueniens quippe in prouinciam, magus cum esset, prophetæ opinionem sibi arrogans, triginta ferme millia hominum congregauit, quos uana seductione deceperat. Et circunducens eos de solitudine in montem qui uocatur Oliuarum, inde in Hierosolymam nitebatur ascendere: depulsoque Romanorum præsidio, in populares exercere dominationem. Vtebatur autem stipatoribus, qui ad id facinus conuenerant. Præuidit sane eius impetum Felix: & occurrens cum ipsis Romanis armatis, quos etiam ludæorum reliqua multitudo iuuabat, inijt conflictum. Et Aegyptius quidem cum paucis fugit, Plurimi autem qui cum ipso fuerant

Anti. lib. 18. cap. 11.

Sicarii

Anti. lib. 20. cap. 12.

De Aegyptio pseudo propheta.

Anti. lib. 20.
cap. 13.

rant, comprehensi atq; uinculis traditi sunt. Reliqua uero multitudo in regiones proprias dispersa est. Compressus uero his etiam, sicut ferè in agro corpore, rursus pars altitumescerebat. Magi enim quidam & latrones collecti, multis afflictionem inducebant, & quasi ad libertatem uocabant, mortem apertissimam comminantes his, qui Romanorum principatui obedire uoluissent, ut uel reluctantes auerterent eos, qui spontaneam ferrent seruitutem. Dispersi ergo per totam regionem diripiebant quorumq; potentissimi domos, eosq; insuper trucidabant: inflammabant etiam uicos, ita ut desperatione eorum tota Iudæa protinus impleretur. Et hoc quidè bellum indies ingrauescebat. Alter autè tumultus ortus est circa Caesaream, inter Iudæos scilicet qui ibi permixti habitabant, & Syros, seditione cōmota. Hi siquidè postulabant, ut eorū fieret ciuitas, Iudæum eius fuisse conditorē dicentes: erat autē rex Herodes. Aemuli uero, conditorē quidem confinebantur Iudæum, ipsam uero ciuitatem fuisse gentiliū uindicabant. Neq; enim illic statuas & sanctuissimū constitui, si ad Iudæos eam conditor pertinere uoluisset. Ob has ergo causas inter se populus uterq; iurgabat. Procedebat autē usq; ad arma contentio, & quotidie ad cōfigendum audaces quicq; partis alterutraq; proficiebant. Neq; enim Iudæorū seniores cōhibere tumultus gentis suæ poterant: & Græcis turpissimum uidebatur, Iudæis inferius uideri. Præstabant autē hi quidè diuitijs & corporū uiribus. Græci uero auxilio militum magna siquidè pars Romanæ manus, de Syria illo fuerat congregata, & quasi cognati, auxiliandū parati erant Syris. Præfecti autē militum curabant cōprimere tumultū, & pergnaces quosq; comprehensos, tauris ulciscabantur ac uinculis. nec tamen supplicia comprehensos, impedimentū aut timorē reliqs inferebant, imò magis hoc ipso in seditione iritabantur augmentū. Tunc demū Felix minaci edicto præcepit contumaces quosq; urbe discedere: non parentium aut immixtis militibus interfecit non paucos, quorū etiā bona direpta sunt. manente autē seditione, nobiles utriusq; partis electos, legatos misit ad Neronem, de iure disceptaturos. Successit autem ei festus, & hos qui maxime infestabant per uinciam solite persecutus, latronum plurimos comprehendit atq; interfecit.

¶ De praesidibus Iudææ Albino & Floro. Caput XIII.

Anti. lib. 20.
cap. 15.

Verum successor huius Albinus non eodem modo negocijs præfuit. neque enim fuit aliqua malignitatis species, quam ille præterierit. Denique non solum causis civilibus furabatur & diripiebat bona singulorum, neque solum tributorum additamentis in commune gentem grauabat, sed etiam quos ob latrocinia decuriones ciuitatum comprehendebant, uel qui à prioribus iudicibus in custodijs erant relictī, accepta à cognatis eorum pecunia, liberauit: & is solum qui non dedisset, in carceribus quasi nocentissimus remanebat. Per idem tempus, eorum quoque qui res nouare cupiebant, in Hierosolymis creuit audacia. Ex quibus sanè qui erant opulenti, Albinum largitione redimebant, ut ei tumultum mouentibus non indignaretur: pars autem popularis quæ non satis gaudebat quiete, Albini participibus iungebatur. Vnusquisque ergo improborum cohorte propria circumdatus, ipse quidem inter ceteros quasi princeps latronum & tyrannus eminebat: stipulatoribus uero suis ad direptionem mediocrium abutebatur. Ita fiebat, ut hi quidem quorum uastabantur domus, tacerent: illi autem qui extra incommodum steterant, metu ne similia paterentur, etiam officijs ambirent eos, quos constabat dignos esse supplicijs. in commune autem omnium fuit intercepta fiducia, & erat tunc multiplex dominatio, & semina captiuitatis futuræ iam ab illo tempore spargebantur. Cum sanè eiusmodi morum fuisset Albinus, tamè succedens ei Gessius Florus, optimum etiā per comparationem sui fecit uideri. Ille siquidem plura occulte & cum fraude nocuerat: Gessius uero iniquitates suas in uniuersam gentem, tam palam quasi gloriaretur exercuit, ac uelut non ad regendam prouinciam, sed ad damnatorum poenas carnifex missus, neq; rapinarum ullum morem, neque afflictionum prætermisit. In miseris autem crudelissimus erat, in turpibus uero impudentissimus. Neque enim quis illo amplius offendit fallacia ueritatem neque commentus est callidiores nocendi uias. Huic siquidem uiritim illatis dispendijs lucra querere exiguum uisum est: sed totas simul dispoliabat urbes, & labe popularis inferebat, tantum non uoce per totam regionem edicens, liberum esse omnibus latrocinari, dum ipse prædæ acciperet portionem. Deniq; ob illius auaritiā contigit tota per-

Malorum in
punitas sub
Albino.

Anti. lib. 20.
cap. 1.

desert regionem, ita ut plurimi sedes patrias relinquentes, ad externas provincias cōmigrarent. Donec autem in Syria Cestius Gallus provinciam regebat, neq; ausus quispiam ludæorum est aduersum Florum ad eum mittere legatos. Cum uero instante azymorū solennitate ipse Hierosolymam uenisset, occurrens multitudo, quæ facile tricies centorum millium fuit precabatur, ut gentis suæ calamitatibus subueniret, & pestem illis provincie Florum ut eijceret clamitabat. Qui tamen cum sub populi ore esset, & Gallo assisteret, non solum nihil mouebat, sed uoces illas etiam deridebat. Cestius tamen compescens impetum populi, & edicens quod deinceps placatiorem eis Florum redderet, regressus est Antiochiam. Deduxit autem eum usq; ad Cæsaream Florus, illudens mendacijs, & ludæorum genti bellum sedulo cōminiscens, quo scilicet solo iniquitates suas occultari posse credebat. Pace siquidem permanēte, habiturum se apud Cæsarem accusatores ludæos: uerum si defectionem negotiatus fuisset, maiore utiq; malo abducendam à se esse inuidiam peccatorum minorum. Igitur ut gens ab Romano abrumperetur imperio, sedulo in dies augebat calamitates. Per idem tempus apud Neronem Cæsareenses gentiles uictores existerent, decretumq; istud contestantes literas attulerunt: perq; hoc bello Iudaico dabatur exordium: duodecimo scilicet anno regni Neronis, septimodecimo autem regni Augusti, mense Maio.

Cestius Gallus

An. I. 20. c. 13

¶ De Floro seruiente in Iudæos Cæsareenses & Hierosolymitas. Caput XIII.

AD magnitudinem autem excitatorum de eo malorum, nequaquam idoneas causas habuisse deprehenditur. In Cæsarea siquidem habitantes Iudæi, habebāt synagogā prope locum, cuius erat dominus gentilis quidam Cæsareensis. & frequenter quidem egerant, ut ad eorum ius illa possessio iungeretur, multis partibus maius precium quam res meruerat offerentes. dominus autem loci preces eorum despexisse non contentus, ad maiorem dolorem ædificauit in loco tabernas, ita ut angustum eis transitum & proflus cōardatum relinqueret. Primum igitur feruentiores aliqui iuuenum proflientes, ædificationem uetabant. Cum uero Florus hos à prohibendo cohiberet, non habentes ludæorū nobiles quid agerent, inter quos erat etiam Iohannes publicanus, inflectunt Florum oblatione octo talentorum, ut ædificationem uetaret. Ille autem ob capiendum tantummodo, promittens se cuncta facturum, accepta pecunia, statim de Cæsarea egressus est, uenitq; in Sebasten, seditioni tribuens facultatem, quasi qui pugnae spatium ludæorum summatibus uendidisset. Sequenti autem die, ludæorum sabbato, cum plebs ad synagogam coisset, seditiosus qdā Cæsareensis uas samiti ante ingressum eorum ponēs, alites immolabat. Hoc factum ludæos incoercibiliter accendit, & legem suam quippe contumeliam pertulisse, & locum ipsum dicebant fuisse pollutum. pars autem ludæorum quæ erat constantior atq; moderatior, denuo iudicibus esse conquerendum rebatur. Seditiosi autem & iuuentute eurgentes Iudæi, effundebantur in rixam. Stabant autem ad confligendum parati etiam Cæsareensium tumultuosiores. Ex composito quippe missus fuerat, qui pro synagogæ foribus immolaret: sicq; continuo est pugna commissa. Interueniens autem Iucundus, qui ad prohibendum erat relictus, præfectus equitum, uas illud quidem quod positum fuerat iussit auferri, & tumultum sedare pergebat. Cum uero superatus esset præ Cæsareensium uolentia, Iudæi statim libros legis rapientes, secesserunt in Nabatæ: regio quædā eorum hoc nomine appellatur, dirempta à Cæsarea stadijs sexaginta. Primates autem eorum duodecim, cum Iohanne in Sebasten ad Florum uenerunt, de his quæ acciderant conquerentes, & ut auxilio esset rogabant, quamuis reuerenter, tamen eum & de octo talentis admonentes. Ille uero ilico comprehensos eos uinciri iussit, arguens cur leges de Cæsarea auferre ausi fuissent. ob hoc igitur apud Hierosolymitas grauissima indignatio nascebatur: uerum tamen adhuc iram suam frenabant. Florus uero, quasi ad hoc operam suam locasset, ut bellum inflammaret, misit ad sacrum thesaurum, ut inde decem & septem talenta auferrentur, quasi eam pecuniam impense Cæsaris flagitaret. Tunc uero statim inuasit populi multa confusio: concurrentes ad templum, maximis uocibus nomen Cæsaris appellabāt, ut à tyrannide Flori liberarentur orantes. Quidam autem seditiosorum, in Florum male dicta iacebant ultima: & canistrum circumferentes, stipem eius nomine postulabant, quasi inops & miserrimus talibus indigeret auxilijs. His autem omnibus nihil est à cupiditate

Exordium belli Iudaici.

Proflis Flori.

Florus bellum inflamat

deterritus, sed multo magis ad deprædandum iritatus est. Denique cum deberet Cæsari ueniens ignem belli illic nascentis extinguere, causasque tumultuum submouere, pro quo etiam mercedem acceperat pactus: tamen cum exercitu equitum atque peditum Hierosolymam contendit, ut Romanis armis ad quod uolebat uteretur, ac timore et minis urbem circumdaret. Tunc populus lenire eius impetum uolens, obuiam militibus processit, cum solitis utique fauoribus, & Florum honorare officiis paratus. Ille uero præmittens cum equitibus L. centurionem, nomine Capitonem, discedere eos iussit: ne eum, in quem tam graui maledicta iecissent, falso denuo honore deluderent. Oportere quippe eos, si uiri sunt fortes, animique constantis, etiam in præsentem effundere contumelias: nec solum in uerbis, sed etiam in armis amorem libertatis ostendere. His dictis exterrita multitudo, simul etiam militibus, qui cum Capitone uenerant, in medium uulgus irruentibus, diffugerunt antequam Florum salutarent, aut militibus officia consueta redderent. Discedentes igitur in domos, cum metu atque humilitate peruigilem duxere noctem. Florus autem tunc quidem degit in regia, postridie autem aduersum eos extructo tribunali sublimius resedit: conuenientesque sacerdotum principes, & ciuitatis uniuersa nobilitas, astiterunt tribunali. His præcepit Florus, ut omnes qui maledicta in eum succlamassent, protinus dederent: edictis in ipsos esse, nisi reos producerint, uindicandum. Ad hæc respondent iudæi, populi quidem pacifica quærensere, illis uero qui errauissent in uerbis, ueniam conferendam postulabant. In tanta siquidem multitudine, nihil esse mirandum, offendi aliquos temerarios, & per ætatem insipientes: esse autem impossibile, eorum qui deliquerint, discrimen agitari, cum & singulos nimirum pœniteat, & præ timore ad negandum sint parati. Debere tamen illum, si consuleret gentis quieti, & uellet Romano imperio seruare urbem, magis propter multos innoxios dare ueniam etiam paucis delinquentibus, quam propter paucos improbos perturbare multitudinem tantam bonorum. Ad hæc uero ille magna indignatione inflammatus, militibus exclamauit, ut forum rerum uenalis, quod erat in superiori parte ciuitatis, diriperent, ac passim obuios trucidarent. Illi uero ad lucri sui cupidinem addita autoritate rectoris, non solum illum diripuerunt locum in quem fuerant immissi, sed in uniuersas insipientes domos, interficiebant habitatores. Fuga autem erat per angiporta omnia & cædes eorum, qui comprehendebantur: direptionis quoque nulla species præteribatur. Multos autem etiam nobilium comprehendentes, adduxerunt ad Florum, quos ille uerbis laniatos in crucem sustulit. Denique omnis numerus illo interfectorum die cum paruulis & mulieribus (neque enim uel lactantibus pepercerant) fuit sexcenti & triginta. Grauiorem autem faciebat calamitatem uideri nouitas Romanæ calamitatis: quod enim nemo unquam prius, tunc Florus ausus est, ut uiros scilicet equestris ordinis pro tribunali flagellis cæderet, ac patibulis affigeret: quorum etsi origo iudæa, tamen Romana dignitas erat.

¶ De alia oppressione Hierosolymorum dolo Flori. Caput XV.

PER idem tempus rex quidem Agrippa Alexandriam erat profectus, ut Alexandrum qui Aegyptum procurabat missus à Nerone, iure hospitis conueniret. Germanam autem suam Berenicen, Hierosolymis inuentam, & iniquitatem militum uidentem, grauis ob hoc angor inuaserat. & frequenter quidem præfectos equitum suorum, custodesque corporis mittens ad Florum precabatur, ut à cæde desineret. ille uero neque in multitudine interfectorum, neque in nobilitatem precatricis, sed tantum in lucra sua, quæ de rapinis congregarentur, aspiciens, contempsit annuere: impetus autem militum etiam aduersum reginam efferatus est. Non solum quippe sub oculis eius obuios quosque multabant atque trucidabant, sed etiam ipsam nisi confugisset in aulam, interfecissent. Ibi autem peruigile noctem cum intenta custodia egit, uerens utique irruptionem militum. Venerat autem Hierosolymam, ut uota deo solueret. His enim qui morbo uel alijs necessitatibus implicantur, mos est orare per triginta dies, antequam immolent hostias: abstinere quoque uino, & capillos radere. Quem morem Berenice regina illis exercens diebus, nudipes etiã ante tribunal stetit deprecans Florum: & propter quod nihil honoris habitum est, etiam de uita sua periclitata est. Hæc autem facta sunt sextodecimo die mensis Maii. Postridie autem conueniens multitudo in forum, quod erat in superiori parte ciuitatis, magnis clamoribus de his qui in

perfecti fuerant, querebantur: potissimum autē inuidiose in Florum uoces erant: quod ueriti primates quique & pontifices, disruptis uestibus, & uiritim singulos cōprehendentes, postulabant, ut ab his uerbis, quorū causa mala tanta pertulerant, desinerent, neque in maiorem indignationem Florum mouerent. Sicque sedata est multitudo, tam reuerentia precarium, quā spe quod nequaquā Florus ultra in eos læuiret. Ille autē uidēs multitudinis tumultū fuisse compressum, angebat: & denuo eam inflammare cupiens, pontifices cum nobilibus aduocauit. Itaque unum ait argumentum fore, quod nihil ulterius de nouandis rebus cogitaret, si populus obuiam procederet militibus de Cæsarea uenientibus: ueniebant autem duæ cohortes. Qui cum conuocassent populum ad occurrendum, mandat centurionibus, ut nullam salutationem redderent obuiantibus Iudæis. ad quod si offensi petulanter quippiam essent locuti, statim in eos uterentur armis. Pontifices ergo collecta multitudine in templo, precabantur ut occurrerent Romanis, & ante graue incommodū cohortes solenniter salutarent. His hortationibus seditiosi quique abnuebant, & ob interfectionis dolorē reliqua multitudo iungebat audacibus. Tunc uero omnes sacerdotes omnesque leuitæ, sacra uasa proferentes ornatumque templi, citharistæ etiam & cantores cum musicis organis procidebant ante multitudinem, & obnixissime precabantur, ut illum templi honorem custoditum esse uellent, neque ad direptionem ualorum sacrorum Romanos contumelijs incitarent. Erat autē uidere ipsos sacerdotū principes sparsis cinere capitibus, & pectora disruptis uestibus nuda monstrantes, nominatim singulos quosque nobilium compellare, ac denuo in cōmune multitudinem precari, ne ob modicum peccatum patriam suam proderent his, qui direptioni eius inhiarent. Quam enim utilitatem uel militibus esse de Iudæorum salutatione tribuendam, uel illis quæ acciderant correctionem, si in præsentī procedere cessaret? At contra, si officiose susciperent solenniter uenientes, auferri Floro occasionem pugnae ipsos uero saluare patriam suam, & prouidere ne quid ultra quā pertulerant, experirentur. His addunt, quod paucis seditiosis si tanta multitudo iungatur, hoc magis ad pacificū cōsiliū suam deberent auctoritatem transferre. Tali hortatu multitudinem inflectentes, etiam ipsos seditionis autores quosdam quidem minis, quosdam autem sui reuerentia mitigauerunt: ac deinceps præcedentes cum quiete, omni populo sequente, militibus obuiam prodierunt. Iamque cominus factos salutauerunt: illis autem nihil respondētibz, seditiosi Iudæorum aduersum Florum, cuius hæc fierent consilijs, succlamauerunt. Confestimque milites comprehendentes eos, cedere fastibus adorti sunt: atque in fugam uersos persequētes equites proculcabant. Corruebant autem multi quidem cum à Romanis cederentur, plures autem cum se mutuo propellerent. In ipsis autem portis grauis facta est compressio, & unoquoque alterum præuenire cupiente, tardior fuga cunctis fiebat. Collabentium uero erat durus interitus. Suffocatu enim atque conculcatu miseri disperibant, & neque ad sepulturam quisque proximis suis cognoscendus remanebat. Irruebant autem etiam pariter milites immoderate, eos quos comprehendissent cædentes: & per ingressum qui Bezeta uocatur, detrudebant multitudinem, transire cupientes ut Antoniam & templum obtinerēt. Quos etiam Florus consecutus, eduxit de regia eos qui secū erant, & in arcem transire nitēbatur. Frustratusque est eius imperus. Cōuersus quippe aduersum eos populus repugnauit, & per tecta euadentes obruebāt saxi Romanos. Qui cū superne uenientibus sagittis uincerent, nec possent defendere multitudinē quæ per angustos arctabatur ingressus, ad reliquū se exercitum qui erat in regia, receperunt. Seditiosi autē uerentes, ne superueniens denuo Florus templū occuparet, per Antoniam extemplo ascendentes, porticus à templo ad Antoniam continentes interciderūt, quatenus auaritiā Flori desperatione cōpescerēt. Nam cum diuinis inhiaret thesauris, proque his in Antoniam transgredi niteretur, ubi in tercisas porticus uidit, ab impetu cōquieuit. Et conuocans sacerdotū principes atque curiā, se quidem ait urbe digredi: præsidium tamen apud eos relinquere quantum ipsi uoluissent. Ad hæc illis respondentibus, nihil nouandum fore, si unam tantum relinqueret apud eos cohortem, dum tamen non illam quæ cum ciuibz paulo ante conflixerat: ob ea siquidem quæ pertulere, populum illis militibus insensum esse: cohortē sicut precabantur mutata, cum reliqua manu Cæsaream regressus est.

Dolus Flori.

Grauis oppressio populi.

Seditiosi templū occupant.

Aliud autem denuo pugnae consilium comminiscens, reuertit ad Cestium, & ludæos defectionis criminatus est, impudenti mendacio illos perpetrasse dicens, quæcumque eos pertulisse constabat. Nec sane principes Hierosolymorum quæ gesta fuerant, tacuerunt: sed & ipsi & Berenice ad Cestium de his quæ Florus inique in urbe egerat, reuertuntur. Ille autem susceptis literis partis utriusque, quid facto opus esset cum principibus deliberabat. Et quibusdam quidem uidebatur, cum exercitu in Iudæam Cestium ire debere, & aut vindicare defectionem, si fuisset admissa, aut magis fidos reddere Iudæos eorumque nepotes. Ipsi tamen magis placuit aliquem de suis præire, qui & negocia & consilia Iudæorum posset ei fideliter nunciare. mittit ergo tribunum Politianum, qui ab Alexandria ad Agrippam circa Iamnam occurrens, & a quo fuisset missus, & ob quas causas indiceretur. Quo loci Iudæorum etiam pontifices, & reliqui nobiles, eorumque curia adesse curauerunt, ut circa regem scilicet officia nouarent. Postea uero quam illum congrua humanitate coluerunt, cōquesti sunt quod potuerunt flebiliter de calamitatibus propriis, & inhumanitatem Flori explicauerunt. Quam licet argueret Agrippa, uasre tamen inuentionem suam in Iudæos transtulit, quorum maxime miserebatur, uolens scilicet frenare eorum motus: ut per hoc ipsum quod uiderentur nihil perperam iniuriæ, ab ultionis desinerent appetitu. Ad hæc ergo quicumque egregii erant, & propter sua prædia desiderabant quietem, intelligebant regis redargutionem esse plenam benignitatis. Populus autem Hierosolymorum sexaginta stadiis obuiam progressus, officiose Agrippam & Politianum suscepit. Lamentabantur tamen interfectos coniuges mulieres: quarum plangoribus reliquis quoque populus ad lamenta conuersus, precabatur Agrippam ut genti consuleret. Succedebant etiam Politiano, ut ingrederetur urbem, uideretque quæ essent à Floro gesta: & ita ostendebant forum desertum domosque uastatas. deinceps uero per Agrippam susceperunt Politiano, ut is cum uno tantum famulo ad Siloam usque totam circumiret ciuitatem: quatenus ipsis cognosceret oculis, Iudæos omnibus quidem alijs parere Romanis, soli autem Floro aduersari propter magnitudinem in eos factæ crudelitatis. Ille igitur cum circuisset urbem, & mansuetudinis populi sufficiens documentum teneret, ascendit in templum, quo etiam multitudinem conuocauit: & cum plurimis uerbis fidem eorum circa Romanos collaudasset, multa etiam ad conseruationem pacis hortatus, adorauit deum eiusque sancta, in eo tamen consistens loco, in quo licebat per religionem: sicque regressus ad Cestium est. uulgius autem Iudæorum, ad regem pontificesque conuersus petebat, ut legati aduersum Florum ad Neronem mitterentur, neque de tanta cæde tacentes suspicionem suæ defectionis præberent: uisum iri quippe eos principes capiendorum armorum fuisse, nisi præuenientes ostendissent illum esse qui dedisset exordium. constabat autem multitudinem non esse quieturam, si legationem aliquis impedisset. Ad hæc Agrippa, ordinari quidem legatos, qui Florum accusarent, inuidiosum putabat: despiciere autem Iudæos in bella commotos, neque sibi expedire cernebat. aduocata igitur concione Agrippa in xystrum, & in suggesto constituens germanam suam Berenicen, in Asamoneorum domo (ea siquidem xystrum immincebat contra superiorem partem urbis: nam xystrum templum erat ponte coniunctum) huiusmodi orationem habuit: Si quidem uiderem uos omnes ad pugnandum cum Romanis esse incitatos, neque populi puriorem syncerissimamque partem pacem uelle seruare, neque processissem ad uos, neque consulere confisus essem: superuacua quippe de utilibus oratio est, quando omnium auditorum conspirat ad deteriora consensus. Quoniam uero aliquos quidem ætas, malorum belli nescios facit, quosdam uero inconsiderata spes libertatis: nonnullos uero auaritia succendit, & in confusione rerum capiendum de inferioribus lucrum: quemadmodum ipsi ab hoc errore corriganur, & non per paucorum improba consilia etiam boni dispereant, existimaui oportere, ut omnibus uobis in unum coactis ea exponerem, quæ arbitror expedire. Perstrepat autem nemo, si non ea audierit quæ ipsi uis fert libido. His siquidem qui sunt ad defectionem irreuocabiliter incitati, licebit etiam post meos monitus manere in pristina uoluntate. mea autem etiam ad illos qui audire cupiunt intercipiatur oratio, nisi ab omnibus uobis silentium præbeatur. Noui quidem quod multi & iniurias procurantium prouincias, & præconia libertatis quasi tragice prosequuntur. Ego autem priusquam discutiam qui sitis, & contra quos bellum suscipere temeris,

Politianus
hortatur po-
pulum ad con-
cordiam.

Oratio regis
Agrippæ.

primum separabo causas, quas connexas putatis. Si enim uiolatores uestros cupitis ulcisci, cur libertatem magna laude sustollitis? Si uero istud ipsum seruire intolerabile ducitis, superflua est aduersum rectores querela. illis siquidem uel moderatissime agētibz, nihilominus turpe erit seruire. Considerate autē singulatim, & uidete quā exigua sit materia bel-
lorum. Et primum quod ipsa rectorū consideranda sunt crimina. Colere siquidē officiis, nō exasperare oportet iurgis potestatem. Cum uero modicorum peccatorum exprobratio-
nes maximas facitis, aduersum uos profecto eos quibus infertis contumelias, iritatis. Re-
linquentes quippe & quod antea clanculo & cum quadam uerecundia nocebant, palam
uos confidenterq; populantur. nihil autem ita plagas coercet ut patientia, & uiolatorum
quies uiolantibus iniicit pudorem. Fac autem eos, qui à Romanis in prouincias mittuntur,
esse grauiter molestos, non tamen etiam Romani omnes uiolant uos, neq; ipse Cæsar. ad-
uersum quem pugnare uultis. Neq; enim ex præcepto illorum improbus ad uos quisquam
uenit: neq; possunt illi, quæ in oriente geruntur, positi in occidente conspiciere, sed neq; fa-
cile ea quæ hic fiunt, illic audiuntur. est autem importunissimum, & propter exiguas cau-
sas, tantis, & ea de quibus querimur nescientibus, uelle configere. Et quidem nostrorum
criminum cito erit futura correctio. neq; enim unus atq; idem prouinciæ semper curam
tenebit, & successores eius credibile est modestiores futuros. Motum autem semel bellū,
neq; deponere facile est absq; magnis calamitatibus, neq; sustinere. Libertatis uero bona fi-
tientibus prouidendum atq; certandum est, ut principio non ea careant. molesta enim est
nouitas seruitutis: quam ne utiq; subeas, iustum suscipi certamen uidetur. Qui uero semel
subiectus est, & deinceps deficit, contumax magis seruus quā amator libertatis ostenditur.
Tunc igitur oportuit omnia agere, ne susciperentur Romani, cum in prouinciam Pom-
peiū intraret. Maiores uero nostri eorumq; reges, pecunia, corporibus, animis multo
uobis meliores, exiguæ parti potentia Romanæ obfistere nequiuerūt. uos autem qui hæ-
reditariam obedientiam suscepistis, rebus autem omnibus illis qui primi paruere, longe
inferiores estis, contra omne Romanum regnum obfistere posse arbitramini? Et Atheni-
enses quidem, qui ob Græcorum libertatem patriam suam quondam ignibus tradidere,
qui superbissimum illum Xerxem per terram nauigantem, per mare uero ambulantem,
& cuius classē non caperet amplitudo pelagi, latiorē autem Europa duceret exercitū,
hunc inquam cum una naue fugientem gloriosissime persecuti sunt: circa paruam autem
Salamina, qui tantas opes Asiæ confregere, nunc tamē seruiunt Romanis, & illam regi-
am Græciæ ciuitatē administrant Italiæ iussiones. Lacedæmonij quoq; post Thermopy-
las & Plateas & Agefilaum Asiam perscrutatum, eosdem dominos uenerantur. Macedo-
nes uero, qui adhuc pene imaginantur Philippum uidere cum Alexandro promittentē si
bi orbis imperium, serunt tamē rerum mutationem, & adorant eos, ad quos fortuna mi-
grauit. Aliæ quoq; multæ gentes ad libertatē fidutiā subnixæ, & multo maiores, cesserunt
tamen & obediunt: uos autem soli seruire dedignamini his, quibus uidetis uniuersa esse
subiecta. Quibus exercitibus, quibus confiditis armis? Vbi est classis uestra, quæ peruage-
tur Romanorum mariæ? Vbi autem qui expensis possint sufficere thesauri? Contra Ae-
gyptios forte aut Arabas existimatis uos bellum mouere. Non circumspicitis Romanorū
imperium? Non metimini uestram imbecillitatem? Nonne scitis uestram ciuitatem à cō-
terminis gentibus frequenter esse superatam? illorum autem uirtus per totum orbem in-
uicta percurrit, imo etiam hoc orbe plus aliquid quæsierūt. Neq; enim sufficit eis ad ori-
entem quidem totus Euphrates, ad septentrionem uero Ister, neq; in meridie solitudine
tenus perscrutata Libya, neque in occidente Gades: sed ultra oceanum alium quæsierunt
orbem, & usque ad Britannias, inaccessas prius, arma & exercitum transtulerunt.
Quid ergo? Vosne ditiores Gallis, fortiores Germanis, prudentiores Græcis? postremo
plures estis omnibus in toto orbe degentibus? Quæ uos fidutiā aduersum Romanos eri-
git? Sed dicet aliquis, seruire molestissimum est. At quanto magis id Græcis, qui uniuersis
sub sole habitantibus uidebantur præstare nobilitate: & tam latam quondam prouinciā
possidentes, nunc bis ternis fascibus Romanorum obediunt. totidem autem etiam Mace-
dones obsequuntur, qui certe multo uobis iustius deberent libertatem tueri. Quid autem
quingentæ Asiæ ciuitates? nunquid non absq; ullo præsidio, uni tantummodo rectori pa-

Athenienses.

Lacedæmonij.
Macedones.Britanni.
Galii.
Germani.
Græci
Arabes.

Asia.

tent, & fascibus consulis obsequuntur? Quid autem pergam enumerare Heniochos & Col-
 chos, & Taurorum gentem, Bosphoranos quoque, & habitantes circa Ponti littora natio-
 nes, Maoticasque gentes? apud quas nimis olim neque domesticus aliquis dominus noscebatur,
 nunc uero militum subiiciuntur tantum tribus millibus, & quadraginta naues longa, in-
 nauigabile prius mare in pace custodiunt. Quanta autem Bithynia, & Cappadocia, & Pa-
 phyliorum gens, Lydi quoque & Cilices pro libertate dicere ualerent? tamen nunc sine ar-
 mis tributa pendunt. Quid autem Thraces? quinque quidem diebus in latus, septem autem
 in longum commensabilem prouinciam possidentes, asperioresque multo quam uestra est, ac mul-
 tis partibus fortiores, altissimoque gelu eos qui irruerint retardant, duobus millibus Ro-
 manorum in praesidio manentibus obsequuntur. Post hos Illyrici usque ad Dalmatiam, &
 Istro tenus incolentes, duabus tantum legionibus obediunt: cum quibus & ipsi impetus com-
 pescunt Dacorum. Ipsi quoque Dalmatae, qui tam multa pro libertate conati, saepeque capti,
 rursum cum maioribus opibus rebellant, nunc sub una Romanorum legione aguntque
 etiam. Veruntamen si aliquos magnae causae ad defectionem incitare deberet, Gallos potissimum
 oporteret assurgere, quos uidelicet tantis munimentis natura cinxisset: ab orientali plaga
 Alpium montibus, a septentrionali Rheno flumine, a meridie Pyrenaeis montibus, ab oc-
 cidente uero Oceano. sed tali munitione gaudentes, trecentis & quindecim gentibus num-
 merosi, fontes autem (ut ita dixerim) felicitatis domesticae habentes, omnibusque bonis totum
 pene orbem irrigantes, ferunt nihilominus uestigiales esse Romanorum, ac felicitatem suam
 in eorum felicitate reponere: idque sane ipsum, non per animorum molliem, nec pro-
 pter ignobilitatem parentum (quippe qui per octoginta annos pro libertate pugnauerunt)
 sed Romanorum admirati sunt horrueruntque cum uirtute fortunam, qua illi plura saepe
 obtinuerunt quam bellis, denique sub mille & ducentis militibus seruiunt, quibus pene plures ha-
 buerunt ciuitates. Neque Hispanis nascens in agris aurum, pro libertate bella gerentibus
 fuit, neque tanto terrarum marisque spatio a Roma diremptae gentes, Lusitani scilicet & pu-
 gnaces Cantabri, nec uicinus oceanus, etiam accolis suis fragore terribilis: sed ultra colum-
 mnas Herculis prolatis armis, & per ipsas nubes Pyrenaeorum montium eluctati uertices,
 ditioni suae hos quoque subdiderunt Romani: atque ita bellicosissimas gentes, tantoque (ut di-
 xi) spatio diremptis, legio in praesidio una satis est. Quis uestrum non audiuit multitudinem
 Germanorum? uirtutem quoque & magnitudines corporum (ut arbitror) saepe uidistis.
 siquidem ubique Romani earum gentium captiuos habent. Sed illi ita ingentem spatii re-
 gionem incolentes, spiritus autem maiores corporibus gerentes, & animam quidem com-
 tempticem mortis, indignationes autem uehementiores feris, nunc Rhenum limitem ha-
 bent, & octo Romanorum legionibus domantur: & seruiunt quidem qui capti sunt, reli-
 qua autem eorum gens uniuersa salutem in fuga, non in armis reponit. Considerate autem
 etiam Britannorum muros, qui Hierosolymae confiditis muris. Illos siquidem circunda-
 tos Oceano, & pene non minorem quam noster orbis est habitantes, Romani nauigantes re-
 degerunt in ditionem suam: quatuorque legiones tantae magnitudinis insulam tuentur. Et
 quid opus est plura dicere? quando etiam Parthi, bellicosissimum genus, tantis prius po-
 pulis imperantes, & tam magnis opibus circumdati, obsides tamen mittunt Romanis: estque
 cernere, sub specie pacis seruientem in Italia praecipuam Orientis nobilitatem. Vniuersis
 pene, qui sub sole incolunt, Romanorum arma uenerantibus, uos soli bellum geretis? Ne-
 que Carthaginiensium considerabitis finem, qui magnum illum Annibalem iactantes, &
 ex nobili Phoenicum stirpe uenientes, tamen sub Scipionis dextera corruerunt? Sed ne-
 que Cyrenaei Lacedaemone oriundi, neque Marmaridarum genus usque ad Diapsadem pro-
 tentum, neque terribiles etiam audientibus Syrtes, Nasamones quoque & Mauri, & innumerabi-
 lis multitudo Numidarum uirtutes impedire Romanas. Sed tertiam partem orbis terra-
 rum, cuius neque numerare quidem nationes facile est, quae scilicet ab Atlantico mari & co-
 lumnis Herculis usque ad rubrum mare infinitis numero & locis Aethiopas continet, totam
 tamen ceperunt armis: & praeter fruges annuas, quibus Romanam multitudinem os-
 cto mensibus pascunt, alia quoque uestigalia pendunt, expensas quoque deuotissimi imper-
 rio ministrant, nihil de his quae iubentur, sicut uos, contumeliosum putantes. & quid est una
 cum illis tantum legio commoratur. Sed quid opus est longe petitis exemplis potentiam

explicare Romanā, cum eam possitis de uicina uobis Aegypto diligenter inspicere. Hæc enim cum usq̃ ad Aethiopas porrigatur, opulentamq̃ Arabiam, contigua quoque sit ^{Aegyptus} Ægyptia, quinquaginta & septingentas myriadas incolarum habēs, præter Alexandrinorum plebem, tamen uectigalia, quorum magnitudinem de censu singulorum capitum aestimari licet, deuotissime penditans, Romanum non dedignatur imperium; & certe quā magnum stimulum defectionis habens, Alexandriam scilicet, multitudine & diuitijs abundantem, magnitudine quoq̃ non imparem. Habet siquidem in longitudine stadia triginta, in latitudine uero non minus quā decem: tributorum uero multo amplius per menses singulos infert, quā uos toto anno penditis; & præter pecuniā, quatuor mensium Romanæ plebi annonam ministrat. Munitur autem undiq̃, aut incōmeabili solitudine, aut importuoso mari, aut fluminibus, aut coenosis paludibus, quorum tamen omnium nihil Romana fortuna fortius fuit. Duæ etiam legiones ciuitati insidentes, profundam Aegyptum cum illa Macedonū nobilitate frenant. Quos igitur in bella de solitudinibus aliquibus socios assumetis? Siquidem omnes qui in orbe habitabili degūt, Romani sunt: nisi forte quis uestrum spes suas ultra Euphratem porrigat, & Adiabenorum regionem gentiles suos aestimet adiutores. Porro nec illi propter irrationabilem causam tāto se bello implicabunt: nec si tam probroso operi assensum darēt, Parthus tamen sineret. Est siquidem ei cura tuendæ cum Romanis amicitia, & arbitrabitur fœdus esse temeratum, si quis de his qui subiecti sunt ei⁹ imperio, aduersum Romanos in bello pcedat. Superest igit ut ad diuinum confugiatur auxilium. uerum & hoc apud Romanos est. sine deo quippe impossibile esset imperiū tale consistere. Considerate autem, quemadmodū hæc ipsa erga ipsam religionem immoderatio, etiam si cum longe inferioribus bellum geratis, tamen ad dispensandum sit uobis difficilima, atq̃ eadem transgrediendo offendatis deum, per quæ eū auxiliaturum putatis. Si enim seruetis sabbatorum consuetudinem, & ad nullum actum moueamini, facile profecto capiemini. Sic quippe etiam maiores uestri experti sunt, hos maxime dies Pompeio ad bellum destinantes in quibus scilicet hi qui oppugnabatur, ociā gerebant. Transgredientes autem in bello legem patriam, nescio propter quid in reliquū dimicetis. Vna siquidem nunc uobis intentio est, ne quid de patria institutione soluatur. Quemadmodum autem aduocabitis in adiutorium deum, si cultum ei debitū sponte uiolētis? Assumunt autem singuli quicq̃ bellum, uel diuinæ uirtuti, uel humanis opibus confidentes. Cum uero utraq̃ hæc, quantum ad ipsam pertinet consequentiam, deseruntur, in manifestam utiq̃ captiuitatem uolentes pugnare proflūunt. Quid autē prohibet proprijs manibus filios uestros coniugesq̃ laniare, & hanc pulcherrimā inflammare patriā? Erumpentes siquidem in furorem, lucrabimini uel ignominiam superatorum. Bonū est o amici, bonū est, dum adhuc stat nauis in portu, præcauere tēpestatem futuram, & nō eo tempore, quo in medias irrueris procellas, trepidare. His siquidē qui in improuisa mala inciderint, superest ut digni uel miseratione uideantur: qui uero se in apertū discrimē iniecerint, etiam exprobrationibus onerentur. Nisi forte aliquis uestrum aestimet secundū pacta conflictum ire Romanos, aut postquā uicerint, moderate uobiscū acturos, & nō in exēplum aliarū gentium sacrā hanc urbem inflammaturos, interfekturos autē uniuersum uestrum genus. Neque enim qui superfueritis armis, usquā locū fugæ habebitis, uniuersis scilicet gentibus, uel iā habētibus Romanos dominos, uel habere metuentibus. Periculū autē non solum uos manebit, sed etiā in reliquis ciuitatibus habitantes Iudæos. Neque enim est in toto orbe populus, in quo non uestra portio sit: quos certe omnes uobis rebellantibus, cæde crudelissima diuersi quique conficient, & propter paucorum uiro-
 rum praua consilia, uniuersæ urbes Iudaico sanguine redundabūt. Manet autem uenia eos qui talia patrauerint, quod sint nimirum uestro uitio coacti. Si uero eadem exercitiū supersederint, considerate quā impium sit, aduersum tam benignos arma mouisse. Subeat autem uos misratio, & si non filiorum uestrorum atque coniugum, saltem istius ciuitatis, quæ mater urbium uestre regionis uocatur. Parcite moenibus sacris, parcite uenerabilibus adytis, templum que uobis & sancta sanctorum seruate. neque enim ulterius uictores Romani his abstincent, quibus primo parentes nullam receperunt gratiam,

Ego testor quidem sancta uestra, sacrosq; angelos dei, patriamq; communem, quod nihil eorum consiliorum, quæ uobis uiderim expedire, subtraxerim. uos autem decernentes quæ oportet, mecum in pace degetis: si uero protuleritis iras, absq; me periculis subdemi ni. His dictis, astante etiam sorore lachrymauit, & multam partem de eorum impetribus chrymis infregit. Succlamabant autem, non se aduersum Romanos, sed aduersum Flory, ob ea quæ pertulissent, bellum gerere. Ad quos rex Agrippa. Sed opera uestra, inquit, talia sunt, qualia aduersum Romanos pugnantium. Neq; enim Cæsari uestigal dedistis, & Antonianas porticus incendistis. Sopiētis autem causam defectionis, si & porticus denno construatis, & tributa reddere maturetis. Neq; enim Flori hoc præsidium est, aut pecuni am Floro dabit. His consultis populus acquieuit, & cum rege ac Berenice ascendentes in templum, porticus ædificare adorti sunt. Per uicos autem & regiones principes quiq; decurionesq; dispersi, uestigal colligebant: celeriterq; quadraginta talenta (tantum enim erat reliquum) redacta sunt. Et belli quidem imminentes minas, eo tunc more Agrippa compescuit. Deinceps uero persuadere populo tentabat, ut parerent Floro, donec succedat ei à Cæsare mitteretur. Ad quam orationem multitudo accensa, nec à uerborum in regem contumelijs temperauit, sed protinus eum urbe pepulerunt: ausq; sunt nonnulli seditionis etiam saxa in eum iacere. Rex autem uidens tumultuantium irreuocabile impetum, & conquerendo quod contumelijs esset affectus, principes quidem eorum una cum alijs potentibus misit ad Florum Cæsaream, ut ipse ex eis eligeret, qui de tota regione uestigal exigent. ipse uero discessit in regnum.

Rex Agrippa Hierosolymis pellitur.

¶ De cepta rebellionē iudeorum contra Romanos.

Caput XVII.

PER idem tempus quidam eorum qui bellum maxime mouebant, cōgregati irruerunt in quoddam præsidium, quod uocabatur Massada: & occulte eo perualo, Romanos omnes interfecerunt: alios autem de suis posuerunt custodes. In templo quoq; Hierosolymorum, Eleazarus quidam, filius Ananiæ pontificis, iuuenis audacissimus, dux illo tempore militum, psuasit his qui sacrificijs ministrabant, ut nullius munus aut hostia, qui nō esset de iudeorum gente, susciperetur. Id autem erat Romani belli seminarium atq; materia. Reiecit siquidem hostias Cæsaris, quæ p Romano populo offerri solitæ erant. Plurimum autem sup hoc pontificibus, alijsq; nobilibus deprecatis, ut non præterirent eum morem, quo supplicabatur pro regibus, nihil tamen acquieuerunt, non parum quidem & suæ multitudini confidentes: robur siquidem omne res nouare cupientium, corū uoluntates iuuabat: maxime autem aspiciebant in Eleazarum, qui p idē tēpus, ut dixi, princeps erat. Conuenientes igitur potentes quiq; cum pontificibus & Phariseorum nobilissimis & uidentes quā grauib; malis pergerent subijcere ciuitatem, decreuerunt seditionis animos experiri: & ante portam quæ area uocatur, concionem aduocantes (erat autē in interiori parte templi posita, quæ respicit ad solis exortum) ac primo quidem multa de temeraria eorum defectione conquesti, & quod tam graue bellum patriæ commouerēt: deinceps irrationabilitatem causæ ipsius arguebant, dicentes, maiores quidem eorum ornasse templum ex magna parte de muneribus gentium, semperq; eorum qui foris essent populorū munera suscepisse: & nō solum nō prohibuisse aliquorum hostias (id siquidem esse impiissimum) sed etiam eas quæ uiserent pmanerentq; ad p̄sens usq; tempus, oblationes eorum in templi cultibus collocasse. at nunc eos qui Romana arma iritarent, & desponderent eorum bella, nouum statuere morem religionis, atq; cum piculis etiā reā facere ciuitatem impietatis uideri: siquidē ea sit, in qua p̄ter solos iudeos, nullus alius immolet externus, neq; ad orandū finat accedere. Et si quidem circa unius alicuius priuati psonam lex ferret eiusmodi, posset nimis iure nos inhumanitatis arguerent: nūc autē despiciuntur Romani, & iudicat Cæsar profanus. Vnde uerendū esse, ne qui immolandas p illis hostias repellunt, ipsi in reliquis etiā pro se sacrificia phibeant offerre: fiatq; uere extra principatū ciuitas, nisi celerius respiscētes reddiderint hostias ac priusq; ad eos, in quorū cōtumeliā id tentatū est, huius ausus pueniat fama. Simul autē ista dicētes, pducebant in medium scientissimos morum paternorū, sacerdotes quoq; narraturos quō omnes eorum maiores exterarum gentium semper sacrificia suscepissent. Attendebat autē nemo res nouare cupientium his quæ dicebantur, sed neque procedebant in medium altaris ministri,

Eleazarus autor noue conspirationis.

ut belli materiam preparantes. Videntes igitur nobiles quique seditionem eo iam progre-
 sisse, ut eorum non posset autoritate compesci, & Romanorum armorum periculum se pri-
 mos esse senturos, in quantum poterant consulentes, amoliri causas parabant. & legatos qui-
 dem alios ad Florum miserunt, quorum erat princeps filius Anania Simonis: alios autem
 ad Agrippam, inter quos nobilissimi Saulus & Antipas & Costobarus erant, qui etiam
 regem propinquitate tangebant. Precabantur autem utrumque, ut cum exiret citi ascendere
 in civitatem, & seditionem opprimerent, priusquam ea intolerabilis fieret. Et Floro qui-
 dem malum istud quasi bonus nuncius fuit, volensque inflammare bellum, nihil respondit
 legatis. Agrippa autem pariter utrisque parcens, scilicet deficientibus & his aduersum quos
 bellum mouebatur, volensque & Romanis conservare iudeos, & iudeis templum atque pa-
 triam, ad hac autem nec sibi conducere talem conturbationem sciens, misit in auxilium po-
 pulo equites ter mille, Auranitas scilicet, & Batanatos & Trachonitas sub praefecto equi-
 tum Dario, duce vero Philippo Iachimi filio. His ergo uenientibus, optimates quique cum
 pontificibus & omni multitudine quae optabat quietem, superiorem occupant civitatem
 inferiorem siquidem & templum, seditionum manus tenebat. Missilibus igitur & fun-
 dis indefinenter utebantur, & continua erat emissio sagittarum ex utraque scilicet parte.
 erat autem quando ex insidijs procurentes cominus dimicabant. Praestabant autem au-
 dacia quidem seditionis, belli uero scientia regis. Et his quidem erat propositum maxime
 templum obtinere, profanatoresque eius expellere: seditionis uero qui cum Eleazaro age-
 bant, ut praeter ea quae obtinebant, etiam superiorem inuaderent urbem. Per septem igitur
 dies grauis utriusque partis caedes fiebat, & neutri de eo loco quem tenuerat depelleba-
 tur. Deinceps uero adueniente ea festiuitate, quae Xylophorias dicitur, in qua mos est omni-
 bus grandem lignorum materiam conuehere ad templum, quatenus nunquam ignis de-
 ficiat, esca (semper enim inextinguibilis perseverat) aduersarios quidem a cultu religionis
 excluderunt. inter infamiores autem uulgum irruentes multi sicariorum (sic enim uo-
 cant latrones, gladios in sinibus gerentes) recepti audacissime prosequerentur opus quod
 adorti erant. Regis autem audacia & multitudine uincebantur. Ita superiore ciuitate cesse-
 runt, cum isti protinus irruentes, Ananiae pontificis domum, & Agrippae ac Berenices pa-
 latium inflammauerunt: post quod ignem archiuo intulerunt, uolentes omnia creditorum
 documenta disperdere, ne esset unde ratio creditae pecuniae pateret, utque omnem sibi debi-
 torum adiungerent multitudinem, & aduersum locupletes, egenis praebarent insurgen-
 di liberam facultatem. Fugientibus ergo chartarum publicarum custodibus, ignem adie-
 bus iniecerunt: atque ita incensis ciuitatis neruis, in hostes irruerant. Quo loco pontificum
 atque nobilium quidam in cloacis latuerunt, quidam cum regis in superiorem regiam co-
 fugerunt, portas celeriter obserantes. Inter quos Ananias pontifex, & Iezechias frater eius
 erant, & illi quos apud Agrippam functos legatione diximus. Tunc ergo uictoria & infla-
 matione contenti cessauerunt. Postridie autem, quintadecima scilicet die Augusti mensis,
 fecerunt impetum in Antoniam: & omnes in eo praesidio agentes, per bidduum obse-
 ceperunt atque interfecerunt, praesidiumque incenderunt. Postea uero transierunt in regiam
 ad quam confugere Agrippae milites: & in quatuor partes agmen suum diuidentes, muros
 euertere moliebant. eorum uero qui intus erant, erumpere nullus audebat, propter multi-
 tudinem oppugnantium: sed distributi per propugnacula & turres, subeuntes interficiebant.
 ac frequentes omnino latrones sub muris cadebant. Nec die autem conflictus nec nocte cessabat
 seditionis uidelicet existimantibus in desperationem cogi eos qui in praesidio erant, propter ino-
 piam uictus: regis uero credentibus, oppugnatores suos cessuros labori. Interea Manahe-
 mus quidam, filius iudae Galilaei, callidissimi illius sophistae qui quondam sub Cyrenio expro-
 brauerat iudeis quod post deum subicerent Romanis: assumptis quibusdam nobilibus, po-
 rexit in Massadam, ubi armamentarium Herodis regis erat. eoque perrupto, populares alii
 omnesque latrones diligenter armauit. hisque utens stipatoribus, ueluti rex Hierosolymam reuer-
 titur: factusque princeps seditionis, oppugnationem disponebat. Machinarum autem ino-
 pia erat, nec poterat palam suffodere muros, superne hostibus tela facientibus. cuniculis
 igitur longe ceptum sub unam turrim agentes, suspenderunt eam materie subiecta: ac
 postea in sustentia ligna igne immisso, egressi sunt. Sicque subiectis exustis, turris

Committitur
pugna.

Antonia ca-
pta incendio
tur.

Stratopedon
incenditur.

quidem extemplo emota est. alter autem murus intus ædificatus apparuit. Regij quippe molitiones eorum præsentientes, forte etiam de concussione turris, alium sibi murum celerius ædificauerunt. Inter hæc autem hi quidem qui oppugnabant, & statim se uictores credebant, cum uidissent alium murum, stupore defecti sunt: regij tamen ad Manahemum aliosq; seditionis principes mittebant, precantes ut eis discedere liceret. Quod cum solis regijs eiusq; religionis reliquis Manahemus annuisset, protinus discesserunt. Romanos autem qui soli relictæ erant, grandis animi occupauit defectus. Neq; enim ui contra tantam multitudinem pares erant: & precari ut exire liceret, ignominiam ludicabant: quanquã & si permitteretur, nequaquam tutum putabant. Derelinquentes igitur inferiorem locum qui Stratopedon uocabatur, quippe quasi capi facilem, in turres regias confugerunt: quarum una appellabatur Hippicos, alia Phaselus, tertia Mariamme. Hi uero qui cum Manahemo erant, protinus irruentes in ea loca quibus milites fugerant, si quos eorum cõprehenderent trucidantes, omnem reliquum apparatus diripientes, Stratopedum incendunt. Hæc igitur acta sunt sexto die mensis Septembris.

¶ De cede Ananiæ pontificis, Manahemi & militum Romanorum

Caput XVIII.

Ananias Pöt.
interficitur.

SEquenti autem die pontifex Ananias circa Euripos regie domus latens capitur, & à latronibus interficitur cum Iezechia fratre. Circumsidentes autem etiam turres seditionis, custodiebant ne quis militum posset effugere. Manahemum autem & munitorum locorum destructio, & pontificis Ananiæ mors in crudelitatem erexit: & neminem parum sibi in negocijs arbitrans, intolerabilis erat tyrannus. Insurrexerunt autem duo de socijs Eleazari: & mutuo collocuti, quod non deceret à Romanis desiderio libertatis deficientes, eandem populari suo prode, dominumq; ferre, & si non uolentem, tamen seipsis humiliorem: nam si oporteat cunctis aliquem præesse, quemuis magis alium quam illum decere: atq; ita pacti, adoriuntur eum in templo. magno enim fastu adoraturus accesserat, regali habitu indutus, & studiosos sui in armis habebat. Cui igitur hi qui circa Eleazarum erant, in illum profiluissent, reliquus quoq; populus rapiens saxa, lapidauit sophistam: existimantes quod illo perempto, tota seditio solueretur. Paululum autem stipatores Manahemi resistentes, postquam uiderunt totam aduersum se multitudinem irruere, quisq; quo potuit diffugit. Et cædes quidem erat eorum qui comprehensi sunt, perscrutatio autem latentium sequebatur: pauciq; ex eis clam in Massadam perfugerunt: cum quibus & Eleazarus filius Iairi, propinquus genere Manahemo, qui postea etiam in Massada tyrannidem egit. Ipsum autem Manahemum, cum cõfugisset in locum qui Ophlas uocatur, atq; illic humiliter delitesceret, capientes extraxerunt in publicum, multisq; tormentis excruciatum interfecerunt. Similiter autem sub eo agentes principes, præcipuumq; tyrannidis eius adiutorem Absalomon nomine. Et populus quidem, sicut dixi, in his adiutor fuit, suspicans aliam quam totius seditionis correctionem futuram. Hi uero non ut comprimerent bellum, sed ut cum maiori licentia gererent, interfecerunt Manahemum. Deniq; cum populus multum precaretur, ut oppugnationem militum relaxarent, uehementius insistebant: donec ulterius resistere non ualentes, Metilius Romanorum præfectus & reliqui mittunt ad Eleazarum, precantes ut solam eorum pacisceretur uitam: arma autem & reliqua quæ haberent, ipsis tradentibus sumeret. Qui pactionem ilico arripientes, remittunt ad eos Gorionem Nicodemi filium, & Ananiam Sadducæum, & Iudam Ionathæ, scilicet eis dextras & sacramentum duros. Quibus actis, deducebat milites Metilius: sed quandiu Romani arma retinebant, nemo aduersus eos seditionum fraudis aliquid molitus est. postea uero quam secundum pactiones omnes scuta gladiosque posuerunt, neque quicquam ulterius suspicantes discedebant, facto in eos impetu, stipatores Eleazari comprehensos trucidabant, neque resistentes, neque supplicantes, solas autem pactiones & iuramenta quæ dederant inclamantes. Et hi quidem ita crudeliter interfecti sunt, præter Metilium. Hunc enim deprecantem, & usque ad circuncisionem iudaizare se promittentem, seruauerunt solum. Detrimentum autem Romanis quidem erat leue: ex copijs siquidem amplissimis pauci fuerunt interempti: Iudæorum autem captiuitatis illud exordium uidebatur. Videntes autem graues iam instare causas bellorum, urbem autem tali facinore fuisse respersam, ex quo nimirum diuina indignatio imminabat, etiam si à Romanis

nlla ultio timeretur, lug ebant publicos, & tristitia ciuitas premebatur. moderati autem
quique, quasi pro seditionis causas reddituri, turbabantur. siquidem sabbato illam eadē con
digerat ppetrari, quo scilicet die propter religionē à sanctis quoque operibus agunt getē.

¶ De Iudeorum maxime strage Caesarea & in omni Syria. Caput. XIX.

Eodem autem die, eademque hora, quasi aliqua caelesti providentia, Caesareenses
quoque Iudeos apud se habitantes trucidauerunt: ita ut uno tempore super uigin
ti millia hominum caderentur, & cunctis Iudæis uacuata Caesarea remaneret. Nam &
eos qui effugerant comprehendens Florus, uinctos in arenam deduxit. Post Caesare
ensem uero cladem, tota gens efferata est. Diuisi quoque Iudæi, Syrorum uicos ac finit
imas ciuitates protinus uastauerunt: id est, Philadelphiam, & Gebonitin, & Gerasam, & *Syria à Iudæ
is uastata.* Pellam, & Scythopolim. Deinceps uero irruerunt & in Gadaram & Hippon & Gau
lanitidem: & alia quidem subruentes loca, alia uero inflammantes, etiam in Cadasam, Ty
riorum & Ptolemaidem, Gabam quoque Caesareamque tendebant. Obstitit autem eorum in
cursui neque Sebaste, neque Ascalon: sed his quoque flamma uastatis, Anthedona & Gazā eue
rerunt. Multa autem circa fines harum ciuitatum diripiebant, uici scilicet & agri, eorumque
capiebantur uiroque immensa caedes fiebat, neque tamen Syri minorem numero multitudine
nem de Iudæorum gente uastabant: sed etiam eos qui in ciuitatibus erant, comprehensos disper
debant: non solum ob uetus odium, sed ut discrimen imminens praeueniret. Grauis ergo
conturbatio totā Syriam peruasera, & omnis ciuitas in binos diuidebat exercitus: unaque
alterutris salus erat, si praeuenissent alteros cæde facienda: & dies quidem ducebantur in
sanguine, noctes autem molestiores formido faciebat. Nam licet uiderent amoliri Iudæos,
tamen etiam aliarum gentium Iudalantes cogebant habere suspectos: & ob hoc ipsum
quod in eis uidebatur ambiguū, neque temere eos placebat interfici, & rursus ob ipsam re
ligionis commixtionem quasi penitus externos timebat. Prouocabat autem ad cædes ad
uersae partis, etiam illos qui prius fuerant mansueti, auaritia. siquidem substantias caesorum
passim diripiebant: & quasi uictores eorum prædam, quos trucidauerat, in domos alias trās
ferebant. *Miseranda
strages Iudæ
orum.* Gloriosior autem erat qui plura collegisset, quasi scilicet plures uirtute superasset.
Erat autem cernere ciuitates plenas cadaueribus insepultis, & inhumatos passim iacere
cum paruulis senes, foeminas autem neque pudenda contectas. Et omnis quidem provincia ple
na erat inenarrabilium calamitatum. maiorū autem metus quā quae peracta erant, facinorū
imminebat. Et hactenus quidem in Iudæis aduersum alienigenas conflictus erat. Incurren
tes autem in Scythopoleos fines, etiam Iudæos qui illic habitabant, experti sunt hostes. H
enim cum Scythopolitis conspirantes, & consanguinitatem utilitati propriae postponen
tes, aduersum Iudæos cum gentilibus dimicabant. Suspecta tamen eorum ipsa belli fuit auaritia.
Denique Scythopolitae ueriti ne ciuitatem noctu adirent, & magna sua calamitate ciuib
excusarent defectionē, edixerunt eis, ut si uellent inter eos firmare consensum, & circa alie
nigenas ostendere fidem, transirent cum omnibus filiis suis in lucum, quibus quae fuerant
Iussa sine suspitione facientibus, diebus quidem secutis duobus quieuerunt Scythopolitae
tertia uero nocte exploratores, alios incautos, alios uero dormientes inuadunt, subitoque
omnes interfecerunt, qui fuerunt numero tredecim millia: postque eorum bona cuncta di
ripuerunt. Dignum autem etiam uidetur, Simonis interitum enarrare. Hic enim Sauli
cuiusdam, non ignobilis uiri, filius erat, fortitudine quoque corporis & audacia animi insi
gnissimus: quibus utrisque ad incommoda suae gentis abusus est. Multos siquidem Iudæo
rum propinquos Scythopoli, quotidie obruncabat, & frequenter integros cuneos fudit,
ita ut totius aciei momentum solus existeret. Comprehendit autem eū digna ciuili cæde po
na. Nam cū Scythopolitae circumfusi Iudæis, passim per lucū eos saculis cōfigerent, edu
cto Simon gladio, in nullum quidem hostiū impetum fecit. nihil enim se in tanta multitudine
ne promotorum uidebat. Exclamans autem miserabiliter: digna, inquit, Scythopolitae his
quae gessi, patior: quippe qui tam multa cæde ciuiū meorum, benignitati erga uos nostra fi
dem feci. digne enim nobis externa gens infida est, qui in nostrū genus tanta impietate de
liquimus. morior ergo quasi profanus proprijs manibus: neque enim decet hostili manu ca
dere. iste autem ipse finis mihi & sceleris digna poena, & idoneum uirtutis decus erit: ut ne
mo scilicet hostiū de meo interitu gloriatur, neque insultet cadenti. Hæc dicens, miseratibus

*Tredecim
millia Iudæo
rum interi
muntur.*

simul ac furentibus oculis circumspicit omnem familiam suam. erat autem ei uxor & filii & prouecti in senectutem parentes. ille igitur primum quidem patrem à cæsarie comprehendens, & super eum stans, ense penetrauit: post quem non sane inuitam matrem suam interfecit, super hos autem coniugi & filijs intulit ferrum, singulis sane horum pene occurrentibus gladio, & hostes praeuenire cupientibus. cum uero omnem suam necessitudinem trucidasset, cæsis superstitis, extulit dexteram, ut neminem posset latere, & totum in uiscera sua ensen demersit: dignus quidem miseratione iuuenis propter robur corporis atq; animi firmitatem, cæterum quantum ad fidem, quam alienigenis præstitit, digno sine consumptus

¶ De Iudeorum diuina interfessione. Caput XX.

Interfices Iudeorum.

AD eadem autem quæ in Scythopoli facta est, reliquæ quoque urbes in Iudæos apud se habitantes irruerunt: & duo millia quingentos Ascalonitæ, Ptolemæis autem quo nullia interfecit. Vixerunt quoque non paucos Tyrî, multosq; trucidauerunt: plures aut eorum uinctos custodijs tradidere. Hippeni quoque & Gadarense similitè audacissimos quidem amoliebatur, terribiles autem solícite adseruabant. Reliquæ quoque urbes aduersum Iudæos singulæ, prout habebant, uel timore uel odio mouebantur. Soli autem Antiocheni, & Sidonî, & Apamæni, suis cohabitatoribus pepercerunt: & neque interfecere quæpiam Iudæorum, neque uinculis tradiderunt. forte autem & propter multitudinem suam suam despexerunt eorum si qui motus fuissent. mihi autem uidentur magis erga eos miseratione moti, quos utique nihil moliri uidebant. Geraseni autem neque in eos qui apud se remanere delegerunt, quicquam gesserunt mali: & egredi uolentes usque ad fines suos deduxerunt. Excitata est autem etiam in regno Agrippæ aduersum Iudæos perniciēs. Ipse siquidem perrexerat ad Cestium Gallum Antiochiam, relicta administratione cuidam ex amicis, nomine Noaro, Soemo regi genere propinquo. Venerunt autem de Batanæa regione septuaginta numero uiri, & nobilitate & prudentia ciuium suorum præstantissimi poscendi præsidij gratia: ut si qui scilicet apud eos quoque motus fierent, haberent idonei custodiam, per quam possent insurgentes quosque comprimere. Hos Noarus, quosdam armatos de regijs præmittens, interfecit in itinere omnes. Ausus autem est tale facinus præter consilium Agrippæ: & propter nimiam auaritiā impie in gentiles suos agere nõ recusans, regnum omne corripit, persequens post tale scilicet principium in totum genus exercere iniquitatem: donec discussis Agrippa rebus, animaduertere quidem in eum ueritus est propter propinquitatem Soemi, procuranda tamen eum regione summouit. Seditionosi autem capto præsidio, quod appellatur Cyprus, imminens finibus Ierichuntis, custodes quidem interfecerunt, munimenta autem destruxerunt. Per eosdem dies etiam in Machærunte multitudo Iudæorum persuadebat in præsidio relictis Romanis, deserere castrum, eisq; tradere. Illi autem quod rogabantur cogi metuentes, pacti sunt cum eis discessionem suam: & accipientes fidem, tradunt præsidium, quod diligentibus cœperunt Machæruntij custodijs obtinere.

Iudeorum perniciēs in regno Agrippæ.

Cæsi sunt septuaginta.

Machærus à seditionis caput.

¶ Iudei Alexandria occisi. Caput XXI.

IN Alexandria autem semper quidem erat incolis aduersum Iudæos seditio, iam ab illo tempore, ex quo strenuis Alexander contra Aegyptios usus Iudæis, præmium societatis tradidit eis, & habitandi apud Alexandriam facultatem, & ius ciuitatis æquale cum gentibus: permanebat autem eis honor iste apud successores quoque Alexandri: denique & in parte urbis locum eis proprium deputauerunt, quatenus haberent conuersationem per omnia mundiorem, à communione scilicet gentium sequestratam: præstiteruntq; eis, ut etiam Macedones appellarentur. deinceps uero cum in ditionem Romanorum Aegyptus uenisset, neque Cæsar primus, neque post eum quispiam, honores quos Alexander Iudæis decreuerat, minuit. conflictus autem eorum aduersus Græcos pene continuus erat: & iudicibus in multos quotidie ab utraq; parte animaduertentibus, seditio accendebatur. Tunc uero cum & apud alios turbata res esset, illic magis exarsit tumultus. Nam cum Alexandria nisi in concionem uenissent, ut ordinarent pro certis negotijs legationem ad Neronem ferendam, concurrerunt in amphitheatrum permixti Græcis plurimi Iudæorum. Quos cum uidissent æmuli, exemplo clamare cœperunt, Iudæos hostes & exploratores esse: at

Seditio Alexandria.

Uinceps insilientes intulerunt eisdem manus: & reliqui quidem fugientes dissipati sunt, tres uero ex his comprehensos, trahebant quasi uiuos incensuri. Commoti sunt autem uniuersi Iudæi ad opem ferendam: & primum quidem in Græcos saxa iaciebant, postea uero etiam facibus raptis in amphitheatrum impetum fecerunt, comminantes quod in ipso loco tamen simul populum concremarent: & pene inhas impleverunt rebus, nisi iras eorum compressisset Tiberius Alexander, magistratus ciuitatis. Nec tamen ipse coercendi principium ab armis sumpsit, sed nobiles eorum quosque submittens hortabatur ut desinerent, neque aduersum se milites Romanos committerent. Seditiosi autem benignam deprecationem ridentes, Tiberium contumeliis appetebant. Qui postquam uidit absque magna calamitate tumultuosos non posse compesci, immisit in eos duas Romanorum legiones, quæ in ciuitate erant: & cum his alios quinque millia milites, casu ad Iudæorum interitum de Libya uenientes: precepitque ut non solum in perficerent, sed etiam bona eorum diriperent, domosque inflammarent. Qui peritus concurrentes in locum qui uocatur Delta (illic quippe erat Iudæorum multitudo collecta) exequebatur strenue iussa, nec sane sine cruenta uictoria. Conglobati enim Iudæi his quos melius armatos habebant, in fronte positos, aliquandiu quidem restiterunt: semel uero in fugam uersi mactabantur, nec unus erat exitus modus, cum alij sub diuo arcu in campo deprehenderentur, in aedes autem alij concluderentur, & eas quoque succenderent Romani, unam etiam diripiendo quæ in his reperiessent: cum neque illos aut infantum misericordia, aut reuerentia senectutis moueret, sed in omnes ætates pari cade facerent. Unde totus quidem ille locus sanguine redundabat: quinquaginta uero congesta sunt millia mortuorum: nec tamen saltem reliquæ remanississent, nisi ad preces se contulissent, eorumque misertus Alexander, Romanos iussisset abscedere. Sed illi quidem, quibus erat consuetum obedire preceptis, primo eius nutu necibus pepercerunt: populares autem Alexandrini, propter odij magnitudinem difficulter ab incepto reuocabantur, uixque a cadaueribus distrahebantur. Apud Alexandriam quidem talis casus euenit,

Iudæi Alexandria occisi à Tib. Alexandro.

Strages Iudæorum quinquagies milia

De strage Cestij in Iudæos.

Caput XXII.

Cestio uero iam quiescendum esse non uidebatur, insensis ubique Iudæis: sed duodecimam legionem integram ex Antiochia secum ducens, & ex reliquis bina millia leuista peditum, & quatuor alas equitum: Insuperque regum auxilia, hoc est, Antiochi duo millia equitum & peditum tria millia, sagittarios omnes, Agrippæ uero tantundem peditum & equitum mille, cum & Soemus sequeretur, IIII. millibus comitatus, quoque tertia pars equitum erat, pluresque sagittarii, Ptolemaida pergressus est. Plurimi autem ex ciuitatibus auxilio conuenire, peritia quidem militibus inferiores, quod autem scientiæ deerat, in Iudæos odio, itaque alacritate supplentes. Aderat autem ipse quoque Agrippa Cestio, & eorum quæ conducere simul & itineris princeps. Ibi cum abducta exercitus parte Cestius in ualidissima Galilææ ciuitatem contendit Zabulon, quæ appellatur uirorum, & ab Iudæorum finibus Ptolemaida discernit. Cumque offendisset eam ciuibus destitutam (in montes enim multitudo refugerat) omnigenum autem rerum plenam, illas quidem militibus diripiendas concessit: ipsum uero oppidum, quousque admiratus esset eius pulchritudinem, quippe domus habebat similiter ut apud Tyrum & Sidonem & Berytum edificatas, incendit. Deinde cursu territorio peragrato, quicquid inuenisset obuiam depopulatus est: inflammatisque etiam circum eam positis uicis, in Ptolemaida reuertit. Syris autem adhuc preda inheretibus, & precipue Berytis recepta Iudæi fiducia (Cestium enim recessisse cognouerant) repente in eos qui remanere tantum irruunt, & prope ad duo millia cadunt. Cestius autem ex Ptolemaide profectus, ipse quidem Cesaream peruenit: in Ioppen uero partem premisit exercitus cum preceptis huiusmodi, ut oppidum custodirent, si eo potiri possent aut si oppidani impetum praesentarent, tamen suum quæ cæterorum millium præstolarentur aduentum. Illorum igitur alij maritima, alij terra profecti, utrinque Ioppen facillime capiunt, ita ut ne fugæ quidem habitatores copiam reperirent, nedum ad pugnam se pararent. Aggressi autem cunctos interficiunt cum familiis, direptamque ciuitatem incendunt. Intersectorum autem numerus octo millibus quadringenti fuerunt. Simili modo & in finitimam Samariam Nabatene toparchis non paucos misit equites, qui & partem finium uendicauerunt, magnamque indigenarum multitudinem peremerunt: direptisque patrimoniis, etiam uicos igni dederunt,

Cestius populum Iudæorum inuadit

Zabulon inuaditur

Ioppen capitur

De pugna Cestij contra Hierosolimam.

Caput XXIII.

UU

IN Galilæam quoque misit Cæsarium Gallum, ductorem duodecimæ legionis: cique tantam militum manum attribuit, quantam genti expugnandæ sufficere posse credebatur. cum ualidissima Galilææ ciuitas Sepphoris cū fauore suscepit. Huiusque prudens consilium secutæ ciuitates aliæ, quiescebant. Qui uero seditionibus & latrocinis operam dabant, in Galilææ montem undique medium recessere, qui est contra Sepphorim, & uocatur Asamon. Aduersus eos Gallus ducebat exercitum. Illi autem quodiu superiores erant, facile Romanos ad se ascendentes arcebant, & ex his plures quam ducentos interfecerunt. ubi uero eos uiderunt circumactos, itinere ad celsiora progressos, mature uictoriam concesserunt, & neque pugnam minus armati ferebant, neque, si terga dedissent, equitum poterant manus effugere: adeo ut pauci locis asperis delitescerent, amplius uero quam duo millia trucidarentur. Gallus igitur cum nihil iam tentari nouitatis apud Galilæam uideret, Cæsaream exercitu remeabat. Cestius uero cum omni manu reuersus, in Antipatridem perrexit. Cognitoque non paruam multitudinem Iudæorum in turrim quæ Aphaci uocabatur collectam, qui cum his congregarentur præmisit. Sed priusquam in manus uenirent, Iudæi metu dispersi sunt: eorumque castra iam desolata milites adorti, cum uicis circumpositis incenderunt. Ex Antipatride autem Cestius in Lyddam profectus, uacuam uirum ciuitatem offendit. nam propter scenopegiarum dies festos, in Hierosolymam opulus omnis ascenderat. quinquaginta uero quos ibi comprehendit occisis, exultoque oppido, ulterius procedebat: perque Bethoron profectus, in quodam loco, cui nomen est Gabao, castra ponit, distante ab Hierosolymis stadiis quinquaginta. Iudæi uero cum iam ciuitati propinquare bellum uiderent, omissis dierum festis, solennibus, ad arma properabant: satisque facti multitudine, incompoti ad pugnam & cum clamore prosiliebant, ne dies quidem leuitem habita ratione feriatarum. erat enim sabbatum, quod apud eos religione maxima curabatur. idem autem furor qui eos ab obsequio pietatis emouerat, in plio quoque superiores effecit. Tanto namque impetu Romanos aggressi sunt, ut eorum & aciem perumperent, uiaque aperta cadibus in medios ruerent: ac nili ei militum parti, quæ necdum loci amiserat, equites ex circuitu subuenissent, qui nondum defecerant pedites, in periculo totus Cestii exercitus fuisset. Interfecti sunt autem quingenti & quindecim Romani milites: ex quibus quadringenti pedites, cæteri equites erant: Iudæi uero uigintiduo. fortissimi autem uidebantur Monobazis regis Adiabenæ propinqui, Monobazus & Cenedæus, & post hos Peraia Niger, & Silas Babylonius, qui ad Iudæos ab Agrippa rege transfugerat, cui pridem militabat. A fronte igitur repulsi Iudæi, ad ciuitatem reuertebantur. Romanos autem ad Bethoron ascendentes Gioræ filius Simon inuadit, multosque postremi agminis coactores interfecit: ac multos carros cum sarcinis captos, in ciuitatem reduxit. Cestio uero in agris triduo commorante, Iudæi locis superioribus occupatis, obseruabant eius transitum: neque cessuros eos certum erat, si Romani proficisci coepissent.

¶ De obsidione Hierosolymæ à Cestio, & strage. Caput XXIII.

ITaque dum Agrippa, infinita hostium multitudine montes amplexa, ne Romanos quidem à periculo tutos esse perspiceret, uerbis Iudæos experiri decreuit, uel omnes sibi parituros existimans, ut bello desisterent: uel si qui aduersarentur, reuocandos qui ab eorum sententia discreparent. Misit igitur ex comitibus suis Borcæum & Phœbum, quos illis scilicet notissimos: ut à Cestio foedus amicitiae, certamque pro peccatis à populo Romano uenia pollicerentur, si proiectis armis, secum sentire uoluissent. Verum seditiosi metu, ne cuncta multitudo spe securitatis ad Agrippam sese conferret, legatos obtruncare statuerunt: & Phœbum quidem, priusquam uerbum faceret, peremerunt: nam Borcæus uulneratus effugit: populares autem hoc indigne ferentes factum, cadendo fustibus atque lapidibus in oppidum compulerunt. Cestius uero, quia intestinam eorum discordiam, opportunum ad iruendum tempus inuenit, totum in eos duxit exercitum: inque fugam uersos, usque ad Hierosolymam persecutus est. Castris autem in loco positis, qui appellatur Scopus, intervallo septem stadiorum à ciuitate discedens, nihil per triduum aduersus oppidum conabatur, sperans fortasse intus degentes aliquid remissuros. In uicos autem circa ciuitatem, non paruam militum, manum ad rapienda frumenta dimisit. Quarto autem die, quæ tricesimus mensis erat Octobris, ordinatum in oppidum introduxit exercitum. Populus quidem à seditiosis cultodiebatur: ipsi autem Romanorum disciplina territi, exterioribus cessere partibus ciuitatis, & in parte

interiorem templi refugerunt. Cestius uero transgressus Bezetham, quæ sic uocatur, & Cænopolim & forum quod appellatur materiarium, incendit. deinde cum adsuperiorē ciuitatem uenisset, ppe aulam regiam castra posuit. Et si tunc uoluisset intra muros uiolēter irrumperē, ciuitatem ilico possedisset, belloq; finem dedisset. sed Tyrannus & Priscus pfectus castrorum & plures equitum magistri, a Foro pecunia corrupti, conatum eius auerterunt. & ludæos intolerandis repleti cladibus contigit. Interea plurimi popularissimissimi, & Ananus Ionathæ filius, Cestium quasi portas ei patefacturi, uocabant. ille autem & ira fastidiens, & quod non satis eis credendum putaret, tandiu id neglexit, donec pditione comperta, seditiosi Ananum quidem cum cæteris, de muro deiectis lapidibus feriendo, in domos suas refugere coegerunt: ipsi uero p turren dispositi, murum tentantibus repugnabant. Per dies igitur quinque Romanis undiq; tentantibus frustrabatur conatus. sexto autem Cestius cum plurimis selectis, itemq; sagittariis, a septentrionali tractu tēplum aggreditur. ludæis ex porticu resistentibus. qui frequenter quidē Romanos ad murum adeuntes auertere, postremo autem repulsi telorum multitudine, recesserunt. itaq; Romanorum qui anteibant, scutis suis muro nixi, & qui eos sequebantur, alijs ac p ordinem alijs similiter superadiunctis, quam sic ipsi appellant, testudinem contexuerunt. unde sagittæ in eam delatæ, irritæ delabebantur: & sine aliqua noxa milites moenia suffodiebant: templiq; portas incendere moliebant. uehementes autem seditiosos stupor inuaserat: iamq; multi ex ciuitate diffugiebant, ueluti continuo caperetur. His autem populus alacrior efficiebatur: & quantū nequissimi cadebant, tū ut ipsi portas aperirent, Cestiumq; tanquam de se optime meritum, reciperent, appropinquabant. Et pfecto si paululum in obsidione pseuerasset, statim ciuitatem obtinuisset. sed credo iam tunc, infestus deus pessimis, eiusq; sancta illo die finem bello dare phibuerunt. Deniq; Cestius, neq; animis populi neq; obsessorum desperatione pfecta, repente militem reuocat: & sine ulla spei repulsa, inconsulte nimis ac iniuste discessit. inopinata uero eius fuga, latronum fidutiam recreauit: insecutiq; nouissimos aliquot equitum, peditumq; pemere. Et tunc quidem Cestius in castra, quæ apud Scopon munierat, tetendit: altero autem die ulterius recedendo, magis hostes puocauit: iamq; postremos affecturi, multos necabant, tū utraq; itineris parte uallata, in transuersos tela iactabant. & neq; in eos se retorquere, a quibus a tergo lauciabant nouissimi audebant, quandam infinitam multitudinem insequi existimantes: neq; a lateribus instantium uim repellere sufficiebant: cum ipsi quidē graues essent, ordinemq; interrumpere formidarent: uiderent autem ludæos laues, & ad excurrendum faciles esse. unde eueniebat, ut multa mala ppeterebantur, cum nihil contra inimicis nocerent. Tota igitur uia pculsi, deiectiq; agmine sternebantur: donec multis occisis, in quibus erat Priscus sextæ legionis dux, & Longinus tribunus, & Aemilius lucundus alæ pfectus, uix in Gabao puenirent, ubi castra prius posuerant, multis impedimentis amissis. Hic autem Cestius bi-duum commoratus, inops consilij quid ageret, cum tertio die maiorem hostium uidisset numerum, & omnia circum loca plena ludæis, tarditatem sibi obfuisse cognouit: & si adhuc ibi maneret, plures se hostes habiturum. itaq; pro compendio fugæ, cuncta quæ militibus impedimento erant, amputari pcepit: occisisq; mulis atq; asinis alijsq; iumentis, præter illa quæ sagittas & machinas ferrent (hæc enim uelut usus futura seruabat, maxime ga timebat ne ludæis contra se capta prodesse) Bethoron uersus antecedebat exercitum.

Clades exercitus Cestij

Cestij fuga.

At ludæi latioribus quidem locis minus instabant: contractos uero in angustias atq; descensus, aliq ab exitu phibebant, aliq postremos agminis trudebant in uallē: fusq; omnis multitudo per itineris iuga, militem sagittis operiebat. ubi etiā pedibus, quo pacto sibi inter subuenirent, hesitantibus, equitum piculum promptius erat. nec enim ordinare uiam psequi poterant, obstantibus iaculis: & ne contra hostes irent, ascensus ardui prohibebant equitantibus inuij, iaculatoribus autem rupes ac ualles tenebantur. in quas deiecti qui aberrassent, consumebantur: nullusq; locus aut fugiendi, aut resistendi rationem habebat. Itaque incerti quid agerent, adululatus, quod desperati solent, stertusq; conuersi sunt: quibus resonabat ludæorum exhortatio, cum clamore latantium pariter atq; scruictium. totusq; pene qui cum Cestio fuerat, pisset exercitus, nisi nox aduenisset: qua Romani quidem in Bethoron cōfugerunt, ludæi uero obsessis circum omnibus locis, eorum transitus custod-

*Callidū Cestij
consilium*

diebant. Deniq; ubi Cestius aperto itinere desperato, iam de fuga cogitabat, lectos prope ad quadringentos omnium fortissimos milites, tectorum fastigijs imposuit. hisq; pcepit, uigilum qui in castris excubarent, signa clamare, ut eo modo ludæi omnem illic militum numerum arbitrarent remanere. ipse autē cū cæteris ociose usq; ad triginta stadia progreditur. Vnde mane cum ludæi locum in quo Romani tetenderant desolatum uidissent, in quadringentos à quibus decepti fuerant concurrerunt. & illos quidem sine mora iaculis confecerunt: mox autem Cestium psequi properabant. sed ille cum nocte non parui spatium itineris pegisset, die uehementius quoq; fugiebat: adeo ut metu pculsi milites, machinas siue tormenta muralia, itemq; balistas, multaq; alia instrumenta relinquerent: quibus tunc ablatis ludæi rursus contra illos qui ea reliquerant, usi sunt. Insequēdo autem Romanos, Antipatridem usq; uenerunt. Deinde cum eos assequi non potuissent, inde rediit & machinas secum asportarunt mortuosq; spoliarunt, & p̄dam quæ remanserat collegerunt: & pæna canentes, in metropolim remearunt, suis quidem paucis amissis, Romano rum autem & auxiliarium quinq; millibus peditum ac trecentis, itemq; nongentis & octoginta equitibus interemptis. Hæc quidem Nouembris mensis octauo die gesta sunt, anno duodecimo Neronis principatus.

¶ De Damascenorum sententia in Iudeos, deq; Iosephi studijs in Galilea.

Caput. XXV.

*Damasceni
Iudeos decem
millia interi-
munt.*

Post Cestij uero casus aduersos, nobilium ludæorum multi, tanquā ē naui p̄ssum itura, ex ciuitate enatabant. Deniq; Costobarus & Saulus fratres, unā cum Philippo lachimi filio, qui princeps erat exercitus regis Agrippæ, inde dilapsi ad Cestium transfugerunt. Qui uero cum his in aula regia fuerat obsessus Antipas, fuga despecta, quemadmodum à seditiosis interemptus sit, alijs indicabimus. Cestius autem Saulum & cæteros in Achaia ad Neronem misit, & ppriam necessitatē indicaturos, & belli causas deriuaturos in Flore. sperauit em̄, & iram in illum excitatum iri, & sua picula summouenda. Tunc autem Damasceni, cæde Romanorū cognita, ludæos apud se degentes opprimere studuerunt: & cum eos in publicis thermis collectos haberent (nanq; id olim ppter suspensiones meditabant) facilem quidē sui conatus exitum fore putabāt. uerebantur autem mulieres suas, fere omnes pter paucas iudaizantes, & eorū religione imbutas. quare hic magna cura fuit eas celandi, quid agerent: ludæorū autem decem millia, quippe ut in angusto loco, atque omnes inermes aggressi, una hora sine metu iugulauerunt. Qui uero Cestium fugauerant, in Hierosolimam reuersi, quos adhuc Romanorum studiosos inuenissent, partim ui, partim blanditijs sibi etiam sociabant: & in templi congregari, plures belli duces eligendos esse censebant. Declaratus est igitur Iosephus Gorionis filius, & pontifex Anan̄, omnia quæ in ciuitate gerenda essent, imperaturi: maximeq; ut ciuitatis muros erigerēt. Filium nanq; Simonis Eleazarum, quamuis Romanorum p̄dam, & ereptas Cestio pecunias, & insup his plurima ex thesauris publicis in potestate haberet, tñ nullis necessitatibus p̄posuerunt: quod & ipsum tyrannidis superbia uiderent efferri, eiusq; studiosos sine imitatorēs, anellum more uersari. uerum paulatim Eleazarus, ambitione pecuniæ, itemq; astutia p̄suasit populo, ut in omnibus sibi parerent. In Idumæam uero quos mitterent, alios militum duces optarunt, Iesum filium Sapphæ, unum ē pontificibus, & Eleazarum noui pontificis filium. Nigro autem mandauerunt, qui tunc Idumæam regebat, ex regione trans Iordanē posita genus ducens, unde Peraites cognominabatur, ut ducibus obtemperaret. Sed ne alias quidem regiones omittendas putabant. nanq; in Ierichuntem Iosephus filius Simonis, & trans flumen Manasses, & Tannam Iohannes Esæus, toparchias administraturi missi sunt. huic autē Lydda, & Ioppe, & Ammaus erant additæ, Gophnitica autē & Acrabatena regionū Iohannes, filius Ananiæ, rector designatus est: & utriusq; Galilææ Iosephus, Matthiæ filius. huius autē p̄fecturæ iuncta erat & Gamala, munitissima ciuitas quæ ibi fuere. Aliorū igitur rectorum, palacritate ac prudētia sua, quisq; res sibi creditas administrabat. Iosephus autē cū in Galilæā uenisset, primū curæ habuit, indigenarum sibi cōsiliare beneuolentiā: multa sciens ea cōfici posse, licet in alijs peccauisset. Deinde cōsiderato, q̄ potentissimos quidē amicos haberet si eos participes potestatis fecisset, oēm uero multitudinē si pleraq; per indigenas & consuetos fieri præciperet, septuaginta

*Iosephus huius
historia
scriptor.*

de senioribus eius gentis prudentissimos elegit: eosque rectores totius Galilaeae constituit: septem uero per singulas ciuitates minorum litium iudices. nam maiora negocia causasque capitales ad se referre iussit, et illos septuaginta. ceterum disposito per ciuitates iure quo inter se uterentur, etiam quemadmodum extrinsecus tuti essent animaduertit: cer tusque in Galilaeam Romanos esse uenturos, opportuna loca muro cingebat, hoc est, Iotapatam & Bersabee, & Selamin: necnon & Pereccho, & Iapha, & Sigoph, & montem cui nomen est Itaburio, & Tarichaeas, & Tiberiada: ad haec etiam circa Genasar lacum speluncas in ea quae inferior Galilaea uocabatur, muniuit. Superioris autem Galilaeae Petram quae Acha brorum dicitur, & Seph & Iamnit, & Mero: in Gaulanitide uero Seleuciam, & Soganen & Gamalam munitione circumdedit. Solis autem Sepphoritis permisit, ut murum sibi metipsis fabricarent: quod eos pecuniosos esse, & ad bellum promptos etiam sine praeceto uideret. Similiter autem Giscalam, Iosephi iussu per se muro cinxit Iohannes Leuiæ filius. Ceteris autem castellis omnibus, ipse Iosephus intererat, iubendo simul atque opem ferendo. Quin & exercitum ex Galilaea, supra centum millia uirorum comparauit: quos omnes undique collectis armis ueteribus instruebat. Deinde reputans, hoc maxime Romanorum inuictam esse uirtutem, quod dicto essent audientes rectoribus suis, & armorum exercitationi operam darent, doctrinam quidem urgente necessitate despexit: parendi autem facultatem ratus regentium multitudine posse contingere, ita ut Romani solent, diuisit exercitum: pluresque fecit ordinum principes. Diuersisque militum generibus constitutis, alios decadarchis, alios centurionibus, alios tribunis subdidit: & insuper his ipsis rectoribus, maiorum rerum administratores dedit. Docebatque signorum disciplinas, & prouocationes reuocationesque buccinarum, & principia cornuum, & circumsductiones, & quae admodum oporteret laborantibus succurrere fortiores, & cum defatigatis partiri pericula: quaeque ad fortitudinem animi, corporisque tolerantiam persisterent, instituebat. Maxime uero eos erudiebat ad bellum, usquequaque Romanorum referens disciplinam: & quod cum uiris essent praeliaturi, qui & uiribus corporis, & animi obstinatione, totum pene orbem terrae superassent. His addidit, quo pacto belli tempore suis essent parituri praecceptis, iam nunc periculum se facturum, si consuetis delictis, hoc est, furtis & latrocinis & rapinis abstinuissent: sed neque aut gentilibus fraudem facerent, aut consuetissimorum damna proprium quaestum putarent. Illa enim bella optime administrari, quorum milites bonam conscientiam gererent: qui uero per se prauis fuissent, his non solum inimicos, sed etiam deum hostem futurum. Multa in hunc modum admonendo perseverabat. Et iam quidem quantum praelio parandum esset, conflatum erat. Nam sexaginta peditum millia, ducentos quinquaginta equites, ac praeter hos etiam mercenarios, quibus maxime fretus erat, habebat quatuor millia quingentos: necnon & sexcentos circa se electos custodes corporis, atque satellites. Exceptis autem mercenariis, facile ceteri milites a ciuitatibus alabantur. Namque singulae quas enumerauimus, cum mediam sui multitudinem mitterent in militiam, reliquos ad comparandum eis uictum tenebant: ut pars armis, atque alia pars faciendis operibus dirimeret, & armati securitatem rependerent suggerentibus commeatum.

¶ De Iosephi periculis & euasione, & Iohannis Gisealei malitia.

Caput XXVI.

Iosepho autem hoc modo administranti Galilaeam, insurrexit quidam insidiator, patria Giscala ortus, Leuiæ filius, nomine Iohannes, callidissimus, ac dolis plenus: & nequitia quidem nobilissimus omnium, antea uero pauper, & aliquandiu malitiae suae impeditum passus inopiam, facile mentiri paratus, mirusque fidem adhibere mendacio: & qui fallaciam uirtutem putaret, eaque aduersus amicissimos uteretur: simulator humanitatis, & spe lucri appetentissimus caedum: qui semper quidem immoderata concupisset, spem uero leuioribus maleficiis aluisset. Latro enim erat, sui moris, ac solitarius: deinde etiam comitatum inuenit audaciae, primo quidem paruum, ampliore autem proficiens. Curae autem habebat, neminem ignauum asciscere: sed qui & habitudine corporis, & animi magnitudine, bellorumque peritia praestarent, hos eligebat: donec quadringentorum uirorum cateruam congregauit, quorum plures ex Tyrorum finibus & uicis erant. Isque omnem Galilaeam depopulabatur, & multos futuri belli metu suspensos lacerabat. Hunc igitur iamdudum regendi milites cupientem, & maiora desiderantem, diu pecuniae retardabat

inopia. cumq; uideret Iosephum sua industria latari, persuadet ei primum, ut fabricandi muri patriæ solitudinem sibi committeret. in qua re quæstus magnos à locupletibus fecit. Deinde callidissima fraude composita, uelut oleo, quod non à gentilibus suis tractari esset, uti cauere omnes apud Syriam Iudæi, ut ad confinia oleum mitteret depoposcit. nummoq; Tyrio, qui quatuor Atticos faceret, emptis quatuor amphoris, eodem precio amphoræ dimidium uenundabat. cumq; Galilæa ferax esset olei, maximeq; illo tempore magna hubertate redundaret, in ea loca ubi erat penuria solus multumq; mittendo, infinitam summam pecuniæ congregauit: qua mox in eî usus est, qui hoc sibi beneficium præstitisset. Deniq; existimans si Iosephum deposuisset, rectorem se Galilææ futurum, quibus præerat latronibus imperauit prædā uehementius exercere: quo multis rebus nouis per eas regiones excitatis, aut insidijs alicubi rectorem perimeret, si cui ferret auxilium: aut si latrocinia negligeret, ob hoc eum apud indigenas accusaret. Iamdudum autem rumors dissipauerat, quod res Galilææ Iosephus Romanis proderet cogitaret: multa q; in hunc modum ad eius perniciem comparabat. Itaq; illo tempore, cum quidam ex uico Damaritæ in magno campo custodias agentes, Ptolomæum Agrippæ & Berenices procurator è aggreffi, omnes quas ferebat sarcinas abstulissent, in quibus erant non paucae uestes præciosæ, plurimæq; argentea pocula, & sexcenti aurei, neq; hanc prædam occulte administrare potuissent, omnia Tarichæas ad Iosephum comportarunt. Ille autem reprehensa uiolentia, quæ regijs intulissent, reponi res ablatas apud aliquem eius ciuitatis potentissimum iubet: paratis eas dominis opportune remittere. unde maximè ei periculum comparatum est. nam raptores earum, quia prædæ nullam partem acceperant, agre ferentes, & perspicientes quod Iosephus cogitauerat laborem suum regibus condonare, per uicos nocte discurrunt, omnibusq; prædicant Iosephum proditorem esse: eodemq; tumultu ciuitates proximas repleuerunt, adeo ut centum armatorum millia contra Iosephum prima luce concurrerent. Deniq; multitudo quidem, in circo apud Tarichæas congregata, plurima per iracundiam conclamabat, partim deponi, partim concremari uociferans proditorem: plerosq; autem incitabat Iohannes, & cum eo Iesus quidam Sapphæ filius, tunc magistratus Tiberiadis. Iosephi igitur amici & satellites, tantæ multitudinis incursum perterriti, omnes præter quatuor diffugerunt. Ipse uero dormiens, prope cum iam ignis admoueretur exurgit: & monentibus eî quatuor qui remanserant ut fugeret, neq; solitudine sua, neq; illorum qui contra se uenerant copijs perturbatus, in conspectum illorum præstitit, ueste discissa, infusoq; capiti puluere, auersisq; post tergum manibus, suoq; ceruici gladio annexo. Hæc autem amicos ei, maxime Tarichæatas ad misericordiam commouerant. rustica uero plebs, & finitimorum, quibus molestior uidebatur, non sine maledictis eum iuebant publicas præferre pecunias, & facta prodicionis fateri. Nam ex habitu eius opinabantur, nihil eorum de quibus nata fuerat suspicio, penitus negaturum: & impetrandæ ueniæ causa fecisse omnia, quæ misericordiam puocarent. At illius ista humilitas consilium præstarebat: & contra se indignantes armæ circunueniens, ut super his, unde irascerentur, inter se ipsi discordarent, omnia confessus se pollicetur. Deinde sibi loquendi facultate concessa, ego, inquit, has pecunias neq; Agrippæ remittere cogitabam, neq; in propria lucra conuertere: absit enim, ut amicum putem unquam, qui uobis sit inimicus: aut quæstum ex re capiam, quæ uos communiter laderet. Sed quia uidebam o Tarichæata, maxime ciuitatem uestram munitionis egere, & ad extruenda moenia minus habere pecuniæ, timebamq; Tiberiensem populum, & alias ciuitates raptis pecunijs inhiantes, pedetentim eas retinere decreui, ut uos muro circundarem. Si hoc non uidetur, præfero quæ ablata sunt, & diripienda propono. Sin recte consului, bene de uobis meritum coercetis. Hæc Tarichæata quidem ab eo dicta, cum fauore receperunt Tiberienses uero cum alijs deprauando, insuper etiam minitabantur: utriq; autem relicto Iosepho, inter se litigabant. Ille autem fretus iam secum sentientibus (erant enim prope ad quadraginta millia Tarichæata) cum multitudine liberius loquebatur: multumq; in eorum temeritatem inuectus, ex præfenti quidem pecunia Tarichæam ait esse munendam: curam autem sibi fore similiter, ut etiam ceteræ tutæ sint ciuitates. nec enim pecunias de fore, si concordare uelint in eos, unde parandæ sunt, & non in eum moueantur, qui parat. Itaq; tanta quidem multitudo, quæ decepta fuerat, quamuis irata recedebat: duo uero armatorum

Impetus Iude-
orum contra
Iosephum

millia impetum in eum fecere. Cumq; se ille recto ante recepisset, instabant ei imitantes. Iterum autem Iosephus in hos quoq; altera fraude utitur. cumq; ad fastigium culminis euasisset, compresso dextera strepitu, nescire ait se, quid peterent sibi p̄stari: uoces enim se non exaudire confusus. omnia uero quæ iuberent esse facturum, si aliquos intromississent, qui secum ociose colloquerentur. His auditis, ilico nobiliores cum magistratib⁹ ad eum ingrediuntur. quos ille in intimas ædium partes inductos, clausa ianua tandiu uerberauit, quoad omnium uiscera nudata sunt. circunstabat autem interim populus, existimans eos prolixis allegationibus concertare, cum subito Iosephus foribus patefactis, cruentos eos dimisit. unde tanto terrore qui minabantur affecti sunt, ut proiectis armis aufugeret. Ob hæc Iohannis etiam atq; etiam crescebat inuidia, aliasq; nihilominus Iosepho moliebatur insidias: morboq; simulato per epistolam postulauit, ut sibi medicinæ gratia Tiberiensibus aquis calidis uti permetteret. Iosephus autem, quia nondum ei suspectus erat insidiator, ad præfectos ciuitatis literas fecit, ut & hospitium, & utensilia Iohanni præberent. Quibus ille potitus, biduo post cuius rei causa uenerat agebat: & his fraude circumuētis, alijs uero pecunia corruptis, ut Iosephum desererent, persuasit. His autem cognitis, Silas quæ Iosephus custodiæ præposuerat, propere de insidijs ei scripsit: atq; ille accepta epistola, noctuq; itinere maturato, matutinus ad Tiberiadem peruenit. Et cætera quidem multitudine obuiam ei processit. Iohannes autem, quamuis eum contra se uenturum esse suspicaretur, tamen misso quodam ex notis, infirmitate simulata, quod lectulo detiberetur, obsequio sese defuisse mandauit. Tiberiensibus autem à Iosepho in stadium congregatis, ut ad eos quæ sibi scripta fuerant loqueretur, missis armatis, Iohannes iussit eum interfici. Quos cū iam nudare gladios perspexisset, populus exclamauit: atq; ita conuersus ad eius uocē Iosephus, ubi ferrum prope iugulo suo imminere prospexit, in littus desiliit è tumulo, ex cello cubitis sex, in quo uerba faciens cum populo steterat: ascensaq; inde nauicula cū duobus satellitibus suis, quæ illuc applicuerat, in medium lacum refugit, milites uero eius, ilico raptis armis, contra insidiatores irruebant. Mox autē ueritus Iosephus, ne bello intestino concitato, propter paucorum inuidiam ciuitas consumeretur, nuncium suis misit, qui eos moneret, ut propria tantum saluti consulerent: neq; uero quenquam uel occiderent, uel arguerent noxiorum. Et illi quidem dicto parentes, conqueuerunt. qui uero circū ciuitatem per agros habitabant, auditis insidijs, & quis earum fabricator esset, contra Iohannem ueniebant. sed ille primus in Giscala patriā suam fuga receptus est. At Galilæi toris iam ciuitatibus ad Iosephum confluebant. & cum multa essent armorum militia congregata, qui se aduersus Iohannem communem insidiatorem adesse clamabant: unaq; cum eo ciuitatem, quæ illum suscepisset, ignibus tradituros: ad ea Iosephus, probare se quidem eorum beneuolentiam, impetum autem cohibendum esse dicebat: prudentia magis inimicos uincere cupiens, q̄ perimere. His uero, qui de singulis ciuitatib⁹ cum Iohanne rebellassent, nominatim exceptis, quippe alacri animo suos quisq; populus indicabat, præconum uoce denunciabat, intra quinque dies eorum qui Iohannem non reliquissent, patrimonia diripienda, domosq; eorum cum familijs exurēdas. Et tria quidem milia statim ab eo reuocauit, qui pfugi ante pedes eius arma piecerunt. cum reliquis autem Iohannes ppe mille Syris fugitiuis, transtulit se iteq; in occultas insidias ex apertis: ac per nuncios in Hierosolymā clam missos, Iosephū accusabat, quod magnū exercitū collegisset: iamq; nisi pueniatur ui, tyrannus metropoleos uenturus esset. Verum ea populus quidē p̄sciens, negligebat: liuore autem potētes, nonnulliq; magistratū clam pecunias ad cōparandos mercenarios milites misere Iohāni, ut p eos bellū cū Iosepho gereret. decretumq; inter se cōceperunt, quo idē Iosephus militū administratiōe decederet: nō tñ id factis esse credebār: ideoq; duo milia & quingētos armatos, & quatuor miserūt nobiles uiros, iurisperiti filiū Iosandrū, & Ananiā Sadduceū, & Simonē & Iudā Ionathæ filios, oēs eloquentia ualidissimos: ut eorū scilicet monitu, auerteret ab Iosepho bñuolētia multitudinis. & siquidē ipse sponte sua ueniret, paterent cū rationē reddere: sin remanere cōtenderet, pro hoste haberent. Amici autē Iosepho militē quidē ad eum uenturum esse p̄scripserunt, causam uero non indicauerunt, quoniā secretū fuit inimicorum eius consilium. unde factum est, ut quia præcauere non potuit, quatuor statim ciuitates ad inimicos transfirent:

erū sit impet
tus i Iosepho.

Iosephus uel
gladiū in ci
antis euasit.

Fuga insidia
toris.

hoc est, Sepphoris, & Gamala, & Giscala, & Tiberias: quas tamen continuo sine armis recepit. captos autem quatuor duces consilij armatorumq; fortissimos, remisit Hierosolymam: contra quos populus haud mediocri indignatione commotus, & ipsos, & à quibus præmissi fuerant, interfecisset, nisi ante fugissent.

¶ Tiberias à Iosepho recuperatur & Sepphoris.

Caput XXVII.

Iohannem uero iam intra muros Giscalæ, Iosephi timor custodiebat. Et paucis diebus post iterum rebellauit Tiberias, habitatoribus Agrippam regem uocantibus. Et cum ille constituto die ad eos non uenisset, pauciq; Romani equites ibi tum comparuissent, à Iosepho defecerunt. Hisq; apud Tarichæas cognitis, Iosephus qui milites frumentatum miserat, neq; solus egredi contra desertores, neq; se continere patiebatur, metuens ne dū ipse tardaret, regij ciuitatem occuparent. nec enim postero die obstante sabbato quicquam facere poterat. itaq; dolo eos qui se deseruerant circumuenire cogitabat. Et portas quidem Tarichæarum claudi iussit, ne quis consilium suum illis proderet, contra quos suscipiebatur. omnibus autem scaphis quas in lacu comperit congregatis (ducentæ autem & triginta fuerunt, quaterniq; nautæ non amplius singulis inerant) mature ad Tiberiadem nauigat. cumq; tanto ab ea distaret spatio, unde facile uideri non posset, inanibus scaphis in sailo relictis, septem ipse solos inermes satellites secum habens, propius ut conspiceretur accessit. Quem cum inimici adhuc maledicentes ei ex muro conspexissent, metu perterriti, & scaphas armatorum esse plenas existimantes, arma proijciunt: manusq; supplices agitant, ut ciuitati parceret precabantur. Iosephus autem, postquam multis eos minis & exprobrationibus castigauit: primum quod bello contra populum Romanum suscepto, intestinis dissensionibus uires suas ante consumerent, inimicorumque uota complerent; deinde, quod securitatis suæ curatorem de medio tollere properarent, ciuitatemque non erubescerent sibi claudere, qui eam muro cinxisset: non repudiatum se ait, si qui sibi satisfacerent, quibus interuenientibus amicitiam cum ciuitate firmaret. Itaque statim ad eum decem Tiberiensium potentissimi descenderunt. his autem in unam receptis nauiculam piscatoriâ, & procul abductis, alios quinquaginta senatores uenire iussit, maxime nobiles, uelut illi quoq; fidem sibi præbere deberent. Deinde nouas causationes excogitans, alios insuper atq; alios obtentu foederis euocat: utq; mature Tarichæas recurreret gubernatoribus nauium repletarum imperabat: quosq; auxissent, in carcerem collocarent: donec omnem curiam, qui sexcentos haberet uiros, duoq; millia popularium comprehensa in Tarichæas scaphis abduxit. Reliquis autem uociferantibus, Clitum quendam esse præcipuum defectionis autorem, iramq; ipsius poena illius precantibus satiari, nullū quidem Iosephus uolebat occidere: suorum uero satellitum quendam Leuiam egredi iussit, qui Cliti manus abscideret. Cum uero is præ timore solum se globo inimicorum commissurum negaret, eaq; causa indignari Iosephum stantem in scapha uideret, ipsumq; uelle descendere, ac de se supplicium sumere, ut saltem unam manum sibi cōcederet, orabatur neq; hoc abnuente Iosepho, dummodo alteram sibi met Clitus ipse præcideret, educto ille dextera gladio, læuam sibi truncauit. tantus eum timor Iosephi inuaserat. Ita tunc Iosephus uacuis scaphis, & satellitibus septem, populo capto, rursus Tiberiadem sibi sociauit. Paucis autem diebus post, Giscalam quæ cum Sepphoritis defecerat, militibus depredari permisit: omnemq; prædam conquistam popularibus reddidit. Similiter etiam Sepphoritis & Tiberiensibus. Nam & hos captos rapinarum damno corrigere uoluit, & rehibitione rerum rursus eos ad beneuolentiam reuocare.

¶ Quomodo Hierosolymite bello se preparauerint: deq; simonis Gioræ tyrannide.

Caput XXVIII.

Hactenus apud Galilæam motus erat: iamq; ab intestinis dissensionibus quiescentes, aduersus Romanos instruebantur. Hierosolymis autem Ananus pontifex & potentiores, qui non cum Romanorum parte sentirent, muros instaurare properabāt: multaq; bellica instrumenta, perq; omne oppidum sagittæ, aliæq; arma fabricabantur: & exercitationibus iussis manus iuuenum operam dabat. Erantq; uniuersa plena tumultus, magnæque tristitia moderatos occupauerat multiq; futuras clades prospicientes, fletum cohibere non poterant: infestaq; pacem cupientibus omnia uidebantur. Belli autem incentoribus

quæ illis placerent, ex tempore fingebantur: statusq; iam tunc quasi peritura civitatis erat, antequam Romani uenirent. Anano autem apparatus belli omittere cura fuit: & scditio osorum, quos Zelotæ uocabant, attentionem ad utiliora conuertere: qui tamen uictus est, & quis illius finis fuerit, in posterioribus explanabimus. At in Acrabarena toparchia Gioræ filius Simon, multis nouarum rerum cupidis congregatis, ad rapinas conuersus, non solum in domos locupletum irrumpebat, uerum etiam corpora uerberibus conficiebat: famq; tunc palam tyrannidem inceptabat. Ab Anano autem missis aduersus eum militibus magistratuum, ad latrones qui erant Masadæ, cum his quos habebat, effugit: ibiq; manens, donec Ananūs & alij eius inimici perempti sunt, Idumæam cum cæteris populabatur: adeo ut magistratus eius gentis propter cædium multitudinem & prædaram assiduitatem, collecto milite, uicos p̄sidijs tuerentur. Et Iudæorum quidem res ita se habebant.

IOSEPHI DE BELLO IUDÆICO LIBER .III.

De Vespasiani ducis aduentu, & clade duplici Iudæorum.

Caput .I.

NERONEM autem, ubi res apud Iudæam non prospere gestas accepit, latens quidem, quod necesse fuit, cum timore stupor inuadit: aperte autem superbiam simulans, ultro etiam indignabatur: magisq; ducis negligentia, quam uirtute hostium quæ contigerat facta esse dicebat: decere se putans, propter pondus imperij tristiora contemnere, uideriq; malis omnibus superiorem animum gerere. ueruntū curis arguebatur mentis eius perturbatio, cum deliberaret cuinam commoni crederet orientem, qui una & Iudæos rebellantes ulcisceretur, proximasq; his nationes simili morbo correptas antecaperet. Inuenit igitur solum Vespasianum his necessitatibus parem, & qui tanti belli magnitudinem suscipere posset, uirum ab adolescentia usq; ad senectutem bellis exercitatum, & qui populo Romano iam pridem pacasset occidentem, Germanorum tumultu concussum: armisq; ante illud tempus incognitam Britanniam uendicasset. unde patri quoq; ipsius Claudio præstiterat, ut sine proprio sudore triumpharet. Itaq; his omnibus fretus, ætatemq; illius cum peritia stabilem cernens, obsidesq; fidei liberos, eorumq; florem manus esse paternæ prudentiæ, iam tum fortasse de tota repub. deo aliquid ordinante, mittit eum ad regē dos exercitus in Syria constitutos, multis pro tempore blandimentis atq; obsequijs animatis, qualia necessitas imperare consueuit. Ille autē prorinus ex Achaia, ubi cū Nerone fuerat, Titum quidem filium suum mittit Alexandriam, ut inde quintam itemq; decimam legiones moueret. ipse uero transmissus ad Hellespōtum, terreno itinere in Syriam peruenit, ibiq; Romanas uires, multaq; a uicinis regibus auxilia congregauit. At Iudæi post malam Cestij pugna insperata felicitate sublatis, animosq; impetus cohibere non poterant: sed tanquam fortuna eos exagitante petiti, bellum ulterius pducebant. Deniq; omni, quanta fuit manu pugnacissima cōgregata, Ascalonē petierunt. ea est ciuitas antiqua, septingentorū & uiginti stadiorū spatio ab Hierosolyma distans, & Iudæis semp inuisa: quæ res fecit, ut etiam tunc primisq; incurfibus propior uideret. tres autē uiros aggressionis duces habebant, & corporibus & prudentia pstantissimos: Nigrum Peraitā, & Silam Babylonium & Iohānē Essanū. Ascalō uero ualidissimo quidē muro cincta erat, sed uacua penesp̄sidijs. una cū cohors eam peditū, & una equitū ala tuebat, cui p̄fectus erat Antonius. Illi igitur fra multa uelocius itinere pacto, ac si ex p̄p̄nquo uenirent, p̄sto erāt. Antonius uero (nec cū corpore fore impetum nesciebat) equites iam ex ciuitate duxerat, & neq; multitudinē teritus uel audaciam, primas hostiū coitiones fortiter sustinuit: murumq; properantes aggredi refrenauit. Itaq; Iudæi, qui cū peritioribus imperiti, & pedites cum equitibus, cum stipatis aut inordinatis, leuiterq; armati cum instructis, plusq; indignationi q̄ consilio tribuentes, cum morigeris & nutu rectoris omnia faciētib; dimicabant, facile profligant. nam ut semel eorum primæ ab equitibus turbatae sunt acies, fugam petiit: & murum uersus se à tergo urgentibus incidentes, suimet ipsi hostes erant: donec omnes incurfibus equitū uicti, per totum campum dispersi sunt, qui fuit plurimū, totusq; habilis equitatib;.

quod quidem Romanos iuuit, ut magna cæde Iudæos prosternerent. nam & fugientes pervertendo, cursum in eos sectebant, & quos occupassent, curriculo transfigendo infinitos peremere. Alij uero alios quocumq; se uertissent circumdatos, exagitantés facile iaculis opprimebant. Et Iudæis quidem propria multitudo, per desperationem salutis, solitudo uidebatur: Romani uero licet ad pugnam pauci essent, rebus tñ secundis animati, etiam superfluere se putabant. Et illi quidem res aduersas superare certantes, dum pudet cito fugere, mutari fortunam sperant. Romani autem, in his quæ prospere agerent minime delassati, ad maiorem usq; dici partem pugnam perahunt: donec Iudæorum quidem pempta sunt decem millia, duoq; duces Iohannes & Silas: ceteri uero pleriq; sauci, cum Nigro, qui restabat ex ducibus, in oppidum Idumææ quod Sallis dicit, confugere. nonnulli tñ etiam Romanorum in illo plio uulnerati sunt. Sed non Iudæorum spūs clade tanta sedatus est, multoq; magis eorum dolor incitauit audaciā: & contemnentes quantum ante pedes mortuorum iaceret, pristinis rebus feliciter gestis ad cladem alteram illituebantur. denique paruo tempore intermisso, quod ne curadis quidem uulneribus satis esset, cunctisq; aggregatis uiribus, maiore cum indignatione, multoq; plures Ascalonem recurrerant, eadem se præter imperitiam aliāq; belli uitia, comitante fortuna. Etenim cum Antonius qua transituri fuerant, posuisset insidias, ex improuiso in eas delapsi, & ab equitibus circumdati, prius q̄ se ad pugnam componerent, iterum sup octo millia percubuerunt, ceteri uero omnes aufugerunt: cumq; his Niger multis dum fugeret magni animi facinoribus demonstratis, & quoniam hostes instarent, in turrim quandam tutissimam compelluntur cuiusdam uici, cui nomen est Bezedel. Antonius uero cum suis, ne uel moras circum turrim, quæ inexpugnabilis esset, diu tererent, uel ducem hostium fortissimum uiuum relinquerent, ignem muro supponunt. turriq; inflammata, Romani quidem exultantes recedunt, quasi etiam Nigro consumpto: ille autem in castelli specus intumum ex turri saluatus demissus euasit: triduoq; post socijs cum fletu cum ad sepulturam inuestigantibus sese ostendit, gaudioq; insperato repleuit omnes Iudæos, tanq̄ dei providentia dux eis in posterum reseruatus. At Vespasianus Antiochiam exercitu adducto, quæ Syriæ metropolis est, magnitudine simul aliāq; felicitate sine dubio tertium inter omnes quæ in Romano orbe sunt locum obtinens, ubi etiam aduentum suum regem Agrippam cum omni manu propria offenderat p̄stolari, ad Ptolemaidem pperabat. In hac autem ciuitate occurrerunt ei Sepphoritæ ciues oppidum Galilææ colentes, soli mente pacata: qui tam salutis prouidentia solliciti, q̄ Romanarum uirium gnari, etiam prius quam Vespasianus ueniret, Cestio Gallo fidem dederant, dextrasq; iunxerant, p̄sidiumq; militare susceperant: tunc quoq; benignissime duce suscepto, alacri animo etiam contra gentiles suos auxilia p̄miserunt. Quibus interim Vespasianus præsidij causa poscētibus, equitum peditumq; tutum numerum tradidit, quantum ob stare posse arbitrabatur incurfibus, si quid Iudæi commouere tentassent. non enim minimum esse uidebatur futuri belli periculum, auferriditatem Sepphorim Galilææ maximam & in loco tutissimo conditam, totiusq; gentis futuram præsidio.

¶ Descriptio Galilææ, Samariæ, & Iudææ. Caput .11.

DVæ sunt autem Galilææ, quæ superior & inferior appellant, easq; Phoenice & Syria cingunt. Discernit uero ab occidente Ptolemais territorij sui finibus, & quorundam Galilæarū, nunc aut Tyriorū mons Carmelus: cui coniuncta est Gabaa ciuitas equitum, quæ sic appellatur, eo quod equites ab Herode rege dimissi, coloni eo deducebantur. A meridie autem Samaritis & Scythopolis, usq; ad flumen Iordanē. Ab oriente uero Hippene & Gadaris, sed & Gaulanitis definit, quæ etiā regni Agrippæ fines sunt. Septentrionalis aut eius tractus Tyro, itemq; Tyriorum finibus terminat. Inferioris quidem Galilææ longitudo à Tiberiade usq; ad Zabulon, cui uicina est in locis maritimis Ptolemais, protendit. Latitudine aut patet à uico Xaloth, qui in magno campo situs est, usq; ad Bersabē: unde etiam superioris Galilææ latitudo incipit usq; ad Baca uicū, qui terrā dirimit Tyriorū. Longitudo uero eius à Thella uico Iordani proximo usq; ad Meroth extenditur. Sed cum tanta sint utræq; magnitudine, tantisq; gentibus alienigenis cinctæ, semper tamen omnibus belli p̄iculis restiterunt, nam & pugnaces sunt ab infantia Galilæi, & omni

tempore plurimi, neque aut formido unquam viros aut earum penuria regiones illas occupare
 uitaque tota opima ac fertiles sunt, omniumque generum arboribus confite, *Fertilitas
 illarum*
 aime agricultura studiosos habetate sua puocent, denique excoltae sunt ab incolis tota, *Fertilitas
 illarum*
 nec pars ulla est earum ociosa: quin & ciuitates ibi crebrae sunt, & ubique multitudine uiro-
 rum propter opulentiam populosa, ut quod sit minimus, supra quoddecim millia colonorum ha-
 beat: prorsus ut etiam si quod magnitudine minorem Galilaeam dixerit, quam *trans Iordanem*
 regionem, uiribus tamen ea praeulerit. haec enim uniuersa colitur, tota fructuum ferax, illa
 quae trans flumen est, licet multo maior sit, pleraque tamen aspera atque deserta est, & nutriendis
 fructibus mansuetis inhabilis: Perae sane mollities & ingenium fructuosum, campos ha-
 bet cum arboribus confitos, tum maxime oliuetis ac uincis & palmetis cultos, ir-
 rigatur autem abunde montanis torrentibus, & fontibus aquae pennis, quoties illis Sirio
 destuante defecorunt. Et longitudo quidem eius est a Macharunte in Pella: latitudo uero
 a Philadelphia usque ad Iordanem. Et Pella quidem quam supra diximus, septentrionalis ei-
 us est tractus: occiduus uero Iordanis: meridianum autem Moabitica regio terminat. ab orie
 ne autem Arabia & Silbonitide, necnon & Philadelphia, itemque Gerasis clauditur. Sama-
 ritanensis autem regio, inter Iudaeam quidem & Galilaeam sita est: incipiens enim a uico in planitie
 posito, cui nomen est Ginea, in Acrabatenam definit toparchia: sed natura nihil a Iudaea
 discrepat. nam & utraque montosa sunt & campestres, agroque colendo molles atque opima,
 necnon & arboribus plena: pomisque tam syluestribus quam mansuetis abundant, eoque na-
 tura sunt arida, imbriumque satis habent. dulces autem per eas supra modum aquae sunt: bo-
 numque graminis copia propter alias earum pecora lactis abundant: quodque maximum uirtutis
 atque opulentiae specimen est, utraque uiris referta est. Harum confinium est Anuath uicus,
 qui etiam Borceos appellatur, Iudaeae limes a septentrione. Meridiana uero pars eius, si in
 longitudinem metiari, adiacenti uico Arabum finibus terminatur, cui nomen est Iordan.
 Latitudo sane a Iordane flumine usque ad Ioppen explicatur. Media uero eius est Hieroso-
 lyma: unde quidam non sine ratione, umbilicum eius terrae, eam urbem uocauerunt. Sed *Iudaeae deserti
 ptio.*
 nec marinis quidem Iudaea deliciis caret, ad Prolemaidem usque locis extenta maximis.
 In undecim autem sortes diuisa est: quarum prima est tanquam regia Hierosolyma, praeter
 ceteris inter omnes accolae eminens, uelut caput in corpore, alijs uero post hanc toparchiae sunt
 distributae. Gophna est secunda, & post eam Acrabata: ad hoc Thamna & Lydda, itemque
 Ammaus, & Pella, & Idumaea, & Engadda, & Herodium, & Hiericus: deinde Iamnia &
 Ioppe finitimis praesunt, & praeter has Gamalitica, & Caulanitis, & Batanaea, & Tracho-
 nitis: quae etiam regni Agrippae partes sunt. Eadem uero terra incipiens a monte Libano
 & fontibus Iordanis, usque ad Tiberiadi proximum lacum, latitudine panditur a uico au-
 tem, qui appellatur Arphas, ad Iuliada oppidum longitudine tendit: & habitatur ab inco-
 lis Iudaeis Syrisque permixtis.

De auxilio Sepphoritis misso & Romanorum disciplina militari.

Caput .III.

DE Iudaea quidem, & quibus esset cincta regionibus, quam maxime potui breuiter ex-
 posui. Quod autem Vespasianus miserat auxilium Sepphoritis, hoc effequites mil-
 le, sexque millia pedum, Placido eos regente tribuno, castris in magno campo positis bifa-
 riam diuiduntur. Et pedites quidem in ciuitate ipsius tuendae causa, equitatus uero in ca-
 stris degebat. utrinque autem assidue predeundo, & circa eam regionem loca omnia incur-
 sando, magnis incommodis Iosephum eiusque socios, quamuis quietos, afficiebant. & praeter
 cetera ciuitates extrinsecus depraedabantur: cuiusmodi conatus, si quando excurrere habu-
 issent fiduciam, repellabant. Iosephus tamen aduersus ciuitatem impetum fecit, sperans
 se posse capere: quam ipse, antequam a Galilaeis deficeret, ita muris cinxerat, ut Roma-
 nis quoque esset inuicta. unde etiam spe frustratus est, cum nec ui nec suauis Sepphoritas
 in suas partes pertrahere potuisset: magis quae in Iudaea bellum accendit Romanis indi-
 gne ferentibus inuidias, & propterea nec die nec nocte ab agrorum depopulatione cessan-
 tibus, sed passim diripientibus quicquid rerum in his reperissent: qui tamen cum mor-
 tem pugnacibus semper inferrent, imbelles ad seruitium capiebant: ignis uero & san-
 guis Galilaeam totam repleuerat, nec quisquam exera eius acerbatis aut cladio

Regionis mo-
tra. ordanē;
descriptio.

Samaritanen-
scriptio.

Iudaeae deserti
ptio.

Undecim tu-
ae ierice

erat. unam salutis spem fugientes habebant in ciuitatibus, quas murorum ambitu Iosephus communiuerat. Tunc autem Alexandriam transmissus ex Achaia citiusque per hyemem spectabatur, maximum militum cuius causa missus fuerat suscepit. conuocatoque usus itinere, mox ad Ptolemaidem peruenit. Cumque ibi patrem suum reperisset, duobus quae secum habebat legionibus (erant autem nobilissimae quinta et decima) iunxit etiam quatuor ille adduxit quatuordecim. Has autem sequebantur decem et octo cohortes; quibus accessere ex Caesarea quingenti cum una ala equitum, et ala quingenti Syrorum equitum. decem autem cohortes singulae mille pedites habebant. in caeteris uero tredecim sexcenti pedites, et centeni uiceni equites erant. Satis autem auxiliorum etiam a regibus congregatum est. Antiochus enim et Agrippa et Saemus, bina millia peditum, et sagittarios equites mille praebuerunt: cum Arabum quoque rex Malchus, praeter quingenta millia peditum, equites mille misisset, quorum pars maior erant sagittarii: ut tota manus computata cum regis, sexaginta millia circiter peditum equitumque colligeret, praeter calones: qui plurimi sequebantur, et meditationi bellicae assueti nihil a pugnacissimis aberant: quod tempore quidem pacis dominorum exercitationibus interessent, belli autem pericula cum ipsis experirentur, et neque peritia neque uiribus, a quoquam nisi a dominis uincerentur. Quae quidem in re nimis admirandam quis existimare in Romanorum prudentiam, ita seruos instituentium, ut non solum uitae ministerio, sed belli etiam necessitatibus utiles sint. Quod si quis eorum alia quoque respexerit militiae disciplinam, profecto cognoscat tum eos imperium non fortunae munere, sed propria uirtute quaeque. Armis enim uti non in bello incipiunt: neque solum si necesse sit, manus mouent, cum in pacis ocio cessauerint: sed armis ueluti natura cohaerentes, nullas capiunt exercitationis inducias, nec tempora praestolantur. Meditationes autem earum nihil a uera contentione discrepant: sed in dies singulos militum quisque omnibus armis, tanquam in procinctu positus, exercetur: quo etiam facillime praedia tolerant. neque enim ordo neglectus eos a consuetata dispositione dispergit, neque metus stupefacit, neque lassitudo exhaurit. unde sequitur ut semper superent, quos non itidem confirmatos inuenerint. Nec errauerit si quis eorum meditationes conflictus esse dixerit sine sanguine, contraque praedia meditationes cum sanguine. nam ne repentino quidem hostium incursum opprimi possunt: sed quocumque in hostilem terram irruerint, non nisi permunitis castris praedio decernunt. quae quidem non leui opere, neque in quo loco erigunt, nec omnes inordinate describunt: sed si quidem inaequale solum fuerit, complanatur: quatuor uero angulis eorum dimensio designatur. nam et fabrorum multitudo, et ferramentorum copia quae usus extructionis postulat, sequitur exercitum. Et in anterior quidem pars castrorum tabernaculis distribuitur, ambitus autem eorum extrinsecus muri faciem praefert: ordinatis etiam turribus pari spatio dispositis: quarum inter ualla catapultis atque balistis, et aliis machinis saxa intorquentibus, omnibusque instrumentis missilium complent, ut cuncta scilicet iaculorum genera in promptu sint. portas autem quatuor adificiant, tam iumentis aditu faciles, quam ipsis, si quid urgeat, introcurrentibus. latas. intus autem castra uici spatii interpositis dirimunt, mediaque rectorum tabernacula collocant, et inter haec ducis maximi diuini templi similitudinem: prorsus ut quasi reposita quaedam ciuitas existat: forum quoque et opificum stationes, et sedes militum primatibus, ordinumque principibus, ubi si qua sit inter alios ambiguitas iudicent. Ipse uero ambitus, et omnia quae in eo sunt, multitudine simul et scientia fabricantium opinione citius communiuitur. qui si res urgeat, fossa extrinsecus cingitur, depressa cubitis quatuor, pariterque spatio lata. Armis autem sepe, per contubernia cum decore atque ocio in temetipsum agunt: omnia quae ab his ordinate etiam alia cauteque per contubernia expedituntur: ut si si ligno aquae opus sit aut frumento. nec enim coena uel prandium cum uoluerit, in potestate cuiusque est, simul autem omnibus somnus est, excubias et uigilandi tempora buccinae significant, neque est omnino quicquam quod sine edicto geratur. Mane autem milites quidem ad centuriones, illi uero ad tribunos conueniunt salutatum: cum quibus ad summum omnium ducem uniuersi ordinum principes. ille autem his signum aliaque dat ex more praecepta proferenda subiectis: quibus etiam in acie circumaguntur quo opus est, ac uniuersi pariter incurrunt iterumque sese recipiunt. Cum autem castris egre aliendum est, tuba indicium facit: nemoque otiosus est, sed uel solo nutu moniti, tabernaculum

tula tollunt, omniaq; ad profectionem instruunt. deinde iterum tuba ut sint parati significat. illi autem cum mulos & iumenta sarcinis onerauerint, uelut in curruli certamine signum expectant. Castra uero incendunt, eo quod sibi alia munire facile sit, & ne quando hostibus eadem usui sint. Et tamen tertio quoq; tubæ signo indicant, ut exeatur: urgendo aliqua ex causa morantes, ne quis ordinem deserat. Dexterq; duci præco astans, si ad bellum parati sunt, uoce patria ter percontatur. illiq; toties alacri & magna uoce paratos esse se respondent, interrogantemq; præueniunt, & Martio quodam spiritu repleti cum clamore dextras erigunt. Deinde ociose & cum omni decore progredientes ambulant, suis quisq; ordinem uelut in bello custodiens: pedites quidem thoracibus & galeis septi, & utroq; latere gladijs accincti. laeuis aut gladius multo est longior, cū dexter mensurā palmæ non excedat. qui uero ducem stipant lecti pedites, scuta & lanceas gestant, cetera manus hastas & clypeos longos, ferramq; & corbem & sarculum & securim, necnon & habenam & falcem & catenam, triduiq; uaticum, ut parum intersit inter onusta iumenta & pedites. Equitibus autem ad dexteram gladius est longior, & contus in manu, transuersusq; ad equi latus clypeus: ternaq; in pharetra uel amplius dependent lata cuspide iacula, nihil ab hastis magnitudine differentia. Cassides uero & thoracas peditibus habent similes: nulloq; armorum genere ab equitum alijs discrepant lecti, qui circum ducem uersantur. Agmina autem semper cui sorte id obtigerit, antecedit. Talia quidem sunt Romanorum itinera & mansiones, itemq; armorum uarietas. Nihil uero nec in prælijs inconsultum aut subitum agunt: sed omnia semper sequuntur factā sententiam, opusq; adhibetur antè decretis. unde aut minime peccant: aut si peccauerint, facilis est errati correctio. Fortunæ autem successibus meliores consiliorum, etiam si aliter successerit, arbitrantur euentus: quasi bonum quidem fortuitum ad reuocandum inconsulte gerendam illiciat, quæ uero ante cogitata fuerint, etiam si aduersus casus exceperit, bene iam meditados exhibeant ad cauendum ne idem rursus eueniat, & bonorum quidem fortuitorum non is auctor sit cui contigerint, tristitiam uero quæ præter sententiam acciderint, saltem recte consulta uideantur esse solatium. Armorum quidem exercitatione comparant, ut non modo corpora, sed animi quoque militum fortiores sint, maior autem illis est ex timore diligentia, namq; leges apud eos non desertionis solum, uerumetiam minimæ negligentiae sunt capitales, ducesq; magis quam ipsæ leges terribiles. namq; bonos honorando, redirunt ne in coerendis noxijs uideantur crudeles. Tanto autem obsequio rectoribus parent, ut & in pace ornamento sint, & in acie corpus unum totius conspiciatur exercitus. sic eorum copulati sunt ordines, ita circumduci sunt mobiles: & acutis auribus ad præcepta, oculisq; ad signa, & ad opera manibus: unde facere quidem semper strenui sunt, pati uero tardissimi. nec est ubi præliantes aut multitudinem hostium, aut consilia sensere ducum, aut difficultatem regionum: sed ne fortunæ quidem succubere. nam & ea certiores putant esse uictoria. Quorum igitur actus à consilijs incipiunt, consultaq; adeo strenuus exequitur exercitus, quid mirum si Euphrates ab oriente, & Oceanus ab occidente, itemq; à meridiano tractu Africa fertilissima regio, & à septentrione Rhenus atq; Danubius sunt imperij limites, cum minorem esse possidentibus possessionem recte quis dixerit? Hæc ergo profectus sum, non tam proposito laudandi Romanos, quam solatio deuictorum, & ut nouarum rerum cupidos deterrerem: fortasse autem & ad experientiam proderunt bonarum artium studiosis, Romanæ instituta militiæ nescientibus. redeo tamen unde digressus sum.

¶ Impetus Placidi aduersus Iotapatam.

Caput IIII.

Vespasianus quidē unā cum Tito filio in Ptolemaide interim degens, ordinabat exercitum. At uero Galilæam peruaserat Placidus, ubi maximam eorum quos comprehendisset multitudinem, interemit: hæc autem fuit Galilæorum imbecillior turba, animisq; deficientes: pugnacissimos autem ut uidit semper in ciuitates confugere, quas Iosephus communierat, in Iotapatam, quæ omnium tutissima erat, impetum uertit: existimans eam repentino aggressu facillime capturi iri, magnamq; & sibi ex ea re alios apud rectores gloriā comparandam, & illis commodum ad reliqua maturius explicanda, quasi metu celsuris alijs ciuitatibus, si quæ ualidissima esset, occupata uiderent. Multum tamen opinione

deceptus est. Iotapateni enim, cum eius impetum præsensissent, prope ciuitatem aduenientem excipiunt: congressiꝫ cum Romanis ex improviso plurimi & ad pugnam parati, necnon & alacres (quippe ut pro salute patriæ, item cōiugum liberorum, qꝫ dimicantes) in fugam eos uertunt, multosqꝫ fauciant, septem solum interfectis: quia neque inordinate pugna decesserant, septisqꝫ undique corporibus leuiter fuerat uulnerati, cum Iudæi quoque magis eminus iaculari, quàm manus conferere inermes cum armatis confiderent, ex ipsis autem Iudæis tres ceciderūt, paucis præterea fauciatis. Placidus igitur ab oppidore pulsus aufugit.

¶ Galilea à Vespasiano inuaditur. Caput V.

Vespasianus uero ipse Galilæam cupiens inuadere, ex Ptolemaide proficiscitur, ordinato militum itinere, sicut Romani consueuerunt. Auxiliatores enim qui leuis armati essent, itemqꝫ sagittarios præire iussit, ad repētinos incursus hostium cohibendos, & ut suspectas atqꝫ opportunas insidijs syluas scrutarentur. Hos sequebatur Romani peditatus equitatusqꝫ pars: post quos ē singulis centurijs deni armaturam suam ferentes, mēsurasqꝫ castrorum. post hos stratores uiarum ibant, qui aggeris maligna corrigerent, & aspera complanarent, syluasqꝫ obstantes præciderent, ne perplexo itinere fatigaretur exercitus. Deinde suas, itemqꝫ subiectorum sibi rectorum sarcinas, & tutelæ causâ multos cum his equites ordinauit. post quos ipse ueniebat, lectos pedites equitesqꝫ, necnon & lancearios secum ducens, equitumqꝫ præterea suorum agmine comitatus. de singulis enim turmis proprios centum & uiginti equites deputatos habebat. hos sequebatur, qui expugnandis ciuitatibus machinas & cætera tormenta portarent, deinde rectores, itemqꝫ perfecti cohortibus tribuni, stipati lectis militibus. & post hos circum aquilam signa alia, quæ omnibus apud Romanos agminibus præest, quod & uniuerfarum auium regnum haberat, & sit ualidissima. itaqꝫ illam & principatus insigne putat, & omen uictoriæ, quoscunqꝫ bello petierint. sacras uero signorum effigies sequebantur cornicines, & post eos acies, in latitudinem senis digesta militibus. hisqꝫ adhærebat ex more quidam centurio, disciplinæ atque ordinis custos. Serui autem singularum legionū cuncti cum peditibus erant, mulis alijsqꝫ iumentis uehentes militum sarcinas. postremum agmen, in quo erat mercenaria multitudo, cogeant armati pedites, equitumqꝫ non pauci. Ita peracto itinere, Vespasianus cū omni exercitu ad fines Galilææ peruenit: ibiqꝫ positis castris, quamuis proptos ad bellum milites continebat, unâ & ostendendo exercitum, quo hostes metu percelleret, spatiumqꝫ indulgendo pœnitudinis, si quis ante prælium uoluntatem mutaret: nihilominus autem murorum instruebat obsidium. Itaqꝫ multos quidem rebelliones fūgere uel solus fecit ducis aspectus, metum uero uniuerfis incussit. Iosephi enim socii, qui non longe à Sepphori castra posuerant, ubi bellum appropinquare cognouerunt, & iam iamqꝫ Romanos prælio secum congressuros, non modo ante pugnam, sed antequam hostes omnino conspicerent, fuga disiecti sunt. cum paucis autem relictus Iosephus, ubi animaduertit neqꝫ se ad excipiendos hostes sufficientem manum habere, & Iudæorum animos concidisse: ac, si fides his haberetur, plerosqꝫ libeter ad hostes defectum ire: iam tum quidem bello omni abstinerebat, quàm longissime autem periculis abesse decreuit: abductisqꝫ qui secum remanserant, in Tiberiada confugit.

¶ Gadare expugnatio Caput VI.

Vespasianus autem Gadarensium ciuitatem aggressus, primo impetu capit, quod eam pugnaci multitudine uacuam reperisset. Deinde hinc transgressus interius cunctos puberes interfecit, cum Romanos odio gentis, & cladis memoria quam pertulerat Cestius, nullius ætatis misericordia commoueret. Incendit autem nō solum ciuitatem, sed etiā omnes circum uicos, & oppidula quædam penitus desolata, nonnulla quorum habitatores ipse cepisset. Iosephus autem, quam tuitionis causâ optauerat ciuitatem, ipse metu repleuit. Nam Tiberienses nunquam eum, nisi de omni bello desperasset, in fugam uersum iri credebant: neqꝫ in hoc eos uoluntatis eius fallebat opinio. uidebat enim res Iudæorum quorsum euaderent: unamqꝫ illos uiam salutis habere, si propositum mutauissent. Ipse uero, quamuis adhuc sibi speraret à Romanis ueniam tribuendam, mori tamen sæpe maluisset, quàm prodita patria, cum dedecore administrationis sibi creditæ, apud illos feliciter

agere, contra quos fuerat missus. Decrevit igitur Hierosolymam primatibus, quemadmodum sese res haberent, cum fide perferbere: ne vel nimis extollendo vires hostium, timiditatis mox argueretur: vel minus aliquid nunciando, fortasse cepti etiam poenitentes ad ferociam revocarentur: si foedus eis placeret, cito rescriberent: aut si bellandum esset, dignum ei contra Romanos exercitum mitterent. Ille quidem hac epistola scripta, mature mittit qui Hierosolymam literas ferret.

¶ *lotapata obsidio. Caput VII.*

Vespasianus autem lotapatam excindere cupiens (nam in eam plurimos hostium refugisse cognoverat, & præterea validissimum hoc eorum esse receptaculum) præmittit pedites cum equitibus, qui montanum iter conquirent, saxis asperum, ac peditibus quoque difficile, omnino vero equitibus inuium. Et hi quidem quatrinduo fecere quod iussum est, latamque aperuere exercitui viam. quinto autem die, qui mensis Maii vigesimus & primus erat, prior Iosephus in lotapatam ex Tiberiade venit, abiectosque ludæorum spiritus erigit. Cum vero transitum eius Vespasiano quidam transfuga nuntiasset, utique mox civitatem peteret incitaret, veluti cum ea totam ludæam capere posset, si Iosephum subingasset: hoc ille nuncio pro maxima felicitate percepto, dei providentia factum ratus, ut quod hostium prudentissimus uideretur, ultro se etiam in custodiam traderet voluntariam: statim quidem cum equitibus mille Placidum mittit, unaque decadarchum Ebutium, tam manu quam prudentia virum insignem, circumvallare civitatem iussit, ne clam inde Iosephus elaberetur. postero autem die cuncta manu comitatus ipse consequitur, & post meridiem usque acto itinere, ad lotapatam peruenit. adductoque in septentrionalem eius partem exercitu, in quodam tumulo castra ponit, distante ab oppido stadiis septem. Consulto autem quam maxime conspici ab hostibus affectabat, ut visu attoniti turbarentur. quod etiam factum est: eosque tantus continuo stupor inuasit, ut muris egredi nullus auderet. At Romanos tota die ambulando fatigatos, civitatem statim aggredi piguit, ob eam causam duplici acie circumdato oppido, tertium extrinsecus agmen equitum posuere, omnes ludæis exitus obstruentes. sed ea res illos in salutis desperatione audaciores effecit: quippe in bello nihil est necessitate pugnacius. Itaque postridie impetu in muros facto, ludæi primo quidem locis suis manentes, Romanis castra ante muros habentibus resistebant. postea vero quam Vespasianus & sagittarios & funditores, omnemque iaculatorum multitudinem adhibitam, missilibus in eos permisit uti, atque ipse cum peditibus in aduersum collem, unde murus expugnabilis erat, nisi coepit: tunc civitati metuens Iosephus, & cum eo cuncta ludæorum profuisti multitudo: omnesque in Romanos pariter irruentes, procul à muris eos deterruere, multa manu simul & audacia patrando facinora. neque minora tamen partiebantur quam faciebant. nam quantum ipsos salutis desperatio, tantum pudor incendebat Romanos. & hos quidem peritiam cum fortitudine, illos autem duce iracundia ferocitas armabat. Denique cum toto die pugnatum fuisset, prælium nox diremitim quo Romanorum plurimis sauciatis, tredecim interfecti sunt: ludæorum autem cum sexcenti essent vulnerati, septem & decem ceciderunt. Nihilominus, Romanis postridie iterum irrudentibus occurrunt: multoque fortius restiterunt: ex eo scilicet fidutiam nacti, quod eos pridie præter spem sustinuerant. sed eos quoque pugnaciores experti sunt, quod eorum iracundiam pudor incenderat, uinci credentium, nisi cito uicissent. Itaque per dies quinque Romanis minime ab aggressione cessantibus, etiam lotapatenorum excursus agebantur, muri quoque fortius oppugnabantur. & neque ludæi vires hostium formidabant, neque Romanos difficultas oppidi capiendi lassabat. Etenim lotapata paulominus tota rupes est, *scilicet lotapata.* ex alijs quidem partibus undique uallibus immensis præceps, ut earum altitudinem oculis deprehendere cupientium aspectus ante deficiat. Ab una uero tantum boreæ parte adiri potest, ubi per transuersum latus desinentis montis ædificata est, quod quidem ipsum muro civitatis Iosephus fuerat amplexus, quo inaccessa essent hostibus superiora cœli na. alijs uero circum montibus tecta, prius quam in eam perueniretur, à nullo poterat conspici. lotapata quidem sic erat communita. Vespasianus autem & cum natura loci simul certandum putans, & cum audacia ludæorum, incipere obsidionem acriter statuit, aduersusque rectoribus sibi subditis, de aggreſſu deliberabant. Cumque aggreſſum fieri placuisset,

qua parte murus facilis erat accessus, totum ad compactandam materiam misit exercitum; oppidoq; propinquis montibus excisis, magnaque in lignorum & lapideum comporum crateribusq; ad euitanda iacula desuper missa per uallos dispositis, his protecti, aggerem construebant. nulla autem noxa uel minima telorum erat, quæ de muro iacerent. His autem alij terram ex propinquis tumulis eruentes, sine intermissione suppeditabant, ceterisq; trifariam distributis, nullus erat ociosus. At Iudei super eorum tegmina saxa ingentia & omne telorum genus curabant immittere: quæ licet minime penetrarent, magnos tamen crepitus dabant, & horribile impedimentum erat operantibus. Tunc igitur Vespasianus machinis missilium circumpositis (erant autem omnes eorum sexaginta) in eos q; super murum astarent, iussit tela contendere simulq; ex catapultis lanceas percurrere, saxaque tormentis ingentia mittebantur, ignisq; & sagittarum frequentissima multitudo, quæ non solum murum, sed etiam totum intra iaculum earum spatium Iudeis inaccessum facere. Arabum enim sagittariorum manus, & iaculatores, itemq; funditores & omnes machine tela iacebant. Neque tamen his Iudei prohibiti, ne desuper propugnarent, quieti erant, sed excurrendo per cuneos more latronum, tegmina operantium detrahebant, nudatosq; feriebant, & ubi illi cessissent, aggerem dissipabant, uallorumq; munimenta cum crateribus igni tradebant: donec Vespasianus cognito, huius damni causam ex distributione operis contigisse, quod interiecta spatia Iudeis locum aggrediendi præberent, adunauit tegmina: cunctisq; pariter uiribus obreptiones hostium præpeditæ sunt. Erectio autem propemodum aggere, pauloq; minus æquato propugnaculis, indignum esse ratus Iosephus, nihil contra moliri, quod oppido saluti foret, conuocat fabros, murumq; altius iubet extolli. cum illi tam multis obstantibus iaculis minime ædificare posse affirmarent, hanc eis defensionem excogitauit. Sudibus fixis per eos bouum coria recentia extendi præcepit, quæ missos tormentis lapides sinuata susciperent, quibusq; repulsa tela cætera dilaberentur, & ignis humore languesceret. hisq; ante fabros oppositis, illi murum die noctuq; operando, ad uiginti cubitorum altitudinem erexerunt, crebris etiam turribus in eo constructis, minisq; ualidissimis aptatis. Quæ quæ quidem res Romanis iam intra ciuitatem se esse credentibus, magnum moerorem comparauit, tam Iosephi molitione, quam oppidanorum obstinatione perterritis.

¶ Obsidio Iotapatænorum à Vespasiano, & diligentia Iosephi. deq; Iudeorum excursionem in Romanos. Caput VIII.

AT Vespasianus & calliditate consilij, & hostium audacia magis iritabatur: qui iam recepta ex munitione fiducia, Romanos ultro incurfabant: inq; dies singulos prælia cateruatim, & cuiusq; modi latrocinales dolij, & eorum quæ casus obtulisset rapinæ, aliorumq; incendia fiebant: donec Vespasianus retento milite à pugna, statuit obsidere ciuitatem, ut eam, ususq; necessariorum penuria caperet. Aut enim coactos inopia sibi supplicaturos, aut si ad finem usq; in eadem pertinacia durauissent, fame consumendos eius habitatores putabat: multoq; faciliore expugnatu fore, si post interuallum rursus anxij sacubuisse. Itaq; omnes exitus eorum asserruari præcepit. Illi autem frumenti quidem, aliarumq; omnium rerum intus habebant copiam, præter salem. aquæ uero penuria eos affligebat, quia neq; fons erat intra ciuitatem, & imbre contentis habitatoribus, rara est in illo tractu æstiuis mensibus pluuia. quo tempore obsessi etiam hoc uehementius afficiebantur, quod arcædæ siti fuerat excogitatum: quodque fieri, uelut omnis aqua iam defecisset, ægre ferebant. Iosephus enim, cum & ciuitatem uideret abundare alijs rebus, fortesque animo uiros esse, quo longiorem Romanis obsidionem faceret, quam sperabant, iam tum potum mensura ciuib; ministrabat. illis autem conseruari aquam penuria grauius esse uidebatur, amplioremq; cupiditatē mouebat, quod ius bibendi libere non haberent: ac uelut ad extremam sitim peruentum esset, labori cedebant. Hoc autem modo affecti, Romanos latere non poterant, qui ex aduerso colle trans murum in unum eos confluere locum, & aquam mensuram accipere prospectabant, quo etiam balistæ: peruenientibus telis, plurimos occidebant. Vespasianus quidem non multo post, exhaustis puteis, ipsa sibi necessitate traditum iri ciuitatē sperabat. Iosephus autem, ut hanc eius spem frangeret, iussit quam plurimos per murorum minas demersa undis atque humida uestimenta suspendere, ut quæ

repente aqua perfluerent. ex quo moror simul Romanis ac timor erat, cum tantæ aquæ uiderent eos ludibrio consumere, quos potu indigere credebant. Denique dux belli etiam ipse, quia penuria ciuitatem posse capere desperasset, iterum consilium ad uim atque arma cōuertit. ludæis quoque id maxime cupientibus, quod nec se, nec ciuitatem saluam fore credebant, & priusquam fame uel siti perirent, mortem bello optabant. Iosephus tamen, præter hoc etiam aliud consilium, quo sibi copia pararetur, per quandam uallem deuiam, propterea quod minus curiose habitam à custodibus, excogitauit. mittendo enim per occiduas eius partes literas ad quos uellet ludæos extra ciuitatem degentes, ab his omnia usui necessaria, & quæ in ciuitate defecerat, accipiebant: mandato committentibus, ut plerumque ad excubias reperent, terga uelleribus tecti; quo si qui eos nocte uidissent, canum similitudine fallerentur. idque factitatum est, donec eius fraudem uigiles persenserunt, uallemque cinxerunt. Itaque tunc Iosephus non diu ciuitatem sustinere posse prospiciens, suamque pariter salutem, si uellet remanere, desperans, cum optimatibus de fuga tractabat. uerum id populus sensit, & circa eum fusus, ne sese negligeret, precabatur, in quo solo recumberent. ipsum enim saluti esse ciuitati manentem, uelut omnes eius causa alacri essent animo certaturi. quod si etiam capiantur, eundem solatio fore. decere autem illum nec inimicos fugere, nec amicos deserere, aut quasi ex naui tempestate oppressa defilire, qui ad eam trans quillo mari uenisset. ipsum enim magis demersurum esse ciuitatem, cum iam nemo audebit hostibus repugnare: si discessisset, cui confideret? Iosephus autem quod sibi caueret occultans, illorum commodo se exitum parare dicebat. nam intra ciuitatem manendo, neque seruatis grande aliquid se profuturum: & si caperentur, una cum his esse frustra periturum: obsidione uero liberatum, extrinsecus maximo eis emolumento fore. mature enim congregatis ex territorio Galilæis, alio bello Romanos ab eorum ciuitate reuocaturum: nunc autem non uidere quid apud eos residens utilitatis afferret, nisi quod Romanos ad obsidionem magis incitaret, ut se caperent magnipēdentes. quem si fugisse cognouissent, multum essent de obsidionis impetu remissuri. Non flexit his populum Iosephus, sed hoc circumstiteret se magis incendit. denique pueri & senes, itemque mulierculæ cum infantibus flentes, ad eius pedes accidebant, eumque omnes complexi tenebāt, & ut fortunæ socius sibi remaneret, cum ululatibus supplicabant: non inuidia salutis eius, quantum ego arbitror, sed propria spe. nihil enim se mali, remanente Iosepho, existimabant esse passuros. Ille autem si quidem paruisset, hæc preces esse ratus, custodiam uero, si per uim cogeretur (multum enim propositum discessus etiam querelarum misericordia fregerat) remanere statuit. communique desperatione ciuitatis armatus, & nunc tempus esse dicens pugnam incipere, cum spes nulla salutis est: pulchrumque uitam pacisci pro laude, ac forti aliquo patrato facinore in memoriam posteritatis occumbere, ad opera sese conuertit. Cum pugnacissimis ergo egressus, disiectis custodibus, usque ad Romanorum castra excurrerat, & nunc pelles aggeribus impositas, sub quibus tendebant, discerpere: nunc operibus ignem immittere. posteroque die similiter ac tertio & per aliquot deinceps dies ac noctes bellando non defatigabatur. Sed Vespasianus Romanos his excursibus male affectos aspiciens (nam & terga dare ludæis pudebat, & fugientes insequi armorum pondere tardabantur, cum ludæi semper aliquid agentes, priusquam pateretur, in ciuitatem refugerent) armatis imperat, ut eorum impetum declinarent, neue cum hominibus mortis audis manū consererent. Nihil esse fortius desperatis, restingui autem illorum impetus, si proposito frustrerentur, quasi flammam si materiam non inueniat. ad hoc oportere Romanos cautius querere uictoriam, augendæ possessionis causa, non ex necessitate pugnantes. Per sagittarios autem Arabi & Syriæ & funditores, perque saxa tormentis emissa plerumque repellebat ludæos, nulla enim telorum machina quiescebat. Illi autem his quidem male accepti cedebant: uerum eminus missa intra iactū subeuntes, sauius Romanis instabant, cum neque corpori, neque animæ parceret: sed per uicem utrinque pugnarent, suorum quisque laborantibus subuenientes.

¶ De oppugnatione Vespasiani contra Iotapatam, ariete, & alijs tormentis bellicis.

Caput IX.

Igitur Vespasianus ultro se existimans longitudine temporis hostiumque incursum obsequi, cum prope iam muris aggeres aequarentur, arietem admoouere decreuit. Est autem

xx iij

Prudentia Iosephi.

Aries.

aries, immensa materia, malo navis assimilis, cuius summum graui ferro solidatum est, in arietis effigiem fabricato; unde etiam nomen accepit. dependet autem funibus medius ex trabe alia, uelut ex trætina, palis utrinque fultis bene fundatis. retrorsum aut magna uiroque multitudine repulsus, hisdemque simul rursus impellentibus missus, in fronte prominente ferro moenia percutit: nec est ulla tam ualida turris, aut murorum atque ambitus adeo latus, ut et si priores ictus fortiter sustinuerit, assiduos uincat. Ad huius periculum rei duci Romanos transire placuit, ut capere oppidum properanti, quoniam perniciose uidebatur obsidio, Iudæis minime quiescentibus. Itaque Romani quidem balistis ceterisque missilibus machinis, ut facilius ferirentur qui de muris obstare tentassent, propius adhibitis utebantur: neque sagittarii aut funditores longius aberant. cum uero ea causa muros nemo auderet ascendere, ipsi arietem applicabant, cratibus desuper itemque pellibus septum, tam pro sui defensione quam machinæ. Et primo quidem impetu moenia concussa sunt, clamorque oppidanorum, uelut iam capti essent, maximus factus est. Iosephus autem eundem locum sæpe feriri, neque multo post murum disturbatum iri prospiciens, quo commento uim machinæ paulatim falleret excogitauit. Saccos enim paleis confertos, quæ semper impetum arietis ferri uiderent, demitti iussit ex muro: ut eo modo secundi ictus erraret, aut etiam excepta uulnera laxitas frustraretur. Quæ quidem res multum Romanis moræ attulit, nam quocunque hi machinam conuertissent, contra illi qui super murum stabant, palearum traduentes saccos, ictibus supponebant: nihilque murus percussione ladebatur, donec etiam Romani aduersus hoc aliud machinati sunt. præteris enim comitis expeditis, in his summis falces quibus saccos abscinderent alligarunt. cum autem hoc modo efficax esset opus arietis, ac murus (quia recens ædificatus erat) ictibus cederet, quod reliquum erat, Iosephus eiusque socii ad ignis auxilium se contulerunt: accensumque totum quod aridæ fuerat materiæ, tribus ex locis pariter inflammant, unaque machinas et propugnacula Romanorum et aggeres concremarunt. Illi uero non sine malo subueniebant, audacia simul eorum territi, et ne adiumento essent, flammis proruentibus impediti, quæ aridum nactæ fomitem et præterea bitumen ac piecem, necnon etiam sulfur, opinione citius uolitabant, operaque Romanorum multo labore curata, unius horæ spatio pessum dederunt. Hic etiam uir quidam Iudæus, prædicatione ac memoria dignus inuetus est, Samæi filius Eleazarus, cui Saab Galilææ patria fuit. Is enim saxum ingens alte sublatum, tanta ui super arietem ex muro demisit, ut machinæ caput abrumperet, idque ex medijs hostibus saltu ad eos delatus auferret, nulloque metu reportaret ad murum. postremo tanquam signum quod terla mitterent, hostibus propositus, nudo corpore quinque sagittarum uulneribus fixus est: earumque nulla respecta, ubi murum ascendit, unde iam uideri ab omnibus poterat, sua audacia ibi constitit, contractusque dolore plagarum, cum ariete decidit. Post hunc fortissimè extiterunt duo fratres Netiras et Philippus de uico Rumæ, Galilæi. qui cum super milites decimæ legionis profuissent, tanto impetu uicque irruerunt, ut et aciem Romanorum perumperent, quinque aduersum ierant, omnes in fugam uerteret. præter hos Iosephus quoque et cætera multitudo, raptis ignibus machinas et refugia, cum operibus quintæ itemque decimæ, eius quæ terga dederat legionis, incendunt. ceteri autem qui mox consecuti sunt, et instrumenta et omne genus materiæ obruerunt. Rursus autem Romani sub uesperam, erectum arietem ad eam muri partem, quæ pridem quassata fuerat, appulere: ibique propugnatorum quidam Vespasiani plantam sagitta percussam leuiter uulnerat, quia uis terli spatio defecisset. Maximam tunc id Romanis perturbationem fecit. his enim qui propere aderant uiso sanguine perterritis, per omnem famam cucurrit exercitum: relictaque obediencia, plerique cum stupore atque formidine ad ducem belli concurrebant, et ante omnes Titus aderat, metuens patri. Vnde contigit ut et beneuolentia circa rectorem, et filij trepidatio confunderet multitudinem. facile tamen pater et timore filium, et perturbatione liberauit exercitum. superato enim dolore uulneris, et ab omnibus qui sui causa perterriti erant conspici studens, bellum in Iudæos sauius incitauit. nam uelut ultor quisque imperatoris omne periculum adire cupiebat, et clamore alius alium adhortantes, murum poterant. Iosephus autem eum suis, licet assidujs balistarum itemque tormentorum ictibus caderent, nequaquam tamen deterrebantur a muro: sed flammis et ferro et saxis eos appo-

De Eleazar
quodam for-
titudine insi-
gni.

Machinæ Ro-
manorum in-
censæ.

Vespasianus
uulneratur.

tebant, qui arietem protecti eratibus impellerent. Nihil autem aut parum proficiebant, cum sine intermissione procumberent in conspectu hostium positi, quos ipsi contra uidere non possent. nam & suis ignibus collucebant, tanquam si dies esset, & certum erat hostibus signum quo tela dirigerent: machinisque procul non apparentibus, missilia cauere non poterant. Ergo propterea tam catapultarum quam iaculorum ui simul multi transfigebantur: missa quoque machinis saxa & murorum minas auferebant, & frangebant angulos turrium. uirorum autem nulli tam fortiter constipati erant, ut non usque ad extremam aciem saxi magnitudine ac uiolentia sternerentur. Sciet autem aliquis, huius machinae uis quantum ualeat, ex his quae illa nocte contigerunt. in muro ciuitatis ex circumstantibus Iosepho, saxo percussio caput auulsum est, eiusque ad tertium stadiū ueluti funda excussa caluaria. Interdiu quoque praegnantis foeminae transiecto utero, ad dimidium stadiū infans abactus est, tanta tormento uis fuit. Ergo machinis terribilior erat impetus & missilium strepitus. crebri autem mortui, cum per muros deicerentur, sonabant. & acerbissimus quidem intus excitabatur mulierum clamor, extrinsecus autem occumbentium gemitus crepabant: totusque ambitus muri, ad quem pugnabatur, sanguine confluebat, iamque ascendere poterat congestione cadauerum. montes autem resonantes, multo amplius horrorem atque agebant: nec quicquam illi nocti defuit, quod uel auribus uel oculis terrorem posset incutere. Plurimi quidem pro lotapata decertantes, fortiter ceciderunt, plurimi etiam sauciati sunt, & tamen uix circa matutinas uigilias murus assiduis machinarum ictibus cessit. Tumque illi quidem corporibus atque armis eam partem quae deiecta fuerat, priusquam Romani pontes apponerent, munierunt.

¶ De iterata impugnatione Iotapathorum.

Caput X.

MAne autem Vespasianus ad occupandam ciuitatem iam ducebat exercitum, ex nocturno labore paululum recreatum. Idemque cupiens de conuulsa muri parte alios propugnatores depellere, equitum quidem fortissimos equis depositos trifariam collocat: recti armis dirutum latus undique obsiderent, contosque praetenderent, & cum pontes ad moueri coepissent, ipsi priores introirent: post illos autem pedites ualidissimos ordinauit. reliqua uero equitum multitudinem secundum muri spatium per montana loca distendit, ne quod fugiens excidium ciuitatis lateret. deinde qui hos sequerentur constituit sagittarios, paratas sagittas habere iussos: funditores quoque similiter, & appositos machinis. Alii autem integris muri partibus scalas applicare praecipit: ut qui hos prohibere tentassent, deiectae partis defensionem relinquerent, ceterique omnibus simul telis oppressi, uiolentiae irruptionem cederent. Iosephus autem hoc consilio cognito, per murum quidem integrum labore fatigatos itemque senes disposuit, quasi laedi non possent: in parte uero collapsa ualidum & potentissimum quendam: senesque ante omnes uiros, in quibus & ipse fuit, ad pericula subeunda sortitus est: hisque praecipit, ut agminis ululatus ne metu quaterent, aures obstruerent, contra sagittarum uero multitudinem communiti protegerent desuper scutis: paulatimque recederent, donec sagittarum pharetras exinanirent. Si uero pontes a Romanis apponerentur, ipsos profligare mandauit: atque hostibus per suam per sua instrumenta resistere, unumquemque uero ita certare debere, non quasi conseruandam tueres, sed quasi perditam iam patriam uindicaret, atque oculis suis proponere mactari senes ac liberos, coniugesque suas propemodum ab hostibus capi: uicque futurae cladis iam nunc collectam in autotes eius effundere. ita quidem in utroque disposuit. Ciuitatis autem uulgus imbellis, mulieres ac pueri, postquam oppidum triplici acie uidere circumdatum (nullus enim ad pugnam translatus fuerat a custodiis) strictisque gladiis ad partem muri deiectam hostes instare, armisque per montana loca omnia desuper collucere, atque Arabum quendam sagittariis tela suggerere, tunc extremo ululatu quasi capta urbe consonuerunt, non ut impendere mala, sed ut adesse iam crederes. Quare Iosephus mulieres, ne misericordia suorum animos effeminarent, intra domos cum interminatione concludit, filere iussas: ipse uero ad partem muri quae sibi obtigerat, transiit. & scalas quidem applicantibus animum non intendit, sed tantum speculabatur impetum sagittarum. Simul autem ac tubicines uniuersarum legionum consonuerunt, & grauiter infremuit exercitus: signoque dato, missis undique sagittis lux

Astutissimū
Iosephi consi-
lium.

Romani oleo
feruētī per-
funduntur.

obscurari cœpit: Iosephi socij memores præceptorum, & aduersus clamorem obstructis auribus, & contra sagittarum uulnera corporibus communitis, cum admouerentur pōtium machinæ, ipsi eas cursu, & antequam hostes pedem in his ponerent, occupant, eosq; ascendere nitentes prælio deturbant, uaria manuum itemq; animi facinora demonstrantes, & ne uel in extremis calamitatibus deteriores illis uiderentur, qui sine periculo fortes cōtra se essent, curabant. nec prius à Romanis diuellebantur, quàm uel caderent uel occiderent. Itaq; Iudæis perpetuo dimicantibus, cum nec unde mutarent propugnatores haberēt, defecsis autem Romanorum assidue substituerentur: proq; his quos uiolentia repulsi sent, alij succederent, inuicem se adhortari latera copulāt: protectiq; desuper longioribus scutis, inexpugnabilis globus effecti sunt: totaq; acie uelut uno corpore repellendo Iudæos, in muro iam pedem ponebant. Tum Iosephus, his rerum angustijs consilio necessitatis adhibito, machinis excogitandis cum desperatione stimulat: feruentiq; oleo perfundit milites iubet, scutorum coniūctione defensos. id autem Iudæi multi, qui & paratum haberent, & plurimū, cito Romanis infundunt, ipsis etiam in eos ahenis missis calore bullientibus. Hæc res Romanorum ardentium aciem dissipauit, & cum dolore sæuissimo deuoluebantur à muro. siquidem facile à uertice ad pedes usq; sub armatura oleum per totum corpus fluebat, carnemq; non secus ac flamma depascebatur, quod natura facile calesceret, seroq; pro sui pinguedine refrigeraret. thoracibus aut & galeis illigatis, incēdij fuga non erat. nūc autem salientes, nunc incuruati dolore, de pontibus decidebant, ad suos autem contranitentes tutò recedere non poterant, quoniam facile ab insequētibus uulnerabantur. Sed neq; Romanis uirtus in rebus aduersis, nec Iudæis prudentia defuit. Romani enim licet oleo perfusi mirabilia pati uiderentur, tamen in eos qui perfuderant ferrebantur, præcedentem quisq; incursando, tanquam ipse impetum retardaret. Iudæi uero progressum eorum dolo altero deceperunt, cum sceno græco decocto pontiū tabulata perfunderent, quibus illi dilabētes retrahebantur, ut neq; fugientium quisquam, neq; agredientium firmo posset eniti uestigio: sed alij quidem resupinati per ipsas pontium tabulas calcarentur, multi uero super aggeres deicerentur, & qui cecidissent, à Iudæis feriebantur: qui Romanis defilientibus conflictu iam liberi, facillime tela dirigebant. Cum autem multa milites mala in hac perpeti pugna dux uideret, sub uesperā eos reuocat, quorū non paucis trucidatis, plures sunt uulnerati. ex Iotapata uero sex uiris mortuis, plures q̄ trecenti sauci trāsati sunt. Hoc autem modo pugnatum est Iunii mensis die uigesimo. At Vespasianus, eorum causā quæ acciderant, consolatus exercitum, postquam ira uidit accessum, neq; tam exhortationem quàm opus deposcere, aggeres quidem altius tollit. tres uero turres quinquagenum pedum in excelsum iubet erigi, ferro undiq; rectas, ut & pondere stabiles essent, neq; ignibus expugnarentur: easq; super aggeres collocat, iaculatoribus & sagittarijs, itemq; leuioribus missilium machinis plenas, funditorū quoq; fortissimis. Qui cum non conspicerentur propter altitudinem turrium & loricas, ipsi eos qui super murum astarent facile conspicuos, telis feriebant. at illi cum neq; à uertice uenientes sagittas facile declinarent, neq; ulcisci possent quos non uiderent: altitudine quidem turrium, librata manu iacula superante; ferro aut, quo erant septæ, flammis obstante, ob hæc defensionem muri deserunt; oppugnationemq; tentantibus prompte occurrunt. Et Iotapatē quidem ita resistebant, quamuis multi in dies singulos occumberent, neque contra nullum quicquam hostibus facerent, quod eos sine periculo prohibere non poterant.

¶ Iaphæ expugnatio à Traiano & Tito.

Caput XI.

His autem diebus, Vespasianus ad finitimam quādam Iotapatæ ciuitatē euocatus, cui nomen est Iapha, nouas res affectantē, & propterea, quod Iotapatēnos p̄ter spem restitisse audierat, insolescentem, mittit eo Traianū decimæ legionis rectorē, dās ei duo milia peditum & equites mille. Ille aut cum oppidū contra expugnationē munitissimū reperisset (nam præter naturā qua tutū erat, etiam muro duplici cingebatur) habitatores uero eius uidisset paratos ad pugnam sibi obuios processisse, prælium cum his cōmittit, eosq; paulisper reluctatos, in fugā uertit, quos uestigijs consecuti Romani, exterioris muri ambitum quò confugerant, cum ipsis irrumpunt, secundum autem murū petentibus, ciues sui

claufere ciuitatem, metu scilicet, ne cum his rursus hostes intrarent. Profecto autem deus Galilaeae clades Romanis donabat, qui etiam tunc ciuitatis eius uniuersum populum exclusum moenibus proprijs, ad interitum hostibus dedit audissimis cadum. Multi enim simul ruentes ad portas, multumque nominatim praepositos inclamantes, inter ipsas praefectus mactabantur, quibus hostes unum murum, alterum ciues clauferant, & inter medios roacti murorum ambitus, multo quidem sociorum gladijs transfigebantur, infiniti uero a Romanis interficiebantur, ne ad ulciscendum quidem recepta fiducia. nam praeter hostilem metum, etiam domestica proditio eorum animos fregerat. Denique moriebantur, non Romanos, sed Iudaeos execrando, quoad omnes interiere numero hominum duodecim millia. Vnde Traianus uacuum esse ciuitatem pugnatoribus reputans, & si qui adhuc intus essent, nihilo eos ausuros esse existimans praetimore, imperatori excidium reseruauit, eumque per nuncios rogauit ut filium suum Titum mitteret, finem uictoriae impositurus. Ille autem laboris aliquid superesse ratus, cum milite filium misit, hoc est, quingentis equitibus & peditibus mille. Qui mature ad ciuitatem profectus, sic ordinauit exercitum, ut in laeuo quidem latere Traianum constitueret, ipse uero in dextro obsidione praeficeret. Itaque militibus scalas muris undique applicantibus, cum paulisper desuper Galilaei obstiterent, continuo moenia reliquerunt. Titus uero eiusque comites saltu demissi, mature ciuitatem obtinuerunt. Tumque uehemens cum his, qui se intus congregauere, pugna commissa est: nunc per angusta uiarum irruentibus ualidissimis, nunc foeminis ex tectorum culminibus, quae forte inuenissent, tela iactantibus. Et hoc quidem modo usque ad sextam horam sustinere conflictum, absumptis autem bellatoribus, caetera multitudo, & sub diuo, & per domos, senes pariter ac iuuenes mactabantur. Denique uiriliter sexus praeter infantes nullus remansit, qui cum mulieribus abducti sunt seruitio. Interemptorum quidem in ciuitate, & in primo congressu, numerus fuit quindecim millia: captiuorum autem duo millia centum triginta. Haec Galilaeae clades contigit quinto & uigesimo die Iunii mensis.

¶ De Samaritis a Cereale deuictis. Caput XII.

Sed ne Samaritae quidem alieni a calamitatibus remansere. Hi namque in monte Garizim, qui est illis sanctissimus, congregati, locis suis expectabant: belli autem minas eorum conuentus ac spiritus habere uidebatur: nec saltem uicinorum malis corrigebantur, sed inconsulta suarum uirium infirmitate, secundis Romanorum rebus exterriti, prona in tuum multum uoluntate pendebat. Vespasiano autem placebat motus antecapere, eorumque impetus praenire. Nam etiam praesidijs tota Samaritica regio cincta erat, tamen eorum multitudo qui coeant & conspiratio timebatur. Ea causa Cerealem quintae legionis rectorem, cum sexcentis equitibus tribusque peditum millibus mittit. Ille autem ad montem quidem accedere, praefectoque congregari nequaquam tutum esse duxit, quod hostes plurimi desuper essent: milites uero circunvallatis undique montis radicibus, tota eos die custodiebat. Euenit autem aquae tunc indigentibus Samaritis, etiam graues accendi aestus (erat enim tempus aestatis, neque se rebus necessarijs uulgus instruxerat) adeo ut nonnulli quidem una die siti morerentur, multi uero eiusmodi morti seruitium praefidentes, ad Romanos transfugerent, ex quibus cognito Cerealis, illos etiam huius adhuc perseuerarent, malis infractos, montem ascendit, & circum hostes exercitu constituto, primum eos ad foedera hortabatur, utque ut salui esse mallent rogabatur arma piecissent, tutos fore promittens. denique quia persuadere non posset, aggressus eos occidit omnes. Erant autem undecim millia & sexcenti. Haec Iunii mensis uigesimo & septimo die gesta sunt: atque his calamitatibus Samaritae oppressi sunt.

¶ Iotapatae excidium. Caput XIII.

Iotapatae autem diu durantibus, & praeter spem aduersa tolerantibus, quadragesimo quidem ac septimo die, Romanorum aggeres super murorum altitudinem sunt elati. quidam uero ad Vespasianum eodem die profugus uenit, paucitatem ciuium & infirmitatem simul eorum enuncians, quodque diuturnis uigilijs & praefectis assidujs consumpti, minime quidem uideri uim ferre possent, uerum dolo etiam caperentur, si quis instaret. circa extremam namque uigiliam, quando & malorum requiem habere uiderentur, & maxime defatigatos custodes matutinus somnus occupat, dormire eos dicebat, eademque hora inuadendos esse suadebat, Vespasiano autem, quia fidem nosset inter se Iudaeorum, quantaque

Titus cū ho-
stibus oppi-
dum capto.

superbia pœnas contemnerent, transfuga suspectus erat: nam & antea quidam ex Iotapata captus, omne tormentorum genus fortiter pertrulit, & cum ne flammis quidem coactus, quid intus ageretur, hostibus exquirentibus prodidisset, mortem deridens cruci suffixus est. Fidem tamen proditori coniectura faciebat, fortasse illum uera dicere: ipse autem nihil ex eius fallacia magnum sibi existimans esse metuendum, asseruari hominem iussit, & ad occupandam ciuitatem parabat exercitū. Hora igitur quæ fuerat indicata, silentio muros petebat: primusq; incedebat Titus cū uno è tribunis Domitio Sabino, paucis ex quindecima legione comitatus. Interfectis autem uigilibus, in ciuitatē ingrediuntur, & post eos Sextus Cerealis tribunus, & Placidus, subiectos sibi milites introducebant. Arce uero occupata, cum hostes in medio oppido uersarentur, iamq; plane dies esset, ne tunc quidem illi qui capti tenerentur, adhuc excidium sentiebant, multo labore somnoq; pariter dissolui. Et si quis euigilasset, nebula uisus eius hebetauit, quæ casu tunc plurima se circa oppidū fuderat, donec totus irrupit exercitus: soloq; malorū periculo exuscitati sunt, morientesq; demum se perisse crediderunt. Romanos autem memores quid obsidionis tempore pertulissent, neq; parcendi cuiquam, neq; miserendi quenquam tangebatur cura. sed ex arce plebem ad prona compulsum facillime trucidabant, ubi loci difficultas pugnacibus quoq; negaret copiam resistendi. uiarum namq; angustijs pressi, ac per decliua dilabentes, fluente desuper bello obtereabantur. Id multos etiam qui circa Iosephū lecti erant, ut manibus proprijs liberarentur incitauit. nam cum se uiderent Romanorum neminē posse occidere, ne Romanorum manibus oppeterent, prauenerunt: & in extrema parte ciuitatis congregati, semet interfecerunt. Quicumq; tamen uigilum primi captam ciuitatem senserant, in quandam turrē septentrionalem fuga recepti, aliquandiu quidem resistenterunt. deinde circumfusi hostium multitudine, sero dextras dedere: hisq; instantibus, mortem suam æquo animo præbuerunt. Potuissent autem incruento Romani obsidionis fine gloriari, nisi unus ex ipsis occidisset centurio, Antonius, peremptus infidijs. Nam quidam ex his qui ad speluncas confugerant (erant autem plurimi) rogabat Antonium, dextram sibi porrigere, ad fidem salutis ac præsidium, quo tutus ascenderet. cumq; is manum porrexisset incaute, hasta ille præuentum sub inguine perculit, statimq; confecit. Illo quidem die comparentem multitudinem peremere Romani. postea uero secutis diebus scrutando latebras, per cuniculos & speluncas in omnem seuebant ætatem, præter infantes ac scæminas. Itaq; captiui quidem mille ducenti congregati erant, quadraginta uero millia connumerata sunt excidij tempore pugnisq; superioribus mortuorū. At Vespasianus ciuitatem ipsam excindi iubet, castellaq; eius omnia exurit. Iotapata quidem ita deuicta est tertio decimo imperij Neronis anno, calendarum Iuliarum die.

¶ Quomodo Iosephus captus uitam suam redemerit facto & uerbis.

Caput. XIIII.

Romani uero Iosephum requirentes, & propriæ indignationis causa, & quod imperatori operæ precij uidebatur (captus enim, maxima pars belli esset) mortuos itemq; abditos rimabant. ille aut in exitio ciuitatis fortunæ quodā uisus auxilio, per medios se hostes surripuit, & in quendam profundū puteū saltu demissus est, cui amplius specus adiunctus erat à latere, quod supra scrutantes uidere nō possent: ubi quadraginta insignes uiros latitantes offendit, rerumq; utilium apparatū, qui non paucis diebus sufficeret. Hostibus autem oīa cōplexis, interdiu quidem se occultauit: nocte uero sursum ascendens, uigilias explorabat, ut fugeret. Cumq; omnia undiq; ipsius causa maxime custodirent, neq; fallendi spes esset, in speluncam ite: descendebat: biduumq; ibi delinuit. Tertia uero die, capta quadam muliere, quæ cum ipsis fuerat, indicatus est. Tumq; Vespasianus propere duos tribunos, Paulinū & Gallicanū, iussos pacem dare Iosepho, & hortari eū ut ascenderet, mittit. Quibus tū ille rogantibus, postq; ad eum uenerūt, fidemq; pro salute dantibus minime paruū. Ex his autē magis quæ pati meritis esset, qui plurima cōmisset, q̄ ex naturali mansuetudine rogantium, suspicionem colligens, uelut ad pœnam euocaretur, timebat: donec Vespasianus tertium quoq; tribunum Nicanorem, Iosepho notum, atq; olim confectum misit. Is autem, q̄ mite in eos Romanorum esset ingenium, quos semel subiugassent, referens, quodq; ipse Iosephus uirtutis causa magis admirabilis, q̄ inuisus ducibus haberetur

effectq; imperatori studium non cum ad supplicium ducere, quod etiam sine deditione si-
 bi liceret exigere, sed conseruare potius uirum fortem: his addebat, quod nec Vespasia-
 nus, si quid dolo moliretur, amicum ad id mitteret, ut rem optimā pessimā, hoc est, per-
 fidiaē præteteret amicitiam: neq; semetipsum illi, ut amicum falleret, obtemperaturum
 fuisse. Verum Iosepho etiam post Nicanoris dicta hæsitante, milites quidem irati, spelun-
 cæ ignem submittere properabant. sed retinebat eos belli ductor, uiuum Iosephum cape-
 re plurimi pendens. Nicanore autem uehementer instante, ubi etiam hostilis multitudi-
 nis minas comperit Iosephus, nocturna somnia reminiscitur, quibus ei deus & futuras lu-
 dæorum clades, & quæ Romanis essent euentura principibus, ostendit. erat autem inter-
 pretandis quoque somnijs idoneus, & coniectare quæ ambigue diuinitus dicerentur, sci-
 ebat: quia & sacros prophetarum libros nouerat, quod & ipse sacerdos esset, & parētibus
 sacerdotibus procreatus. Illa igitur hora quasi deo plenus, & recentium somniorum, quæ
 horrenda uiderat, simulacra mente cōplexus, occultas preces deo offert. Et quia Iudæo-
 rum, inquit, labefactari tibi rem creator placuit, fortuna uero ad Romanos tota migra-
 uit, animamq; meam, quæ futura prædiceret, elegisti, do quidem manus spōte Romanis,
 & uiuo. testor autem, quod non proditor, sed tuus minister ad eos ibo. Simulq; his di-
 ctis, Nicanori consentiebat. Verum qui unā confugerant Iudæorum, postquam intellexe-
 runt Iosephum rogantibus cedere, uniuersi circumstantes clamabant, cer te plurimum in-
 gemiscere leges patriæ: Vbi sunt, quæ Iudæis deus annuit, quibus mortem contemnentes
 animas indidit? Vita Iosephe captus es, lucemq; pateris intueri seruientem? quā cito tui
 oblitus es? quā multos pro libertate mori persuasisti? falsam profecto opinionem forti-
 tudinis habebas, falsamq; prudētia, si salutem apud eos speras, cum quibus ita dimicasti:
 aut si hæc etiam certa sunt, ab illis tamen te seruari cupis. Sed quamuis te Romanorum
 fortuna tui oblivione perfuderit, nos tamen patriæ gloriæ consulentes, & dexteram tibi
 & gladium commodabimus. Tu uero si quidem sponte moriāre, dux Iudæorum: si uero
 inuitus, proditor morieris. Vix hæc elocuti sunt, & intentatis ei gladijs, occidendum illū
 cōminabātur, si Romanis pareret. Timens igitur impetum Iosephus, & se dei præcepto-
 rum proditorem esse ratus, si ea non renunciaisset morte præuentus, argumentis eos phi-
 losophiæ necessario tractare incipit. Et quid enim tātopere, inquit, ò socij propriæ cædis
 auidi sumus? aut cur amicissimas inter se res, corpus & animam, in dissensionem uoca-
 mus? mutatum me esse quispiam dicet? sed Romani hoc sciunt. Optimum in bello mori:
 sed lege belli, hoc est, à uictoribus trucidari. Proinde siquidem Romanorum ferrum
 deprecor, uere meo gladio meaq; manu sim dignus. sin illi hosti suo parcendum putant,
 quanto iustius nos ipsi nobis pepercerimus? Quippe stolidum est ea circa nos admittere,
 pro quibus ab illis dissensimus. Pulchrum enim esse pro libertate mori, & ipse fate-
 or, pugnando tamen, & illorum manibus qui eam præripuere: nunc autem neque præ-
 lio nobis obstant, neque nos interficiunt. Itidem autem timidus est habendus, qui mori
 non uult cum opus est, & qui uult cum non oportet. Præterea quis nos metus prohibet
 ad Romanos ascendere? nempe mortis. Ergo eam quæ ab hostibus dubie suspecta for-
 midini est, eam certam ipsi nobis irrogabimus? Verum seruitutem dicet aliquis. Val-
 de quidem nunc liberi sumus. At uiri fortis est semet occidere. Imò uero ignauissimi
 quantum opinor. Nam & gubernatorem timidissimum puto, qui tempestatem metu-
 ens, ante uim turbinis nauem sponte submergit. Quin etiam propria manu perire, à cō-
 muni omnium animalium natura discrepat, eoq; modo in creatorē nostrum deum sum-
 mum scelus admittitur. Nullum est animal, quod ex industria uel per se moriatur. Siqui-
 dem naturæ lex ualidissima, ut uelint uiuere, in omnibus fira est: idcirco & qui nobis ad-
 mendum id putant, hostes ducimus: & quos nostros infidiatores putamus, pœna perse-
 quimur. Deum uero indigne ferre non arbitramini, cum donū eius homo despiciat? Ab
 illo enim accepimus ut essemus: rursumq; ut esse definamus, illi reddendum est. Corpora
 quidē cunctis mortalia sunt, ex caduca materia fabricata: anima uero semper immortalis
 est, deiq; particula in corporibus collocata. Si quis ergo depositū hominis furripuerit aut
 male tractauerit, pessimus statim ac perfidiosus habetur. Si dei depositum ex proprio cor-
 pore quis eiecerit, cum se latuisse quem læserit æstimabit? Et seruos quidem fugientes

Iosephus se
dedit.

ulcisci, iustum creditur, quamvis nequam dominos fugerint: ipsi vero deum fugientes & optimum deum, impie facere non uidebimur? An ignoratis quod eorum qui lege naturae uita exiunt, acceptumque deo debitum solvunt, cum id qui dedit recipere uoluerit, perpetua haec domusque ac familia stabiles sunt: pura autem & quae inuocantes exaudiant animae, retinent locum in caelo adepta sanctissimum, atque inde rursus, uoluentibus seculis, caelestia corpora iubentur incolere. Quorum uero manus in seipsum insanierunt, eorum animae in nebrofior Orcus suscipit. Pater autem illorum deus autores iniuriae per nepotes ulciscitur. Hinc & deo iniustum est, & a sapientissimo legis nostrae conditore coercetur. Denique si qui se occiderint, apud nos quidem usque ad solis occasum insepultos abijci decreuimus, cum etiam hostes sepeliri fas esse ducamus; apud alios autem & dextrae iubentur abscindi eiusmodi mortuorum, quae in ipsos armatae sunt: quoniam ut corpus ab anima, ita manus est a corpore alienam existimarent. Pulchrum est igitur, o socii, iusta sentire: neque humanis modis addere, ut creator omnium impietate laedamus. si salui esse uolumus, salui simus. nec enim salus apud eos ignobilis est, quibus tantis uirtutem operibus demonstramus. si mori placet, ab his occidi perpulchrum est qui nos ceperint. Non migrabo ego in locum istum, ut ipse mei proditor sim. multo enim stolidior sum, quam qui ad hostes ultro profugunt, siquidem illi salutis suae causa id faciunt: ego uero interitus, & quidem mei. Romanorum tamen insidias uotis expeto. nam si me & post iunctas dextras perimant, magnanimo paratoque moriar, mendacii perfidiam pro uictoriae solatio mecum auferens. Multaque dem in hunc modum Iosephus, ut a caede propria socios dehortaretur, dicebat. Illi autem obstrictis auribus desperatione, qua se iamdudum morti deuouerant, concitantur: & alij ab unda cum gladijs accurrentes, ignauiam exprobrabant, & quasi cum mox percussurus, quisque adoriebatur. Ille autem cum alium nominatim uocaret, alium uultu ducis intueretur, alterius dexteram prehenderet, alium precibus exoraret, uaria mentis affectione (ut in tali necessitate) distractus, ferrum omnium a caede sua prohibebat, non secus ut ferae bestiae circumclusae, ad eum semper qui se contingeret, ora conuertens. Illorum autem, qui duci in extrema quoque clade reuerendum putabant, debilitabantur dextrae, gladiique de manibus elabebantur: multi cum manus ei afferrent, sponte frameas dimittebant. Iosepho autem non defuit in desperatione consilium, sed fretus dei providentia, salutem in periculum mittit. Et quoniam mori decretum est, inquit, agite, caedes mutuas sortiamur: & cui obtigerit, manus sequentis occumbat, atque ita omnium fortuna perambulet, neque sua se quis dextera feriat. iniustum enim ceteris interemptis, ex alijs quenquam, si poenituerit, saluum esse. Visus est uera dicere, & quod persuasit agitur: ut fors cuique obtigit, paratam ei qui sequeretur necem suam praebebat, quasi mox etiam duce perituro. cum Iosepho enim perire, uita dubius aestimabant. Remansit autem ipse cum altero, siue fortuna dici poterat, siue dei providentia. Consultoque prospiciens, ne uel forte grauaretur, uel si nouissimus recessisset, gentilis caede pollueretur: illi quidem, fide interposita, ut uiuere persuasit, ipse uero hoc modo & Romanorum & domestico bello liberatus, ad Vespasianum per Nicanorem duxbatur. Omnes autem Romani uisendi eius gratia occurrebant, & cum se circa ducem premeret multitudo, uarius tumultus erat: his exultantibus, quod captus esset, alijs minitantibus, nonnullis autem propius eum uidere certantibus. Et qui longius quidem aberant, hostem interficiendum esse clamabant: qui uero propius erant, facta eius reputantes, mutatione stupescabant. Rectore autem nemo fuit, qui licet ante irasceretur nomini eius, uiri aspectu non mitior factus sit. Titum uero praeter alios & fortis Iosephi animus in calamitatibus, & aetatis eius misericordia capiebat: qualisque pridem fuisset in praelijs reminiscens, & qualis nunc sit in hostium manibus positus intuenti, succurrebat quanta esset fortunae potentia, quamque uelox belli momentum. humanarum autem rerum nihil firmum atque perpetuum, quamobrem multos ad miserationem Iosephi pertraxit: plurimaque salutis eius pars Titus extitit apud patrem. Vespasianus tamen, quasi missurus cum Caesari, ut cautissime custodiretur praecipit. Quo audito, Iosephus aliquid ei soli se dicere uelle ait. Summorumque ab illo omnibus alijs praeter filium Titum, ac duos amicos: Tu quidem, inquit, Vespasiane, tantum hoc putas, Iosephum te habere captiuium, ego autem maiorum ad te nuncios uenio, praemissus a deo; alioquin Iudaeorum legem sciebam, & quemadmodum ducesque

Iosephi praesagium.

exercitus mori deceret. ad Neronem me mittis? quid ita? quasi qui Neroni usque ad te successuri sunt, maneant. Tu es Caesar Vespasiane & Imperator, atque hic filius tuus: me autem colligatum archius tibi asseruato: nam dominus quidem non mei solius es tu Caesar, uerum etiam terra marisque, ac totius hominum generis. me autem ad maiorem poenam custodiri oportet, si ex tempore & subito in dominum ista confingo. His dictis Vespasianus statim quidem fidem non habere uidebatur, eoque Iosephum existimabat salutis gratia comminisci. paulatim uero ad credendum impellebatur, iam pridem illum excitante ad imperium deo, sceptraque multis prae monstrante alijs portentis. Sed & in alijs uerum esse Iosephum deprehenderat. Altero namque amicorum qui secretis intererant, admirari dicente, quemadmodum (nisi haec deliramenta sint) neque Iotapatenis de excidio, neque sibi de captiuitate quicquam diuinasset, ut a se iram depelleret: Iosephus Iotapatenis ait se praedixisse, quod post diem septimum & quadagesimum eos maneret exitium, quodque ipsi Romani uiuum essent in custodia retenturi. Haec in secreto quaesita, Vespasianus ubi uera esse comperit a captiuis, etiam quae se dixisset credibilia coeperat existimare: sed neque custodiam Iosepho nec uincula remittebat, uestimentis autem alijsque muneribus eum donare benignissimeque fouere non desinebat, etiam Tito magnam honori eius operam commodante. Quarto autem die mensis Iulij Vespasianus in Ptolemaida reuersus, inde in loca maritima Caesaream peruenit, Iudaeae maximam ciuitatem, & quae maiorem incolarum partem Graecos haberet. Igitur & exercitum & rectorem indigenae omni fauore ac benignitate suscipiunt, affectu quidem quo Romanos diligerent, plus autem illorum qui excisi fuerant odio: unde etiam multi simul, ut de Iosepho supplicium sumeret, cum clamore precabantur. Vespasianus autem de ista quidem petitione, uelut ab inconsulta multitudine oblata, nihil respondendo dissoluit. legionum uero duas quidem hyematum apud Caesaream posuit, quod opportunam uideret esse ciuitatem. Decimam uero & quintam Scythopolim misit, ne totius exercitus molestia Caesaream premeret. Erat autem illa quoque aprica per hyemem, quantum aestatis caloribus aestuosa, ut in planitie sita atque maritima.

Item aliud

Caesariensis
odium in Iosephum
septimum.

Ioppe denuo capitur. Caput XV.

DVm haec autem aguntur, collecta non exigua multitudo, qui uel ab hostibus seditione defecerant, uel ex ciuitatibus euersis effugerant, Ioppen sibi receptaculo renouant, quam antea uastauerat Cestius. Et quia terra quam uastauerat arcebantur, migrandum in mare censuerunt, ac piraticis nauibus fabricatis, in Syriam ac Phoenicem, itemque in Aegyptum commeantes plurimos latrocinij praedabantur, omnibusque nauigij inuium faciebant illarum partium pelagus. Sed Vespasianus cognito quid constituisent, equites in Ioppen necnon & pedites mittit. hisque nocte in ciuitatem, quod incustodita erat, ingressi sunt. Eius autem habitatores, postquam irruptionem praesenserant, ne tunc Romanos arcerent, metu deterriti, naues fuga petierunt, & in his, ultra contiguum sagittae spatium, pernoctauere. Cum uero Ioppe natura esset importuosa (namque in asperum ceteraque arduum litus definit, ac summis utrinque cornibus leuiter incuruum, quae ualde supersunt, & ingentibus procellis pelagus turbant: ubi etiam nunc Andromedae catenarum signis extantibus, fabulae ueteris fides ostenditur: aduersus autem aquilo feriens littora, summos in obiectas cautes fluctus affligit, solitudineque intutionem efficit stationem) in eo salo fluctuantibus Ioppenis, prima luce uiolentus, quem illac nauigantes Melamboream uocant, flatus incubit, & alias quidem naues inter se, alias uero collisit in scopulos. multae autem cum magna ui aduerso aestu niterentur ad pelagus (nam & litus saxis infestum, & hostes in eo constitutos timebant) sublatae in sublime gurgite mergebantur. & neque fugae uspiam locus erat, neque manentibus spes salutis, cum & mari uentorum, & ciuitate Romanorum uolentia pellerentur. itaque multi ululatus collis nauibus audiebantur, & multi crepitus fractis. Ioppenorum autem fluctibus pars obrupti, pars naufragijs implicati moriebantur. nonnulli autem ferro se interficientes, uelut id satius esset, mare praeueniebant: plurimi autem euecti fluctibus, scopulis carpebantur, ut & pelagus sanguine redudaret, omnisque ora maritima cadaueribus oppleretur, cum etiam ad litus appulso, in eo stantes Romani milites trucidarent. eiectionum autem corporum quatuor millia ducenta fuerunt. Iam captam nullo praelio ciuitatem Romani funditus erunt. Ioppe quidem hoc modo breui

Ioppes fata.

tempore bis à Romanis excisa est. Vespasianus autem, ne rursus eo piratae conflueret, castris in arce munitis, ibi cum peditibus paucis equitatum reliquit: ut hi quidem locis suis manentes, eadem castra defenderent: equites uero omne circum territorium peragrantes ad fines Ioppes, uicos & oppidula simul exureret. Illi igitur praeceptis obediētes, in dies singulos incurfando, excindebant totas regiones atque uastabant. Vbi uero Iotapatae apud Hierosolymam casus nunciatus est, primo quidem plurimi et pro magnitudine calamitatis, & quod nemo qui se uidisse diceret quae iactabantur aduenerat, non credebant: nec enim uel nuncius aliquis superfuerat: sed ipsa per se fama excidii praedicabat, uelox nuncia tristitia paulatimque per finitimos ueritas ambulabat, & apud omnes ambiguitate censorior habebatur. quinetiam rebus gestis plura quae facta non erant, affingebantur: & in excidio ciuitatis peremptus dicebatur esse Iosephus: quae res maximo luctu repleuit Hierosolymam: & per singulas domos itemque cognationes, amissorum quisque lugebatur à suis luctus uero ducis publicus erat. & hi quidem hospites, alij propinquos, amicos alij, nonnulli etiam fratres flebant: Iosephum autem uniuersi, adeo ut per dies triginta nunquam lamenta in ciuitate cessaret, magnaque mercede conducerentur tibicines naniarum. Tempore autem ueritate reuelata, ubi de Iotapata quidem ut res habebat, fictum uero quod de Iosephi morte uulgabat, eumque uiuere & cum Romanis esse copertum est, ac supra captiui fortunam à ducibus honorari: tantam in eum uiuum iracundiam, quantam prius cum mortuum crederent beneuolentiam, conceperunt. Et ab alijs quidem ignauia, apud alios prodicionis arguebatur: totaque in eum ciuitas plena erat indignatione atque conuictis. Vltro autem his uulneribus excitabantur, magisque accendebant rebus aduersis: & offensus quae prudentibus ne similia perferant, cautionis & custodiae causam praebet, ad alias calamitates tanquam stimulus incitabat: & malorum semper incipiebat ex fine principum. denique maiore in Romanos impetu ferebatur, uelut in Iosephum pariter uindicaturi, Hierosolymorum quidem habitatores eiusmodi turbis agitabantur.

Deditio Tiberiadis. Caput XVI.

Vespasianus autem studio uisendi regni Agrippae (nam & ipse rex inuitabat, rectorum cum exercitu simul paratus accipere domesticis diuitijs, ac per eos agras partes regni compescere) motis ex Caesarea maritima castris, in eam quae Philippi dicitur, Caesaream demigravit: ibique per dies uiginti milite recreato, ipse quoque rerum gestarum gratias deo referens, in epulis erat. Postquam uero Tiberiada quidam nouas res cupere, ac deficere Tarichaeas audiuit (ad regnum autem Agrippae utraque pertinebat) decreto apud se undique Iudaeos excindere, opportunum esse credidit aduersus eos exercitum ducere, simul ut Agrippae hospitio uicem repederet, potestati eius ciuitatibus creditis. Igitur filium suum Titum in Caesaream, ut inde militem Scythopolim traduceret, mittit. Hac autem ciuitas Decapoleos maxima, & Tiberiadi uicina est. Quod cum ipse uenisset, ibi filium praestolabatur. Deinde cum tribus ultra legionibus progressus, ad trigesium à Tiberiade stadiis, in quadam mansione conspicua nouarum rerum studiosis, cui nomen est Enabris, castra ponit: atque hinc decadarchum Valerianum cum equitibus quinquaginta mittit, qui pacifico sermone oppidanos alloqueretur, & ad fidem inuitaret. audierat enim, quod pacem populus desideraret: à nonnullis autem ad bellum eum cogentibus, seditionem pateretur. Itaque Valerianus ubi muro appropinquauit, & ipse de equo desilire, & suos comites idem facere iussit, ne laceffendi praelij causa potius uenisse uideretur. Sed priusquam uerbum faceret, armati excurrere in eum seditiosi, qui erant ualidiores, rectore quodam nomine Iosue, Tobiae filio, latrocinialis agminis principe. Valerianus autem, neque praeter mandata duces praelio congredi tutum ratus, etiam si de uictoria certus esset: pugnamque periculosam esse, si cum multis pauci, & instructis imparati confligerent, inopinata praeterea Iudaeorum stupefactus audacia, & ipse pedes refugit, & quinque alij similiter equis relictis: quos Iesus eiusque socii, ueluti pugna non infidijs captos, laeti in oppidum adduxerunt. Id autem ueriti seniores, & qui eminere in populo uidebantur, in Romanorum castra profugiunt: adhibitoque sibi rege, ad Vespasiani genua suppliciter accidunt, ne se despiceret obsecrantes ne uel quae paucorum esset, totius esse ciuitatis insaniam existimaret: sed populo parceret, qui

Tiberiadis
deditio.

Semper amica Romanis sentiret: magisq; ultri iret defectionis autores, à quibus ipsi olim ad foedus uenire properantes, nunc ulq; ne id facerent asseruati fuissent. His eorum precibus, quanquam toti ciuitati propter equorum rapinam infensus esset, indulgit. nam & Agrippam uidebat eius oppidi causa trepidare. Fide autem per eos populo data, Iesus eiusq; socij, nulli sibi non esse rati apud Tiberiada consistere, ad Tarichas confugit. Posteroq; die Vespasianus in arcem praemittit cum equitibus Traianum, qui multitudinem, an omnes pacē cuperent, experiretur. cognito autem populum eadem sentire quā suppli- ces, ad ciuitatem ducebat exercitum. Illi autem portis ei patefactis, cum faustis ominatio- nibus obuiam prodeunt, salutis datorem ac benemeritum acclamantes. Cum uero mili- tem angustū aditus remorarentur, murorum partem dirui Vespasianus ex meridiano la- tere iussit, eoq; pacto dilatauit ingressum: ut praeda tamen & iniurijs abstineret, in gratia regis edixit: eiusdemq; causa muris pepercit, spondentis habitatores eius posthac cum re- liquis fore concordēs: alijsq; modis malis affectam ciuitatem ex dissensione recreauit.

¶ Tarichæarum obsidio. Caput. XVII.

DEinde ab ea digressus, inter ipsam & Tarichas castra posuit, muroq; firmauit, bel- li sibi moras illic fore prospiciens: quod omnis turbatū cupiens multitudo ad Tari- chas cōflueret, munitione confisa ciuitatis, & lacu qui Genesar ab indigenis appellat. Etenim ciuitatem ita ut Tiberias sub monte positam, qua lacu non alluebatur, undiq; mu- ro ualidissimo, sed minore tamen quā Tiberiada, Iosephus cinxerat. nam illam quidem in principio defectionis, pecuniarum itemq; uirium copia cōmunerat: Tarichæis uero largitatis eius reliquiae profecerunt. Scaphas autem plurimas in lacu paratas habebant, ut in eas uidelicet, si terrestri praelio uincerentur, refugerent: simulq; ad nauale bellum, si opus esset, instructas. Romanis autem castra munientibus, Iesus eiusq; socij neq; multitu- dine hostium neq; disciplina militiæ perterriti, cursu in eos irruūt: primoq; impetu disie- ctis muri fabricatoribus, ac parte aliqua ædificij dissipata, ubi armatos congregari uide- runt, anteq; mali aliquid paterentur, ad suos refugiunt: eosq; insecuti Romani, ad nauigia cōpulere. Et illi quidem tantum prouecti, unde Romanos cōtingere missilibus possent, ancōras iaciunt: & sicut acies assolent, densatis inter se nauibus, aduersus hostes in terra constitutos, nauali praelio decertabant. Audito autem Vespasianus magnam eorum mul- titudinē in proxima ciuitati planitie congregatam, filium suum cum sexcentis equitibus selectis eo mittit. Qui cum infinitum hostium numerum reperisset, patri quidem maioris- bus auxilijs opus esse mandauit. Ipse uero equitum plerosq; etiam priusquam subsidia ue- nirent alacres esse uidens, cum nonnulli eorum multitudinem Iudæorum formidarent, unde exaudiri posset constitit: & o Romani, ait, pulchrū est nanq; in principio sermonis admonete uos generis uestri, ut qui cū quibus pugnaturi simus sciatis: nostras enim ma- nus nemo unq; toto orbe hostis ullus euasit: Iudæi uero, ut etiam pro his dicamus aliquid, ad hoc usq; tempus uicti non defatigantur: itaq; oportet illis in aduersis rebus cōstanter dimicantibus, etiam non in secundis perseverantius laborare: aperta quidem fronte uo- bis plurimum alacritatis inesse conspiciens, gaudeo: uereor autem, ne cui uestrum tanta timorem multitudo hostium latenter incutiat. Igitur quisq; iterum cogitet, qualis cum quibus decertabit: quodq; Iudæi, licet satis sint audaces, mortemq; contemnunt, incompo- siti tamen bellorumq; imperiti sunt, uulgus recte potius quā exercitus appellandi. de uestra uero peritia atq; ordinatione referre quid opus est. Nempe idcirco soli armis exer- cemur, pacis etiam tempore, ut ne in bello nos cum hostibus numero conferamus. nam quod perpetuæ militiæ commodum, si pares cum rudibus congregiamur? Quin reputa- te, quod armati cum inermibus, & equites cum peditibus, & ducis tuti consilio, cum ua- gis neq; rectorem habentibus decertabitis: quodq; nos hæc uirtutes multo plures efficiāt, multum autem uitia de hostium numero detrahant. Nec sola hominum multitudo, quā uis pugnacissimi fuerint, in bello obtinet: sed etiam si uel in paucis sit fortitudo. hi enim & ordinari faciles sunt, & sibi met subuenire: numerosæ autem copiæ plus incommodi ex se metipsis, quā ex hostibus capiunt. Itaq; Iudæos audacia & ferocitas ac desperatio siue mē- tis seuitia ducunt: quæ rebus secundis aliquantum ualent, minimis uero offensionibus ex- tinguuntur, nos autem uirtus regit, & morigera uoluntas, itemq; fortitudo, quæ & in

Vespasianus
à Tiberiensi-
bus recipi-
tur.

Vespasianus
mouet exer-
citum contra
Tarichæos.

Oratio Titī
ad milites.

prospera fortuna uiget, nec ad finem usque inter aduersa decipitur. Ad hoc maiores nobis sunt, quam ludæis, causæ certaminis. nam si illi pro libertate ac patria belli pericula sustinent, quid est nobis incluta fama præstantius? Ne post orbis terræ imperium uideamur hostium aduersariorum loco ludæos habere? Præterea confiderate, quod ne patiendi quidem alicuius intolerabilis mali metus est. multos enim eosque in proximo adiutores habemus. Rapere autem uictoriam possumus: & quos à patre mitti nobis speramus auxilio, conuenit antecapere, ut & maior sit, & socium non habeat uirtutis effectus. Equidem patro nunc de me ac patre meo uobisque pariter iudicium fieri, si ille quidē rebus ante gloriose gestis dignus fuit, ego uero eius sum filius, uosque milites mei. nam illi uincere consuevit. ego uero reuerti ad eum perpetiar uictus: quo pacto autem uos non puduerit, dum uestro periculis occurrente, non superare? appetā enim pericula, mihi credite, primusque in hostes irrupiam. nemo autem uestrum à me discesserit, persuasum habens, impetum meum sustentari ope diuina: & manifestissime præsumite, quod multo plus mixti hostibus efficiemus, quam si extrinsecus pugnaremus. Postquam Titus hæc persequutus est, diuina quædam alacritas militibus incidit. Et quia Traianum aduenire cum CCC. equitibus ante prælium contigit, ægre ferebant, tanquam minueretur uictoria societate. Misit autem Vespasianus & Antonium Silonem cum duobus millibus sagittariorum, ut occupato monte, qui ex aduerso erat oppido, murorum propugnatores repellerent. Et ab illis quidē ita ut præceptum fuerat, circumuenti sunt, ex ea parte subuenire tentantes. Titus autem prius perrexit citato equo in hostes, & post eum cæteri cum clamore, tanto spatio fusi, quantum aduersa acies occupauerat. unde multo etiā plures quam erant apparuerunt. ludæi uero, licet incurso eorum & disciplina conterriti, paulisper quidem primos sustinere cōgressus. Percussi autem contis, equorumque impetu deturbati, conculcati conculcabantur: atque ita multis passim peremptis disperduntur, & in ciuitatem, ut quisque uelocitatis habebat, effugiunt. Titus autem aliquos à tergo instans, alios per transitum occidebat, nonnullos cursu antecapiens, ictu ora transuerberabat. multos autem, alium super alium lapsos inuoluens, conficiebat: omnesque ad moenia confugientes præueniens, detorquebat ad campum, donec uel multitudinis elapsi, in oppidum confugerunt. Excepit autem illos acerba dissensio, namque indigenis, & fortunarum suarum & ciuitatis gratia, & ab initio bellum gestum, maximeque quod male pugnatum fuerat, non placebat. sed populus aduenarum qui plurimus esset, uim adhibebat, & inter se discordantium clamor erat, ueluti iam arma caperent. Quibus auditis, nec enim procul à muris aberat, Titus exclamat: Hoc tempus est, quid moramur commilitones? deo nobis dedente ludæos, suscipite uictoriam. Non auditis clamores? qui manus nostras euasere, discordant: habemus ciuitatem, si modo properamus. Veruntamen cum uelocitate animis opus est. nihil enim magnum effici sine periculo consueuit. non solum autem hostium concordiam, quos cito necessitas in gratiam reuocabit, sed etiam nostrorum auxilia præuenire debemus: ut præter uictoriam, qua tantas copias pauci superamus, etiam ciuitate soli potiamur. Simul his dictis conscendit equum, atque ad lacum decurrit, & per eum propere ciuitatem ingreditur, quem cæteri consecuti sunt. paucior autem eius audaciæ, murorum defensores inuasit. Et pugnare quidem, uel prohibere uenientem, nemo sustinuit. relictis autem excubijs, Iesus quidē cum socijs in agros effugit: alij uero decurrentes ad lacum, in manus hostium contra uenientium incidebant. machabantur autem alij cum scaphas scandent, itemque alij, cum iam prouectas assequi natando conarentur: plurimaque per ciuitatem fiebat hominum cædes, aduenarum quidem resistitium, qui non effugissent: indigenarum uero sine pugna, quoniam spes eos foederis, & conscientia quod belli consilium non habuerant, à prælio deterrebat: donec Titus nocentibus interemptis, miseratus indigenas, ab internecione requieuit. At qui in lacum confugerat, ubi ciuitatem captam uiderunt, quam longissime ab hostibus recesserunt. Titus uero missis equitibus res gestas patri nunciat. Quibus ille cōpertis, quod necesse fuit, & filij uirtute admodum lætus, & facinoris claritudine (maxima enim belli pars uidebatur exempta) quidē statim circundari ciuitatem custodibus iussit, ne quod ex ea subterfugeret, cædemque eaderet. postero autem die cum descendisset ad lacum, rates aduersus illos, qui eo refugerant, fabricari iussit: quæ tam materiæ copia, quam artificum multitudine mature contextæ sunt,

Iesus cum alijs
fugit.

Ceduntur
Tiberi à Tito

De lacu Genesar, & fontibus Iordanis.

Caput XVIII.

Lacus autem Genesar quidem à terra continente appellatur. quadraginta uero stadiis in latitudine patens, centumq; in longitudine, aquæ dulcis est atq; potabilis. Palustri enim crassitudine tenuiores habet latices: & undiq; in littora ac arenas desinens, purus est, ac præter hoc temperatus ad hauriendum, & fluuius quidem siue fonte lenior est, semper autem frigidior, quam lacus diffusio patitur, manet: æstiuusq; noctibus eius aquæ sub diuo perflata, nequaquam æstibus cedunt: id enim facere indigenis moris est. Varia aut sunt in eo piscium genera, ab alterius loci piscibus tam sapore q̃ specie discreta: mediusq; fluuius Iordane secatur. Cæteræ Iordanis fons Paniū esse uidetur: sed re uerā huc terra conditus fertur ex ea quæ uocatur Phiale. Hæc aut est, quā in Trachonitidem ascenditur ad centesimum uigesimalium stadium à Cæsarea, ad dexteram non longe à uia. Et proprie quidem ex rotunditate Phiala dicitur lacus, rotæ speciem præferens. semper aut intra eius labra cohibetur unda, nunq̃ deficiens uel exuberans. Cumq; interim hoc esse Iordanis principium nesciretur, à tetrarcha quodam Trachonitidis Philippo deprehensum est. Is namq; missis in Phialen paleis, inuenit eas apud Paniū redditas, unde antea fluuius nasci credebatur. Naturalis quidem pulchritudo Pani, regis opibus & Agrippæ diuitiis magnificentius accurata est. Manifestum aut flumen Iordanis ex hoc antro incipiens, Sermechonis quidem lacus paludes secat cœnolas: centum autem uiginti alijs præteritis stadiis, post oppidum Iulida, Genesar lacum medium transiens, deinde multam per solitudinem in Asphaltiten lacum exit. Ad Genesar uero lacum eiusdem nominis terra prætendit, natura simul & pulchritudine admirabilis. Nulli enim ipsa pro hubertate sui negat arbutū, totamq; plantis consueuere cultores. cæli uero temperies etiam diuersis aptissima est. nuces enim, quæ arborum maxime frigoribus gaudent, infinitæ fioreunt: ubi etiam palmæ, quas nutrit calor æstiuus: has iuxta ficus & oleæ, quibus aura mollior destituta est, ut naturæ magnificentiam hanc esse quis dixerit, uim adhibentis ut in unum conueniant inter se repugnantia, anniq; temporum contentionem bonam, ueluti singula peculiari studio terræ fauerent. non enim solum nutrit præter opinionem poma uaria, sed etiam seruat, egregia quidem, & quodammodo regnātia. Vuas sanè & caricas sine intermissione decem mensibus suggerit, cæteros uero fructus, anni spatio senescentes. Nam præter aeris lenitatem, & fonte quoq; irrigatur huberrimo, qui Capernaum ab indigenis appellatur. Eum nonnulli uenam esse Nili fluminis opinantur, quod similes coracino Alexandrino generat pisces. Longitudo autem regionis secundum littora cognominis lacus triginta stadiis extenditur, & latitudo uiginti. Hæc quidem natura eiusmodi est.

Mira fertilitas terræ Genesaræ.

Fons Capernaum.

¶ Taricheorum excidium.

Caput XIX.

Vespasianus autem perfectis ratibus, imposita manu militum, quanta in eos qui lacum effugerant satis esset, unā prouehitur. Illi autem neq; compulsi ad terram euadendi facultatem habebant, infestis omnibus, neq; nauali bello pari conditione pugnandi. nam & scaphæ parue, atq; piraticæ aduersus rates infirmæ erant: & cum pauci singulis ueherentur, cunctis simul instantibus Romanis appropinquare metuebant. Veruntamen citi rates nauigando, nonnunq̃ etiam propè accedēdo, lapidibus Romanos eminus appelebant, aut cominus etiam iritando feriebant: plus autē ipsis utroq; modo nocebatur, nec enim saxis quicquam præter crebros sonitus agebant, qm̃ contra septos armis iaciebantur, contiguiq; sagittis eorum efficiebantur, & si accedere propius ausi fuissent, priusquam facerent aliquid, patiebantur, cumq; ipsis nauigijs mergebantur. Multos aut uulnera inferre tentantium, qui pilis cōtingi possent, alios defiliendo in scaphas Romani gladijs transfigebant: nonnullos, concurrentibus inter se ratibus in medio deprehensos, cū nauiculis capiebant. Submersorū aut qui capita sustulissent, aut sagittis pueniebantur, aut ratibus occubabatur, & si desperatione compulsi inimicis adnatate tentassent, eis uel manus uel capita truncabantur, plurimusq; passim ac uariis erat interitus eorū, donec in fugā uersi, cæteri terræ appulsi sunt, circumclusi nauiculis suis. Exclusi aut multi quidem in ipso lacu telis cōfigebantur: multos uero in terram egressos peremerunt Romani. Mixti aut sanguine, plenumq; cadaueribus cerneret totū lacū. nullus enim saluus euasit. Acerbus aut secutis diebus odor illā regionē oppressit & facies, nam littora quidē naufragijs simul plena

erant, & corporibus tumidis. calescentes autem ac tabefacti mortui, caeli tractum cor-
rūpebant, ut nō Iudæis solū ille casus miserabilis uideretur, uerumetiam autoribus ipsius
esset inuisus. Iste qdem illius praelij naualis exitus fuit. Perierunt cum his, qui pridem in
ciuitate cecidere, sex millia & quingenti. At Vespasianus, pugna pacta, pro tribunali apud
Tarichæas residens, aduenam populum ab indigenis secernebat, qui autor belli extitisse
uidebatur, & an hi quoq; seruandi essent, cum rectoribus deliberabat. his autem affirmat-
ibus eorum liberationem detrimento futuram: nec enim dimissos quiescere posse homi-
nes, q & patrijs carerent, uimq; adhibere ac bellum inferre possent ad quos confugissent,
Vespasianus salute quidem indignos esse eos, contraq; seruatores suos nouerat euasuros,
sed de eorum mortis genere cogitabat. Nam si ibi occiderentur, non per pessuros suscipi-
batur indigenas, tot apud se supplices obruncari: fideq; interposita deditis uim pigeat
afferre: uerum ab amicis superabatur, nihil in Iudæos non licere dicentibus, quodq; utile
esset, honesto debere præponi, cum utrunq; obtineri non posset. Indubitata igitur conce-
ssa licentia, solo eos itinere, quod Tiberiada duceret, exire pmisit. Cumq; illi facile his qua
cupierant credidissent, & quō iussum fuerat comitati, neq; pecunijs suis quicquam metu-
entes abirent: totam ad Tiberiada usque uiam Romani, ne quis euaderet, occupauerunt,
eosq; in ciuitatem conclusos, mox insecutus Vespasianus omnes in stadio constituit. Et se-
niores quidem cum imbellibus, qui mille ducenti erant, iussit occidi: iuuenum autem ua-
lidissimos sex millia lectos, ad Isthmon Neroni transmisit. ceteram uero multitudinem
triginta millia & quadringentos uendidit, præter alios quos Agrippæ donauerat. nam
his qui ex eius regno essent, facere quod uellet ipse permisit. uerum & istos rex uendidit.
Reliquum uulgus erant Trachonitæ & Gaulanitæ & Hippeni, pluresq; Gadaritæ, sediti-
osi & fugitiui, & quibus probra pacis bellum conciliant, capti sunt autem sexto idus Se-
ptembris.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO IV

DAICO LIBER IIII.

Obsidio Gamalensium.

Caput I.

Gamale situs

QUICVNQVE autem Galilæorum Iotapatis excisis à Roma-
nis defecerant, hi se ad eos postq Tarichæatæ superati sunt, appli-
cabant: oīaq; Romani castella & ciuitates ceperant, præter Gilca-
lam, & qui montem Itaburium occupant. Cum his autē rebella-
rat Gamala ciuitas, contra Tarichæas posita supra lacum, quæ ad
fines pertinebat Agrippæ, itemq; Sogane & Seleucia. Et hæc qui-
dem Gaulanitidis regionis erat ambæ: Sogane superioris partis
cui nomen est Gaulana, & inferioris Gamala. Seleucia uero ad lacum Semechonitem, tri-
ginta latum, & sexaginta stadijs longum, paludesq; suas ad Daphnen usq; tendentē. Quæ
regio cum alijs sit deliciosa, præcipue tamen fontes habet, qui minorem (quem sic appel-
lant) Iordanem alētes, sub aureo Iouis templo in maiorem deducunt. Soganen quidem
ac Seleuciam colentes, in principio defectionis Agrippa sibi foedere sociauerat: Gamala
uero ei nō cedebat, freta locorum difficultate, amplius q Iotapata. Iugum nanq; asperum,
ex alto monte deductum, mediam ceruicem erigit, & ubi supereminet, in longitudinem
tenditur: tū cōtra decliue, quantum à tergo, ut cameli similitudinē præferat: unde nomē
etiam duxit, nisi quod expressam uocabuli significationē indigenæ seruare nō possunt. Et
à fronte quidem ac lateribus, in ualles inuias scinditur: Pars uero qua de monte pender,
paululum difficultatē refugit. uerum & hāc partem, per obliquum excisa fossa, indigenæ
inuiam fecerant. Domus autem crebræ per prona erant ædificatæ, nimioq; præcipitio
casuræ similis ciuitas intra se decurrebat, in meridiem uergens. Australis uero collis im-
mensa editus altitudine, usum arcis sine muro ciuitati præbebat, rupesq; superior ad p-
fundam pertinens uallem. Fons autem intra muros erat, in quem oppidum definebat.
Quamuis autem natura inexpugnabilis esset ciuitas, tamen etiam Iosephus cum muro-
rum eam ambitu cingeret, fossis & cuniculis reddidit firmiorē. Eius autem habitatores,
natura quidem loci confidentiores erant, quā Iotapateni: sed multo pauciores, minusq;

pugnaces sitisq; freti difficultate, plures se hostibus putabāt. nam plena erat ciuitas, multis in eam, quod esset tutissima, confugientibus. Vnde ab Agrippa quoq; præmissis ad obsidionem, per menses septem restitere. Vespasianus autem profectus ex Ammaunte, ubi pro Tiberiade posuerat castra (Ammaus autem, si quis nomen interpretetur, aquæ calidæ uocantur. Ibi enim eiusmodi fons est, sanandis corporum uitijis idoneus) Gamalam peruenit. & totam quidem ciuitatem ita ut diximus positam, custodia circunuallare nequebat. qua uero fieri posset, excubias collocauit: montemq; occupat superiorem: in quo milites castris, ita ut assolet, muro circumdatis, opus aggerum postremo aggrediuntur. Et a parte quidem orientis summo supra ciuitatem loco turris erat: ubi & quintadecima legio, necnon & quinta contra mediam ciuitatem opabatur: fossas autem decima repleuit & ualles. inter hæc Agrippam regem, cum accessisset ad muros, eorumq; defensoribus de traditione loqui tentaret, funditorum quidam ad dextrum cubitum lapide percutit. Et ille quidem propterea familiaribus suis circūseptus est. Romanos autem ira simul ob regem, suiq; metus ad obsidionem protinus incitauit, nullum Iudæos crudelitatis modum in alienigenas atq; hostes præmissum ire credentes, qui circa gentilem suum, & eorumque ipsis conducerent suam, tam immanes fuissent. Aggeribus autem manus multitudinis, operisq; consuetudine cito perfectis, machinas applicabant. Chares autem & Iosephus (namq; ipsi erant oppidanorum potentissimi) armatos licet metu percussos ordinauerunt: & quanquam non diu obsidionem posse sustinere arbitrabantur, quibus aqua itemq; alia uiui necessaria non sufficerent, adhortati tamen eos ad mœnia produxerunt. Et paulisper quidē machinis aduenientibus repugnarunt. balistis autē tormentisq; percussi, in oppidum recesserunt. Itaq; Romani tribus ex locis aggressi, murum arietibus quatunt: & qua deiectus fuerat, infusi magno cum armorum strepitu ac tubarum sonitu, ipsi quoq; insupulantes cum oppidanis conflegebant. illi autem ad primos aditus interim principes, Romanis ne ultra progredirentur obstabant. Cæterum ui & multitudine superati, undiq; ad excelsa ciuitatis loca fugiunt. deinde reuertentes, instantibus sibi hostibus incumbunt: illosq; impingendo per decliua, locorum difficultate & angustia depressos interficiebant. Romani autem cum neq; a uertice imminentibus repugnare, neq; in partem aliquam euadere possent, pronos eos urgentibus hostibus, in domos hostium plano contiguas refugiebant. sed hæc repleta labebant, qd pondus sustinere non poterat: unaq; deiecta multas inferiores, itemq; illæ alias deturbabant. Ea res plurimos Romanorum morte consumpsit. incerti enim quid facerent, quamuis subsidere tecta uiderent, tamen eo conuolabant. atque ita multi quidem ruinis opprimebantur: non pauci uero subterfugientes, parte corporis opprimebantur. Plurimi autem puluere suffocati moriebantur. Sed ea Gamalenses per se fieri existimabant: propriaq; incommoda negligentes, magis instabant: hostesq; in sua tecta urgendo compellebant. qui uero per angustos uiarū cliuos cecidissent, eos telis desuper missis interficiebant. Et ruinæ quidem lapidum copiam, ferrum uero eis mortui hostes dabant. cætorum enim gladios auferentes, his contra semineces utebantur. Multi iam percumbentibus tectis, semet inde proijciendo moriebantur: tergaq; dantibus, ne fuga quidē facilis erat. uiarum namq; ignorantia, & caligine pulueris alius alium non agnoscentes pererrabant, & circa se sternebantur. Sed illi quidē uix reperto exitu, ab oppido recesserunt. Vespasianus autem qui laborantibus semper interfuit, sæuissimo dolore percussus, cum super militem ruere ciuitatem uideret, propriæ tuitionis oblitus, clam paulatim superiore in oppido locumprehendit: ibiq; inter media pericula cum paucis omnino relinquitur. nec enim aderat tunc ei filius Titus, ad Mutiahum pridem in Syriam missus. Et dare quidem terga, neque tutum neque honestum sibi putabat. rerum autem quas ab adolescentia gesserat, ac propriæ uirtutis memoria, quasi deo repletus, corpora sociorum atq; arma condensat, & cum his bellum una a uertice defluens sustinebat: & neque uirorum neq; telorum multitudinem formidans manebat, donec eius animi obstinationem hostes diuinam esse reputantes, impetum remiserunt. illis autem iam infirmius oppugnantibus, ipse pedem referens, non prius terga ostendit, quam extra muros egressus est. Plurimi quidē Romani milites in ea pugna ceciderunt, & inter eos Ebutius decadarachus, uir non eo tantum prælio quo perijt, sed ubiq; antea fortissimus comprobatus, quiq;

Aque calidæ

Agrippa sum
de iactu hostisVespasianus
inter hostes
relictus.

Vespasianus
solatur exer-
citum.

plurimis malis Iudæos affecisset. In ea pugna centurio quidam nomine Gallus, cum decem militibus in quadam domo latuit. Eius autem habitatoribus dum cœnarēt, quod in Romanos fuisset consilium populi sui, inter se fabulantibus, hoc audito (nam & ipse Syrus erat, & hi quos secum habebat) nocte illos aggreditur: omnibusq; mactatis, ad Romanos saluus cum militibus euadit. Vespasianus autem moerere exercitum aduersis casibus uidens, quodq; nullam interim tantam experti fuerant cladem: huiusq; rei magis eos pude-re, quod solum ducem in periculis reliquissent, consolandos putabat: de se quidem nihil dicens, ne quem uel initio culpasse uideretur. Oportere autem inquiens, quæ communia essent fortiter ferre, naturam belli cogitantes, quodq; nusquam eueniat sine cruore uictoria, iterumq; habeat fortuna regressum. Multis tunc Iudæorum millibus interfectis, exiguum pro his stipem se inimicæ pendisse fortunæ. Atq; ut iactantium esse, nimis secūdis rebus insolescere, ita eē ignauorum, in offensionibus trepidare. uelox enim est, inquit, in utrumq; mutatio: & ille uir fortis habetur, cuius sobrius erit animus in rebus quoq; in feliciter gestis: ut idem scilicet maneat, rectis consilijs peccata corrigens. Quamquā ea quæ nunc acciderunt, neq; mollitia nostra, neq; Iudæorum uirtus effecit. nam & illis pugna melioris, & nobis deterioris, causa fuit difficultas locorum. Qua in re nimirum quis reprehēderit alacritatis uestræ temeritatem. nam cum hostes in excelsiora loca refugissent, manus continere debuistis, neq; in summo uertice constituta sequi pericula: sed capta inferiori ciuitate, paulatim eos qui refugerant, ad tutiorem uobis & stabilem pugnam reuocare. nunc autem immoderata festinatione uincendi, q̄ id incaute fieret, non curastis. Inconsultus autem & furibundus impetus belli, à Romanis alienus est, qui cuncta ordine peritiāq; perficimus, Barbarisq; conueniens, & quo Iudæi maxime possidentur. Oportet igitur nos ad propriam uirtutem recurrere: atq; indignæ offensionis irasci potius quā moerere. Optimum autem quisq; de sua manu solatiū quærat. ita enim fiet, ut & amissos ulciscamur, & in eos à quibus perempti sunt, uindicemus. Ipse autem ita ut nunc feci, experiar æque ac uos pugnando primus ad bella pergere, & nouissimus inde discedere. Ille quidem his dictis recreauit exercitum. At Gamalenses bene gesta re, paulisper animos erexere: quæ nulla ratione, magna magnificēq; prouenerat. mox autem reputantes ablata sibi esse foederis spem, quodq; minime possent effugere (iam enim uictus eos defecerat) uehemēter dolebant, animosq; remiserant. Nec tamen quatenus ualebant, salutem suam negligebant: sed tam disturbatas partes muri, qui erant fortissimi, q̄ integras, ceteri amplexi custodiebant. Romanis autem construendis aggeres, iterumq; tentantibus irruptionem, multi ex ciuitate per ualles deuias, qua nulli custodes erant, & per cloacas diffugiebant: eos, qui metu ne caperent, ibi remanerēt, inopia consumebar. solis em̄ undiq; alimēta qui pugnare possent, congregabantur. Sed illi quidem in huiusmodi calamitatib; perdurabant.

¶ Itaburius mons occupatur à Placido.

Caput .II.

Vespasianus autem inter curas obsidionis, subcisiuum opus aggreditur aduersus eos qui montem Itaburiū occupauerāt, inter campū magnum & Scythopolim situm: cuius altitudo quidē triginta stadijs consurgens, septentrionali tractu inaccessa est. in uertice autem, uiginti stadiorū planities patet, tota muro circūdata. Hunc autem tūc ambitum quadraginta diebus ædificauerat Iosephus: & alias ei materias, & aquas suggerentibus locis inferioribus. solam em̄ incolæ pluuiālē habebāt. Magna igitur in eo multitudine cōgregata, Vespasianus Placidū cū sexcentis equitibus mittit. Huic autem subeundi quidē montis ratio nulla erat. multos autem foederis ac ueniæ spe hortabat ad pacē: & descendebant ad eū ipsi quoq; insidias molientes. nā & Placidus eo studio mitissime cum his loquebat, ut eos in planitie caperet: illiq; tanq̄ dictis obediētes, ad eū ueniebant, ut incautū aggredierentur. Vicinū tūc astutia Placidi. coepto em̄ à Iudæis plio, assimulat fugā: & postq̄ insequētes ad magnam partem campi pellexit, reflectit in eos equitum manus: plurimisq; in terga uersis, aliquos interfecit. semotam uero multitudinē ceteram, ab ascensu prohibet. Itaq; alij quidē Itaburio relicto, in Hierosolymam refugiebant. indigenæ autem fide accepta, quod eis aqua defecerat, & se & montem Placido tradiderunt.

¶ Excidium Gamalæ.

Caput .III.

A pud Gamalam uero degentium audacissimi quique fuga dispersi, latebant: imbelles autem fame corrumpebantur. At uero pugnantium manus obsidione sustinebat, donec euenit secundo & uigesimo die mensis Octobris, ut tres ex decimaquinta legione milites, circa matutinas uigilias editissimam præ cæteris turrim, quæ in sua parte fuerat, subirent: eamque occulte suffoderent cum apppositi ei custodes neque adeuntes eos (nox enim erat) nec postquam adiere, sensissent. Iidem autem milites, cauendo ne strepitus fieret, quæ saxis durissimis euolutis, resiliunt. subitoque turris cum magno fragore decidit, unaque custodes præcipitantur. At uero qui per alias custodias erant, perturbati fugiebant: multosque euadere ausos, peremere Romani: inter quos etiam Iosephum, super dirutam muri partem quidam iaculo percussum, interfecit. Intus autem in ciuitate degentibus, sono concussis, multus erat pavor, atque discursus, tanquam omnes essent hostes ingressi. tuncque Chares agrotus & iacens defecit, cum timoris magnitudo morbum eius plurimum iuuisset ad mortem. Romani tamen prioris cladis memores, usque ad uigessimam & tertiam diem supradicti mensis, oppidum non sunt ingressi. Titus autem (iam enim aderat) indignatione uulneris, quod Romanos se absente perculerat, ducentis equitibus præter pedites lectis, ociose in ciuitatem introiuit. eoque prætergresso, uigiles quidem ubi senserunt, ad arcam cum clamore properabant. cognito autem intus constituti eius ingressu, alij raptis liberis, trahentes etiam coniuges, cum ululatu & exclamationibus in arcem refugiebant: alij Tito occurrentes, sine intermissione trucidabantur, qui uero prohibiti essent in arcem recurrere, nescij quid facerent, Romanorum prædijs incidebant. ubique autem infinitus erat morientium gemitus: perque prona loca effusus cruor, totum oppidum diluebat. In eos autem, qui arcem occupauerant, omnem Vespasianus induxit exercitum. Erat autem saxosus & accessu difficilimus uertex, in immensum editus, & undique circum rupium multitudine præceps: unde Romanos ad se adeuntes partim telis, partim saxis deuolutis arcebant Iudæi, cum ipsos in excelsa loco positos nullæ sagittæ contingerent. Verum ad eorum interitum, diuino munere quodam, turbo exoritur, Romanorum quidem tela in eos ferens, ipsorum autem à Romanis repellens, & obliqua traducens: ut neque in præruptis consistere propter uiolentiam status possent, cum nihil esset immobile, neque hostes ad se accedentes uidere. Itaque supergressi Romani, eos circumueniunt: & alios quidem repugnantes antecapiebant, alios manus dantes. in omnes autem uehementius sauebant, illorum memoria quos in primo aggressu perdiderant. Multi autem undique circumclusi, desperatione salutis, filios & coniuges, & semetipsos in uallem præcipientes dabant, quæ sub arce in profundum patebat. Euenit autem, ut ipsorum in se qui capti fuerant, immanitate lenior existeret iracundia Romanorum. ab his enim quatuor millia perempta sunt: qui uero se præcipitauerunt, quinque millia sunt reperi. Neque quisquam, præter duas mulieres, saluus euasit: quæ sorores erant, Philippi filiæ: qui Philippus Iachimo genitus erat, insigni uiro, & qui sub Agrippa rege dux exercitus fuerat. seruatae sunt autem, quod excidij tempore Romanorum impetum latuere. nec enim uel infantibus pepercere, quorum multos singuli raptos ex arce proieciabant. Gamala quidem hoc modo excisa est, tertio & uigesimo die mensis Octobris, quæ uigesimo & primo die mensis Septembris coeperat rebellare,

*Immadit
arx.*

¶ Giscala à Tito capitur.

Caput .IIII.

I Amque solum Giscala oppidulum Galilææ restabat indomitum: cuius multitudo pacis studio tenebatur, quod erant plerique agricolæ, spemque suam semper in fructibus collocauerant. non parua autem manus latrocinialis permixtione corrupti erant, quo morbo etiam nonnulli ciuium laborabant. Hos autem ad defectionem impellebat, atque cõstabat Leuiæ cuiusdam filius, nomine Iohannes: homo ueneficus & fallax, uariisque moribus, & immoderata sperare promptus, miroque modo quæ sperasset efficiens: atque omnibus iam cognitus, quod affectandæ sibi potentiae causa bellum amaret. Huic apud Giscala seditionis turba parebat: quorum causa populus etiam legatos fortasse de traditione missurus, Romanorum tamen congressum in parte belli præstolabatur. At Vespasianus contra hos quidem Titum cum equitibus mille, decimam uero legionem circa Scythopolim mittit: ceteris reliquis autem duabus Cæsaream ipse regreditur, dandam his ex labore continuo requiem putans, ex ciuitatum copiis: eorumque corpora, itemque animos ad futura certamina.

Iohannes

existimans esse refouendos. Nec enim exiguum sibi laborem superesse de Hierosolymis praeuidebat, quae & regalis esset ciuitas, & cunctae nationi praestaret. His autem qui ex bello fugissent in eam confluentibus, etiam naturalis munitio, itemque murorum eius constructio, non minimam ei sollicitudinem comparabat, cum uirorum spiritum & audaciam, & sine muris inexpugnabile esse cogitaret: ob eamque rem milites, uelut athletas, ante certamina oportere curari. Tito autem ciuitas Giscala (equitando enim ad eam accesserat) aggreffione capi facilis uidebatur, sciens tamen quod ea ui capta, passim à militibus populus absumeretur (namque satius erat ipse iam cadibus) miserans multitudinem etiam ipse sine ullo discrimine cum nocentibus intereuntem, pactione magis subigere ciuitatem uolebat. Itaque plenis hominum muris, quorum plerique perditae factionis erant, mirari se ait, quoniam freti consilio, cunctis iam ciuitatibus captis, illi soli Romanorum arma operirentur, cum uiderent, multo quidem munitiora oppida uno impetu fuisse subuersa, securos autem fortunis suis potiri, qui Romanorum dextris credidissent: quas quidem etiam nunc illis ait se porrigere, neque ob insolentiam succensere, quia spei libertatis ignoscendum putaret, non tamen, etiam si quis impossibilia uelle perseveraret. Quod si dictis humanissimis non paruissent, fidemque dextris non habuissent, experturos arma crudelia, iam iamque cognituros esse, moenia sua ludum fore machinis Romanorum: quibus fidentes, soli ex Galilaeis sese ostentarent arrogantes esse captiuos. His dictis, popularium quidem neminem non modo respondere, sed ne ad murum quidem licuit ascendere, quia totum latrones occupauerant, & custodes erant portis appositi, ne quis uel ad foedus prodiret, uel equum quenquam in ciuitatem reciperet. Iohannes autem accipere se condiciones ait, & auxper suaturum, aut necessitatem belli renitentibus adhibiturum. Illum tamen diem Iudeorum legi oportere concedi: quoniam sicut arma mouere, ita etiam de pace conuenire nefas haberent. Nam & Romanos scire, quod ab omni cessaret opere dierum septem circuitio, quam si temerassent, non minus coactos, quam qui cogerent, piaculum commissuros, ipsumque Titum. nullum enim illi ex mora esse dispendium formidandum, quod unius noctis spatium propter fugae consilium ceperit, praesertim cum id obseruare circumsedentem nemo prohibeat: sibi autem, magnum esse lucrum, nulla in re despiciere patrios mores. Et illum decere, qui pacem non sperantibus indulget, legem quoque seruare seruatis. His Titum Iohannes fallere conabatur, non tantum pro septimi diei religione, quantum pro sua salute sollicitus. uerebatur autem, ne statim capta ciuitate, solus destitueretur, qui tota in nocte ac fuga uitae spem collocasset. Verum profecto dei nutu, in excidium Hierosolymorum Iohannem saluum esse cupientis, factum est ut non solum induciarum causatione Titus admitteret, uersus etiam in superiori parte oppidi castra poneret, ad Cydoessam, qui mediteraneus est Tyrionum uicus ualidissimus, Galilaeis semper exosus. Nocte autem Iohannes cum nullas Romanorum excubias circa oppidum uideret, arrepta occasione, non solum his quos circa se habebat armatos, sed etiam senioribus plurimis cum familiis abductis, in Hierosolymam fugiebat. Sed usque ad uigesimum quidem stadium fieri posse uidebatur, ut mulieres ac pueros, aliamque multitudinem secum duceret, homo quem captiuitatis, itemque salutis metus urgeret. ultra uero procedente eo, relinquebatur: & oriebatur atrox remanentium fletus. quanto enim quisque longius à suis aberat, tanto propiorem se hostibus esse credebat. iamque affore qui se caperent existimantes, necessario pauitabant: & ad strepitum, quem ipsorum cursus faciebat, assidue respectabant, uelut instantibus quos fugissent, multique simul ruebant, & circa uiam plurimos certamen praecedentium conterebat. Miserabile autem foeminarum & infantium erat exitium. Aut si quam iactarent uocem, nonnulla uiros aut propinquos, ut se operirentur, orabant. Sed Iohannis exhortatio superabat, ut se ipsos seruarent in clamantis: eoque confugerent, unde pro remanentibus etiam si raperentur, poenas à Romanis peteret. Multitudo quidem eorum qui fugerant, ut cuiusque uirium fuit, cito dispersa est. Luce uero facta, Titus ad muros aderat, foederis causa: populus autem portis ei patefactis, cum coniugibus occurrentes tanquam benemerito, & qui custodia ciuitatem liberasset, acclamabant, simulque Iohannis fugam significantes, ut & sibi parceret obsecrabant, & eos qui ex nouarum rerum cupidis reliqui superessent, uide sceret. Ille autem precibus populi postulatus, equitum partem ut Iohannem persequeret, mittit. Sed

Titus recipi-
tur à Giscala
nis.

sum quidē occupare nequere, & anteq̃ uenerāt, in Hierosolymā sese receperat. una uero *Ocellis bis mille sa-*
fugientium propē ad duo millia perimunt: mulieres ac pueros paulominus quā tria *gites.*
millia circumactos reducunt. Titus autem indigne ferebat, non statim à Iohanne poenas
fraudis exactas. irato uero animo satis esse quod spe deciderat ad solatiū putans, captiuosq̃
& qui trucidati fuerant multitudinem, in oppidum cum fauore ingreditur: iussisq̃ mili-
tibus minimā muri partē iure possessionis abrumperē, minitandō magis q̃ puniendō re-
primebat perturbatæ ciuitatis autores. Multos enim ppter odia domestica, uel proprias
inimicitias, delatores innocentia fore credebat, si dignos poena discerneret: meliusq̃ noxi-
um relinquere metu suspensum, quā immeritum quenq̃ cum eo perdere, existimabat.
Illum enim fortassis modestior ē futurum, uel metu supplicij, uel quod erubesceret prate-
ritorum criminum uenia: sine causā uero morientium poenas, nullo modo corrigi posse.
Præsidij tñ ciuitatem circundedit, quæ tam nouarum rerum studiosos compescerent, q̃
pro pace sentientes quos ibi relicturus erat, maiore fiducia firmarent. Galilæa quidem to-
ta, postquam multo sudore Romanos exercuit, hoc modo subacta est.

Hierosolymitani excidij initium. Caput V.

A Pud Hierosolymam uero ad Iohannis introitū omnis populus erat effusus, & cir-
ca singulos, qui unā confugerant, numerosa turba collecti, quas foris clades experti
essent, percontabantur. Illorum autem seruens quidem adhuc atq̃ interruptus anhelitus,
necessitatem significabat. Verū tamen in malis quoq̃ sibi arrogabant: nō Romanorum
uim fuisse dicentes, sed sponte uenisse, ut cum his ex tutiori loco pugnarent. Inconsulti
enim atq̃ inutilium esse hominum, incaute pro Giscalis & inualidis oppidulis periclitari,
cum arma uigoremq̃ oporteat pro Metropoli suscipere, atq̃ seruare: significando tamē
excidium Giscalorum, etiam quā dicebant honestam discessionem suam, ut multi
fugam esse intelligerent, prodiderunt. Auditis autem quæ captiui pertulere, non medi-
ocri populum perturbatio tenuit, magnumq̃ id esse argumentum proprii reputabant
excidij. At Iohannes eorū quidē quos fugientes reliquerat causā minus erubescerebat. singu-
los autē circuiens, spe ad bellum incitabat, infirmitatē Romanorū asserens, ppriasq̃ uires
extollens, & imperitorū ea cauillatione inscitiam decipiens, quod etiā si pennas sumerent,
nunquam Hierosolymorum mœnia transgredierentur Romani, qui pro Galilæorū uicis
tanta mala pertulissent, atq̃ in eorum muris machinas cōtriussent. His eius dictis magna
quidem corrumpebatur iuuenum manus. Prudentiorū autem atq̃ seniorum nemo erat,
qui non futura prospiciens, uelut iam perditam ciuitatem lugeret. Et populus quidem in
ea confusione tunc erat. At uero per territorium manus agrestium, ante seditionem quæ
Hierosolymis orta est, discordare iam cœperat. Titus enim à Giscala Cæsaream, Vespasia-
nus autem à Cæsarea Iamniā & Azotum profectus, utranq̃ subegit: impositisq̃ illis
præsidij, reuertebatur, maximam ducens eorum multitudinē, qui se foedere sociauerant.
Singulas autē ciuitates tumultus bellumq̃ intestinum exagitabat: quantumq̃ à Romanis
respirassent, in semetipsos manus uertebant, cū inter amatores belli ac pacis cupidos eēt *intestina*
sæua cōrētio, dudumq̃ discordiū pertinacia primo inter domos accēderetur, deinde in *seditio.*
ter se amicissimi populi dissiderēt, & ad similia uolentes q̃sq̃ conueniens, aperte iam co-
acta multitudine rebellaret. Itaq̃ dissensiones quidem apud omnes erant: nouitatis autem
armorumq̃ cupientes, senibus ac sobrijs iuuentute atq̃ audaciā præstabant. Primo autē
indigenarum singuli prædari cœperunt: deinde ex composito confertis cuneis, per terri-
torium latrocinaabantur: ut quod ad crudelitatem atq̃ iniustitiam spectat, nihil à Roma-
nis gentiles abessent, atq̃ ipsis qui uastabantur, illatum à Romanis excidium leuius uide-
retur. Ciuitatum uero custodes, partim quia defatigari pigeret, partim odio nationis, aut
nulli, aut minimo erant male affectis auxilio, donec rapinarum societate undiq̃ congre-
gati collegiorum latrocinialium principes, atq̃ in agmen cōflati, Hierosolymis irrumpunt,
quæ ciuitas à nullo regebatur, & more patrio gētilis omnes sine obseruatione recipiebat,
tunc præcipue cunctis existimantibus, uniuersos qui superinfluere, adiumento & bene-
uolētia uenire. Quæ quidem res etiam sine dissensioe ciuitatē postea pessundedit, eo quod
iners & inutilis multitudo, quæ pugnacibus sufficere possent, alimenta consumpsit: hisq̃
præter bellum etiam seditionem, famemq̃ comparauit, aliq̃ larrones ex agris eō trans-

primores oc
cisi.

phanes rusti
cus pontifica
tum adeptus
est.

Oratio Ana
ni pontificis.

gressi, ac multo seuioribus quos intus inuenere sociati, nullum atrox facinus intermittebant. Nec enim rapinis & expoliationibus metuebantur audaciam, sed usque ad cædes ruebant: non clam, neque per noctem, aut quoslibet homines, uerum luce palam nobilissimos quosque adoriendo. Nam primum Antipam regii generis uirum, & adeo potentissimum ciuium, ut etiam publicos thesauros fidei suæ permisos haberet, comprehensum custodiæ tradiderunt, post hunc etiam Leuiam quendam, insignem uirum, & Sopham filium Raguelis, regalis similiter utrunque familiæ, omnesque præterea, qui præstare alijs uidebantur. Grauis autem metus populum possidebat, & uelut capta ciuitate, salutem propriam quisque curabat. Illi autem clausorum uinculis non fuere contenti, neque tutum arbitrabantur a potentia uiros diutius custodire. nam & ipsos & domos eorum, non paucis uiris frequentari, ac per hoc ad ulciscendum esse idoneos, & præterea rebellaturum fortasse populum, iniquitate commotum. Decreto igitur eos occidi, mittunt quendam de suo numero lobanem, ad cædes promptissimum, qui lingua patria Dorcadis filius dicebatur: cumque alij decem armati gladijs, secuti ad carcerem, ibi quos reperissent interficiunt. Fingebant autem huius immanissimi sceleris causam, cum Romanis eos de traditione ciuitatis collocutos fuisse, communisque libertatis proditores interemisse dicebant: prorsus, ut audacia sua tantquam seruatores ciuitatis, ac bene de ea meriti gloriarentur. Euenit autem populum quidem ad hoc humilitatis ac formidinis, illos uero insolentiae progredi, ut in eorum esset arbitrio etiam pontificum designatio. denique familijs abrogatis, unde per successionem pontifices creabantur, incognitos atque ignobiles constituiebant, ut impiorum facinorum socios haberent. nam qui supra meritum summos honores adepti erant, his obediabant nec sario, qui sibi eos præstiterant: quoniam & dignitate præditos, uarijs machinis fictisque sermonibus committebant, opportunitatem sibi ex eorum, qui se prohibere poterant, contentione captantes, donec hominum persecutione satiati, in diuinitatem contumelias transulerunt, pedibusque pollutis in sanctum locum introire coeperunt. Iam uero populo contra eos concitato (namque autor erat Ananus, uero maximus pontificum, itemque sapientissimus, & qui fortassis ciuitatem conseruasset, si insidiatorum manus potuisset effugere) illi templum dei aduersus populi turbam, castellum ac profugium sibi fecere, quod prodromicilio habebant tyrannidis. Acerbis autem malis admiscebatur etiam cauillatio, quæ præ cæteris eorum factis erat dolori. tentando enim, quanto metu populus teneretur, suasque uires explorando, sorte pontifices creare conati sunt, cum his (ut diximus) ex familijs successio deberetur. Huic autem fraudi mos antiquus obtendebatur. nam & olim sorte pontificatus deferri solitum fuisse dicebant. re autem uera, legis erat abrogatio firmioris, per eos qui ad potestatem sibi designandorum magistratuum licentiam compararent. Itaque una sacratarum tribuum accita quæ Eniachin appellatur, pontificem sortiebantur, casusque fors exit homini, per quem maxime eorum iniquitas demonstrata est, Phani cuidam, filio Samuelis, ex uico Aphthasi, non solum non ex pontificibus orto, sed aperte quid esset pontificatus, propter rusticitatem penitus nescienti. Denique inuitum eum rure abstractum, ut in scena fieri solet, aliena ornauere persona: indutumque sacra ueste, quid facere deberet, subito instituebant ludumque & iocum esse tamen nefas arbitrabatur. cæteri uero sacerdotes, procul spectantes ludibrio legem haberi, lachrymas uix tenebant, honoresque sacrorum solui grauitus ingemebant. Populus autem hanc eorum audaciam non tulit, sed omnes quasi ad depouendam tyrannidem animos intenderant. nam qui præstare cæteris uidebantur, Gorion Iosephi filius, & Simeon Gamalielis, tam singulos circumeuntes, quam simul uniuersos in concionibus hortabantur, quo tandem aliquando libertatis corruptores ultum irent, sanctumque locum ab hominibus sceleratis purgare properaret. Pontifices etiam probatissimi, Gamala quidem filius Iesu, Anani autem Ananus, populum frequenter in coetibus exprobrando eius segnitiam, contra Zelotas excitauerunt. ita enim seipsi uocabant, uti bonarum perfectionum æmuli, ac non qui pessimam facinorum immanitatem superassent. Itaque in concionem populo congregato, cunctisque indignantibus occupationes sanctorum, itemque rapinas & cædes. nondum autem promptis ad ulciscendum, propterea quod inexpugnabiles (id enim uerum erat) Zelotæ putabantur, stans inter eos medius Ananus, & ad legem crebro respectans, cum lachrymis opplesset oculos: Equidem, inquit, mori potius debet,

quàm dei domicilium uidere tantis refertum piaculis: atq; inaccessa & sancta loca scelera
 torum pedibus frequentari: uerum tamen sacerdotali ueste amictus, & sanctissimum ue-
 nerabilium nominum ferens, uiuio: atq; animæ amore teneor, nec pro senectute quidem
 mea mortem sustinens gloriosam. Igitur solus ibo, & tanquam in solitudine animam me-
 am solam dabo pro deo. nam quid opus est uiuere in populo, clades suas minime sentiens
 te, & apud quos mala præsentia nemo prohibet: si quidem spoliati patimini, ac uerberati
 reticetis, & ne gemitu quidem aperto quisquam prosequitur interemptos. O acerbam do-
 minationem. Quid de tyrannis querar? Nunquid nō à uobis uestra potentia nutriti sunt?
 Nunquid non despectis qui primi erant, cum adhuc pauci essent, uos dum tacetis, plures
 eos fecistis: atq; illis armatis quiescentes, in uosmetipsos arma uertistis: cum primos eorū
 conatus oportuisset infringi, quando cognatos conuictis appetebant. Vos autem negligē-
 do, ad deprædationem noxios iritastis, quia uastatarum ædium nulla ratio erat. Itaq; iam
 domini ipsi rapiebantur, eisq; cum per mediam ciuitatem traherentur, nemo erat auxilio.
 Illi autem à uobis proditos, etiam uinculis affecere: non dico quales & quantos, sed quod
 non accusatos, indemnatos, uinctos nemo adiuuit, restabat eisdem uidere trucidari. hoc
 etiam uidimus, uelut ē grege brutorum animalium cum præcipua quæq; deducere: ho-
 stia, ne uocem quidem quisquam emisit, nedum dexteram mouit. Patiemiini ergo, patie-
 mini, etiam sancta conculcari uidentes? Cumq; omnes audaciæ gradus nefarijs homini-
 bus subieceritis, eorum præstantiam reueremini? nunc enim profecto ad maiora proce-
 derent, si quid maius quod euerterent, inueniretur. Tenetur quidem munitissimus ciuita-
 tis locus, sanum appellatione, re arx quædam siue castellum. Tanta igitur contra uos tyr-
 nide munita, & inimicis super uerticem positis, ut uideretis, quid cogitatis? aut quibus ue-
 stras sententias applicatis? An Romanos expectatis, ut sanctis uestris opitulentur? Ita qui-
 dem se nostræ ciuitatis habent res, eoq; iam calamitatis uentum est, ut misereatur nostri
 etiam hostis. Non exurgetis o miseri, respectisq; uulneribus uestris, quod etiam feras be-
 stias facere uidemus, non ultum ibitis in hos, qui uos percusserunt? Non suas quisq; recorda-
 bitur clades, & ante oculos positus quæ pertulerit, ad ultionem animos acuet? Perijt apud
 uos (nisi fallor) affectionum omniū charissima, & maxime naturalis, cupiditas libertatis.
 Seruitutis autem ac dominorum amantes facti sumus, tanquam subiugaria maioribus dī
 dicerimus. Atq; illi quidē multa & maxima bella, ut in libertate uiuerent, pertulerunt, ne
 aut Aegyptiorum aut Medorum potentia cederent, dummodo ne facerent quæ iuberē-
 tur. Et quid opus est de maioribus loqui? Hoc ipsum bellum, quod cum Romanis nunc
 gerimus, utrum commode an contra incommode, non referam, palam quid habet causæ
 nisi libertatem? Ergo qui dominis totius orbis seruire non patimur, gentiles nostros feri-
 mus tyrannos? Quanquam externis obediētes, ad fortunam semel id referunt, cuius in-
 suria uicti sunt. at uero pessimis suorum cedere, ignauorum est, & cupientium seruiendi.
 Ad hæc autem, quia Romanorum mentio facta est, non uos celabo, quid dum loquor in-
 ter uenerit, mentemq; retraxerit: quod etiam si ab his capti fuerimus (absit autem huius dī
 cti periculum) nihil acerbius experiemur, q̃ illi nos affecere. Quo pacto autē non lachry-
 mis dignum sit, illorum quidem in templo donaria cernere, gentilium uero spolia, q̃ no-
 bilitatem huius maximæ omnium ciuitatis compilauerunt: eosq; uiros trucidatos uideri,
 quibus etiam illi post uictoriam obtemperassent? Et Romanos quidem, nunquam trans-
 gredi ausos esse limitem profanorum, aut sacratæ quicquam cōsuetudinis præterire: san-
 ctorum autem ambitum, quamuis procul aspectum perhorrescere: quosdam uero in his
 locis natos, ac sub nostris moribus educatos, & qui Iudæi uocentur, inter media sancta de-
 ambulare, manibus adhuc suis gentili cæde calentibus? Quis igitur externum bellum me-
 quat, ex comparatiōe domesticis? Multo nobis æquior est hostis, nam si proprie rebus sunt
 aptanda uocabula, fortasse reperietur, legum quidē conseruatores nobis fuisse Romanos,
 hostes uero intus haberi. Verum hos insidiatores libertatis exitio deberi, neq; facinorum
 eorum dignum excogitari posse supplicium, certum est: idemq; omnibus uobis, & ante
 orationem meam esse persuasum, atq; ipsis uos rebus quas pertulistis, in eos esse commo-
 eos. pleriq; autem fortasse multitudinem eorum, atq; audaciam reformidant: & præter-
 ea quod in loco superiore consistunt. Sed hæc ut uestra negligentia constata sunt, ita nunc

magis proficiēt, si morabimur. nam & numerus illorum in dies singulos alitur, eo quod nequissimus quisque ad similes profugiat: & audaciam plus accendit, quod nullum adhuc eis impedimentum interuenit: locoque superiore utentur, & quidem cum apparatu, si his tempus demus. Quod si aduersus eos ire coeperimus, humiliores erunt, mihi credite, conscientia: & celsioris loci beneficium, reputatio scelerum perdet. Fortasse autem dei pariter spreta maiestas, in ipsos tela fetorferit, suisque missilibus cōsumentur impij. Videāt nos tantummodo, & deiecti sunt: quanquam pulchrum est, ut etiam si quod periculum immineret, pro sacris ianuis moriamur: ac si non liberis & coniugibus, pro deo tamē eiusque sanctis animas profundamus. Præbebo autem manum atque sententiam: & neque consilium uobis ullum decriit ad cautionem, neque me corpori meo parcere uidebitis. His Ananus contra Zelotas populum hortabatur, non quidē nesciens iam expugnari uix posse propter multitudinem ac iuuentutem animorumque pertinaciam, multoque magis propter conscientiam cōmissorum: nec enim concessum iri ueniam his, quæ per petrauerant, sperabant: ueruntamē quiduis perpeti præstabilius existimabat, quam in tanta rerum perturbatione rempublicam negligere. Populus autem duci se clamabat in eos, contra quos rogabatur: & ad subeunda quisque pericula promptus erat. Sed dum Ananus magis idoneos discerneret, atque ordinaret ad prælium, Zelotæ cunctis conatibus eius cognitis (certos enim qui omnia sibi nunciarent habebant) in pontificem commouentur: ac modo per cuneos, modo simul uniuersi prosiliunt: neque obuius cuiquam parcebatur. Cito autem & Ananus populum congregauit, multitudine quidem superiorem: armis uero constipatis, non erant Zelotæ inferiores. alacritas uero, quod deerat, in utrisque supplebat. nam & ciues, armis iram cōceperant fortiores: & qui de templo exierant, quauis multitudine maiorem audaciam, quippe illi quidem habitare se in ciuitate minime posse arbitrabantur, nisi Zelotas eximerent: hi uero nisi uicissent, nullum se non subituros esse supplicium. Manus autem conseruere, pro ducibus obediētes motibus animorum. Et primo quidem, in ciuitate ac pro templo, eminens missis lapidibus, semet inuicem appetebant, si uero aliqua pars terga uertisset, uictiores gladijs utebantur. cumque plurimi sauciarentur, multæ cædes utrobique fiebant. Et populares quidem in domos referebantur à suis. Zelotarum autem quicumque uulneratus fuisset, in templum ascendebat, sacram humum cruore perfundens: ut solo eorum sanguine uiolatam religionem recte quis dixerit. Semper quidem latrones excurrendo in congressionibus præualebant. Irati uero populares, proficiēte quotidie numero suo, cum de fides increparent, quique à tergo sequebantur, non aperiendo fugientibus uiam inuitos eos repugnare compellerent, uniuersos quidem suos in hostes conuertunt. illis autem, qui uim ferre non poterant, paulatim ad templum recedentibus, irrumpit una cum socijs Ananus. Vnde factum est, ut eos, quod ambitu exteriori expulsi essent, merito inuaderet: ideoque in murum interiorem fuga recepti, nature ianuas occluderent. Verum Anano portis quidem sacris manus afferre non placebat, hostibus quoque desuper tela torquentibus, nefas ē se existimanti, etiam si uicisset, non lustratum prius populum introducere. ex omni autē suorum multitudine sex fere armatorum millia sortitus, custodes eos in porticibus collocat. his autem qui succederēt, in excubijs alios per ordinem ponit. Multi autem honestorum ab optimatibus ad id electi, mercede conductos pauperes uice sua præsidijs destinabant. Fit autem his omnibus exitij causa Iohannes, quem ex Giscalis effugisse prædiximus.

Committitur
pugna

Iohannes Giscalenus
confractor Anani
proditor.

is enim dolis plenus, & uehementem dominationis cupiditatem mente circumferens, dudum rebus communibus moliebatur insidias. Itaque tunc eadem quæ populus sentire se simulans, aderat Anano: tam diebus cum proceribus capienti consilium, quam noctibus peraganti custodias: omniaque secreta Zelotis renunciabat: nullumque populi consilium non, priusquam caperetur, inimici sciebant eius indicio. immoderatis uero & Ananum, & populi principes placabat obsequijs, ne in aliquam suspicionem ueniret affectans. Sed hæc honorificētia in contrarium uertebatur. erat enim ex adulationum uarietate suspectior, eoque ipso quod etiam non accitus assiduus erat, arcanorum proditor habebatur. etenim suspiciebat Ananus, omnia sua consilia hostes intelligere: & quæ Iohannes faceret, suspicionem prodicionis habebat. submouere autem illum non erat facile, neque possibile, quod malitia præualeret: ac præter hoc multorum non ignobilium, qui summis rebus adhibebantur,

tur, patrocínio succinctus erat. Visum est igitur ab eo sacramentum benevolentiae causâ peti: nihilq; dubitans, & fidem populo se seruaturum iurauit, neque factum eius inimicis ullum, neq; consilium proditurum: unaq; deponendis rebellibus, & manu & uoluntate operam collaturum. Itaq; Ananus eiusq; socij, quoniam iurato crediderunt, nulla iam suspicione suis cum consilijs adhibebant: moxq; ab ipsâ concordiae causâ legatus intromittitur ad Zelotas. curâ nâq; habebât, ne sanum culpa sua pollueretur, neue quisquam in eo procumberet Iudæorum. Ille autem, quasi Zelotis ac non contra pro benevolentia iurauisset, ingressus ad eos, medijs constitit: & saepe quidem se illorum causâ in magno periculo fuisse dixit, ne quid secretorum ignorarent, quâ in eos Ananus cum socijs cogitasset, nunc autem ingens cum ipsis omnibus subiturum esse discrimen, nisi diuinum quoddam præsto fuerit auxilium. nihil enim iam morari Ananum, sed persuasisse quidem populo, ad Vespasianum legatos mittere, ut ad capiendam ciuitatem quàmprimum uenire perperaret. indixisse autem lustrationem postero die, ut religione simulata intromissi, uel etiam ui prælio manus consererent. se autem non uidere, quid diu aut obsidionem sustinebût, aut cum tanta manu acie congregientur. Ad hæc addebat, quod ipse dei prouidentia transactionis esset causâ legatus. hanc enim spem Ananum his proponere, quo nihil suspicantes eos subito aggredieretur. Itaq; oportere, si quis habendam uitæ rationem duceret, aut obsidentibus supplicare, aut foris aliquod præsidium petere. Quos autem si uicti essent, ueniæ spes foueret, immemores audaciæ suæ credere, simul ac factores poenituerit admissorum, in gratiam statim eos qui perpeffi sunt redituros. Sed nocentium quidem saepe in uisam etiam poenitudinem fieri, læsis autem iram in licetia sæuiorem: minere autem illis ait interfectorum amicos atq; cognatos, totumq; populum pro dissolutis legibus ac iudicijs indignatione flagrantem: ubi etiam si qua pars misericordiæ fuerit, maiori eam irascentium turbæ cessuram. Talia quidem uariabat Iohannes, terrorem incutiens multitudini. externum uero auxilium aperte quidē indicare quod diceret non audebat, Idumæos autem significabat, utq; principes Zelotarum priuatim etiam commoueret, crudelitatis Ananum arguebat, ipsis eum maxime minitari confirmans,

¶ Idumæorum aduentus pro Hierosolymitanis & acta. Caput VI.

ERant autem, Eleazarus Simonis filius, qui etiam præter alios idoneus esse uidebatur, & recte consulere, & quæ consulisset efficere, itemq; Zacharias filius Amphicalis, uterq; à sacerdotibus genus ducens. Hi, præter communes, etiam priuatis interminationibus cognitris, quodq; Anani factio potentiae sibi comparandæ causâ Romanos accerseret (nam & hoc Iohannes affinxerat) diu quidem quid agerent dubitabant, angustijs temporis conclusi. populum enim haud multo post eos aggredi paratum esse cogitabant: externi uero subsidij facultatem, insidiarum sibi celeritate præreptam: priusq; fore ut omnia paterentur, quàm auxiliarium quisquâ ista cognosceret. aduocari tamen Idumæos placuit. scriptaq; breuiter epistola, quod circumuento populo Ananus uellet Romanis metropolim prodere: ipsi autem pro libertate dissidentes, in templo obsiderentur: minimumq; temporis salutem sibi promitteret: ac nisi mature subuenirent, ipsos quidem Anano atq; inimicis, at uero ciuitatem Romanis ilico subiugandam: pleraq; nuncijs ad rectores Idumæorum referenda mandant. Ad hoc autem lecti sunt duo uiri strenui, & dicendi peritissimi, & ad persuadendum satis idonei: quodq; his rebus esset utilius pedum uelocitate præstantes, nam Idumæos confestim parituros certum erat, quod barbarum cupiens & incōdita esset natio, semperq; ad motus facilis atq; suspensa, & rerum mutationibus læta, minimisq; petentium blanditijs ad bella promptissima: & uelut ad festorum quandam solēnitatem, sic ad prælia properas. celeritatem autem nuncijs exigebant. atq; istis nihil deerat alacritatis. uterq; autem Ananias uocabatur. iamq; apud rectores aderant Idumæorum. Illi autem simul epistola mandatisq; attoniti, quasi furibundi circūcursare gentem, militiamq; denunciare cœperunt. Itaq; mox & dicto citius multitudo conuenerat, omnesq; pro libertate metropoleos arma rapiebant. Congregati autem prope ad uiginti millia, cum ducibus quatuor Hierosolymam ueniunt: hoc est, Iohanne & Iacobo Sofæ filijs, & præterea Simone Cathlæ, & Phinea Clusoth filijs. Ananum autē profectio legatorum, itēq; uigilesei⁹ latuit, sed non etiam impetus Idumæorum. hoc enim ante cognito, portas eis clau-

Eleazarus
suadet Zelo-
tis ab Idumæ-
is petendum
auxilium.

Idumæorum
uiginti millia
contra Ananū

fit, & muris custodes apposuit. non tamen uisum est bello cum his congregari, sed uerbis eis ante persuadere concordiam. Stans ergo in aduersa turri Iesus, post Ananum æuo pontificum maximus: Cum multa, inquit, & uaria turbæ tenuerint ciuitatē, in nulla re sic miranda fortuna est, ut in eo, quod pessimis etiam inopinata cōspirant. etenim perditissimis hominibus contra nos auxilio uenistis, tanta cum alacritate, quanta nec in Barbaros aduocante uos metropoli uenire decuisset. Et si quidem uiderem consensionem uestram similem esse horum hominum qui uos rogauerunt, non existimarem impetum carere ratione. nihil enim æque ac morum cognatio cōcordiā firmat. Nunc uero illi quidem, si quis eorum singulos explorauerit, mille mortibus digni reperientur. nam ludibria & purgamenta totius rusticæ plebis, luxu absumptis patrimonijs suis, postquam in uicis & ciuitatibus proximis audaciam exercere, postremo in sacratam ciuitatem clam influxere ut latrones, solumq; religiosum immanitate polluerunt scelerum: eosq; uideas sine metu inter sancta ebrios, & auditate uentris peremptorum spolia consumentes. uestra uero multitudo armatorumq; talis ornatus est, qualem deceret esse, si publico uos consilio metropolis inuicaret, in alienigenas laturos auxilia. quid igitur hoc esse quis dixerit, nisi fortunæ iniuriam, cum pro nequissimis conuenisse & integræ nationis uestre arma uideantur conspirare? lamdudum quidem reperire nequeo, quidnam fuerit quod uos tam cito commouerit. nec enim sine magna causâ fieri potuisset, ut arma pro latronibus aduersus cognatum populum caperetis. quid? Romanos audistis & prodicionem? his enim quidam uestrum obstrepebant nunc liberandæ metropoleos causâ uenisse dicentes. unde mirati sumus præter alia, noxiorum tale commentum. uiros enim naturæ libertatis amatores, eoq; cum externis hostibus pugnare paratissimos, aliter contra nos efferare non poterat, quā uastatæ libertatis prodicione mentita. Sed enim uos considerare oportet, qui nos infamulauerint: fidemq; in nos ueritatis ex rebus communibus, non ex ficto sermone colligere. Quid enim passi, nunc demum nos dedimus Romanis, cum ab initio licuerit aut ab his non deficere, aut quia defecimus, cito uenire in gratiam, prius quàm circa nos omnia uastarentur? nanq; iam, ne uolentibus quidem nobis, transactio facilis est: cum & superbos eos effecerit Galilæa sub iugum missa: morteq; grauiorem afferat turpitudinem, appropinquantem placare. Equidem quod in me est, pacem morti antepono. semel autē bello appetitus, postquam pugna commissa est, gloriosam mortem uita captiui existimo potiore. Sed utrum nos populi principes alunt clam misisse aliquem ad Romanos, an etiam totum populum communi suffragio? Siquidem nobis dicant, quos amicos miserimus, qui serui fuerint prodicionis ministri. Cum iret aliquis, deprehensus est, rediens captus est, literas nacti sunt. Quemadmodum autem tantam ciuium multitudinem latere mus, cum quibus omni hora uersaremur? Paucis autem, atq; his inclusis, qui de templo ne in ciuitatem quidem prodire possent, quo pacto sunt cognita, quæ occulte extra ciuitatē fierent? An uero nunc cognouere, quando aursorum pœnæ reddendæ sunt? donec autem sine metu fuere, neminem nostrum proditorem suspicabantur? Sin ad populum causam referunt, publicum habuit nempe conciliū, nemo aberat concioni: ideoq; manifestior ad uos nuncius fama citius properasset. Quid autem opus erat legatos mittere, cum certa nobis esset de transactione sententia? Et quis designatus sit dicant. Sed hæc quidem male periturosum, & instantes pœnas euitare cupientium causationes sunt. Quin etiam si ciuitatē prodi in fati esset, id quoq; ipsos qui nos criminantur, aursos opinor: quorum audaciæ unum malum uidetur deesse proditio. Vos autē oportet, quia semel cum armis adestis, primum (id quod est iustissimum) adiuuare metropolim, & una nobiscum tyrannos eximere, per quos iudicia dissoluta sunt: qui calcatis legibus iura suis gladijs permisere: denique nobiles uiros non incusatos, ex medio raptos foro, primum uinculis cruciarunt: dein de non uoce neq; prece eorum morati, neci tradiderunt. Licet autem uobis non belli lege ingressis, horum uidere argumentum, quæ dixi, desolatas domos rapinis, coniuges in ueste lugubri ac familias peremptorum, & per totam ciuitatem ululatus & fletus. nullus enim non persecutionem expertus est impiorum. Qui ad hoc insanix prorupere, ut latrocinalem audaciam non solum ex agris atq; alienis ciuitatibus in hanc, quæ & caput & facies gentis est, sed in sanum etiam ex ciuitate transferrent. Deniq; hoc sibi & ad excursus

& ad perfugium elegerunt, isq; fiscus illis est eorum quæ in nos cōparantur: & locus toti orbi terræ uenerabilis, quiq; ab uniuersis alienigenis, ab extremo limite mundi uenientibus, honoratur, per hæc quæ apud nos nata sunt portenta, conculcatur. Exultant autem rebus desperatis, populos cōmitti populis, & ciuitatibus ciuitates, gentesq; in sua uiscera delectum habere: cum debueritis (ut dixi) quod factum esset optimum ac deceret, nobiscū nocentes eximere: atq; hanc ipsam fallaciam ultum ire, quod auxilio uos aduocare ausi sunt, quos metuere uindices debuissent. Quod si eiusmodi hominum preces reuerendas putatis, attamē licet uobis armis depositis, cognatorum habitu introire ciuitatem: mediū que inter hostes atq; auxiliares suscepto nomine, de nostris discordiis iudicare: quanquam reputate quid habebūt cōmodi, cum de manifestis actātis criminibus apud uos causam dicturi sunt, qui hominibus non accusatis, ne uerbum quidem facere permiscere. Ferant igitur hanc ex uestro aduentu gratiam. Si uero neq; nobiscū indignari neq; iudicare uultis, tertium restat, ut relictis utrisq; partibus, nec nostris cladibus insultetis, nec cum insidiatoribus metropoleos maneatis. Nam et si maxime quenquā nostrum suspicamini Romanis collocurum, obseruare uobis itinera licet: tumq; demum tueri metropolim, cum factum aliquid huiusmodi patuerit, quale delatum est, & in autores eius, si conuicti fuerint, uindicare. Non enim uos præueniunt hostes, iuxta ciuitatem sedibus positus. Sin horum nihil uobis gratum aut mediocre uidet, ne portarum claustra miremini, quatenus arma portabitis. Hæc quidem Iesus loquebatur. Idumæorum autem nequaquam multitudo animum aduertebat, ardens iracundia, quod non paratum habuisset introitum: proq; armis inter se duces indignabantur, captiuitatem esse existimantes, si ea quibusdam iubentibus deposuissent. Vnus autē ductū Simon filius Cathlæ, uix placato suorum tumultu, stans in eo loco unde exaudiri à pontificibus posset, non iam mirari se ait, si libertatis propugnatores in templo obsiderentur inclusi, cum illi cunctæ genti communem clauserint ciuitatem: & Romanos quidem fortasse, coronatis etiam portis recipere sint parati. Idumæos autem ex turribus alloquantur, captaq; iubeant pro libertate arma prōicere: cognatisq; non credentes custodiam ciuitatis, iudices eos discordiarum fieri uelint: & alios accusando quod indemnos ciues occiderint, ipsi totam damnent ignominia nationem. denique urbem omnibus alienigenis religionis causa patentem, nunc domesticis præclusistis. Valde enim contra uos festinabamus, & ad gerendum cum gentilibus bellum: qui ob hoc ad esse properauimus, ut uos seruaremus liberos. Nempe taliter uos etiam hi quos obsidetis læsere, tamq; uerisimiles puto suspensiones in illos quoq; colligitis. Deinde qui reip. defensores sunt intus in custodia tenentes, genere coniunctissimis gentibus simul uniuersis ciuitatem præclusam tyrannidem perferre dicitis, cum tam contumeliosis nos iubeatis obtemperare præceptis: nomenq; potentia alijs, qui uos tyrannos patitur, annectitis. Quis cauillationem uestri sermonis tulerit, cum rerum repugnantiam uideat? Etenim uobis etiam nunc Idumæos excludentibus ciuitate (namq; ipsi nos à patrijs sacris arcetis) recte quis eos incusauerit qui custodiuntur in templo, quod cum ausi essent plectere proditores, quos uiros nobiles & innocentes pro societate facinoris dictitatis, non à uobis inciperint, summaq; proditoris membra præciderint? Sed licet illi molliores q̃ res poscebat inuenti sint, nos tamen domicilium dei seruabimus Idumæi, & pro communi patria propugnabimus: tamq; foris irruentes, quam intus insidiantes, hostes pariter ulciscemur. Hic autem manebimus pro muris armati, donec aut uos Romani respiciendo liberent, aut ipsi recuperata libertatis cura mutemini.

¶ De clade Iudeorum ab Idumæis facta.

Caput VII.

His dictis Idumæorum quidem multitudo clamore consensit: Iesus autem tristis recessit, cum nec Idumæos quicquam sentire moderatum, & duplici bello oppugnari ciuitatem uideret. Quippe nec Idumæorum tumor & spiritus quiescebat, indigne ferentium contumeliam, quod essent ciuitate prohibiti: & quod Zelotarum uires esse firmas crediderant, erubescantium, postquam nihil eos sibi auxiliari posse uiderent, ut iam uenisse poeniteret. Pudor autem nulla re penitus gesta redeundi, poenitudinem superabat. Itaque ibidem prope murum temere tabernaculis positus, manendum esse statuere. Infinita uero hyems nocte illa uenit, uentiq; uiolenti cum imbribus orti sunt, & crebra fulgura,

Oratio Simonis ductis Idumæorum ad Hierosolymitas.

Horrenda tē pestas. horrendaꝝ tonitrua, concussæꝝ terræ uasti mugitus: certumꝫ erat apud omnes hominum exitio mundi statum esse turbatum, neꝫ paruum quid rerum hæc signa portendere. Vna uero Idumæis & oppidanis erat opinio: illis quidem, irasci deum militiæ causâ, existimantibus: neꝫ se posse euadere, si aduersus metropolim arma mouissent. Anano autem eiusꝫ socijs, etiam sine p̄lio uicisse, deumꝫ pro se bellum administrare credentibus. Sed profecto falsi erant interpretes futurorum, & quæ sui passuri essent, contra hostes fore diuinabant. Verum Idumæi quidem cateruatim densatis corporibus inuicem sese fouebant, scutisꝫ contextis protecti capita, minus pluuia lædebantur. Zelotæ autem magis illorum q̄ suo periculo cruciabantur: collectiꝫ deliberabant, si quam reperire subsidij machinâ illis possent. Horti autem ardentioribus uidebat, ui armorꝫ custodes inuadere: atq; in in ciuitatē impetu facto, palam portas auxiliatoribus aperire. nam & custodes ex improviso, & quod plures inermes ac belli expertes essent, facile turbatum iri, & multitudinem ciuium difficulter colligi posse: qm̄ domi quisꝫ propter hyemem contineretur, quin & si periculum aliquod interueniret, quiduis subire satiꝫ, q̄ negligere tot copias sui causâ turpiter perituras. At qui prudentiores erant, uim adhiberi dissuadebant. non enim sui tantum causa custodes ampliari, sed etiam ciuitatis murum uidebant propter Idumæos diligentius custodiri: & ubiq; adesse Ananum, omnibusꝫ horis inuisere custodias existimabant. sed hoc alijs noctibus ita habuerat, illa uero, nō sua desidia requieuerat, sed ut & ipse & custodum manus fato duce interirent. Nanque iam nocte prouecta, & gliscente hyeme, custodes in porticu dispositos opprimit somnus. At Zelotis consilium subit, ut seris templo sacratis portarum uoces secarent. affuit autem illis, ne exaudiretur crepitus, uentorum sonus, & crebra tonitrua: fanoꝫ egressi, ad murum clanculo ueniunt, seratâꝫ portam, quæ uersus Idumæos erat, aperiunt. Illi autem primum Ananum conari aliquid suspicati, unusꝫq; dextrâ ad gladiū q̄ si repugnaturi applicât mature: deinde his q̄ ad se uenerant agnitis, introibant. Qui quidem, si tunc manus uertere in ciuitatem uoluissent, nihil obstabat quo minus simul totus populus interiret: tanta ira ferebantur. uerum Zelotas primo eximere custodia festinabant: illis quoꝫ multum precantibus, qui eos receperant, ne despicerent malis obsecros, quorum gratia uenerant, neꝫ his acerbius periculum importarent. captis enim custodibus, faciliorem illis in ciuitatem impetum fore: sed si semel eos concitassent, iam illos contineri non posse, quin si senserint cōgregentur, & palcius nitentibus se opponant. Idem igitur Idumæis uisum est: iamꝫ in templum per ciuitatem subibant, cum suspensi Zelotæ aduentum eorum p̄stolarentur. Deniq; his ingressis, etiam ipsi confidenter ex interiori fano progressi sunt, mixtiꝫ Idumæis in custodes irruerunt. Cæsis autem nonnullis, quos somnus opprlexerat, omnis multitudo ad clamorem uigilantium suscitata est, raptisꝫ armis, ad repugnandum non sine stupore properabant. Ac primum quidem Zelotas solos conari aliquid suspicantes, quasi eos superaturi numero confidebant: ubi uero foris alios circumfundi uiderent, Idumæos irrupisse sentire. Et maior quidem pars eorꝫ, armis pariter animisꝫ depositis, in questibus erant. pauci uero iuuenum fortiter communiti, occurrendo Idumæis, aliquandiu segniores multitudinē protegebant: alij cladem ciuitatis habitatoribus nunciabant. Illorum autem auxilio uenire nullus audebat, cognito Idumæos irrupisse: sed ipsi quoꝫ irrita uociferantes, cum fletibus respondebant: plurimusꝫ mulierum ululatus suscitabatur, si quando custodum quisquam in periculum aliquod incidisset. Quin & Zelotæ Idumæorum clamorem geminabant, magisꝫ horribiles tempestas faciebat omnium uoces. Nemini autem Idumæi percellere, quod natura crudelissimi ad cædes erant, & hyeme grauiter afficiebantur: proptereaꝫ his qui se excluderant ut inimicis utebantur, tam supplicantibus q̄ repugnantibꝫ infensi. Multos etiam cognationem referentes, utq; cōmune sanū reuererent orantes, gladijs transfigebant. Nullus autem fugiendi locus, neꝫ spes salutis erat. Compulsi autem circa se, magis q̄ ui oppressi laniabant, cum recedendi spatium non dare, nec interfectores a cadibus temperarent. Incerti autem quid agerent, in ciuitatem se precipitabāt: miseri (ut mihi uidetur) eo quod fugiebant crudelius subeuntes exitium, donec templi exterius sanguine redundauit. Octo autem millia & quingentos mortuos dies inuenit. Nec tñ his Idumæorū ira satiata est: sed uersis in ciuitatem manibus, oēs domos diripiebant: quemꝫ fortuito in

*Idumæi clam
à zelotis iur
bē intronissi*

uenissent, morti dabant. Et cæteræ quidē multitudinis cædem superuacua esse ducebāt. Pontifices autē peruestigabant, & in illos pleriq; ferebantur, statimq; cōprehensos obtuncabant: astantesq; super eorum cadauera, nunc Anano populi beneuolentiā, nunc Iesu quæ de muro dixerat, exprobrabāt. Ad hoc autē impietatis progressi sunt, ut etiam insepultos eos abiecerint: cum p̄sertim Iudæis tāta sepulturæ cura sit, ut etiam iudicio cruci suffixos ad occasum solis deponant atq; sepeliant. Et quidem non errauerim, si Anani mortem di xero excidij ciuitatis fuisse principium, & ex illo die muros euersos remq; publicā Iudæo rum perisse, quo p̄ticipem rectoremq; salutis suæ iugulatum in media ciuitate uiderit. Erat autem & aliās uir laudabilis atque iustissimus, & præter nobilitatis ac dignitatis & honoris, quo erat præditus, amplitudinem, infimis amabat æquari. Libertatis autem ma xime fautor erat, & is qui populi affectaret imperium. Commodis autem proprijs com munes semper utilitates anteponebat, super omnia paci studens. Sciebat enim Romanos non posse expugnari: ac prospiciebat, si pacisci utiliter nequissent Iudæi, omnino eos peri turos. ut autem breuiter dicam, cum Anano uiuo ad transactionem uenissent. Mirus em̄ erat dicere, mirus populo persuadere quæ uellet. Iam uero impediētes bellantesq; sube gerat. Plurimum autem moræ sub tali duce attulissent Romanis. Huic iunctus erat Iesus, illo quidem comparatione inferior, sed præstans cæteris: ut putem deum, qui tanquā ui olatam ciuitatem perire flammis, purgariq; sancta uellet, consulto defensores eorum, & qui ea charissima ducerent, amputasse. Itaq; paulo ante sacris indumentis amictos, ac toto orbe celeberrimæ religionis autores, quicq; undiq; in ciuitatem commeanibus uenerabi les habebantur, iacere nudos prædā canibus ac feris uideres, Quos quidem uiros ipsam puto genuisse uirtutem, tantum licuisse uitrijs flentem,

Ananus ponti fex.

IOFLAVII IOSEPHI DE BELLO IV DAIGO LIBER V.

¶ De altera strage, & reditu Idumæorum, Zelotarumq; crudelitate.

Caput .I.

ANANO quidem & Iesu eiusmodi finis euenit. Post illos uero tam Zelotæ q̄ Idumæi passim plebem, quasi nefandorum anima lium gregem, irruendo mactabant. Et uulgus quidē in quolibet loco deprehensum necabatur: correptos autē nobiles & adolescē tes, uinctos in carcerem concludebant, spe, nonnullos eorum sibi posse sociari nece dilata. Verum hæc nullum mouebant, sed cum cti mortem p̄optauerant, dummodo ne aduersus patriam com munem nequissime conspirarent: sacriſsima tñ ante cædem uerbe ra sustinebant, exulcerati plagis atq; tormentis. cumq; iam corpus non sufficeret crucia tibus, tandem gladium merebant. Quos autem die cepissent, eos in custodiam nocte du cebant: extractosq; inde, si quos mori contigisset, abijciebant, ut uinctis alijs locus esset. Tanta autem populum pauor occupauerat atq; formido, ut ne flere quidem palam q̄ quam, siue sepelire proprium funus auderet: sed erant occultæ clausorum etiam lachry mæ, & ne quis inimicorum audiret, circumspectantes gemeabant. paria nanq; his qui luge bantur, etiam qui luxissent ilico patiebantur. exigua uero nocte sublatam terram mani bus, corporibus inijciebāt, & nōnunq̄ die, si q̄s fuisset audacior. Duodecim autē millia hoc modo nobilium periire. Illi autē iam cædes exosi, nullo pudore iudicij uim & cognitiōis cauillando imitabant. Itaq; cum illustrium quendam Zachariam Baruch filium interfice re decreuissent (irritabantur em̄ quod nequissimis inimicus nimis erat, & probis amicus, itemq; locuples) neq; solum fortunarum eius direptionem sperarent, sed etiam remotū iri uirum ad se deijciendos potentem, septuaginta plebeiorum honestissimos ex præce pto conuocant, iudicum specie potestate carentes, & apud eos Zachariam, quasi res pro deret Romanis, accusant: quodque ad Vespasianum prodicionis causa misisset. Sed ne que argumentum, neque ulla probatio criminis erat. ipsi autem misisse dixerunt, & hoc haberi pro fide ueritatis uolebant. Zacharias autem ubi nullam spem salutis sibi reli ctam esse uidit, per insidias non in iudicium, sed in carcerem ductus, uitæ suæ despera

Iterū xij mil lia nobilium trucidata

Zacharias accusatur a zelotis.

tionem libertate non priuauit: sed exorsus, ueri quidem similitudinē obiectorum derisit, & illata sibi crimina breuiter diluit: in accusatores autem oratione conuersa, omnes eorū iniquitates per ordinem persecutus est, multaq; de perturbatione rerum querebatur. Zelotæ uero obstrepentes, uix à gladijs temperabant, speciem cauillationemq; iudicij sui usque ad finem permanere cupientes, & præter hoc iudices experiri, an periculoso tempore iustitiæ memores forent. Igitur omnes septuaginta pro eo sententiam ferunt, & pro eo mori, q̄ sibi adscribi eius interitum maluerunt. Illo uero absoluto, Zelotarum clamor tollitur, & uniuersi quidem iudicibus irascebantur, qui simulationem datæ sibi potestatis nō intellexerant. duo uero ex audacissimis aggressi Zachariam, in medio templo interficiunt: & illudendo, habes, inquit, & à nobis de absolute sententiam certiorum. Eumq; statim in subiectam uallem de templo proijciunt. Iudices uero contumeliæ causa uersis gladijs ferientes, templi ambitu pepulere. cædi enim eorum pepercerant, ut disiecti per ciuitatem, nunciij fierent apud omnes seruitutis. Idumæos autem iam uenisse poenitebat, neq; his gesta placebant. Quibus collectis Zelotæ: quidam secreto indicabat uniuersa: & quæcumq; hi qui eos aduocauerant scelerate fecissent, omnia demonstrabat: arma quidem cepisse eos, quasi Romanis à pontificibus metropolis proderetur, reperisse autem nullum proditiōis indicium. Illos uero qui tutari eam simularent, & belli facinora ausos & tyrannidis, ab initio quidem prohibendos fuisse. Verum quia semel in societatem intestinæ cædis incidissent, finem delictis adhibendum, neq; uires hominibus suggerendas morem patrum destruētibus. Nam & si portas grauiter ferrent sibi atq; in oppidum aditum eē præclusum, poenas ab his qui prohibuerāt esse repetitas: & Ananum quidem peremptū, una uero nocte populum totum pene cōsumptum. Quarum rerum multos quidem suorum poenitere sentirent: eorum autem uiderent, à quibus rogati essent, crudelitatem immentiam: ne ipsos quidē p̄ quos salui erāt, erubescentiū. in oculis eū auxiliatorū pessima facinora cōmittere, illorūq; iniurias, Idumæis imputari, quatenus ea nō prohibeāt, neq; ab his separent. Debere igit̄ (qm̄ de proditiōe quæ dicta sunt, calumniā fuisse patuisset, nullusq; Romanorum impetus timeretur, aduersus ciuitatem uero inexpugnabilis esset potentia corroborata) illos domum recedere: malorumq; societatem uitando cuncta diluere flagitia, quorum non sponte, sed decepti participes extitissent. Persuasum est Idumæis. Et primum eos qui erant in custodijs soluunt, prope ad duo millia populariū: statimq; relicta ciuitate, ad Simonem ueniunt, de quo paulo post cōmemorabimus: deinde domum ex Hierosolymis abiire. Euenit autem eorum discessum utriusq; pariter inopinatum uideri. Nam & populus nescius poenitudinis, paululum fidutia recreatus est, uelut inimicis leuatus: & Zelotarum creuit insolentia, quasi nō auxilijs caruissent, sed ipsi essent liberati, quorum pudore ac reuerentia criminibus temperabant. Deniq; nulla iam erat facinorū mora neq; cunctatio: sed festinatis quidē consilijs in rebus singulis utebantur: quæ uero placuissent, ipsa cogitatione citius peragebant. Maxime autem in uiros fortes atq; insignes, cædibus sæuebant, cum inuidia nobilitatem absumerent metu uirtutum: unamq; cautionē putarent, nullum optimum superesse. Itaq; occisus est cum multis alijs Gorion, dignitate simul & genere præstans, & plus posse populum gaudens, plenusq; spiritu, libertatis amator ut nullus alius ludæorū, quem tñ libertas præter alias uirtutes perdidit. Sed ne Peraia quidem Niger eorū manus effugit, bellis cum Romanis gestis uir strenuus cōprobatus: qui etiam sæpe uociferans, & cicatrices ostendens, per mediam ciuitatem trahebatur. Ductus uero extra portas, desperata iam salute, ne sepultura careret supplicabat. Illi autē prius interminati, quod humi ei quā desiderabat concessuri nō essent, mox etiā mortē intulere. Qui tamen cum occideret, Romanos eis ultores imprecatus est: famemq; p̄ter bellum ac pestilentiā, & ad hæc omnia ipsorum mutuas manus: eaq; uniuersa cōfirmauit apud impios deus, & quod iustissimum esset effecit, ut audaciam suam q̄ primum experirentur inter se dissidentes. Niger quidem occisus, quem habebant de oppressiōe sui, metu eos leuauit. Pars autem plebis nulla erat, cui non ad interitum excogitabatur occasio. Namq; alij quod iam dudum alijs ciuibus restitissent, interficiebantur: qui uero nihil offenderant, subitas pacis tempore causas excipiebant. Et qui omnino libere eos non adissent, pro contemptoribus: qui uero obsequentes, pro insidiatoribus habebantur: unaq; maximorum

Zacharias
in templo oc-
cisus à zelo-
tis.

Zelotarum
crudelitas.

Gorion oc-
ciditur.

Niger occi-
ditur.

criminum & mediocrium poena, mors erat, neque euasit quisquam, nisi aut ignobilitate aut fortuna perhumilis.

¶ De intestina discordia Hierosolymorum.

Caput .II.

Romani autem omnes ad ciuitatē animos intendebant, hostium dissensionem lucrū sibi esse censes: & Vespasianum penes quem summa rei potestas erat incitabant, diuinæ prouidentiae dicentes auxilio in semet hostes esse conuersos: ueruntamen uelox esse momentum, & ludæos cito in concordiam redituros, aut intestinis malis defessos, aut redactos in poenitudinem. Ad quos Vespasianus ait: Plurimum eos quid fieri conueniat ignorare, tanquam in theatro cupientes quantum armis ac manibus possent ostentare potius cum periculo, quam secum quid esset utile reputare. Nam si statim ciuitatem aggredierentur, ipsos causam hostibus fore concordiae, ac uires eorum etiam nunc uigentes in se prouocatuos. Sin operirentur, paucioribus ac moderatioribus his usuros, domestica seditione consumptis. Deum namque melius quam ipsos disponere, qui sine labore ludæos Romanis traderet, nulloque periculo exercitui uictoriam condonaret. Proinde manibus propriis intereuntibus inimicis, maximoque malo, hoc est, seditione turbatis, debere se potius periculorum spectatores esse, quam cum hominibus mortem appetentibus atque intestina rabie insanientibus colligere. Si quis autem putauerit uictoriae gloriam sine praelio fieri uiliorem, sciat, inquit, armorum incerto exitu commodius esse commode perficere quod intendit. Neque enim manu praeclaros esse minus laudabiles, qui paria gesserint moderati one atque prudentia. Simul autem dum hostes imminuerentur, etiam milites ex laboribus assiduus recreatos ualentiores ductum iri. Præterea non id esse tempus, ut mature occupanda uideatur uictoriae claritudo. nec enim armis fabricandis aut muris, uel auxilijs congregandis ludæos operam dare, atque ideo moras differentibus nocituras: sed bello domestico ac dissensione tumidos, miserabiliora pati quotidie, quam ipsi eos captos afficerent intromissi. Proinde siue quis securitatem consideret, sinendos esse qui semet absumerent: siue facti gloriam clariorem, nequaquam manus intestino morbo laborantibus afferendas: siquidem ratione recta diceretur, non ipsorum, sed discordiae fuisse uictoriam. Hæc Vespasianus: eique dicenti rectores militum consentiebant, moxque apparuit quam utile fuisset eius consilium. Namque in dies singulos multi ad eum confluebant fugiendo Zelotas. Erat autem fuga difficilis, quod omnes exitus custodibus oblidebantur. Et si quis ibi qualibet ex causa deprehensus fuisset, uelut ad Romanos ire cuperet, interficiebatur. qui tamen eis dedisset pecuniam, saluus abibat: & qui non dabat, solus proditor habebatur. Restabat igitur pecuniosis fugam redimentibus, solos pauperes iugulari. Mortui uero per omnes uias coaceruabantur innumeri, multique etiam transfugere cupientium, rursus in ciuitate pire præoptabant. nam spe sepulturae in patria mori tolerabilius uidebatur. Illi autem ad hoc crudelitatis deuiauerant, ut neque intus neque per itinera occisis humum concederent: sed ueluti cum patris legibus etiam naturae iura disturbare pepigissent, suaque in homines iniustitia diuinitatem quoque pollueret, ita sub sole putrescere mortuos relinquebant. Sepelientibus autem suorum corpora, idem quod transfugis, imminabat supplicium mortis: statimque sepultura indigebat, qui hanc alteri præstitisset: & ut breuiter dicam, nulla tam bona, quam misericordia, perierat in illis cladibus mentis affectio: hisque iritabantur noxæ, quæ miseranda uidissent, a uiuis in mortuos, a mortuis in uiuos iracundiam transferentes. Modum autem excedente metu, superstitibus mortui adepti requiem, beatiores uidebantur: & qui erant in custodijs, comparatione sui cruciatus, insepultos quoque fortunatissimos demonstrabant. Omne quidem ab illis ius hominum calcabatur, ridebatur etiam diuinitas, prophetarumque responsis tanquam uulgaribus fabulis illudebant. Cum uero multa contempnissent de uirtute ac uitis statuta maiorum, etiam quæ de patria olim prædicta fuerant, uera esse exitu probauere. Vetus enim quidam sermo ferebatur, tunc demum ciuitatem captum iri, sancta quoque flammis exurenda esse lege belli, cum seditio fuisset exorta, sanctique dei propria manus ante uiolassent. Quibus Zelotæ, nihil de eorum fide dubitantes, ministros se præbuerunt.

¶ De Gadarensum deditione & strage.

Caput .III.

At Iohannes iam dudum tyrannidem affectans, parem cum similibus honorem habere dedecus existimabat: paulatimque sibi, nequiores adiungens ab eorum affectione

separabatur. Semper autem aliorum decretis non obediendo, suaque iubendo imperiosus, quod solus dominari cuperet non latebat: eique sociabantur nonnulli metu, alii gratia. (mirus enim erat oratione atque fallacia persuadere quae uellet) multi uero propterea quod sibi tutum esse ducebant, priorum delictorum causas uni potius adscribi quam omnibus. Ad haec quia manu strenuus erat, & bonus consilio, satellites non paucos habebat, etiam magna pars eum contrariae factionis reliquerat, apud quos etiam liuor non nihil ualebat, graue putantes ut paulo ante pari succumberent. Plus autem metus eos, ne sub unius potestate uiuerent, exagitabat. nec enim facile sperabant eum, si semel obtinuisset, deinceps posse occasionemque in se habiturum timebant, quod in principio restitissent. Proinde quisque bello potius quiduis pati decreuerat, quam sponte seruiens mancipii loco perire. Hinc igitur seditio diuiditur, & Iohannes in contraria dissentientibus parte regnabat. Sed inter ipsos quidem munita omnia erant custodibus: nihilque aut parum agebatur, si quando armis praelium lacebant. in populum uero uel maxime contentionem susceperunt: & quis maiorem praedam caperet, utrinque certabant. Cum tamen ciuitas trium malorum ingentium tempestate laboraret, hoc est, belli, dominationis, itemque seditiois, eorum comparatione bellum popularibus mediocrius uidebatur. denique relictis sedibus patriis, ad alienigenas profugiebant: & Romanorum beneficio salutem, quam inter suos desperauerant, assequebantur. Quartum uero praeterea malum commotum est gentis exitio. Haud procul ab Hierosolymis castellum erat ualidissimum, reponendis opibus ad munimenta belli, tutandisque corporibus ab antiquis regibus aedificatum, quod Massada dicebatur: id occupauerant qui uocantur sicarii, quod a rapinis amplioribus timore continebantur. Hi cum Romanorum exercitum ociosum esse uiderent, apud Hierosolymam uero Iudaeos dominatione atque discordia secessisse, maiora facinora aggrediuntur. Die festo azymorum (qui apud Hebraeos ad memoriam salutis, qua ex Aegyptiorum seruitio liberati, in terram patriam deueniunt, solenniter celebratur) nocte deceptis qui sibi erant oppositi, municipium quoddam Engaddi inuasere: ubi pugna quidem Iudaeos ante praeventos atque dispersos, quam arma caperent siue concurrerent, ciuitate pepulere. eos uero qui in fuga defecerunt, mulieres uidelicet ac pueros, supra septingentos interfecerunt. aedibusque deinde compilatis, fructus quoque iam maturos depopulati in Massada portauerunt. & ibi li quidem omnes circum castellum uicos, totamque regionem populabantur, non paruo undique perditorum ad eos numero in dies singulos confluent: simul autem concitati sunt etiam per singulos Iudaeae tractus in latrocinia, qui interim quiescebant. Ac uelut in corpore, si quoniam principale membrum tumor afficit, omnia pariter aegrotare necesse est: ita propter ciuitatis tumultum atque discordiam, etiam qui foris erant nequissimi, praedarum inuenere licentiam. Singuli uero uicis propriis dilaceratis, deinde in solitudinem recedebant. Congregati autem & cateruatim coniurantes, exercitu quidem pauciores, plures uero quam latrocinialis conspiratio, in templa & oppida ferebantur. Et sequebatur quidem, ut in bello fieri solet, ab his eos male affici quos petissent. uerum praueeniebatur ultio, cum mox latrones a praeda refugerent: nullaque pars erat Iudaeae, quae non una cum Hierosolymis percellentissima ciuitate interiret. Haec Vespasiano a transfugis indicabantur. nam licet omnes exitus a seditiosis custodirentur, & cum quis ad eos accessisset interficeretur, tamen erant qui ad Romanos clam profugerent: ducemque Romanorum opem ferre ciuitati, & reseruare populi reliquias hortarentur. multos enim, quod bene Romanis uellent, perisse, multos adhuc in periculo dicebant esse superstites. Ille autem iam tum miserans eorum calamitates, propius ad eos uelut Hierosolymam obsessurus accedit, re autem uera ut ciuitatem obsidione liberaret: spe autem ante reliqua subigendi, nullumque impedimentum extrinsecus obsidioni relinquendi. Cum igitur uenisset in Gadara, transamnianae regionis metropolim ualidissimam, mensis Martii quarta die ciuitatem ingreditur. iam enim optimates, ignorantibus seditiosis, legatos ad eum de traditione miserant, tam pacis desiderio quam suis patrimonijs metuentes. multi enim apud Gadara locupletes habitabant, quorum legationem inimici nesciebant, nisi quod Vespasiano appropinquante id cognouerunt. Et ciuitatem quidem se retinere posse desperabant, quod & intestinis inimicis numero inferiores erant, neque procul abesse uidebant a ciuitate Romanos, si uero fugere decreuissent,

Gadara tradidit se Vespasiano.

ine sanguine id facere, nullaq; à noxijs poena repetita, non honestum sibi putabant. Itaq; dolesum comprehensum (nanq; is non dignitate solum ac nobilitate ciuitatis princeps habebatur, sed etiam legationis autor erat) interficiunt; nimiaq; iracundia mortuo uerbo ato, extra ciuitatem dilapsi sunt. lam uero propius accedente Romano exercitu, Gadarenium populus Vespasiano cum acclamationibus in ciuitatem recepto, fidei dextras ab eo accepit: equitumq; & peditum p̄sidia contra fugitiuorum excursus. muros enim priusq; d Romani peterent, ipsi destruxerant: ut eo sibi fides esset, quod pacem diligerent, si bellū gerere ne uolentes quidem posse uiderent. Vespasianus autē misso Placido cum quingentis: quitibus ac tribus millibus peditum, aduersus eos qui ex Gadaris fugerant, ipse cum cæteris militum copijs Cesaream regreditur. At fugitiui postq; equites repente à tergo insequentes uidere, priusq; in manus uenirent, in uicum quendam, cui nomen est Bethenatorin, se recepere. ubi reperta non paucorum iuuenum multitudine, hisq; partim uolentibus, partim ui armatis, temere contra Placidum eiusq; milites profiliunt. Illi autem primo quidem impetu paululum recesserunt, ea simul arte, ut eos à muro longius prouocarent. deinde loco opportuno circumdatos, telis agentes eminens sauciabant. Itaq; fugientes quidem, ab equitibus p̄ueniebantur Iudæi: qui uero manus conseruissent, à peditibus trucidabantur, nihil plus audaciæ demonstrantes. condensos enim aggrediendo Romanos, armis non secus ac muro septos, ipsi quidem telis aditū non inueniebant, neq; sufficiebat aciem rumpere: illorum autem transfigebantur telis, & immanissimis feris similes ruebant ultro in ferrum, & sternebantur, alij gladijs ora percussi, alij ab equitibus dissipatis qm̄ cura erat Placido, cursum eorum à uico intercludere: assidueq; prætercurrens ea parte, cedentesq; reflectens, una etiam libratis sagittarum ictibus utebatur: hisq; proximos interficiebat. metu uero longe fugientes auerteat, donec elapsi qui fortiores erant, ad murum effugere. Eius autem custodes quid agerent nesciebant. Nec enim excludi Gadarenses suorum causa patiebantur, & si eos recepissent, una cum his se perituros uidebant. qđ etiam contigit. Illis enim compulsis ad murum, pene cum his Romanorum equites irruere. Portis autē ante p̄clusis, admoto milite Placidus ad uesperam usq; acerrime oppugnato muro pariter ac uico potitus est: ibiq; tunc uulgus quidem iners occidebatur, fortiores uero fugam petebant. domos uero à militibus diripiebantur, & uicus igni traditus est. Qui uero inde euaserant, totam secum illam regionem ad fugā incitarunt: & extollendo proprias calamitates in maius, totumq; Romanorū exercitum aduentare dicendo, metu omnes undiq; comouerunt. plurimo autē numero aucti, in Ierichunta secesserunt. hæc enim etiā tunc eorum spem salutis fouebat, quod esset ualida & populosa. Placidus uero equitibus, rebusq; ante prospere gestis fretus, eos insequabatur. & usq; ad Iordanem quidem semper quos occupabat, morti dabat. omnem uero ad flumen coactam multitudinē fluminis impetu prohibitam, quod auctum imbribus uadum transire nō poterant, aperto prælio aggreditur. Itaq; necessitas eos ad pugnam compulsi, quod fugæ locum nō haberent: præteritq; ad ripæ longitudinem, tela equitum & incurfus excipiebant. à quibus multi perculsi, in fluuium ceciderunt. nam qui manibus eorum cæsi sunt, tredecim millia fuerunt. alij cum uim sustinere non possent, in Iordanem sponte defilierunt. erat autē numerus infinitus. & præterea capta sunt circiter duo millia uirorum ac ducenti, cum præda maxima ouium & asinorum, itemq; camelorum & boum. Iudæis quidem hoc uulnus inflictiū quis par superioribus, maius tamen scipso uisum est: non solum quod eam totam regionem qua fugerant, cædes repleuerant, sed etiam quod refertus mortuis Iordanis patius non erat. & Asphaltites quoq; lacus repletus erat cadaueribus, quæ p̄ multa flumina deuoluta sunt. Placidus autem secunda fortuna usus, in uicos proximos & municipia contendit. captisq; Abila & Iuliade, & Besemoth, oibusq; ad lacū Asphaltiten usq; idoneos extrāsugis ubiq; collocat. deinde milite scaphis imposito, eos q in lacū refugerat subegit. Et trans fluuium quidem tota regio Romanis cessit, & ubiq; omnia usq; ad Machærunta deuicta sunt.

Gadarensum
fuga.

Gadarensum
tredecim mil
lia occisa.

De captis oppidis quibusdam, descriptioq; ciuitatis Ierichuntine. Caput .IIII.

DVm hæc agit aguntur, motus circa Galliā nunciatur, & quod Vindex una cū opti-
matibus indigenarum à Nerone defecisset, de quibus alibi diligentius scriptum ē.

Vespasianum vero ad imperii belli quæ nunciata sunt incitarunt, iam tunc futura bella ciuilia totiusque imperii pericula prospicietern: cum si partes orientis ante pacasset, minus la-
 lie metuendum existimaret. obstante autem hyeme, per subactos interim uicos atque op-
 pida praesidia collocabat: & decuriones ciuitatibus apponens, multa etiam eorum quæ
 uastata fuerant, instaurabat. Prius tamen comitatus militum copiis quas Caesaream addu-
 xerat, in Antipatridem uenitibusque per biduum ciuitate composita, tertia die uastando, in-
 flammando, omnemque subuertendo circum Thamnam toparchiam, in Lyddam & Iamni
 amprocedebat. Et cum sese utraque tradidisset, constitutis illic habitatoribus idoneis, in
 Ammaunta peruenit: occupatoque ad metropolim earum aditu, castra muro circumdat.
 Quintaque in his relicta legione, cum cætera manu in Bethlepton toparchiam proficiscen-
 tiaque & uicina regione itemque circum Idumæam igne consumptis, castella quidem locis op-
 portunis muniuit. captis autem duobus uicis in media Idumæa positis, hoc est, Begabrie
 Caphartophan, plus quam decem millia hominum peremit: prope autem ad mille cepi-
 exactaque inde cætera multitudine, non paruam militum suorum partem ibi constituit, &
 omnia montana loca incurfando uastabant. Ipse autem cum reliquo exercitu in Iamnam
 rediit: unde per Samaritidem ac per Neapolim, quæ dicebatur ab indigenis Mabortha,
 secundo lunii mensis die in Coream descendit: ibique positis castris, postridie in Ierichum
 peruenit: in qua unus ei rectorum Traianus quem ex locis trans Iordanem ducebat militi
 iungit, cunctis illic deuietis. Sed ex Ierichunte quidem multitudo ante Romanorum ad-
 uentum in aduersam Hierosolymis montanam regionem diffugerat: non pauci autem
 qui remansere, perimuntur. Desolatam uero offenderat ciuitatem, cui in planitie sitæ nu-
 dus mons ac sterilis imminet, idemque longissimus, à septentrionali enim regione usque ad
 Scythopolitanos agros: à meridiana uero usque ad terram Sodomiticam & Asphaltitis la-
 cus terminos extenditur. totus autem asper est, & quod nihil gignat, non habitatur. Huic
 obiacet circa Iordanem mons alius, incipiens à Iulidae ac septentrionali regione, prolixus
 autem in meridiem usque ad Bacra, quæ Petram determinat Arabiæ ciuitatem. In hoc est
 etiam Ferreus mons appellatus, ad Moabitidem usque longus. Inter duos autem montes re-
 gio, quæ Magnus campus uocatur, à Gennabara uico ad lacum Asphaltitem usque patens,
 habet ducentorum & triginta stadiorum longitudinem, latitudinem uero centum & ui-
 ginti, mediusque ab Iordane diuiditur. Sunt autem illic duo lacus, Asphaltites & Tiberien-
 sis natura contrarii, namque alter salus ac sterilis est, Tiberienfis uero dulcis & foecundus.
 aestatisque tempore illa planities ardore solis incenditur, & uitioso opprimitur aeris tractu
 omnibus circum aridis præter Iordanem. unde euenit, ut palmæ quæ in ripis sunt, ma-
 gis florent & fertiliores sint: minus autem, quæ longe remotæ sunt. Ad ipsam uero Ie-
 richo largissimus fons est, rigandisque aruis huberrimus, iuxta ueterem scaturiens ciuita-
 tem: quam Iesus Nauæ filius, Hebræorum ductor, primam in Chananæorum terra bello
 possederat. Hunc fontem aliquando ferunt non solum terræ atque lignorum fructus, sed
 etiam foeminarum partum obtundere solitum, cunctaque pariter morbo ac peste corrumpi
 pere. Postea uero mansueuisse, contraque saluberrimum ac feracissimum esse factum ab Eli-
 seo quodam propheta, qui Eliæ notus fuerat atque successerat. Receptus enim hospitio à
 Ierichuntis habitatoribus, quod humaniores eos expertus erat, ipsos & omnem illam re-
 gionem perpetua gratia remuneratus est: progressusque ad fontem, lagenam fictilem salis
 plenam in profluentem aquam misit. Iuxta deinde ad cælum dexteram tendens, fontemque in-
 uergens blanda libamina, ipsum quidem precabatur ut fluente leniret, ac dulciores aqua-
 rum uenas aperiret: deum uero ut foecundioribus auris flumina temperaret orabat: tam-
 que hubertatem fructuum quam successionem prolis daret indigenis, nec eos genitrix filiorum aqua
 deficeret, quoad iusti manerent. ad has preces ex disciplina manibus quoque multa o-
 peratus, fontem immutauit: & qui antea causa erat his orbitatis ac famis, idem uictus ac
 foecunditatis autor est effectus. Denique rigationis eius tanta potentia est, ut si attigerit mo-
 do terram, lapidior sit, aquis diu perseverantibus. unde eo quæ largius abutuntur, exigui
 emolumentum habent: quæ uero parcius, plurimum. Amplius tamen quam cæteri
 fontes spatium rigat, & septuaginta quidem stadiis longam, uiginti autem latam planiti-
 em permeat, optimos autem in ea paradisos ac densissimos educat, palmarumque irriguat.

Lydda & Iam-
 nia à Ro. oc-
 cupate.

Ierichuntis
 situs.

Ferreus mons
 Magnus cam-
 pus.
 Asphaltites
 lacus & Ti-
 berienfis.

Immutatio
 fontis in Ie-
 richunte.

rum genera, tam sapore, quam nominibus uaria: quarum pinguiſſimæ calcibus preſſæ, plurimum mellis emittunt, non multum alio melle deterius: quanquam & mellis atrix eſt illa regio, & opobalfami ferax, qui omnium chariſſimus eſt fructus ibi naſcentium. itemq; cyprum & myrobalanum gignit: ut qui diuinum eſſe illum tractum dixerit, non errauerit, ubi & larga & optima generantur quæ ſunt chariſſima. Sed nec in alijs ei fructibus aliqua facile toto orbe regio certauerit: adeo multiplicatum quod ſatum eſt reddit. Cuius rei cauſa mihi uidetur eſſe aquarum uis læta, & aeris calor: cum hic prouocet quæ nata fuerint atq; diffundat, liquor autem firmis ſingula radicibus ſtringat, uiresq; ſuggerat æſtuo tempore: quo ſic puſta eſt illa regio, ut nihil facile procedat ac pullulet. aqua tamen, ſi ante ſolis ortum hauriatur, auræ ſpiritu refrigerſcit, naturamq; contrariam aeris ſumit. hyeme uero contepeſcit, eaq; merſis mitiſſima efficitur. Tanta eſt autem cæli temperies, ut quo tempore in alia ludææ regione ningit, lino illic tatum indigenæ ueſtiatur. Diſtat autem ab Hieroſolymis centum quinquaginta ſtadijs, & ab Iordanæ ſtadijs ſexaginta: totumq; habet à Hieroſolyma ſpatium deſertum atq; ſaxoſum: ad Iordanem uero & lacum Asphaltiten, licet humilius, æque tamen incultum ac ſterile, Sed de Iericho, quam ſis fortunatiſſima, ſatis dictum eſt.

¶ Lacus Asphaltites. Caput V.

Commemoratione autem dignum puto, Asphaltitis quoque naturam exponere lacus. Is enim ſaluſ quidem ac ſterilis eſt: nimia uero leuitate, etiam quæ grauiffima ſunt, in eum iacta fluitant. demergi autem quis in profundum nec de indultia facile poteſt. Deniq; Veſpaſianus, qui eius uiſendi cauſa illuc uenerat, iuſſit quorſdam natandi inſcios, uinctis poſt terga manibus, in altum proijci: & euenit omnibus, tanquam ui ſpiritus ſuſum repulſos de ſuper fluitare. Ad hæc mirabilis eſt coloris mutatio, quæ ter in ſingulos dies ſuperficiem uertit, & ſolis radijs uariata reſplendet. Multis autem locis uomit nigras bituminis glebas, quæ ſuper undam & habitu & magnitudine tauris ſine capitibus affimiles natant. Ad eas autem cum lacus exercitores acceſſerint, naſti quod aggeſtum eſt, ad naues trahunt: & quia lentum eſt, repletas eas abrumpere nequeunt: ſed quaſi religata ſcapa, pendet à cumulo, donec menſtruo mulieris atq; urina ſoluatur. Eſt autem utile non modo ad compagineſ nauium, ſed ad corporum etiam curationem multis remedijs admiſcetur. longitudo lacus eſt quingentorum & octoginta ſtadiorum, qui ad Zoara uſque Arabiæ tenditur. latitudo autem centum quinquaginta ſtadijs patet. huic Sodomitica terra uicina eſt: olim quidem tam fructibus quam diuitijs ciuitatum fortunata, nunc autem omnis exuſta, ut quæ habitatorum impietate fulminibus conflagraſſe memoratur. Denique adhuc in ea diuini reliquias ignis, & oppidorum quinque uidere licet imagines, & re naſcentes in fructibus cineres: qui colore quidem ſunt edulibus ſimiles, carpentium uero manibus in fumum diſſoluuntur & cinerem. Terræ quidem Sodomitiæ fabula eiufmo di fidem habet ex facie.

Terra Sodomitica

¶ Geraſe deuaſtatio, ſimul de Neronis morte, Galbæ & Othonis. Caput VI.

AT Veſpaſianus Hieroſolymorum habitatores concludi undiq; cupiens, apud Iericho & Adidam caſtellis erectis, utrobiq; auxiliarium pariter ac Romanorum præſidia collocat. Mittit autem Geraſam L. Annium, equitatus ei parte multisq; peditibus at tributis. Qui primo aggreſſu ciuitate capta, mille iuuenum, qui ne fugerent præuenti erant, interficit: familias captiuas ducit, bona militibus prædari permittit. Incenſis deinde domibus, proximos petijt. Erat autem fuga potentium & interitus infirmorum: quodq; occupatum fuiſſet, flammis dabatur: omnibuſq; tam montanis locis quam tota planitie bello oppreſſis, apud Hieroſolymam degenteſ exeundi copiam non habebant: cum transfugere quidē cupienteſ, à Zelotis aſſeruarent: eos uero, qui etiā tunc à Romanis diſſidebāt, undi que ciuitate uallata cohiberet exercitus. Veſpaſiano autem Caſaream reuerſo, & cum omnibus copijs in ipſam Hieroſolymam proficiſci paranti, nunciatur Nero peremptus, cum per annos tredecim & octo dieſ imperaſſet. De quo referre, quemadmodum dehoneſtarit imperium, nequiſſimis hominibus Nymphidio & Tigillino, & indigniſſimis libertorum permiſſa republica: quodq; horum captus inſidijs, ab omnibus ſuis ſenatoribus deſtitutus, cum quatuor libertis fidelibus in ſuburbanum fugerit, ibiq; ſemet occiderit.

Geraſenorum mille iuuenes occiſi.

Galba & quod multo post tempore, qui cum deposuerant, poenas dederint: bellumq; per Gal-
 liam quo pacto desierit: & quod Galba creatus imperator, Romam redierit ab Hispania,
 & quemadmodum incusatus à militibus, tanquam humilioris esset animi, in medio fo-
 ro necatus sit, & Otho declaratus sit imperator, militesq; suos cōtra Vitellij duxerit exer-
 citum: necnon & Vitellij turbas, & circum capitolium pugnam: & quemadmodum An-
 tonius Primus & Mutianus Vitellium interfecerint, & Germanorum agmina bellumq;
 ciuile sedauerint: hæc omnia reculaui narrare, confidens quod à multis Græcorum iteq;
 Romanorum ea cuncta copiose perscripta sunt. ordinis autem rerum continuandi gra-
 tia, ac ne intercisā pendeat historia, summam singula designaui. Igitur Vespasianus pri-
 mo quidem in Hierosolymam expeditionem differebat, expectans quonam uergeret im-
 perium post Neronem. deinde ubi Galbam imperare cognouit, nihil conari decreuerat
 prius quam ille quoq; ad se de bello aliquid perscriberet. Mittit autem ad eum Titum fili-
 um suum & salutatum simul, & ut de Iudæis mandata acciperet. Ob easdem causas & tra-
 Agrippa nauigauit ad Galbam. Sed dum Achaïam, quod hyems erat, longis nauibus pe-
 teruchuntur, interfici Galbam contigit, septem mensibus post & totidem diebus. Dein-
 de Otho suscepit imperium, ac tres menses rempublicam gubernauit. Agrippa uero ni-
 hil mutatione deterritus, Romam pergere statuit. Titus uero diuino quodam impulsu
 ex Achaia ad Syriam nauigat, & maturè inde Cæsaream uenit ad patrem. Suspendi autē
 de omnibus, quasi nutante Romano imperio, Iudæorum militiā negligebant. patriæ quo-
 que metuentes, aggredi alienigenas importunum arbitrabantur.

De Simone Geraseno nouæ conspirationis principe. Caput VII.

Interea tamen bellum aliud in Hierosolyma excitat. Erat Simon Gioræ filius, patria
 Gerasenus, ætate iuuenis, sed calliditate posterior Iohanne, à quo iam pridem ciuitas
 possidebatur, uiribus autem corporis audaciāq; præstantior. ob quā ex Acrabatenā quo-
 que toparchia, cuius rector erat, pulsus ab Anano pontifice, ad latrones peruenerat, qui
 Massadam occuparant. Is autem primo quidem ita suspectus erat, ut eum ad inferius ca-
 stellum cum mulieribus, quas secum adduxerat, transire permitterent, ipsi excelsius inco-
 lentes. rursus autem propter necessitudinem morum, fidelis esse uidebatur. nam & du-
 ctor erat prædatum exeuntibus, & cum ipsis territorium Massadæ populabatur. nec ta-
 men eos ad maiora exhortando metuebat. dominandi enim cupidus magnorumq; appe-
 tens, quia mortem Anani comperit, in montana loca discessit: ac uoce præconum seruis
 libertate promissa, itemq; liberis præmio, cunctos qui ubiq; fuerant nequissimos congro-
 gavit. iamq; ualidis conflatis copiis, montanos uicos diripiebat. Semper autem acceden-
 tibus pluribus socijs, audebat etiam in humiliora loca descendere, & ciuitatibus quoque
 iam terribilis erat: multosq; potentium uis eius & prospere gesta sollicitabat. nec iam ser-
 uorum tantum siue latronum exercitus erat, sed multorum etiam popularium, tanquam
 regi, parebat obsequium. Excursus autem agebatur in Acrabatenam toparchiam, & in
 maiorem usq; Idumæam. Vicum enim cui nomen est Nain, muro amplexus, ad tuitionē
 sui pro castello habebat. In ualle autem quæ appellatur Pharan, multas quidem dilatauit
 speluncas, multas uero paratas inuenit, atq; his conditorum prædæ receptaculis utebat.
 Quin & direptos illic fructus reponebat, multaq; cateruæ diuersabantur: neq; dubitab-
 tur, quod in Hierosolymam copijs & apparatu præluderet. Vnde insidias ueriti Zelotæ,
 ac præuenire eum qui contra se cresceret cupientes, pleriq; cum armis egrediuntur. His
 autem Simon occurrit, commissioq; prælio multos occidit, & reliquos compellit in oppi-
 dum. Nondum autem uiribus fretus, ab obsidiōe deterretur. Prius autem Idumæam sub-
 iugare conatus est. Itaq; cum uiginti millibus armatorum ad fines eius properabat. Idumæ-
 orum autem principes mature ex agris uiginti quinque fere millibus pugnacium ciui-
 um congregatis, pluribus autem qui sua seruarent domi relictis, propter sicariorum qui
 Massadæ uersabantur incursus, Simonem in finibus præstolabantur: ubi conflictu habito,
 ac per totum diem tracto prælio, neq; uictor neque uictus abscessit. Et ipse quidem in
 Nain uicum, Idumæi uero domum regressi sunt. Non multo autem post, Simon cum ma-
 ioribus copijs eorum fines petebat: castrisq; in quodam uico cui nomen est Thecue, posi-
 tis, ad custodes Herodij, quod non longe aberat, de socijs suis Eleazarum misit, ut caste-

Pugna Simo-
 nis & Zelo-
 tarum.

lum sibi traderet persuasurum: quem quidem sine mora suscipere custodes, causam nesci cur uenisset. mox autem de traditione prolocutum, strictis gladiis persequabantur, donec fugam locum non reperiens, de muro in subiectam uallem se proiecit. & ille quidem hoc modo statim moritur. Idumaeis autem uires Simonis formidantibus placuit, priusquam bello congredierentur, explorare hostium copias. ad hoc autem se ministrum obtulit parato animo Iacobus, unus e rectoribus, cogitans prodicionem. Denique profectus ab Oluro (in hoc enim uico tunc Idumaeorum collectus erat exercitus) ad Simonem uenit: primumque se patriam suam traditurum esse paciscitur, accepta fide quod semper ei charissimus foret. mox etiam de tota Idumaea operam pollicetur. Ob quas res humanissime apud Simonem conatus, amplissimisque promissis animatus, ubi ad suos rediit, primo Simonis exercitum multiplici numero mentiebatur esse maiorem. deinde rectoribus etiam paulatimque multitudine uniuersa perterritis, ut Simonem reciperent suadebat, eisque sine pugna rerum omnium permitterent principatum. Simul autem hoc agens, & Simonem ipsum per nuncios euocabat, disiecturum se pollicitus Idumaeos, quod & praestitit. Nam cum iam appropinquaret exercitus, equum primus inscendit, & cum sociis corruptionis effugit. paupor autem occupat uniuersam multitudinem, ac priusquam ad manus ueniretur, domum quisque suam soluti ordine recesserunt. Simon uero praeter opinionem sine sanguine Idumaeam intrauit: primumque aggressus ex improviso Chebron municipium capit, in quo maxima praeda potitus est, multosque fructus diripuit. Chebron autem indigenae ferunt non eius terrae modo ciuitatibus, uerum etiam Aegypti Memphi antiquiorem. denique duo millia & trecenti eius connumerantur anni. hoc autem narrant Abraam quoque pariter Iudaeorum fuisse domicilium, posteaquam Mesopotamiae sedes reliquit, eiusque posteros hinc ad Aegyptum esse profectos: quorum etiam nunc monumenta extant in eadem ciuitate, per optimo marmore liberaliter fabricata. Cernitur autem sexto ab oppido stadio arbor maxima terebinthus, eamque memorant ab initio mundi creati nunc usque durare. Hinc totam Simon peruasit Idumaeam, non modo uicos eius & ciuitates depopulando, sed excidendo etiam territoria. nam praeter armatos quadraginta eum millia sequebantur, ut his ne uiui quidem necessaria satis essent. Ad has autem necessitates accedebat eius crudelitas & insuper iracundia, quo magis uastari conigit Idumaeam. Et quemadmodum post locustas sylua cerni solet frondibus spoliata, sic etiam qua Simonis transisset exercitus, a tergo solitudinem relinquebat, & alia quidem comburendo, alia diruendo, & quicquid in ciuitate uel in agris natum esset conterendo calcibus, aut depascendo debebant: perque terram cultam iter agendo, faciebant eam sterili duriores, prorsus ut ne signum quidem uastatis relinqueretur, quod aliquando fuissent. Haec omnia rursus Zelotae incitauerunt, & aperto quidem bello configere pertimuerunt: insidiis uero per itinera collocatis, uxorem Simonis rapiunt, eorumque praeterea quos habebat in obsequio plurimos. deinde tanquam Simonem ipsum cepissent, in ciuitatem exultantes redeunt. continuo namque sperabant, armis eum depositis pro uxore sibi supplicaturum. Illum autem non misericordia, sed ira coniugis raptae peruaserat. cumque ad muros Hierosolymorum uenisset, ut fera saucia quae percussores prendere nequisset, ita in quos reperisset, effundebat insaniam. denique olerum farmentorumque causa progressos e porta, imberbes pariter ac seniores correptos uerberabat ad necem: ut animi indignatione id solum abesse uideretur, quod non etiam uelceretur corporibus mortuorum. multos autem abscissis manibus dimittebat in ciuitatem, una perterrefaciens inimicos, & populum reuocare cupiens a nocentibus. Hisque mandabat ut dicerent, iurare Simonem per deum qui cuncta regeret, quod nisi cito sibi redderent conuicem suam, muro perrupto, omnibus qui in ciuitate essent similiter uteretur, neque cuius aetati parceret, aut ab innocentibus discerneret noxios: donec his eius mandatis, non modo populus, sed etiam Zelotae metu perculsi, remisissent ei mulierem, atque ita delinitus, paupor ille per ab assidua caede requieuit.

¶ De Galba, Othone, Vitellio & Vespasiano. Caput VIII.

Non solum autem per Iudaeam erat seditio bellumque ciuile, uerum etiam per Italia. *Mors Galbae*
In medio namque Romanorum foro Galba perempto, creatus Otho imperator, cum Vitellio imperium affectante pugnabat, quem Germanicae tunc legiones elegerant. Haec

Uxor Simonis a Zelotis capitur.

Mors Otho-
nis.

Chebron à
Cereale euer-
sum.

Oīm scelerū
licentia.

bito autem apud Bebriacum Galliae cisalpinæ prælio cum Valente & Cæcinnâ Vitellij ducibus, primo die Otho superavit, altero Vitelliani: multisq; trucidatis, & aduersæ partis audita uictoria, Otho apud Brixellum semet occidit, postquam biduum tresq; menses imperium tenuit. Accesserunt autem Vitellij ducibus Othonis milites, & ipse iam Vitellius Romam cum exercitu ueniebat: dum interea Vespasianus quinto die Iunij mēsis Cæsarea profectus, eas quas nondum subegerat Iudææ partes petiuit, & in mōtana regione, quō primum ascendit, toparchias duas Gophniticam & Acrabatenā subegit, deinde post has Bethel & Ephrem municipia: ibiq; præsidjs collocatis, usq; Hierosolymam equitabat. multos uero tunc deprehensos necabat, multosq; capiebat. Ducum autem unus Cerealis cum equitum parte ac peditum, superiorem quæ dicitur, uastabat Idumæam. & Caphetram quidem castellum ex itinere captum incēdit. alterum uero quod Capharin dicitur, admoto milite oppugnabat, muro satis ualido cinctum. diutius autem ibi se moraturum speranti, oppidani subito portas aperuere, & supplices ei se tradidere. Quibus subiugatis, Cerealis in Chebron alteram ciuitatem antiquissimam tendit, sitam (ut dixi) in montanis locis, haud procul ab Hierosolymis. Vi autem irrumpens in eam, reliquā multitudinem, quam ibi offendit, cum puberibus interemit: oppidū uero ipsum exurit. Omibusq; iam captis, præter castella Herodium & Massadam & Machærunta, quæ à latronibus tenebant, sola iam Hierosolyma Romanis ante oculos erat, quæ expugnāda restabat.

¶ De Simonis gestis contra Zelotas.

Caput. IX.

Simon autem ubi uxorem suam à Zelotis recepit, ad reliquias Idumææ tendit persequendas, & undiq; circumacta natione, Hierosolymam compulsi plerosq; fugere, cū ipse quoq; ad eam sequeretur. Deinde muro eius obfesso, si quem operariorum ex agris adeuntem multitudinem cepisset, interficiebat. Eratq; populo foris Simon Romanis terribilior, intus Zelotæ utrisq; sæuiores, quos etiam Galilæi nouis inuentis & audacia factionum corrumpebant. Nam & Iohannem ad potentiam ipsi prouexerant, & Iohannes eis pro potentia quam sibi comparauerat, uicem referens, omnia quæ desiderarent ut facerent permittebat. Insatiabilis autem rapinarum cupiditas erat, domorumq; locupletum perscrutatio. Cædes autem uirorum & foeminarum iniuriæ, pro ludo habebantur: prædamq; cum sanguine deuorantes sine aliquo metu, post satietatem muliebri libidine calefebant: comptiq; crines, ac foeminarum ueste induti, lotiq; unguentis, & ut forma placeret, oculos illiti, non solum ornatum, sed impudentiam quoq; mulierum imitabantur, & obscenitate nimia nefarios coitus exigentes, ut in lupanari uersabantur, ciuitatemq; totam impuris facinoribus profanabant. Effoeminantes autem uultum, dexteras ad cædem promptas habebant: delicatoq; incessu eneruati, subita incursione bellatores fiebant, & de paludamentis uersicoloribus eductis gladijs, casu obuios transuerberabant. Eos autem qui Iohannem fugissent, excipiebat sæuior in cædibus Simon: quicq; intestinum euassisset tyrannum, ab eo qui propè erat occidebatur. Omnis autem fugæ uia transire cupientibus ad Romanos, abscissa erat. Inter Iohannis autem copias quantum erat Idumæorum, dissidebant: separatiq; ab alijs, aduersum tyrannum tam liuore potentiae q̃ crudelitatis eius odio armantur. deinde pugna congressi, multos Zelotarum perimunt, cæterosq; in aulam regiam compellūt, quam Grapte ædificauerat. Hæc autem fuerat cognata Izatæ regis Adiabænorum. Vnā uero irrupere Idumæi, atq; inde Zelotis in fanum pulsus, Iohannis pecunias prædabantur. in aula enim supradicta & ipse degebat, & tyrannidis spolia deposuerat. Inter hæc autem Zelotarum qui per ciuitatem dispersi erant, ad illos qui in templum fugerant aggregati sunt, eosq; Iohannes aduersus populum & Idumæos educere cogitabat. Istis autem non tam impetus eorum metuendus erat, cum pugna plus possent, q̃ confidentia, ne de templo nocte subreperent, seq; pariter occiderent, atq; oppidum concremarent. Itaq; collecti cum pontificibus deliberabant, quonā pacto impetum præcauerent. Sed pfecto deus sententias eorum in deterius uertit, & interitu acerbius excogitabant salutis remedium. nam ut Iohannem deicerent, Simonem recipere statuerunt, & cum precibus alterum sibi tyrannum imponere. Itaq; decreto obtemperatur: missiq; Matthia pōtifice, rogant Simonem ut ad se introiret, quem sæpe timuerant. cum his autem precatores erant, etiam qui Zelotas Hierosolymis fugerant, domus quisq; suæ desiderio & fortu

narum. Ille autem nimis superbe se dominum fore pollicitus, ueluti ciuitatem liberatus ingreditur, cum salutis eum datorem ac defensorem sui, populi clamor designaret. ubi uero cum suis copijs introit, mox de propria potentia deliberabat: nec minus eos à quibus rogatus erat, quam eos contra quos fuerat aduocatus, inimicos putabat. Iohannes autem cum multitudine Zelotarum templo exire prohibitus, amissis etiam quæ in ciuitate habebat (nam statim res eorum Simon cum socijs diripuerat) salutem iam desperabat. Templum tamen adiuuante populo Simon aggreditur. Illi autem in porticibus pique propugnacula stantes, impetum populi pulsabant: multiq; ex Simonis parte oppetebant, multi ei faucij referebantur, quoniam Zelotæ ad dexteram superiores erant, eorumq; ictus impetrescibiles habebant. Et quamuis loco plus possent, turres tamen quatuor maximas fabricauerant, ut ex alto uidelicet missilia torquerent: unam ad orientalem angulum, ad septentrionalem alteram, super xystum tertiam, in angulo alio contra ciuitatem inferiorem. Quarta uero turris supra uerticem Pastophoriorum condita erat: ubi moris est unum de sacerdotibus astante post meridiem, quod septimus quisq; dies inciperet, tuba significare: rursumq; uesperis, quod defineret, nunc serias populo, nunc ut opus faciat, denunciantem. Per turres autem disposuerunt balistas saxorumq; tormenta, & sagittarios & fundarum scientes. Itaque tunc Simon pigrius ad impetum mouebatur, cum suorum pleriq; mollesceret: amplioribus tamen copijs fretus, propius accedebat. machinarum enim missilia delata longius, multos pugnantium pimebant.

De Vespasiano in imperatorem electo. Caput X.

PER idem tempus Romanos quoque sauiora mala circumueniunt. aderat enim ex Germania Vitellius cum exercitu, aliam præterea ingentem multitudinem secum trahens. Et cum eum destinata militi spatia non caperent, totam urbem pro castris habebat, omnemq; domum repleuit armatis. illi autem conspectis Romanorum diuitijs oculis insuetis, & auri argentiq; stupore perfusi, uix cupidinem continebant, adeo ut in rapinas se conuerterent, & eos qui obitare conarentur, occiderent. Et in Italia quidem ita res erant. Vespasianus autem postquam Hierosolymis proxima depopulatus, Cæsaream reuertebat, audiit Romanorum tumultus, & Vitellium principem. Hoc autem, licet ipse imperium pati, sicut bene imperare, nosset, ad indignationem perductus est: dominumq; dedignabatur eum, qui ueluti desertum inuasisset imperium. Dolor autem saucijs, cruciarum ferre non poterat, neq; alijs uacare bellis, cum patria uastaretur. Veruntamen quantum ira impellebat ad ulciscendum, tamen longinquitatis cogitatio reprimebat: multa enim fortuna posse noua facere, priusq; ad Italiam, præsertim hyemis tempore ipse transiret: plusq; iam crescentem iracundiam cohibebat. Rectores autem cum militibus conuenientes, aperte iam de mutatione tractabant: & cum indignatione uociferantes, inculcabant Romæ constitutos milites, & in delicijs agentes, quod ne famam quidem belli sustineant, quibus libuerit decernere principatum, & spe quaestus imperatores creare. Se autem laboribus tot exactis sub galeis senescentes, alijs condonare potestatem, cum apud se digniorem habeant imperio. cui si hanc amiserint, quam iustiores, uel quando referrent erga se beneuolentiae gratiam: Tanto autem Vespasianum quam Vitellium iustius esse principem fieri, quanto illis qui eum declarassent, ipsi præstarent. non enim se minora perulisse bella, quam qui ex Germania uenissent: neq; illis qui tyrannum inde deducerent, in armis deteriores esse. Nullum autem in creando Vespasiano fore certamen. non enim senatum populumue Romanum Vitellij libidines pro Vespasiani pudicitia persequuros, nec pro bono imperatore crudelissimum tyrannum, aut filium pro patre optaturos principem. Maximum enim pacis tutamen esse, ueram in imperatore præstantiam. Ergo siue peritiæ senectutis debeatur imperium, habere se Vespasianis: siue adolescentiæ uiribus, Titum: ex amborum enim ætate quod sit commodum, decernendos. Non solum autem se ministraturos declarati imperij uiros, qui tres legiones regumq; habeant auxilia: sed etiam totum orientem, partemq; Europæ extra Vitellij timorem constitutam, atque insuper qui essent in Italia propugnatores Vespasiani, fratrem atq; alium filium, quorum alteri multos dignitate perditos iuuenes sociatum iri sperabant, alteri uero etiam urbis esset commissa prefectura, quæ pars ad imperij principia non parum ualeret. Postremo si ipsi cessarent, senatum fortasse declaraturum eum principem, quem conseruatores

mīlites dehonestarent. Hæc primo per cuneos mīlites loquebantur. deinde se adhortati inulcem, Vespasianum imperatorem appellant: eumq; ut in periculo constitutum imperium conseruaret, orabant. Illi autem olim quidē rerum omnium cura fuit, nequaquam uero imperare uolebat, dignum quidem se factis existimans, priuatæ autem uitæ securitatem, clarioris fortunæ periculis anteponebat. Recusanti autem rectores magis instabāt, & circumfusi mīlites cum gladijs, mortem ei minitabantur, nisi uiuere uellet ut dignus esset. diu tamen reluctatus, quod renuebat imperium, postremo quum his qui se designauerant, minime dissuadere posset, accepit.

¶ *Aegypti descriptio & Phari.*

Caput XI.

*Aegypti
limites.*

*Portus Alex-
andrinus.*

Pharus.

MVtiano autem ceterisq; rectoribus, qui cum ad imperium inuitauerant, & exercitu alio uociferante, ut se in hostes omnes duceret, prius res Alexandrinas periculis putauit: sciens Aegyptū plurimam esse partem imperij, propter frumentariā functionem: eaq; si potitus esset, ui quoq; si p̄staret, Vitellium deiciendum sperabat. nec enim p̄pessurum esse populum fame oppressum. Simul etiam duas legiones, quæ apud Alexandriam degerent, sibi cupiebat adiungere. Cogitabat etiam propugnaculo sibi fore illam regionē, aduersus incerta fortunæ. Nam & terra difficilis accessu, mariq; importuosa est, & ab occidente quidem aridam Libyam habet obiectam, à meridie uero limitem qui Syenen ab Aethiopia dirimit, nauibusq; inuias Nilij fluminis cataractas. itemq; ab oriēte mare rubrū, ad Copton ciuitatem usq; diffusum. Septentrionale uero munimentum habet terram usq; ad Syriam, & quod dicitur Aegyptium pelagus, totū portibus carens. Hoc quidem modo Aegyptus ex omni parte tuta est. Inter Pelusium uero & Syenē, p̄ duo millia stadiorū porrigitur. Ex Plintine autē ad Pelusium, nauigatio est stadiorum trium millium & sexcentorum. Nilus autem ad Elephantinam oppidum usq; nauibus ascenditur. namq; ulterius progredi, ut supra diximus, cataractæ non sinunt. Portus autē Alexandrinus etiā in pace nauibus aditu difficilis est. nam & ostium perangustum habet, saxiq; latentibus à directo cursu deflectitur: & læua quidem pars manu factis brachijs cingitur, à dextera uero Pharos obiecta insula, turrim maximā sustinet, ad trecenta usq; stadia nauigantibus igne lucentem, ut q̄ longissime difficultatem applicandarum nauium præcaueant. Circū hanc autem insulam, opere instructo ingētes muri sunt: quibus afflictū pelagus, & aduersis obicibus fractum, asperiores facit meatum, eoq; periculosum p̄ angustiam aditum. Intus tñ portus ip̄e tutissimus est, & triginta stadijs magnus. in quem tam quæ desunt illi terræ ad beatitudinem deuehuntur, quā quæ superant ex bonis domesticis & indigenis, in totum orbem diuisa exportantur. Itaq; non sine ratione Vespasianus Alexandrinarum rerum erat cupidus, ad totius imperij firmamentum. Proinde statim ad Tiberium Alexandrum literas dedit, qui Aegyptum & Alexandriam regebat, indicans militum alacritatem: quodq; ip̄se (quod necesse fuit) suscepto munere principatus, operam atq; adiuuentum eius assumeret. Alexander autem, simul ut Vespasiani legit epistolam, prompto animo & legiones eius sacramento rogauit & populum: utriq; autem libentissime parere, uirtutem uiri ex proxima administratione scientes. Et ille quidem p̄missa sibi potestate, oīa quæ imperij ulus exigeret, aduentui quoq; principis necessaria iam parabat.

¶ *Vespasianus Iosephum captiuitate liberat.*

Caput XII.

Opinione uero citius declaratū in oriēte Vespasianū imperatorem, ubiq; fama nunciata uit. Et uniuersæ qdē ciuitates festos dies habebāt, nūciq; lætitiā p̄ eo simul & sacrificia celebrabāt. legiones uero apud Mœsiā Pannoniamq; degētes, quæ p̄pter Vitellij audaciā paulo ante fuerāt cōcitatae, iusiurandū Vespasiano maiore gaudio p̄buerūt. Vespasianus autē Casarē reuersus, iam Berytū uenerat, ubi mulæ quidē à Syria, multaq; ab alijs puincijs legatiōes aderāt obuiā, coronas ei & gratulatoria decreta à singulis ciuitatib; offerentes. Affuit autē rector etiā puinciæ Mutianus, populorū alacritatē, iurataq; p̄ ip̄m principē sacramenta renuncians. Vbiq; autē Vespasiani uotis obsecūdante fortuna, rebusq; ad eū plurima ex parte inclinatis, cogitare cœpit, quod nō sine dei prouidentia sumpsisset imperiū: sed iusta quædā fati ratio ad eius potestatem circunduxisset reorū omnium principatum. Recordatus autem signa & alia (multa enim sibi contigerant imperium p̄monstrantia) & Iosephi dicta, quibus eū Nerone uiuo ausus fuerat appellare imperatorem, admirabatur.

uirum quem adhuc habebat in uinculis: aduocatōq; Mutiano cum amicis & rectoribus alijs, primum quā strenuus fuisset Iosephus, quantumq; Iotapatenis expugnandis propter eum laborasset, exponit. deinde uaticinationes eius, quas ipse quidem timoris causa suspicaretur esse figmenta: tempus autem diuinas fuisse, & rex exitus probauisset. Tumq; inhonestum esse ait, ut qui sibi augurasset imperium, uocisq; dei minister ac nuncius extitisset, adhuc captiui loco haberetur, fortunamq; sustineret aduersam: uocatumq; ad se Iosephum, solui iubet. Hoc autem facto, alij quidem rectores ex ea gratia quam alienigenae retulisset, præclara etiam de se speranda esse arbitrabantur. Titus uero qui cum patre aderat, iustum est, inquit, pater unā cum ferro etiam probro Iosephum solui. erit enim, tanquam nec initio uinctus sit, si non dissoluerimus, sed inciderimus catenas. namq; id agi solet in his, qui non recte fuerint uincti. Eadem Vespasiano placebant. & quidam interueniens, securi catenas abruptit. Iosephus quidem pro his quæ prædixerat, præmio famæ donatus, & de futuris iam dignus cui credendum esset, habebatur.

¶ De Vitellij morte & moribus.

Caput. XIII.

Vespasianus autem responso legationibus reddito, iusteq; pro meritis administratiōibus ordinatis, Antiochiam uenit. Et quonā primū tenderet cogitans, Alexandri no itinere p̄stabilius esse duxit, quæ Romæ agerentur curare. Alexandriam enim stabilem esse, Romanas autem res à Vitellio perturbari. Mittit igitur in Italiam Mutianum cum multis equitum peditumq; copijs. qui tamen propter hyemis asperitatem ueritus nauigare, per Cappadocas & Phrygas ducit exercitum. Inter hæc autem Antoni^{us} Primus adducta legione tertia ex his quæ apud Mœsiam morabantur (illam enim regebat prouinciam) bellum gerere cum Vitellio properabat. Vitellius autem cum magna manu Cæcinnam obuiam ei mittit. Is autem Roma p̄fectus, quamprimum circa Cremonam Galiliæ Antonium consequitur, quæ confinis Italiæ ciuitas est: ibiq; conspecta hostium ordinatione ac multitudine, prælio quidem congregi nō audebat. discessum autem periculosum reputans, de proditiōe deliberabat. Conuocatis autem centurionibus & tribunis sibi subditis, ut transirent ad Antonium suadebat: Vitellij quidē rebus detrahens, Vespasianū autem uires extollens: & alterum nomen iniperij tantum, alterum uirtutem habere cōmemorans: ipsis quoq; melius esse, si id sponte faciant, quod necesse est: cumq; se multitudine superatum iri sciant, uoluntate periculum p̄uenire. Nam Vespasianum quidem idoneum esse etiam sine ipsis ad reliqua uindicāda, Vitellium uero ne cum ipsis quidem præsentia posse seruare. Multa locutus in hunc modum, quod uoluit persuasit: & cū milite transfugit ad Antonium. Eadem uero nocte milites p̄nitudo simul ac metus eius, si uicisset, à quo missi fuerant, occupauit, eductisq; gladijs Cæcinnam obtruncare uoluerūt, fecissentq; nisi his aduoluti tribuni supplicassent. q̄obrem cæde quidem se abstinerunt; uinctum autem quasi proditorem Vitellio transmittendum habebant. His auditis, Primus Antonius continuo suos mouet, eosq; cum armis in defectores ducit. illi autē instructi ad p̄lium, paulisper quidem restiterunt. mox autē loco pulsi, Cremonā fugerunt. Primus autē comitatus equitibus cursus eorum p̄uertit, & ante ciuitatem circuncclusam plethanq; multitudinē perimit. aggressus autē reliquos, oppidū militibus p̄dari p̄misit. in quo multi quidē hospites mercatores, multi uero indigenæ periere. totusq; Vitellij exercit^{us}, uirorum triginta millia & ducenti. quin & Antonius eorum quos de Mœsia adduxerat, quatuor millia & quingentos amittit. solutum autē uinculis Cæcinnam, rerum gestarum nuncium ad Vespasianum mittit. qui ad eum intromissus, & collaudatus est, & proditoris dedecus insperatis p̄tegit honoribus. Romæ autem Sabinus ubi Antonium appropinquare cognouit, fidutiā recreatus est: collectisq; uigilum cohortibus, nocte occupat Capitoliū. luce uero facta, multi nobiliū sociati sunt ei, & Domitianus fratris filius, pars ingens obtinendæ uictoriæ. Sed Vitellius de Primo quidē ministris curabat. his autē iratus qui cū Sabino defecerant, & nobilium sanguinē pro ingentia crudelitate sitiens, imminuit Capitolio quam secum adduxerat militū manū. ubi multa ab his itemq; ab illis qui templum tenebāt pugnatibus, audacter admissa sunt: postremo autē Germani, quod multitudine superabant, collern obtinuerūt. Et Domitianus quidē cum multis Romanorum uiris insignibus, diuina quadam ratiōe saluus euasit, reliqua uero multitudo tota lanatur.

Cæcinnæ de
cit à Vitellio

Sabinus occi
pat Capi. oliū

Sabinus occiditur. Et Sabinus quidem ad Vitellium ductus, occiditur. milites autem direptis donarijs, plurimum incendunt. Tumq; postero die cum exercitu venit Antonius, cumq; Vitellij milites excipiunt: & trifario commisso intra urbem filio, omnes interiere. Procedit autē ebris de palatio Vitellius, & ut assolet, in extremis longiore luxu prodigæ mensæ refertus. tractus autem per populum, varioq; contumeliarum genere dehonestatus, in media urbe iugulatur, octo menses ac dies quinq; potius imperio: quem si uiuere diutius contigisset, ut opinor, eius luxuriæ minime sufficere potuisset imperium. aliorum uero mortuorum supra quinquaginta millia numerata sunt. Hæc quidem gesta sunt die tertio mensis Octobris. Postero autem die Mutianus cum exercitu Romam ingreditur, & Antonij militibus à cæde repressis (adhuc enim hospitia perscrutando, & Vitellij milites, & ex populo plurimos qui cum illo senserant, occidebant, examinationis diligentiam iracundia præuenientes) Domitianum productum populo rectorem insinuat, usq; ad patris aduentum. populus autem iam timore liberatus, imperatorem prædicat Vespasianum: simulq; & illum confirmatum, & Vitellium esse deiectum festa lætitia celebrabat.

¶ Titus mittitur contra Iudeos à patre.

Caput XIII.

Titus mittitur in Iudeam. Cum autem Vespasianus Alexandriam uenisset, gesta ei Romæ nunciata sunt, & lægati ei ex toto orbe congratulantes affuerunt. cumq; maxima post Romam ciuitas esset, angustior multitudini uidebatur. Firmato autem iam totius orbis imperio, rebusq; populi Ro. ppter spem conseruatis, Vespasianus in Iudææ reliquijs intendit animum. Et ipse quidem exacta hyeme, Romam proficisci parabat, resq; apud Alexandriam mature componere proponebat. filium uero Titum cum selectis copijs ad excidendam Hierosolymam mittit. Qui terreno itinere Nicopolim usq; progressus, ab Alexandria ciuitate uiginti stadiorum intervallo distantem, inde militem longis nauibus imponit: Niloq; flumine post Mendesium tractum, Thmuin usq; uehitur. hinc autē egressus in terram, apud Tanin ciuitatem diuertit. unde secunda ei mansio fuit ciuitas Heraclea, & Pelusium terra. Hic autem milite per biduum recreato, tertio die Pelusij fines transiit: unamq; mansionem profectus p solitudines, ad Casij Iouis templum castra posuit. posteroq; die apud Ostracinen, quæ mansio aquæ inops est, ob quam causam aduectitia utuntur indigenæ. Hinc apud Rhinocolurā requiescit: & inde pgressus in quartā mansionē, Raphiā uenit, quæ prima occurrit Syriæ ciuitas. Gaza uero quintæ mansionis castra suscepit: & postea in Ascalonem, atq; hinc lamniam, deinde Ioppen, & ex Ioppe Cæsaream peruenit: de creto apud se, alias militum copias congregare.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO IV DAICO LIBER VI.

¶ De triplici seditione apud Hierosolymam.

Caput I.

ITVS quidem ad eum modum quem prædiximus, emensa ultra Aegyptum ad Syriam usq; solitudine, Cæsaream uenerat. ibi cū exercitum decreuerat ordinare. Illo autem adhuc apud Alexandriam unā cum patre imperium, quod nuper ei deus permiserat, disponente, cōtigat etiam seditionem, quæ apud Hierosolymam erat, auctam, trifariam diuidi, & aliam partem in aliam uerti. quod ut in malis, optimum quis dixerit, factumq; iustitiæ. nam Zelotarum quidem in populū dominatio, quæ autor erat excidij ciuitatis, unde coeperit, & per quos creuerit, diligenter superius declarati est. hanc autem non erra uerit quisq;, dicens seditionem in seditione esse factā. Ac ueluti rabida fera, externosq; penuria, in sua uiscera seuire solet: sic Eleazarus Simonis filius, qui & ab initio Zelotas in templum à populo separauerat, uelut indignari simulans ob ea quæ in dies singulos Iohānes auderet, cum ne ipse quidem à cadibus quiesceret: re autem uera sese posteriori tyranno subiectum esse, minime ferens, summæ rei desiderio, propriæq; potentie cupiditate, ab alijs defecit: scitis etiam Iudā Chelciae filio, & Ezronis Simone potentissimis: ppter quos erat etiam Iezechias Chobari filius, non ignobilis. Horum singulos Zelotæ non exigui sequebantur: occupatoq; interiore templi aditu, super eius portas in sacris foribus arma

ponunt. & abundare quidem se suis necessarijs confidebant: sacrarum enim rerum copia suppetebat, nihil impium existimantibus: paucitati uero suorum timentes, plerique in locis suis ociosi manebant. Iohannes autem quanto superior erat uirorum multitudine, tanto loco superabatur: hostesque habens a uertice, neque sine metu conabatur incursum, & praeracundia cessare non poterat. Plus autem mali perferens, quam Eleazari partem afficiens, tamen non remittebat. crebri enim fiebant impetus, & missilium iactus, totumque polluebatur caedibus templum. Filius autem Giorae Simon, quem rebus desperatis inuitatum, ultero sibi tyrannum spe auxilij populus introduxerat: & superiorem ciuitatem retinens, & inferioris plurimam partem, animosius iam Iohannem eiusque socios adoriebatur, quasi quod desuper impugnarentur. subiectus autem illorum manibus erat, sicut & illi superiorum. Et Iohannem eueniebat duplex praeracundia perferentem, laedi pariter ac laedere: quantoque uincebatur, eo quod Eleazaro esset humilior, tanto plus laedebat Simone celsior constitutus: cum inferiores aggressus etiam sola manu sine labore prohiberet, desuper uero ex fauo iaculantes, machinis deterreret. Quippe balistis & non paucis lanceis utebatur, saxorumque tormentis: quibus non solum bellantes ulcisccebatur, sed multos etiam sacra celebrantium perimebat. Quanquam enim ad omne impietatis genus rabidi ferebantur, tamen eos qui sacrificare cuperent recipiebant, cum suspicione & custodibus indigenas perscrutando. Hospites enim etiam qui exorassent eorum crudelitatem, post exituri subcissua seditionis opera consumebantur. Missilia namque machinarum uel ad aram usque templumque peruenientia, in sacerdotes sacra celebrantes cadebant: ac multi, qui properantes ab ultimis finibus terrae ad sanctissimum locum uenissent, ante ipsas hostias procubuerunt: araque uniueris Graecis & Barbaris adorandam, suo sanguine imbuere. Indigenis autem mortuis alienigenae, ac sacerdotibus profani miscebantur: per quae patria diuinum stagnum fecerat diuersorum cadauerum sanguis. Quid tantum passa es o miserrima ciuitas a Romanis, qui tua intestina scelera purgaturi flammis introiere: iam enim dei locus non eras, neque manere poteras, domesticorum funerum facta sepulchrum, & quae sanum ciuili bello tumultum constitueras: poteris autem denuo fieri, poteris, si unquam uastatorem tui deum placaueris. Sed enim reprimenda sunt quae dolent, lege scribendi: quod non domestici luctus, sed exponendarum rerum hoc tempus est. Prosequar autem seditionis facinora caetera. Ergo diuisis trifariam insidiatoribus, Eleazarus quidem eiusque socii, qui sacras primitias conseruabant, in Iohannem ebrum ferebantur. Qui uero huic parerent, plebem diripientes in Simonem rebellabant, cum ipsi quoque Simonem contra diuersae partis seditiones adiumento esset ciuitas. Si quando igitur ex utraque parte appetebatur Iohannes, obuertebat socios suos: & de ciuitate quidem subeuntes, missis ex porticibus telis, de templo uero iaculantes, machinis ulcisccebatur. Quoties autem desuper instantium molestia caruisset (frequenter enim ebrietate & lassitudine cessabant) liberius in Simonem eiusque socios cum pluribus irruebat. Semper autem quantum in ciuitate pepulisset in fugam uersos, aedes frumenti plenas omniumque utensilium incendebat: idemque hoc illo regrediente, Simon insecutus agebat: ueluti consulto per Romanis omnia corrumpere, quae ad obsidionem ciuitatis erant praeparata, suarumque uirium neruos abscinderent. Denique contigit unam exuri omnia circum templum, & inter proprias acies solitudinem atque aream pugnae fieri ciuitatem: concremari autem paulominus omne frumentum, quod non paucis annis sufficere potuisset obsessis: denique fame capti sunt, quae minime quiuissent, nisi ea sibi met comparauissent. Undique autem insidiatoribus & confinibus oppugnantibus ciuitatem, medius populus uelut aliud quod magnus corpus lacerabat. Senes uero ac mulierculae intestinis malis attonitae, per Romanis uota faciebant: externumque bellum, quo domesticis malis liberarentur, expetebant. Grauis autem metus ac terror foedissimus occupauerat: & neque consilij capiendi tempus erat, ut uoluntatem mutaret, neque pactiois aut fugae spes cupientibus. Etenim custodiebant omnia: dissidentesque latronum principes, quoscunque Romanis pacatos esse, uel transfugere ad eos uelle sentiret, quasi commutes hostes interficiebant: solumque in occidendis uita dignis concordes erant. Et pugnantium quidem nocte dieque clamor perpetuus erat: sed metu acerbiores erant lugentium questus. Et assidue quidem lamentationis causas, calamitates praebant: timor autem includebat ululatus: atque obmutescente dolore praeformidine, tacito gemitu cruciabantur: neque iam aut

Templum caedibus pollutum

Exclamatio:

reuerentia uiuis apud domesticos erat, neq; mortuis cura sepulturae adhibebatur. Quorum amborum hæc causa erat, quod de se quisq; desperabat. In omni enim re animos remiserant qui cum seditiosis non erant, quasi continuo modis omnibus morituri. At uero seditiosi congesta in tumulum cadauera conculcantes, dimicabant; & ex mortuis haurientes audaciam, quos sub pedibus cernerent, immanius sæuebant; semperq; aliquid in se perniciosum excogitantes, & quod uisum fuisset sine miseratione facientes, nullam cædis aut crudelitatis uiam prætermisere, adeo ut etiam sacris materijs ad bellica conficienda instrumenta Iohannes abuteretur. Nam cum olim fulcire templum populo itemq; pontificibus placuisset, idq; uiginti cubitis altius ædificare, rex quidem Agrippa ex monte Libano aptas ei materias maximis sumptibus et labore deuexit: hoc est, ligna & magnitudine simul & directa proceritate spectabilia. Interuentu autem belli opere interrupto, Iohannes his sectis, quod sufficere longitudinem reperit, turres ædificauit; & aduersus eos constituit, qui desuper à templo pugnarent, post muri ambitum contra exedram occidentalem admotas, quæ solum poterant, quod aliæ partes gradibus ex longinquo fuerunt occupatæ. Et ille quidem fabricatis ex impietate machinis, subactum iri sperauit hostes. Deus uero laborem eius inutilem demonstrauit, & priusquam in his quicq; poneret, Romanos adduxit. Etenim Titus, postquam partem ad se collegit exercitus, alijs uero ut ad Hierosolymam occurrerent scripsit, Cæsaream profectus est. Erant autem tres legiones, quæ pridem sub eius patre Iudæam uastauerant, & duodecima, quæ olim cum Cestio male pugnauerat, quæq; licet per id fortitudine esset insignis, tunc tamen eorum etiam memoria quæ pertulerat, alacrius ad uindictam properabat. Harum quidem quintam legionem iussit sibi per Ammaunta occurrere, decimam uero ascendere per Ierichunta. Ipse quidem cum cæteris egressus est, quas regum quoq; auxilia plura quæ dudum, multiq; Syri auxiliares comitabantur. Suppletum est autem quatuor legionum quantum Vespasianus selectum cum Mutiano miserat in Italiam, ex his qui cum Tito accesserant. duo namq; millia de Alexandrino exercitu lecta, tria millia uero ab Euphrate cum sequebantur, & amicorum spectatissimus beneuolentia simulq; prudentia, Tiberius Alexander, qui antea quidem Aegyptum administrauerat, tunc autem dignus qui exercitum regeret propterea iudicatus, quod primus incipienti fuit hospes imperio, & cum fide clarissima incertæ fortunæ sociatus est: idemq; consultor in usus bellicos ætate ac peritiâ præcipuus aderat.

¶ Titus explorator Hierosolymæ periclitatur.

Caput . I I .

PROgredientem uero in hostilem terram Titum, antecedebarat regia omniaq; auxilia post eos, uiarum stratores, castrorumq; metatores. Deinde rectorum sarcinæ atq; armati. Post hos ipse Titus, & alios lectos habens & signiferos, quorum agmen equites sequebantur. Hi uero ante machinas ibant, & secundum illos una cum lectis tribuni, & præfecti cum cohortibus. Post autem circum aquilam signa, & ante signa tubicines, deinde acies senum uirorum ordinibus dilatata. Seruile autem uulgus à tergo cuiusq; legionis, & ante hos sarcinæ. Omnium uero nouissimi mercenarii, eorumq; custodes coactores agminis. Procedens autem decenter cum exercitu, ita ut mos est Romanis, in Gophnam per Samaritidem uenit, quæ & prius ab eius præfuerat occupata, & tunc præsidijs tenebatur. Ibi autem unam moratus uesperam, mane inde proficiscitur: peractaq; diei mansionem, castra ponit in loco quæ Iudæi sermone patrio Acanthaulona uocitant, iuxta uicum quendam Gabath Saul nomine, quod significat uallē Saul, distātem ab Hierosolymis stadijs fere triginta. Hinc sexcentis prope lectis equitibus comitatus, perrexit in ciuitatem, quæ tuta esset, Iudæorumq; animos exploraturus: si forte se conspecto, priusq; ad manus ueniret, metu cederent. audierat enim quod erat uerum, à seditiosis & latronibus oppressum populum, desiderare quidem pacem: sed quod rebellantibus infirmior esset, nihil conari. Quandiu quidem per uiam quæ ad murum duceret equitabat, nemo ante portas apparuit: ubi uero itinere ad turrim Psephinon declinato, transversum agmen equitum duxit, infiniti subito profiliunt, quæ Muliebres turres uocant: & per eam quæ contra monumentum Helenæ porta est, egressi, equitatum intercidunt, atq; alios quidem etiam tunc uia currentes, ne cum his qui diuergebant sese iungerent, à fronte oppositi, prohibuerunt: Titum uero cum paucis separant. Ille autem ultra quidem minus progredi poterat: à muro enim cuncta fossis patebant,

& transuerſi erant horri, multisq; maceris impediti. ad ſuos autem in aggere conſtitutos recurſus, intercedente hoſtili manu, deſperabatur. Quorum pleriq; imperatoris periculum neſciebant ſed exiſtimantes eum ſecum reuerti, etiam ipſi fugiebant. Titus autem in ſua tantum fortitudine ſitam eſſe proſpiciens ſpem ſalutis, ſecit equum; & ut ſe ſequeretur cum clamore comites adhortatus, in medios hoſtes irruit, ui ad ſuos tranſire ſeſtinās. Quo quidē tempore maxime intelligi potuit, & belli momēta & imperatorum pericula deum curare. Tot enim aduerſus Titum miſſilibus ſactis, cum neq; galea neq; thorace ſeſptus eſſet (nō bellator enim, ſed explorator, ut dixi, proceſſerat) nullū in eius corpus delatum eſt, ſed tanq̃ ne eum ferirent, ex indultia mitterentur, oīa prateruolabant. gladio uero ſemper à lateribus inſtantes dirimens, multosq; ante ora ſubuertens, ſuper cadētes agebat equum. Illoꝝ autē clamor erat, propter audaciam Cæſaris, ut eum aggrederentur, cohortatio: fugaq; & diſceſſio repentina, quocunq; diuerteret curſum. Huic autē ſe periculi participes, cum à tergo & à lateribus funderentur, adiunxerant. una em erat unicuiq; ſpes ſalutis, uia cū Tito patefacere, priuſq; circunuentus opprimeretur. Deniq; duorū ex nimis p̄tinacibus, alter cū equo percuſſus eſt, altero uero deiecto & occiſo, equus eius abductus eſt. Titus uero cum cæteris in caſtra ſaluus euadit. Iudæis quidem, quod aggreſſione prima ſuperiores fuerant, inconfulta ſpes animos extulit, magnamq; his in poſterum fiduciam momentum temporaneum comparauit.

¶ De eruptionibus Iudæorum contra Romanos caſtrumetantes.

Caput .iii.

Cæſar autem poſtquam ex Ammaus legio ſibi coniuncta eſt nocte, luce inde digreſſus, ad Scopon accedit, unde iam & ciuitas & clara templi magnitudo conſpici poterat: qua parte ſeptentrionalem regionem ciuitatis contingens locus humilior, proprie Scopos nominatus eſt, diſtans à ciuitate ſtadiis ſeptem: ibiq; duabus legiōibus ſimul, quintæ legioni uero rectorſum ſtadiis tribus caſtra muniri iubet. labore nanq; nocturni ſtineris attritos milites progredi uiſum eſt, ut ſine formidine murum ſtruerent. Mox autem coepto adificio, decima quoq; legio per Ierichunta aderat à Veſpaſiano præoccupata: ubi quædam pars armatorum in p̄ſidio fuerat collocata. His autem præceptum erat ſexto ab Hieroſolymis ſtadio caſtra ponere, qua in parte mons, qui appellatur Elæon, cōtra ciuitatem ab oriente ſitus eſt, altaq; interiacente ualle diſcernitur, cui nomē eſt Cedron. Intra ciuitatem uero ſine requie conſiſgentium diſſenſionem, tum primum ingens ſubito bellum foris interueniens refrenauit: & cum ſtupore ſeditioſi Romanorum caſtra inſpectantes, trifariam diſtributa mala, inter ſe iniere concordia: rationemq; inuicem requirebant, quidnam expectarent, quidue perpeſſi, tres muros contra uitam ſuam paterentur opponi: belloq; tanta ſe fundente licentia, tanq̃ ſpectatores bonorum operum ſibiq; utilium reſiderent mœnibus clauſis, remiſſisq; armis ac manibus. In noſmetipſos proſecto, exclamant aliquis, tantummodo fortes ſumus: Romanorum autem lucro ex noſtra ſeditione ſine ſanguine oppidum cedit. His alios atque alios congregantes exhortabantur: raptisq; armis, ſubito in legionem decimam ruunt: perq; uallem facto impetu, cum ingenti clamore murum adificantes Romanos aggreſſiuntur. Illi autem in opere diſtributi, armis ob eam cauſam pleriq; depoſitis (nec em excuſum Iudæos auſuros eſſe credebāt, & ſi maxime uellent, animos eoꝝ ſeditione diſtractum iri arbitrabant) præter opinionem p̄turbati ſunt: atq; opere quiſq; derelicto, cōfeſſim aliq; reſeſſere: multi autē ad arma p̄perantes, priuſq; ſe in hoſtes cōuerterent, ſeriebant. Plures autē Iudæis ſempad̄iciebant, eoꝝ freti uictoria qui p̄ceſſerant, & quod cū pauci eſſent, multiplex numerus & ſibi & hoſtibus uidebantur, quod ſecūda fortuna uterent. Romani autē maxime ordinari cōſueti, & cū decore atq; p̄ceptis bellū gerere ſcientes, ex p̄turbatione trepidabant. unde tunc quoq; p̄uenti aggreſſione, cedebant. Si quādo tñ ſeſe conuerterent ab inſequetibus occupati, & à curſu reprimebāt Iudæos, & ob impetū minus cautos ſeriebāt. Semp uero excuſiōe glifcēte magis magisq; turbati, poſtremo caſtris pulſi ſunt: totaq; legio tunc in piculum uentura fuiſſe uidebatur, niſi hoc mature ſibi nunciato, Titus eis tulifſet auxiliū: multisq; increpans ignauia, & ſuos à fuga reuocaſſet: Iudæisq; à latere ipſe cū his irruēs, quos circa ſe habebat electos, multos quidem occidiſſet, plures uero ſauciaſſet, omnes autē in fugam uertiſſet, atque in uallem p̄cipites compulſiſſet. Illi autē prono in loco multa mala perpeſſi, poſtquam

Titus admo-
uet milites ut
bi.

Iudæi irruūt
in Romanos.

Romani de ca-
ſtris pulſi

Iterū Roman-
ni milites pul-
si.

in aduersam partem euasere, flectunt se iterum, & ualle intercedente cum Romanis dimi-
cabant. Igitur ad medium diem ita bellatum est. Paulo autem post meridiem, Titus his-
secum erant in subsidio collocatis, alijsq; de cohortibus aduersus excurrentes oppositis, re-
liquum agmen ad murum in summo montis edificandum remisit. Iudæis autem hæc fu-
ga esse uidebatur. Cumq; speculator quem in muro posuerant, amictu agitato signum de-
disset, frequentissima multitudo tanto impetu profiliit, ut eorum cursus immanissimis be-
stijs esset assimilis. Deniq; in aduersa acie stantium nemo impetum sustinuit: sed tanquā
machina percussi, continuo dissipati, pulsiq; in montem refugiunt. In ascensu autem me-
dio Titus cum paucis relictus est: multumq; monentibus amicis, qui pro imperatoris re-
uerentia contempto periculo perdurauerant, ut mortem appetētib; Iudæis cederet, ne
que pro his in discrimē ueniret, quos ante ipsum saluos esse non oporteret: sed potius for-
tunam suam reputaret, quod non militis officio fungeretur, uerum & belli & orbis ter-
ræ dominus esset, neue in tanta fuga subsisteret, in quo omnia niterentur: hæc ne audire
quidem simulans, & ad se accurrentibus obstabat: eosq; in ora feriens, cum ui obniterent,
occidebat: & per decliue repente incumbens, multitudinem proturbabat. Illi autem & ui-
ribus eius & obstinatione perterriti, ne tum quidem in ciuitatem fugere: sed in utrunque
latus ab eo declinantes, rursus fugientes insequabantur. quos tamen aggressus à latere,
ipsorum quoq; impetum præpediebat. Dum hæc aguntur, etiam illos qui superiora ca-
stra muniebant, ubi fugere inferiores uidere, metus ac turba occupatorumq; agmen di-
spergitur, suspicantium excursum quidem Iudæorum ferri non posse, Titum uero in fu-
gam uersum: nec enim unquam illo manente alios fugituros fuisse. Et tanquam Panico ter-
rore circumdati, alius aliò ferebantur: donec quidam, cum in media pugna uersari impe-
ratorem uidissent, plurimum metuentes, uniuersæ legioni eius periculum cum clamore
nunciauerunt. Itaq; pudore reuocati, & fuga maius aliquid sibi exprobrantes, quod Cæ-
sarem deseruissent, totis uiribus in Iudæos utebantur, & semel impulsos urgebant per de-
cliuia. Illi autem paulatim recedentes, pugnabant. cumq; Romani plus possent, eo quod
superiores erant, in uallem omnes coacti sunt. Titus autem contra se positus imminabat,
& legionem quidem ad muri fabricam redire iubet: ipse uero cum his quibus antea, re-
sistendo hostes arcebat. Itaq; si me nihil addentē obsequio, neq; inuidia detrahentem, u-
rum dicere oportet, ipse Cæsar bis totam legionem periculo liberauit, atq; ita castra mu-
niendi copiam militibus præbuit.

Fuga Iudeo-
rum.

¶ De intestina pugna azymorum diebus.

Caput .IIII.

Remisso autem paulisper bello externo, iterum intestinū seditio suscitauit. Azymo-
rumq; instante die, qui est Aprilis mensis quartusdecimus (hoc enim se primum tē-
pore opinantur Iudæi ab Aegyptijs esse liberatos) Eleazarus quidem cum socijs portam
subaperiens, introire cupiebat ex populo qui templum adorare cuperent. Iohannes autē
die festo ad protegendas insidias usus est: & suorum quosdam ignotiores, armis sub ueste
latentibus instructos, quorū pleriq; impuri erant, occulte inter alios sani occupandi gra-
tia submittit. illi autem postquam intrauere, uestimentis abiectis, subito armati apparue-
runt. Magna uero statim turba circa templum ac tumultus erat, cum alienus quidem à se-
ditione populus, omnibus sine discrimine putaret, Zelotæ uero sibi met solum insidias cō-
paratas. Verum hi quidem relicta portarum custodia, & alij ex propugnaculis defilien-
tes, priusquam manus confererent, in templi cloacas confugere. Populares autem ad arā
delati, & circum templum appulsi conculcabantur, cum lignis passim ferroq; caderētur.
Multos autem occisorum inimici priuato odio, quasi diuersæ factionis socios interficie-
bant. Et quicumq; antehac insidiatorem aliquem offenderat, tunc agnitus quasi Zelotes du-
cebatur ad mortem. Sed qui atrocitate magna innocentes afficerent, inducias concessere
nocentibus, progressosq; ex cloacis dimiserunt. ipsi autem interius templum & omnes
eius apparatus tenentes, confidentius oppugnabant Simonem. Seditio quidem hoc mo-
do, quæ tripartita fuerat, in duas partes diuisa est. Titus autem castra propius ciuitatem
transferre cupiens de Scopo, contra excursus quidem lectos equites ac pedites, quos satis
esse arbitrabatur, posuit: alium uero exercitum iussit totum quod erat usq; muros spatij,
complanare. Cunctis igitur macerijs ac sepibus dirutis, quibus hortos ac prædia incolæ

Titus castra
propius urbi
admouet.

præmunierant, omnique opposita quamvis frugifera sylua excisa, repleti est quicquid erat cauum & uallibus impeditum. saxorum autem eminentissimis ferro truncatis, humiliorum totum illum tractum à Scopo usque ad Herodis monumenta fecerunt, serpentium stagnum continentia, quod olim Bethara uocabatur.

¶ De Iudæorum dolo in Romanorum milites.

Caput V.

His denique diebus Iudæi Romanis huiusmodi insidias parauere. Seditiosorum audacissimi extra muliebres (quæ sic appellantur) progressi turres, simulato quod pacis eos studiosi pepulissent, & quod timerent impetum Romanorum, ibidem uersabantur, & alter sub altero uitabundi latebant. Alii uero per muros dispositi, populumque se esse simulantes, clamore pacem implorabant, foedusque poscebant, portasque se patefacturos esse pollicentes, inuitabant Romanos. Hoc autem uociferantes, unam etiam contra suos, uelut portis eos abigerent, lapides iaciebant. illique sæui prumpere aditus uelle simulabant, & ciuibus supplicare. cumque ad Romanos sæpissime ire conarentur, reuersi perturbatis similes uidebantur. Verum hæc eorum calliditas, apud milites quidem fide non carebat: sed tanquam hos quidem in manibus haberet paratos ad supplicium, illos uero ciuitatem sibi apturos sperarent, opus aggredi festinabant. Tito autem suspecta erat inuitatio, quia rationem non haberet. pridie namque puocatos eos ad pacem Iosephum, nihil mediocre sentire cognouerat. etiam tunc igitur milites manere loco suo precepit. iam uero quidam opibus appositum, raptis armis ad portas excurrere coeperant. Hi autem qui expulsi uidebantur, primo quidem cedebant: deinde ubi ad turres portæ propinquabant, cursa eos circumueniunt, & à tergo persequuntur. qui uero in muro stabant, lapidum his multitudinem, omnigenumque telorum simul infundunt, adeo ut multos quidem necarent, plurimos uero sauciarent. nec enim facile erat à muro diffugere, alijs retro uiolenter instantibus. & propter hoc pudor quod rectores peccauerant, itemque metus in delicto perseverare suadebat. Quamobrem cum hoste diu decernentes, multis uulneribus acceptis, neque paucioribus redditis, postremo eos à quibus circumuenti fuerant repulere, quos tamen recedentes usque ad Helenæ monumentum, Iudæi urgendo iaculis sequebantur. deinde insolenter fortune male dicentes, & Romanos uitupabant fraude pellectos: scutaque alte sublata crispantes tripediabant, & cum læticia uociferabantur. Milites autem interminatio principum, & Cæsar frater, huiusmodi oratione corripuit: Iudæi quidem, quos sola regit desperatio, omnia est deliberatione faciunt atque prudentia, fraudes & insidias componendo, eorumque dolos fortuna persequitur, quod sunt morigeri, sibique inuicem beneuoli ac fideles. Romani uero, quibus ob disciplinam & consuetudinem obediendi rectoribus fortuna famulatur, nunc contra peccant, & intempantia manuum debellantur, quod omnium est pessimum, presente Cæsare, sine rectore dimicantes. Certe, inquit, plurimum ingemiscunt militum leges, plurimum pater, cum hoc uulnus audierit. ille quod cum bellando senuerit, nunquam isto modo peccarit. leges autem, si cum in eos qui minimum quid propter ordinem mouerint, morte uindicent, nunc totum desertorem exercitum uideant. Modo autem scituros esse eos ait, qui arroganter egere, quod apud Romanos etiam uincere sine precepto ducis, infamia est. Hæc Titus ad rectores locutus cum indignatione, certus erat, qua lege in omnes erat usus. Et hi quidem abiecerunt animos, quasi iam iamque iuste morituri. circumfusæ uero legiones, Titum pro commilitonibus obsecrabant: paucorumque temeritatem condonari cunctorum obedientiam precabantur, emendaturos enim peccatum præsens futura compensatione uirtutis. Placatus est Cæsar utilitate simul ac precibus. namque unus hominis animaduersionem usque ad factum promouendam putabat, multitudinis uero ad ueniam. Militibus quidem reconcillatus est, multum monens ut post hæc prudentius agerent. ipse uero, quemadmodum Iudæorum ulcisceretur insidias, cogitabat. Interuallo autem, quod usque ad muros ciuitatis erat, per quadriuum coæquato, sarcinas aliamque multitudinem cupiens tuto traducere, militum ualidissimos à septentrionali tractu in occiduum septemplici ordine contra murum prætendit, peditibus in fronte, ac post eos equitibus acie terna dispositis, mediisque inter utrosque sagittarijs. Excursibus autem Iudæorum tanto præsidio perclusis, impedimenta trium legionum, itemque alia multitudo sine timore transit. Ipse quidem Titus cum prope duobus stadijs abesset à muro, ad anguli eius partem contra turrim

b b b

quæ appellatur Psephinos, castra ponit: ad quam muri ambitus ex aquilone ptinens, flectitur ad occidentem. altera uero pars exercitus eam turrin uersus, quæ appellatur Hippicos, muro circumdatur, duum stadiorum spatio similiter à ciuitate discedens. decima tam in legio in Elæon monte, ubi erat, manebat.

¶ Descriptio Hierosolymorum. Caput VI.

Tres muri
Hierosolymorum.

Castellum David.

Acra.

Siloa.

Secundus
murus

Tertius murus
ab Agrippa additus.

Ciuitas autem trino muro circumdata erat, nisi quæ uallibus inuicibus cingebatur. ex ea namque parte, unius muri habebat ambitum. & ipsa quidem super duos colles erat condita, contrariis frontibus semet inspicientes, interueniente ualle discretos, in quam domus creberrimæ definebant. collum uero alter, quo superior ciuitas sedet, multo est excelsior, & in plixitate directior, adeo ut quoniam tutus erat, castellum à David quondam rege uocaretur (is pater Salomonis fuerat, qui primus templum ædificauerat) à nobis autem forum superius. alter autem, qui appellatur Acra, inferiorem sustinet ciuitatem, & undique decliuus est. Contra hanc autem tertius collis erat, natura humilior quam Acra, & alia lata ualle ante diuisus. uerum postea qua tempestate Asamonæi regnabant, & uallem aggeribus repleuerunt, ut templo coniungerent ciuitatem, & Acræ altitudinem casam humiliorem fecerunt, ut ex ea quoque sanum supereminens cerneretur. Vallis autem quæ Tyropæon appellatur, qua diximus superioris ciuitatis collem dirimi ab inferiori, usque ad Siloam ptinet. ita enim fontem, qui dulcis est ac plurimus, uocabamus. Foris autem ciuitatis duo colles profundis uallibus cingebantur, & utrinque obstantibus rupibus, nulla ex parte adiri poterant. Trium uero murorum uetustissimus quidem, propter ualles imminet, tempeque his desuper collem quo erat conditus, facile capi non poterat. ad hoc autem quod loco præstabat, etiam firmissime structus erat, David & Salomonis, aliorumque interea regum largissimis impensis operi insumptis. Hac autem parte incipiens à turri, cui nomen est Hippico, & ad eam quæ dicitur Xystus, ptinens; deinde curiæ coniunctus, in occidentem tēpli porticum definebat. parte autem altera ad occidentem ex eodem loco ductus, per eum qui uocatur Betiso, descendens in Essænorum portam; deinde supra fontem Siloam in meridiem flexus, atque inde rursus in orientem uersus, quæ stagnum Salomonis est, & usque ad locum ptinens, quem Ophlan uocant, cum orientali porticu templi coniungitur. Secundus autem murus, à porta quidem habebat initium, quam Genath appellabant. hæc autem fuerat muri prioris. septentrionalem uero tantummodo tractum ambiens, usque ad Antoniam ascendebat. Tertio muro turris Hippicos principium dabat, unde ad boream tractus ptinens, deinde ad Psephinam turrin ueniens, contra munimentum Helenæ, quæ Adiabænorum regina fuerat, Izabæ regis mater, & per speluncas regias in longum ductus, à turri quidem in angulo posita flectebatur contra Fullonis quod dicitur monumentum. cum uetere autem ambitu iunctus, in Cedron uallem, quæ sic dicitur, definebat. Hoc muro eam partem ciuitatis, quam ipse addiderat Agrippa cinxerat, eum esset omnis ante nuda. exuberans enim multitudine, paulatim extra mœnia serpebat: templique septentrionalis regione colli prima ciuitati adiuncta, non paululum præcesserat. quin & quartus collis incolabatur, cui nomen est Bezetha, situs quidem ex aduerso Antoniæ, fossis autem altissimis separatus, quæ de industria ductæ sunt, ne Antoniæ fundamentis colli coherentibus, & accessui facilis sit, & minus edita: unde etiam fossæ altitudo plurimum turribus celsitudinis adiciebat. Nominata est autem pars addita ciuitati uoce indigena Bezetha, quod latino sermone dicitur noua ciuitas. Eius autem partes incolis protegi desiderantibus, patet huius regis eodem nomine Agrippa, murum quidem ita ut prædiximus inchoarat. ueritus autem Claudium Cæsarem, ne magnificentiam constructionis ad nouarum rerum ac discordiæ suspensionem traheret, fundamentis tantummodo iactis, ab opere destitit. Nec enim expugnabilis esset ciuitas, si præfecisset muros ut coeperat. Saxa enim uiginti cubitis longa, & decem lata contexebantur, quæ neque ferro facile suffodi possent, neque machinis dimoueri: hisque murus dilatabatur. profecto autem altitudinis quoque plus habuisset, si eius magnificentia qui ædificium aggressus erat, minime fuisset inhibita. Rursus autem idem murus, etiam ludæorum studio fabricatus, ad uiginti cubitos creuit. & minas quidem binis cubitis, propugnacula uero trinis habebat: totaque altitudo ad uiginti quinque cubitos erigebatur. Murum autem supereminiebant turres, uiginti quidem cubitis in latum.

dinem, uiginti uero in altitudinem, quadratis angulis structæ, & sicut ipse murus plenæ
 ac solidæ, præterea structura ac pulchritudo saxorum nihil erat templo deterior. post alti-
 tudinem uero turrium solidam, uiginti cubitis elatam, cellæ desuper ac coenacula erant,
 aquarumq; pluuiarum receptacula, & tortuosi latiq; singularum ascensus. Eiusmodi quid-
 em turres nonaginta tertius murus habebat: earum autem interualla cubitos ducentes
 nos. medius uero murus in quatuordecim turres, & antiquus in sexaginta, diuisi erant. oē
 autem ciuitatis in gyro spatium triginta tribus stadis finiebatur. Cum autem totus admi-
 rabilis esset tertius murus, admirabilior Psephina turris ad septentrionem occidentemq; *Psephina*
 surgebat in angulo, qua parte Titus castra posuerat, ex ea namq; p septuaginta cubitos edi-
 ta, sole orto Arabia pspici poterat, & usq; ad mare, itemq; ad ultima finium Hebræorū.
 Erat autem octo angulis. Contra eam uero turris Hippicos, & iuxta duæ, quas Herodes
 rex in antiquo muro ædificauerat, quæq; magnitudine siue pulchritudine ac firmitate,
 uniuersis quæ toto orbe essent, præstabant. nam præter naturalem animi liberalitatē, rex p
 amore ciuitatis, operum excellentiam proprijs affectibus indulgebat: psonisq; tribus cha-
 rissimis, quarum nominibus turres appellauit, fratri & amico, & coniugi memoriam de-
 dicando: huic quidem, ut dixi, amoris causa pemptæ, hīs autem bello amissis, cum fortiter *Hippicos*
 decertassent. Hippicos quidem turris, amici uocabulo dicta, quatuor angulis erat. Singu-
 læ autem uiginti quinq; cubitos in latitudine itemq; longitudine habebant, & excelsæ tri-
 ginta cubitos erant, nusquam inanes. supra soliditatem uero saxisq; adunatam compagi-
 nem puteus uiginti cubitis altus erat imbribus excipiendis: super hunc autem duplici te-
 cto domus, uiginti quinq; cubitis alta, inq; uaria membra diuisa, & desuper eam minæ q-
 dem binis, propugnacula uero ternis cubitis ambiebant: ut omnis altitudo ad octoginta-
 quinq; cubitos numeraretur. Secunda uero turris, quam fratris nomine Phaselon appel-
 lauerat, æque lata fuerat ac longa, cubitis quadragenis, p totidem autem cubitos in pilæ *Phaselus*
 modum facta & solida eius altitudo surgebat. & super hanc decem cubitis edita portis
 eus erat, instructa brachijs, itemq; propugnaculis septa. In media uero porticu superemin-
 nens alia turris stabat, in membra magnifica & balneas diuisa, ne quid regalis ei usus uide-
 ret deesse, in sommo autem propugnaculis minisq; erat ornata, cum omnis eius celsitu-
 do propè ad nonaginta cubitos tolleretur. & specie quidem uidebatur assimilis Phari tur-
 ri, quæ Alexandriam nauigantibus ignem procul ostendit: ambitu uero ampliore dilata-
 batur. tunc autem tyrannicum domicilium exhibebat Simoni. Tertia uero turris Mariæ *Turris Mariæ*
 ammes (sic enim regina uocabatur) usq; ad uiginti cubitos facta, p uiginti alios cubitos in
 latitudinem tendebat, & magnificentiora cæterisq; ornatiores diuersoria sustinebat: cum
 id proprium, seq; dignum esse rex putauisset, ut uxoris nomine appellata turris, plus ha-
 beret pulchritudinis, quam quæ uirorū nominibus uocitæ sunt: sicut illæ hæc munitiones
 res erant, cui foemina nomen dederat, & cuius omnis altitudo p quinquaginta quinq; cu-
 bitos erigebatur. Sed quanquam tres turres tantæ magnitudinis erant, ex loco tamē, quo
 erant sitæ, multo uidebantur esse maiores. nam & ipse antiquus murus, in quo erant, excel-
 so loco fuerat conditus, & ipsius collis uelut quidam uertex altius propè ad triginta cubi-
 tos eminebat, supra quem turres positæ, multum sublimitatis assumpserat. Mirabilis etiā
 fuit lapidum magnitudo. nec enim ex uulgaribus saxis, aut quæ homines ferre possent, ue-
 rum secto marmore candido, & singulis per uiginti cubitos longis, latisq; decem, ac per
 quinq; altis erant ædificatæ. quæ ita inter se copulata erant, ut singulæ turres, singula saxa
 uiderentur: sic aut manibus artificum in faciem angelosq; formata, ut nusquam iunctura
 compaginis appareret. His autem in septentrionali parte positis, intus aula regia coniun-
 gebatur, narratione omni præstantior. Nec enim uel magnificentia, uel structura operis, *Aula regis.*
 aliqua ex parte superari poterat: sed tota quidem muro per triginta cubitos edito cincta
 erat. æqualis autem distantia turribus ornatissimis ambiebatur, ornata uirorum recepta-
 culis & coenaculis rectorum centum capacibus. Inenarrabilis autem fuit marmorum ua-
 rietas in ea, collectis ibi plurimis quæ ubique rara uidebantur, & fastigia simul procerita-
 te trabium & ornamentorum claritudine mirabilia. membrorum etiā multitudo, &
 innumeræ species ædificij, plenæq; omnia suppellectilis, cum pleraq; in singulis ex auro
 essent atq; argento, ad hæc multæ porticus, alia per aliam in circulum flexæ, columnæq;

In singulis, & quæ inter eas sub dio patebant spatia, cum essent utiq; uiridarum syluisq; uariata, tum prolixas ambulationes habebat, altis euripis cinctas, & cisternas ubiq; signorum æneorum plenas, quibus aqua effundebatur: multasq; turres mansuetarum circumlatrices columbarum. Sed enim neq; pro merito exponi regia, qualis fuerit, potest: habetque memoria cruciatum, referens, quantas res latrocinialis flamma consumpserit. nec enim hæc à Romanis incensa sunt, sed ab insidiatoribus intestinis, ut supra memorauimus in principio dissensionis. & ab Antonia quidem omnia corripuit ignis: transiit autem in regiam, triumq; turrium tecta corripuit. Fanum autem conditum erat, ut dixi, supra durissimum collem. Et initio quidem uix templo atq; aræ sufficiebat, iacens in summo planities, quod undiq; præceps erat atq; decliuus. Cum autem rex Salomon, qui etiam templum ædificauerat, muro eius partem ab oriente cinxisset, una porticus aggeri est imposita: & manebat ex alijs partibus nudum, quoad seculis posterioribus, semper aliquid aggeris accumulante populo cœquatus collis, latior effectus est. Perrupto autem septentrionali quoq; muro, tñ assumpsere spatium, quantum postea totius sani ambitus incluserat. Triplici autem muro colle circumdato, spe maius opus extructum est: in quo longa secula consumpta sunt, omnesq; thesauri sacri, quos toto orbe missa deo munera repleuerat, tam in superiore ambitu, q̃ inferiore templo ædificatis: cuius quod humilimum fuit, trecentenis cubitis munierant, in quibusdam uero locis pluribus. non tñ omnis altitudo fundamentorum uideri poterat, multum uallibus obrutis, ut angustas uias oppidi cœquarent. Saxa uero quadragenum cubitorum magnitudinis erant. nam & pecuniarum copia, & populi largitas, maiora dictu conabatur: quodq; nunq̃ posse perfici sperabatur, diuturnitate ac perseverantia explicabile uidebatur. Tantis autem fundamentis digna erant opera imposita. Duplices porticus omnes, quas columnæ sustinebant quinque & uicenis cubitis altæ, de singulis saxis marmore candido, & laquearia cedrina protegebant. quorum naturalis magnificentia, quodq; ligno rasili erant, apteq; cohærebant, operæ precium spectantibus exhibebat: nulloq; aut pictoris, aut sculptoris opere extrinsecus ornabatur. Latæ autem per triginta cubitos erant: omnisq; gyrus earum, sex mensura stadiorum cū Antonia concludebatur. Totum autem sub dio spatium uariabatur, omnium quidem generum lapidibus stratum: qua uero ad secundum templum ibatur, cancellis septum saxels ad tres cubitos altis, nimiumq; grato opere factis: ubi æquis depositæ interuallis columnæ stabant, legem castimonie præmonentes, aliæ Græcis, aliæ Latinis literis, in locum sanctum transire alienigenas non debere. Sanctum enim uocabatur alterum sanum, & quatuordecim gradibus ascendebatur à primo: quadratumq; sursum erat, & proprio muro circumdatum. cuius exterior celsitudo, quamuis quadraginta cubitis surgeret, tamen gradibus tegebatur, interior autem uiginti quinque cubitorum erat: quoniam in altiori loco per gradus ædificata non tota pars interior cernebatur, colle obtecta. Post quatuordecim autem gradus, spatium erat usq; ad murum trecentis cubitis planum. Hinc rursus alij quæque gradus, & scalæ ad portas ducebant: à septentrione quidem ac meridie octo, quaternæ utrinq; uidelicet, duæ uero ex oriente. Necessario namq; proprius locus, religionis causa mulieribus destinatus, muro discernebatur: altera quoq; porta opus esse uidebatur. Contra primam uero, secreta erat ex alijs regionibus una porta meridiana, & una septentrionalis, quibus ad mulieres introibatur: per alias enim transire ad mulieres nō licebat. Sed nec suam portam interiecto muro transgredi licebat. Patebat enim locus ille pariter indigenis & hospitibus sceminis, religionis causa uenientibus. occidua uero pars nullā portam habebat, sed perpetuus ibi murus erat extructus. Inter portas autem porticus, à muro intro propè thesauro aduersæ, magnis & pulcherrimis columnis sustinebantur. erant autem simplices, ac præter magnitudinem nulla re ab inferioribus aberant. Portarum autem aliæ quidem auro & argento undiq; tectæ erant, itemq; postes ac frontes: una uero extra templum ære Corinthio, quæ multum argento inclusas & inauratas honore superabat. Et binæ fores quidem in singulis ianuis erant tricenis cubitis altæ, quinquidenis etiam latæ. post introitum uero, ubi latiores fiebant, tricenis utrinque cubitis exedras habebant: exemplo quidem turrium longas & latas, supra uero q̃ uiginti cubitis cellas. singulas autem binæ columnæ duodenum cubitorum crassitudine sustinebant. Et aliæ quidē

portarum magnitudo par fuit. quæ uero supra Corinthiam posita, quod mulieres conueniebant, ab oriente aperiebatur, porta templi sine dubio maior erat. quinquaginta enim cubitis surgens, quadraginta cubitorum fores habebat, ornatumque magnificentior est: quam crassiori argento atque auro uestiebatur: quod quidem nouem portis infuderat Tiberij pater, Alexander. Gradus autem quindecim à muro, qui mulieres segregabat, ad maiorem portam ducebant. namque illis, qui ad alias portas iter dirigeret, quinque gradibus erat breuiiores. Ipsum uero templum in medio positum, hoc est, sanum sacrosanctum, duodecim gradibus ascendebatur. Et à fronte quidem altitudo eius & latitudo, centenos cubitos habebat: pone autem quadraginta cubitis angustius erat. aditus enim, ueluti quibusdam humeris, utrinque uicenum cubitorum producebantur. Prima uero eius porta septuaginta cubitis alta erat, & uiginti quinque lata: neque fores habebat: celum enim undique conspicui lateque patens significabat. erantque totæ frontes inauratæ: ac prima ædes omnis perlucebat extrinsecus: auroque circum interiorem fani portam splendida cuncta cernentibus occurrebant. Cum autem interior eius pars contignatione intersepta esset, adiacens ei prima ædes patebat in altitudinem perpetuam: perque nonaginta cubitos tollebatur, cum longa quadraginta cubitos esset, ac uiginti transuersa. Interior uero porta tota inaurata erat, ut dixi, & circum eam auratus paries. de super autem habebat aureos pampinos, unde racemi statura hominis dependebant. & quia contignatio iam intercedebat, templum exterior ore humiliter uidebatur: & fores habebat aureas, quinquaginta & quinque cubitis altas, sexdecim uero latas: & ad hæc aulaeum longitudine pari: hoc est, uelum Babylonium, hyacintho & bysso & cocco & purpura uariatum, mirabili opere factum, neque contemplationis expers colorum permixtione, sed uelut omnium rerum imaginem præferens. cocco enim uidebatur ignem imitari, & bysso terram, & hyacintho aerem, ac mare purpura: partim quidem coloribus, bysso autem ac purpura origine: quoniam byssum quidem terra, mare autem purpuram gignit. eratque in eo perscripta omnis cæli ratio, præter signa. Introgressos autem inferior pars excipiebat: cuius altitudo quidem habebat sexaginta cubitos & longitudo totidem, ac latitudo uiginti. rursus autem quadraginta cubiti diuisi erant, Et prima quidem pars, ad quadraginta cubitos auulsa, hæc tria mirabilia & prædicanda opera cunctis hominibus habebat, candelabrum & mensam & thuribulum. Septem uero lucernæ, stellas errantes significabant: tot enim ab ipso candelabro oriebantur. Duo decim uero panes in mensa positi, signorum circulum, atque annum. Thuribulum autem per tredecim odores, quibus replebatur, ex mari & inhospito & inhabitabili, designabat omnia dei esse, deoque seruire. Intima uero templi pars, uiginti cubitorum erat. discernebat autem similiter uelo ab exteriori, nihilque prorsus in ea erat positum: inaccessa uero, & inuolata, & inuisibilis omnibus habebatur, sanctique sanctum uocabatur. Circa latera uero inferioris templi, multa erant membra peruia, triplici tecto suspensa: & ad utrumque latus, ad ea introitus à porta patebat. Superior autem pars eadem membra non habebat, quominus erat angustior, celsior autem quadraginta cubitis, nec ita ut inferior ambitiosa. Colligitur enim centum cubitorum celsitudo uniuersa, cum in solo sexaginta cubitos habuerit. Exterior autem facies, nihil quod animus aut oculi mirarentur, non habebat. crustis enim aureis grauissimis undique tecta, ultra primos ortus igneo splendore lucebat: ut cum intrarentur, contententium oculi quasi solis radijs auerterentur. Hospitibus quidem aduentibus, procul monti hiueo similis uidebatur. nam ubi deauratum non erat templum, candidissimum erat. In summo autem aureis uerubus horrebat acutissimis, ne ab infidelibus aibus polleretur. Nonnullorum autem saxorum eius, longitudo quadraginta quinque cubitorum erat, altitudo quinque, & latitudo sex. Ara uero pro templo, quindecim cubitis alta, lata uero & longa cubitis quadragenis, quadrataque stans, ueluti cornutis angulis eminebat, & à meridie ascensus in eam clementer arduus resupinabatur. sine ferro autem constructa erat, nec unquam eam ferrum tetigerat. Templum autem aratrumque cingebat ex pulcherrimo saxo lorica gratissima, usque ad cubitum surgens, quæ populum à sacerdotibus segregabat. Gonorrheos, hoc est, semine fluentes, itemque leprosos tota ciuitas arcebat, & foeminis menstrua soluentibus clausa erat. prædictum autem limitem, ne puris quidem mulieribus transgredi permittebat, Viri autem, qui non per omnia casti fuissent, ab ipso

Aulaeum.

Candelabrum

Mensa

Thuribulum

Sancti sancti

Lorica populi
lum à sacerdotibus
discernens in te

Sacerdotes
eorūq; uestes

interiori aula, & qui puri essent, a sacerdotibus prohibebant. Qui uero ex origine sacerdotum genus ducentes, cæcitatis causa munere non fungebatur, cum incolumibus intra limitem aderant, partesq; generis consequebantur: uestibus tm utebantur plebeis; qm sacerdotali solus qui sacra celebrabat, amiciebatur. Ad altare uero templumq; accedebant carentes omni uitio sacerdotes, ueste quidem amicti byssina: maxime uero mero abstinentes, ac sobrii religionis metu, ne quid rem diuinam faciendo peccaret. Pontifex autem cū ipsis non tm semper ascendebat, sed diebus quibusq; septimis. & per singulos menses Calendis; uel si qn patria festiuitas atq; annua ab omni populo agebatur. Et sacrificabat, uelamine p̄cinctus, eoq; tectus femora usque ad genitalia: linteum uero habens intrinsecus demissum usq; ad pedes, & hyacinthinum desuper indumentum rotundum, ex quo fimbriae pendebant, alternis nodis aurea tintinnabula, malaq; granata sustinentes: tintinnabulis quidem tonitrua, malis uero fulgura designantibus. Pectoris autem uestimentum uirga cingebant, quinq; uariata coloribus: hoc est, auri, purpure, cocci, byssi, & hyacinthi: quibus etiam uela templi diximus esse contexta. hsdem autem habebat etiam epomidem tēperatam, in qua plus auri erat: & habitu quidem indumento thoraci similis uidebat: duabus autem fibulis aureis, aspidum specie uinciebatur: quibus inclusi erant optimi maximiq; sardoniches, scripta tribuum gentis iudæe nomina p̄ferentes. ex altera uero parte, duodecim pendebat alij lapides, in quatuor partes terni diuisi. hoc est, sardius, topazius, smaragdus, carbunculus, iaspis, sapphirus, achates, amethystus, lyncurium, onyx, beryll^p, chrysolithus. quorum singulis singula item cognomina erāt scripta. Caput autem byssina tiara tegebat, hyacinthis coronata. Et circa eam alia corona erat aurea, scriptas ferens sacras literas, quæ sunt quatuor elementa uocalia. Ea quidem ueste non semp, sed alia ambitiosa utebatur: illa uero, si qn adyta introibat. solus autē atq; semel in anno intrabat, quodie cūctos ieiunare deo mos erat. Sed de ciuitate ac tēplo & moribus & legibus iterū diligentiū referemus, non enim pauca super his exponenda sunt. Cæterum Antonia in angulo quidem duarum porticum sita erat prioris templi, quæ ad occidentem septentrionemq; spectarent. in saxo autem fuerat extructa, quinquaginta cubitis alto, & undique prærupto: quod opus Herodis regis fuit, ubi maxime ingenij sui magnificentiam demonstrauit. Primum enim a radicibus saxum ipsum leuibus crustis obtegebatur, quo & decederet operi, & facile dilaberentur, qui uel ascendere uel descendere tentauissent. deinde ante turris ædificium murus erat cubitorum trium, intra hunc omne spatium Antonia in quadraginta cubitos erigebatur. Intus autem regie latitudinem ac descriptionem habebat, diuisam in omnem usum habitationum & speciem, id est, atria & balnea, & aulas castris aptissimas: ut quantum ad usum necessarium pertinet, ciuitas uideretur, magnificentia uero palatium. instar uero turris toto habitu formata, quatuor alijs per angulos turribus cingebatur: quarum cæteræ quinquaginta cubitis erant altæ: quæ uero ad meridianum orientalemq; angulum sita erat, septuaginta cubitis eminebat, ut ex ea totum tēplum uideri posset. Quæ uero porticibus iungebatur, utrinq; descensus habebat, unde custodes cōmeabant. semper namq; in ea Romani milites residebāt: & cū armis appositi custodes, ne quid populus festis diebus noui committeret, obseruabant. castrum enim erat impositum oppido quidem templum, templo uero Antonia. In hac autē porticu custodes erant, & superioris ciuitatis aliud castellum, regia Herodis erat. Bezetha autem collis, ita ut dixi, ab Antonia separabatur: qui cum omnium esset altissimus, etiam parti nouæ ciuitatis coniungebatur, temploq; septentrionali solus obstabat. De ciuitate quidem, ac muris eius, iterum scribere plenius cupiens, in præsentia satis dixi.

¶ Deditionem Iudei recusant, & Romanos adoriuntur.

Caput VII.

PVgnacissima autem maximeq; dissentiens multitudo circa Simonem erat hominum decem millia, præter Idumæos: quinquaginta uero decem millium duces, quibus ipse quasi dominus omnium præerat. Idumæi autem qui erant eius partium, cum essent numero quinq; millia, duces decem habebant. Horum autem principes uidebantur, Sosaë Iacobus, & Cathlæ filius Simon. Iohannes autem qui templum occupauerat, sex armatorum millia habebat, quos uiginti duces regebāt: tunc autem illi accesserant etiam Zelotarum, depositis discordijs, duo millia quadringenti: qui Eleazaro, quem ante habuerāt,

& Simone Arini filio utebantur ducibus. His autem (ut diximus) bellum inter se gerentibus, populus erat primum: & plebis pars, quæ non eadem quæ illi committeret, ab utroque diripiebatur. Tenebat autem Simon quidem superiorem civitatem, murumque maiorem usque ad Cedronem, & antiquioris muri, quantum à Siloa flectitur ad orientem, & usque ad Monobazi aulam descendit: is rex erat Adiabene gentis, ultra Euphratem habitantis. Tenebat etiam montem Acræ, quæ inferior est civitas, usque ad Helenæ regiam, quæ Monobazi fuerat mater. Iohannes autem templum & circum templum aliquatenus, itemque Ophlām, & uallem quæ Cedron appellatur, & alijs quæ interiacebant incensis, medium bello quod inter se gerebant, spatium aperuere. Nec enim castris Romanorum prope murum positis, intra civitatem seditio quiescebat: sed ad primum eorum impetum paulisper sanitate recepta, mox ad pristinum morbum rediere. Rursusque discreti, pro sua quisque parte pugnabat, omnia faciendo quæ obsidentes optarent. nihil enim acerbius à Romanis passi sunt, quam ipsi se tractarunt: neque post illos civitas aliquid novæ calamitatis experta est. Sed illa quidem grauior prius casus pertulit, antequam subuerteretur, qui uero eam debellarunt, maius aliquid perfecere. Dico enim quod seditio civitatem, Romani uero seditionem cepere, quæ multo erat moribus tutior. Tres quidem aduersas suis, iustitiam uero recte quis Romanis adscriberet. Intelliget autem quod dies cuique suggererit. Verumtamen his intra civitatem ita se habentibus, Titus cum lectis equitibus foris circuiens, quæ muros aggredere explorabat. Hæsitanti autem, quia nec ab ea parte adiri poterat pedibus, quæ ualles erant, & ab alio latere, prior murus machinis firmior uidebatur, placuit ad Iohannis pontificis monumentum (hic enim tantummodo & primus humilior erat, nec secundo muro coniungebatur) inuadere. neglecta enim fuerat munitio, propterea quia non satis noua civitas frequentabat. Sic in tertium murum facilis aditus illac erat: per quem, superiorem civitatem, & per Antoniam, templum capi posse cogitabat. Hæc eo collustrante, quidam ex amicis eius, Nicanor nomine, ad humerum læuum sagitta percutitur: cum propius una curti Iosepho accessisset, pacemque in muro stantibus (dicendi enim peritus erat) suadere tentaret. Vnde cognitis eorum conatibus Cæsar ex eo, quod nec ad salutem se hortantibus abstinere, excitat in obsidionem: simulque suburbana militibus uastare permittit. collectaque omni materia, iubet aggerem construere. Tripartito autem exercitu ad opera, medios in aggeribus iaculatores & sagittarios constituebat, & ante eos balistas, aliasque machinas atque tormenta: quibus & excursus hostium in opera prohiberet, & qui ex muris obstare tentarent. Cæcis autem arboribus, momento suburbana nudata sunt. Collectis autem lignis in aggeres, cum totus operi intentus esset exercitus, nec Iudæi segnes erant, populum quidem in rapinis ac cædibus constitutum fiducia tunc habebat, quod respiraturus esset: illis aduersus hostes distractis, existimantem poenas se ab noxijs repetiturum, si Romani superassent. Iohannes autem quis in externos loci sui irrumperere properarent, metu tamen Simonis manebat. Verum Simon non quiescebat, proximam enim erat obsidioni, missilibus per murum dispositis, quæ pridem Romanis abstulerat, quæque apud Antoniam capta fuerat. Sed horum possessio, propter imperitiā plerisque non erat utilis. pauci autem à transfugis docti, male utebantur instrumentis. Sed cum lapidibus & sagittis aggerem iacentibus militibus imminebant, perque cuneos excurrentes, manus etiam conferebant. Operantes autem crates super uallum oppositæ protegebant, omnibusque legionibus contra excursus erant machinæ comparatæ mirabiles. præcipue uero decimæ

Nicanor p^{er} p^{ar}
tem suadens
uulneratur.

machinæ bel
licæ muris ad
mota.

Filius uenit.

eos molitione atq; audacia, die noctuq; prohibebant. Perfectis autem operibus, plumbo & lino ab aggeribus iacto, fabri quod erat ad murum spatium metiunt. nec em alioqui id fieri poterat, qm desuper telis petebantur. Cumq; pares intervallo arietes inuenissent, eos applicant: propiusq; dispositis machinis, Titus, ne ex muro arietes prohiberentur, ex tribus partibus murum pulsari iubet. Sonitu autem circumsistente ciuitate, clamor ingens ciuium sublatus est, itemq; seditiosos pavor inuasit. Et quia periculū cōmune utrisq; uidebatur, communiter iam repugnare cogitabant, uociferantibus inter se discordibus, quia omnia pro commoditate hostium facerent: cum si non perpetuam concordiam sibi deus prabeat, saltem in praesentia contra Romanos oporteat conspirare. Simon autem pracone misso, uolentibus ex templo ad murum egrediendi copiam dedit: idemq; & Iohannes, licet minus crederet, permisit. Illi autem obliti odiorum, ac discordiarum suarū, in unum corpus coeunt: murumq; amplexi, faces inde q̄ plurimas laciebant cōtra machinas Romanorum, contraq; impulsores arietum: eosq; sine intermissione telis petebant. audacissimi uero cateruatim profilientes, machinarum tegmina dissipabant: hisq; appositis irruentes, peritia quidem pauca, plura uero audacia perficiebant. Semper autem ad erat adiumento laborantibus ipse Titus: & iuxta utraq; machinas equitibus ac sagittariis ordinatis, ignem quidē ferentes prohibebat: iaculantes uero a turribus, reprimebat, non cendi tempus arietibus faciens: & tamen murus ictibus non cedebat, nisi quod quintae legionis aries commouit angulum turtis: murus autem stabat incolumis. nec enim statim cum turri periculum sensit, quā multo altius eminebat, nullamq; partem muri secū trahere poterat in ruinam. Cum autem ab excursibus paululum quieuisent, obseruato Romanos per opera & castra esse dispersos, quia labore & formidine Iudaeos discessisse arbitrantur, excurrunt omnes quā turris erat Hippicus, porta latenter: ignemq; operibus iniiciunt. Vsq; ad castrorum quoq; munimenta, in Romanos animati procedebant. Horum autem periculo mature, & qui erant propius, excitati sunt: & qui procul aberāt, conuenere. Romanorum autem disciplina uincebat audciam Iudaeorum: & quos prius offenderant in fugam uersis, alijs qui colligerentur instabant. Grauis autē circum machinas pugna commissa est, illis incendere, his incendium prohibere certantibus: incertusq; clamor utrinq; tollebatur, & multi qui in fronte steterant, ceciderunt. Sed Iudaei confidentia superiores erant, ignisq; opera tetigerat. incensaq; omnia cum instrumentis penitus essent, nisi lecti de Alexandria restitissent pleriq; praeter opinionem sui uiriliter dimicantes: nam gloriosissimis in hoc bello praelati sunt, donec imperator equitum ualētissimis comitatus, in hostes irruit: & ipse quidem duodecim repugnatores peremit: metu autē cladis eorum cetera multitudine in fugam uersa, omnes compulit in ciuitatem, eoq; modo aggeres liberauit incendio. In hac autem pugna, unum ex Iudaeis uiuum capi cōtiguit, eumq; Titus crucifigi pro muro iussit, si forte reliq; uel hoc spectaculo territi cōcederent. Post eius uero discessum, etiā dux Idumaeorum Iohannes, dum ante muros cum noto milite loquit, a quodam Arabe pectus sagitta percussus, cōtinuo perijt: magnumq; & Iudaeis luctū, & seditiosis moerorem reliquit. nā & manu promptus erat, & sapientia nobilis,

¶ De casu turris & duorum murorum obtentu Caput. VIII.

NOcte uero quā secuta est, incredibilis tumultus Romanis incidit. Nam cū tres turres imperator Titus quinquagenum cubitorum construi praecepisset, ut his per aggeres singulos positis, hinc hostes in muro stantes facilius in fugam uerteret, una earum sponte sua nocte intempesta lapsa est. ingenti uero sonitu facto, metus occupauit exercitum. Conari autem aliquid Iudaeos suspicati, ad arma currebāt, eaq; re turba in legionibus ac tumultus erat, cumq; nemo quid accidisset referre posset, diu queruli alius aliud opinabant: nullisq; interuenientibus hostibus, semetipsos timebant: signumq; diligēter singuli a proximis requirebant, tanq̄ Iudaei iam castra possiderent: Panicoq; terrore capti uidebantur, donec Titus, cognitis quā res erant, uerum cūctis indicari iussit: tandemq; tumultus eo nūcio conqueiuit. Iudaei quidē cetera fortiter sustinentes, male turribus affecti sunt. machinis em leuioribus, & iaculatoribus, ac sagittariis, saxorumq; tormentis inde feriebant. Sed neq; haec aequare ipsi poterāt celsitudinem, & turres excidendi spes nō erat, cumq; neq; eueri propter grauitatem, neq; incendi propterea quod ferro tegebantur,

Excursus in
deorum in
Romanos.

Ignis a Iude
is iniectus ma
chinis Roma
norum.

Iohannes sagit
te ictu interi
mitur.

Casus unius
turris.

facile possent, ultra iactum teli fugientes, arietum impetus nō uetabant: qui sine intermissione ferientes, paulatim aliquid proficiebant. Itaq; muro iam cedente magno arieti Romanorum, quem Iudæi Nicon uocabant, quod omnia uinceret, quamuis & antea defessi erant pugna & uigilijs, cum longe ab oppido pernoctarent: tamen etiam negligentia, uel quod male consulerent, murum sibi superuacuum esse credentes, quibus alia duo munimenta superessent, lassatiq; plurimi recessere. cum autem Romani, qua primum mure Nicon perruperat, ascendissent, ad secundum omnes Iudæi, relictis custodijs refugerunt: portis autem Romani qui transierunt patefactis, exercitum recepere. Et hi quidem hoc modo potiti muro, quinto nonas Maij, & partem eius maximam diruunt, & septentrionalē ciuitatis regionem, quam ante Cestius uastauerat. Titus autem notato qua Assyriorum castrum est, militem transfert, occupato omni quod inter Cedrona fuerat spatio: & ultra sagittæ iactum à secundo muro separatus, oppugnationem statim aggressus est. Tunc igitur partiti murum Iudæi, fortiter restiterunt. Et Iohannes quidem, eiusq; socij ex Antonia & septentrionali porticu templi ab Alexandri monumento pugnant. Si-
monis autem manus iuxta monumentum Iohannis aditum clauferant, usq; ad portam, qua in Hippicon turrim aqua inducebatur. Sæpe autem profilientes è portis, cominus dimicabant: compulsiq; intra muros in cōflictu quidem Romanorum disciplina, propter imperitiā uincebantur: in murali autem certamine superabant. eos enim fortuna atq; scientia, Iudæos uero audacia, quam timor aleret, sustentabat: quod natura erant in calamitatibus duri. Ad hæc autem, & istis suberat spes salutis, & Romanis citæ uictoriæ. ne uictos autem lassitudo fatigabat: sed adgressiones, murorumq; oppugnationes, & excursus crebri per cuneos diebus toris agebantur: nullaq; præliorum species aberat, cum à prima luce incipientia utriq; insomnia & die grauior nox dirimeret: his quidem occupatis iri murum continuo metuentibus, illis uero, ne Iudæi castra peruaderent. Itaque in armis pernoctantes, prima luce utrique pugne parati erant. Et Iudæi quidem certabant, quis esset promptior ad periculum, eq; modo gratia emereret apud duces suos. maxime uero Simonis eos metus ac reuerentia commouebat, eoq; modo illum singuli subiectorum colebant, ut ad semet quoq; interficiendos parati essent, si hoc ille iussisset. Romanos autem ad uirtutem hortabatur consuetudo uincendi, & quia uinci non assueuerant, crebraq; militiæ, exercitationesq; ppetuæ, & imperij magnitudo: ante omnia uero Titus semper ubiq; præsens. nam & inertia, spectante atq; opitulante Cæsare, grauissimum facinus uidebatur: & ei qui bene decertasset, testis aderat, qui repederet præmium. præterea fructus erat, uel cognosci solum principi uirum fortem: idcirco multorum maior uiribus alacritas demonstrata est. Deniq; istis ipsis diebus, ualidissima Iudæorum acie instructa pro moenibus, telisq; utrinq; missis, quidam Longinus de numero equitum ex acie Ro. progressus, in mediam aciem Iudæorum irruit: hisq; disiectis, hoc impetu duos fortissimos perimit, unius obuiam tendētis ore percussō, alteri uis eodem telo quod priori extraxerat, transfixo latere refugiētis: & ex medijs hostibus ad suos primus occurrit. Ille igitur ob uirtutem insignis erat: æmuli autem eius fortitudinis multi extiterunt. Et Iudei quidem negligentes quid paterentur, tantummodo qualiter afficerent considerabant: morsq; his leuissima ducebatur, si quo interfecto hoste cecidissent. Titus autem non minus salutem militis, quam uictoriæ consulebat: & temerarios impetus desperationem dicens, solam uero esse uirtutem, si quis prudenter & caute sine proprio incommodo fortiter faceret, in ea re potius, quæ periculum non haberet, uiros esse præcipiebat.

De Castore Iudæo Romanis illudentē.

Caput IX.

Dolus eius.

I Taq; à septentrionali parte, mediæ turri applicat arietem: in qua Iudæus quidam uer-
sus ac subdolos, Castor nomine, cum decē alijs militibus suis delituerat, fugatis ca-
teris formidine sagittarum. Hi cum pauidi sub loriceis aliquandiu quieuisent, concussa
turri surgunt, extētisq; manibus, Castor ueluti supplex Cæsarem implorabat: & uoce mi-
serabili, ut sibi parceret, obtestabatur. Cui Titus pro simplicitate sua credulus, iamq; Iu-
dæos existimans belli poenitere, arietes quidē impulsione cessare iubet, ac sagittarios suppli-
cibus phibet. Castori autē quod uellet eloqui pmittit. Cumq; ille rēdisset, ad foedus uelle de-
scendere: Titus gratulatur, & ait, si oēs eadē sentire uoluissent: paratoq; aio fidē pacis etiā

Primus mu-
rus ab arietē
diruptus.Ro. potiti pri-
mo muro.Oppugnatio
secundi muriAudacia etiā
Iudæi equi-
tis RomanisDolus eius.
dā Castoris
Iudæi.

ciuitati daturum. Sed cum ex illis decem Castoris socijs quinque itidem supplices esse simularent, ceteri nunquam se Romanis seruituros clamant, dum mori liberis liceat. Denique illis super hoc ambigentibus, cessabat expugnatio. Castor autem interea Simonem per internuncios admonebat, ut dum uacuum esset tempus, de rebus urgentibus consiliū caperet: paulisper enim se illudere imperatori Romano. Simul autem hoc agens, ad pacem hortari contradicentes socios uidebatur. illi autem uelut ægre ferentes, in thoracis nudos fixere gladios: hisque percussis uelut interfecti ceciderunt. Titus uero ciusque socij obstupere tanta eorum pertinacia, cum ex inferiori loco quod factum erat, uere uidere non potuissent: mirabanturque simul audaciam, & calamitatem miserabantur. Interea Castorē ad natem quidam sagitta percutit. tumque ille telum extractum imperatori ostendens, iniqua se perpeti querebatur. At Titus incusato qui hoc emiserat, astatem Iosephum mittit, ut Castori dexteram porrigeret, uerum is neque se iturum, nihil enim sanum supplices cogitare respondit: & amicos qui uoluere ire, prohibuit. Cum uero quidā ex perfugis Aeneas, iturum sese dixisset ad eum inuitante Castore, ut etiam secum in quo ferret argentū aliquid susceperet, ad hæc ille studiose aperto sinu accurrit: alter uero super eum saxum demisit. Et ipsum quidem, quoniam præcauerat, ferire non potuit: sed alium militem qui aderat, uulnerauit. Caesar uero fallaciam reputans, intellexit misericordiam in bello nocere, minusque decipi calliditate scuitiam: arietisque impulsione, iracundia fraudis, uehementius utebatur. Castor autem eiusque socij turrim ictibus iam cedentē incendunt, perque flammam in eiusdem missi cuniculos, iterum magni animi opinionē apud Romanos habuere, tanquam se ignibus tradidissent. Caput autem hac parte murum Titus, die quinto postquam primum ceperat: fugatisque inde Iudeis, intro cum lectis mille transiit, quos circa se habebat, armatis: ubi noua ciuitas & lanæ uenditores erant, fabrique arathi, uestitique mercatus, & ad murum angustæ uiae transuersæ tendebant. Enim uero si uel statim muri disturbasset maximā partē, uel quæ ceperat lege belli uastasset, nullū credo damnum uictoriae fuisset admixtum. nunc autē Iudeos exorati iri sperans, cum liceret capere, facile cessione aditum non dilatauit, nec enim quibus consulebat, insidiarios sibi putabat.

¶ De secundo muro bis obtento à Romanis. Caput X.

Denique postquam ingressus est, neque occidi quenquam permisit eorum qui comprehendebantur, neque domus incendi: sed tam seditiosis, si pugnare uellent, sine populi detrimento copiam dabat, quā ipsi populo fortunas proprias se redditurum pollicebatur. Plurimi namque petebat sibi ciuitatem seruari, templum uero ciuitati. At enim populum quidem ad ea quæ hortabatur & antea paratum habebat, bellicosum autem pro inertia ducebant humanitatem: Titumque imbelli animo, quod ceteram ciuitatem tenere non posset, has proponere conditiones putabant. mortem autem populo denunciantes, & si uerbum quicquam de traditione fecisset, pacem uel nominasset, mox interficiendum eum esse minitantes, Romanis qui introlere, alij per uiaarum angustias obstabant, alij ex ædibus: alij murum per superiores portas egressi, pugnare coeperunt. quibus rebus perturbati custodes, de muro sese demiserunt, relictisque turribus, in castra recesserunt. clamor autem audiebatur militum intra ciuitatē, quod ab hostibus cingerent: foris autē degentium clausis conuernalibus metuentium, crescente autē numero Iudeorum, & propter locorum peritiam uirarumque scientiam prevalente, multi Romanorum trucidabantur, & ab incumbētibus perlebantur, cum magis necessitate resisterent. nec enim multis simul fugiendi copia per angustias muri patebat: omnesque penē qui transierant, pempti fuissent, nisi Titus eis opem tulisset. Dispositis enim per summa uiarum sagittarijs, & ubi plus erat multitudinis astans, missilibus hostes abigebat, & cum eo Domitius Sabinus, uir bonus etiam in illo plio comprobatus: durauitque tamdiu, sagittis eos prohibens irruere, donec omnes milites recessere. Romanis quidem ita secundo muro potiti, ad extremum pulsi sunt. Oppidanis uero qui pugnares erant, spiritus creuit: & secundis rebus amentes erant, neque Romanos ausuros esse ad ciuitatem accedere suspicantes, neque uinci se posse, si ad prælium processissent. nam quia iniqui erant, officiebat eorum sententijs deus: & neque Romanorum uim, multo maiorem illa quæ pulsa fuerat, superesse cernebant: neque famem, iam iam que serpentem. adhuc enim malis publicis alebantur, & sanguinem ciuitatis bibebant, boni autem iamdudum

Secundus murus à Romanis capitur.

Titus clementis suam nocuit

Romani rursum urbe perlebant.

inopia laborabant, & penuria uictus iam multi defecerant. populi tamen interitum, seditioni pro leuamine sui ducebant; & solos eos qui pacem non probarent, saluos esse cupiebant, quique uiuere contra Romanos optarent. contrariam uero multitudinem, uelut onus quoddam, consumi gratulabantur. & ita quidem circa suos affecti erant. Romanos autem, quod ciuitatem iterum ingredi conabantur, armati prohibuerunt, disiectis muri partibus obiectu corporum p̄munitis: ac per triduum sustinere fortiter dimicantes. Quarto autem die, Titum uehementius aggressum nequaquam ferre potuerunt. sed ui coacti, rursum quo antea refugerunt. ille autem interim muro potius, totam eius septentrionalem partem statim deposuit: in meridiana uero per turre praefidia collocauit.

*Titus iterum
secundo muro
potius est*

¶ De aggeribus in tertium murum, & oratione proluxa Iosephi pro deditione facienda
& fame obsessorum. Caput XI.

Iamque tertium murum Titus aggredi cogitabat. Videbatur autem breuissimi temporis eius obsidio: spatiumque consilij seditionis esse dandum, si quid disturbance secundi muri aut famis metu remitterent. nec enim diutius eis praedas posse sufficere: & ipse ocio commodè utebatur. Nam cum dies aduenisset, quo militibus oportebat alimenta distribui, in conspicuo hostibus loco ductis, iussit duces ordinato exercitu pecuniâ singulis numerare. Illi autem prolatis armis ex inuolucris muniti p̄cedunt, equitibus ornatos equos ducentibus: locaque suburbana per multum spatium auro argentoque lucebant: illo autem spectaculo nihil aut iucundius suis, aut horribilius hostibus uidebatur. Spectantibus enim & uetera plena erant moenia, & septentrionalis regio. quin & domos refertas intuentibus cerneret, nullamque ciuitatis partem quam non infusa multitudo tegebat. metus autem quis audacissimos ceperat, omnem simul exercitum armorumque pulchritudinem conspicientes, & ordinationem uirorum. Et fortasse ad illam speciem seditionis animos mutauissent, nisi malorum immanitate, quae in populum commiserant, danda sibi ueniam à Romanis desperassent: imminente autem, si destitissent, morte supplicij, bello mori praestabilius esse ducebant. prauebat etiam fatum, quod innocentes cum nocentibus, & ciuitatem cum seditionis pire decreuerat. Quatriduo per singulas legiones alimenta consecuti sunt. Quinto autem die, cum omnia faciens Titus, nihil Iudaeos pacatum cogitare sensisset, bifariam diuiso exercitu, Antoniam uersus ad Iohannis monumentum aggeres inchoauit: ista parte superiorem ciuitatem captum iri cogitans, & per Antoniam templum: namque hoc nisi cepisset, ne oppidum quidem tutum erat obtinere. In utraque autem parte duo aggeres erigebantur, à singulis legionibus singuli. Et iuxta monumentum quidem opantes, à Iudaeis & Simonis socijs infestantibus phibeantur: ad Antoniam uero, ab Iohannis socijs cum multitudine Zelotarum, non solum quia de superiore loco pugnabant, uerum etiam quia machinis iam uti didicerant. paulatim enim usus quotidianus aluit pitiam. Habebant autem balistas trecentas & quadraginta tormenta saxorum, quibus difficiliorem aggerum extructionem Romanis efficiebant. Titus autem sibi saluam fore fortunam sciens, & pituram esse ciuitatem, unamque obsidioni uehementer instabat: nec poenitudinem Iudaeis suadere cessabat, consiliumque factis admiscens, & oratione saepe armis efficaciorē cognoscens, tam ipsos ut saluari uellent rogabat, tradita sibi ciuitate, quae iam capta uideret, quae & Iosephum allegabat patria lingua uerba factum, sperans eos hominis gentilis monitu aliquid remissuros. Itaque Iosephus murem circuiens, simulque extra tellus stans, unde exaudiri facilius posset, multis orabat, ut sibi ac populo parceret, templo ac patriae, neue contra haec fierent alienigenis duriores. Romanos enim sancta reuereri, cum quibus nulla sibi societas esset, manusque suas ad hoc usque cohibere. ipsos uero in his edoctos, cum seruare possent, sponte ad eorum interitum ruere, quin potius uideret muros cecidisse firmiores, excisis uero infirmiores superesse: Romanorumque uires cognoscerent sustinere non posse, hisque seruire non esse nouum, neque inexpectatum Iudaeis. Nam licet pulchrum sit pro libertate pugnare, tamen id in principio decere fieri, semel autem subditum, qui multo tempore paruisset imperio, iugum excutientem, malae mortis cupidum, non libertatis amatorem uideri. Debere autem dedignari dominos humiliores, non quorum in potestate sunt omnia. Nam quid Romanos effugisse, nisi quod propter astus aut frigora esset inutile: imo uero transisse ad eos undique fortunam, deumque per singulas nationes ducentem imperium, nunc esse in Ierusalem. Hanc autem ualidissimam legem, tam

feris bestiis quam hominibus esse praefinitam, potētoribus cedere: apud eosque esse victoriam, apud quos robur fuerit armorum. Idcirco etiam maiores eorum, quanquam multum & animis & corporibus & aliis subsidiis meliores, cecidisse Romanis: quos nisi deum scissent illis fauere, nunquam prope fuissent. ipsos uero qua tunc refretos resistere, cum ex magna parte capta sit ciuitas: ciues autem etiam si muros integros haberent, excidio pariter affecti sint. Nec enim latere Romanos, quae fames teneat ciuitatem: & modo quidē consumi populum, continuo uero etiam bellatores interituros: nam & si Romani desierint, & ab obsidione cessauerint, neque ciuitatem strictis gladiis irruerint, Iudaeis tamen inexpugnabile bellum intus assidere, quod hostis singulis aleretur: nisi forte contra famem quoque arma caperent ac dimicarent, soli possent etiam infortunium superare. His addebat, optimum esse ante intolerabilem calamitatem mutare sententiam: dumque liceret, salutare consilium sequi. Nec enim antea gestorum causa succensere Romanos, nisi ad finē usque insolentes essent: natura eos esse in imperio mansuetos, atque iracundiae praeferre quod utile est. Vtile autem putare, neque ciuitatem uacuum uiris, neque desertam habere provinciam: idcirco uelle imperatorem cum his dexteram iungere: nec enim cuiquam salutem daturum, si ui ceperit ciuitatem, praesertim qui nec in extremis ei cladibus rogati paruorint. Breui autem murum quoque tertium captum iri, priores qui capti sunt, fidem facere, & quamuis perumpi tutamina non possint, famem pro Romanis pugnaturam. His mouentem Iosephum multi in muro stantes uituperabant, multi uero conuictis, nonnulli etiam iaculis appetebant. Ille autem cum manifestis eos calamitatibus minime flecteret, ad gentiles transit historias: Omiseri, uociferans, uestrorumque auxilliarum immemores, armis & manibus cum Romanis bellum geritis, quasi quem alium sic uicerimus. Quando autem non deus omnium conditor, Iudaeorum defensor est, si laedantur? Non respicistis? Vnde progressi pugnatis, quantumque auxiliatorem uiolatis? Non recordamini opera diuina parentum, atque hunc sanctum locum, quanta bella nobis aliquando permisit? Ego atque facta dei narrare auribus indignis horresco: sed tamen audite, ut cognoscatis non solum uos Romanis, sed etiam deo resistere. Nechias, qui tunc erat rex Aegyptiorum, idemque Phraos uocabatur, cum infinita manu descendit, reginamque Saram materni nostri generis rapuit. Quid igitur uir eius Abraham proauus noster? Armis credo ultus est iniuriā? Atqui trecentos & octodecim perfectos habebat, quorum singulis infinita multitudo parebat. An ipse quidem quiescere maluit absente deo? puras autem manus ad hunc locum tendens, quem uos polluistis, inuictum sibi auxiliatorem ad militiam legit? Nonne secunda uespera incorrupta regina remissa est ad maritum? Adorans autem quem uos gentili caede cruentastis locum, ac tremens nocturnis somniis Aegyptius exagitatus aufugit, aurumque & argento amatissimos deo donauit Hebraeos. Dicam translata in Aegyptum maiorum nostrorum domicilia. Qui etiam annos quadringentos tyrannis ac regibus alienigenis subacerent, armis ac manibus ulcisci possent, semetipsos deo potius permiscere. Quis nescit Aegyptum repletam omni genere serpentium, omnique morbo corruptā? Quis terrā infructuosā? quis Nilī defectionem, & continuas decem plagas? & ob hoc parentes nros cum praesidio incruentos, & sine periculo deduci, quos deus sibi sacerdotes ducebat? An non ab Assyriis raptam nobis sanctam arcam, Palaestina & Dagon simulacrum genuit & tota gens quae rapuerat? corruptis uero occultis corporum, ac per ea cum cibo uisceribus exhaustis, cymbalorum ac tympanorum sono manibus noxiis reportauerunt, sanctum placationibus expiantes? deus erat qui haec parentibus administrabat, propterea quod omnis armis ac manibus, eius se iudicio permiscere. Rex Assyriorum Sennacherib, cum totam ducens Asiam ad hanc urbem castra posuisset, num manibus humanis cecidit? nonne ab armis quiescentes in uotis erat, & angelus dei in una nocte infinitum deiecit exercitum? posteroque die excitatus Assyrius, centum octogintaquinque millia reperit mortuorum, atque ita cum reliquis Hebraeos inermes, nec persequentes fugiebat? Scitis etiam in Babylone seruitium, ubi per annos septuaginta populus exulans, non ante libertatem recepit, quam eam deo Cyrus donaret: qui eos etiam est persecutus, iterumque auxiliatori suo sacerdotum more seruiebant. Breuiter dicam, nullum est operae precium quod armis parentes nostri fecerint, aut non sine armis deo permissa potestate impetrauerint. Domini autē ma-

nentes, ut placebat iudici superabant. Pugnantes uero, semper de spe deciderunt. Nam ubi rege Babyloniorum urbem obsidente, contra Ieremiæ prædicationem Sedechias rex non ster cum eo congressus est, tam ipse captus est, quam cum templo ciuitatem uidit excindi. Atqui uidete, quanto ille rex uestris ducibus, eiusque populus uobis erat moderator. Denique Ieremiam uociferantem, inuisos esse eos deo propter delicta quæ in eum commiserant, captum iri autem nisi traderent ciuitatem, neque rex neque populus interfecit. Sed uos (ut intus gesta prætermittam, neque digne possum iniquitates uestras exponere) me, qui uobis salutem suadeam, querimini, telisque appetitis irati, quod uos uestrorum commonefacio peccatorum, nec dici ea toleratis, quorum quotidie facta committitis. Idem tunc fuit, cum Antiocho qui dictus est Epiphanes, obsidete ciuitatem, multis modis offensa diuinitate, maiores nostri cum armis progressi, ipsi quidem in pugna petiti sunt, oppidum uero ab hostibus direptum est: sanctumque per triennium sexque menses penitus desolatum est. Et quid pluribus opus est? Ipsos Romanos quis contra Iudæorum gentes ad militiam prouocauit? nonne indigenarum impietas? Unde seruire cepimus? Nonne à seditione maiorum, quam Aristobuli & Hyrcani furor, & inter eos contentio, Pompeium intulit ciuitati, & Romanis deus indignos libertate subiecit? Denique tres menses obsessi, quanquam nihil quale uos in sanctum legesque deliquerant, & maioribus ad bellum subsidijs utebantur, sese tradiderunt. Antigoni autem filii Aristobuli nescimus exitum: quo regnum obtinente, deus iterum captiuitate persequeretur populum delinquentem. Et Herodes quidem Antipatri filius, Solum & Romanum adduxit exercitum. circūdati uero per sex menses obsidebantur, donec capti peccatorum suorum supplicia pependerunt: direptaque est ab hostibus ciuitas. Ita nunquam genti arma data sunt. Oppugnationi uero sine dubio coheret excidium. Oportet ergo, ut opinor, sacri loci possessores iudicium deo de omnibus permittere manusque tunc humanas contemnere, cum à superno ipsi iudice non recedant. Vos autem quid ex his, quæ legis conditor bene dixit, egistis? Quid, quod is execratus est, prætermisistis? Quantum autem illos, qui cito periire, impietate superastis: nam occulta dedignantes peccata, hoc est, furta, insidiasque atque adulteria, rapinis, caedibus certatis, nouasque maleficiores excogitastis uias. Sanctum uero templum, factum est omnium receptaculum: & indigenarum manibus pollutus est locus, quem Romani ex tam longinquo adorabant, multa per legem nostram de suis moribus derogantes. Deinde post hæc in quem fuistis impii, hunc auxiliatorem speratis? Valde quidem iusti estis, supplices, purisque manibus adiutorem uestrum rogatis. Talibus rex noster precibus aduersum Assyrium supplicauit, cum magnum illum exercitum deus una nocte prostrauit. Similia uero Assyrii Romani committunt, ut etiam similem ultionem speretis. Nam ille quidem ab rege nostro accepta pecunia, ut uastitati parceret ciuitatis, neglecto iureiurando, ad incendium templi descendit. Romani autem solenne poscunt tributum, quod parentes nostri eorum parentibus perfabant. Et si hoc impetrauerint, neque populantur ciuitatem, neque sancta omnino tangunt. Concedunt autem uobis familias liberas & possessiones tenere, sacrasque leges saluas manere patiuntur. Infamia est profecto, sperare deum talem circa iustos fore, qualis iniustis apparuit, præsertim qui statim ulcisci nouerit cum oportet. Denique Assyrios prima nocte, qua castra ciuitati admouerant, fregit. Quod si etiam uestram progeniem liberaret, Romanos uero dignos poena iudicaret, confestim eis illo tempore sicut Assyrii irascere tur, quo genti manus Pompeius attulit, quo post illum Sotius ascendit, quo Galilæa Vespasianus excidit, postremo non nunc Tirus ciuitati appropinquaret. Sed neque Magnus, neque Sotius quicquam passi sunt, & ciuitatem uictoria ceperunt. Vespasianus autem ex bello quod nobiscum gessit, etiam imperium adeptus est. Nam Tito quidem etiam fontes nunc uberiores profluunt, qui prius uobis aruerant. Denique ante eius aduentum scitis & Siloam & omnes extra ciuitatem fontes adeo defecisse, ut ad utrumque aqua mercaretur. nunc autem ita hostibus nostris largi sunt, ut non modo ipsis & iumentis eorum, sed etiam hortis sufficiant. Denique huius prodigii & ante periculum factum est in excidio ciuitatis, quam supra memoratus Babylonius rex cum exercitu aduenit, qui & captam ciuitatem incendit & templum: quamuis ut opinor nihil tunc illi tantum, quantum uos impie nunc, commisissent. Itaque sanctis relictis, deum fugisse putauerim: hisque nunc adesse, quibus cum bellum

geritis. An bonus quidē uir domum flagitiosam fugiet, & domesticos oderit: deſt uero malis ueſtris inhaerere arbitramini, qui etiam occulta conſpicit, & audit oīa quae tacent. Quid autem apud uos tacetur? quid celatur? quid non etiam inimicis planum factum eſt? Iniquitates enim ueſtrae uelut in prōptu neminem latent: inq; dies ſingulos, q̄s peior ſit, certamen habetis, atq; ita nequitia, ut uirtutem demonſtrare contenditis. Veruntā reliqua ſalutis uia eſt, ſi uelitis, & diuinitas conſeſſis ac poenitentibus ſolet ſeſe placabilis offerre. Arma proiſcite, pudeat uos patriae iam diruta, cōuertite oculos, & aſpiciſcite eius quam proditis pulchritudinem, quale oppidum, quale templum, q̄ multa gentium munera. Quis in hac flammas adducit? quis hac iam non eſſe deſiderat? Et qd eſt hoc quod ſaluū eſſe debeat dignius? o duri & lapidibus ſtupidioreſ. Si hac non ueris luminibus cernitis, ſaltem familiae ueſtrae miſeremini. Verſentur in conſpectu cuiuſq; filij, coniuges & parentes, quos paulo poſt aut bellū aut fames abſumpſerit. Scio quia una cum his periclitabitur mihi mater & coniunx, & familia non ignobilis, domuſq; olim clariffima. Et fortāſſe propterea me quiſq; hac ſuadere crediderit: interficite illos, accipite mercedem ſalutis ueſtrae ſanguinē meū. Ipſe quoq; mori paratuſ ſum, ſi poſt me reſiſeitis. Hac Iosepho uociferante cum lachrymis, ſeditioſi quidem neq; animos flexerunt, neq; tutam ſibi mutationem fore iudicauerunt. Populuſ uero ad p̄fugiendum cōmotuſ eſt. & alij poſſeſſionibus ſuis, alij rebus chariſſimis exiguo precio uenundatis, aureos, ne latrones eos deprehēderent, tranſglutiebant. quū uero ad Romanos elapſi fuiſſent, exonerato uentre habebant uſui neceſſaria. Tituſ enim pleroſq; per agros, quō uellet quiſq; pergere, dimittebat: idq; magis eos ad perſugiū hortabatur, quod & inteſtinis malis carebant, nec Romanis ſeruiabant. Iohanneſ autem & Simon cum ſocijs, ne hiſ magis pateret exituſ, quā Romanis adituſ, obſtruebant: & qui uel umbram ſuſpicionis dediſſet, continuo necabatur. Diſſidioribus quidem manere etiam ſicut p̄fugere, par cauſa erat pereundi: nam quaſi trāſfugere uoluiffet, propter patrimoniū quiſq; occidebatur. Cum fame autē creſcebat deſperatio ſeditioſoꝝ, & in dieſ ſingulos utrūq; malū ampliū accendebatur. Et palām quidē nulla erant frumenta, irrumpenteſ autē ſcrutabantur domoſ. Et ſiquidem inueniſſent aliquid, eoſ qui negauerant uerberabant: ſi uero nihil inueniſſent, quaſi diligentiuſ celauiffent, tormentis itidem afficiebant. Habendi autem argumento erant corpora miſeroꝝ, cū ea quae ſolidiſ uiribus ſtarent, abundare cibo putarentur. Tabidi autē tranſfigebantur: nec rationiſ eſſe uidebaſ, ſtatim fame morituroſ occidere. multi uero clam uniuerſa bona ſua uno frumenti modio, qui ditioꝝ eſſent, itemq; paupereſ ordeĩ permutarunt. Incluſi deinde intimiſ aedium tectiſ, quidam ſumma penuria infectuſ triticuſ comedebat. panem alij conſiciebant, ut neceſſitaſ metuſq; monuiſſet. Et menſa quidē nuſq; apponebatur, ſed incoctum ſubtrahenteſ igni cibum diripiabant. Miſerabilis autē erat uictuſ, dignuſq; lachrymiſ ſpectaculū, cum potentioꝝ quidē pluſ haberent, infirmioꝝ autem iniuriā deplorent, quippe cum fame ſup oēſ cladeſ haberetur. Nihil em̄ ſic perdit hoīem ut pudor, nam quod reuerentia dignuſ eſt, in fame negligitur. Deniq; uxoꝝeſ uiriſ, & filij parentib; & quod miſerrimuſ, matreſ eibum infantibuſ ex ipſo ore rapiebant; & marceſcentibuſ inter manuſ chariſſimiſ nemo parcebat, quin uitae guttaſ auferret. Edenteſ uero taelia non latebant, ſed ubiq; aderant qui iſta diriperēt. Nam ſicubi clauſam domū uidiffent, eoſ qui intuſ erant, cibum capere hoc ſuſpicabantur indicio: ſtatimq; ruptiſ ſoribuſ irruabant, uictuſq; iam contuſuſ dentibuſ, ex gutture penē reuocabāt, ipſoſ faucibuſ tranſgulantēſ. Pulſabantur autem ſeneſ, ne cibū defenderent: lacerabantur muliereſ, ea quae haberent in manuſ occulenteſ: nullaq; miſeratio uel canuſ erat capituli, uel infantia: ſed abſtractoſ pueroſ & ex bucella pendenteſ, humo allidebant. Si quiſ autē incurrenteſ anteueniſſet, quodq; rapturi fuerant deuoraſſet, tanq; laſi cruentioꝝeſ erant. Acerbiſſimoſ autē cruciatuſ excogitabant, dummodo alimenta reperirent: nunc excruciantēſ genitaliuſ uſaſ, nunc uirgiſ acutiſ podiceſ tranſfigendo. horrendaq; etiā auditu quiſ patiebaſ in uniuſ panis conſeſſione, & ut unum pugnū farinae abdiſſi indicaret. Tortoreſ autē nec eſuriebant (minus em̄ crudele uideretur, quod neceſſitaſ imperaret) exercenteſ autē deſentiam ſuam, ſexq; ſibi dieꝝ com meatuſ p̄paranteſ, hiſq; occurrenteſ, qui per Romanorū cuſtoſ diaſ agreſtiſ oleris herbaruſq; gratia colligendaſ nocte erepiſſent, cum iam ſe hoſteſ

ruasisse credebant, quæ attulissent eripiebant: multumq; supplicantibus, & horribile deum nomen implorantibus, ut aliquam partem sibi concederent eorum, quæ cum periculo sibi collegissent, nihil penitus dabant: gratumq; uidebatur, si spoliati non perirent. Hæc quidem humiliores à satellitibus patiebantur. Honorati uero ac diuites ad tyrannos pducabantur, quorū alij insidiarū falso accusati occidebantur, alij quia Romanis pderent ciuitatem. Et plerumq; delator subornatus indicabat, quod profugere uoluissent. Si uero quem Simon expilasset, eum ad Iohannem remittebat, & quem Iohannes expilasset, eum Simo excipiebat: sibiq; inuicem propinabant sanguinē popularium, miserorumq; cadauera pariebantur. Et dominandi quidem causa erat in utroq; dissensio, scelerum uero concordia. Nam qui ex alienis malis partem alteri, sibi totum uendicans, non dedisset, nequissimus uidebatur. Et qui non accepisset, uelut boni alicuius damno dolebat, quia crudelitatis parte caruisset. Sigillatim quidem iniquitates eorum explanare nō potero: ut autem breuiter dicam, neq; aliam ciuitatem unquam talia perpeſsam puto, neq; ullam nationem post hōminum memoriā malitia ferociorem fuisse. Postremo etiam genti Hebræorum males dicebant, ut minus impij uiderentur in alienos. Veruntamen, quod erant, & seruos se & conuenas & degeneris gentis abortiones esse confessi sunt. Deniq; ciuitatem ipsi euertere, & Romanos inuitos hanc tristē admittēre uictoriā coegerē: tardiusq; uenientem in templum ignem penē traxere. Deniq; cum hi ardere superiorem ciuitatem uidissent, neque doluere, neq; illachrymāre: sed apud Romanos qui hæc paterentur inuenti sunt. Verum hæc quidem suo loco postea cum rerum documentis dicemus.

¶ De Iudæis crucifixis & aggeribus combustis. Caput XII.

Tito autē aggeres proficiebant, quamuis à muro milites male afficerentur: parte uerō equitatus missa, iussit per ualles ad alimenta comportanda exeuntibus insidias tendi. Erant autem in his nonnulli etiam pugnatōres, quibus iam minime præda sufficeret: maior uero pars ex populo pauperes, quos profugere deterrebat pro affectibus suis metus. nec clam enim seditiosis fieri posse sperabant, ut cum coniugibus ac liberis diffugerent, eosq; latronibus relinquere non patiebantur uice sua iugulandos. Audaciores autem faciebat ad exeundum fames, restabatq; iam latitantes egredi, & ab hostibus capi. Deprehensi autē necessitate repugnabant, metu supplicij, seroq; uidebantur supplicare: post pugnam itaq; uerberati, & ante mortem modis omnibus excruciatī, contra murū cruci suffigebantur. Tito quidem miserabilis uidebatur ista calamitas, cum Iudæi in dies singulos quingenti, nonnunq; etiam plures caperentur. Sed neq; captos dimittere tutū erat, tāmēq; asseruare multitudinem custodum uidebat esse custodiā: maxime uero propterea non prohibuit, citius eos existimans ea facie remissuros, tanq; similia passuros, nisi se dedidissent. Milites autē diuersis modis suffigebant, ira & odio & ludibrij causa: & propter multitudinem quam cepissent, iam spatij crucibus deerat, & corporibus cruces. Seditiosis uero tūc desuit, ut ea clade mouerentur, quod etiam in contrarium eis cessit, ad deterrendam reliquā multitudinem. Transfugarum enim familiaribus ad murum tractis, & si qui erant popularium prouiores ad pacem, & quæ paterentur qui ad Romanos profugerent, demonstrabant: & qui comprehensi tenebantur, eos supplices, non captiuos esse dicebant. Ea res multos perfugere cupientium, donec uerum cognosceretur inhibuit. Fuerunt autē qui statim dilapsi sunt, quasi ad uerum supplicium properātes. Illatam enim ab hostibus mortem, comparatione famis requiem esse ducebant. Multis autem captiuorum Titus etiam manus abciſi præcepit, eosq; ad Iohannem & Simonem intromisit, ut propter calamitatem nec uiderentur profugi, nec crederent: saltem nunc desinerent admonens, neue se cōpellerent ad excidium ciuitatis: sed lucrarentur in extremis mutata uoluntate, & proprias animas, & patriam tantam & templum, cuius participem non habebant. simul autē aggeres circumeundo, operantes urgebat, ueluti factis uerba non multo post secuturus. Ad hæc in muris stantes, & ipsi Casari, & patri eius maledicebant, mortemq; se contemnere clamabant, eamq; seruituti recte præferre: multa uero mala Romanis facere dum sperāt, nec se nec patriam curantes, ut ipse diceret, perituros: mundumq; deo templum hoc melius esse, quamuis & id seruaturus sit qui incoletet, quem ipsos quoq; auxiliatorem habētes, omnibus interminationibus illufuros, quibus facta non adfore: finem enim dei esse.

Manus abciſi multis captiuorum.

Conuicia Iudæorum in Titum & milites.

Talia conuictis admiscentes uociferabantur. Et inter hæc Antiochus quoque aderat Epiphanes, multos alios armatos secum ducens, & præterea caterua stipatus qui Macedones appellabantur, omnes statura pares & paulo maturiores adolescentibus, more Macedonum instructi armis & eruditi. unde etiam nomen habebant, plerique tamen famam gentis æquare non poterant. Omnium enim regum qui Romanis parebant, felicissimum Comagenum fieri contigit, prius quam fortuna mutaretur. Ostendit autem ille quoque in senecta ætate, nullum ante mortem beatum dici oportere. Caterum filius eius adhuc euigente, præsens se mirari aiebat, quidnam esset quod Romanos adire pigebat muros, erat enim bellator ipse naturaque promptissimus, tantisque uiribus, ut multum peccaret audacia. Cum uero Titus ad hoc subrississet, laboremque communem esse dixisset, sicut erat Antiochus, cum Macedonibus in murum impetum fecit. & ipse quidem pro uiribus suis ac peritia cauebat tela Iudæorum, sagittis eos appetens; adolescentes autem omnes præter paucos attriti sunt. Nam pudore promissionis diutius pugna certauerant, & ad extremum multi faucibus recessere: hoc reputantes, quod etiam uiris Macedonibus uincere cupientibus, fortuna opus sit Alexandri. A Romanis enim duodecimo die mensis Maii aggeres inchoati, uix nono & uigesimo perfecti sunt, cum totos dies septem & decem laborassent: ingentes enim quatuor iacti sunt. & unus quidem qui erat ad Antoniam, & à quinta legione fu-
ruthium. erat extructus, contra medium stagnum, quod Struthium uocatur: alter uero à duodecima,
stagnum
r. mygdalon. uiginti cubitis distans. Decima uero legio, quæ supra memoratis præstabat, in septentrionali parte opus crexerat, ubi stagnum est, quod appellatur Amygdalon. Ab hoc autem
Aggeres
succensi. quintadecima legio triginta discedentem cubitis aggerem fecit ad pontificis monumentum. Iam uero ad motis aggeribus, Iohannes sub fossa intus terra usque ad aggeres Antoniam uersus, dispositis per cuniculum sudibus, opera suspendit: illataque sylua pice ac bitumine illita, ignem immittit: succensis autem fulcimentis, fossa repente subsedit, cumque magno sonitu in eam aggeres decidere, ac primo quidem cum puluere fumus ex alto excitatus est, cum ignem ruina concluderet, peresa uero materia qua premebatur, flamma iam clarius apparebat. Et Romanos repentini quidem facti stupor occupat: molitionem uero Iudæorum agre ferebant: iamque se uicisse credentium & spes eo casu refrixit, & in posterum subuenire aduersus ignem minus utile uidebatur, etiam si esset extinctus semel aggeribus deuoratis. Biduo uero post, alios etiam aggeres Simon cum sociis aggreditur. illa enim parte Romani ad motis arietibus concutere munus coeperat. Tephthæus autem quidam ex Garfi ortus, ciuitate Galilææ, & Megassarum ex regalibus famulis Mariammes, cumque his Adiabenus quidam, filius Nabatæi, nomen habens ex fortuna Agiras, cuius est interpretatio claudus, raptis facibus in machinas euolarunt. hisque uiris neque audaciores in illo bello extra ciuitatem apparuere, neque magis horrendi. nam uelut in amicos, non in agmen hostium excurrerent, nihil cunctari sunt aut subscutere: sed per medios inimicos facto impetu, machinas incendere. acti autem missilibus, & gladiis detrusi, non prius à periculo demoti sunt, quam ignis instrumenta corripere. Sublata uero iam flamma, Romani quidem concurrentes è castris, auxilio properabant: Iudæi uero ex muro eos prohibebant, manusque cum his conferebant, qui flammam extinguere conarentur, propriis corporibus nullo modo parcentes. Et illi quidem arietes igni subtrahere, cum eorum tegmina cremarentur: Iudæi uero etiam per flammam eos retinere certabant. & quamuis feruens nactus esset ferrum, tamen arietes non amittere. Hinc autem flamma transit in aggeres, & auxiliantes præueniebat incendium. Itaque Romani, flamma circundari, quoniam seruare posse opera desperabant, in castra discedunt. Iudæi uero magis instabant, cum semper eorum numerus cresceret, ex ciuitate accedentibus adiumentis, minusque cautos haberent impetus, freti uictoria. progressi autem usque ad munimenta castrorum, prælio cum eorum custodibus decertabant. Est enim statio pro castris per uices succedentium armatorum, & acerbissima in eos sanctio Romanorum, ut qui loco de qualibet causa cessisset, occideretur. hi poenali exitio gloriosa morte prælata, steterunt fortiter: eorumque necessitate simul ac pudore, plurimi fugientium redierunt: ballistisque in muro dispositis, ex ciuitate accendentem multitudinem prohibebant, nihil pro cautione siue tutamine suorum corporum providentem, nam quoscunque obuios habuissent, cum his congregiebantur Iudæi, &

In spicula irruentes incaute, ipsis corporibus inimicos feriebant. Sed neque hi actis magis quam fiducia superabant, & Romani plus audaciae quam quod male tractarent, cedeabant. Iam vero Titus aderat ab Antonia, quod secesserat, locum alijs aggeribus prospiciens, multumque increpatis militibus, si cum hostium muros obtinerent, in suis periclitarentur, & uelut ex carcere contra se dimissis Iudaeis, obsessorum paterentur ipsi fortunam, ipse cum electis militibus hostes a latere circumuenit: illi autem cum in ora ferirentur, contra eum conuersi durabant. mixta uero acie, puluis quidem lumina, clamor uero aures exuperabat, neque aut amicum quicquam internoscere poterat aut inimicum. Iudaeis autem non tam uirum fiducia, quantum salutaris desperatione perseverantibus, etiam Romanos pudor armorum & gloriae et praesentia periclitantis Caesaris reddidit fortiores. Itaque putauerim eos ad extremum nimia ferocitate animorum, uel totam multitudinem Iudaeorum fuisse rapturos, nisi praeventio pugnae momento, in ciuitatem se recepissent. Corruptis autem aggeribus, Romani moerore tenebantur, quod tam longum laborem una hora perdidere, & multi quidem solutis machinis captum Ieri ciuitatem iam desperabant.

¶ De muro extructo ab exercitu Romano circum Hierosolymam triduo. Caput XIII.

Titus autem cum ducibus quid fieret deliberabat. Et callidioribus quidem placebat, omni admoto milite ui muros experiri: adhuc enim Iudaeos cum exercitus parte dimis-
 casse, uniuersi uero militis impetum tolerare non posse, uerum sagittis esse obruendos. Prudentiores autem rursus aggeres fieri suadebant, alij & sine aggeribus assideri, gressus eorum tantummodo obseruando, ac ne uictus intro ferretur monebant, & ciuitatem fame relinquere, neque cum hoste manu confligere: nec enim expugnari eorum confidentia pos-
 se, quibus optatum est ferro procumbere, uel etiam sine hoc interficere, quae saluator est ci-
 uiditas. Ipsi autem Tito, cessare quidem prorsus tanto cum exercitu, honestum non uidebat,
 & pugnare cum his superuacuum, qui semetipsos perdituri essent. Aggeres autem fieri,
 impendiorum penuria operosum iudicabat: egressus uero ciuitatis obseruari, operosius.
 Nec enim circumdari eam propter magnitudinem locorumque difficultatem, ab exercitu
 posse, & praeterea ad excursus incautum: contra manifestam uero uiam obseruatam, ocula-
 tas uias excogitaturos Iudaeos, tam necessitate quam locorum scientia. Si quid autem clam es-
 set illatum, diutius obsidionem trahendam, uerendumque, ne uictoriae gloriam diminuat
 temporis longitudo. Haec enim cuncta quidem effici posse, sed celeritatem ante gloriam
 duci: debere tamen si celeritate uti uelit et cautione, totam muro tingere ciuitatem. Hoc
 enim modo omnes exitus posse praeccludi, et Iudaeos aut omnibus modis salute despera-
 ta, ciuitatem tradituros, aut fame uictos facillime capiendos: aliter enim se non posse qui-
 rescere. Verum & aggeres duraturum esse, cum infirmiores habeat qui phibeant. Quod si
 cuiquam magnum opus & inextricabile uideatur, cum considerare debere, quod neque
 paruus opus Romanos decebat facere, & sine labore magnum quid perficere, ne deo quidem
 facile sit. His dictis duces exhortatus, iubet eos exercitus in opera distribuere. Diuinus autem
 quidam impetus militibus incidit, ambitumque pariri, non solum rectores inter se, uerum
 ipsi etiam ordines certabant. Et miles quidem decadarcho, decadarchus autem hecaton-
 tarcho, isque chiliarcho placere properabat: chiliarchorum uero obsequatio, ad duces usque
 pertinebat, ducum uero certamina Caesar ipse diiudicabat. Id dies cum singulos circuiens,
 opus sepiissime inspiciebat. Coeptum enim a castris Assyriorum, ubi ipse tendebat, ad in-
 feriores Canopolim murum duxit. Hinc per Cedronem ad Elazon montem reuertens,
 a meridie montem complectitur, usque ad saxum quod peristereonios uocatur, eique proxima
 murum collem, qui super uallem imminet Siloam, ac inde ad occidentem flexo aedificio, ad
 uallem fontis descendit. Hinc subiens ad Anani pontificis monumentum, circumdato mon-
 te, ubi Pompeius castra posuerat, ad septentrionalem redit regionem. Et cum processisset
 ad uicem, cui nomen est Erebinthonicus, post illum Herodis monumentum ab oriente
 clausum castris suis coniunxit, unde coeperat. Murus quidem uno minus quadraginta sta-
 diorum erat. Ad hoc autem foris castella tredecim aedificata sunt: eorum gyrus denis sta-
 diis numerabatur. Totum autem opus triduo constructum est, ut id quidem dignum men-
 sibus uideretur, celeritas uero fide careret. Muro autem circumclusa ciuitate, per castella
 custodibus collocatis, primam quidem uigiliam noctis ipse circuiens explorabat: secun-

Urbs circuiens
 datat muro.

Ambitus m-
 ri. Castella.

dam uero Alexandro permiserat: tertia uero obrigit legionum ducibus. Somnos autem uigiles inter se fortiebantur, totaq; nocte per castellorum spatia circuibant.

¶ De fame Hierosolymorum & secundo aggeri extructo.

Caput XIII.

I Vdāis autem cum exēdi facultate, omnis etiam spes salutis adempta est: auctaq; iam fames, totas domos ac familias depascebat. Et tecta quidem plena erant mulieribus exanimatis, atq; infantibus: uiarum autem angusta, senibus mortuis. Adolescentes autem ac iuuenes turgidi, uelut umbræ mortuorum, per fora uersabantur: & ubi quem casus occupauerat, decidebant. Sepelire autem funera, neq; poterant præ labore, & eos quibus aliqua uis supererat, pigebat, & propter multitudinem mortuorū, & quod de ipsis erat incertum. Deniq; super eos quos sepelierant, multi moriebantur. Multi autē ad sepulchra, priusquam fati dies ueniret, & uiui properabant: neq; luctus in illis calamitatibus, neq; fletus erat, sed fame superabantur affectus. Siccis autem oculis, & corruptis oribus, qui tardius morerētur, eos qui ante se requiescerent, tuebantur. Altum uero silentium ciuitatē, plenaq; mortuis nox comprehenderat, & latrones his acerbiores. domos enim, quæ tum sepulchra erant, & cadauera spoliabant, & uelamina corporibus detrahentes, cum risu egrediebantur. hisq; gladiatorum mucrones probabant: nonnullosq; iacentium adhuc spirantes, ferro experiendi causa transuerberabant. Si quis autem manum rogasset aut ferre sibi commodari, quo famem euaderet, superbissime negligebatur. Animas uero efflantē quisq; in morte templum obtutibus intuebatur, cum uiuos relinqueret seditiosos. Illi autem, primo quidem sumptu publico iubeant mortuos sepeliri, cum factorem ferre non possent: deinde quod non sufficebant, in ualles eos ex muro præcipitabant. Quas circueñs Titus, ubi plenas cadaueribus uidit, altamq; saniem tabefactis corporibus defluentem, ingemuit: & extentis manibus deū testabatur, factum illud suum non esse. Ciuitas quidē ita erat affecta. Romani uero, cum iam nemo seditiosorū auderet excurrere (nam etiam eos moeror, famesq; tangebat) dies largos agebant: frumenti, aliarumq; rerum necessariarum habentes copiam, de Syria proximisq; prouincijs, multi autem iuxta murum stantes, magnamq; alimentorū abundantiam demonstrantes, satietate sui famem hostiū incendebant. Seditiosis autem nihilo magis calamitate cedentibus, Titus reliquias populi miseratus, & properans saltem hoc liberare quod superest, iterum aggeres inchoabat, quanq̃ difficulter materiam reperiret. omnes enim ciuitati proximas syluas, opera prima cōsumpserant: a nonagesimo uero stadio milites alias cōgerebant: & ad Antoniam solam ex quatuor partibus, maiores prioribus aggeres struebantur. Cæsar autem agmina circueñs, atq; opus urgēs, quod in manibus eos haberet, latronibus ostēdebat. Sed illis pœnitudo planē perierat, & animis ac corporibus separati, utrisq; uelut alienis utebantur. Nec enim uel animas affectio mansueta, uel corpora dolor tangebat, qui etiam mortuam plebem, quasi canes lacerabant, replebantq; languentibus carcerem.

Iterum extruuntur aggeres.

¶ De cede Iudeorum intra & extra Hierosolymam.

Caput XV.

Matthias à Simone occiditur.

D Eniq; Simon Matthiam, per quem obtinuerat ciuitatem, excruciatū peremit. Boethi filius erat, ex pontificibus populo maxime fidelis & charus. Is, cū à Zelotīs male populus tractaretur, quibus iam Iohannes accesserat, ut adiutorem Simonem reciperet, populo persuasit: nulla cum eo prius habita pactione, nec aliquid mali metuēs. Ingressus autem ille, postq̃ obtinuit ciuitatem, inimicum eum æque atque alios esse dicebat, qui p se consilium dederat, uelut hoc simplicitate suauisset: productumq; eum & accusatum, qd̃ cum Romanis sentiret, morte damnauit, ne purgationis quidem ei facultate concessa. cum tribus filijs suis. quartus enim ad Titum ante profugerat. Prius autem se occidit, q̃ filios obsecrantem, atq; hanc pro illa, quod ciuitatem ei aperuisset, gratiam postulantem, ut augeret eius dolorem, nouissimum iussit interfici. Ille quidem super cæcos in cōspectu suo filios iugulatur, coram Romanis productus: ita enim Simon Anano Barnadi filio p̃ceperat, qui erat eius satellitum crudelissimus, cauillatus si quid eum iuuaret, ad quos exire uoluisset. corpora uero sepeliri prohibuit. Post hos Ananias quidam, pontifex, filius Masbali, nobilis, & scriba curiæ, uir fortis, ex Ammaus genus ducens, & cum his quindē ceteri ex populo clariores necantur. Iosephi uero patrem conclusum afferuabant: missosq; præcone denunciant, ne quis in ciuitate degentium uel colloqueretur cum eo, uel in una

Ananias pontifex occiditur. Iosephi pater

dentret, proditiōis metu proposito: & eos qui hęc cum illo deflerent, ante quæstionem
 perimebant. Ista uidens quidem Iudas filius Iudæ, unus ex numero præfectorum Simo-
 nis, qui turrim ab eo sibi creditam custodiebat, fortasse quidem nonnihil etiam misericor-
 dia crudeliter pereuntium, magis autem sui prouidentia, conuocatis decem fidissimis cō-
 tubernalium: quousq; tandem, inquit, hęc mala sustinebimus? quamue salutis spem habe-
 mus, seruantes pessimo fidem? Ecce iam fames oppugnat, Romani uero penē intus sunt,
 Simon autem bene quoq; meritis infidelis est: metusq; etiam apud eum pœnæ, & apud
 Romanos certa fœderis dextera. Ergo age, tradito muro & nosmet seruemus & ciuitatē.
 Nihil autem graue Simō patietur, si cum de se desperauerit, pœnas citius pēdet. His ubi
 decem assensu sunt, mane ceteros quos subiectos habebat, per diuersum dimittit, ne quid
 eorum quæ cogitauerat, proderetur. ipse uero de turri hōra tertiā Romanos inuocabat.
 Illorum autem alij præ superbia contemnebant, alij non credebant, alios etiam pigebat;
 uelut mox capturos ciuitatem nullo periculo. Interea uero, cum Titus ad murum cum ar-
 matis succederet, antē rem Simon cognouit, turrimq; uelociter occupat: Romanisq; eos
 inspectantibus custodes peremit, & per murum proiecit corpora mortuorum. Ibiq; cir-
 cuiens Iosephus (nec enim rogare cessabat) caput uulneratur lapide, statimq; attonitus ca-
 dit. Excursus autem ad eius casum factus est Iudæorum: abreptusq; esset in ciuitatem, nisi
 Cæsar misisset qui eū protegerent. Illis autem pugnantibus, Iosephus quidem tollitur, pa-
 rumquod ageretur intelligens, seditiosi uero, tanquā interfecto quē maxime cupiebāt,
 cum lætitia conclamauerūt. Spargitur autem hic ruīnor per ciuitatem: ex quo residuam
 multitudinem mœror tenuit, uere perisse credentē, cuius fiduria profugere cogitabāt.
 Audito autem Iosephi mater in carcere, mortuum esse filium suum, ad custodes quidem,
 ex Iotapatis hoc ait cēto se credere, nec enim uiuo potiri. Secreto autem flens, ad ancil-
 las: hunc, inquit, fœcūditatis recepiſſe fructum, quod ne sepelire quidē sibi filiū licuisset,
 a quo sepeliri sperasset. Verum ne illam quidem mendaciū diutius cruciauit, neq; la-
 trones refecit. Cito em̄ curato uulnere Iosephus resipuit: progressusq; clamabat, illos sibi
 non multo post uulneris pœnas daturōs. populum autem rursū ad fidem hortabatur,
 unde populo quidem fiduria, seditiosis uero stupor incidit eius aspectū. Profugorum au-
 tem alij statim de muro necessitate proſiliebāt: alij uelut ad pugnam cum lapidibus pro-
 gredi simulantes, mox ad Romanos profugiebant. Hos autem ſauior ea quā intus per-
 tulerant fortuna conſequebatur & fame, quam domi reliquerant, uelociorem apud Ro-
 manos inueniebant ad exitiū ſatietatem: aderant namq; inflati ex inēdia, & uelut morbo
 intercuris aquæ turgidi. deinde uacuata replentes corpora, diſrumpebantur: nisi qui per
 ti deſideria eohibuiſſent, paulatimq; cibum deſueto corpori obtuliſſent. Verum & eos q
 hoc modo ſeruarentur, alia plaga ſuſcepit. Quidam apud Syros ex transfugis deprehen-
 ditur, ē ſimo uentris aureos colligens. Transglutientes autem (ut ſupra diximus) eos
 ueniebant, quod cunctos ſeditioſi ſcrutabantur, & maxima uis auri fuerat in ciuitate. de-
 nique duodecim atticis comparabant, quod antea uiginti quinque ualebat. Verum hęc
 arte per unum detecta, totis caſtris fama percrebuit, quod auro transfugæ pleni uenirēt.
 Arabum autem multitudo & Syri, ſciſſis uentribus ſupplicium minitabātur. Et hęc ego
 clade nullam credo ſauiorē contigiſſe Iudæis: una denique noctē duorum millium pa-
 teſacta ſunt uiſcera. Et hęc Titus iniuſtitia cognita, penē iuſſiſſet autores circunſuſo equi-
 tatu iaculis appeti, niſi magna fuiſſet multitudo noxiōrum, multoq; plures puniendi,
 quā qui fuerant interempti. Conuocatis autem auxiliariū ducibus, itemq; mili-
 tum Romanorum (nam etiam militum quorūdam hęc tangebāt inuidia) utriſq; iratus
 dicebat: ſi qui militum ſuorum hęc committerent lucrī cauſa incerti, nec arma propria
 quiſq; erubeſceret auro argentoq; facta: Arabes autem & Syri, p̄mo in alieno bello licē-
 ter calamitates inferrent: deinde crudelitatē in cædibus & in Iudæos odia Romanis aſcri-
 berent. hęc enim quorūdam ſuorum milites infamia participare. & his quidem mortē in-
 terminatus eſt, ſi quis in eadem poſtea repertus fuiſſet audacia. ad legiones autē mandata
 dedit, ut ſuſpectos inueſtigarēt, atq; ad ſe deferrent. Verum proſecto auaritia contemnit
 omne ſupplicii, ſauisq; hominibus lucrandi atq; innotus eſt: nullaq; omnino calamitas
 plus habendi cupidini cōparat. Imo uero hęc alia & modi habent, & metu ſubiugant.

Iosephus lap-
 de uulnera-
 tus.

Mater Iose-
 phi.

Deus autem, qui damnauerat populum, omnem uiam salutis ad interitum uerterat. denique id quod cum poena interdixerat Cæsar, occulte in profugos admittebatur. Et si quis transfugisset, circumspectantes ante ne quis Romanorum uideret, eos scindebant, & ex uisceribus quæstum nefarium trahebant. in paucis autem reperiebatur, & plerisque sola spes consumebat. Hic quidem casus multos transfugarum reduxit.

De sacrilegio circa templum, & relatis ex urbe cadaueribus & fame. Caput XVI.

Donaria templi à Iohanne rapta.

Iohannes autem, ubi rapinæ ex populo defuere, ad sacrilegium sese conuertit: multa quoque donaria templi retinens, multa quoque uasa diuinæ rei ministerio necessaria, crateras, & lances & mensas, ne urceolis quidem abstinuit, quos Augustus eiusque uxor miserat. Romanorum quidem imperatores honorauerunt semper templum atque ornauerunt: tunc autem Iudæus etiam alienigenarum dona distrahebat. ad socios autem dicebat, sine metu diuinis abuti debere, qui pro deo, qui pro templo militarent, & ex ipso alii. Propterea quoque sacrum uinum & oleum, quod sacerdotes sacrificijs reseruabant, tutum erat effudisse. namque in templo & multitudini distribuit, & illi sine horrore ungebantur & potabant. Non equidem reculabo dicere, quæ dolor iubet. Puto si Romani contra noxios uenire tardassent, aut hiatu terræ deuorandam fuisse ciuitatem, aut diluuisio perituram, aut fulmina ac Sodomæ incendia passuram. multo enim magis implam progeniem tulit, quam quæ illa protulerat, denique cum eorum pertinacia desperata, totus populus interit. Et quid opus est singulatim narrare clades? Mannæus Lazari filius, transgressus ad Titum, per unam portam quæ sibi bi credita fuerat, centum & quindecim millia & octoginta dixit elata cadauera, ex quo die castra prope ciuitatem posita sunt, ex die quartadecima mensis Aprilis, usque ad calendæ Iulij. hæc autem immensa est multitudo: nec tamen ipse fuit appositus portæ, sed publicæ mercedem diuidens, mortuos ex necessitate numerabat. cæteros enim propinqui sepeliabant. sepultura autem fuit, elatos ex oppido proicere. Post hunc autem nobiles profugos, omnia mortuorum egenorum sexcenta millia portis eiecta nunciabant: aliorum uero numerum minime posse comprehendere. ceteri autem pauperibus efferendis non sufficerent, cetera gesta in maximis ædibus cadauera esse inclusa. & frumeti quidem modium uenisse talento, post autem ubi muro circumdata ciuitate, ne herbas quidem legere iam liceret, ad hoc necessitatis quosdam fuisse compullos, ut cloacas rimarentur, haurientesque ueterem fimum alimentum haberent. stercus quoque collectum, quod ne uisui quidem tolerabile fuerat, cibis erat. Hæc Romani quidem audientes, miserati sunt: seditiosos autem ne uidentes quidem penitebat, sed pariebantur usque ad ea progredi. fatum enim eos reddiderat cæcos, quod iam & ipsis imminebat & ciuitati.

Stercoribus hominum uesci coacti.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO IV. DAICO LIBER VII.

De suffocatione murorum, succensione aggerum & Sabino oppugnante murum.

CAPUT PRIMVM.

CLADES quidem Hierosolymorum in peius quotidie procedebant, cum & seditiosi magis accenderentur aduersis inclusi, postquam populum fames ipsosque iam possederat. Quin & multitudo congestorum in ciuitate cadauerum, & uisu horrenda erat, odoremque pestiferum emittebat, cum excursus etiam pugnantiū moraretur. Nam ueluti per aciem ruerent, plurima cæde excitata, conculcare mortuos cogebantur, & qui super eos pedem ponerent, neque miserabatur, neque horrebant: nec saltem sibi augurio fore putabant cōtumeliam mortuorum. Gentili autem cæde polluti, dexteras ad externum bellum præparabant, tanquam exprobrantes deo (ut mihi uidetur) supplicij sui tarditatem. non enim spe uictoriæ maior pars eorum, sed desperatione salutis ferocius ferebatur. Romani autem quamuis plurimum in aggreganda materia laborarent, tamen intra uiginti & unum dies aggeres erexerunt, attonsis omnibus ad nonaginta usque stadia circa oppidum lucis. Erat autem miserabilis terræ facies. nam quæ antea arboribus & paradisis ornata fuerat, ea tunc deserta pæcis undique arboribus cernebatur: nec ullus qui pridem Iudæ

uidebat assenigena & suburbana pulcherrima ciuitatis, cum eius solitudinem tunc uideret, continere lachrymas poterat, uel non genere mutationem quantum pristinis derogaret. Omnia namq; insignia pulchritudinis, bellum deleuerat: nec si quis subito aduenisset, qui locum prius scierat, cum cognosceret, sed p̄sens quæreretur ciuitatem. Romanis autem ac ludæis, finitum opus aggerū, par faciebat timoris initium. namq; hi, nisi eos quoq; exurerent, captū iri ciuitatem putabant: Romanī autem, fortasse nec uoluntatem sibi fore illis incensis alios parare. nam & materiæ defecerant, & labori quidem corpora militum, crebris uero offensionibus animi cesserāt. Vex̄ ciuitatis cladibus tristius Romani q̄ ciues in ea degentes afficiebantur. ad mala em̄ quæ hinc accidebāt, etiā pugnatoribus nihilo segnioribus utebantur. Sed eorū spes frangebatur, cum aggeres insidijs, machinæ soliditate muri, manus uero conflictus audacia repugnantium superaretur: & p̄cipue, quod cū seditione fameq; ac bello totq; malis p̄stantiores ludæorū animos inuenirent, uirorum q̄dem inexpugnabiles esse impetus arbitrabantur, inuictam uero animorum magnitudinē quæ calamitatibus aleretur. nam quis eos in rebus secundis sustineat, qui malis ad uirtutē incitarentur? Illi quidem propterea cautius custodias præparabant. Iohānis autē factio apud Antoniam, simul & quæ futura timebantur, si disiceretur murus cauebat, & antequam arietes admouerentur, operibus instabat, nisi quia conatus eorum irritus fieret. Aggressi enim cum facibus aggerem, spe decepti remeauerunt. Nam primum ne concordare quidē eorū uidebatur consiliū, paulatim & per interualla, & cunctanter, non sine metu p̄siliensium, neq; ludæorū more, ut breuiter dicam, decerant enim quæ p̄pria gentis essent, audacia, cursus, & oīm simul impetus, & ut non sine offensione recederent. Languidiores uero p̄gressi q̄ solebant, etiam Romanos solito p̄optiores offendere, qui corporibus q̄dem atq; armis ita undiq; aggeres sepsere, ut nusquam igni aditum relinquerent: animum uero ita confirmauerunt, ne quis loco anteq̄ occumberet moueretur. nam præter omnium rerū desperationem si etiam illud opus esset exustum, acerbissimus pudor milites occupauerat, si aut calliditati uirtus cederet, aut arma temeritati, aut peritia multitudini, aut ludæis Romani. Simul autem missilia pro illis faciebant in prosilientes delata: & qui cecidisset, posterioribus impediēbat, ac periculum antecedentis molliores eos efficiebat. Qui uero intrateli iactum uenire properassent, alij disciplina hostium & densitate p̄terrīti, alij cōfixi hastis retrocedebant: & ad extremum alius aliū timiditatis arguens, re infecta reuertebant. Calendis autem Iulij tentata fuerat expugnatio. ludæis autem inde digressis, Romani machinas admouere, quibus ab Antonia saxis atq; igni ferroq; peterentur, & quodcunq; hostibus telum necessitas attulisset. nam licet multū mœnibus ludæi confiderent, machinasq; contemnerent, tamen eas applicare prohibebant Romanos. Illi autē ludæis studiū esse rati, ne murorum infirmitate Antonia læderetur, & fragilibus eam fundamentis suspicantes, contra certabant. Nec tamen quod feriebatur, ictibus obediebat: sed ipsi quidem crebris in se missilibus iactis, cum nullis periculis desuper uenientibus lassarentur, arietum opus urgebant. cum uero inferiores essent, ac lapidibus frangerentur, alij scutis super corpora cōcameratis, fundamenta manibus & uectibus suffodiebant. Itaq; saxis quatuor obstinato labore cōcussis, quietem utriusq; nox attulit, & in ea murus arietibus labefacturus, ex qua parte prioribus Iohannes aggeribus insidiando murū suffoderat, subsidente cuniculo, repente labitur. Verum p̄ter spem utrorunq; animi affecti sunt. Nam ludæi quidem quibus mœrorem esse oportebat, quod ruina p̄ter spem acciderat, & aduersum eam præcauti non fuerant, tanq̄ maneret Antonia, confidebant. Romanorum autem inopinatam lætitiā ex celeri subuersione natam, conspectus alius murus, quem intrinsecus Iohānes ædificauerat, cito restinxit. Veruntamen priore faciliior oppugnatio uidebatur. Tunc em̄ & ascensum per ruias promptiorem, & Antonia esse infirmiorē murum qui recēs erat, citoq; destrui posset, arbitrabantur. Nemo tamen eum audebat ascendere, quod ei q̄ primus id tentauisset, certissimum esset exitium. Titus uero spe atq; oratione putans alacritatem pugnantium excitari, & adhortatione atque promissis saepe quidem periculorum nasci obliuia, interdum autem mortem solere cōtemni, in unum cōgregatos fortissimos experiebatur, dicens: Commilitones, hortari quidem ad ea quæ periculum nō afferunt, aperte & ipsis qui rogātur, & qui eos rogant, ignauia reprehensionē parit, exhortatione

Tentata expugnatio.

Casus mortis.

Oratio Titus ad milites

autem opus est in solis rebus ambiguis: quippe illa per se quæque gerere dignum est. Itaque que difficilem uobis in murum esse ascensum ipse profiteor, quod autem uel maxime oporteat gloriæ cupidos pugnare cum difficilissimis rebus, pulchrumque sit cum laude mori, nec erit infructuosum si qui primi fortiter fecerint, prosequar. Primum quidem uos illud hortentur, quod nonnullos fortasse deterreat, Iudæorum patiens animus, & in aduersis rebus dura constantia. Romanos enim eosque milites, quibus in pace bella discere, in bello autem uincere consuetum est, a Iudæis manu uel animo superari turpissimum est: idque in fine uictoriæ, cum etiam dei nitamur auxilio. namque offensiones nostræ, Iudaicæ desperationes sunt. Illorum autem clades, fauore dei uestrisque uirtutibus crescunt. Etenim seditio, fames, obsidio, murorumque sine machinis casus, quid sit aliud quam in illos ira dei, nostrumque adiumentum? Igitur non solum deterioribus inferiores uideri, sed etiam diuinum præsidium prodere, uobis non conuenit. Quo pacto autem non turpe uideatur, Iudæos quidem quibus non magni pudoris est uinci, qui seruire didicerint, quo minus in posterum id patiantur, mortem continere, atque in nos medios frequenter excurrere, non uictoriæ spe, sed ostentationis gratia: uos autem totius penè terræ marisque uictores, quibus etiam non uincere probro habetur, ociosos sedentes, ne semel quidem in hostes aliquid audaciter expertos, famem ac fortunam cum his armis operiri, maxime cum paruo discrimine totum possitis efficere? Denique in Antoniam si ascenderimus, habebimus ciuitatem. Nam etsi pugnandum sit aduersum intus positos, quod non arbitror, attamen capiti ac respirationi hostium infedere uictoriam nobis plenissimam repromittit. Equidem præmissa nunc eorum laude, qui in bello cecidere, & immortalitate, qui Martio furore prostrati sunt, ex morbo pacis tempore mortem aliter sentiētibus imprecor, quorum anima cum corpore sepultura damnatur. Quis enim uiroque fortium nescit, quod animas in acie ferro corporibus absolutas, purissimum elementum æther hospitio receptas inter sidera collocat, manesque se bonos ac propitios heroes, uidendos offeruat posteris suis? Quas uero morbus corporis tabesque consumpserit, & si maxime probis ac piaculis purgatæ sint, subterraneæ tenebræ operiunt, atque obliuio suscipit, corporis simul & uitæ ac memoriæ sine circumscriptione. Quod si necessario mors homini decreta est, ad hoc autem omni morbo leuius est, ferri ministerium, cui non uideatur ignaui negare usui, quod debito redditurus sit. Et hæc quidem ueluti seruari nequeat, uel quæ conati fuerint, persecutus sum. est autem salutis spes in maximis quoque periculis, qui uirilem animum gerit. Primum enim quod decidit, patet incessui: deinde totum quod ædificatum est, facillime dissolui potest. Vosque plures hoc opus aggredientes, alius alii pro adhortatione fictis atque subsidio: uestraque obstinatio breui animos hostium frangat: ac fortasse nobis, si eam tamen coeperimus, incruenta res efficietur. Etenim ascendentes quidem nos prohibere scilicet conabuntur, si uero clam, uel etiam per uim aliquid egerimus semel, quamuis paucos non sustinebunt. Me autem profecto pudeat, nisi quæ primus hoc fecerit, inuidendum remunerationibus fecero, & qui uixerit quidem nunc æqualibus præsit: beatissima uero præmia sequantur occisos. Talia dicente Tito, cætera quidem multitudo periculi magnitudinem timuit, eorum uero unus, qui in cohortibus militarent, Sabinus nomine, genere Syrus, uir & manu simul & animo fortis apparuit: licet si quis eum ante uidisset, quantum ex habitu corporis, ne specie quidem militem esse credidisset. erat enim colore nigro, exilis habitudine: sed anima quædam heroica in macro corpore, atque angustiore uiribus suis habitabat. Cum primus itaque surrexisset: dedo me, inquit, tibi alacri animo Cæsar, & ante omnes in murum ascendo, atque opto quidem, ut uires ac uoluntatem meam sequatur fortuna tua. quod si cepto casus inuiderit, scito me non præter spem, quod res aliter cesserit, sed quod sic decreuerim, pro te moriturum. His dictis, & scutum laeua manu capiti prætendens, strictoque dextera gladio, circa horam diei sextam muri petebat. sequebantur autem ex alijs, qui soli eius uirtutis æmuli esse cupiebant, undecim uiri. Multo autem omnes antecedebat diuino quodam impetu excitatus, cum de muro custodes iaculis & sagittis undique infinitis appeterent, atque ingentia saxa deuoluerent, quæ nonnullos de undecim deiecerunt. Sabinus autem missilibus occurrens, licet obrueretur sagittis, non tamen ante impetum cohibuit, quam summa muri prehenderet, hostesque in fugam uerteret. uiribus enim eius atque animi pertinacia territi, pluresque ascendisse rati, non steterunt, Quæ in re fortunam quis, ueluti uirtutibus inuideat, semperque

Sabinus murum ascendit.

præclaris facinoribus officiat non inculauerit. Siquidem hic uir neq̃ ab incepto errauit, & offensione lapidis cum maximo crepitu pronus decidit. Vnde factum est, ut Iudæi reuerſi, ubi solum & iacentem uidere, ex omni eum parte iaculis peterent. Ille uero genib⁹ nixus, & scuto ptectus, primo q̃dem ulcisceretur hostes, multosq̃ ad se appropinquâtes sauciavit, uulnēq̃ aũt multitudine remisit dexterâ, & ad extremũ priuſq̃ redderet aĩam, sagittis est obrutus, uir dignus p̃ fortitudine q̃ meliori fortuna uteretur. p̃ mensura uero coepti facinoris, cecidit. Cæteri aũt tres penē iam summa tenētes, obtriti lapidib⁹ perierũt, & octo sauciati detracti, & in castra relati sunt. Hæc quidē tertia die mensis Iulij gesta sunt.

¶ Romani Antoniam inuadunt & à Iudæis repelluntur.

Caput II.

BIduo autem post, uiginti de numero excubantium per aggeres militum congregat⁹, signiferum ordinis sui, & duos quosdam ex ala equitum, & tubicinem unum ad se uocant: nonaq̃ noctis hora per ruinas ad Antoniam ociose pcedunt. occisis autem primis custodiibus somno oppressis, murum obtinent, ac buccina signum dari p̃cipiunt: quo cæteri quidē uigiles subito exsuscitantur, & fugiunt priusquam multitudine quæ mur⁹ ascenderat, cernerent. nam & timor illis, & tuba imaginem quandam, ut magnũ hostiũ numerum ascendisse crederent, ostendit. Cæsar autem signo audito, propere armat exercitum, & cum ducibus primis lectoꝝ caterua comitatus, ascendit. Cum autem Iudæi ad templũ interius confugissent, ipsi quoq̃ per cuniculum irruperunt, quē Iohannes aduersum Romanorum aggeres aperuerat. Dispositiq̃ amborum agminum seditiosi, tam Iohannis q̃ Simonis, arcebant eos summa ui atq̃ alacritate repugnandi. siquidem excidij finem putabant, locum sanctum penetrasse Romanos, quod & his uictoriæ principium fuit. Ad ipsum autem aditum ualidissima pugna committitur: his quidē templum ui occupare certantibus, Iudæis uero Antoniam uersus eos repellentibus. Et sagittæ quidē ac hastæ utrisq̃ inutiles erant, strictis autem ensibus dimicabant. Neq̃ conflictu discerni poterat, ex qua parte quisq̃ pugnaret, p̃mixtis uiris & propter angustias p̃mutatis, cum & uocis intellectum magnitudo confunderet, multa q̃ morse esset utrinq̃, arma q̃ simul & cadauera iacentium conculcata frangerent præliantes. Semper autem si bellum fluctuâs grauasset alteram partem, potiorum exhortatio & inferiorum conquestio nascebatur. Neque aut fugæ aut persecutioni locus erat, sed propinquæ mutationes configentium, & inclinationes p̃mixtæ fiebant exercitus. Qui uero inter primos stetissent, aut occidendi aut moriendi necessitatem habebant, quod refugere non dabatur: nam & posteriores utriusque partis, suos in frontem urgebant, nullumq̃ inter dimicantes bello uacuum interuallũ reliquerant. Cum autem Iudæorum animi, Romanorum peritiam uincerent, iamq̃ omnino tota acies pelleretur (à noua enim hora noctis ad septimam usq̃ diei pugnabant) hi q̃dem simul omnes excidij periculum p̃ nutrimento uirtutis habebant: Romani uero exercitus parti (nondum enim ascenderant legiones, illisq̃ spes pugnantium nitebatur) satis esse uisum est in præsentia, Antoniam obtinere.

¶ De Iuliano Romano milite insigni fortitudine.

Caput III.

Iulianus uero quidã centurio ex Bithynia nō ignobilis, quem in illo bello & armorũ peritiã & uirib⁹ corporis & animi spiritu oĩm fortissimũ ipse cognoui, ubi Romanos iam cedere & male repugnare cōspexit (p̃pter Tetrũ aũt apud Antonia stabat) subito p̃filijs, iamq̃ Iudæos uincentes solus ad interiorē usq̃ tēpli angulũ p̃secutus est. Fugiebat aũt uniuerſa multitudo, neq̃ uim eius neq̃ audaciam hoĩs esse opinantes. At ille p̃ medios ruens, quos alios aliò disiecerat, ipsos quos occupasset interficiebat: eaq̃ facie nihil Cæsari admirabilius, aut alijs horribilius uisum est. Verum & ipsum p̃fecto fata p̃sequebantur, quæ ab hoste uitari nō possunt. Calceos nanq̃ habēs, creberrimis atq̃ acutis clauis, ut ceteri solent milites, fixos, dum strato saxeis crustis solo curreret, labif. magnosq̃ cum artu sonoro deiectus, in tergũ fugientes reduxit. Et Romanosq̃ q̃dē clamor ex Antonia sublatus est, salutis eius metuentiũ: Iudæi uero multis simuli gladijs & hastis undiq̃ seriebāt. Ille aũt multã quidē ferri uim scuto excipiebat: sæpe aũt conatus erigere se, p̃cutientis multitudinis reuolutus est, & iacens tamen gladio multos perculit. nec enim cito peremptus est, q̃si galea & thorace omnia mēbra neci opportuna sepius erat, nanq̃ diu ceruicē contraxerat;

Sabinus stetit.

Vincuntur Romani.

Fortitudo Iuliani.

Casus Iuliani.

donec concisis alijs eius membris remisit vires, cum ei nemo auderet succurrere. Nimi-
us autem dolor Cæsarem tenuit, ubi tantæ fortitudinis virum in conspectu tantæ multi-
tudinis uidit occidi, & quod locus se quidem intercludebat auxilium ferre cupientem;
alios autem, ne possent, metus impediēbat. Iulianus igitur diu cum morte luctatus, cum
nō paucos interfectorum suorum faucios reliquisset, ægre peremptus est, magna sui glo-
ria, non apud Romanos tantum & Cæsarem, uerum apud hostes quoq; relicta. Iudæi ue-
ro etiam mortui raptō corpore, Romanos in fugam uersos, in Antoniam cōcluserunt. For-
titer autem in eo prælio decertauere, Alexas quidem & Gypthæus, ex agmine Iohānis;
ex parte uero Simonis, Malachias & Mertonis filius Iudas, & Sosa filius Iacobus, dux Idu-
mæorum: Zelotæ uero, fratres duo filij Iairi Simon & Iudas.

¶ Iosephi oratio pro deditione Iudæorum & profugium eorum.

Caput IIII.

Fundamenta
Antonie di-
runtur.

Iosephus rur-
sus hortatur
deditionem.

Itus autem militibus suis imperat Antonie fundamenta diruere, faciliemq; ascen-
sum cuncto exercitui præparare. Ipse uero Iosepho ad se uocato (namq; audierat eo die
qui erat mensis Iulij septimus decimus, diuinā obseruationem quæ entelechismos uocatur,
uirorum penuria defuisse, eaq; re populum nimis dolere) itaq; dici Iohanni præcepit quæ
ante mandauerat, quod etiam si quis eum pugnandi sæuus amor teneret, cum qua place-
ret ei multitudine, ad bellum p̄gredi liceret, dummodo non una secum & ciuitas interi-
ret simul & templum: sanctum tñ locum uiolare defineret, neue in deum nefas admitter-
ret. Potestatem autem haberet, si uellet, sacra intermissa celebrare p̄ Iudæos quos ipse dele-
gisset. Itaq; Iosephus, ne soli Iohanni hæc intimarentur, sed etiam pluribus, unde exaudiri
posset constitit, & mandata Cæsaris Hebraico sermone disseruit. Multū autem eos quo pa-
triæ parcerent precabatur, ignemq; depellerent iam templo contiguum, deoq; uota red-
derent consueta. His dictis, populus tristitia simul & silentio tenebatur. Multis autem cō-
uicijs tyrannus Iosepho cum execrationibus lacerato, postremo addidit, nunq̄ sibi excidi-
um esse metuendum, qm̄ dei ciuitas esset. Atq; cum exclamatione: sanè uero, inquit Iose-
phus, eam puram deo conseruasti, inuiolataq; sancta mansere: nec in eum cuius speras au-
xilium, quicq; impium deliquisti: sed solennia sacra consequitur. Et si quidem tibi quisq;ū
quotidianum auferat cibum, impium eum hostem putabis: deum uero, quem perpetua
religione priuaueris, belli auxilio speras futurum? Et Romanis peccata imputas? qui
nostras leges etiam nunc tuentur, & quæ ipse intercidisti sacra, deo reddi compellunt.
Quis non inopinatæ mutationis causam gemat, ac defleat ciuitatem? cum alieni quidem,
hostesq; impietatem tuam corrigant: tu uero Iudæus, & inter leges educatus, illis quoque
in has sæuior inueniaris. Atqui Iohannes etiam pœnitere malorum, non est turpe in reb;
extremis: bonumq; tibi exemplum patriam seruare cupienti p̄positum est. Iechonias rex
Iudæorum, qui quondam Babylonij bellum sibi inferentibus, sponte ciuitate priusquam
caperetur excessit, & cum cognatione sua uoluntariam captiuitatem sustinuit, ne hæc san-
cta hostibus proderet, deiq; domum uideret exuri. ob hoc sacra Iudæorum commemo-
ratione laudatur, eumq; memoria transmissa p̄ secula semper noua immortalem posteris
tradit. Bonum ō Iohannes exemplar, & si periculum p̄sto sit, ego autem ueniam quoq; ti-
bi à Romanis spondeo, dum memineris, quod gentilis moneam, & Iudæis ista promittā,
spectariq; oporteat, qui sit autor, & unde consilium. absit enim unquam me ita captiuum
uiuere, ut genus aut leges patrias obliuiscar. Rursum indignaris & clamas, mihiq; male-
dicis. Etiam acerbiora mereor, qui hæc aduersus fata suadeo, deiq; sententia cōdemnatos
seruare contendo. Quis ignorat scripta ueterum prophetarum, & responsum impendēs
miserimæ ciuitatis? Iam tunc enim eius excidium p̄dixere, cum quis homicidium gentile
cœpisset. Vestrorum autem cadauerum non ciuitas tñ, sed etiam templum omne reple-
tum est. Deus planè, deus ipse cū Romanis ignē sibi lustrationis infert, totq; scelex plenā
exurit ciuitatē. Hæc Iosepho cū fletu & lachrymis p̄sequente, uox eius singultibus inter-
rupta est. Et Romani q̄dem miserati dolorē, admirati sunt. Iohannes autem eiusq; socij
magis cōtra Romanos iritabant, illū quoq; capere cupientes. Nobiliū tñ plurimos cōmo-
uit eius oratio. & nōnulli q̄dem seditiosoz custodias formidantes, locis suis manebant, iā-
dudū certi de suo pariter & ciuitatis exitio, fuerunt autē, qui capto discessiōis tēpore, ad

Romanos confugere, in quibus erant pontifices Iosephus & Iesus. Filij uero pontificum, tres quidem Ismaelis, cui apud Cyrenem fuerat caput abscisum, & Matthiae quatuor: alterius uero Matthiae unus, qui post interitum patris aufugerat, quem Simon Giora cum tribus filiis, ut supra dictum est, interemit. Multi autem nobiles cum pontificibus defecerunt: eosque imperator cum per alia humane suscepit, tum sciens in alienigenis moribus illis uersari molestum esse, in Gophnam dimisit, ut ibi manerent interim, multas etiam pollicitus possessiones cuique peracto bello se redditurus. Illi quidem in destinatum municipium laeti cum omni cautione discedunt. his autem in ciuitate non uisis, rumor seditiosus iteque diffamatus est, quod Romani transfugas occidissent, ut hoc metu uidelicet a fuga reliquos deterrent. Et paulisper quidem haec calliditas eorum sicut antea ualuit, timor autem profugere cupientes inhibuit. Rursus autem postquam eos Titus reuocatos a Gophna cum Iosepho munus circumire, & populo conspici iussit, multi ad Romanos fugiebant. In unum uero congregati, & ante Romanos stantes, cum lachrymis atque ululatu seditiosos rogabant, primo quidem ut in ciuitatem Romanos susciperent, patriamque seruaarent. si hoc displiceret, saltem de fano exirent, templumque sibi liberarent. nec enim ausuros sine maxima necessitate Romanos ignem sanctis immittere. His illi magis aduersabantur, multaque in transfugas uociferati conuicia, supra sacras portas iacula & balistas & saxorum disposuere tormenta, ut omne quidem circum fanum spatium multitudine mortuorum sepulchro, templum uero ipsum castello simile uideretur. In loca uero sancta & inaccessa, cum armis adhuc et manibus gentili caede calentibus infliciebant, & ad hanc praesumere legis iniuriam, ut quam Iudaeos indignationem oporteret exercere, si haec Romani admitterent: ea tunc in Iudaeos propria sacra temerantes, uterentur Romani milites. Nemo sane fuit eorum, qui non cum honore templum aspiceret, atque adoraret: latronesque optaret, antequam intolerandum malum contingeret, poenitere. Titus autem dolens uicem eorum, iteque Iohannem eiusque socios increpabat, dicens: Nonne uos o sceleratissimi, cancello sanctum locum protexistis? Nonne literis Graecis ac nostris incisas tabulas constituitis, quibus ne septa cuiquam transgredi liceret edicitur? Nonne eos qui transissent, quamuis Romanus quis esset, uobis necare permisimus? Quid igitur in eo etiam mortuos conculcastis o nocentissimi? Aut cur templum & externi & gentilis sanguinis confusione polluitis? Testor ego patrios deos, & si quis unquam hunc locum ante aspexit, (nunc enim neminem credo) itemque testor & exercitum meum, & Iudaeos qui apud me sunt, & uos ipsos, quod non ego uos uiolare haec compellam, quin & si locum acies uestra mutauerit, neque accedet ad sancta quispiam Romanorum, neque quicquam in eorum contumeliam faciet. seruabo autem uobis etiam templum nolentibus.

De iterata pugna, extructis aggeribus, et excursionibus Iudeorum.

Caput V.

HAcc Iosepho internunciantis principis dicta, latrones ac tyranni existimantes non bene uolentia, sed timiditate hos sermones fieri, in superbiam tollebantur. Titus autem, qui neque se ipsos miserari eos, neque templo parcere perspiciebat, rursus bellum gerere decreuit inuitus. Sed uniuersum quidem his militum, quod locus esse non caperet, inferre non poterat. Tricentis autem de singulis centuriis uiris fortissimis lectis, etiam chiliarchis singulis millenos attribuit: hisque duce praeposito Cereali, hora noctis nona iubet in custodias impetum fieri. Cum autem ipse quoque in armis esset, unaque descendere statuisset, amici eius propter periculi magnitudinem ducumque dicta continuerunt. plus enim operis eum in Antonia praesidentem militum certamini factum esse dixerunt, quam si periculum subisset: omnes enim fore sub oculis imperatoris optimos bellatores. His dictis paruit. Deinde ob hoc solum se manere locutus ad milites, ut de eorum uirtute iudicaret: ne aut fortis quisque indonatus abiret, aut contra impunitus ignauus lateret, sed omnem spectator ac testis fieret ipse, qui & ulciscendi & remunerandi esset dominus: illos quidem ad aciem hora, qua supra memoratum est, dimisit. progressus autem ad speculam in Antonia, quod fieret expectabat. Vix hi qui missi fuerant, non ita, ut sperabant, somno oppressos inuenere custodes: sed coortis cum clamore, confestim manus conseruere, excubitorum autem tumultu excitati ceteri celeratim excurrere. Itaque primorum quidem impetum excipiebant Romani: qui autem illos sequerentur, in agmen proprium incidebant, multisque suorum uelut hostibus utebantur. uocis namque agnitionem confusus partium clamor, oculorum autem singulis nox ademerat: cum praeterea quosdam furor caecos, alios iracundia, alios timor

Multi Iudeorum profugerunt ad Romanos.

Iterum Romanorum in hostem

Titus spectator pugnae.

mor efficeret: idcirco obuium quenq; sine discretionē scriebant. Romanis quidem scutorum coniunctione septis, & per globos proflientibus, ignoratio minus nocebat: signi enim sui quisq; meminerat. Iudæi uero disiecti, tam impetus, q̄ recessus temere facientes, saepe imaginem inter se hostium alijs alij demonstrabant, cum reuertētem suū quisq; per tenebras, quasi Romanum aggrediētem exciperet. Deniq; plures à suis q̄ ab hostibus sauciati sunt, donec orto die, uisu iam pugna discerneretur, & in acie stantes ordine, sagittis atq; telis uterent. Neutri uero cedebant, neq; labore fatigabantur. Sed Romani quidem & sigillatim, & multi simul in conspectu imperatoris de uirtute certabant: illumq; diem sibi quisq; p̄motionis initium fore putabat, si fortiter dimicasset. Iudæis autē & propriū cuiusque periculū, & quod templo metuerent, ministrabat audaciam: quod tyrānus stans hos rogaret, alios uerberaret, & ad pugnandū interminationibus incitaret. Cominus autē plerumq; pugnatū est, sed cito & breui momento plia mutabantur. neutra enim pars prolixum fugæ spatiū uel p̄secutionis habebat. Pro suoq; autē euentu ex Antonia tumultus erat, & confidere superantibus, & stare si fugerent, acclamantium: eratq; ueluti quoddam belli theatrum. Nec enim uel Titum uel alios qui unā erant, quicq; eorum quæ in pugna gererentur latebat. Postremo nona hora noctis cœpto plio, quinta diei dissoluti sunt, cū neutri eo loco unde pugnam iniere, certa fuga cessissent, uex; mediam in ancipiti prælio uictoriam reliquissent. Romanorū quidem plurimi nobiliter decertarunt. Iudæorū uero partis quidem Simonis, Iudas Mertonis filius, & Simon Iosæ: Idumæiq; Iacobus & Simon, hic Cathlæ filius, Iacobus autem Sosæ: de Iohannis autem socijs Gypthæus & Alexas, & de Zeloris, Simon filius Iairi. At Romanorum reliqua manus, die septimo subuersis Antonia; fundamentis, latam uiam usq; ad templum fecit. admotaq; muro legiones, mox aggeres inchoabant: unum cōtra interioris templi angulū, qui ad septentrionem orientemq; spectabat: alter; contra exedram, ad aquilonis partem inter duas portas ædificatam. aliorum duorū: unum contra porticū occidentalem templi exterioris, alter; contra septentrionalem. Magno tñ opus cum labore ac miserijs proficiebat, cū materias à centesimo usq; stadio deportarent. Interdum autē insidijs lædebantur, cum ipsi quidem uincendi facultate minime cauerent, Iudæis uero p̄pter desperationem salutis audacioribus uterent. Nonnulli enim equitum, quoties ad ligna siue fœnum colligendum exissent, interea dum id facerent, equos suos frenis exutos pasci sinebant: quos Iudæi per cuneos erumpentes rapiabant. Itaq; cum id crebro fieret, Cæsar existimans, quod erat uex;, negligentia suorū magis q̄ Iudæorum uirtute rapinas contingere, tristi animaduersione ceteros ad equorū custodiam reuocare statuit: unoq; milite qui equum p̄diderat morte dānato, eo metu equos suos ceteris conseruauit. Nunq̄ enim eos posthac in pascua dimittebant, sed tanq̄ natura his connexi ad necessitatem egrediebantur. Illi quidem templum oppugnabāt, aggeresq; erigebant. Altera uero die post eorum ascēsum, multi seditiosorū, quos rapinæ defecerāt, & fames urgebat, congregati, in præsidia Romanorum, quæ Elæon montē uersus collocata erant, circa undecimam diei horam impetum faciunt. Sperabant enim primo quidem inopinatos, deinde curandi corporis causa quiescentes, facile decipi posse. Verum cognito illorū conatu, Romani de proprijs custodijs celeriter collecti, obstabant eis, murum transcendere ac perrumpere uiolenter ambitum conatis. Conflato autē uehementi plio, & alia multa ab utraq; parte fortiter gesta sunt, cum Romani p̄ter fortitudinem etiam bellandi peritia, Iudæi uero immoderato impetu & effrenatis animis uterentur. dux autē his pudor erat, illis necessitas. nam & amittere Iudæos, ueluti laqueis irretitos, Romanis turpissimū uidebatur: & illi unam spem salutis, si murum ui perrumpere possent, habebant. & quidā ex ala equitum, Pedanius nomine, Iudæis in fugam uersis, atq; in uallē coactis, equo in aduersum montem à latere incitato p̄teruectus, rapit unum ex hostibus fugam petentem, iuuenem & grauem corpore, & armis undiq; septum, talo comprehensum. tñ se inclinauit equo currente, tantamq; dexteræ uim itēq; ceteri corporis, & equestris peritiæ demōstrauit. Iste quidem tanq̄ munus aliquod rapuisset, captiuum ferens, ad Cæsarem uenit. Titus autem uires eius qui ceperat admiratus, & captiuo, quia murū aggredi tentauerat, supplicio tradito, ipse templi oppugnationem curabat, utq; aggeres mature fierent perurgebat. Inter quæ Iudæi aduersis prælijs male tractati, tumefcente paulatim bello & in templi

Ancipis
pugna.

Aggeres
extructi.

Pedanius.

Serpente perniciosum, sicut in putrefactio corpore assolet, membra peste occupata, praeuenientes ne ulterius procederet, abscindebant. Porticus enim parte, quae ab aquilone in orientem pertinet, Antoniae iungebatur, incensa, deinde ad uiginti fere cubitos abrupere, immisso sanctis incendio manibus suis. Biduo autem post, praedicti mensis uicesimo & quarto die, Romani porticum inflammauere, & usque ad quartumdecimum cubitum igne progressi, Iudaei similiter culmen abijciunt: neque omnino recedentes ab operibus, & Antoniae continentia dirimentes, cum liceret eis ac deberet incendium prohibere. Itaque immisso igne, cursum eius ociose pro sua utilitate metiebantur. Circa templum autem nunquam praesentia cessauerunt: sed frequens erat paulatim contra se excurrentium pugna. Iisdem autem diebus, quidam ex Iudaeis, uir & corpore brevis, & uultu despicabilis, tamque genere quam rebus alijs uilissimus, Ionathas nomine, progressus ad Iohannis pontificis monumentum, cum alia multa superbe ad Romanos prolocutus esset, tum quem fortissimum haberent ad singulare praedium prouocauit. At qui contra stare, multi quidem dedignabantur, erant autem inter eos (ut assolet) etiam qui timerent: quosdam uero non inconsulta mouebat ratio, cum mortis cupido non debere consilire. nam qui de salute desperassent, eos neque cautos impetus habere neque deum uereri: & cum his in discrimen uenire, quos neque uincere magni sit, & uinci cum dehonestamento periculosum, non fortitudinis, sed ferocitatis uideri. Cum autem diu nemo procederet, multaque Iudaeus eorum timiditati illuderet, homo arrogans & superbus, Romanus ex ala equitum nomine Pudens, insolentia eius exosus, fortasse autem etiam corporis breuitate sublatus, inconsulte profiliit, & ceteris commissa cum eo pugna risum praebuit, a fortuna proditus. Lapsus enim Ionathas interfecit: deinde pede supra mortuum posito, laeva scutum, dextraque cruentum gladium coruscabat: armisque cum fremitu concussis exercitui & iacenti insultans, spectantes Romanos increpabat, donec eum tripudiantem & uana iactantem, Priscus centurio sagitta transfixit: eoque facto, & Iudaeorum & Romanorum clamor uariis excitatus est. Ille autem dolore in uertiginem tortus, supra corpus hostis incubuit: bellique felicitatem ratione carentem quam uelox ultio sequeretur ostendit.

Porticus
incensa.

Pudens cecidit

¶ Romani flammis percunt dolo Iudaico, & de Artorio quodam.

Caput VI.

SEditiosi uero templum tenentes, aperte quidem & quotidie militibus in aggeribus positos repugnabant. Vicesimo autem septimo die praedicti mensis, huiusmodi dolum excogitant. Occidentalis porticus spatium, quod inter culmen & trabes erat uacuum, syluis aridis, itemque sulfure ac bitumine repleuere. deinde uelut oppressi cedebant. Quare multi quidem temerarii fugientibus instabant, & in porticum ascendere positos scalis nitentur. qui uero prudentiores erant, nullam fugae causam Iudaeis fuisse cogitantes, locis suis manebant. Verum porticu repleta his qui ascenderant, ignem immittunt Iudaei, excitataque undique subito flamma, Romanos & qui extra periculum steterunt, ingens stupor inuasit, & desperatio quos incendium ceperat occupauit. flammis enim cincti semetipsos retrorsum in oppidum, alij uero in hostes precipitabant: multi spe salutis desilientes in puteos, sileo debilitabantur alios, dum conantur, praeueniebat incendium, alij ferro flammam anteueriebant. statim uero & alios fugientes ignis comprehendebat, plurimum peragatus. Caesarem uero licet morientibus indignaretur, quod iniussi porticum ascenderant, misericordia tamen eorum tetigit. cumque nemo prohibere posset incendium, hoc erat tamen solatio pereuntibus, quia uidebant eius dolorem, pro quo ipsi animam perderent. uociferans enim & ante alios profiliens, & comites suos qui possent auxilium ferre obsecrans, cernebat, eiusque uoces & affectiones quisque, uelut aliquam praeclarissimam sepulturam secti auferens, moriebatur. Nonnulli tamen recepti in partem porticus latioris, flammam quidem periculi euasere. obsessi autem a Iudaeis, cum diu sauci resistissent, postremo uniuersi cecidere. Post omnes autem quidam iuuenis, nomine Longus, toti huic ornameto fuit calamitati, & quis sigillatim digni sint memoria qui periire, omnium tamen fortissimus demonstratus est. Quem Iudaei quidem, & quia fortis erat, & quia interficere eum cupiebant, ad se descendere permissa fide hortabantur. frater uero eius Cornelius, qui ex altera parte stabat, ne gloriam suam Romanamque militiam dehonestaret orabat: cui magis obtemperauit. sublatoque alius gladio, ut ab utrisque partibus cerneretur, semetipsum occidit. Eorum autem quos ignis

Romani flammis exusti.

ddd n

obsederat, Artorius quidam calliditate seruatus est. Appellato enim clara uoce Lucio quidam, comilitone & contubernali suo: hæredem te, inquit, relinquo totius patrimonij mei, si me exceperis. Cum autem ille prompto animo accurrisset, ipse quidem qui se in eum profecerat, uixit: Lucius uero pondere oppressus, constrictusque lapidibus solo allisus, continuo moritur. Ea calamitas paulisper quidem Romanis tristitiam comparauit, in posterum tamen cautiore effecit, & aduersus Iudeorum insidias iuuit, quibus plerumque loca moresque hominum nescientes lædebantur. Exusta est uero porticus ad turrim usque Iohannis, quam ille belli tempore quod cum Simone gerebat, supra postes qui in xystrum ducerent edificauerat. reliquum uero Iudei, postquam consumpti fuerant qui ascenderant, absciderunt. Postero autem die Romani quoque, porticum quæ in boreæ parte fuit, ad orientalem usque totam incendunt: continentem angulos eius, quæ appellatur Cedronos, super uallem edificatas unde etiam profunda erat & horribilis eius altitudo.

¶ De fame Iudeorum. Caput VII.

Circa templum quidem ita res se habebant. Eorum uero qui per ciuitatem fame circumpebantur, infinita multitudo moriebatur. Inenarrabiles autem clades eueniebant. Per singulas namque domos, sicubi aliqua uestigia cibi apparuissent, bellum ilico gerebatur, & amicissimi inter se ad manus ueniebant, miseris diripientes animis uaticum. Fides autem penuriæ nec morientibus habebatur: sed etiam quos uiderent expirare, scrutabantur latrones: ne quem forte cibum sinu occultans quispiam, moreretur. Ipsos autem spes egestatis uictus hiantes, ueluti canes rabidos decipiebat, & impingentes in ostia, tanquam ebrii ferebantur, easdemque domos bis ac ter eodem momento desperatione inquietabant: omniaque dentibus necessitas subigebat, & ea colligentes quæ nullum, quis sordidissimum mutosque animalium, non horreret, comedere patiebantur. Denique nec cingulis nec calceamentis abstinere, coriaque scutis detracta mædebant. Quinetiam sceni ueteris laceramenta uictui habebantur: cuius nonnulli exiguum pondus quatuor atticis uenundabant. Et quid opus est famis improbitatem ex rebus anima carentibus demonstrare? factum enim relaturus sum, neque apud Græcos, neque apud Barbaros cognitum, & dictum quidem horrendum, auditu uero incredibile. Itaque libenter hanc calamitatem intermitterem, ne metiri me posterum æstimarent, nisi testes multos haberem: & fortasse frigidam patriæ referrem gratiam, parcius ea differens, quorum fata perpeffa est.

¶ De muliere quæ per famem filium coxerat. Caput VIII.

Mulier quædam ex numero trans Iordanem habitantium incolarum, Maria nomine, Elezari filia de uico Vetezobra, quod significat domus hyssopi, genere ac diuitijs nobilis, cum alia multitudine fugiens, in Hierosolymam recepta, cum cæteris obsidebatur. Huius aliqua quidem bona tyranni diripuerunt, quæ ex transannanis locis in opidum comportauerat. reliquias uero conditorum, & si alimenta reperissent, irrumpentes domum eius satellites, quotidie auferebant. Grauius autem mulier indignabatur: propter eaque sæpissime raptoribus maledicens & imprecans, eos contra se uehementius irritabat: cum neque iratus, neque miserans, eam quisque uellet interficere. Sed uictum quidem parando alijs parabat: undique autem adempta iam erat ei etiam reperiendi facultas, famesque uisceribus & medullis irrepserat. plus uero quam fames iracundia succendebat. Igitur ui animi ac necessitate impulsæ, rebus aduersis contra naturam excitatur: raptoque filio, quem lactentem habebat, miserum te, ait, infans, in bello & fame & seditione cui te seruauero? Apud Romanos etiam si uixeris, seruiturus es: fames autem præuenit seruitutem: his uero seditioni sauiiores sunt. Esto igitur mihi cibus, & seditiosis furia, & humanæ uitæ fabula, quæ sola deest calamitatibus Iudeorum. Et hoc simul dicens, occidit filium, coctumque medius comedit. adoperens uero reliqui seruauit. Ecce autem aderant seditiosi, & contaminatissimi nidoris odore capti, mortem ei statim, nisi quod parasset ostenderet, minabant. Illa uero bonam partem se reseruasse credens, aperit filij reliquias. Illos autem confestim horror cepit atque dementia, uisuque ipso dirigerunt. At mulier: & hic, inquit, est uere filius & facinus meum. comedite: nam & ego comedi. Nolo ut sitis aut foemina molliores, aut matre misericordiores. Quod si uos pietate colitis, & mea sacrificia repudiatis, ego quidem comedi, reliqui cibus me manebit. Post hoc illi quidem tremantes exierunt, ad hoc solam timidi, uixque hoc cibi

matri cessere. Mox autē repleta est eo scelere tota ciuitas: & unusquisque ante oculos sibi cladem illam pponens, tanquam hoc ipse admisisset, horrebat. Ab omnibus autē quos fames urgebat, pperabatur ad mortē, & beati appellabantur, qui priusquam id pateretur, interissent. Cito autē Romanis etiam nunciata est illa calamitas: eorumque alij non credebant, alij miserabantur, multos autē uehementius eius gentis odiū cepit. Cæsar autē super hoc deum placabat: siquidē iudæis pacem obtulisset, eisque liberam proposuisset omnem obliuionē quæ commiserant. Illos autē pro concordia seditionē, bellum pro pace, pro satietate atque opulentia famem optasse, & qui proprijs manibus templum, quod ipse eis seruasset, incendere cœperant, huiusmodi alimentis eos esse dignissimos. Veruntamen scelus huius nefandi uictus, ruina sese patriæ operturum: neque relicturum in orbe terræ, ut sol inspiciat ciuitatē, in qua matres sic uescerentur. Ante matres autem patribus huiusmodi alimenta deberi, quæ nec post eiusmodi clades arma deponerent. Simul hæc dicens, desperationem hostium reputabat, nec eos sanam mentem recepturos existimabat, qui cuncta iam pertulissent, quibus antequam ea paterentur, mutare sententiam sperabantur.

¶ De expugnatione muri & incendio templi. Caput IX.

Octauo autem die mensis Augusti, cum duæ legiones aggeres perfecissent, ad exedram occidentalem templi exterioris admoueri arietes iussit, cum diebus ante sex, qui firmissimus erat aries, parietem sine intermissione pulsando, nihil omnino profecisset. Verū & huius & cæterorum magnitudinem structura lapidum superabat. Septentrionalis autē portæ alij fundamenta suffodiebant: multumque fatigati, exteriores tamen lapides euellere potuerunt, ab interioribus autē portæ sustinebant. tamque diu mansere, donec instrumentorum & uectium conatibus desperatis, Romani scalas porticibus applicuere. Iudæi uero puenti, ne eas subire phiberent, cum his congressi dimicabant. Et alios quidem retro depellentes præcipitabant, accedentes alios subsidio trucidabant. multos de scalis egredientes, priusquam se scutis obtegerent, ferientes gladijs pueniebant, nonnullas autē scalas armatorum plenas, in latus declinantes, deiecebant. Vnde Romanorum quoque non parua cædes sequebatur. Alij signis ablatis pro his decertabant, rapinam eorum grauiissimæ fore turpitudini ducentes. portico tamen iudæi & signis potissimum: & eos qui una ascenderant interficiunt, cæteri uero clade intereuntium perterriti descendunt. Romanorum quidem nemo non aliquo facto opere procubuit. Seditiosorum autē, qui prioribus prælijs etiā tunc fortiter pugnauerunt, & præterea Eleazarus fratris Simonis tyranni filius. Titus autē cum uideret se alieno templo cum damno & nece militum parcere, ignem portis subijci iussit. Inter hæc autē ad eum profugi ueniunt, Ananus ex Ammaus, Simonis satellites crudelissimus, & Archelaus filius Magas. Transfuga dicitur: idcirco sperantes ueniam, quod iudæos uictores reliquerant. Titus autē, cum hanc eorum in iudæos crudelitatem audiuit, utrumque obtruncare decreuit. dicebat enim necessitate, non uoluntate uenisse: nec salute dignos esse, incensam ipsorum causa patriam deferentes, ueruntamen cohibuit iracundiam fides, eosque dimisit: sed non eo loco habendos, quo etiam alios credit. Iam uero portis milites igne admouerant, liquefactoque argento cito ligni flammæ absumpserant, cum subito auctæ proximas inde porticus corripuere. iudæis uero ignem circum se uidentibus, corpora simul animæque ceciderunt, & stupore attoniti, adiuuare quidē uel extinguere nemo conatus est: stantes uero aspiciebant, nec tamen his quæ absumerentur dolentes, saltem ut quod reliquum esset saluum haberent, animi colligebant. Illo quidē die, & quæ secuta est nocte, crescebat incendium: paulatim enim nec simul undique inflammari porticus potuerunt, postero autē die Titus parte militum iussa incendiū restinguere, perque proxima portis loca uiam sternere, ut facilius agminibus esset ascensus, rectores ad se conuocat: sexque collectis qui erant procures, Tiberio Alexandro totius militiæ prefecto, & Sexto Cereali quintæ legionis preposito, & Largio Lepido decimæ, & Tito Frigio quintæ decimæ, cum quibus erat etiam Aeternius Fronto magister duarum Alexandrinarum legionum, & Marcus Antonius Iulianus procurator iudææ, congregatisque præterea chiliarchis & procuratoribus, consilium de templo proposuit. Alijs quidem uidebatur lege belli utendum esse: nunquam enim iudæos a nouis rebus posse desinere templo manente, quod omnes ubique cunque essent colligerentur. Nonnulli si templum reliquissent iudæi, neque armis pro eo quisquam certaret, conseruandum esse suadebant: si uero id pugna obtinuissent, ignibus

Scale muris
admoæ.

Transfuga

Porticus tem
pli accense.

iterum con-
stitutum.

consumendam, quoniam castellum iam uideretur esse, non templum: & piaculum non ipse, uerum illi qui id fieri coegere, committerent. Tito autem, nec si super stantes dimicarent Iudæi, pro hominibus anima carentia ulciscendum esse dicente, neque se unquam tantum opus incensurum: iam enim Romanorum fore hoc damnum, sicut ornamentum quoque fore imperij, si maneret: iam certi quid uellet, ad eius accedunt sententiam, Fronto, Alexander & Cerealis. Tunc quidem concilium dimisit: iussisque militibus requiescere, itemque duces ut his in procinctu ualidioribus ueretur, uiam sternere per ruinas lectis ex cohortibus imperat, ignemque restringere. Illo quidem die Iudæos labor itemque timor ab impetu continuit. Postero autem collectis uiribus, & recepta fiducia, per orientalem portam contra templi exterioris custodes, secunda hora diei procurrunt. Illi autem primam quidem coitionem fortiter exceperunt: septique scutis, à fronte murum condensa acie imitantur, certum tamen erat eos non diu duraturos, quod & multitudine infestantium & animis uinceretur. Cæsar autem priusquam uerteretur acies (nam pugnam ex Antonia prospectabat) cum equitibus lectis uenit auxilio, impetum uero eius non sustinuerunt Iudæi: sed primis interfecit, plerique fugam petunt, & cedentibus quidem Romanis, reuertentes instabant: cum autem illi retorquissent, iterum refugiebant: donec circa horam quintam, Iudæi ui coacti templum introire, conclusi sunt. Titus autem discessit in Antoniam, decreto postridie mane cum omni exercitu aggredi, templumque oppugnare. Sed id planè dei sententia iam dudum igne damnauerat, euolutisque temporibus aderat fatalis dies, qui erat decimus mensis Augusti, quo etiam prius à rege Babyloniorum fuerat concrematum. A domesticis autem causam principumque sumpsit incendium. Nam cum paulisper Tiri discessu seditiosi quiescissent, Romanos rursus aggrediuntur, custodumque templi cum igne exterioris fani restringentibus pugna committitur. Hi quoque Iudæis in fugam uersis, usque ad templum accesserunt.

Quamadmodum templum incensum est inuito Tito.

Caput X.

Templi succenditur.

Hic itaque tunc militum quidam, non expectato cuiusque edicto, neque tamen facinus uerimus, sed diuino quodam motus impetu, à contubernali suo sustollitur, & ex ardente materia raptum ignem in fenestram inferit auream, quæ de ad membra circum templum ædificata de septentrionali regione aditus erat. Flamma uero excitata, Iudæorum quidem calamitate dignus clamor exoritur, & ad subueniendum properabant: neque iam uitæ parcendum rati, neque uiribus temperandum, amisso eo cuius gratia cautissimi uidebantur: mature autem hoc Tito quidam nunciat. Et ille (namque casu in tabernaculo quiescebat, sicut à prælio redierat) exilit: templumque curriculo petit, prohibiturus incendium: omnesque post eum duces, & hos agmina perterrita sequebantur. Clamor autem ac tumultus erat, tanto exercitu sine ordine concitato. Cæsar autem uoce simul ac dextera pugnantibus signo dato, ignem iubebat extingui. Sed neque uox eius audiebatur, quod aures eorum maior clamor obstrueret, nutumque dextera non attendebat, cum alios bellum, alios ira distraheret. Introcurentium uero agminum imperium, non precepta neque interminationes continebant: sed quod furor eos duceret, sequebantur. Ad ipsos autem introitus conferti, multi quod se inuicem conculcabant: multi uero ardentibus adhuc & fumantibus porticum incidentes ruinis, eadem quæ uicti patiebantur. Cum uero ad templum accessissent, edicta quidem Cæsaribus non audire simulantes, preceperunt quisque ut ignem immitteret hortabatur: seditiosis autem iam subueniendi quod spes nulla erat, sed fuga & cædes omnia possidebat. magna uero populi multitudo inualida & inermis, ubicunque occupati fuerant, interficiebantur, & circum aram quædam ingens mortuorum numerus cogerebatur: per gradus uero templi, & sanguis multus perfluebat, & eorum corpora quæ supra ceciderant delabebantur. Cæsar autem ubi neque impetum insipientium militum continere poterat, & flamma dominabatur, intro cum rectoribus ingressus, & sanctum templi, & quæcunque illuc erant aspexit, ea quædam quæ apud alienigenas erat fama meliora, iactatione uero & opinione domestica non minora. Cum autem flamma nondum ex ulla parte ad interiora penetrasset: nec membra quæ circum templum erant depalceretur, quod erat uerum, existimans adhuc illud opus posse seruari, & ipse perfluit, militesque rogare ut ignem restringerent conabatur, & Liberalem centurionem de stipatoribus suis, fuisse multatos qui non obedirent iussis arcesse. Illos autem furor bellique impetus quidam uehementior, Iudæorumque odia,

Cæsar ingressus
dicitur templi
adyta.

& Caesaris reuerentiam & prohibentis metum superabant: plerofq; autē prædaturū spē incitabat, suspicantes intus omnia pecunia referta esse, qm̄ fores auro factas conspicerent. Præterea quidam miles ex his qui intrauerant, cum Caesar ad inhibendum incendiū cūcurrisset, ignem iam cardinibus portæ subiecerat: tumq; subito, postq; flamma intus apparuit, & duces cū Caesare discedebant, & stantes extrā succendere nemo prohibebat. Tempus quidem hoc modo inuito Tito exurit. Sed quamuis hoc multum quis desendisse putet, ut opus omnium quæ audiuius aut uidimus maxime admirabile, tam extinctionis genere, q̄ magnitudinis, itemq; munificentie in singulis rebus, & gloriæ quæ de sanctis habebatur, maximum tamen ex fato capiet solatium, quod ut animalibus, ita operibus locisq; sanum sit ineluctabile. Mirabitur autem in eo etiam circumacti temporis fidē. Nam & mensem, ut dictum est, cumq; diem seruauit, quo primum a Babylonis templū erat incensum. Et a prima quidem structione templi, quā Salomon rex inchoauerat, usq; ad hoc excidium, quod euenit secundo anno principis Vespasiani, mille centū triginta colliguntur anni, & septem menses, ac dies quindecim. A posteriore uero, quam secundo anno Cyri regis Haggæus fecerat, usque ad excidium quod Vespasiano imperante sustinuit ciuitas, anni sexcenti triginta nouem, & dies quadraginta quinque.

De sacerdotibus, Gazophylaciis, & porticu.

Caput XI.

DUm templum autem incenderetur, etiā quicquid in manus forte uenisset rapiebatur, & cædes erat infinita deprehensorum. Nec actæ fuit ætatis miseratio, aut reuerentia castitatis: sed & pueri & senes & sacri & profani similiter interficiebantur, atq; omne genus hominum belli calamitas persequabatur, unaq; supplices cum repugnantibus necabantur: flammaq; ulterius progrediens, cum gemitu occubentium cōcrepabat. Et pro altitudine quidem collis, ardentisq; operis magnitudine, totam quis ardere crederet ciuitatem. illo autē clamore nihil maius aut horribilius excogitari potest. Nam & Romanarum legionum fremitus erat, & seditiosorum ferro igniq; clausorum clamor ingens, & populi sursum deprehensi ad hostes fuga cum stupore, ac calamitatis conquestio: in colle autem constitutis, etiam multitudo oppidi consonabat. Iam uero multi fame maridi, in mortem penē luminibus clausis, postquam ignem templi uidere, in questus interim uires clamoremq; receperunt. Resonabat autē & trans fluuium regio, & mōtes circumpositi grauiorem sonitum reddebant, & tñ erant clades acerbiores tumultu. Nam collē quidem in quo replū erat exuri radicitus quis putaret, ita undiq; flamma plenum: uidebatur autē sanguis igne largior esse, pluresq; intersectoribus interfecti: omnisq; terra cadaueribus tegebatur, & supra corpora mortuorū gradientes milites cursum fugientium sequebantur. Latrocinialis qdem multitudo, tādē pulsus Romanis, in exterius templū, deinde in ciuitatem euadit: populi autē quod fuit reliquum, in exteriorem porticū cōfugerat. Sacerdotum autē nōnulli, primum ueribus itemq; sedibus suis, quæ ex plumbo factæ erant, auulsis, in Romanos pro missilibus utebatur: deinde cum nihil proficerent, ignisq; in eos euomeretur, in parietem secedentes octo cubitis latum, ibi manebāt. Duo tñ ex nobilibus, cū ad Romanos trāseundo seruari possent, aut communem cum cæteris durare fortunam, semetipsos in ignem iniecere, & cum templo concremati sunt, Meirus filius Belgæ, & Iosephus Dalæi. Romani autem, quod frustra se circum templum ædificiis parcere iudicabant, cum ipsum templum arderet, omnia simul incendunt, & quicquid ex porticibus reliquum erat, & portas: præter unam ex parte orientali, alteram ex meridiana, quāuis eas quoq; postea funditus euerterint. Quinetiam arculas, quæ gazophylaciā uocantur, incendunt, in quibus magna uis erat pecuniæ, ac plurimum uestium, aliāq; bonā, & (ut breuiter dicam) oēs ludæorū congestæ diuitiæ, quod opulentissimus quisq; illuc totas domos exhauserant. Venerunt autem etiam in eam quæ restabat unam porticum, extra templum quō confugerant ex populo mulierculæ itemq; pueri & promiscua multitudo, propē ad sex hominum millia. sed priusquam de his Caesar quicquam decerneret, uel ducibus imperaret, ira flagrantēs milites incendunt porticum. Hincq; contigit, ut alij cum se ex flamma præcipitarent morerentur, alios ipsa corrumperet, ex tanto autē numero nemo seruatus est. His causā interitus quidam pseudopropheta fuerat, qui eo die prædicauerat in ciuitate, qd̄ eos in templū deus ascendere signa salutis accepturos iuberet. Multi em̄ a tyrann

Sacerdotes
in tēpli se
muris occub
tantes.

nis tunc subornati propheta, populo denunciabant, ut expectarent dei auxilium, quo propterea minus profugerent, & eos qui supra timorem & custodiam fierent, spes retineret. Cito autem in aduersis homini persuaderetur. Quod si etiam malorum instantium liberationem polliceatur qui fallit, necessario qui ea patitur, spei totus efficitur.

¶ De prodigijs excidium Hierosolymae precedentibus & praesagijs.

Caput XII.

DEnique miserabilis populus, illis quidem fallacibus deumque calumniantibus, credulus erat. Certis uero prodigijs & futurae solitudinem praenunciantibus, neque attendebant animo, neque credebant: sed uelut attoniti, nec aut oculos habentes, aut animas, edicta dei dissimulauere: modo cum supra ciuitatem sidus stetit simile gladio, & per annum perseuerauit cometes: modo cum ante defectionem primique belli motus ad diem festum Azymorum populo conueniente (octauus autem dies erat Aprilis mensis) nona hora nocturna, circum aram itemque templum tantum lumen effulsit, ut clarissimus dies putaretur: & hoc usque ad mediam permanfit horam, quod imperitis quidem bonum augurium esse uidebatur: sacrorum uero peritis, priusquam eueniret, statim diiudicatum est. Eodemque festo die etiam bos, cum ad hostiam duceretur, agnum in medio fani peperit. Orientalis autem porta interioris templi, cum esset aenea atque grauissima, & sub uespera uix a uiginti uiris clauderetur, serisque ferro uinctis obseraretur, pessulosque altos haberet in faxeum limen demissos, uno perpetuo lapide fabricatum, uisa est noctis hora sexta sponte patescere. his autem curriculo per custodes templi magistratui nunciatis, ascendit ille, uixque eam potuit claudere. Verum & hoc iterum ignaris quidem signum optimum uidebatur. Deum namque bonorum portam sibi aperuisse dicebant. Prudentiores uero templi tutamen sponte sua dissolutum iri cogitabant, & hostium donum esse, portas aperiri: solitudinemque illo ostento signari inter se pronuntiabant. Post dies autem festos diebus paucis, uicesimo primo die mensis Maii, uisio quaedam apparuit fidem excedens. Pro fabula autem fortasse quod dicturus sum haberetur, nisi qui uiderunt superessent, & clades dignae praesagijs secuta fuissent. Namque ante solis occasum uisi sunt per inane ferri currus totis regionibus, & armatae acies tranantes nubila, & ciuitati circumfusa. festo autem die, quam pentecosten uocant, nocte sacerdotes intimum templum more suo ad diuinas res celebrandas ingressi, primum quidem motum quendamque strepitum senserunt: postea uero subitam uocem audire, quae diceret, Migremus hinc. Quod autem his horribilius fuit, Iesus quidam, filius Anani, plebeius & rusticus, quadriennio priusque bellum gereret, in summa ciuitatis pace atque opulentia, cum ad festum diem uenisset, quo aegias in honorem dei componi in templo ab hominibus mos est, repente exclamare coepit: Vox ab oriente, Vox ab occidente, Vox a quatuor uentis, Vox in Hierosolymam & templum, Vox in maritos novos nouasque nuptas, Vox in omnem hunc populum. Atque haec interdum nocturnum clamitans, omnes ciuitatis uicos circuibat. Nonnulli autem uirorum insignium, aduersum omen indigne ferentes, corripiunt hominem, multisque uerberibus afficiunt. Ille autem neque pro se, nec ad eos qui se multabant, secreto quicquam locutus, eadem quae prius uociferans perseuerabat. Magistratus autem rati, quod erat uerum, magis diuinum esse hominis motum, ducunt eum ad Romanorum praefectum: ubi plagis usque ad ossa laceratus, neque supplex cuiquam fuit, neque lachrymauit: sed ut poterat inclinans, maxime flebiliter uocem ad singulos ictus respondebat: Veh ueh Hierosolymis. Albiño autem interroganti (is namque iudex erat) quis esset, uel unde ortus, aut cur ista diceret, nihil retulit. Non prius autem cessauit a luctu miserae ciuitatis, donec eum Albinus furere iudicatum dimisit. Ille autem ad belli usque tempus neque adibat quaequam ciuium, neque loqui uisus est: sed quotidie uelut orationem quaedam meditatus, ueh ueh Hierosolymis, querebatur. Sed nec imprecatus est cuiquam, cum in dies singulos multaretur, nec uictis offerentibus benedicebat. Sola uero eius responsio ad omnes erat, triste praesagium. Maxime autem diebus festis uociferabatur: idque per annos septem & quinque menses continuos faciens, neque uoce raucior fuit, neque delassatus est, donec obsidionis tempore ipsa respectis augurijs ipse quieuit. Supra murum enim circuiens iterum, ueh ueh ciuitati ac fano ac populo, uoce maxima clamitabat. Cum autem ad extremum addidisset, ueh etiam mihi, lapis tormento missus, eum statim peremit, animamque adhuc illa omnia lugentem

Clamor rusticus ac mors

dimittit. Hac si quis reputet, profecto inueniet, deum quidē hominibus cōsulere, modisq; omnibus pramonstrare quæ sint eorum generi salutaria: ipsos autem ob dementiam suam malis uoluntarijs interire: quandoquidem & Iudæi post Antoniam captam quadratū sanum fecerant, cum in sacris libris scriptū haberent, capiendam ciuitatē ac templū, si sanum quatuor angulis esset effectum. Sed quod maxime eos ad bellum excitauerat, responsum erat ambiguum, itidem in sacris libris inuentum, quod eo tempore quidam esset eorum finibus orbis terræ habiturus imperium. Id enim illi quidem quasi propriū acceperunt, multiq; sapientes interpretatione decepti sunt. Hoc autem planē responso Vespasiani designabatur imperium, qui apud Iudæam creatus est imperator. Sed enim homines fatum uitare non possunt, etiam si prauiderint. At uero hi signorum quadam pro sua libidine interpretati sunt, alia contemplerē, donec patriæ excidio suaq; perniciē, corū iniquitas confutata est.

*Presagia si-
nistræ Iudæis
intellecta.*

¶ De imperio Titī & sacerdotum interfectione. Caput XIII

Romani quidem, postq̃ seditioni ad ciuitatem confugere, templo itēq; omnibus cir- cum locis ardentibus, signa in fano reposuere contra portam orientalem: hīq; ibi sacrificio celebrato, maximis cum clamoribus declarabant Titū imperatorem. Vique adeo uero præda satiati sunt milites uniuersi, ut in Syria dimidio q̃ pridem fuerat precio pōdus auri ueniret. Ex his autē sacerdotibus, qui in tēpli pariete pdurauerant, puer sitiens a Ro- manis custodibus pacem petebat, sitimq; fatebatur. Sed ubi illi tam ætatis q̃ necessitatis misertus, dedere ei dexteram, & ipse bibit, & quam secum attulerat lagenā repleta, sursum refugiens abiit ad suos: nec cum quisq; custodum assequi ualuit, sed eius perfidiæ maledicebant. Ille autem nihil se præter placita fecisse dicebat. Dexteram enim sibi datam, non ut apud ipsos remaneret, sed ut tū descenderet, atq; ut aquam acciperet: quæ cum fecerit, in fide mansisse. Astutiam quidem propter ætatem, maxime pueri, qui decepti fuerant, mirabantur. Quinta uero die sacerdotes oppressi fame descendunt, & a custodibus ad Titū perducti, ut salutem sibi cōcederet, orabant. Ille autē ueniæ quidem tempus illis præterisse ratus, perisse uero id cuius eos gratia merito conseruasset, decere autem sacerdotes interi- re cum templo, duci homines ad supplicium iubet. Sed tyranni cum socijs, quoniam bello undiq; tenebantur, circumdatis autem nusquam erat fugæ copia, Titum ad colloquia p- uocant. Ille autē pro humanitate naturali saltem oppidum seruare cupiens, & amicis præ- terea suadentibus (latrones enim iam moderatiores factos esse arbitrabantur) in parte oc- cidua templi exterioris consistit. Hic enim super xystum erant portæ, ac pons qui ciuitatē superiorem templo iungebat, isq; tunc inter tyrannos ac Titum interueniebat. Multi autē militum utrinq; densi astabant: Iudæi quidem circum Simonem ac Iohannē suspensi spe ueniæ: Romani uero ad Cæsarem speculandi studio, qualiter eos reciperet. Edicto autem dato militibus, Titus, ut & iracundiam & sagittas continerent, adhibitoq; interprete, quo argumento superior ostendebatur, prior alloqui coepit: Etiamne saturati estis patriæ ma- lis, o uiri? quibus neque uirtutis nostræ, neque infirmitatis propriæ uenit in mentem: sed inconsulto impetu ac furore perditis populum & ciuitatem simul ac templū, ipsi quoq; iuste perituri: qui primum quidem, postquam uos Pompeius fortiter debellauerat, nouas res affectare non destitistis, deinde etiam bellum apertum contra Ro. populum extulistis: utrum ne multitudine freti? atqui parua manus uobis Romani exercitus satis restitit. Au- xiliatorū fide? Et quæ gens imperio nostro libera, Iudæos præ Romanis optaret? Sed ui- ribus corporum? Atqui scitis nobis seruire Germanos. Firmitate murorum? At qui ma- ior Oceano murus, atq; obstaculum ē quo septi Britanni, adorant arma Romanorum. Animorum obstinatione, uel astutia ducum? Atqui etiam Carthaginenses captos esse no- ueratis. Itaq; uos contra Romanos ipsorum excitauit humanitas, qui primum uobis & terram dedimus possidendam, & gentiles imposuimus reges, deinde leges seruauimus patrias, & uiuere uos non solum discretos, sed cum alijs etiam uestra uoluntate concessi- mus: quodq; maximum est, tributū capere dei nomine, ac donaria colligere permisimus, eaq; offerentes neq; monuimus, neq; prohibuimus, ut hostes nobis efficeremini ditiores, nostraq; pecunia uos contra nos instrueretis. Ergo tantis bonis affecti, satietatem in eos q̃

*De puero
quodam.*

*Oratio Titī
ad seditiones.*

hæc uobis restiterunt: extulistis & inimicū exemplo serpentium uisus blandientibus

infudistis. Esto, Neronis negligentiam contempnissetis, & ueluti ruptum aliquod membrum, siue contractum alias, male quieti in maiore uitio detecti estis, & ad spes improbas, etiam cupiditates immodicas explicastis. Venit pater meus ad patriam uestram, non ut poenas a uobis ob ea quæ in Cestium cõmiseratis, exigeret, sed monitis emendaret. Deniq; cum deberet, si depopulandæ nationis causa uenisset, stirpem uestrâ petere, atq; hanc delere ciuitatem, Galilæam & circa eam loca uastare maluit, ut poenitendi uobis præberet inducias. Sed hæc eius humanitas infirmitas uidebatur, nostraq; lenitate aluistis audaciâ. Et Neronem mortuo, fecistis quod nequissimi solent, & ex intestinis nostris dissensionibus fidutiâ præsumpsistis: meq; ac patre meo digressis ad Aegyptû, ad struendum bellum tempus illud utile putauistis, neq; uos puduit perturbare principes declaratos, quos etiam duces humanissimos fueratis experti. Deniq; ubi ad nos confugit imperium, & omnibus in eo quælescentibus, per legatos autem gratulantibus exteris nationibus, ecce iterum hostes iudeis & legationes quidem a uobis trans Euphraten usq; nouarum rerum gratia missæ, murorum autem noui ambitus: seditio etiam, tyrannorumq; contentio, & bellum intestinum, quæ sola huiuscemodi nequissimos decent. Iussus ergo ab inuito patre cum mandatis tribus ad ciuitatem uenire, Iatabar, cognito populum de pace sentire. Ante bellum rogabam uos desistere, pugnantibus aliquandiu parcebam, sponte ad me uenientibus dexterâ dedi, fidem seruauî confugientibus, multos captiuos miseratus, uerberibus urgentes bellum coercui, muris uestris machinas inuitus admoui, semp cædis uestræ cupidos milites continui. Quoties uici, toties uos ad pacem tanq; uictus prouocaui. Cum propè ad templû accessissem, consulto iterum legis belli oblitus, parcere uos proprijs sanctis orabam, templumq; seruare, data uobis exeundi copia, & fide salutis: uel etiam pugnare alio tempore si uelletis, in alio loco facultates p̄bui. Ista oîa spreuistis, & templum manibus uestris incendistis. Deinde sceleratissimi nunc me ad colloquiû prouocatis, ut quid tale conseruetis quale perijt? Qua uosmetipsos salute dignos esse post templi excidiû iudicatis? Quinetiam nunc armati statis, & nec in extremis supplices assimilatis. O miseri, qua fidutiâ? Nonne populus uester exanimatus? Templû uero perijt, mihiq; subdita est ciuitas: in manibus aut̄ meis habetis animas uestras. Et tñ fortitudinis esse gloriam mortē arbitramini? Non cõtendam cum p̄tinacia uestra. Proiectis aut̄ armis, traditisq; corporibus, uitâ uobis indulgeo, & sicut in priuata domo, dñs mitis ultus grauiora, cætera mihi seruo. Ad hæc illi responderût, fidem quidem se ab eo minime posse accipere: nam iurasse nunq id esse facturos, exeundi uero per munitiones, quâ murum seperat, cum coniugibus ac liberis facultatem petebât. Ituros enim se in solitudinem, ipsiq; oppidum relicturos. Ob hoc Titus uehementer iratus, quod in sorte captorum constituti, uictorum sibi cõditiones ponerent, declarari quidem his iussit uoce p̄conis, ne ulterius ad se pfugerent, ne ue fidē sperarent: nulli enim esse parcendum: cunctis aut̄ uiribus dimicarent, & quantum possent, salutis suæ consulerent: iam enim se oîa iure belli gesturum. Militibus autem diripere ciuitatem, atq; inflammare permisit. Illi autem ipso quidem die nihil egerunt, postero autē die archium & Acram & curiam & qui uocat Ophla, succendere: & progrediebatur ignis usque ad Helenæ regiam, quæ in media erat Acra: nec minus ciuitatis mortuis plenæ uici domusq; ardebant. Eodem die Izatæ regis filij & fratres, cumq; his multi nobiles ex populo congregati, ut fidem sibi daret, Cæsari supplicarunt. Ille autem, quanquam cæteris omnibus iratus erat, mores tamen non mutauit, sed eos suscepit. Et tunc quidem omnes in custodia habebat: regis autem filios, ac propinquos postea uinctos, Romam perduxit, fidem obsidum præstatuos.

¶ De præda seditiosorum & succensione interioris ciuitatis. Caput XIII.

Seditiosi de prædantijs regiam.

Duo milites Rom. capti.

Seditiosi autem ad domum regiam profecti, ubi (quâ tuta erat) multi facultates suas deposuerât, & Romanos hinc pellunt, & omnibus popularibus qui eò conuenerant propè ad octo millia & quadringentos occisis, pecuniam etiam diripuerunt. Viuos aut̄ duos milites Romanos cepere, unû equitem, alterum peditē. & peditē quidē interfectum p̄ oēm traxere ciuitatem, uelut uno corpore oēs Romanos ulciscerentur. eques uero quidam his quod salutis foret, suadere pollicitus, deducitur ad Simonem, cumq; ibi quæ disceret nō haberet, Ardala cuidam ex numero ducti traditur puniendus. Is aut̄ est reuinctis.

post terga manibus, oculisque fascia obstrictis, in conspectum Romanorum ueluti capite caesus produxit. neque ille dum gladium Iudæus educeret, ad Romanos refugit. Hunc Titus quoniam ab hostibus esset elapsus, non est passus quidem occidi, indignum uero esse Romanorum militem iudicauit, quia uiuus fuerat captus, & armis ablatis eum agmine pepulit, quæ res prudenti uiro grauior esse morte uidebatur. Postero autem die Romani, uersis in fugam ex inferiori ciuitate latronibus, omnia Siloam usque igni tradidere. & oppidum quod dem gaudebant absumi, rapinis uero carebant: quoniam latrones exinanitis prius omnibus, in superiorem ciuitatem recedebant. Erat namque illis malorum quidem nulla poenitudo, arrogancia autem tanquam in rebus secundis. Denique ardere ciuitatem lætis uultibus aspicientes, alacri uoto mortem se expectare dicebant, quod perempto populo, incenso templo, & flagrante oppido, nihil essent hostibus relicturi. Sed tamen Iosephus in extremis eorum rebus, pro reliquijs ciuitatis obsecrando laborabat. Sed multa quidem in eorum crudelitatem atque impietatem locutus, multa uero pro salute adhortatus, nihil amplius quam elusus est, quia neque se tradere propter iusiurandum patiebantur, neque pugnare cum Romanis ex æquo iam poterant, ueluti custodia circunuellati: cædisque insuper consuetudo dexteras commouebat. Dispersi autem per ciuitatem, per ruinas latitabant, profugere parati insidiantes. Multi autem capiebantur, omnesque interficiebantur: nam propter inedia[m] fugere non ualebant, mortuos autem canibus proiciebant. Omne autem pereundi genus, fame leuius uidebatur: adeo ut ad Romanos quoque sine licentia, etiam desperata misericordia, tamen fugerent, atque in seditiosos à cæde non cessantes, sponte inciderent. nullusque in ciuitate locus uacuus erat: sed cuncta mortuos habebant, quos fames aut latrones confecerant, & cadaueribus eorum plena erant, qui alimentorum penuria uel seditione perierat. Tyrannos autem fouebat, factionemque latronum, spes ultima, sita in cloacis: quod si fugissent, minime inueniri posse arbitrabantur: sed peracto excidio, post Romanorum digressum prodire ac fugere cogitabant. Id autem planè illis erat somnium. Nec enim uel deum, uel Romanos fuerant latituri. Tunc quidem subterraneis freti, plura quam Romani concremabant, & qui ex incendijs fugientes in cuniculos descendissent, eos improbe necabant, itemque spoliabant. Quinetiam cibum sicubi reperissent concretum sanguine rapientes, deuorabant. Erat autem inter se illis iam rapinarum causa bellum: eosque putauerim, nisi excidio præuenti essent, nimia crudelitate mortuorum quoque corpora degustaturos fuisse.

Superior pars ciuitatis adurit, & confugiunt aliqui Iudæorum ad Titum.

Caput XV.

Cæsar autem fieri non posse prospiciens, ut sine aggeribus superiorem caperet ciuitatem, in prærupto undique loco sitam, distribuit operibus militem uicesimo die mensis Augusti. Erat autem transuectio materiae difficilis: omnibus, ut dictum est, circum ciuitatem usque ad centesimum stadium in priorum aggerum extructionem detonsis. Quatuor quidem legionum opus, in occidentali parte ciuitatis, contra aulam regiam erigitur, auxilium uero manus, & cætera multitudo xystrum uersus, ac pontem, & Simonis turrim, quam cum Iohanne bellum gerens, pro castello sibi ædificauerat. His autem diebus, Idumæorum duces clam congregati, consilium de sui traditione cepere: missisque ad Titum quinque uiris, ut dexteram sibi daret precabantur. Ille uero tyrannos sperans esse cessuros Idumæis abstractis, quoniam belli pars uidebantur, sero quidem, ueruntamen uitam his pollicitus, legatos remisit. Discessum autem parantibus Simon persensit, & eos quidem, qui ad Titum prexerant, quinque uiros statim occidit: duces uero, quorum nobilissimus erat Sosæ filius Iacobus, correptos in custodiam coniicit. Nec multitudinem Idumæorum, abductis rectoribus quid ageret nescientem, sine custodia habebat: sed diligentioribus eam custodijs amplectebatur: & tamen custodes profugientibus obstare non poterant. Quamuis enim multi necarent, plures tamen erant qui fugerent. Omnes autem suscipiebantur à Romanis, quod Titus nimia lenitate priora præcepta neglexerat: ipsique milites iam & spe lucri, & sarietate, cædibus temperabant. Soli enim relicta plebe, aliud uulgus cum coniugibus ac libetis, paruo quonque precio uenundabant. Cum multi autem distraherentur, & emptores pauci essent, quaquam uoce præconis edixerat, ne quis solus transfugeret, ut eo modo familias suas educerent, tamen hos quoque recipiebat: appositis, qui ab his secernerent; si quis dignus supplicio uideretur;

Et infinita quidē multitudo uenit. Ex populo uero seruati sunt, plus q̄ quadraginta milia, quos imperator quomodo cuiq̄ gratum erat, dimisit. Iisdem autē diebus, etiam sacerdotum unus, filius Thebuti, nomine Iesus, accepta fide salutis à Cæsare, ut de sacris donarijs quædam traderet, egreditur, ac tradit ex fani pariete candelabra duo, his quæ in templo erant posita, similia: mensasq̄ & crateras & pateras, omnia ex auro solido & grauiissimo facta. Tradit etiam uela, & pontificum indumenta, cum gemmis, & uasa multa sacrificio comparata. Quinetiam custos sacræ pecuniæ comprehensus, Phineas nomine, uestes & cingula sacerdotum ostēdit, multamq̄ purpuram, & coccum, quæ ad usum reposita catapertasinatis seruabantur. Cum quibus aliquantum cinnami erat, casæ, pigmentorumq̄ aliorum multitudo, quibus commixtis deo in dies singulos adolebant. Tradita sunt autem ab eo & ex alijs opibus multa, & sacra ornamenta non pauca: quorū gratia, licet ui capto, ut transfugæ tamen data est uenia.

¶ De occupata reliqua parte ciuitatis. Caput XVI.

IAm uero perfectis aggeribus, Septembris mensis die septimo, qui erat à cœpto opē octauus & decimus dies, Romani quidem machinas admoueant. Seditiosorum autē alij, qui ciuitatem desperauerant, muris relictis, in Acrā recedebant, alij se in cloacas demittebant: multi dispositi prohibebant eos qui arietes applicarent. hos autem superabant multitudine ac uirtute Romani: quodq̄ maximū est, læti mœstos atq̄ iam debiles. Cum autem pars esset aliqua muri subruta, nonnullaq̄ turres arietibus pulsatae cecidissent, statim quidem propugnatores earum diffugiunt: timor autem etiam tyrānos necessitate maior inuadit. nam & priusquam transgredierentur hostes, torpore tenebantur, & ad fugiendū suspensi erant. Videres autem pauloante superbos, & factis impijs arrogantes, ita tunc humiles esse ac tremere, ut miseranda esset, quanquam in nequissimis, tanta mutatio. Conati sunt quidem ambitu & muro, quo mœnia cingebantur, inuaso atque perrupto, custodes pellere, atq̄ egredi: cum uero, quos antea fideles habuerant, nusquam uiderent, fugiebant quod quenḡ necessitas impulisset. Adeuntes autem alij, cum totum ab occidente murum subuersum esse nunciarent, alij subisse Romanos, ac etiam propinquare se querētes, alij etiam uidere hostes in turribus affirmarent, metu fallente conspectum, in ora prostrati, p̄ sua dementia querebantur, ac ueluti succisi neruos, quā fugerent hæsitabant. Vnde & maxime quis, & uirtutem dei perspexerit contra iniustos, & fortunam Romanorum. Tyranni siquidem semetipsos tuitione priuauere, ac sponte de turribus descendere: unde uinūquam, sola uero fame capi poterant. Romani uero qui tū in muris infirmioribus laborauerant, eos quos instrumentis non potuissent, nunc fortuna cepere. Omnibus enim machinis tres turres ualidiores erant, de quibus supra memorauimus. Relictis itaq̄ his, uel (quod est uerius) dei nutu ab his depulsi, confestim quidem ad uallem Siloam confugere. rursum autem ubi à metu paululum respirauerunt, munitionem qua murus erat ac cinctus ex ea parte petiere. Vbi autē infirmiori audacia, q̄ necessitate (iam enim uires eorum labor, metus, & calamitas fregerat) à custodibus retruduntur, & per diuersa disiecti, in cloacis delitescunt. Romani uero muris potiti, signa in turribus posuere: & plausu atq̄ læticia uictoriam & cantu celebrabāt, quod principio finem belli multo senserat leuior ē. Deniq̄ sine sanguine murum nacti, nouissimum non esse credebant: cumq̄ nullum relictantem uiderent, pro incerto mirabantur. In angustias autem uiarum strictis gladijs fusi, & quos cepissent interficiebant nullo discrimine: domosq̄ totas, cum omnibus qui eō cōfugerāt, igni tradebant. Multas uero uastantes, quas p̄dæ causa penetrasent, integras mortuorum familias, & plena mortuis tecta, quos fames confecerat, offendebant. Ipsum deinde horrentes aspectum, uacuis manibus egrediebantur. Nec tū eo modo peremptos miserantes, idem etiam circa uiuos patiebantur: sed unumquenḡ obuium trāsfigendo, & angusta uiarum cadaueribus obstruendo, totam ciuitatem sanguine diluere, ut pleraq̄ incensorum cædes extinguerent. Et occidentes quidem uespere cessabāt, nocte uero crescebat incendium. Ardentibus autē Hierosolymis, illuxit dies Septembris mensis octauus ciuitati, tot clades cum obsideretur expertæ, quot bonis si usa esset ex quo fuerat condita, inuidenda fuisset: nulla tamen alia re tantis infelicitatibus digna, nisi quod talem progeniem qua subuersa est, edidit. Intro autem Titus ingressus, & alia, & ciuitatis munitiones ac tur-

rum cautes miratus est, quas tyranni per dementiam deseruerant. Conspicua quidem earum soliditas altitudine, itemque magnitudine, subtilique lapidum compagine singulorum, quantumque paterent uel quantum erigerent, deo, inquit, plane adiuuante pugnauius, & deus erat, qui detraxit ab istis munimentis Iudaeos. Nam quae hominum manus, aut quae machinae ad istas ualerent? Tunc quidem multa eiusmodi cum amicis collocutus est, quos uero a tyrannicis uinctos in castellis repperit, relaxauit. Cum autem Italia ciuitatis deleteret, murosque subuerteret, eas turres fortunae suae monumētū reliquit: qua comilitante his potitus fuisset, quae capi non potuissent. Quia ergo milites interficiendo defatigabantur, magnaque adhuc exstabat superstitum multitudo, solos quidem armatos Caesar, & qui manum opponerent, iubet interfici, reliquam uero multitudinem saluam esse. Illi autem cum his, quos occidi mandatum fuerat, etiam senes ac debiles trucidabant: uegetos autem atque utiliores coactos in templum, in destinatum mulieribus ambitum concluserunt. Custodem autem his Caesar apposuit unum ex libertis, & amicum suum Frontonem, qui fortunam quam quisque meritus esset, decerneret. Ille autem latrones quidem omnes atque seditiosos, cum alius ab alio indicaret, occidit: iuuenes autem lectos, qui procero atque formoso essent corpore, triumpho seruabat: ex residua multitudine septem & decem maiores annis, uinctos mittit ad Aegyptum, operibus deputandos. Plurimos autem per prouincias Titus distribuit, in spectaculis ferro & bestiis consumendos. Qui uero infra decimum & septimum annum aetatis agerent, uenditi sunt. Iisdem autem diebus, quibus secernebantur a Frontone, mortui sunt fame duodecim millia, quibus partim odio custodum non praebeatur cibus, partim ipsi uictus fastidio tenebatur. Erat autem praeter multitudinem hominum frumenti penuria.

Titus ingreditur urbem

¶ De numero captiuorum & peremptorum.

Caput XVII.

ET captiuorum quidem omnium qui toto bello comprehensi sunt, nonaginta & septem millium comprehensus est numerus. Mortuorum uero per omne tempus obsidionis undecies centum millia. Horum plerique gentiles fuere, sed non indigenae: ab omnibus enim regionibus ad azymorum diem festum congregati, bello subito circumfusi sunt: ubi primo quidem illis pestifera lues ex loci angustia nasceretur, deinde citius fames. Quod autem caperet tantam hominum multitudinem ciuitas, certum erat ex his, qui sub Cestio fuerant enumerati. Is enim tunc uires ciuitatis ac florem Neroni significare cupiens, contemnenti nationem, a pontificibus petiit, ut si quo modo possent, multitudinem numerarent. Illi autem cum dies festus adesset, qui pascha uocatur, quando a nona quidem hora usque ad undecimam hostias caedunt, per singulas uero contubernia non pauciorum quam decem uiros fiunt: solum enim epulari non licet, multi etiam uiceni conueniunt: hostiarum quidem ducenta & quinquaginta sex millia & quingentas numerauere. Fiunt autem, ut denos epulatores per singulas impeternus, uicies centena ac septingentena millia. sancti omnes ac puri: nec enim leprosis siue utilibus, nosis, aut semine fluentibus, quos gonoroicos uocant, neque mulieribus menstruo cruore pollutis, neque aliis inquinatis participare sacrificia permittebatur: sed nec alienigenis quidem, nisi qui religionis causa uenissent. Magna uero haec multitudo ab extraneis congregabatur. Tunc tamen uelut in carcerem tota gens fato conclusa est, & facta hominibus ciuitas bello obsidebatur. Itaque superat omnem humanam, & diuinitus emissam pestem numerus peremptorum, quos partim palam occidere, partim cepere Romani. Rimantes enim cloacas, & sepulchra eruentes, quos offendissent iugulabant. Inuenti sunt autem ibi quoque plusquam duo millia, quorum alij manu sua, plures autem mutuis se uulneribus interfecerant, cum alios fames corrupisset. Foedus autem corporum odor introeuntibus occurrebat, adeo ut statim multi recederent: alij plura habendi cupidine, congesta cadauera calcantes, se immergerent. Multae namque opes in cuniculis inueniebantur, nefasque omnem uiam lucri faciebat. Subducebantur autem multi, quos tyranni uinxerant: nec enim in extremis a crudelitate cessauerant. Virtus est autem deus utrumque merito. Et Iohannes quidem oppressus fame cum fratribus in cloacis, quam saepe despexit, a Romanis dexteram sibi dari precatus est. Simon uero multa ui cum necessitate luctatus, sicut infra designabimus, semet tradidit. Seruatus est autem alter triumpho, Iohannes autem uinculis sempiternis. Romani uero extremas urbis partes incendunt, murosque subuertunt.

Iohannes & Simon capti.

¶ Hierosolymae urbis historia breuis.

Caput XVIII.

Melchisedec
iustus rex.

Urbs fundi-
tus diruta.

ITa quidem Hierosolyma capta est, secundo anno principatus Vespasiani, Septembris mensis octauo die. Quinque aut prius capta, tunc iterum uastata est. Aegyptiorum quidem rex Asochæus, & post eum Antiochus, deinde Pompeius, & post hos cum Herode Sopho captam urbem seruauere. Antea uero rex Babyloniorum ea potitus excidit, post annos ex quo ædificata est, mille trecentos sexaginta, & menses octo, & dies sex. Primus aut conditor eius fuerat Chananæorum dynasta, qui patria lingua iustus appellatus est rex. Erat quippe talis. Ideoque sacerdotium deo primus exhibuit, & sano primus ædificato, Hierosolymam ciuitatem uocauit, cum ante Solyma uocaretur. Chananæorum quidem populo rex Iudæorum Dauid pulso, colendam suo populo tradidit, & quadringentesimo sexagesimo quarto anno post, ac mensibus tribus, a Babylonis euerfa est. A rege autem Dauide qui primus Iudæus in ea regnauit, usque ad id quod Titus fecit excidium, anni mille centum septuagintanouem. Ex quo primum aut condita est, usque ad excidium, anni duo millia centum septuaginta septem. Sed cum neque antiquitas, neque ingentes diuitiæ, neque per totum orbem terrarum diffusa fama, nec magna religionis gloria quicquam iuuat, quo minus periret. Talis quidem finis Hierosolymorum obsidionis fuit. Postquam uero quos occideret, quidue raperet, non habebat exercitus, quod iratis animis omnia deerant (nec enim parcendo si esset quod ageretur, abstinuissent) iubet eos Cæsar totam funditus iam eruere ciuitatem ac templum: relictis quidem turribus, quæ præter alias eminebant, Phaselo, & Hippico, & Mariamme: murique tanto, quantum ciuitatem ab occidente cingebat. Id quidem, ut esset castrum illi custodiæ causa relinquendis: turres autem, ut posteris indicarent qualem ciuitatem, quam uel munitissimam, Romanorum uirtus obtinuisset. Alium uero totum ambitum ciuitatis ita complanare diruentes, ut qui ad eam accessissent, habitam aliquando esse uix crederent. Hic quidem finis eorum dementia, qui nouas res mouere tentauerunt, Hierosolymis fuit, clarissimæ ciuitati, & apud omnes homines prædicatissimæ.

¶ De premio militum.

Caput XIX.

Cæsar autem presidio quidem illic statuit relinquere decimam legionem, nonnullasque Calas equitum ac peditum cohortes. Omnibus aut belli partibus administratis, & laudare uniuersum cupiebat exercitum, pro rebus fortiter gestis, & debita uiris fortibus præmia persolvere. Composito aut in medio ante castra magno tribunali, stans in eo cum procerum eminentissimis, unde ab omni milite posset audiri, magnam illis ait habere se gratiam, quod beneuolentia erga se utendo perseuerassent. Laudabat aut, quod per omnia bella morigeri fuissent, quodque præliando fortitudinem in multis magnisque periculis monstrassent, patriæ per se amplificantes imperium: omnibusque planum facientes hominibus, quia neque hostium multitudo, neque munitiones regionum, neque magnitudines ciuitatum, uel audacia inconsulta, & immanitates efferae aduersantium, possint unquam Romanorum uires uel manus effugere, quis in multis rebus aliqui fortunam opitulante habuerint. Pulchrum quidem esse, ait, illos etiam bello finem imponere, quod multo tempore gestum sit. nec enim optasse his quicquam melius, cum id ingrederetur. Hoc aut pulchrius atque præclarior, quod duces Romani & administratores imperii, ab his declaratos ac præmissos in imperium cunctis libenter suscipiunt, & his quæ ipsi decreuere, standum putant, agentes his gratias qui legissent. Mirari aut se eos ac diligere omnes, quia nemo uiribus alacritatem habuit tardior. Et illis tamen, qui pro maiore uel clarius decertassent, uitamque suam condecorassent fortibus factis, & re bene gesta militiam suam nobiliorem fecissent, dixit se & honores & præmia redditurum: nec ullum eorum qui plus alio laborare uoluisset, iuxta uicissitudine cariturum magnamque sibi huius rei fore diligentiam, quod magis uellet honorare uirtutes eorum, qui militiæ socii fuissent, quam punire peccata. Confestim ergo iussit eos quorum partes sunt, indicare, quosnam scirent fortiter aliquid in bello fecisse: & nominatim singulos appellans, præsentibus collaudabat, quasi qui domesticis recte gestis nimium lætaretur: & coronas eis aureas imponebat & torques, longasque hastas, & signa ex argento facta donabat, & uniuscuiusque ordinem mutabat in melius. Quin & ex manubiis aurum & argentum, itemque uestes, aliamque prædam largiter distribuebat. Omnibus aut ita donatis, ut quisque se meritum præbuerat, uotisque cum uniuerso exercitu factis, magno fauore descendit, uertitque se ad sacra pro uictoria celebranda: magnamque altante bouum multitudinem circum aras, immolans.

tos omnes exercitui dedit ad epulas: ipse uero cum honoratis per triduum lætatus, milites quidem alios quò quenq̃ conueniret, dimittit. Hierosolymorū autem custodiam decimæ legionis credit: neq̃ ad Euphratem, ubi pridem fuerat, eam remisit. Duodecimā uero legionem, memor quod Cestio duce Iudæis cesserat, totam Syria pepulit: erat enim olim apud Raphanæas: ad Meliten aut̃, quæ sic uocat̃, misit. Hæc ad Euphraten in confinio Armeniæ & Cappadociæ sita est. Duas uero sibi obsequi satis esse duxit, donec ad Aegyptum perueniret, quintam & quintamdecimā legiones. Deinde cum ad maritimā Cæsaream cum exercitu descēdisset, in eam manubiarum multitudinē reposuit, captiuosq̃ ibi asseruari præcepit, quod ad Italiam nauigare tempus hyemis prohibebat.

¶ De nauigatione Vespasiani, deq̃ comprehenso Simone, & spectaculo die natalitio exhibito. Caput XX.

Per idem uero tempus, quo Titus Cæsar obsidionis causā apud Hierosolymam commorabatur, ascensā nauī oneraria Vespasianus Rhodum transmittit. Hinc aut̃ uectus triremibus, postq̃ omnes quas præternauigauit ciuitates inuisit, ab his et̃ uotis exceptus in Græciam ex Ionia transit. Egressus deinde Corcyra in Iapygiā delatus est, unde iam terra iter agebat. Titus autem ex maritima Cæsarea reuersus, in Cæsareā quæ Philippi uocatur, aduenit, diuq̃ ibi cōmorabatur, celebrans omnia genera spectaculorum: multiq̃ in ea captiui consumpti sunt, alij bestiis obiecti, alij autem cateruatim more hostium inter se depugnare coacti. Hic Simonem etiam Gioræ filium cōperit hoc modo comprehensum. Iste Simon cum Hierosolyma obsideret in superiore ciuitate constitutus, postq̃ muros ingressus exercitus totam uastare ciuitatē cōperat, tunc fidelissimis amicorū ascitis, & lapidariis cum ferramentis eorū necessitati congruis, & alimentis quæ multis diebus sufficere possent, unā cum illis omnibus in quandam occultiore cloacam sese demittit. & quoad fossa patebat, illi progrediebant: ubi uero soliditas obstitrisset, eam suffodiebant, sperantes posse ulterius progressos tuto emergere, atq̃ ita seruari. Sed hanc expectationem ueram non esse, rei periculum refellebat. Vixem paululum fossores processerant, iamq̃ alimenta, quibus parce his uterent̃, eos deficiebant. tunc igitur uelut stupore posset Romanos fallere, albis tunicis, innexaq̃ fibula, ac chlamyde purpurea indutus, illo in loco ex terra editus ubi templum antea fuerat, apparuit. Ac primo quidem obstupere quæ eum uiderunt, locisq̃ suis manebant. deinde propius cum accessissent, quis esset percontati sunt. & id quidem Simon nō dicebat. iubebat autē ad se ducem uocari, statimq̃ accessurus ab his qui ad eum cucurrerant, uenit Terentius Rufus: namq̃ is rector militiæ relictus erat. Omnia aut̃ ab eo ueritate cōperta, ipsum quidem uinctum custodiebat: Cæsari uero, quemadmodum esset cōprehensus, indicauit. Simonem quidem in ultionem crudelitatis, qua in ciues suos amare ac tyrannice fuerat usus, in potestate hostiū quibus maxime inuisus erat, ita deus posuit, nō uel subditum eorū manibus, sed sua sponte ad supplicium adductum: propterea quod plurimos ipse crudeliter interemerat, falsis criminationibus infirmulatos, defectionis scilicet ad Romanos. Nec em̃ pōt iram dei effugere nequitia, nec inualida res est iustitia, sed quandoq̃ sui temeratores ulciscitur, & grauiorem poenam ingerit criminosis, cum iam se liberatos esse crediderint. eo quod nō statim luere cōmissa. Id etiam Simon didicit, postq̃ in iras Romanorum incidit. Illius aut̃ ascensus ē terra, magnam etiam aliorum seditiosorū multitudinē h̃sdem diebus fecit in cloacis deprehendi. Cæsari aut̃ maritimā Cæsaream reuerso, uinctus Simon oblatus est. & illū quidē trimumpho, quē Romæ acturus erat, seruari iussit. ibi aut̃ moratus, fratris sui natalē diē clarissime celebrabat, multā partē damnatorū eius honori attribuēs. Numerus em̃ eorū qui cum bestiis depugnarūt, quicq̃ ignibus cremati sunt, & inter se digladiatores p̃iere, duo millia quingētos excessit. Omnia tñ Romanis uidebant̃ hæc, licet mille modis illi consumerentur, minus esse supplicij. Postea Cæsar Berytum uenit (hæc aut̃ est ciuitas Phœnices prouinciæ, colonia Romanorum) & in hac quoq̃ diutius demoratus est, maiore usque claritudine circa natalem patris diem, tam magnificentia spectaculorum, q̃ sumptibus alijs excoꝑitatis, cum etiam captiuorum multitudo eodem quo antea modo periret.

¶ De calamitate Iudæorum apud Antiochenes. Caput XXI.

E Venit autem per idem tempus, Iudæos qui apud Antiochiā reliqui erant, acerba & exitiosa pericula petpeti, concitata in eos Antiocheniū ciuitate, tam propter cri-

minationes illatas eis in praesentia, quae propter ea quae fuerant non multo ante commissa. De quibus necessarium mihi uidetur pauca praedicere, ut etiam quae postea gesta sunt, consequenti narratione referamus. Iudaeorum namque gens multum quidem totius orbis indigenis asseminata est. Plurimum autem Syris uicinitate permixta, praecipue apud Antiochiam uersabatur, propter magnitudinem ciuitatis. Maxime uero his liberam domicilii facultatem reges, qui post Antiochum fuerant, praebuerunt. Namque Antiochus quidem qui Epiphanes dictus est, uastatis Hierosolymis templum spoliavit. Qui uero post eum regnum assecuti sunt, quicquid aeneum in donariis fuit, hoc Iudaeis apud Antiochiam degentibus reddidere, in eorum synagoga dedicatum: concesseruntque ut pari cum Graecis iure ciuitatis uterentur. A secutis quoque postea regibus eodem modo tractati, & multitudine profecere, & extructione itemque magnificentia munerum templum clarius reddidere: semperque religione sibi sociantes magnam paganorum multitudinem, etiam illos quodammodo sui partem fecere. Quo tempore autem bellum fuerat conclamatum, & recens in Syriam Vespasianus delatus est nauigio, Iudaeorum uero odium apud omnes pullulabat, tunc unus eorum Antiochus quidam plurimum prius causa honorabilis (erat enim princeps apud Antiochiam Iudaeorum) cum Antiochenis populus concionaretur in theatro, progressus in medium, praefem suum & ceteros deferebat, insimulans eos quod una nocte totam ciuitatem incendere statuisent: & uelut huius consilii participes quosdam hospites Iudaeos tradidit. His autem auditis, populus iram cohibere non poterat: sed in eos quidem qui traditi fuerant, ignem iussit afferri: statimque omnes in theatro concremati sunt. In multitudinem uero Iudaeorum prope rabat irruere: si eos celeriter ulti essent, patriam suam seruatum iri existimantes. Antiochus autem iracundiam magis accendere, mutatae uoluntatis argumentum, quodque Iudaeorum mores odisset, exhibere se credens, si paganorum ritu sacrificaret: idemque iussit & ceteros compelli facere: renuendo enim manifestos insidiatores fore. Huius autem rei periculo ab Antiochenis facto, pauci quidem consenserunt: alii uero qui noluerunt, perempti sunt. Antiochus autem acceptis a Romanorum duce militibus, sauius instabat suis ciuibus, nequaquam eos die septimo ab opere cessare permittens, sed omnia cogens facere, quae diebus aliis agerent. Tamque ualidam necessitatem imposuit, ut non modo apud Antiochiam septimi diei feria soluerentur, sed ab hoc exordio in ceteris quoque ciuitatibus ad breue similiter tempus fieret. Iudaeis autem apud Antiochiam, tunc eiusmodi mala perpeffis, altera denuo calamitas accidit: de qua narrare conati, haec quoque persecuti fuimus. Namque quod quadratum fori exuri contigit, & archia monimentorumque receptacula publicorum, itemque basilicas, uixque ignis inhibitus est super omnem ciuitatem magna nimis ui ruens, huius facti Antiochus Iudaeos accusat: & Antiochenes, quos scilicet si his infesti antea non fuissent, recenti tamen ex incendiis tumultu facile calumnia populiisset, multo magis ex antea actis fidem habere dictis suis persuasit, ut penes se uidisse ignem a Iudaeis iniecti arbitrarentur: & tanquam furore correpti, magno cum ardore cuncti aduersus eos qui accusabantur, impetum facerent. Vix autem motus eorum potuit reprimere collega adhuc iuuenis legatus, postulans sibi permitti referre ad Caesarem gesta. Rectorem namque Syriae Caesennium Petum iam quidem Vespasianus ad eam miserat, nondum autem ille peruenerat. Habita uero diligenti quaestione, collega reperit ueritatem. & eorum quidem Iudaeorum quos Antiochus accusauerat, nemo confcius fuit. omne autem facinus admiscere homines quidam nocentissimi necessitate debitorum, rati quod si forum & scripta publica concremassent, exactione liberarentur. Iudaei quidem pro suspensis criminationibus futura expectantes, magno timore fluctuabant.

¶ Quomodo Vespasianus rediens a Romanis exceptus est.

Caput XXII.

Titus autem Caesar a patre sibi allato nuncio, quod uniuersis quidem Italiae ciuitatibus desiderabilis peruenisset: maxime uero, quod urbs eum Roma summa cum alacritate & claritudine suscepisset, in maximam laetitiam uoluptatemque translatus est, curis de eo ita ut sibi erat suauissimum, liberatus. Vespasianum enim etiam longe absentem, omnes homines Italiae uoluntatibus ut praesentem colebant: expectationem suam, quod nimis eum uenire cupiebant, pro eius aduentu ducentes, & omni habentes necessitate liberam erga illum beneuolentiam. Nam & senatus memor calamitatum, quae mutatione principum contigissent, optabat imperatorem suscipere senectutis honore bellicorumque gestorum

manente decoratum, cuius praesentiam sciebat soli saluti subiectorum commodaturus; & populus malis intestinis sollicitus, magis eum uenire cupiebat: tunc se calamitatibus quidem pro certo absoluum esse confidens, antiquam uero libertatem cum opulentia recepturum. Praecipue milites ad eum respiciebant, hi enim maxime bellorum per illum patratum nouerant magnitudinem. Imperitiam uero aliorum ducum experti atque ignauiam, magna quidem se optabant turpitudine liberari. eum uero, qui se & seruare & honestare solus posset, recipere precabantur. Cum uero hac beneuolentia diligeretur ab omnibus, honore quidem praecipuis uiris ulterius expectare intolerabile uidebatur, sed etiam longissime ab urbe Roma conuenire ante properabant. Nec tamen quisquam moras ei conueniendi ferebat, sed ita simul omnes effundebantur, & uniueris facilius & promptius ire quam manere uidebatur, ut etiam ciuitas ipsa tunc primum inter se iucundam sentiret hominum charitatem. Erant autem pauciores abeuntibus remanentes. Vbi uero etiam appropinquare indicaretur, quamque mansuete singulos suscepisset, qui praecesserant, nunciatum est, omnis iam reliqua multitudo per uias cum coniugibus & liberis praestolabatur: & quo transiens aduenisset, uidendi eius uoluntatem, uultusque lenitatem omnium generum uocibus prosequiebantur, bene meritum & salutis datorem, solumque dignum Romanorum principem appellantes. Tota uero ciuitas ueluti templum erat, fertis atque odoribus plena. Cum autem uix per circumstantem multitudinem in palatium uenire potuisset, ipse quidem penetibus diis aduentus sui gratulatoria sacra celebrauit. Vertunt autem se ad epulas turbae, perque tribus & cognationes & uicinas conuiuia exercentes, deo libabant, & ab eo precabantur ipsum Vespasianum quamplurimum temporis in Romano imperio perseverare, & filium eius, & qui ex his nascerentur seruari inexpugnabilem principatum. Vrbs quidem Romana Vespasiano ita suscepto, statim maxima felicitate crescebat.

¶ Domitiani gesta contra Germanos & Gallos.

Caput. XXIII.

ANte haec uero tempora, quibus Vespasianus quidem apud Alexandriam erat, Titus uero Hierosolimam obsidebat, magna pars Germanorum ad defectionem mota est: quibus etiam Gallorum proximi conspirantes, magnam spem contulerant, quod etiam Romanorum dominio liberarentur. Germanos autem deficere uelle, bellumque inferre, sustulit primo natura bonis consilijs uacua, parua spe appetens periculorum: deinde odium principum, quoniam solis sciunt gentem suam ui coactam seruire Romanis: nec non equidem maximam tempus eis fidutiam dedit. Nam cum uiderent Romanum imperium crebris imperatorum mutationibus intestina seditione turbari, omnemque his subditam orbis terrae partem pendere ac nutare cognoscerent, hoc sibi optimum tempus ex illorum rebus aduersis atque discordijs oblatum esse putauerunt. Id autem consilium dabat & hac eos spe decipiebant, Classicus quidam & Ciuilis, ex eorum potentissimis: qui olim quidem res nouas cupiebant: occasione autem inducti, suam sententiam prodidere. Iamque alacriter affectae multitudinis periculum facturi erant: uerum maxima parte Germanorum defectionem pollicita, & ceteris fortasse non dissentientibus, ueluti quadam diuina prouidentia, Vespasianus ad Petilium Cerealem, qui pridem Germaniam rexerat, literas mittit, quibus eum consulem declarauit, iussitque ad Britannias administrandas proficisci. Igitur ille quo iussus erat abiens, audita rebellionem Germanorum, eos iam congregatos aggressus magna clade affecit, depositaque amentia ad sobrietatem coegit. Sed etiam si ille ad ea loca non peruenisset, tamen haud multo post erant supplicia luituri. Nam ut primum defectionis eorum nuncius allatus est Romam, Domitianus Caesar hoc audito, non sicut alter in illa aetate fecisset (nam admodum adolescens erat) tantam rei magnitudinem suscipere non detrectauit: sed a patre habens ingenitam fortitudinem, & supra aetatem exercitatus, ilico tendebat in Barbaros. Illi autem expeditionis fama perculsi, ei se permiserunt: lucrum hoc ex ea re maximum nacti, ut sine clade pristino iugo subicerentur. Omnibus ergo circa Galliam ut oportuit ordinatis, ne facile rursus unquam turbarentur, Domitianus clarus atque insignis, aetatem superantibus factis, & patrium decus afferentibus, Romam regreditur. Cum supradicta uero Germanorum defectione, iisdem diebus etiam Scytharum conuenit audacia. Nam qui appellantur Sarmatae, maxima multitudo clam transgressi flumen Istrum, uiolenti atque saeuissimi, propter inopinatum impetum multos Ro-

Classicus & Ciuilis

manorum quos in praefidijs offendere, interficiunt: & consularē legatum Fonteius Agrippam, qui fortiter his obuius pugnaverat, occidunt: proximasque regiones totas feriendo atque agendo, omniaque incendendo peruegabant. Vespasianus autem hoc facto, & vastitate Moesiae cognita, Rubrium Gallum mittit poenas de eis sumpturum, à quo multi quidam quidem in praefidijs trucidati sunt, qui uero salui esse potuerunt, cum timore domum re fugere. Hoc autem bello magister militum finito, etiam futuri temporis cautioni consuluit. Pluribus enim & maioribus praefidijs loca circumdedit, ut omnino Barbaris esset impossibilis transitus. In Moesia quidem ea celeritate debellatum est.

¶ De anno Sabbatico et triumpho Vespasiani ac Titi celeberrimo.

Caput XXIIII.

Princeps uero Titus aliquandiu quidem Beryti commorabatur, ita ut diximus: inde autem reuersus, & per omnes quas obiret Syriae ciuitates magnificentissima celebrans spectacula, ludaeorum captiuis ad ostentationem cladis eorum abutebatur. Conspicit autem in itinere fluuii cognitione dignissimi. Is fuit medius inter Arcas & Raphanazas Agrippae regni ciuitates. Habet autem quoddam peculiare miraculum. Nam cum sit quā fuit plurimus, neque meatu segnis, tamen interpositis sex diebus à fontibus deficiens, siccum exhibet locum uidere. Deinde quasi nulla mutatione facta, septimo die similis exoritur: atque hunc ordinem semper cum obseruare pro certo cōpertum est. Vnde etiam Sabbaticus appellatus est, à sacro ludaeorum septimo die sic nominatus. Ciuitatis autem Antiocheni sum populus postquam Titum aduentare cognouit, manere quidem intra moenia praegaudio non sustinebat. omnes autem obuiam ei pergere properabant, & usque ad tricesimum uel eo amplius stadium progressi, non modo uiri, sed etiam foeminae cum pueris expectabant. Et cum appropinquantem uidissent, ex utroque uiae latere stantes dextris cum salutatione tendebant: multisque fauoribus exultantes, cum ipso reuertebantur. Crebro autem inter omnes alias laudes precabantur, ut ludaeos expelleret ciuitate. Titus quidem nihil precibus istis indulsit, sed ociose quae dicebantur audiebat. Incerti autem quid sentiret, quidue facturus esset, ludaei magno & atroci metu tenebantur. Nec enim commoratus est Antiochiae Titus, sed continuo ad Zeugma Euphratem uersus iter contendit. Quo missi etiam ab rege Parthorum Vologeso uenere, auream ei ferentes coronam, quod ludaeos uicisset. Ea quoque suscepta, etiam conuiuium exhibuit regi, atque ita Antiochiam remeauit. Senatu uero & populo Antiocheni multum petentibus ut in theatrum ueniret, ubi omnis eum multitudo praestolabatur, humanissime paruit. Rursum autem fortiter istidem instantibus, & crebro postulatis expelli ciuitate ludaeos, ingeniose respondit, patriam eorum dicens quo expellendi fuerant interisse, nullumque iam esse locum qui eos reciperet. Vnde ad aliam petitionem sese conuertunt Antiochenes, quod priorem impetrare non potuerunt. Aeneas enim tabulas esse precabantur eximere, quibus incisa essent priuilegia ludaeorum. Sed ne id quidem Titus adnuuit. uerum in eodem statu relictis omnibus quae habebant apud Antiochiam ludaei, ad Aegyptum inde discessit. Iter autem agendo cum ad Hierosolimam uenisset, tristementis solitudinem quam uidebat, antiquae ciuitatis claritudini compararet, disiectorum operum magnitudinem & ueterem pulchritudinem recordatus, miserabatur excidium ciuitatis, non sicut alius fecisset exultans, quod talem ac tantam funditus excidisset, uerum multa imprecans seditionis autoribus, & qui hanc poenam ei inferri coegerunt: ita certus erat, quod nunquam uirtutem suam uoluisset punitorum calamitate clarescere. Ex magnis enim diuitiis, non minima pars in ruinis adhuc inueniebatur. Quaedam enim quaeuebant Romani, plura, uero captiuis indicantibus auferebant, aurum atque argentum, aliaque instrumenta preciosissima, quae domini propter incertam belli fortunam terrae condidere. Titus autem propositum iter ad Aegyptum tendens, emensa uelociter solitudine, puenit Alexandriam: decretoque ad Italiam nauigare, cum se duae legiones comitarentur, utraque unde uenerat remisit: quintam quidem in Moesiam, quintam uero decimam in Pannoniam. Captiuorum autem duces Simonem & Iohannem, & alios numero septingentos uiros electos, tam magnitudine corporum quam pulchritudine praestantes, ilico ad Italiam portari precepit, cupiens eos in triumpho traducere. Peracta uero nauigatione pro uoto, similiter quidem Roma in eo suscipiendo erat affecta, & occursum exhibuit ei quos praefatus. Claritudinem uero Tito praefatus attulit, qui uenit obviam, cum quo suscepit. Multitudini autem ciuium diuinam quandam laetitiam suggerebat, quod

uidebat in unum tres conuenisse. Non multis aut diebus post, unū cōmunem triumphū ob res gestas agere statuere, quīs utriq; senatus propriū decreuisset. Prædicto aut die, quo futura erat pompa uictoriæ, nemo ex tā infinita ciuitatis multitudine domi remansit. Oēs aut cum exissent, loca ubi tñ stare possent occupauerant, quantus spectandis imperatoribus modus sufficeret, concessio necessario transitu. Cuncta uero turba militari ante lucem per turmas atq; ordines progressa cum rectoribus suis, & circa ostia constituta non palatij superioris, sed prope Idis templum (ibi enim principes nocte illa quiescebant) prima iam aurora incipiente procedunt Vespasianus & Titus, lauro quidem coronati, amicti uero patria ueste purpurea, & ad Octauianas ambulationes transeunt. ibi enim senatus, & ducum procures, & honorati equites, eorum præstolabantur aduentum. tribunal autem ante porticus factum erat, sellaq; eburneæ in eo præparatæ. Quò cum ascendissent, confederunt. Statimq; eos militaris fauor excepit, multis uirtutem testimonijs prædicans. Illi aut inermes erant, in ueste serica laureis coronati. Perceptis aut laudibus eorū, Vespasianus cum dicere adhuc uellent, silentij signū dedit. Magnaq; oīm quiete facta, surrexit, & amictu magnam partem capitis adopertus, solennia uota celebrauit: idemq; Titus fecit. Perfectis autem uotis, Vespasianus in cōmune omnes breuiter allocutus, milites quidem ad prandium, quod his ex more ab imperatore parari solet, dimittit. ipse uero ad portam recedit, quæ ab eo quod per illam semper triumphorū pompa ducitur, nomē accepit. Ibi & cibum prius capiebant, & triumphalibus uestibus amicti, dijs ad portā collocatis caesa hostia, inter spectacula transeuntes triumphum ducebant, ut multitudini facillior præberet aspectus. Pro merito aut narrari multitudo illorū spectaculorū & magnificientia non pōt, in omnibus quæ quisq; cogitauerit, uel artium factis, uel diuitiarū opibus, uel naturæ nouitate. Nam penē quæcunq; hoībus quī usq; sunt fortunatis paulatim quaesita sunt, alijs alia mirabilia atq; magnifica, hæc uniuersa illa die Romani imperij magnitudinem probauere. Etenim argenti auriq; necnon eboris in omni specie operū multitudinē, nō ut in pompa ferri cerneret, sed ut ita dixerim oīa fluere, & alias quidē uestes ex rarissimis generib; purpuræ portari, alias diligentissima pictura uariatas arte Babylo니아. gemæ aut clarissimæ tā multæ, aliæ coronis auratis, aliæ alijs opibus inclusæ traductæ sunt, ut appareret frustra nos eas usq; res esse aliquid suspicari. Ferebant etī simulacra quæ illi deos habent, & magnitudine mirabili, & arte non defunctorie facta. horumq; nihil non ex p̄ciola materia. Quin & animalium diuersa genera producebant, proprijs ornamentis induta. Erat aut etiam quæ singula portaret magna hoīm multitudo, purpureis uestibus atq; inauratis ornata. Ipsi etiā qui ad pompam fuerant ab alia turba discreti, p̄cipua & mirabili ornamentorum magnificentiā culti erant. Insuper his, ne captiuorum quidem uulgus inornatum uideres, sed uarietas & pulchritudo uestium natam ex fatigatione corporum deformitatē, oculis subtrahebat. Maxime aut stupor erat, pegmatū quæ portabantur fabricatio, pro cuius magnitudine timendū uiribus portantiū occurrentes perstabant. multa em̄ in tertiū nidū quartumq; surgebant: & magnificentiā fabricæ cū admiratione delectabat: multis aurata ueste circumdatis, cum aurū præterea factū atq; ebur oībus esset affixum. Multis aut imitationibus bellum aliter in alia diuisum, certā sui facie demonstrabat. Erat em̄ cernere uastari quidem fortunatissimā terrā, totas uero interfici acies hostiū: & alios fugere, alios captiuos duci: murosq; excellentes magnitudine machinis dirui, & castelloꝝ excindi munimina, & populosa ciuitatū moenia disturbare, exercitūq; intra muros infundī: cædisq; oīa loca plena, & eorū qui manu resistere nō poterāt preces, igneq; tēplis immissum, ædiumq; sup̄ dños post multā uastationē euerfiones: atq; amnis tristitiā, defluentis nō in arua culta, neq; ad hoīm uel pecorū potū, sed per terrā ex omī parte flagrantē. Hæc em̄ Iudæi bello passi sunt: ars aut & confectorū opes magnitudo, nesciētib; adhuc facta tanq̄ præsentibus ostendebant. Erat autē per singula pegmata capta ciuitatis dux, ita ut captus fuerat, ordinatus. Multæ etiam naues sequebantur. Spolia uero alia quidem passim ferebantur. eminebant autem ea quæ apud Hierosolymam in templo reperta sunt, mensa aurea ponderis talenti magni, & candelabrum similiter quidem auro factum, sed opere commutato ab usus nostri consuetudine. nam media quidem columna basi hærebat, tenues autem ab ea cannulæ producebantur, formatæ ad similitu-

*Triumphus
de Iudeis.*

dinem fuscinae, ad summum quæq; in lychni speciem fabricatae, erant autem numero septem, septimi diei, qui apud Iudæos est, indicantes honorem. Post hæc autem portabantur lex Iudæorum, nouissima spoliiorum. Deinde trāsibant plurimi victoriæ simulacra portantes; omnia ex auro & ex ebore facta. Post quæ Vespasianus prior ibat, & Titus deinde sequebatur. Domitianus autem adequitabat, ipse quoq; ornatus pulchritudine, digniq; spectari exhibens equum. Pompæ autem finis fuit Capitolini Iouis templum. Quo postq; uentum est, constitit. Erat autem uetus mos patrius, operiri donec ducis hostiū mortē quispiā nunciaret. Is erat Simon Gioræ, tunc inter captiuos in pompa traductus; laqueo uero circumdatus per forum trahebatur, quo cum simul caderent qui ducebant, lex autē Romanis est, ibi necare criminum reos morte damnatos. Postq; igitur cum finem uitæ habere nunciatum est, omniumq; fauor secutus est, tunc hostias inchoauere. hisq; secundo per uota solennia omine peractis, in palatium recessere. Et alios quidem epulis ipsi ex cepere, alijs autem omnibus domi conuiuiorum instructi erant apparatus. Hunc em̄ diē urbs Romana celebrabat, uictoriæ quidem in hostes gratulatorium, finem uero malorū ciuiliū, & spei bonæ pro felicitate principiū. Post triumphos uero & Romani imperij firmissimum statū, Vespasianus Paci templum ædificari decreuit. Itaq; mira celeritate, & quæ hoīm cogitationem superaret, effectum est. Magna enim diuitiarū largitate usus, in super perfectis id picturæ ac figmentorum operibus exornauit. Omnia namq; in illud fanum collecta ac deposita sunt, quorum uisendorum studio per totū orbem, qui ante nos fuerunt, uagabantur: quō aliud apud alios situm esset, uidere cupientes. Hic autem reposita etiam quæ Iudæorum fuerant instrumenta, his se magnifice ferens. Legem uero eorum & penetralium uela purpurea in palatio condita seruari præcepit.

¶ Herodium & Macharus à Basso capta.

Capit. XXV.

IN Iudæam uero legatus missus Lucilius Bassus, suscepto à Cereali Vettiliano exercitu, castellum quidem Herodion cum præsidio deditiōe cepit. Post autem omni manu militari collecta, multi autem in partes diuisi erant, & legione decima bellum inferre Macharunti statuit. Valde enim necessarium uidebatur id excindi castellum, ne multos sui munimine ad defectionem inuitaret. Nam & salutis spem habitatoribus certam, & aggredientibus hæitationem atq; formidinem, natura loci præstare maxime poterat. Nam ipsum quidem quod muro cinctum est, saxosus est collis, in proceram altitudinem surgens, & ob hoc etiam capi difficilis uidet; sed ne uel accedi posset eō, natura excogitarat, quæ ualibus cum ex omni parte uallauerat, quarum altitudo oculis comprehendi non posset: nec transire erat facile, nec aggestu ulla ratione compleri possibile. Nam ea quæ ab occidente secat uallis, sexaginta stadijs distenditur, unde Asphaltites lacus ei limitem facit. ex hoc uero tractu ipse Machærus altissimo uertice supereminet. A septentrione autem & meridie ualles magnitudine quidem supradicta cingunt, similiter uero sunt inextricabiles ad opugnationem. eius uero uallis quæ ab oriente est, altitudo non minor centum cubitis inuenitur: monte uero ex aduerso Macharunti posito terminatur. Ea loci natura perspecta, rex Alexāder primus in eo castellum communiuit, quod postea Gabinus bello cum Aristobulo gesto deposuit. Herodi autem regnanti, omnibus locis dignior cura uisus est, & constructione tutissima, propter Arabum præcipue uicinitatem, namq; opportune situs est, eorum fines prospectans. Magno ergo locum muro amplexus ac turribus, ciuitatem illic fecit incolis, unde in arcē ipsam ferebat ascensus. Quin & circa ipsum uerticē rursus murum ædificauerat, turresq; in angulis sexagenorum cubitorum erexerat. in medio autem ambitu regiam struxerat, magnitudine simul habitationum & pulchritudine locupletem. Multas uero cisternas recipiendis aquis abundeque suppeditandis, locis maxime idoneis fecerat, ueluti cum natura certaret, ut quod illa situ loci inexpugnabile fecerat, ipse manu structis munitionibus superaret. Insuper enim & sagittarum multitudinem machinarum que reposuit: & omnem apparatus excogitauit, qui habitatoribus posset magnæ obsidionis præstare contemptum. Erat autem in ipsa regia ruta mirabilis magnitudinis: à nulla enim ficu uel celsitudine uel magnitudine uincebatur. ferebant autē eam ex Herodis tēporibus pseuerasse: mansissetq; ulterius pfecto, sed ab Iudæis qui locum ceperant, excisa est. Vallis autem, quæ ciuitas à parte septentrionali cingitur,

Simon Gioræ
occisus.

Templū Pa-
cis à Vespasia-
no cōstruū.

Machærus.

Rut. 4.

quidam locus Baaras appellatur, ubi radix eodem nomine gignitur: quæ flammæ quidē assimilis est colore, circa uesperam uero ueluti iubare fulgurans, accendentibus eamq; euellere cupientibus facilis non est: sed tandiu refugit, nec prius manet, quam si quis urinam muliebrem uel menstruum sanguinem super eam fuderit, quinetiam tunc si q̄s eam tetigerit, mors certa est, nisi forte illam ipsam radicem ferat de manu pendentē. Capitur autem alio quoq; modo sine periculo, qui talis est: Totam eam circumfodiunt, ita ut minimum ex radice terra sit conditum, deinde ab ea religant canem: illoq; sequi eū a quo religatus est cupiēte, radix quidem facile euellitur: canis uero continuo moritur, tanquā eius uice a quo herba tollenda erat, traditus. nullus enim postea accipientibus metus est. Tantis autem periculis propter unam uim capi eam operæ precium est. Nam quæ uocatur dæmonia, pessimorum hominum spiritus, uiuis immerita, eosq; necantia quibus subuentum non fuerit: hæc cito, etiam si tantummodo admoueatur ægrotantibus, abigit. Fluunt autem ex eo loco aquarum fontes etiam calidarum, multum inter se sapore diuersi. Alij namq; amari sunt, alijs nihil dulcedinis deest. Multi autem frigida aquæ ortus, non solum in humilioribus locis fontes alternos habent: sed quod amplius quis miretur, in proximo quædam spelunca cernitur, non quidem alte caua, saxo autem imminente protecta: super hoc ueluti duæ mammæ inter se paululum distantes eminent: & altera quidem frigidissimum fontem, altera calidissimum fundit. qui mixti lauacrum suauissimum præbent, multisq; morbis ac uitij salutare, maxime uero neruorum curationi cōueniens: habetq; idem locus metalla sulfuris & aluminis. Bassus autem contemplatus undiq; regionē, ualle orientali repleta, accessum parare statuit: opusq; inchoauit, properans aggerem q̄ plurimum extollere, facilemq; per eum oppugnationem facere. Qui uero intus fuerant deprehenso, ab externis segregati Iudæi, illos quidem coegere, inane uulgi esse existimantes, inferiorem obseruare ciuitatem, ac pericula priores excipere: superius uero castellum ipsi occupatum tenebant, & propter munitionis firmitatem, & ut salutis suæ consularent. Impetraturos enim se ueniam opinabantur, si locum tradidissent Romanis. Prius aut uolebant spem declinandæ obsidionis experiendo conuincere: ideoq; alacri animo in dies singulos excursus habebant, & cum his quos sors obtulisset confertis manibus, multi moriebantur, multosq; Romanos interficiebant. semper autem utrisq; ex tempore plus uictoriæ captabatur: Iudæis quidem, si incautiores aggredierent: in aggere autem positus, si improuisum excursum eorum bene septi armis exciperent. Sed non is erat finis obsidionis futurus. Res autem quædam fortuito gesta, inopinatam castelli tradendi necessitatem Iudæis imposuit. Erat inter obseffos iuuenis & audacia ferox, & manu strenuus, Eleazarus nomine. is autē fuerat excursibus nobilis, multos egredi aggestumq; prohibere obsecrans, & in prælijs semper grauiter Romanos afficiens: audaciaq; sua socios prosequens, impetum quidem facilem his, periculo autem uacuum discessum efficiebat nouissimus recedēdo. Itaq; discreta quodam die pugna, & utraq; parte digressa, ipse tanquam despiciens omnes, existimans neminem tunc hostium prælium excepturum, extra portam remansit: & in muro stantes alloquebatur, tota mēte illos attendens. Hanc autē opportunitatem uidit quidam ex castris Romanorū Aegyptius, nomine Rufus: & quod nemo sperasset, impetu facto cū ipsis eum armis repēte correptū, cū hoc uiso stātes in muro stupor teneret, in castra Romanorū traduxit. Postq̄ uero dux nudum præcepit extendi, & in aperto cōstitutum, ut ex ciuitatē conspicere, cædi uerberibus, uehementer Iudæos confudit casus iuuenis, uniuerſaq; ciuitas in fletu erat & questibus, unius uiri clade pculsa. Id ubi Bassus animaduertit, consiliorum aduersus hostes hoc principiū sumpsit: eorumq; miserationē augere cupiēs, quatenus coacti pro eius salute castelli traditionē facerent, quod sperauit adeptus est. Nam ipse quidē, uelut mox Eleazarū suspensurus, crucē defigi iussit. ea uero cōspecta, maior castellanos dolor inuasit, & ululando querebant, intolerabile esse calamitatem uociferantes. Tunc igitur Eleazarus eos orabat, ne uel se despicerent, mortē miserrimam subiturum, sibiq; ipsis salutem præberent, postquam iam subacti omnes Romanorum uiribus ac fortunæ concederent. Illi autem & eius sermone fracti, & quod multi intus pro eo precabantur (ex magna enim & numerosa cognatione genus ducebat) & cōtra ingenium suum misericordia uicti sunt, & quibusdā celeriter missis colloquebant, cō-

belli traditionem facere petentes, ac reddito sibi Eleazaro, sine metu dimitti. Cum autem his assensus esset dux Romanorum, multitudo ciuitatis inferioris, inita separatim cum ludæis cognita pactione, ipsi clam nocte aufugere statuere. Cum uero portas aperuissent, ab his qui deditionem promiserant, ad Bassum nuncius uenit, siue inuidia salutis eorum, siue formidine, ne eorum fugæ causam ipsi præstarent. Sed fortissimi quidem fugiētium, qui præcesserant, euasere, reliquorum autē, uiri quidem mille septingenti perempti sunt, mulierculæ uero & pueri in seruitium ducti. Sponsiones autē cum his qui castellum dedidere habitas, Bassus conseruandas esse ratus, & ipsos dimisit, & Eleazarū reddidit.

¶ De Iudeis à Basso interemptis & Iudæa diuendita. Caput XXVI.

His autem administratis, in saltum, qui appellatur Iardes, ducere properabat exercitum. multi enim illuc congregati esse nunciabantur, qui pridem tempore obsidiōis ex Hierosolymis & Machærunte profugerant. Ergo cum ad locum uenisset, neque falsum fuisse nuncium reperisset, primo quidem omnem locum cum equitibus cingit: ut si quis ludæorum conatus fuisset euadere, fugiendi per equites copiam non haberet: pedites autē syluam iussit cedere, in quam confugerant. Hoc modo ad necessitatem adducti sunt fortiter aliquid faciendi, uelut ex audaci certamine fortasse fugā etiam reperirent. Itaque simul uniuersi, & cum clamore impetu facto, in eos à quibus cincti fuerant, irruunt. illi autē fortiter excipiebant: multaque his audacia, illis contentiōe usis, diu quidem prælium tractum est. non autem similis euenit finis pugnæ certantibus. Nam Romanorum quidem duodecim tantum contigit occumbere, neque multos sauciari: ludæorum uero ex illo prælio nullus euasit. Sed cum non essent pauciores tribus millibus, prostrati sunt omnes: eorumque dux Iudas Iairi filius, de quo supra meminimus, qui ordini cuidam præpositus cum Hierosolyma obsideretur, quibus demersus fuerat cloacis, latenter effugit. Eodē uero tempore Cæsar etiam ad Liberium Maximum scripsit (erat autem procurator) ut omnem terrā uenderet ludæorum. nec enim ciuitatem in ea condidit proprium seruans sibi eorum agrū. Solis uero octingentis militibus illic relictis, locū dedit quem incolerent, qui uocatur Ammaus. distat autē ab Hierosolymis triginta stadiis. Stipendium uero ubicunque degerent ludæis indixit: binasque dragmas singulis annis deferre in Capitoliū iussit, ita ut antehac Hierosolymorum templo pendebat. Et res quidem ludæorum illo tempore hunc statū habebant.

¶ De clade Antiochi regis & eruptione Alanorum in Armeniam. Caput XXVII.

Tam uero quarto anno Vespasiano administrante imperium, contigit Comagenes regem Antiochum in maximas clades cum tota domo incurrere, ex causa huiusmodi. Celsennius Petus, qui tunc Syriam administrabat, siue re uera, seu propter inimicitias Antiochi (certum non ualde patefactū est) literas ad Cæsarem misit, Antiochum dicens deficere ab Romanis cum Epiphane filio decreuisse, pactis habitis cum rege Parthorum: proptereaque debere illos antecapere, ne si priores nouas res adorti essent, totum Romanorum imperium bello perturbarent. Non erat autē Cæsar huiusmodi nuncium ad se perlatum neglecturus. Nam uicinitas regum, maiore negocium prouidentia dignum esse faciebat. Samosata enim Comagenes maxima ciuitas iuxta Euphratē sita est, ut esset Parthis (eo namque id cogitauere) facilimus transitus, tutū autē receptaculum. Fide igitur habita, & præte sibi pmissa, ut ageret quod expedire uideret, negligendum non putauit. Subito tamen, Antiocho eiusque socijs nihil opinantibus, in Comagenē ingressus est, ex legiōibus quidem sextā ducens, & insuper quasdam cohortes, alasque equitum. habebat autem auxilio reges, Chalcidicæ Aristobulū, Emesæque Sohemū. Introitus autē illis erat sine certamine, quod nemo indigenarum manus ualebat opponere. Antiochus enim insperato percussus nuncio, bellum quidem contra Romanos nec cogitatione concepit. Decreuit autē, toto regno in eo quo erat statu relicto, cum coniuge ac liberis egredi, hoc se Romanis purum ab ea suspitione quæ sibi ingereretur, probaturum esse ratus. progressusque de ciuitate centum triginta prope modum stadiis, in campo tabernaculum ponit. Petus autem in Samosatam qui eam capesserent mittit, & per eos ciuitatem tenebat. ipse uero cum alio milite in Antiochum ire tendebat. Non tamen rex uel ipsa necessitate adductus est aduersum Romanos aliquid bellicum gerere: sed fortunam suam questus, quiduis pati sustinebat. adolescentibus autem, belli quæ peritis, uicque corporis præstantibus filiis eius non erat facile in calamita-

te sine pugna durare. Itaque ad uirtutem se conferunt Epiphanes & Callinicus. uehementi autem pugna per totam diem habita, insigni fortitudine demonstrati sunt: nullaque parte suarum uirium diminuta, discedunt. Antiocho uero neque pugna hoc modo peracta manere domi tolerabile uidebatur: sed abducta coniuge cum filiabus, in Ciliciam fugit, atque hoc factum militum suorum animos fregit. nam ueluti desperato ab eo regno defecere, & ad Romanos se transfugere, omnique erat desperatio. Ergo priusquam penitus destituerent auxilium, Epiphanis cum ceteris seruire se ex hostibus erat necessarium. fiuntque omnes equites decem, qui cum his una transgressi sunt flumen Euphratem. hinc iam sine metu profecti, cum ad Vologesem Parthorum regem uenissent, non quasi profugi despecti sunt: sed ac si fortunam pristinam retinerent, omni honore dignati sunt. Antiochum uero, ubi Tarsum Ciliciam uenit, misso centurione, Petus uinctum Romanis transmisit. Vespasianus autem ita regem ad se deduci non passus est: dignius esse ratus, ueteris amicitiam habere rationem, quam belli occasione inexorabilem iracundiam seruire. Itaque iubet ei iter agenti auferri uincula, intermissaque interim profectioe Romam, apud Lacedaemonem degere: magnos uero ei pecuniae reditus prebet, ut non modo copiose, sed etiam regie uictum haberet. His Epiphanes & ceteri cognitis, qui prius ante metuebant, magna cura & inextricabili animos relaxarunt, & ipsi quoque spem reconciliandi cum Caesare cocepere. Cum autem etiam Vologeses de his scripsisset ad Caesarem (nec enim quis feliciter agerent, extra Romanum uiuere patiebantur imperium) & cum Caesar his maiore facultatem dedisset, Romam uenerunt. patre autem ad eos ex Lacedaemone statim aduocato, cum omnis honor eis haberetur, ibi mansere. Alanorum autem natio, quod quidem Scythae sint, iuxta flumen Tanaim & Maotides paludes sedes habentes, iam quodam loco memorauimus. His uero temporibus inito consilio, ut terram Mediam, & ulterius perdandi causa peruaderent, cum rege Hyrcanorum colloquuntur. namque is est illius transitus dominus: quem rex Alexander ita fecerat, ut portis ferreis clauderet. Aditu autem sibi praebito, uniuersi nihil suspicantibus Medis incumbunt: eorumque fines populosos, omnigenumque pecorum plenos diripiebant, cum resistere nullus auderet. Nam qui regnum eius terrae obtinebat Pacorus, metu perculsus, in difficiliora loca refugiens, ceteris quidem bonis omnibus cesserat: uix autem ab illis coniugem ac concubinas suas captas, datis centum talentis redemerat. Summa ergo facultate sine pugna praedabundi, usque ad Armeniam uastantes omnia processere. Eius autem Tyridates rex erat. Qui cum his obuius bello conflixisset, non multum abfuit quin uiuus in illa acie caperetur. Procul enim quidam misso eum laqueo circumdatum tracturus fuerat, nisi celeriter gladio rupisset laqueum, atque ita fugisset. Illi autem pugna multo magis efferati, terram quidem depopulati sunt: magnam uero hominum multitudinem, aliamque ducentes praedam ex utroque regno, ad sua domicilia rediere.

Fuga Antiochi.

Antiochus uinctus mittitur Romam.

Clementia Vespasiani.

Alanorum in Mediam eruptio.

Pacorus.

Excidium Massadae castelli munitissimi.

Caput XXVIII.

A pud Iudaeam uero mortuo Basso, Flauius Silua in administratione succedit. Et aliam quidem terram bello subactam uidens, unum autem adhuc rebellem superesse castellum, omni qua in illis locis habebatur manu collecta, aduersus id militem mouit. Nomen est autem castello Massada. Princeps uero sicariorum, a quibus fuerat occupatum, erat uir praepotens Eleazarus, ex origine Iudae, qui non paucis Iudaeis persuaserat, ut ante diximus, ne professionem facerent, quando censor Cyrenius in Iudaeam missus est. Tunc enim sicarii conspirauerunt in eos, qui Romanis dicto audientes esse uellent: omnique modo his quasi hostibus utebantur, diripiendo quidem & abigendo eorum bona, ignem uero doctoribus iniiciendo. Nihil enim illos ab alienigenis differre dicebant, qui pugna etiam petentiam Iudaeorum libertatem tanta ignauia prodidissent: magisque se optare sub Romanis seruitutem professi essent. Erat autem id plane causatio, & crudelitatis atque auaritiae dicebatur obtentu: manifestum autem rebus effectum est. Nam idem illi & defectiois socii fuerunt, & bellum cum Romanis communiter susceperunt. Causa uero peior illorum in eos facta est: & cum mentita prior eorum refelleretur occasio, peius tractabant eos, qui nequitiae suae iustis assertionibus exprobrarent. Fuit enim quodammodo illud tempus apud Iudaeos omnium generum malitiae foecundissimum, ut nullum opus intermitteretur infectum: nec si quis excogitando fingere uoluisset, haberet quo magis nouum aliquid inueniret. Ita & priuatum & communiter omnes unum erant, & exuperare alium alius tam impietate

Eleazarus princeps sicariorum.

quā iniquitate in proximos certabant: potentes quidem multitudinem male tractādo, mul-
 tudo uero ad interitum potentium properando. Illis enim erat dominandi cupiditas,
 his autem uim faciendi, bonāque locupletum diripiendi. Primi quidem sicarii fuere iniqui-
 tatis in propria quos & crudelitatis auctores, nullo neque uerbo indicto ad iniuriā, neque facto
 intentato ad exitium eorum quibus insidiarentur, penitus pretermisso. Verum & hos Iohannes
 moderatiores esse demonstrauit. Non solum enim omnes interficiebat qui necessaria &
 profutura suaderent, tanquam inimicissimos maxime ciues cuiusmodi impetens: sed etiam pa-
 triam malis plurimis cumulauit, qualia facturus fuerat qui deum quoque iam esset ausus im-
 pietate contemnere. Nam & mensa nefaria uelcebatur, & legitimam patriamque externi
 nauerat castimoniam: ut iam sit minime mirum, si māsuetudinis cōmunionē minime ser-
 uabat hominibus, qui dei pietatem furore cōtempserat. Rursus Simon Giora, quid mali non
 commisit? quā ue liberorum corporū iniuria temperauit, qui cum creauere tyrannum?
 Quae uero eos amicitia, quae uel cognatio ad quotidianas caedes non ferociores effecit: namque
 alienos quidem male tractare, inertis nequitiae opus esse arbitrabantur: clarissimam uero
 gloriam, parare crudelitatem in familiarissimos existimabant. Horum furoris aemuli, etiam
 Idumaei fuere: illi enim sceleratissimi peremptis pontificibus, ne qua pars conseruare
 pietatis in deum, totum quod ex ciuitatis facie supererat, abscidere, summamque per omnia
 iniustitiam induxerunt: in qua illud hominum genus, qui Zelotae appellati sunt, uiguit: qui no-
 men factis uerum probauerunt. Omne enim malitiae facinus aemulati sunt, nullo in aemula-
 to, quod ante commissum memoria tradidit, praetermisso, quā nomen sibi ex bonorum
 aemulatione imposuissent: qui eos quos laederent, propter efferam sui naturam cauillan-
 do fallabant, qui malorum quae maxima essent, bona ducebant. Itaque debitum uitae finem inue-
 nere, merita illis omnibus poena dei uoluntate decreta. Cuncta enim quae natura hominis posset
 ferre supplicia, in eos usque ad extremum uitae terminum cōgesta sunt, quae uariis perem-
 ptis cruciatibus pertulere. Fortasse dixerit aliquis minora eos quam committere perpeffos, uerū
 qua tandem digna tantis sceleribus poena affici poterant? De illis autem qui in eorum crudeli-
 tatem inciderunt, non est huius temporis pro merito conqueri. Rursum igitur ad eam
 narrationis partem redeo, unde digressus sum. Venit enim dux Romanorum contra Eleaza-
 rum, & qui cum eo Massadam tenebant, sicarios, exercitum ducens, & fines quidem sta-
 tim omnes obtinuit, praefidis ubique locis opportunissimis collocatis: castellum autem mu-
 ro circumdedit, ne quis obsessorum fugiendi facultatem haberet, usque custodes perseue-
 rant. ipse uero castris locum occupat, ad obsidionem quidem idoneum, quem delegerat
 qua parte castelli rupes monti proximo applicabantur, ceterum difficilem ad copias uten-
 filium. Non solum enim cōmeatus ex longinquo, & cum labore ludaeorum maximo por-
 tabantur, quibus haec fuerat cura madata, uerum etiam potus aliunde in castra ducebatur,
 quā in eo loco nullus fons proximus nascebatur. His autem dispositis, Silva obsidionem ag-
 gressus est, artis ac laboris egentem, propter castelli munitionem, cuius natura huiusmo-
 di est: Saxum gyro non exiguum, & excelsum longitudine, undique abruptis atque altis ual-
 libus cingitur, inuisibili super fundo habens scopulos: ipsaeque omnium sunt animalium gressi-
 bus inaccessae, nisi quod duobus modis idem saxum in difficilem explicatur ascensum. Est
 autem unum iter ab lacu Asphaltite ad solis ortum, & alterum ab occidente facilius am-
 bulari. Vocatur autem unus coluber, ex angustia crebrisque flexibus capta similitudine. Quae
 enim prominet rupes, frangitur, ac saepe in se reuertens, paulatim rursus producit: uixque
 illo itinere gradiens promouet pedem. namque mutanti uestigium, necesse est altero
 pede, niti. Est autem certa perniciēs, si quis labat. altitudo enim rupium utrinque dehiscit,
 ut quae horrore quemuis terrere audacissimum possit. Per eiusmodi uiam cum triginta
 stadiis ascenderis, quod restat, uerticis est non in acutum finem coacti, sed ut habeat in sum-
 mo planitiem. In hac primus quidem Ionathas pontifex castellum aedificauit, & appellauit
 Massadam. Post autem Herodi magno studio fuit loci illius structio. Nam & murum per
 omnem eius gyrum erexit, stadioque spatio septem, candido lapide factum, & duodecim al-
 tum, latumque octo cubitis: & uiginti septem turrets quinquagenorum cubitorum in eo sta-
 bant: ex quibus aditus erant in aedes circa omnem murum intus aedificatas. Rex enim ueni-
 cem, quod fecundus omnique planitie mollior esset, culturae destinauerat: ut si quando ex

Iohannes Gi-
scalenus.

Simō Giora

Idumaei.

Zelota.

Situs Mass-
adamunitio

ternorum alimentorum penuria contigisset, ne hæc quidem laborarent, qui salutem suam castello credidissent. Quin & regiam sibi ædificauerat, ab occidentalis partis ascensu, intra moenia quidem arcis positam, uergentem autem ad septentrionē. Regiæ uero murus erat magnus, ac firmissimas quatuor celsitudine sexagenorum cubitorum in angulis turres habebat. Membrorum autem intus, & porticuū itemq; balnear; uaria erat & sumptuosa constructio, columnis quidem ē singularibus saxi undiq; substitutis, parietib; autem membrisq; solida compage lapidum uariatis. Ad singula uero habitacula, & in summo, & circa regiam, & ante turres, multos magnosq; puteos in scopulis exciderat, custodes aquarum: tantam molitus abundantiam, quantam qui fontibus uterentur haberent. Fossæ uero iter ex regia in arcem summam ducebant, quas foris nemo cernebat. Sed ne manifestæ quidem uiaē facilem sui usum præbere hostibus poterant. Nam orientalis quidem uia natura est inaccessa, ut supra memorauimus. Occidentalem uero, magna in angustia posita turri conclusit, quæ non minore mille cubitorū spatio ab arce distaret, quæ neq; transire posse, neq; capi facile uidebatur. Inextricabilis autem quibus licenter ambulandis, fuerat fabricata. Ita quidem aduersus hostiles impetus natura simul & manu castellum erat communitum. Intus autē repositi apparatus, magis & diuturnitatem & opulentiam iuuere. Nam & frumentum multum erat conditum, & quod in longū tempus sufficere posset: uinumq; multum & oleum: insuper autē cuiusq; leguminis fructus, & palmarum coaceruata. Cunctaq; repperit Eleazarus, castello per dolum cum sicarijs occupato, matura, nihilq; recens depositis deteriora: quamq; ferē ex quo apparata sunt, ad excidiū à Romanis illatum, centum annorum tempus agebatur. Quinetiam Romani fructuū reliquias incorruptas offendere. Si quis autem causam diuturnitatis auram esse existimet, non errauerit, quod arcis altitudine ab omni terrena ac sæculenta materia sit remota. Inuenta est autem omnigenum quoq; armorum multitudo, ab rege condita, quæ decē milibus uirorum sufficerent, ferrumq; infectum, necnon æris & plumbi materia: quippe ut magnis de causis factum crederes apparatus. Aiunt em̄ Herodem id ipsum castellum sibi ad refugium parauisse, duplex periculum suspicantem: unum quidem ab Iudæor; populo: ne se deposito, illos qui antea reges fuerant, ad principatum reduceret. Alterū uero maius atq; atrocius, ab regina Aegypti Cleopatra. Hæc enim suā sententiam nō celabat, sed cum Antonio sæpe uerba faciebat, postulans Herodem interfici, sibi autem obsecrans regnum Iudæorum donari. Et magis quis miraret, nondum eius imperio Antonium paruissse, male eius amore mancipatum, q̄ non donatum sperasset. Propter eiusmodi metus Herodes conditam Massadam, extremum belli contra Iudæos Romanis opus reliquit. Nam quia foris iam locum omnem muro cinxerat dux Romanorū, sicut supra diximus, ac ne quis effugeret diligentissime procurauerat: incipit oppugnationem, uno tantum loco reperto, qui aggerum iactum posset excipere. Nam post eam turtim, quæ iter ab occidente, quod ad regiam summamq; montem duceret, præcludebat, erat quædam continētia saxi uastior latitudine, multumq; porrecta. celsitudine autem Massadæ trecentis cubitis inferior, quā Leucen appellabant. Hanc igit Silua ut ascendit ac tenuit, aggerē appor-
tare militibus iussit: illis autem alacri animo & magna manu operantibus, solidus ad ducentos cubitos erectus est tumulus. Verum neq; firma, neq; sufficiens machinis ferendis hæc mensura uidebatur: sed super eum tribunal, constructis saxi ingentibus, factum est, altum itemq; latum cubitis quinquaginta. Erat autem & aliarum machinarum fabrica illis assimilis, quas primo quidem Vespasianus ad oppugnationes, postea uero Titus excogitauerat: & turris sexaginta cubitor; effecta est, tota ferro confecta, unde multis balistar; tormentorumq; iaculis Romani cito eos repulere qui de muro pugnabant, & caput exere prohibuere. Simul autem ingenti etiam ariete fabricato, Silua crebro murum pulsari iubet: ac uix quidem tamen aliquam eius deſcendit partem interruptam. Cito autem p-
uenere sicarij, muro intus altero constituto, qui ne machinis quidem simile aliquid pateretur: mollis enim adhuc erat, & imperus laxare uiolentiam poterat, hoc modo constructus. Trabes pccritate magnas, & quæ sectæ sunt continentes cōposuerat: autē ordines erant duo similes, tantumq; distantes quanta esset muri latitudo: & inter eos ambos replebant aggere spatium, ne uero crescente cumulo terra deflueret, alijs transversis trabibus

Aggeres ingentis altitudinis.

ignis muris
iniecitur.

quas in longitudinem posuerant, colligabant. Erat ergo illis opus quidem ædificio simili: sed quod cedenti inferebant machinarum ictus evanescebant, lutoque subsidente strictior rem fabricam faciebant. Hoc ubi Silua consideravit, igni magis murum capturn iri putans, multas quidem ardentes faces militibus intro iaculari præcepit: murus autem, quippe ut magna ex parte lignis constructus, ignem cito comprehendit: & usque ad imum sualaxitate calefactus, ingenti flamma colluxit. Incipiente quidem adhuc incendio, spirans æquilo Romanis erat horribilis: auertens enim desuper flammam in eos abigebat, & penemachinas quasi iam conflagraturas desperauerant. deinde statu mutato, ueluti diuina providentia excitatus auster, multa vi in aduersum eam murum repulit: iamque totus ardebat ex alto. Romani quidem cum dei uterentur auxilio, ad castra lati digrediebantur, decreto hostes luce aggredi, & nocte uigilias accuratiores facere, ne quis eorum clam subterfugeret. Sed neque ipse Eleazarus de fuga cogitabat, neque alii cuiquam promissurus erat ut faceret. Videns autem murum igne consumptum, alium uero nullum salutis modum neque uirtutis excogitans: sed his, quæ Romani in se liberosque suos & coniuges facturi essent, si uicississent, ante oculos positus, de omnium morte consilium cepit: idque ex presentibus fortissimè ratur, ualidioris animi sociis uesperis congregatis, talibus eos uerbis ad facinus inuitabat. Cum olim uobis decretum sit uiri fortes, neque Romanis, neque cuiquam alii seruire, nisi deo: is enim solus est uerus & iustus dominus hominum: ecce nunc tempus adest, quod facitis uestros probare animos iubeat. Ne igitur ipsi nos dehonestemus, ante quidem seruitutem nec sine periculo passi, nunc autem cum seruitute intolerabiles poenas subituri, si uiuos in Romanorum potestatem uenire contingat. primi enim omnium ab his defecimus, & nouissimi cum his bellum gerimus. Puto autem & hanc nobis à deo gratiam datam, ut bene ac libere possimus mori, quod alijs non euenit præter spem superatis. Nobis autem certum est, orto die futurum excidium. Libera est autem strenua mortis conditio cum affectibus. nec enim prohibere id hostes possunt, qui profecto nos optant uiuos abducere, neque nos illos iam possumus superare pugnando. Nam fortasse quidem ab initio statim oportuit, quando libertatem defendere cupientibus omnia & à nobis ipsis acerba peioraque ab hostibus eueniebant, de dei uoluntate conicere & scire, quod amica ei quondam ludæorum natio damnata esset interitu: manens enim propicius, uel saltem nobis leuiter in sensus, nunquam tantorum quidem hominum perniciem neglexisset, sacratissimam uero urbem suam igni hostium excidioque prodidisset. Nos autem soli scilicet ex omni genere ludæorum sperauimus seruata libertate superare, tanquam nil in deum deliquissemus, nulliusque culpæ participes fuissemus, qui alios quoque docuimus. Itaque uidetis quemadmodum nos uana expectasse redarguit, fortiore nobis speratis rebus malorum necessitate illata. Nec enim quicquam nobis castelli natura inexpugnabilis profuit ad salutem: sed & alimentorum copia, & armorum multitudinem, aliumque habentes abundantissimum apparatus, ipso deo manifestissime auferente spem salutis perdidimus. Ignis enim qui ferebatur in hostes, in ædificatum à nobis murum non sponte reuersus est. Sed hæc multorum ira sunt criminum, quæ furore capti contra gentiles ausi sumus: pro quibus quæso ne Romanis inuictissimis poenas, sed per nos ipsos deo præstemus. istæ autem illis moderatiores sunt. morientem enim coniuges iniuria uacuæ, liberi seruitutis expertes. Post illos autem ipsi nobis honestam in uicem gratiam præbeamus, libertate seruata optima sepultura. Prius tamen & pecunias & castellum igne exuramus. Mœreant enim Romani, certe scio, si neque corpora nostra tenuerint, compendioque caruerint. Alimenta sola relinquamus. hæc enim nobis erunt testimonio mortuis, quod non penuria uicti sumus: sed ita ut ab initio statueramus, mortem seruituti prætulimus. Hæc dicebat Eleazarus: sed non in eundem modum presentium sententiæ congruebant. Sed alii quidem ei obedire properabant, & quasi uoluptate replebantur, pulchram esse mortem existimantes. Qui uero molliores erant coniugum ac familiarum suarum misericordia, uel etiam proprius quæque apertissimus deterrebat interitus, aliusque alium intuens, contrarium uoluntatis suæ motum lachrymis designabant. Quos cum uidisset Eleazarus formidare, ac magnitudinem consilii animis fragi, pertimuit, ne etiam qui fortiter dicta perceperunt, effeminentes flentes ipsi ac deplorantes. Ergo exhortationem non intermisit: sed erectior, multoque repletus spiritu, clariorem de immor-

alitate animæ orationē incipit: magnaq; usus exclamatione, lachrymantes attentius aspe-
 ctans: Plurimum, inquit, opinione deceptus sum, qui putarem uiros fortes pro libertate
 certantes, mori bene malle, q̄ uiuere. Vos autem ne cui libet quidē homini quicq; neq; au-
 dacia neq; uirtute præstatis, qui etiam magna mala effugituri, mortem timentis: cū opor-
 teret uos super hoc neq; cunctari, neq; expectare monitorem. Olim enim & a primo sen-
 sa nos erudire sacræ patriæ orationes, maiorum quoq; nostrorum factis & animis con-
 firmantibus, perseverabant: quod uiuere hominis est, non mori, calamitas. Nam mors q̄
 dem libertatem animis præstans, ad proprium purumq; locum eas dimittit, ab omni cla-
 de futuras intactas. Donec autem mortali corpore uinctæ sunt, unaq; malis eius imple-
 tur, quod uerisimile dicitur, mortuæ sunt. Diuino enim cum mortali societas turpis est.
 Multum quidem potest anima iuncta cum corpore: instrumentum enim facit suum, la-
 tenter id mouens, & ultra mortalem naturam gestis produciens: Veruntamen cum pon-
 dere, quo in terram detrahitur, quodq; ab ea pendet, absoluta, proprium locū receperit,
 tunc beatam & undiq; liberam participat fortitudinem: humanis oculis, ut ipse deus, in-
 uisibilis manens: nec enim cum est in corpore, conspicitur. Nam & accedit occulta, neque
 rursus cum recedit uidetur, unam quidem ipsa habens incorruptam naturā, corpori autē
 causam præbens mutationis. Nam quod anima attigerit, hoc uisit atq; uiget: unde uero
 digressa fuerit, hoc marcidum moritur, tū immortalitatis ei superat. Et huius orationis
 argumentum uobis sit somnus: in quo in se collectæ animæ, nusquam eas distrahente cor-
 pore, iucundissimam quietem agunt: cū deo uero pro cognatione degentes, ubiq; adsunt,
 ac multa futura prædicunt. Cur igitur mortem timere conueniat, qui somni diligimus qui-
 etem? quemadmodum autē nō sit dementissimum, breuitatem uitæ sequentes, sibi met in-
 uidere perpetuam? Oportebat quidem nos domestica institutiōe meditados, alijs esse ex
 emplo promptæ uoluntatis ad mortem. Attamen si ab alienigenis etiam rei fides peten-
 da est, Indorum uideamus sapiētiæ professores. Illi enim cum sint boni uiri, uitæ quidem
 æmpus, quasi quoddā necessarium naturæ munus, inulti sustinent: properant autē animos
 corporibus soluere: nulloq; urgente neq; exagitante malo, propter immortalis conuer-
 sationis desiderium, alijs quidem prædicunt se esse abituros, nec est qui prohibeat quisq;
 sed omnes fortunatissimos appellantes eos, ad familiares suos mandata mittunt: ita certa-
 uerantq; animis esse inter se consuetudinem crediderunt: ipsi autem cum mandata percepe-
 rint, igni traditis corporibus ut immaculata puraq; animā secernatur, laudati moriuntur.
 Facilius enim ad mortem illos amicissimi prosequuntur, q̄ exterorum hoīm quisq; su-
 os ciues, in longinquam peregrinationem ituros. Et se quidem ipsos descent, illos autem
 beatos dicunt, quod immortalitatis ordinem iam recipiant. Non ergo nos pudebit, si de-
 terius Indis sapiamus, propriāq; ignauia leges patrias, quæ omnibus hoībus æmulandæ ui-
 dentur, inhoneste despiciamus? quanquam & si contraria nos a principio instituisset eru-
 ditio, quod summum bonum est hoībus uiuere, mors autem calamitas: attamen tempus
 nos adhortatur eam bono animo & facile tolerare, dei uolūate & necessario morituros.
 Olim enī quantum apparet, contra omne ludæorum gentis hoc decretum posuit deus, ut
 uita careremus, qui ea non eramus quemadmodum oportebat usuri. Non autem enī nos
 hismetipsis adscribere, neq; Romanis gratificari, quod nos omnes eorum bellum absenti
 pferit. Non enim uiribus illorum hæc accidere, sed causa fortior interueniens, illis præst-
 it ut uincere uiderentur. Quibus enim armis Romanorum perempti sunt, qui Cæsare
 incolabant ludæi: ac ne defecturos quidem ab illis, dum diem septimum celebrarent, ag-
 gressa Cæsariensium multitudo, neq; repugnantes, cū coniugibus ac liberis mactauerunt
 nec uel ipsos erubere Romanos, qui nos tantummodo hostes, quod defeceramus, puta-
 bant. Sed dicet aliquis, Cæsariensibus semper cum suæ ciuitatis ludæis fuisse discordiam,
 tempusq; nactus uetus odium exaturasse, quid ergo de Scythopolitanis dicemus? Nobis
 cum enim illi propter Græcos bellum gerere ausi sunt, ac non cū propinquis nostris Ro-
 manos ulcisci. Multum igitur his fides illorum ac beneuolentia profuit: siquidem ab ip-
 sis cum totis familijs acerbissime trucidati sunt, ac p auxilijs gratias eis reddidere: nā quæ
 illos a nobis pati prohibuere, hæc passi sunt, uelut ea ipsi cōmittere uoluissent. Longū fiet
 si uelim nunc separatim de singulis dicere. Nostis enī, quod Syriæ ciuitati nulla est, qui

Brachmanus

non ludæos apud se habitantes occiderit, nobis quæ Romanos plus inimicos. Vbi etiam Da-
 masceni, cum ne causam quidem probabilem confingere potuissent, ciuitatem suam ca-
 de nefaria replevere, octodecim millibus ludæorum cum coniugibus ac familijs iugula-
 tis. Eorum autem multitudinem plagis in Aegypto peremptorum sexaginta millium
 numerum audiebamus excedere. Illi quidem fortasse in aliena terra, cum nullum inuenis-
 sent hostibus aduersarium, ita sunt mortui. At omnibus qui domi cum Romanis bellum
 susceperunt, nihil deerat eorum, quæ spem totam possent præbere uictoriæ. Arma enim &
 muri, & castellorum inexpugnabiles fabricæ, atque interriti spiritus ad pericula pro liber-
 tate subeunda, cunctos ad defectionem reddunt fortiores: sed hæc ad paucum tempus esse
 suffecissent, sequi sustulissent, maiorum malorum exitere principium. Omnia enim capta
 sunt, omniaque hostibus succubuerunt, uelut illorum nobilioris causa uictoriæ, non ad eo-
 rum salutem, à quibus instructa fuerant, apparatus sunt. Et in prælio quidem mortuos & ea
 eos existimari oportet: repugnantes enim & libertate non perditæ perire. Eorum uero
 multitudinis, qui à Romanis subiugati sunt, quis non misereatur? quisue non antequam
 illa patiatur, mori properet? quorum alij torti, tamque igne quam uerberibus excruciat peries-
 se, alij semetipsi à bestiis, ad secundum earum cibum uiui seruati sunt: illorum quidem miser-
 rimi habendi sunt, qui adhuc uiuunt, qui sæpe mortem optantes non accipiunt. Vbi est
 autem illa magna ciuitas? Aut ubi est quæ totius gentis ludææ metropolis fuit? Tantis quæ-
 dem murorum septis munitissima, tot uero ante muros castellis turriumque obiectis moe-
 nibus tuta, bellique apparatus uix capiens, tot autem uirorum pro se pugnantium multi-
 tudinem continens, quid nobis facta est, quæ deum habere incolam credebatur? Radicia-
 tus ex fundamentis erepta est, solaque eius monumenta restant, eorumque à quibus excisa est im-
 posita reliquias castra. Senes uero infelices ad cineres templi assident, & paucae mulieres
 ad turpissimam pudoris iniuriam ab hostibus seruatae. Hæc secum repulians quisque nos-
 trum, aspiciere solem durabit, etiam si uiuere sine periculo possit? Quis inimicus adeo pa-
 triæ, quis tam imbellis, aut parcus animæ, ut eum non poeniteat hucusque uixisse? Atque ut
 nam omnes fuissetis mortui, priusquam illam sacram ciuitatem hostium manibus uidere-
 mus excindi, priusquam templum sanctum tanta impietate funditus erui: sed quoniam spes non in-
 strenua nos illexit, quod forte poterimus pro ea hostes ulcisci: nunc autem euauit, ac so-
 los necessitati dereliquit, mori bene properemus, nostrimet ipsi misereamur, & coniugum
 liberorumque dum nobis licet à nobis ipsis misericordiam capere. Ad mortem namque ipsi
 nati sumus, & quos ex nobis genuimus, eamque fugere ne fortissimi quidem possunt. iniu-
 ria uero & seruius, & uidere coniuges ad turpitudinem duci cum liberis, non est malum
 hominibus ex naturæ necessitate profectum: sed hæc sua timiditate pferunt, qui ante mo-
 ri cum licuit noluerunt. Nos autem multum freti fortitudine, à Romanis defecimus: & postre-
 mo nunc illis ad salutem hortantibus, non paruimus. Cui igitur non est eorum iracundia
 manifesta, si nos uiuos subiugare potuerint? Miserandi quidem adolescentes erunt, quorum
 uires corporis ad multos sufficientes cruciatus: miserandi autem prociiores, quorum atrox
 clades ferre non poterit. Videbit alius coniugem abduci, alius manibus reuinctis uocem
 filij patrem implorantis exaudiet. Sed dum liberi sunt & gladios habent, pulchrum mi-
 nisterium nobis præbeant, expertes seruitutis hostium. Moriamur liberi, cum filiis & co-
 iugibus uita decedamus. Hæc nobis leges præcipiunt, hæc nos coniuges & filij deprecantur,
 horum necessitatem deus misit, his contraria Romani uolunt, & ne quis nostrum ante
 excidium pereat, timent. Festinemus igitur eis, prosperata potiundi nostri uoluptate
 stuporem mortis admirationemque relinquere audacia. Adhuc eum orare cupientem om-
 nes interpellabant: & effrenato quodam impetu pleni, ad opus incitabant: ac uelut lar-
 uis exagitati, alius alium antecapere cupiebat: hoc specimen esse fortitudinis, rectique con-
 filij existimantes, ne quis extremus remanere uideretur. Tantus eos & coniugum & filiorum
 & propriæ cædis amor inuasit. Sed nec, id quod aliquis putauerit, cum facinus accederet,
 obtusi sunt, uerum eam seruauere sententiam, quam cum dicta perciperent, habuerunt: pri-
 mum quidem charumque affectum retinentibus cunctis, rationi uero cedentibus, quæ iam
 optime filiis consuluerant. Simul enim ualere uxoribus cum amplexu dicebant, ac liberos
 gremijs captos extremum lachrymantes osculabant: & simul tanquam manibus alienis iussa per-

agentes, uolentes eos configebant: malorū quæ subditi hostibus passuri fuerant, cogitationem habentes pro solatio necessitatis ad eadem. Deniq; nemo hac audacia minor inuentus est. Cuncti autem coniunctissimos transfixere: miseri, quibus id necesse fuit, quibusq; filios atq; uxores occidere, malorum omnium uidebatur esse leuissimum. Igitur neq; horum iam factorum dolorem tolerantes, & interfectos læsos existimantes, si uel breuissimū tempus eis superuiuerent, cito quidem uniuersis bonis in unum cōgestis ignem iniecit: sorte uero ex numero suo decem lectis omnium percussoribus, uniuersi etiam propter liberos ac coniuges prostratos compositi, eosq; complexi manibus, parato animo se mactādos præbebant infelicissimum illud exhibentibus ministerium. Isti autem in trepidē cupiditatis occisis, eandem sortis legem in sua quoq; morte statuerunt, ut cui obtigisset, nouem præemptis, semet super eos occideret. ita omnes sibi confidebant, quod neq; in audendo, neq; in sustinendo facinore, præstaret alius aliq. Et ad extremum cæteri quidem se neci supposituri: unus uero atq; nouissimus, circumspecta multitudine mortuorū, ne quis forte in multa cæde superesset qui suæ manusegeret: ubi cognouit omnes præemptos, ignem quidem immittit regiæ: uehementi uero manu toto per se transacto gladio, iuxta suos affectus ocubuit. Et illi quidem perierant, nullam credentes animam ex numero suo Romanis subditam reliquisse. Latuit autem una mulier senior, & alia quædam Eleazari cognata, plurimum doctrinā sapientiāq; mulieribus præstans, & quinque pueri per cuniculos qui aquam sub terra potui ducebant abditi, cum aliq; cædibus occupatas mentes haberent, qui erant nongenti numero & sexaginta, cum mulieribus simul ac pueris. Hæc autem calamitas acta est Aprilis mensis quintodecimo die. Romani autem adhuc pugnam expectantes, mane aggeribus scalarum pontibus iunctis muros aggrediebantur. Cum uero hostium neminem uiderent, sed undiq; uersum acerbam solitudinem, ignemq; intus ac silentium, qd factum esset conicere non poterant: & ad extremum uelut impellentes ictum arietis, ululatum, si quem forte prouocarent, dederunt. Clamorem autē sensere mulieres, & ex eloaciis emerse, factū Romanis ut erat indicarunt, altera earū quemadmodum dicta uel gesta fuissent oīa narrante manifeste. Non tñ Romani facile his uerbis adducebantur, ausi magnitudinem uerisimile non credentes. Ignem uero extinguere conabant, perq; hunc uiam sectantes cito in regiam peruenere: conspectaq; multitudine mortuorū, non ut in hostibus gauisī sunt: sed consilij fortitudinem, & obstinatum in tanto numero rebus ipsis contemptum mortis admirabantur.

¶ Interitus sicariorum, qui in Alexandriam & Thebas profugerant. Caput XXXIX.

Huiusmodi autem peracto excidio, in castello quidem præsidij dux reliquit, ipse uero cum exercitu ad Cæsarem profectus est. Nec em̄ quisq; supererat in illis regionibus hostium, sed iam tota Iudæa belli fuerat longinquitate subuersa: multisq; suorum etiam procul incolentibus sensum perturbationis ac periculum exhibuerat. Nam & circum Alexandriam Aegypti ciuitatem postea contigit multos Iudæorū perire. His em̄ qui ex factione sicariorum illuc effugere potuerunt, non satis erat saluos esse: uerum & illic nouas res conabantur, ut libertatem defenderent, & Romanos quidem nihil se meliores putarent, deum uero solum dñm dicerent. Cum autem quidam ijs Iudæorum non ignobiles aduersarent, illos quidem mactauere, alijs uero instabant, ad defectionem eos hortantes. Eorum autem uidentes confidentiam principes seniorum, iam cohibere tutum sibi nō eē arbitrabantur: sed congregatis omnibus in congregationem Iudæis, sicariorum temeritatem publicabant, illos oīum malorum causam esse demonstrantes: & nunc aiebant illos, qd nec si fugissent, certam spem salutis habituri uiderentur, a Romanis enim cognitos statim perituros esse, sibi debita calamitate replere eos qui nullius fuissent delicti participes. cauedum igitur ab eorum exitio multitudinem monebant, & ut pro se Romanis ipsorum traditione satisfacerent. His dictis, prospecta periculi magnitudine paruere, multoq; impetu sicarios aggressi corripuere. quorum sexcenti quidem statim capti sunt: qui uero in Aegyptum Thebasq; illius tractus elapsi sunt, non multo post comprehensi reducti sunt: quorū non est qui duriciam siue confidentia siue pertinacia uoluntatis sit dicenda, non obstupescat. Omni em̄ genere tormentorū & uexatione corporum in eos excogitata, ob hoc solummodo, ut Cæsarem dñm faterentur, nemo cessit, neq; dicere uelle uisus est: sed oēs

*Sicariorum
pertinacia:*

illa necessitate validiorem sententiam conseruauere, tanquam brutis corporibus non animis etiam cruciatus ignemque susciperet. Maxime uero puerorum ætas, miraculo spectatium fuit nec enim uel eorum quisquam commotus est, ut dominum Cæsarem nominaret: usque adeo corporum infirmitatem uis audaciæ superabat.

¶ Onias templum clausum apud Alexandriam.

Caput XXX.

LVpus tunc Alexandriam rector administrabat, & de hoc ad Cæsarem motu uelociter retulit. Ille autem inquietum ludæorum circa res nouas studium cauendum esse existimans, ac ueritus ne rursus in unum congregarentur, & quosdam sibi adiungerent, præcepit Lupo, ut templum ludæorum, quod esset apud Onion (quæ sic appellatur) ciuitatē, destrueret. Hæc autem est in Aegypto: quæ ob hanc causam & colicæpit, & nomē sumpsit. Onias Simonis filius, unus ex pontificibus, ex Hierosolymis fugatus, Antiocho rege Syriæ cum ludæis bellum gerente, Alexandriam uenit: & à Ptolemæo suscipi humanissime, propterea quod Antiocho erat inimicus: ait se gētem ludæorum eius auxilio sociaturum, si dictis suis obtemperasset. Cum autē rex ea quæ possent fieri annuisset, rogauit ut in aliqua parte Aegypti templum sibi ædificare permitteret, & more patrio deum colere. Ita enim & Antiochum magis odiosum ludæis, qui templum apud Hierosolymam uastauisset, ipsique beneuolentiores eos fore, eoque multos ad eum religionis diligentia colligendos. Paruit his Ptolemæus, ei que locum dedit centum & octoginta stadiis à Memphi distantē. Helipolitanus autē ille tractus dicitur, ubi castello fabricato, Onias templum quidē dissimile ei quod est in Hierosolymis, turrim autē similem extruxit, ingentibus saxis sexaginta cubitis erectam. Aræ autē fabricam scdm patriam imitatus est, & donarijs similiter exornauit, præter candelabri confectionem. Candelabrum enim non fecit, sed informatum aureum lychnum tanquam iubaris luce radiantē, de aurea catena suspendit. Torum uero circa templi spatium cocto latere circundedit, saxeas portas habente. Concessit autē rex etiam multum agri modum, ac pecuniæ reditus: ut & sacerdotibus esset copia ad multa, quæ dei cultus desideraret. Non tamen hæc Onias sana uoluntate faciebat, sed erat ei contentio cum ludæis apud Hierosolymam degentibus, propter fugæ memorem iracundiam: & hoc templo ædificato, arbitrabatur ad id se omnem ab Hierosolymis multitudinē reuocaturum. Fuerat autē olim predictio quædam annis noningentis septuaginta: Isaiasque prædixerat huius templi futuram in Aegypto constructionē à quodam uiro ludæo. Templum quidem ita fuerat ædificatum. Lupus autē rector Alexandriæ susceptis literis imperatoris, cum ad templum aduenisset, nonnullis ablati donarijs, templum claudit. Postmodum Lupo mortuo Paulinus, qui eius potestati successit, neque donarij: quicquid reliquit (uehementer enim sacerdotibus comminatus est, nisi omnia per tulissent) neque ad templum religionis causa adire uolentes admisit: sed clausis foribus ita inaccessum fecit, ut ne uestigium quidem diuini cultus in eo resideret. Tempus autē fluxerat usque clausum templum, ex quo fuerat conditum, anni trecenti triginta tres.

¶ De interfessione ludæorum apud Cyrenen.

Caput XXXI.

Audacia uero sicariorum, ueluti morbus quidam, etiam ea quæ circum Cyrenen oppida erant, contigerat. Elapsus enim ad eam Ionathas homo nequissimus, arte textor, non paucis imperitorum ut se attenderent persuasit: perduxitque eos in solitudines, cum signa & umbrarum imagines se polliceretur ostendere. & alios quidem hæc agendo atque fallendo latebat, dignitate uero præstantes Cyrenensium ludæorum, apparatus eius & perfectionem Pentapolitanae Libyæ rectori Catullo prænunciant. Ille autem equitibus ac peditibus missis, inermes facile comprehendit: & magna quidem pars manibus interijt, nonnulli autem uiui capti, ad Catullum perducti sunt. Autor autem consilij Ionathas tunc quidem potuit effugere: multum uero ac diligenter per omnes quæsitus regiones, captus est, adductusque ad Catullum, sibi quidem moram pœnæ moliebatur, Catullo autem iniquitatis præbuit occasionē. Nam ipse quidē locupletissimos ludæos falso insimulans, autores sibi huius consilij fuisse dicebat. Catullus autē criminatiōes alacri animo suscipiebat, reque delatam multimode cumulabat, tragicis etiā uerbis exaggerans, ut & ipse quoddam bellum ludæorum patrasse uideretur: quodque hoc atrocius est, præter credendi facultatē, etiā doctor erat calumniandi sicarijs. Denique cum iussisset ludæum quendam Alexandrum nominare,

De templo Onia.

Templi Onie depredatum est.

cui iam dudum infensus odium publicauerat, etiam uxore eius Berenice criminationibus implicata, hos quidem priores occidit, deinde omnes simul pecuniarum copias eximios, tria simul millia trucidauit. Et hæc secure facere arbitrabatur, quod eorum patrimonia re ditibus Cæsaris adiungebat. Ne uero uel alibi degentium quisquam Iudæorum eius iniustitiam confutaret, etiam longius mendacium propagauit: ac Ionathæ nonnullisq; alijs qui comprehensi fuerant persuadet, nouarum rerum accusationem uiris inferre probatissimis Iudæorum, apud Alexandriam Romanisq; degentium. Horum autem qui per insidias accusati sunt, unus erat Iosephus qui hæc scripsit. Non tamen Catullo fictio ita ut sperauerat, cessit. Nam Romanum quidem uenit, Ionathan ceterosq; uinctos ducens, sine ulla arbitrabatur esse questionis apud se ac per illum constatam calumniam. Vespasianus autem rem suspicatus, ueritatem requirebat, cognitoq; non iure hominibus accusationem illatam, illos quidem Titus Iudæorum criminibus soluit, merito uero poenam in Ionatham statuit: prius enim uerberatus, uiuus exustus est. Catullo autem tunc quidem ob lenitatem principum obtigit, ne quod amplius reprehensionis experiret, non multo autem post, multiplici morbo & insanabili correptus, acerbissime tortus est non corporis tantum cruciatu sustinens, sed erat ei maior animi morbus & grauior. Terroribus enim expauescebat, & crebro uidebat sibi instantes umbras eorum quos peremerat, & clamitabat. Cumq; se tenere non posset, exiliebat stratis, tanquam tormentis sibi & flammis adhibitis. Hoc autem semper multum proficiente malo, extisq; defluentibus, ac intestinis exhaustis, ita est mortuus: nulla re alia magis diuinæ prouidentiae facto indicio, quam quod nequissimos ulciscatur. Hic nobis est finis historiae, quam promissimus nos cum omni ueritate tradituros, cognoscere cupientibus, quem ad modum hoc bellum Romanis gestum est cum Iudæis, & qualiter sit quidem expositum lectoris, ut dicant relinquas: de ueritate autem confidenter dicere non pigebit, quod eam solam scopum mihi per omnia quae scripsi proposuerim.

Iudæorum tria milia occiso

Ionathæ exustus est.

Epilogus

FLAVII IOSEPHI HE-

BRAEI SACERDOTIS DE ANTIQVITATE IYDAEO-

rum contra Apionem grammaticum Alexandrinum, ad Epaphroditum, Liber primus,

UFFICIENTER, ut arbitror, & per libros Antiquitatum, optime uirorum Epaphrodite, legentibus eos, aperui de nostro genere Iudæorum, quia & uetustissimum est, & primam originem domesticam habuit. Quinque millium enim annorum numerus historiam continentem, ex nostris sacris libris graeco sermone conscripti. Quam uero multos uideo, respicientes blasphemiam quorundam insane prolatam, & ea quae a me de antiquitate conscripta sunt, non credentes: putantes mendacium nostrum esse genus, eo quod nulla

la memoria apud Graecorum nobiles historiographos digni sunt habiti nostri maiores, pro omnibus his arbitratus sum oportere me breuiter hæc dicta conscribere, & derogantem quidem uesanum spontaneumq; increpare mendacium, aliorum uero ignorantiam pariter emendare: uniuersosq; de nostra antiquitate, qui scilicet ueritatem amplectuntur, edocere. Vrat autem in meis dictis testibus eis, qui de omni antiquitate apud Graecos fide digni sunt iudicandi: eos autem qui blasphemie de nobis atq; fallaciter conscribere aliqua, per semetipsos conuictos indubitanter ostendat. Conabor etiam causas exponere, propter quas non multi in Graecis historiis gentis nostrae fecere memoriam: nec non & eos, qui de nobis scribere uoluerunt, nescientibus aut nescire simulantibus indicabo. Primitus itaque satis admiror eos, qui existimant oportere de rebus antiquis, Graecis tantummodo fidem habere, & ab eis consulendam esse ueritatis integritatem, non nobis autem & alijs hominibus non esse credendum. Sed ego omnia in his contraria uideo contigisse. Quapropter decet non uarias opiniones inspicere, sed ex ipsis rebus iustitiam ponderare. Omnia siquidem Graecorum noua, & heri (ut ita dicam) nuperq; facta cognoui: hoc est, fabricam ciuitatum & adinventiones artium conscriptionesq; legum, cunctarumq; rerum iunior apud eos est historiae diligentia conscribendarum,

FFF III